

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

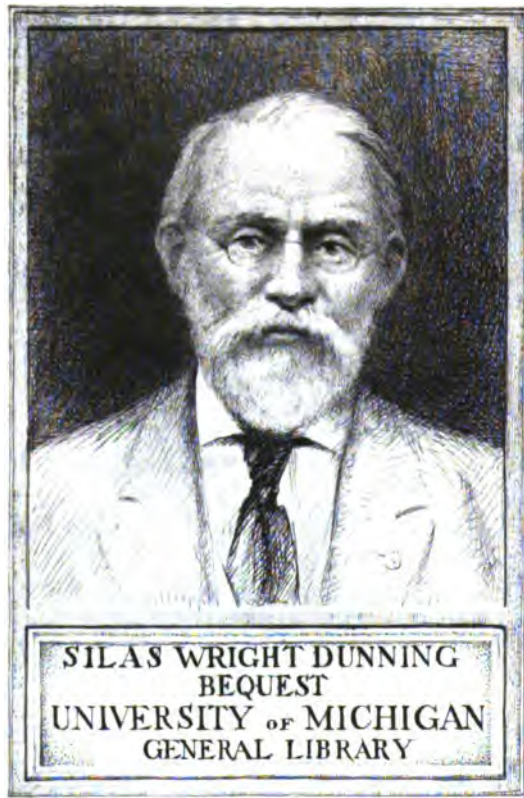
Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

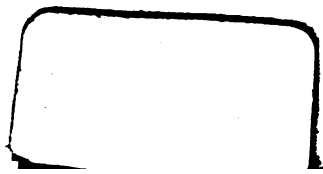
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

5
1892
1892

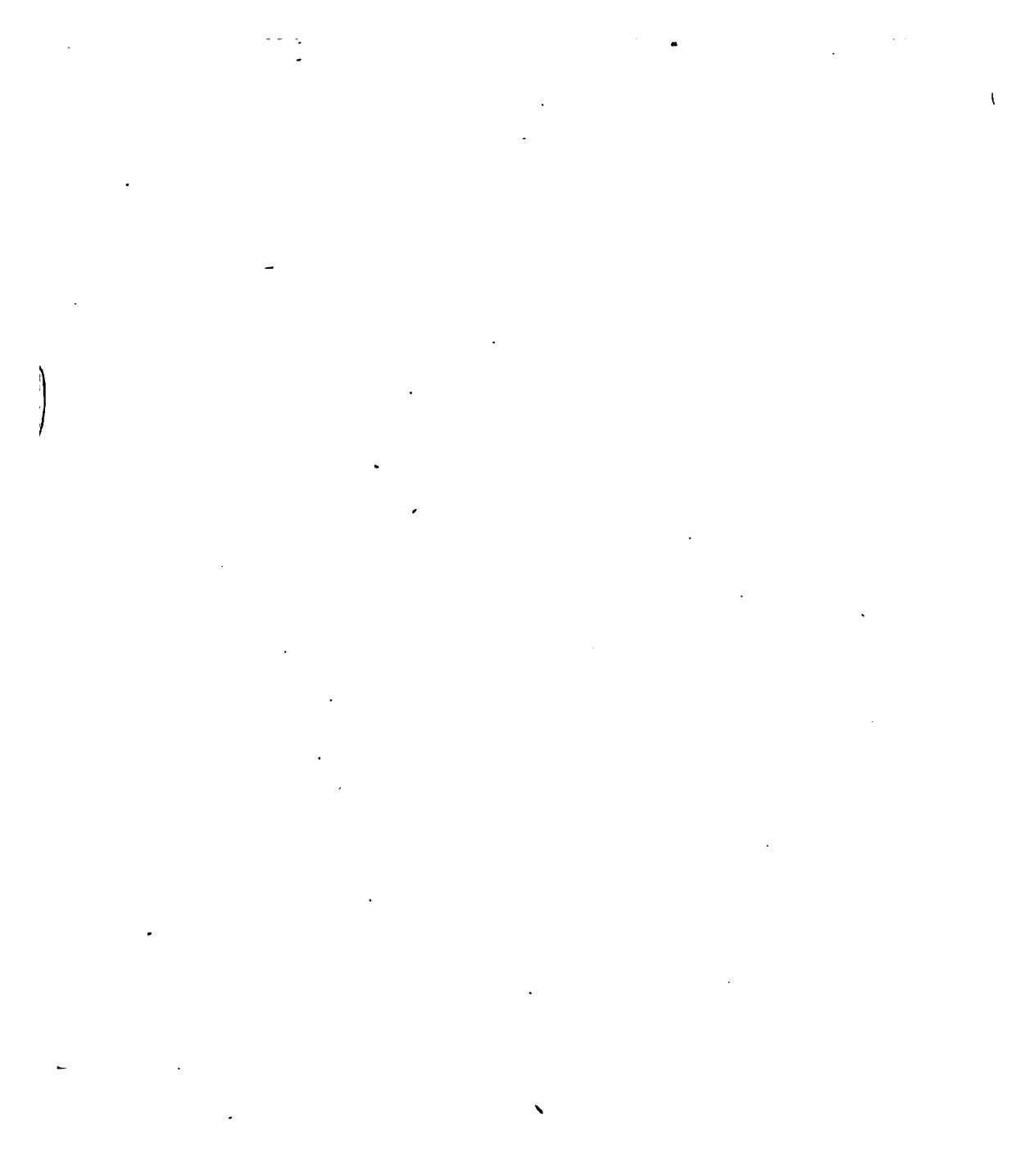
SILAS WRIGHT DUNNING
BEQUEST
UNIVERSITY OF MICHIGAN
GENERAL LIBRARY

D
1
.N37

MEMORANDUM

TO : [Illegible]

FROM : [Illegible]

SUBJECT: [Illegible]

[Illegible text follows, consisting of several paragraphs of faint, mostly illegible text.]

Verklaring der Merkuur - Titel van 1715.

Erkuur, wat ryp van mond in 't snappen,
Gezeten op zyn Koopmanschappen,
Vertoond ons hier in Taffereel,
Zo stuxgewys, en niet geheel,
Den stand, den aard, en staat der zaken,
Die ons en gansch Europa raken:
Hy wyft als met de vinger aan,
Hoe 't in Brittanje staat te gaan;
Hoe 't in Brittanje, naar wy hoopen,
Na zyn gedagten af zal loopen.
Wien 't lust, die luistert toe, en hoort,
Dit zyn zyn Reën, van woord tot woord.

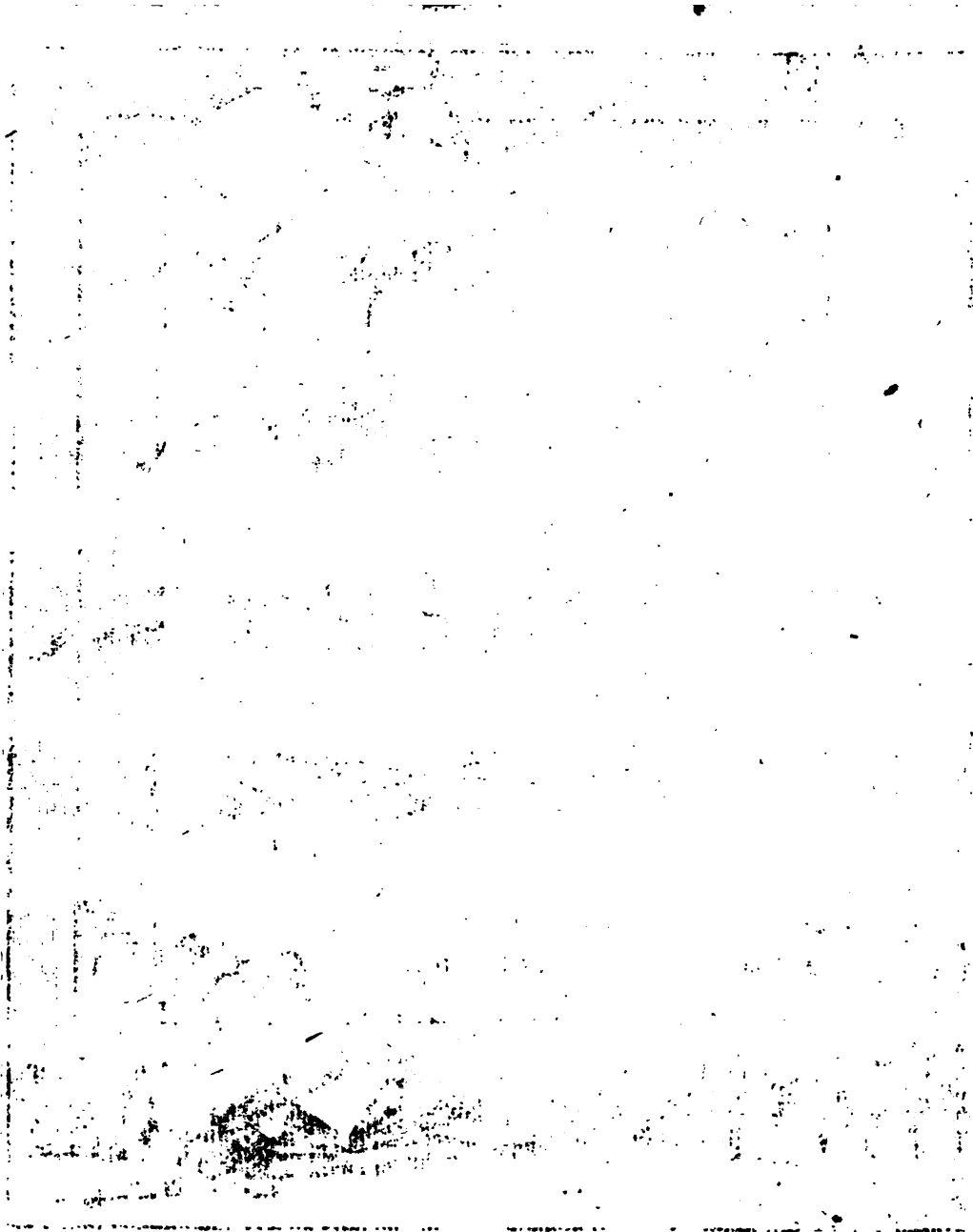
De dood, die schrik van kleyne en grooten,
Houd hier een Vorst'lyk Lyk besloten;
Een Lyk, 't geen dalend in het graf,
Het leven aan Europa gaf:
Hy doet, waar op dat guyten yzen,
Vrouw THEMIS AAN DEN THEEMS VERRYZEN,
Die, door een boos, een helsch geslagt,
Vertrapt, vertreën wierd, en veragt,
Terwyl men deze Ryxtyrannen,
Als Rechters, zag de Vierschaar spannen;
Hy stelt haar op haar Wraak-Aktaar:
De Stroppen en de Byl zyn klaar,
Om, hoe dat Rekels mogen blaffen,
De Gruwelen op het strengst te straffen:
't Bedrog is van haar grins ontbloot,
De snoode Slang-in 't-gras, legt dood,
En 't Boek der zonden opgeslagen,
't Geen schelmen zal ten oordeel dagen,
Is by der hand, om na te zien.
Verraders, zetten 't op 'een vliën.
Verbaast van schrik op die vertooning:
Vlie haters van uw wettig Koning
Of't gelt uw hals! uw rol is uyt,
't Geheym van uw vervloekt besluyt
Ontdekt; 't geen na verloop van eeuwen
Met open keel noch wraak zal schreeuwen.

Dus spreekt Merkuur, en 't geen hy zeid,
Of ons vertoond, zal ligt de Tyd
Na Tyd verloop noch vaster maken,
Want, 't zyn als noch gegifte zaken.

EUROPISCHE MERCURIUS
VAN'T JAAR MDCCXV.
XXVI STUK
EERSTE DEEL.

Nederlandsch gedenkboek of
**EUROPISCHE
MERCURIUS,**

Behelzende,

**De voornaamste zaken van Staat en Oorlog, voor-
gevallen in alle de Koningryken en Heerschappyyen van
Europa; benevens eenige meldenswaardige tydingen
uit verscheide andere Deelen der Waereld.**

**Historischer wyze, onverward en klaar beschreven, en met de
noodige Authentyke Stukken voorzien.**

Door J. C. Philologo-Polit.

**ZES - EN - TWINTIGSTE STUK.
E E R S T E D E E L.**

VERVATTENDE

De ZES EERSTE MAANDEN van het Jaar 1715.

Verciert met kopere Platen.

P A M S T E R D A M,

By A N D R I E S V A N D A M M E,
Boekver koper op 't Rokkin, bezyden de Beurs. 1715.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1968

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

11-25-36
 22807
**EUROPISCHE
 MERCURIUS,**

Behelzende.

De voornaamste zaken van Staat en Oorlog, voor-
 gevallen in alle de Koningryken en Heerschappyyen
 van Europa; benevens eenige meldenswaardige
 tydingen uit verscheide andere deelen der Waereld.

ZES - EN - TWINTIGSTE STUK.

E E R S T E D E E L.

Veranderingen, in de algemeene zaken dezer Wae-
 reld, geven doorgaans wel te kennen, dat 'er niets
 bestendig is, als de eeuwige gelukzaligheid naar dit
 tydlyk leven: maar nogtans omtrent buitensporige
 veranderingen, waar aan het verderf van geheele Lan-
 den en Volkeren gehegt zy, ziet men ook, dat een
 kwaadaardige Regeering, al zoude het tot zig zelve
 ondergang gedyen, moetwillig mistaften kan. Immers magmen aan
 het *Groot-Brittannisch* Ministerium, 't welk geduurende de laatste vier
 Jaren Prædomineerde, met regt toe schryven de oorzaak van de on-
 gemeene verwarringen, waar door niet alleen hun eigen zaken, maar
 die van gantsch *Europa* mosten verloren gaan; zynde aan een ygelyk,
 die slegs op de uitkomsten van den tyd heeft gelieven te letten, klaar-

Polityk-
 betragtin-
 gen, tot
 Inleidinge
 dezer Mer-
 curius.

lyk gebleken, dat het gemelde vergiftigt Ministerium, zo dra de Koninginne het Staats bewind aan hun toevertrouwde, hare uiterste pogingen deed, om alle de gene, die aan hun Vaderland zo veel verdient, en goed en bloed in de waagschaal gezet hadden, te lasteren en hatelyk te maken; wyders langs dien weg de gelukkige voortgangen van de Wapenen der hooge Bondgenoten in *Vlaanderen* te strekken, en dezelve te noodzaken, om met de overwonnene *Fransche* Vyanden in onderhandeling te treden, luisterende naar voorwaarden, die voorheen afgeslagen en verworpen geworden waren. Hierop zag men de Geallieerden, zo goed als zy konden, een afzonderlyke Vrede sluiten, de brave Katalanen, die zig in voordeele van de gemeene zaak zo dapper gekwetten hadden, ten slagtoffer van Koning Philip-*pus*, en *Portugal* in een onzekere staat, ten opzigte van Vrede of Oorlog, overlaten. Dit zullen wy terstont, onder de stofte van *Groot-Brittannien*, nog beter doortasten; moettende voor af eerst in ordre gesproken werden van de meeste andere Heerichappyen in *Europa*.

TUR-
KIEN.

DE onzekere Staat, waar in de *Ottomanniſche Porte* zig zedert eenige Jaren bevond, had verscheidene hunner voornaamste Staats Ministers, door het jammerlyk verbeuren van Lyf en Goederen, ongelukkig gemaakt; werdende dit Ryk ook in 't voorledene Jaar geplaagt met beroertens in *Europa* en *Azia*; dog diergelyke opstanden de meesten tyd van een korten duur zynde, zo wist het zig wel haast te redden. Hare ongestadigheid, in opzigte des Konings van *Zweden*, scheen met het begin van 't gepasseerde Jaar nog even twyffelagtig; maar narigt bekomende, van den Staat der Zaken onder de Christen Mogentheden, en wel byzonder wegens de geslotene Vrede te *Baden*, tusschen den Rooms Keizer en het geheele *Duissche* Ryk met *Vrankryk*, zo lietenze den Koning van *Zweden*, hem tot afscheid begiftigende met aanzienlyke geschenken, en met alle tekenen van Vriendſchap, naar zyne Landen vertrekken.

ZWIT-
ZER-
LAND.

TE *Baden* zag men in 't begin van de maand Juny des gepasseerden Jaars, tusschen de Ministers van den Keizer, nevens die van het algemeene *Duissche* Ryk; en de Ministers van *Vrankryk* de eerste byeenkomst, over het sluiten van het Vredens Tractaat, houden, en vervolgens den 7. September dat Tractaat wederzyds ondertekenen; versche.

schelende alleen, met dat van *Radstad*, in eenige verandering omtrent zommige artykelen, namentlyk. Voor eerst in de Inleiding of Voorreden van het *Badenze* Tractaat, waar in wederzyds, zo nevens den Prins *Eugenius van Savoyen*, als nevens den Maarschalk de *Villars*, ook nog tot *Plenipotentiariissen* werden benoemt, van wegens den Keizer, de *Graven van Goes en Seilern*, en, van wegens *Vrankryk*, den *Grave van Luc en Mr. de Contest*; zo mede datmen daar in verklaard, dat deze *Plenipotentiariissen te Baden in Zwitserland vergadert waren, tot vast stelling, gelykze door dezen doen, van de Vredens Artykelen te voren gemaakt, om die uit te breiden of te bepalen, en in een vaste stand te brengen, zodanig ook by het tegenwoordig Tractaat kwam te blyken; beginnende het eerste artykel aldus. Nadien de Christelyke Vrede, den 6. Maart 1714. te Radstad gesloten, algemeen en eeuwig duurent zal blyven, en dat dezelve een ware vriendschap tusschen zyne geheiligde Keizerlyke Majesteit, deszelfs Koningryken en Erfprinsdommen, Vassalen en Onderdanen, aan de eene zyde, en zyne geheiligde Allerchristelykste Majesteit, zyne Opvolgers, Vassalen en Onderdanen, aan de andere zyde, vast stelt; zo zal dezelve Christelyke Vrede opregtelyk geobzerveert en gerespecteert werden, misgaders de een of de ander geene zaken ondernemen, welke hier tegens zoude mogen aanlopen, enz. blyvende het overige conform met het eerste artykel van het *Radstadsche* Tractaat.*

In de volgende elf Artykelen, van dit *Badenze* Tractaat, vint men geen verandering; werdende daar in alles, wat door het Tractaat van *Radstad* gerenvoyeert was tot de finale afdoening te *Baden*, geconfirmeert; dog omtrent het twaalfde artykel van het gemelde *Radstadsche* Tractaat, waar in den Koning van *Vrankryk* zig verbind, om met de *Princen en Staten van Duitschland* generaliter te zullen handelen, verklaard men zig in het *Badenze* Tractaat over dit XII. Artykel aldus: *Zyn Allerchristelykste Majesteit belooft aan zyn Keizerlyke Majesteit en aan't Keizerryk, aan alle de Leden van het Duitsehe Ryk, haar Vassalen en Onderdanen, zo Geestelyke als Waereldlyke, namelyk den Keurvorst van Trier, den Keurvorst van de Paltz, den Grootmeester van de Duitsehe Ordre, den Bisshop van Worms, en aan alle die tot deze Doorlugtige Ordre behooren, den Bisshop van Spiers, het Huis van Wirtenberg, en byzonder aan den Hertog van Montbilliard, aan de twee Huizen van Baden, en in het algemeen aan alle de gene die in de Vrede van Ryswyk begrepen zyn, schoon hier niet alle gespecificeert, wederom te geven alle*

Landen, Plaatzten, Gebieden en Goederen, welke men, gedurende den laasten Oorlog, van haar geoccupeert heeft. Het zy door den gewonen weg des Oorlogs, aor Confiscatien, of aor welk ander middel net mogte geweest zyn, contrarie de Vrede van Ryswyk, alschoon in dit tegenwoordige Tractaat niet werd uitgedrukt. Gelyk ook, van die volkomen, en in al zyn omstandigheden te zullen uitvoeren, alle de Conditien en Clauzulen van de Ryswykze Vrede, van dewelke men op eenige maniere door het tegenwoordige Tractaat niet afftaat, maar in tegendeel zodanig aanneemt, dat, ingevalle dees of gene Clauzul, van het gemelde Tractaat van Ryswyk, was verzuimt ter uitvoering te stellen, men nu verplicht is zulks in 't vervolg te doen. Om die zelfde reden verbindt zig zyn Allerchristelykste Majesteit, ter goeder trouwe te willen uitvoeren, en voornamentlyk alle en een yder Arttykel in 't byzonder, van de Ryswykze Vrede, betrekking hebbende op den Heer Hertog van Lotteringen, wiens regt men volkomenlyk, door dit tegenwoordige Arttykel, confirmeert; waar tegens zyne Keizerlyke Majesteit, en 't Roomsche Ryk, van gelyken over en weer beloven, datze zullen vervullen alle de Conditien en Clauzulen van de meergemelde Vrede van Ryswyk, nopende de restitucien in dat Tractaat vervat, van 't gene aan den Kardinaal de Rohan behoort, uit redenen van zyn Bisdom van Straatsburg.

De Arttykelen 13. en 14. van het Radstadze Tractaat, bevindmen even eens als die van Baden; dog eenigzints omgezet, en wel zodanig, dat het gene opzigt heeft tot het Huis van Hanover, zynde 't zelve in het Tractaat van Radstad het 14. nu in dat van Baden het 13. Gelyk mede belangende de wedergeving van Landau, 't welk in het Radstadze Tractaat het 13. was, thans in dat van Baden het 14. geworden is. Voorts komen de Arttykelen van beide Tractaten, tot aan het 24. genoegzaam over een, alwaar men aan het einde van 't Badenze dit byvoegzel leeft. Eindelyk alles wat vastgesteld geweest zy, door de voorgaande Vredens Tractaten, en door de Ordonnancien en Edicten des Konings van Vrankryk, rakende de wederzydse kwyscheldinge van het regt van Aubrine, zo wel voor de Onderdanen van Vrankryk, als voor die van de Nederlanden, op alzulken wyze, als het zelve tot nu toe van weerkanten is gepraktizeert, werd gehouden voor geconfirmeert, en zal men voor altoos observereeren, op dezelve wyze, als of alles in zyn geheel in deze tegenwoordige stond uitgedrukt.

In de Arttykelen 25. en 26. vindmen anders geen verandering, als dat

M E R C U R I U S

dat aan 't einde van het 26. Arttykel, in het *Badenze* Tractaat, den tyd van twee maanden, naar 't sluiten van 't zelve, nog geamplicieert werden, om de Commissarissen te benoemen, waar van men in dat Arttykel spreekt. De daar aen volgende Arttykelen, tot het 31. inclus, en ook het 34. dat in het Tractaat van *Radstad* het 36. is, stemmen van woord tot woord over een; dog de overige van het *Badenze* Tractaat, verdienen hier afzonderlyk in haar geheel vertoont.

XXXII. Gelyk zyn Keizerlyke en Allerchristelykste Majesteiten niets meer ter harte nemen, als dat de algemeene rust herstelt werde, en om tot zodanig een gelukkig oogmerk te getaaken, 't welk zelf moet overgaan tot alle andere zaken, zo hebben ze een vaste tyd bepaald, waar in deze Tractaten moeten afgehandelt zyn: maar hebbende eindelyk gezien, dat die bepaling te kort genomen was, om de zaken, die door het XXXII. Arttykel van het Tractaat van *Radstad* gerenvoyeert waren tot het tegenwoordige Congres, te onderzoeken en af te doen, zo heeft men veel redelyker gevonden, datmen aan de partyen, die in 't gemelte Arttykel genoemt zyn, vryheit geeft, om yder, in zyn district, haar Tytels, Redenen, en Rechten, voor haar Keizerlyke en Allerchristelykste Majesteiten voort te brengen: En hare genoemde Majesteiten beloven wederom, agt te zullen nemen op haar regt, en nabillikheit vonnis vellen: zonder nogtans dat deze tussstelling eenige verandering zal voortbrengen aan de volkomen uitvoering van de Vrede, nog dezelve onderscheiden, veranderen, of dat het zelve eenige prejuditie of regt aan de eene of de andere, wie het zoude mogen zyn, kan veroorzaken.

XXXIII. Gelyk ook mede, uit kragte van de Vrede van *Radstad*, alle zoort van hostiliteiten en gewelddadigheden zullen ophouden, van den dag der tekening van de Tractaten, zo zullen ook alle Contributionen, 't zy in gelt of in vourage, gelyk ook eenige andre schattingen, die by gelegenheit van de laast geëindigden oorlog mogten opgelegd zyn, 't zy van wegens zyn Keizerlyke, of van zyn Allerchristelykste Majesteit, van den dag der uitwisseling der Ratification van de gemelte Vrede, ophouden: gelyk mede, dat niet alleen alle deze dingen zullen ophouden, en men niets meer mag vorderen, onder eenige naam of pretext, maar zullen alle Contributionen, van gelt of vourage, of welke zaken het zoude mogen wezen, die onder het een of ander pretext door den een of ander ingevordert zyn, zodert den dag van de Ratification van de Vrede van *Radstad*, tegens den inhoud van 't XXXV. Arttykel van het zelve Tractaat, ter goeder trouw, en zonder uitsfel wederom gegeven werden, aan die geene, welke blyk kan brengen, dat dezelve aan hem hebben toebehoort. Ook zullen alle Ostagiers, tot dit oogmerk gegeven, of mede genomen, of ymant anders wie het mogte zyn, aantonds los gelaten werden, zonder eenig rantsoen te betalen, en vry naar haar huis werden gezonden. En ten opzigte van 't geen per reste van de Contributionen, nog van de eene of andre kant schuldig gevonden is, voor de tyd in het Tractaat van *Radstad* vastgesteld,

zulks zal moeten betaalt werden in de tyd van drie maanden ; te rekenen van den dag der uitwisseling , van het tegenwoordige Tractaat ; op zodanig eene wyze nogtans , dat het niet geoorloft zal zyn , in die tusschen tyd , eenige wegen van Executie te gebruiken tegens die geene die traag in 't betalen zyn ; mits dat dezelve genoegzame Borgen stellen voor de betalinge.

XXXIV. De gevangenen , het zy van Staat of Oorlog , in deze laatste Oorlog gemaakt , welke men nog zal vinden , of die men zal aanwyzyn nog niet gereslaxteert te zyn , zullen ten spoedigsten zonder rantsoen los gelaten werden ; latende aan hen de vryheit , om zig te begeven werwaards zy willen. Zo mede ten opzigt van de Troupen , welke uit kragt van het XXXV. Artyskel , reeds aangehaalt , verplicht zyn , zig te vertrekken uit de ongefortificeerde Plaatzten , en gelegt werden in haar eigen land , 15. dagen na de Ratificatie van de Vrede te Raastad gesloten : indien nu eenige van dese troupen , 't welk men niet verhoopt , zig nog niet geretireert hadden , zo zullenze zulks aanspoods en zonder eenigen uitsel moeten doen ; op dat alle en een ygelyk , van de ondandenen der twee partyen , des te spoediger het genot der voordaelen mogen genieten , welke door de Vrede en rust veroorzaakt werd. En gelyk zyn Keizerlyke Majesteit en het Ryk verplicht zyn , om ook hare Troupen uit de ongefortificeerde plaatzten van het Aardsbisdom *Kewlen* , en het Keurvorstendom van *Beijeren* te trekken , zo zullenze zulks ten aller spoedigste moeten doen , indien er nog eenige zyn : behalven dat de restitutie van deze Landen en Plaatzten gelimiteert blyft , volgens die tyd en de voorgeschrevene wyze , hier boven in de Artyskelen XV. XVI. XVII. en XVIII. uitgedrukt.

XXXV. Dat alle overeenkomsten , door deze Vrede gemaakt , van kragt zullen zyn ; datzè zullen geconfirmteert worden . tot in eeuwigheit geobserveert , en ter uitvoering gestelt ; niettegenstaande alle dingen die men hier tegen geloven , bybrengen of uitvinden kan ; welke alle verborgen en afgeschact zullen blyven , zelf al waren het zodanige , die uitslaken , en daar geen ampeler mentie van gemaakt was , en de affchaffing en vernietiging voor heen gestelt was als nul en van gener waarde.

XXXVI. Ook zullen , in dit Vredens Tractaat , begrepen zyn alle die gene , welke van de eene en andere kant met een algemeen consent genoemt zyn ; gedurende de tusschen tyd van zes maanden , na de uitwisseling van de Ratificatie.

XXXVII. De Extraordinaris Ambassadeurs en Plenipotentialissen , van de twee partyen , beloven de geslotene Vrede zodanig te zullen uitwisselen door den Keizer , het Keizerryk , en den Koning van *Frankryk* , in die hoedanigheid als men is overeengekomen ; en verbinden zig te bezorgen , dat de autentieke instrumenten van de Ratificatie , zonder uitsel , over en weder hier zullen zyn , om uitgewisselt te werden in de tyd van zes weken : te rekenen van den dag der teekening , of zo veel vroeger als men zal kunnen.

XXXVIII. En gelyk uit kragt der besluiten van de collegien der Keurvorsten , Princen en Staten van het Ryk , den 23. April laatsteleden genomen , welke zy aan de *Franfise* Ambassadeurs , onder het Zegel van de *Kantfclery van Mentz*,

Meats, hebben overgelevert, zyn Keizerlyke Majesteit van de zyde van deze Heeren Keurvorsten, Prinzen en Staten van het Ryk, behoorlyk verzogt zynde, om voor haar belangen zorge te dragen, zo heeft de Keizerlyke Ambassade in het tegenwoordig Congres, de Plenipotentiarissen, zo van zyn Keizerlyke Majesteit, als van wegens zyn Allerchristelykste Majesteit, uit naam van de bovengemelte, het tegenwoordige ware Vredens instrument bezorgt: en om meer kracht aan alle en aan yder Arttykel in 't byzonder te geven, welke hier gestipuleert zyn, het zelve met haar ondertekening en verzegeling bevestigt: belovende de vereischte Ratificatien, in die maniere als men overeengekomen is, te zullen overleveren; en dat geene Protestatie, of tegenzegging, tegens het Tractaat van eenige kracht of waarde zal gehouden werden.

Gedaan te Baden in Ergau, den 7 September 1714.

Getekent,

EUGENE DE SAVOJE.

LE M. DUC DE VILLARS.

PIERRE COMTE DE GOES.

LE COMTE DE LUC.

JEAN FRED. C. DE SEILERN.

DE BARBERIE DE S. CONTEST.

Alchoon nu *Frankryk* uit hoofde van dit *Badenze* Tractaat zig verplicht had, om aan den Keizer en aan het *Duitsche* Ryk over te geven eenige plaatsen, en ook zommige vestingwerken te doen slegren, zo hadmen egter gezien, dat de uitvoering daar van bleef schoorvoeten, en geduurende het jongst gepasseerde Jaar op verre na nog niet voltrokken was; veroorzaakt, zo men voorgaf, uit een soort van yverzigt, als of het thans nieuw *Britannisch* Ministerium, met het Keizerlyke Hof, eenige besluiten smede, tot nadeel van *Frankryk*; waar van in dezen tyd gerucht wierde.

HET Hof te *Madrid*, niet kunnende, met haar eigen magt alleen, de belegering van *Barcelona*, en het onderwerpen van het geheele Prinsdom *Katalonien*, goed maken, had daar toe de hulpe van *Frankryk* moeten verzoeken; welke Majesteit dat verzoek gaarne toestond, en dienvolgens zyne Troupen te Land en Scheeps-magt ter Zee derwaards zond; waar door eindelyk die Belegering voltrokken, de Stad *Barcelona* stormender hand vermeestert, en het *Spaansche* Hof genoodzaakt wierde, om te betuigen, dat de eere dezer bloedige overwinning in *Frankryk* t'huys hoorde. Die van 't Eiland *Majorca*, welke tot nu toe het zelve oogmerk met de *Katalanen* hadden tragten te berei-

SPAN-
LEN.

ken; en genoegzaam beschout de ondergang en ellende der *Barcelon-
nezen*, bleven des niet te min nog volstandig by haar voornemen; lie-
ver willende dat rampzalig Lot mede ondergaan, als zig berooft te
zien van hare Vryheden. Deze Luiden zig dus hardnekkig toonende,
zo wasmen in *Spanjen* genoodzaakt, om ongemeene Oorlogs toeru-
stingen te doen, en in *Frankryk* gingmen mede, met toebereidzelen
te maken, vast voort, ten einde deze *Majorkynen*, zo dra het zomer-
Zayzoen aankwam, met vuur en zwaard te bestoken. Dit zal ons in
deze Mercurius te bezien staan.

Koning Philippus, zig wat meer, als zyne Voorzaten, bevllytigen-
de, om de Regeering van de *Spaansche* Monarchie op een Voordeeli-
ger voet te brengen, bevond zyne Heerschappyen nauwlyks in een ver-
zekerden staat gebragt, of hy deed met veel ernst arbeiden, tot het invoer-
ren van een geheele andere Regeering, welke hy oordeelde met zyn dienst
en 't meeste nut van de *Spaansche* Kroon over een te komen, egter wa-
ren alle deze zaken op eenen tyd niet kunnen verandert werden, zyn-
de zommige in 't Jaar 1713. en de resteerende in 't jongst gepasseerde
Jaar 1714. tot een volkomen voortgang gebragt; niet tegenstaande
het ontwerp daar van meest naar de *Fransche* staatkunde, en geheel tes-
gens de oude gewoontens der *Spaansche* Natie, welke zeer beswaarlyk
tot verandering konnen rezolveeren, geschikt was. In diervoegen
hadmen ook te *Madrid*, op 't eynde van 't gepasseerde Jaar, eene
nieuwe Academie, in navolging van de *Fransche* Academie te *Parys*,
zien opregten; dienende om de *Castiliaanse* taal, geagt voor de ciet-
lykste van de gantsche *Spaansche* Monarchie, nog meer te doen bloejen;
en indien deze hooge School eenigen opgang kroeg, als dan mogelyk
zodanige andere zaken daar by te voegen, waar door de traagheit der
Spanjaarden konde verbeterd werden, ten piincipaten om hun tot het
onderzoeken van nutte wetenschappen en pryswaardige konsten aan te
sporen; ja, om de natuur van den geheelen *Spaanschen* Landaard,
zo 't mogelyk was, te veranderen, zo wierden de afgedankte
Fransche Soldaten naar *Spanjen* gezonden, om die aldaar met de We-
dúwen of Dogters der *Spanjaarden* te doen trouwen, en aldus den *Frans-
schen* aard voort te teelen; waar door men meende, dat niet alleen de
Spaansche Regeering, maar zelf de lagezetenen altemaal, in der tyd,
van natuuren goed *Fransch* zoude worden.

Men heeft ook in ons voorgaande Stuk beschreven het Overlyden
van

van de Koninginne dezer Monarchie, voorgevallen te *Madrid* den 14. February 1714; desgelyks, dat Koning Philippus, weinig maanden daar na, een tweede Huwelyk vastgestelt, en tot zyn Bruid de Princesse van *Parma* verkoren had; wyders, dat daar op de plegtige ondertrouw, in de maand September, te *Parma* reeds voltrokken, en dat deze Koninglyke Bruid vervolgens naar *Spanjen* gereist was. Men heeft mede eindelyk te voorschyn zien komen het geiloten, en zo lang sturende gebleven Tractaat van Vrede, tusschen *Spanjen*, en haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*; welkers Ratificatie ongetwyffelt nog langer zoude vertoest hebben, ingevalle den Koning van *Frankryk* ten laatsten zyne goede Officien, omtrent dit werk, aan't *Spaansche* Hof niet had gelieven werkstellig te maken.

LODÉWYK de XIV. Koning van *Frankryk*, had zig in het voorleden Jaar uit alle deszelfs Oorlogen van buiten gered, dog daar tegens met een binnenlandtchen twist onder de Geestelyken aangetast gezien, alleen veroorzaakt wegens het openbaar maken van zekere geschriften, tot uitbreidinge of verklaringe van veele *Schryfsuurplaatzen des Nieuwen Testaments*, door eenen Pater Quenel ontworpen. Grootte opschuddingen onder de Kerkelyke waren daar uit ontstaan, tot zo verre dat den Koning, begeerende dat des Paus Bulle ofte Constitutie, dienaangaande, zoude aangenomen, goedgekeurt en toegestemt werden, dien twist niet konde beslissen; wyl eenige Prelaten betuigden, van gezinsam² zig te kunnen, in dezen opzichte, zo blindeling onderwerpen aan den wille van den *Roomschen Stoel*, en dat zy dus wel getroost bleven, om liever de ongenade van zyn Majesteit te verdragen. Eenige dezer tegenstrevende Prelaten, zig daar op naar *Romen* begevende, hadden den Paus wel verzogt, dat, in eene algemeene Kerkelyke Vergadering, de Artykelen van de gemelde Constitutie mogten onderzocht werden, om te zien waar in dezelve toegestemt of verworpen diende; dog dit requizit tegens 't gezag van den *Roomschen Stoel* llydende, zo was daar van, naar allen schyn, geen de minste vrugt of voortgang te verhoppen.

Den Hertog van Berry, jongste of derde wettige Kleinzoon des Konings van *Frankryk*, en, mits't Overlyden van zyn oudsten Broeder, den Hertog van *Bourgonaien*, in't Jaar 1713, mitsgaders wegens

de daar op gevolgde plegtige Renuntiatie van de *Fransche Kroon*, door zyn tweeden Broeder, thans Koning van *Spanjen*, een byzondere hoop van *Vrankryk* geworden zynde, om den throno dezer Monarchie te beklimmen, heeftmen in 't voorleden jaar de schuld der natuurlijke mede zien betalen. Nu was alleen, van 't Mans Oir, uit de wettige stam van *Bourbon*, in de regte Linie overgebleven een jongen Daulphin, naargelaten Zoon van den voormelden overleden Hertog van *Bourgondien*; dog dit kind nog zeer jong en zwak zynde, zo ghesiede den Koning, willende de *Fransche Kroon* verzekeren, daartoe Wettig te verklaren zyne twee natuurlijke Zonen, den Hertog du Maine en den Grave van *Thoulouze*; haar beide regt gevende, om, ingevalle, naar zyn overlyden, andere wettige Prinzen van desselvis Huis mogten ontbrecken, de Kroon van *Vrankryk* te Erven, en bygevolge ook de Prinzen, hare Kinderen, uit een westig Huwelyk geboren. Eindelijk, door de geslotene Vrede met den Keizer en het *Duysche Ryk*, bevond zig *Vrankryk* nu ontslagen van de Keurvorsten van *Keulen*, en van *Beyeren*; een Broeder Paar, dat meer als tien Jaren onder de bescherminge en ten koste van dit Hof geleefd had.

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

NU komen wy tot *Groot-Britannien*, van wiens snoede Handelingen, door het laatste Ministerium, onder de Regeering van Koninginne Anna, gepleegt, wy in onze voorgaande Stukken doorgaans hebben moeten spreken; maar hier is nu de plaats, om dat werk, volgens onze belofte, even voorwaards in den aanvang dezer Inleidinge gedaan, eens ter degen door te tasten; met het vertoofen, voor een gedeekte, van hare aanslagen, voornemingen en konstenaryen.

De eerste stap, welke dit snoede Ministerium deed, om zig zelve in agting te brengen, en de gewigtigste en voordeeligste Plaatzen te bekomen, was, dat zy naar de Provincien, of gedeeltens van *Groot-Britannien* en *Ierland*, geheele Troupen van loontrekkende Schriftgeleerde huurlingen uitzonden, om de Gemeentens over al in te boezemen, dat de Kerk, onder het vorig Ministerium, in gevaar geweest was. Zonder dit glimpig voorwendzel zouden zy niets uitgevoert hebben; maar nu veroorzaakte dit doen, dat een grooten hoop dezer fyne Priefsters, (onwaardig de naam van Protestantische Geestelyken te dragen) zo luid begonnen te schreeuwen, zekerlyk met oogmerk om *Papery* in te voeren, of yette Ampten te bekomen, dat de Kerk in gevaar was.

wat. Haren aanslag gelukte hun wonderbaarlyk wel, wyl het onnoozele gemeene Volk niet anders dacht, of de Prediktoelen en Kerken lagen reeds onder de voet; daar nogtans dezelve door niemand met hand of vinger aangeroot, nog met een kwaad oog benyd wierde. Twee voornamste Godgeleerde Agenten lieten zig in deze gedenkwaardige onderneming gebruiken, te weten, Dr. Sacheverel en nog een ander, beide vermaart door hunnen yver voor de Roomsgezinde Godsdienst, en voor den Pretendent of gewaanden Prins van Wallis; ja deze bevondmen twee belwame werktuigen, om den listig gesmeeden aanslag uit te voeren; makende het volk van *Groot-Brittannien* aan 't giffen, en *Europa* in verwarring. Den eenen had meer dan twintig malen op de gezondheid van den gemelden Pretendent gedronken, en den ander, als men hem eens verzoegt, om op de goede gedagtenis van Koning *WILLIAM* te drinken, durfde antwoorden met deze vuyl-aardige expresse. *Ik konde hem alle zyne andere guystukken wel vergeven, indien hy ons niet had nagelaten dat vervloekt Legaat, van de Hanoverse Successie tot den Troon van Groot-Brittannien.*

De tweede flap, van dit snood Ministerium, was, dat zy nog verscheide Predikanten van de *Engelsche Kerk*, en anderē geleerde mannen gebruikten, om een Boek in Folio zamen te flanssen, tot het bewyzen, dat het *Eerfelyk Regt* een eeuwigduurent geloof der *Britten* zoude zyn. Dit arglistig stuk gaf voet tot het vervullen van hun voorgonnen arbeid, te weten, om de Successie van *Hanover* tot de Kroon van *Groot-Brittannien* te vernietigen. Insgelyks beweerden zy, dat de *Kerk* onafhankelyk van de Kroon was, en maakten kort daar na een *Traactaat* gemeen, tot verdediging van deze Leer; met voornemen, dat zy, van hunne zyde, onder dit voorwendzel, by gelegentheit tegens den nieuwen Koning eenig oproer zouder konnen verwekken, indien hy tot de Regeering kwam, en hun woesten loop beteugelen zoude willen. Zy bevonden, dat alle hunne voornemens en ontwerpen voor de wind gingen, en dus begonnen zy het op een andere boeg te wenden, makende een aanslag tot het verkrygen van een Parlement naar hun genegentheit. Dit Sucedeerde almede; want met weinig moeite, door het spendeeren van geld, wonnen zy het gemeene volk, 't welk de eerlykste Edellieden hunner plaatzen, die als Parlements-Leden waren voorgestelt, openbaar bespottede, met zomnige van dezelve te steenigen, en met geweld, als vyanden van de Kerk

en van de Koninginne, uit het veld der verkiezing te dryven. Wanneer het zomtyds gebeurde, dat hun deze dwingelandye mislukte, dan wisten zy door list een deel valsche verklaringen, ten laste der verkoorne Parlements-Leden, te krygen; waar van ten voorbeeld mag dienen, onder een groot getal andere, den regtzinnigen Ridder Steele.

Het eerste Parlement, 't welk, na de verandering van het vorig Ministerschap, te *Westminster* by een kwam, betoonde zig, na dat het een weinig kennis met dit nieuwe Ministerium gemaakt had, meer daar aan verplicht, dan eenig Lakkey aan zyn Heer zoude konnen doen: Want alle ontwerpen, in de Raedkamer van dat Ministerschap gemaakt of uitgevonden, wierden door het Lagerhuis aanstonds goedgekeurt, en verklaard te strekken tot eer en voordeel van de Natie, mitsgaders bekragtigt door menigvuldige Dank-Adressen aan de Koninginne, en zomtyds aan de Ministers zelfs; presenteerende deze Dank-offerhanden, alvorens eenig lid van 't Lagerhuis de byzonderheden van het ontwerp, behalven 't gene hun door het gemeen geroep van de Hofparty, die de opstellers daar van waren, was wys gemaakt, eens wist of gezien had. Hier van strekt een klaar bewys het onlangs gesloten Vredens Tractaat met *Vrankryk*; want zo dra hoorde het Huis daar van niet spreken, of men zag hare Votes, Aanspraken & Adressen, en Dankzeggingen langs de Straat omroepen, *wegens de glorieuze, zekere, honorable, en voordeelige Vrede, welke men met Vrankryk zoude sluiten*; en vondmen aan 't einde, of in 't midden van die geschriften, doorgaans veele scherpsstekende aanmerkingen, zo op den Hertog van Marlbourg, als op de voorgaande getrouwe Ministers, en het ghecele lighaam van alle opregte Patriotten; uitkrytende dezelve altemaal, voor *Mannen van Animonarchiale beginselen, Liefhebbers van den Oorlog, en Verdervers van hun eigen Land*; door alle 't welke het snood gedrag, van dit boosaardig nieuw Ministerium, voor hunne tegenparty, en voor 't gemeene Volk bedekt bleef. De Præliminaire Artykelen van Vrede, door de vorige Ministers in 't Jaar 1709. ontworpen, verdienende alle tytels van een goede faam, als zynde het zekere werktuig, om de groote magt van *Vrankryk* en *Spanjen* te verkleenen, zagmen, als een prullig papicr verwerpen, en daar tegens een ander nieuw project, verciert als de schoone *Diana*, en waar aan niets, zo men meede, als het dadelyk en onmiddelyk bezit, ontbrak, te voorschyn brengen; maar als men die beide Ontwerpen tegens malkander eens

eens wil vergelyken , dan zalmen het laatstgemelde bevinden , even gelyk de Appelen van *Sodom* , welke , zo dra men haar aanraakt , in alsche veranderen , en een vuile stank nalaten ; en nogtans noemde men deze vergulde Pille , die het gemeene Volk zonder klagte of zuchten inslokte , in de Votes en Adressen van het Lagerhuis , *ten hoogsten heilzaam en nut voor Groot-Brittanniën* ; zeggende , *men moet Vrede hebben , om de Naxis te beboeden , van niet tot den Bedelzak te vervallen : en men heeft geen geld meer , om den Oorlog langer te kunnen nithouden enz* ; daartoe zelve tyd door het Parlement zo veel belastingen wierden ingevoerd , als in eenige Jaren te voren , geduurende het hevigste van den Oorlog , wanneer de hooge Geallieerden met zo veel overwinningen wierden gekroont , niet gedaan was . Nog eene aanmerking komt hier te passe , te weten , dat de Koninginne , by de eerste Zitting van het gemelde Parlement , in hare aanspraak van den Throon verklaarde , *dat geene Vrede honorabel of zeker kon zyn , ten zy dat de geheele Monarchie van Spanjen weder herstelt wierde aan het Huis van Oostenryk , waar door men de Balans van Europa zoude behouden* . Ziet nu eens , Lezer , hoe deze verklaring van hare Majesteit met het Tractaat van Vrede , jongst te *Vitrecht* gesloten , overeenkomt . Immers , indien het Parlement van *Parys* voor deze Vrede gestemt had , men zoude zig niet behoeven te verwonderen ; maar dat het *Groot-Brittannische Hof* dezelve zo nut en heilzaam voor haar in 't byzonder , en voor geheel *Europa* in 't algemeen , uit bazuinde , daar van zullen wy de uitlegging aan den tyd berolen laten .

Dat vergiftigt Hof bediende zig ook van een konstige list , om haar aldergetrouwste Bondgenoten , de Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* , te beschuldigen , dat die niet ter goeder trouwe gehandelt , nog hunne Quotas van Schepen en Troupen , geduurende den Oorlog , volkomen geleverd hadden ; waar tegens haar Hoog Mog. by een Memorie , de onregtvaardigheid dezer beschuldiging wel dedden blyken ; dog die destige verantwoording vond geen ingang , en maakte de tongen van de kwaadgezinde party los , tot zo verre , dat zy nog veel andere Leden , die niet vast in de schoenen stonden , op hunne zyde overhaalden ; gebruikende dit als een byzondere streek , om het nieuwe Ministerium en het Parlement voor de oogen van de Waereld aangenaam te doen schynen . Wyders bragten zy den Grave van *Godolin* , laatstgewezen Groot Thezaurier , op het tapyt ; hem

ten lafte leggende , van vyf-en-dertig Millioenen Ponden Sterlings uit de Exchequer gestolen te hebben ; dog deze zwaare Zomme verminderde wel haast tot op vier Millioenen , en het bleek naderhand zo klaar als den dag , dat die penningen voor den publyken dienst , in zeer noodzakelyke gelegentheden , regtmatig door hem uitgegeven waren ; egter geraakte hy in ongunst , na dat hy nu zyn Vaderland , gedurende twee Regeeringen , met een onberispelyke vlyt en veel getrouwheit gedient hadde.

Hier bleef het nog niet by , maar men zag den Hertog van Marlbourg mede door het Lagerhuis , wetende dat hy geen vriend van *Krankryk* was , in zyn eer en waardigheit aantasten. Zy bragten , om desselfs groote uitvoeringen door listige konstemaryen hatelyk te maken , de heerlyke overwinningen van *Blenheim* , *Ramillies* , en van *Oudenardyn* op het tapyt , en beschuldigden hem , dat hy aan de Zoldaten haar competente daaglyks brood onthouden , en groote zommen , bestaande in twee en een half per Cento van het publyke geld , in zyn zak gestoken had ; dog belangende het eerste , zo konde de getuigenisse van yder byzondere schildwagt in *Vlaanderen* hem genoegzaam regtvaardigen ; en ten opzigte van het ander , zulks was een regt , hem als Generaal van 't Leger toebehoorende. Men had aan den Hertog van Ormond , die in zyn plaats Succedeerde , en nooit de Vyanden in *Vlaanderen* bevoigt , voor desselfs Equipagie wel 4000 Ponden Sterlings jaarlyks toegeestaan ; zynde dit een veel grooter Zomme , als den Hertog van Marlbourg , zo lange hy Generaal van 't Leger geweest was , ooit trok. Den Vicomte Townshend verklaarde men voor een Vyand van de Koninginne , en van de Regeering , om dat hy het Tractaat van Barriere met haar Hoog Mog. de Heeren Staaten Generaal gesloten , en daar nevens de Protestantsche Successie in het Huis van *Hanover* verzeekert had. Men bedankte de Koninginne voor de goede grondlegging van den Koophandel , door het Tractaat van Vrede bedongen ; waar van nogtans niet anders in dat Tractaat te vinden zy , als 't gene het Parlement zig ydelyk verbeelde , en voornam aan het volk bekend te maken. Daaren boven , men had den Koning van *Krankryk* doen beloven , dat de Sterktens van *Duinkerken* zoude geslegt werden , zonder de minste verzeekering te eischen , dat 'er geen *Mardyk* , als een Phenix uit de asche , weer mogt opryzen.

In het Hoogerhuis wierd op eenen dag wel twaalf nieuwe Lords in-
gebragt.

gebracht; buiten welk wonderbaarlyk ontwerp, nooit te voren onder eenige vorige Regeeringen uitgevonden, verscheide van honne gesmeede aanslagen in rook zoude verdweenen zyn; want te voren was de meerderheit van stemmen der Pairs nog al volkomen voor 't Intrest van de Natie, en tegens het overgeven van Spanjen en de Westindien aan het Huis van Bourbon. Aanmerkenswaardig zyn ook de woorden van zeker Edel Pair in 't Hoogerhuis; zeggende, *de Kroon van Groot-Brittannien de Katalanen ingewikkels hebbende, om zig voor het Huis van Oostenryk te verklaren, en daar by verbonden, om dit brave Volk te onderscheunen, zo zyn dezelve negens door de laatste Administratie verlaten, en aan verwoesting overgegeven.* Hier by lieten verscheide Lords een buiten gewonen yver voor de Koninginne, en tot zekerheit van de Natie blyken; stemmende, dat men een Præmie op het hoofd van den Pretendent zoude stellen, dog een van haar Majesteits geheime Raden stond op, en zeide, *dat het een gruwelyke misdadt, en tegens de beginselen van een Christen strydig was, vana danigen Præmie te beloven; gevende aldus, door dit gezegde, klaarlyk te kennen, dat het leven van den Pretendent hem meer waardig was, als 50000 Katalanen, die hy, door zyne raadslagen, tot een bloedige offerhande van de eerzugt des Konings van Spanjen had doen worden.*

Hoe slegten agting het Groot-Brittannisch Ministerium voor het doorlugtigste Huis van Hanover had, dient mede niet verzwegen; desselfs Miniter, die den 12. July 1714. van den Lord Kantzelier Harcourt een ordre verzogt, dat den Hertog van Cambridge, thans Prins van Wallis, in Groot-Brittannien mogt komen, om plaats te nemen in het Hoogerhuis, wierd terstont, om deze en geen andere reden, het Hof verboden, en aldus genoodzaakt naar Hanover te vertrekken. Nog grooter was de verfmading, die men zyn Meester aandeed, werdende voor hem in de Kerken, met een flauwe stem, alleen als Keurvorst van Bronswyk gebeden; zonder daar by te voegen de verdere Titels, ten opzigte van zyne Successie tot de Kroon; ja men vond goed, om, behalven de (a) drie met den druk gemeen gemaakte veragtelijke Brieven, reeds naar Hanover gezonden, nog een ander af te vaardigen, behelzende meerder verfmadinge als de voorgaande; en alle welke brieven door den Lord Bullingbroke waren ontworpen. Niet lang voor de dood van de Koninginne was eenen Mr. Patrik Lawless, een bekende Roomsch Catholyk, en voor dezen Gezant van den Pretendent

(a) ziet
voorgaande
stuk
tweede deel,
pag. 85.

tendent aan 't Hof te *Madrid* geweest, ter geheime gehoorhebbing by hare Majesteit toegelaten geworden; 't welk aan de Natic regtvaardige redenen tot agterdocht, en veele reflexien onder d'een en d'ander party-schap veroorzaakte.

Het is kennelyk, dat *Groot-Brittannien* hare afzonderlyke Vrede met *Vrankryk* heeft gesloten; tot openbare schending van het VIII. Arttykel der groote Alliantie, met de Hooge Bondgenoten opgerigt; luidende dit Arttykel aldus. *Den Oorlog eenmaal begonnen zynde, zo zal geen van de Geallieerden met den Vyand over de Vrede mogen handelen, son zy gezamenlyk, en met toestemming van de andere Partyen. En de gemelde Vrede zal niet konnen gesloten werden, zonder voor zyn Keizerlyke Majesteit te hebben verkregen een regtvaardige en redelyke Voldoening; en voor aen Koning van Groot-Brittannien, en voor de Heeren Staaten Generaal een byzondere zekerheit voor hunne Koningryken, Provintien, Staten en Landen van hunne gehoorzaamheit, Scheepvaart en Koophandel; nog zond' r van te voren de regte middelen beraamt te hebben, om te beletten; dat de Koningryken van Vrankryk en van Spanjen ooit vereenigt zyn onder een en dezelve Regeering, of dat een en dezelve Koning daar van Zouverain werd; en in 't byzonder, dat de Franschen zig nooit meester maken van de Spaansche Westindien, of dat die daar hunne Schepen zenden, om Koopmanschap te dryven, direct of indirect, onder welk pretext het ook zoude mogen zyn. Ten laatsten, de gemelde Vrede zal niet konnen werden gesloten, zonder verkregen te hebben voer de Onderdanen van zyne Brittannische Majesteit, en voor die der Vereenigde Provintien, een volkomen en geheel vermogen, gebruik en genot, van alle desselfs Privilegien, Regten, Immuniteiten en Vryheden van den Koophandel, zo te Lands als ter Zee, in Spanjen, en in de Middellandsche Zee, die zy gebruikten en genoten geduurende het leven van den gewezen Koning van Spanjen, in alle Landen die hy bezat, zo in Europa als elders, en die zy met regt konnen gebruiken en genieten in 't algemeen, of in 't byzonder, door Tractaten, overeenkomsten, of op eenige andere wyze, hoe dat het ook zoude mogen zyn. Door dit Arttykel van de groote Alliantie blykt dan, onder hoe Sterke verbintenis *Groot-Brittannien* was, van niet afzonderlyk te mogen handelen over de Vrede; en bygevolge ook, hoe de laatste Ministers, met zulks te doen, de publyke trouw en het Regt der Volkeren geschonden hebben. Immers niemand, die maar eenige kennisse van deze stoffe heeft, kan zeggen, dat zy, geduurende de Vredens-*

Con.

Conferentien te *Vtrecht*, met yder van de Geallieerden in 't byzonder getrouwelyk te werk gingen; werdende alle geheime raadslagen, tusſchen de Bondgenoten en de Koninginne, aan *Vrankryk* medegedeelt; invoegen de Geallieerde Ministers by haar als Vyanden, en die van *Vrankryk* als goede Vrienden aangemerkt wierden. Van deze buiten gewone genegenheit der *Groot-Brittanniſche* Ministers; in alle byzonderheden jegens *Vrankryk*, zal men hier nog een ander aanmerkelyk voorbeeld melden. Zyn Franſche Majesteit ſchreef in een Brief aan den Kardinaal de Noailles, even na dat de Vrede geteekent was, dat de *Vjandlyke Troupen* tot in zyn Land waren door gedrongen; welke uitdrakking immers betuigd het gevaar, waar in hy zig voor het ſluiten der zelve Vrede bevond, en hoe geruſt hy zig nu oordeelde te zyn geworden. Aldus is geenſints te verſchoonen de trouwloosheit in dezen, door het *Groot-Brittanniſch* laaſte Miniſterium gepleegt; want de Geallieerden wonnen altoos, en verloren nooit eenigen Veldſlag; ja men mag zeggen, dat *Groot-Brittannien* de Kroon en Glorie van alle hare Bondgenoten was; want zo dra verſcheurde zy niet den band der groote Alliantie, of alle de andere Leden verſchrikte, elk aannemende de Vrede zo goed als zy beſt konden. Hoe zalmen dit over een brengen met de twintig aanſpraken der Koninginne? gevende t'elkens daar in haar Koninglyk woord, datze by hare beloften onſchendbaar wilde blyven; gelyk zy nog, tot op het laaſte van hare Clandéſtine Negotiatie, aan de Heeren Staaten Generaal, en ook aan den Prijs Eugenius, door den Keizer by haar gezonden, betuigde, dat de *Verandering van het Groot-Brittanniſch Miniſterſchap* gansſch geen nadeel aan de gemeene zaak toebrengen, maar, dat hare Troupen te gelyk met die der andere Bondgenoten aageeren zouden; daar nochtans ter zelve tyd een geteekende ordre aan den Hertog van Ormont was afgegaan, om niet tegens de *Franſchen* te vegten; dus het niet lang duurde, of den Prijs Eugenius wierd in zyn Legerplaats, met verlies van 4000 man, verrast, de ſterke pas te *Denain*, met nog een Stad of twee, beſtamtigd, en het geheele Geallieerde Leger in gevaar gebragt, van t'eenemaal geſlagen, en aan ſtukken gehouwen te werden.

Den Koning van *Vrankryk*, ziende het Miniſterium van *Groot-Brittannien* dus kragtadig, mer het te rug trekken, of ten minſten te doen ſtil ſtaan, van hare Krygstroupen, zyne zaak begunſtigen,

deed aanbonds, door zyne Plenipotentiariffen, van zeer hooge voorwaarden in de Vredens Conferentien op het Congres te *Utrecht* spreken, en welke meest alle wierden toegestaan; waar tegens den Keizer, hoewel van deszelfs Bondgenooten verlaten, voor zig in 't byzonder te *Radftad*, en voor het algemeene *Duitsche* Ryk te *Baden*, veel beter conditien verkregen heeft, als de twee *Groot-Britannische* Ministers, den Bifchop van *Bristol* en den Grave van *Strafford*, voor hare Zouveraine, te *Utrecht* hadden konnen bedingen. Waarlyk by aldien de Troupen der Geallieerden in een Lighaam gecombineert waren gebleven, men zoude wonderdaden daar mede verrigt hebben; want daar ontbrak niets meer, dan nog maar eene overwinning, om te kunnen doortrekken zelfs tot voor de Poorten van *Parys*; en het was, menschelyker wyze gefproken, wel twintig tegens een, of dien aanflag most gelukken. Tot bewys kan dienen, dat flegs een klein Corps van de Geallieerde Troupen, fterk 1500. Ruiters, na dat het Leger reeds door den Hertog van Ormont en zyne *Britannische* Krygsmagt verlaten was, zig op weg begaf, en brandfchattingen tot in 't gezigt van 't *Fransche* Hof ophaalde, ja zelf de Stad *Parys* in de uiterfte verflagentheit bragt; getuigende de Officieren van dit kleine Corps, dat zy, indienze nog eens zo fterk waren geweest, de gemelde Koninglyke Hoofdstad verwoeft, of ten minften van hare rykste effecten beroofd, en Gyzelaars daar uit mede gebragt zoude konnen hebben. Dit werk had zekerlyk moeten voortbrengen eene onverwenschyke voordeelige Vrede aan geheel *Europa*.

Nu komt nog, buiten kyf, in aanmerkinge, dat den Raad van *Spanjen*, door die van *Vrankryk*, beftiert werd, en dus die beide Hoven flegs als een politik Lighaam, van 't een en ander Koningryk, te noemen zy. Geduurende de Belegering van *Barcelona* waren de *Franschen* de eerste in 't gevegt, en haar Generaals de voornaamste Bevelhebbers van 't Leger; ook had haer Koning de meeste Troupen en Schepen daar voor gebragt. Hier uit zoude wel ligtelyk konnen voortvloeyen, dat het Hof van *Vrankryk* by gelegentheit de bekende Afte van Renuntiatie eens kwam te verbreken; trouwens wie zal zeggen, of dienaangaande niet eenige secrete Artykelen onder de twee Koningen, Grootvader en Kleinzoen, beruffen? Nog een andere bedenkinge zalmen hier te passe brengen, waar door

men schier zal moeten geloven, dat de *Spaansche* Zilver Dukatonnen even kragtig op zommige gemoederen van het *Groot-Britannisch* Ministerium gewerkt hebben, als de *Fransche* Goude Muntspecien; geconfidereert, dat men het voordeelig Tractaat van *Commercie*, door den *Generaal Stanhope* met *Koning Karel* (thans *Keizer*) gesloten, als of het nadeelig voor 't gemeen was, verworpen had. Zo men nu dit Tractaat onderzoekt, en vergelykt met de drie Arttykelen van het jongste Tractaat, ten opzichte den *Koophandel* met *Spanjen*, dan zal een regtinnig *Lezer* van deze onze *Positie* kunnen oordeelen. Aan den *Herzog van Savoyen* hadden bevoegt den certytel van *Koning van Sicilien*, en door deze stap nog den anderen *Pretendent* te voorchyn doen komen, die de *Kroon van Groot-Britannien* heden of morgen wel eens mogt eischen, wanneer een gunstige gelegenheit zig daar toe aanbodt; behalven dat, door dien nieuwen *Koning*, de magt van *Frankryk* merkelyk gestevigt zy. Deze verheffing was nog eenigzints in te schikken, maar geenszints die van den *Keurvorst van Beieren*; genietende den zelve, tot vergelding, om dat hy regens den *Keizer*, zyn *Zouveraine Prins*, was opgestaan, de raadslagen van *Koning WILIAM* had verraden, en *Vlaanderen*, door snoode practyken, in handen der *Vyanden* overgelevert, het *Koninkryk van Sardynien*, en dus mede den certytel van *Koninklyke Majesteit*. Daar en boven kreeg het *Protestantsche Intrest* een groote krak; als men toeliet, dat den *Keizer* alleen met *Frankryk* zyne *Vrede* maakte; want na dat men dien *Prins* had verlaten, zo weigerde hy, om de *Protestantsche Vorsten* van 't *Ryk*, ten opzichte van haren *Godsdienst*, in het Tractaat van *Baden*, volgens dat van *Ryswyk*, voldoening te geven. Doet hier by het abandonneren van de belangen der *Protestanten* in *Frankryk* en *Piemont*, 't welk regelrege stryd met de verklaring van het laatste Ministerium en het *Parlement*, datz de *Regten en Privilegien van de vastgestelde Kerk zonden verzekeren*; dus komt eenigzints in bedenken, dat zy, met de *Bil van Scheuring*, geen ander inzigt hadden, dan om de *Protestanten* binnens *Lands*, door een burgerlyken *Oorlog*, in een oneindige *Vlam*, niet te blusschen, dan met een riviere van *Menschen Bloed*, te doen blaken. In deze *Bil*, van *Scheuring in de Kerk*, vinden men de gewaande *Beschermers* van het *Protestantsche Intrest* klaarlyk beschreven; want om het voorgenomen werk te kroonen, zo wierd noodzakelyk geoordeelt, om die *Bil* in *Ierland* in te voeren; in welk

Ryk,

Ryk, als men't getal van alle de verschillende Sectens by een rekent, pas een Protestant, tegens meer dan agt Papisten, gevonden werd; invoegen de éérfgemelde dagelyks vol vreeze leefden, verwagtede datze gezamentlyk vermoord zoude werden.

Hoe dieper wy in deze Stoffe graven, hoe meer wanschikkelykheden ons voorkomen. Den Grave van *Straffort*, jongstgewezen Minister van wegens *Groot-Brittannien*, by de Heeren Staaten Generaal, betrug, de aan de Gedeputeerden van welgemelde haar Hoog Mog. omtrent het voorjaar van 1714, dat hy ordre ontfangen had, om in de naam van de Koninginne, zyu Meestresse, te verklaren, dat, by alaiem zy met den Keizer over de *Bärriere* handelden, zonder een *Brittannisch Minister* in de Conferentien toe te laten, hare Majesteit aenstonds van alle hare verbintenissen, met haar Hoog Mog. aangegaan, wilde renuntieeren. Ziet eens Lezer, met welk een broffen draad van Vriendschap, de twee voornaamste Protestantische Mogentheden van *Europa*, zamen verbonden waren; en ook de poogingen van zommige, die alle Correspondentie, en een goed onderling verstand van die kant zogten af te snyden; om door deze breuk, die zy zeer noodzakelyk achtte, hare voorgenomen herstelling des gewaanden Prins van Wallis te verhaasten; met een woord, den ontroonden Koning *Jacobus de II.* nog zyn Biegtvaar *Pater Peters*, hebben nooit met grooter iever het invocren van *Papery* in *Groot-Brittannien* voorgestaan, als het meergemelde vergiftigt Ministerium deed. Dit aangaande zalmen hier het volmaakste toneel, van alle de voorgaande, vertooncn, bestaande in de jongste Reforme der Krygstroupen in *Ierland*. Negen oude Battaillons en 72. Officieren wierden aldaar afgedankt, wyl men dezelve aanmerkte als kwade werktuigen, om den aanslag, die 'er in til was, te helpen uitvoeren; en in plaats van dezelve wel 15. nieuwe Regimenten, onder een Paaps Lord, opgerigt, die men vertrouwde, dat in alles zoude gehoorzamen. Wat reden hadmen anders, om in *Frankryk*, *Lottelingen*, *Groot-Brittannien* en *Ierland*, ja zelfs binnen de Hoofdstad *Londen*, Soldaten te werven, indien de goede vrienden van den gewaanden Prins van Wallis geen aanslag, om hem eerlange in te halen, geformeert hadden?

Door alle't voorgaande moetmen bekeenen, dat de Protestantische Kerk dezer Monarchie, zedert de Regeering van de berugte Roomsgeziude Koninginne *M. A. R. I. A.* noit nader aan hare ondergang gewect

weest zy ; werdende van binnen door dezelfs eigen Ledematen , en van buiten door Papiften , aangetast ; wyl op den 24. July , van het jongst gepasseerde Jaar , te *Londen* meer dan hondert Roomsgezinde Perzonen in zeker Herberg , de *Zon* genaamt , vergaderden ; van dewelke niemand wierd ingelaten , dan op het vertoonen van een gedrukt briefje , verbeeldende den Paus of eenig Paapschen heilig , tredende de Kettery onder de voet . Maar op dat de Nakomelingen ten klaarsten mogen weten , wat in alle de deelen van *Groot-Brittannien* , om de Kerk en Vryheden van de Natie uit te roeijen , gepleegt zy , daar toe komt het volgende berigt uit *Schotland* hier zeer wel ter ince ; te weten , dat de algemeene Kerkelyke Vergadering aldaar op den 17. May 1714. een Adres aan de Koninginne opstelde , vervattende zware klagten over den aanwasch van Papery , doot het stout gedrag van de Roomsgezinde Bisschoppen , Priesters , en in 's byzonder de Jezuïten aldaar , die zig niet ontzagen openbare Missen te doen , en een groot getal menschen , even als in de Paapsche Landen , te bekeeren . In het zelve Adres wierd hare Majesteit ook voor ooggen gesteld de kwade handelingen van de Episcopale Kerk , die de Wetten van 't Ryk overtraden , en in 't geheel nalieten voor de Koninginne te bidden ; of makende zodanigē veranderingen in de publyke gebeden , welke zo wel op hare Majesteit , als op den Pretendent toegespaakt konden werden . De Hooglanders van *Schotland* trokken in dien tyd gewapent by een , zig heimelyk oeffenende in Schuuren en andere plaatsen , ja zy hadden reeds Generaals en mindere Krygshoofden verkoren , om hun te gebieden , zoo haalt men kondschap zoude bekomen van de verschyning des Pretendents op de kusten van *Noorder-Brittannien* , of mogelyk elders anders in *Ierland* , enz . Zeker Edelman *Robbert Monkton Esq.* haalde veele schade en ongunst op den hals , met de waarheit , tot Verdediging van zyn Vaderland , te verklaren ; werdende hy in de maand July 1714. uit zyn plaats van Commissaris van den Koophandel en Plantagien gestooten , alleen om dat hy 'teen en 't ander van de gepleegde Verradery , ten opzigte van het Tractaat , jongst met *Spanjen* gesloten , ontdekte ; en dat hy de namen der geneu bekent stelde , die in de laatste zamenweering , om alles 't onderste boven te keeren , de hand hadden . In der daat , by aldien deze zamenweering niet in tyds was belet geworden , men zoude wel haalt een droevige Tragedie in *Groot-Brittannien* vernomen hebben . Ja , des niet te min , had de Koninginne slegs nog maar weinige weken of da-

gen langer geleest, zo was te vreesen geweest, dat alle de Troepen in *Groot-Brittanniën* gereformceert, en, in plaats van Protestantsche Krygs-Officieren, niet anders als Roomsgezinde *Iren*, aan het hoofd van de zelve verkoren zoude zyn geworden. Wat treur Rol dit Ministerschap, in zulken verschrikkelyk geval, met de Koninginne zoude gespeelt hebben, magmen liever denken als zeggen; zynde haar geheiligde ziele nu zekerlyk naar een beter plaats verhuift, dan deze boze Ministers voor haar perzoon beschoren hadden. Men sprak ook, dog tot nu toe zonder bewys, wegens dat 'er zoude gevonden zyn een snood ontwerp, van een Of- en Defensive Alliantie, tusschen *Groot-Brittanniën*, *Krankryk*, *Spanjen*, *Zweden*, en den nieuwen Koning van *Sardiniën*, of de Hertog van *Savoyen*, gerigt, onder schyn van den lastig gemelden op zyn thronn te ondertoonen, tegens den Keizer, de *Protestante Nederlanden*, en by gevolge dan ook tegens het alldoorlogtigste Huis van *Habsburg*. Niemand kan ontkennen, datmen de Krygstroepen in *Groot-Brittanniën* en *Ierland* tot zulken geringen lighaam had vermindert, alleen op dat dezelve niet sterk genoeg zoude wezen, om een Oproer van binnen te dempen, of eene Landing van buiten te beletten; wat meer is, zeker Onderdaan van *Ierland* durfde een Tractaat te voorschyn brengen, in 't welke hy een ontwerp voorsteld, om de Kerk van *Rome* met die van *Engeland* bekwamlyk te vereenigen; zo dat, indien den aanslag was uitgevoerd, men wel haast, na die vereeniging, een grooten hoop van Kardinalen, *Rome'sche* Bischoppen, Abten, Priors, Priesters, Jezuiten, Monniken en alderhande Ordens van Nonnen, uit vrome Landen zoude hebben zien overkomen, innemende de Protestantsche Kerken, om voot de dooden een oneindig getal *Acte Miracule* te lezen, en de Paapsche Heiligen aan te roepen, met nog veelley slag van Ceremonien, en beuzelagige Mirakelen; gelyk ook de Otzaren overal zoude verciest geworden zyn met vergulde Beelden, ter eeren van doode Pauzen, en van Perzonen, die eertyds, om de kettery, in *Europa* te verdelgen, bloedige moorden deden.

Nog een gedenkwaardig voorval verdient dat men hier plaats geve, zynde 't zelve een schandelyk misbruik, en betreft de Perzoon van de Koninginne. Men wil egter niet zeggen, dat alle de Leden van den Kabinet Raad deel in deze Handeling hadden, wyl veelc zig noch maakten, en de restorerende befehaldigde malkander, in tegenwoordigheit van hare Majesteit, met zodanige bittere verwytingen, aangaande

de laatste Administratie, dat de Koninginne aan verscheide van hare bedienden verklaarde; van nooit dit gebeurde te zullen vergeten; welk gezegde waarfchynelyk verhoord, dat den Raad, door wederzyds makender te bekladden, hunne aanslagen al te openbaar ontdeekten, houdende met deze krakkeelzaak, en een verward geraas, de Koninginne wakende tot twee uren in de morgenfond; maar laat ons nu ook eens zien hun groot agterdenken, over 't gene geschied was. Ziende de Koninginne bereid, om den laatsten snik des levens te geven, en dat alzo alle hunne konfpenaryen stonden verydeld te werden, zo bespeurde men in het gelaat van zommige der eerste gunstelingen een groote benauwtheit; eenige wisten hare schrik te ontveinzen, dog andere ontdeekten zeer klaar, dat ze voor den dag van rekenschap, die zy vast zagen naderen, vreesden. Geen levendiger voorbeeld van wanhopigen, hebbende ondernomen een geweldige daad uyt te voeren, dan deze eene byzonderheit. De Heeren Regenten, door den nieuw verkoren Koning aangestelt, nazierende het groot Regitter der mislagen, bevonden dat de Zeeplaatzen, en in 't byzonder de Stad *Portsmouth*, zynde de sterkste van allen, van Volk en allerhande Voorraat tot defensie onverzien, ja niet in staat was, om, ingevalle aangetast wierd, eenige verdediging van belang te doen, en welke aantasting voor de deur stond, indien de schielyke dood van de Koninginne den *Groot-Britannischen* Troon niet vacant gemaakt had. Over dit verzuim beschuldigde men den Lord Bullingbrook, maar dezen Staats-Minister poogde, met glimpige voorwendzels, de schuld daar van op de Schoulers van den afgezetten Thezaurier te leggen, om daar door de welverdiende Straffe te mogen ontgaan. *Groot-Britannion* vertoonde zig toen als de Oude Waereld, ten ryde van Noag, werdende met een algemeene Zundvloed gedreigt, tot zo verre dat de goede Inwoonders naar een Arke van zekerheit begonnen uit te zien, om daar in te mogen vlugten. Onder de Papieren van de Koninginne vonden men het ontwerp van een Testament, dog 't zelve niet onderteekent zynde, zo dankt ons niet nodig den inhoud daar van te melden, veel min eenige byzondere aantekeningen deswegens te maken.

Alle deze voorgaande byzondere aanmerkingen, nopende *Groot-Britannion*, uit zeeker pryswaardig *Engels* gechrift tet neer gestekt hebbende, zo laat ons nu eens te rug treden, en het overlyden van de Koninginne, nevens meer andere daar op gevolgde Zaken van 't voor-

leden Jaar, in ons voorgaande Stuk beschreven, kortelyk overloopen. Hare Majesteit, door toevallen van de Jigt, zeer ziek en zwak werdende, gaf een segte hoop van langer leven. Zy, in 't begin van January 1714. te *Windzor* zig ophoudende, wierd schielyk van een zwaar kolyk overvallen, en wyl een hevige koorts daar onder liep, zo verwagte men toenmaals al niet anders als de dood; maar men had haar voor ditmaal, door 't gebruik van de vereischte geneesmiddelen, gered; welke herstelling nochtans niet langer duurde als tot in het begin van de maand Augustus, wanneer de gevaarlyke ziekte haar zo kragtig overviel, dat ze den 12. 's morgens, tusschen zeven en agt uren, de Ziel aan de eeuwige gelukzaligheid opofferde.

Dit overlyden veroorzaakte eene onbedenkelyke verandering, ten goede van het geheel Protestantisch wezen; want indien uit de handelingen en bewegingen, welke men zedert een geruimen tyd, niet alleen aan dit Hof, maar ook aan verscheide andere Hoven bespeurd had, gissingen mogen gemaakt werden, zo schein het waa'lyk dat 'er een aanslag gesmeed en reeds op handen was, tot verderf van de Vryheit en Godsdienst der Protestanten in 't algemeen; en zoude zulks te weeg gebragt zyn geworden, door eene Alliantie of Vereeniging van de meeste Roomsgezinde hooge Magten, om den Pretendent als Koning van *Groot-Brittannien* door kragtadig geweld in te voeren; voorts die Monarchie geheelyk onder de zelfsgehoorzaamheit en Paaptschen Godsdienst te dwingen; vervolgens de *Zeven Vereenigde Nederlandsche* Provinciën te bederven, en dan de overige Protestantische Mogentheden van *Europa* te noodzaken, om zig na de wil der triumfeciende party mede te schikken. Alschoon nu deze zwaarwigtige voornemens zo schielyk en gemakkelyk niet werkstellig te maken waren, en by na onnooglyk schynen, nochtans is het onwedersprekelyk, dat 'er tot hulpe van den Pretendent eenen toeleg geformeert wierde, wáar in zommige van de voornaamste Grooten, zo in *Engeland* als *Schotland*, deel hadden. Men vervolgde de Whigs meer en meer, en be-
toonde een weerzin te hebben tegens de Successie van het Doorlugtig Huis van *Hanover*, tot de Kroon van *Groot-Brittannien*. Uit alle 't welke dus klaarlyk komt te blyken, iogevalle de Koninginne nog eenigen tyd in 't Leven was gebleven, dat door hare vermogende Ministers waarschynlyk het werk wel zo verre gebragt zoude zyn geworden, om den Pretendent tot opvolger van de Kroon te verklaren, onaan-
ge-

gezien het gevaar, van daar door de Natie hunne Godsdienst en Vryheit te doen verliezen; ja 't gene een voorgenome overkomst van den Pretendent nog nader te kennen geeft, zulks blykt niet duister uit zyne (a) Declaratie of Protest, gedagteekent te *Plombieres* den 29. Augusty 1714. dog eerst in 't laatst van November naar *Londen* gezonden, bewijzende daar in opentlyk, wel bewust te zyn van de goede intencien der Koninginne, zyne Zuster, tot hem; welke, door hare schielijke Dood tot geen effect hadden kunnen gebragt worden: en ten weinig verder, dat hy zyne gewoonlyke residentie plaats had verlaten, om zig naar eenige Plaats van zyne Staten (te weten *Engeland*) te begeven, met oogmerk van zig te stellen aan 's Hoofd der gene van zyn getrouwe Onderdanen, welke zyne Regten zende ondersteunen.

(a) zien
voorgaande
stuk,
tweede deel,
pag. 310.

Nu waren alle de bovengemelde inoedgesmede deffeinen, van het vergiftigt *Groot-Britannisch* Ministerium, in duigen gestort, en zulks door het verkiesen; kort na dat de Koninginne de Geest gegeven had, van den Keurvorst van *Hanover* tot wettig Koning dezer Monarchie, en de daar op gevolgde Proclamatie, tot gevangen neming van den Pretendent; bestaande dezelve Proclamatie in veel kragtiger uitdrukkingen, als die men te voren, om welstaans wille, by 't leven van hare Majesteit zag gemeen maken. Daar en boven schreven de Heeren Regenten een brief aan den Hertog van *Lotteringen*, hem verzoevende, dat hy uit deszelfs Staten geliefde te doen vertrekken den Perzoon, voerende de naam van *JACOBUS* de III. Koning van *Groot-Britannien*; dog ontfingen daar op een weigerend antwoord, waar door den Resident des gemelden Hertogs, te *Londen* rezideerende, het Hof verlaten most; gelyk mede; niet lang daar na, den Gezant van *Groot-Britannien* het *Lotteringze* Hof ontzeid wierd.

Wyl den nieuw verkoren Koning *GEORGE* buiten 't Ryk was, en de Regeering egter gedurende zyn afwezen most gehandhaaft werden, zo hadmen dat groot bestier door de aangestelde Heeren Regenten loffelyk zien waarnemen; doende, om alle kwade toevallen te beletten, veele van hare Troupen uit *Vlaanderen*, tot versterking, ten spoedigsten overkomen; desgelyks eenige Oorlogschepen bemannen, de Zeehavens braaf voorzien, en het Ryk in een vereist postuur stellen: Ondertusschen was den Hertog van *Marlbourg*, door deze verandering, weder in zyn Vaderland verschenen, werdende te *Londen* met zeer grote vreugde ontmoet, niet anders dan of hy, gelyk voor eenige jaren,

van 't slaas zyner Vyanden te rug kwam. Daar op volgde de plegtige Begravinge van de overleden Koninginne, zo mede het maken van een pregtigen toofel, om den nieuwen Koning te ontfangen; welke Majesteeft zig ten spoedigften van *Hannover* naar *Gruemburg*, en voortrever Zee naar *Londen* transporteerde, alwaar hy den eerften October met veel plegtige Ceremonien ingehaalt, en den laaften dag van dezelve maand gekroont wierd. Aan den Kroon-Prins hadden altevoren de hem competentende eertytel van Prins van Wallis opgedragen; en de Doorlugtige Prinsesse, zyne Gemalinne, was weinig dagen daar na, mede uit *Holland*, te *Londen* behouden aangeland.

De wettigheid, van dezen nieuwen Koning, was door alle uitheemse Ministers, zo voor als na de plegtigheden der krooning, erkent; dus dan ook vervolgens de bekrantmakingen, van zyn Majesteits komst tot den Throon, aan de vreesde Hoven, en aan zommige derzelve bezendingen geschiede. Men zal, tot besluit van deze Stoffe, hier nog zeggen, dat *Groot-Brittannien* zig thans in Vrede van buiten en ruit van binnen bevond; zynde wel ongemeene Hooge bedienden gemaakt, waar uit dees en gene, die zig oordeelde verkort te zyn, eenig misnoegen openste, ontbrekende het noit in zulke gevallen, en byzonderlyk in dit Koningryk, aan schourzieke menschen, maar het geringe vermogen van haren aanhang liet geen vrees over, dat iets merkelyks ten kwaden zouden kunnen uitvoeren.

DUITS-
LAND.

W Y L. men eene nadere byeenkomst, of Congres had vastgesteld, om het Vredens Tractaat, tusschen den Keizer en *Krankryk* te *Radstad* onlangs gesloten, te *Baden* in *Zwitzerland* te affirmeeren, met hope, van aldaar nog verscheide bezwaarnissen, van de zyde der *Duitsche* Ryksvorsten, te zullen afdoen, of ten minsten zommige punten te verzoeten, zo zag men in 't voorgaande Jaar dat Congres houden; en met een ook, dat 'er mede niet anders konde uigewerkt werden, als zig naar den tyd te schicken, en de vorige Tractaten op den voet van dat van *Radstad*, met zeer geringe veranderingen, te bevestigen, gelyk wy even (a) voorwaards, onder het Aynkel van *Zwitzerland*, vertoont hebben. Tot het sluiten dezer beide Vredens Tractaten, had het Ryk van haar rege genoegzaam gahieven. af te stappen, door hare belangen geheelyk aan de zorge van den Keizer over-to laten, dog

(a) ziet
Pag. 7.

dog of zyn Keizerlyke Majesteit in alle deelen, omtrent die belangen, de vereifste zorgs wel gedragen heeft; zulks laten wy den Lezer, uit de meergemelde Tractaten, zelfs onderzoeken. Alleen zalven dezels tangaande, als een bekende waarheit, aanmerken, dat de onafhellige verchillen, welke t'elkens op de berugte Ryks-vergadering, die in de maand September, van 't jongst gepasseerde jaar, van *Augsburg* naar de gewoone Rezidentie-Plaats *Regensburg* weder overgebracht was, voor de oorzaak moeren gehouden werden, dat *Duitsland* altyd in zig zelve verdeelt blyft, en gevolglyk onmagtig, om hare vyanden naar behooren het hoofd te kunnen bieden.

De Krooning van de regeerende Keizerinne, tot Koninginne van *Hongaryn*, voorgevallen in de maand October van het gepasseerde Jaar, hebben wy in ons voorgaande Stuk, met de vereifste omstandigheden, mede te boek geslagen. Men had by die gelegenheit verwagt, dat den Keizer aan de Hongaren, welke van een verschillende Godsdiens, of niet Roomsgezind zyn, eenigzints wat meerder vryheit van gewiffe zoude hebben toegestaan; dog het tegendeel was, door bewerking van de Paapsche Geestelyken, by het Sulten van den *Hongarischen Land-dag* gebleken; invoegen dese menschen thans nog in een onzekeren staat, en onder de Perse van Verdrukkingen, moeten blyven zugten.

In 't laatst van Juny had men *Stanislaus*, gewezen Koning van *Polen*, met een gering gezelschap uit *Turkyen*, voor by de Keizerlyke Hoofstads *Wrenen*, naar *Tweebregge* zien reizen; en op de tyding, die kort daar na volgde, dat den Koning van *Zweden* mede eerstlangs zyne afreize langs dien weg stond te doen, dog dat hy onbekend wilde passeeren, was aan de bevelhebbers der Keizerlyke Frontier-plaatzten ordre gezonden, om alle de *Zweden*, zonder onderscheit, komende uit *Turkyen*, niet alleen vryelyk te laten doortrekken, maar aan dezelve de behulpzame hand te bieden, en op kosten van den Keizer te deffroyceeren; ja den Keizerlyken Generaal *Steinville* moest aan de *Marschlein*, welke *Zevenbergen* van *Wallachyen* scheid, den Koning gaan opwagten; terwyl reeds voor af den Generaal *Welzek*, nevens den Keizerlyken keukermeester, met het Zilver Servies, en verscheide Kohlen en Konfiruniers, naar *Zevenbergen* waren afgezonden.

MEN heeft in maand April, van het jongst gepasseerde jaar, einde *POLEN*.
lyk

lyk te voorschyn zien komen het bekrachtigen van de zo langstlepende gehouden Vrede, tusschen Polen en de *Ottomannische Porte*, veroorzaakt door het sluiten van het Vredens-TRACTAAT te *Raadstad*; tusschen den Keizer en den Koning van *Vrankryk*, wyl de *Porte* nu hare geyoede hope verloor, om eerlange, met behulp van *Vrankryk*, revengie op den Keizer te mogen halen; welken uitzigt dus voorby zynde, zo tradenze tot de volgende besluiten, eerstelyk, *Vrede met Polen te maken*; ten tweeden, *hare gemaakte Vrede met Muscovien te bekrachtigen*; ten derden, *de Regeling der Grenscheidingen af te doen*; en ten vierden, *om den Koning van Zweden zyn affcheid te geven; en naar desselvs Landen te laten vertrekken*. Ziet daar, Lezer, een Vrucht van de Vrede, onlangs te *Raadstad* tusschen den Keizer en *Vrankryk*, en te *Baden* tusschen *Vrankryk* en het *Duissche Ryk* gesloten.

NOOR-
DER
KROONEN.

DEN Oorlog, welke tusschen de *Noorder-Kroonen* nog bleef duuren, scheidt nu, door de te rug komste des Konings van *Zweden* uit *Turkyen*, met meerder ernst als voor dezen te zullen agtervolgt werden. Men heeft in ons voorgaande stuk wel gezien, dat den Keizer, om dien kryg te doen eindigen, een Congres te *Bronswyk* had aangelegt, alwaar men de pretenzien van een yder der strydende Mogentheden overwegen, en, zo 't mogelyk was, de verdeelde gemoederen beyredigen zoude, maar dat loffelyk oogmerk was gemist, en het voormelde Congres geheel tot niet gelopen.

De berugte Vesting *Tonningen*, door de Blokkade der *Deenen*, tot de uitterste nood, en vervolgens tot oergave gebragt, had zig in 't begin van February des voorleden Jaars, onder zekere Voorwaarden, moeren overgeven aan den Koning van *Deenmarken*, die de weerbare Vesting-werken deed slegten; zo dat deze Plaats zeer weinig van haar vorige gedaante behield. Door dit verlies van *Tonningen* had zig den *Zweedschen* Generaal *Steinbok*, met zyn Volk, genoodzaakt gevonden, om de Wapens neer te leggen, en zig tot Krygs-gevangene over te geven; dus men te *Koppenhage* een Gedenk-penning deed staan, verbeeldende het afschuwelyk bedryf, wegens 't Verbranden van *Altona*, door gemelde Grave van *Steinbok*, niet lang geleden, gepleegt, en zinspelende op deze verhaasde verandering.

Door nog meer andere voortgangen, der *Noordze* Bondgenoten, vond zig het Ryk van *Zweden*, in een groote benaauwtheit; dus de Regeering,

geering een vryen Rykedag te *Stokholm* uitschreef; en wyl den gevaarlyken toestand van 't Ryk eenige verdecktheit onder de grooten te weeg bragt, zo hadmen den Senaat zien overhellen, tot het maken van een Vrede, op de beste voorwaarden die zy zoude kunnen bedingen; dog wanneer dit besluit aan haren afwezenden Koning in *Turkyen* gebragt wierde, zo weigerde hy zyne toestemming daar op te geven. Onderwylen veroverde de Russen geheel *Finland* en het Eyland *Alam*, ja dreigden, om met een groots magt zelf de Koninglyke Hoofdstad *Stokholm* te komen aantasten. Dit deed de verdecktheit in den *Zweedischen* Raad meer en meer aangroeijen, en men was op 't point, om, in weerwil van haren Koning, met den Czaar van *Moscovien* over een accommodement te handelen, dog den tyd gaf verandering ten voordeele der *Zweden*, aangezien de *Russen* 't Eyland *Alam* weer verlieten, hare troupen, uit het afgelegenste gedeelte van *Finland*, te rug riepen, en zig vergenoegt hielden met sommige vastigheden bezet te blyven houden, die zy oordeelden bekwaamlyk te kunnen bewaren.

Men had te *Petersburg*, in 't voorleden Jaar, den Czaar van *Moscovien*, uit hoofde van zyne overwinning in zeker Zeegevegt tegens de *Zweden*, ageerende in die Actie dezen Monarch als Schout by nagt, zeer triumfantelyk ingehaalt; werdende by die gelegenheit, door den Gouverneur van *Moskou*, in erkentenis van zyn bewezen dapperheit, tot Vice Admiraal geadvanceert; waarlyk een zaak, die de geschaafde Christen Waereld misselyk moet voorkomen. Hy, hebbende tot deze Plaats *Petersburg* een uitnemende zigt, statueerde, dat den Koophandel, tot dus lange van alle vremde Natien op *Archangel* gedreven, van daar naar herwaards zoude verlegt werden; maar geconsidereert, dat zyn Czaarse Majesteit daar toe wel desselfs eigene Onderdanen, overwien hy een volstrekt Souverain is, dog geenints vremde Natien, kan dwingen, zo moest de opvolging van deze begeerte smoren, blyvende de gewoone Handelaars van *Groot-Brittagnien*, *Holland*, en van meer andere mogentheden, volstandig om hare trafique, als van ouds, op *Archangel* te continueeren. Zyn byzonderen gunsteling, den Heer Viceadmiraal Kruis, hebbende zig, naar 't oordeel van het *Muscovische* Hof, in zeker Zeegevegt tegens de *Zweden* niet naar behooren gekweten, was in ongenade gevallen, en, volgens veroordeeling van den Krygsraad, naar *Siberien* in Ballingschap verzonden.

Geduurende 't gepasseerde Jaar hadmen de *Zweden* ter Zee geweldig

mien den baas spelen , wegnemende , opbrengende in hare Havens , en verbeurt verklarende , zeer veel weerloze , zo wel *Engelsche* als *Hollandsche* koopvaardy Schepen ; alleen op pretext , dat dezelve naar dees en gene vyandyke plaatzen der *Zweden* onderstand bragten . Ontgewone wreede middelen gebruikeuze , om de Schippers , van die aangehoorde bodems , te doen zeggen , dat zy naar *Riga* , of andere door de *Deenen* veroverde Steden , gedefincert waren ; en onder welken Frivolen dekmantel zy hunne Piratoryen tragte te regtvaardigen , geenhuus reflecteerende op de Memorien daar tegens , door den Resident van haar Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* , aan de Ryks-Regtering te *Stokholm* voortgebracht .

NEDERLANDEN. MEN had verwacht , dat de Vrede , die in April 1713. tusschen *Vrankryk* en de *Vereenigde Nederlanden* te *Utrecht* gesloten was , wel haast zoude gevolgt zyn geworden , met die tusschen *Spanjen* en de gemelde vryen Staat ; dog door de staatkunde van zeker vreemd Hof hadmen de Ratificatie van dat Tractaat langer dan een jaar slepende zien houden , en wierd de uitwisseling niet als door tusschenkomst , of voorspraak van het *Fransche* Hof , eerst in de maand Juny 1714. voltrokken . In dezen tusschen tyd pleegde men wel geen vyandykheden wederzyds , maar den koophandel der *Nederlanders* most geweldig lyden , vermits de *Zeehavens* van *Spanjen* voor hare Schepen bleven gesloten , en waar van midlerwyle andere Naticn zig voordeelig wilsten te bedienen .

De eerste afgezant van *Vrankryk* , zedert het sluiten van de Vrede met die kroon , had men in 't begin van het gepasseerde Jaar op een pragtige wyze in *s^tGravenhage* zyne Intrede zien doen , en waar tegens , kort daar na , de *Hollandsche* Ambassadeurs aan 't Hof van *Vrankryk* met zeer veel agting ontfangen wierden ; door welke wederzyds Ministers men de vriendschap bevestigde , den gestremden koophandel herstelde , en 't vertrouwen der twee Naticn voormalkander hernieuwde ; invoegen te verhoppen zy , dat alle wenschelyke Zegeningen , voor beide Volkeren , uit die gemeenschap voortvloei-
jen zullen .

Het *Groot-Britannisch* Ryk , door haren Afgezant aan haar Hoog Mogende , den Grave van *Straffort* , getragt hebbende , om de goede
Har-

Harmonie te herstellen, welke in 't begin der Regeeringe van de Koninginne ANNA, en nog eenige tyd daar na, tusſchen *Groot-Brittanniën* en de *Verenigde Nederlanden*, uitblonk, dog in deze laaste vier jaren, door het ſnood bedryf van eenige voorname Staats-Ministers, tot een ongelukkige verſtauwinge gebragt was, bevond zig onverwagt, door de Dood van die Princesse, wonderbaarlyk gered uit een gevaar, in geen eeuwen te vergeten. Het verkiezen, van zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit van *Hanover*, tot wettig Koning der *Britanniſche* Monarchie, deed aanſtonds het vertrouwen en de vriendschap, tusſchen *Groot-Brittanniën* en de Staten Generaal aangrocijen; want haar Hoog Mog. zo dra zy kenniffe hadden van deze verkiezing, en van het beſluit des nieuwen Konings, dat hy zig ten ſpoedigſten naar zyne Staten wilde begeven, mankeerden niet, om, in zeer belceſde termen, ſchriftelyk zyne Majesteit te begroeten, over deſſelfs verheffing tot den Koninglyken Troon van *Groot-Brittanniën*, hem verzoekende zyne afreize naar *Engeland* door hare Landen te willen maken; welke heuſche aanbieding den nieuwen Koning had gelieven te accepteren, antwoordende, mede doſr een brief, dat hy met veel agting de goede dienſten van haar Hoog Mog., komende op hare Frontieren, zoude gebruiken. Zyn verblyf in *Gravenhage* was zeer kort, verſlytende die weinige dagen; met het ſtabilceeren van een eeuwigduurende Vriendschap tusſchen Hem en dezen vryen Staat, waar van, na deſſelfs behouden aanlanding in zyn Ryk, den (a) Brief van dankbaarheid, voor de genotene Weldaden, aan haar Hoog Mog. een volmaakt bewys verſtrekt. De Doorlugtige Princesse, Gemalinne van zyn Koninglyke Hoogheit, den nieuwen Prins van Wallis, was kort daar na, met eenige van hare Kinderen, mede over *Holland* naar *Londen* gereiſt, en aldaar zonder ongemak op Zee te lyden, in een gewenſchte gezondheid verſchenen.

Het voornaamſte oogmerk, waarom dezen Staat den laaste Oorlog tegens *Frankryk* declareerde, en dien bloedigen kryg zo veel jaren met ongemeene kragten bleef agtervolgen, had wel byzonderlyk zyn uitziht, om een goede Barriere, tot beſcherming van hare *Provincien*, in de *Spaanſche Nederlanden* te verkrygen, en welke men ook eindelyk, by het ſluiten der Vrede met *Frankryk*, provizioeneel had bedongen; maar vermits de heerſchappye van die *Spaanſche Nederlanden* thans was overgegaan op den Keizer, zo veroorzaakte de uit-

(a) ziet
voorjaande
ſtak,
vrede deel,
pag 453.

breiding van gemelde Barriere; tusſchen zyn Keizerlyke Majesteit en haar Hoog Mogende, een zoort van verwydering, over de Steden en Plaatzten, welke door de Troupen der Hollanders, tot zekerheit en bewaring van hare Republyk, bezet zonde werden. Om deze oneffenheit te besliffen, heeft men in ons voorgaande stuk gezien, dat de Stad *Antwerpen* was verkoren, en dat aldaar in de maand October wederzyds Gevolmagtigden waren aangekomen, die verscheide Conferentien hielden, en meermalen Couriers naar hunne respectieve Principalen afzonden: maar dit werk had men, zo 't scheen, voor het uit einde van 't gepasseerde Jaar tot geen besluit kunnen brengen; vermits haar Hoog Mogende begeerden, aan dit Tractaat ook vast te hegten derzelve oude pretenzien, ten laste der meergemelde *Spaansche Nederlanden*, mitsgaders het regelen vanden Tarif des Koophandels, en nog meer andere zaken, waar door in het toekomende de Onderdanen, van d'een en d'andere zyde, buiten alle dispuiten mogten blyven. Hier tegens had het Hof van *Weenen* verscheide zwarigheden geoppert, welke het finalyk afdoen dezer gewigtige oneffenheden vertraagde: begeerende des niet te min, dat de Keizerlyke Troupen zouden bezit nemen van deze *Spaansche Nederlandsche* Provincien. Den uitslag hier van zal den Lezer in 't vervolg van dit Stuk ontmoeten.

Deze Inleidinge verder uitgezet zynde, als ons bestek mag lyden, zo zalmen alleenlyk tot besluit hier nog aanteekenen, dat de *Vereenigde Nederlanden*, in het jongst gepasseerde Jaar, door God Almagtig met veele Zeegeningen zyn overstroomt geworden, begunstigende dezelve in hare Scheepswaart, groot en kleine Visseryen, en in florifante Neeringen van veelerhande Handwerken; alleen de overmatige Sterfte onder het Rundvee was nog blyven duuren; waar tegens egter de menschelyke zorge, door haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal gedragen, veel kragt scheen gehad te hebben, stremmende het overbrengen, uit besmette plaatzen, van zodanige Goederen, waar door dat onheil, maar in 't byzonder de affchrikkelyke Pestziekte onder de Menschen, konde ontstoken of gevoed werden.

1715.
January

J A N U A R Y.

NA de afreize des Konings van Zweden ; in 't vervolg onder de Stoffe van *Duitschland* omstandig te melden , had de *Ottomannische* TUR-
Porte aanmerkelyke toerustingten ten Oorlog by de hand genomen; KYEN.
welke men toenmaals geloofde , dat tegens de Ridder van *Malta* gerigt waren ; maar men bevond eindelyk dat het de Republyk van *Venesien* zoude gelden. Het Keizerlyke Hof, door alle deze Krygspreparatiën, ongeruſt geworden, als of het zig daar omtrent mogt ingewikkelt zien, deed door haren Miniſter, reſideerende te *Konſtantinopolen*, een omſtandig vertoog aan het *Turkze* Hof doen, waarſchouwende 't zelve, van niets te willen ondernemen, waar door de *Vrede van Carlouisz*, op de eene of andere wyze, zoude kunnen geſchonden werden, niet alleen ten opzigte van zyn Keizerlyke Majesteit in 't byzonder, maar ook van zyne goede Geallieerde Vrienden en Bondgenoten ; onder dewelke de Republyk van *Venesien* mede ſorteerde. Op dit vertoog antwoorde de Porte, haar voornemen te zyn, om die *Vrede* volkomenlyk te onderhouden, niet tegenſtaande den *Sultans* groote redenen had, van zig te wreeken, over het ongelyk, hem door de *Venetianen* aangedaan, dewyl zy onregtvaardig in hare Bank hielden het Geld, 't welk zyn misdadige Onderdaan, den met de Dood geſtrafte *Hofpodar* van *Wallachyen*, daar in had doen brengen ; dog dat hy aan den *Roombch Keizer*, en dezelfs Geallieerden, geen de minſte reden van onruſt wilde geven ; en dat zyne wapenruſting ter Zee alleen diende, om de *Rebellen* van de Porte, en in 't byzonder die van *Natolien*, wiens opſtand aan de geheele *Waereld* bekent was, in toom te houden ; ja dit antwoord aan den Keizerlyken Miniſter, door den *Opper Vizir* gedaan, had den *Sultan* kort daar na, hebbende evengemeldten Miniſter by zig ontboden, herhaalt, en aan hem de waarheit van dit zeggen genoegzaam verzekert ; maar nautyks was dit geſchied, of het bedrog der

1755.
January

Turken kwam voor den dag; uitbrakende, terzelver tyd als zy doer schoonschynende redenen den Keizer trachte genoegten te geven, al haar vuil te gelyk tegens de *Venetianen*; bestaande voor eerst in het afvaardigen van zekeren Brief aan den Doge, vol beschuldiging ten laste der gemelde Republyk; waar in de *Porte* beweerde, datze een regmatige pretensie had op het geld, berustende in de Bank van Venetien, toebehoorende den gewezen *Hospodar* van Wallachyen; wyders, dat de Republyk in 't Jaar 1688. tegens de *Porte* den Oorlog had verklaart, en geheel *Morca*, met den aankleve van dien, had weg genomen, al eer den tyd van *Vrede* was geëindigt; dat de *Porte* van dat Land jaarlyks een Millioen *Ducaten* had getrokken, welke inkomsten zeders het Jaar 1688. zo mede het Landschap zelfs, nevens het voormelde geld van den *Hospodar*, met de kosten, schaden en intreften van dien, zy begeerden gerestituueert te hebben; dat ook de *Venetianen*, na de Verovering door de *Turken* van het Eyland *Candia*, zig in de omleggende Eylanden van dit *Candia* verder hadden uitgebreid, als zy volgens het *Vredens-Tractaat* waren geoorloft te doen; En, ten laastten, dat de Republyk van Venetien den meesten Koophandel tot zig had getrokken, niet tegenstaande zo veel *Remonstrantien*, door de *Gezanten* van de *Porte*, van tyd tot tyd daar tegens gedaan.

Naar 't afgaan van dezen Brief zagmen, den 7. December, den Ridder *Andre Meno*, *Venetiaanschen* *Ambassadeur*, rezideerende te *Konstantinopolen*, uit zyn Logement halen, en door een *Capigi Bassa* by den *Primo Vizir* brengen; die, naar met hem gesproken te hebben, den zelve *Gezant*, naar het huis van een particuliere *Turk*, by *Tophanna*, onder de bewaring van een *Wagt* voort zond; werdende dezen *Minister* kort daar na aankundigt, dat hy, nevens alle *Onderdanen* van Venetien, die zig te *Konstantinopolen* bevonden, uit de gemelde *Turksche Hoofdstad* binnen den tyd van vier, en uit het geheele *Ottomannische Ryk* binnen 21. dagen, naar hun Land moesten vertrekken; tot welkers Transport reeds eenige Schepen waren aangelegt, waar in toen het volk en de goederen der *Venetianen* vast inschepte; dog dezen bepaalden tyd naderende, zo geliefde den *Primo Vizir* dit besluit te veranderen, uit oorzaak van zeker verhoog aan het Hof gedaan, te weten, dat, indien men den *Venetiaanschen* *Ambassadeur* met die van zyne *Natie* liet vertrekken, voor en al eer de *Turksche* *Onderdanen*, welke zig op den bodem van die Republyk bevonden, terug waten gekomen, het te dugten stond, dat dezelve aangehouden en kwalijk gehandelt

zonden

zouden werden. Dit vertoog bragt zo veel té weeg, dat den meergemelden Vizir ordonneerde, om alle de *Venetiaansche* Schepen, leggende op de reede van *Konstantinopelen* geankert, hare roers af te nemen, en de ingescheepte goederen weer te ontlossen; mitsgaders dat den Ambassadeur, en de verdere Onderdanen van *Venetien*, alhier zo lang moesten blyven, tot dat men berigt zoude bekomen hebben, wegens de vrylating der *Ottomannische* Onderdanen uit het gebied van *Venetien*.

1719.
January.

Op dat nu deze rezolutie, van Oorlogs Declaratie tegens de *Venetianen*, zoude geweten werden overal in de Landen van het *Turksche* Ryk, zo geliefde den Grooten Heer, Sultan Aehmet Cham de III. aan deszelfs Regeering te *Smirna*, het volgende Geschrift te laten toekomen; welken Cady, of Gouverneur en Opper-Regter der Stad, den 18. December 1714 aan den Baron de Hochepiod, Conzul alhier, wegens haar Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal der vrye *Vereenigde Nederlanden*, en aan meer andere daar rezideerende Conzuls, des wegens kennisse gaf; luidende dat geschrift aldus.

Aan de nitruuntenden Regter der Musulmannen, eenige Administrateur en Minister van de ware Wysheit, verhoogd in de Wetten en in 't Geloof, Erfgenaam van de Wysheit der Profeten, en, door de Godlyke gunst, Conservateur en Heer Cady in Smirna, wiens-wetenschap zig vermeerdere.

Op de komste, van het hooge en Keizerlyk teken, zy u bekend, dat het eiland *Morea*, in de *weste Zee*, in de gelukkige tyden myner gloriëuse voornemen overwonnen en ingenomen, en, door myne hooge Heerschappy, over de 300 jaren bezeten zynde, de ongelovige *Venetiaan*, wanneer wy in 't jaar 1694. met andere natien in oorlog waren, gelegenheit vond, om zyn eed en verdrag te breken; en, *Morea* onverhoeds overvallende, het zelve innam; waar op dan een vrede met de andere Christen-volken volgde, die ook aan den gemelden vervloekten toegestaan wierd. Maar de vredes artykelen niet eeryk onderhouden zynde, hebben zy van hunne innerlyke vyandschap blyken gegeven; en de kooplieden, van myne gelukkige Heerschappy, eenige jaren herwaards meenende dat zy met die ongelovigen in vrede waren, hebben zig met hunne koopmanschappen en goederen in hunne schepen begeven, agtende zig zeker te wesen; maar, in Zee zynde, heeft die vervloekte en beschadigende natie, behalven dat zy hun verderf zогten, hunne waren en goederen ook ge-

1715.
January

geroofd. Waar uit dan de menigvuldigheid, van hunne snoodheid en vyandschap, klaar en duidelyk in myn Musulmans gebled gebleeken is, en openbaar gemaakt, en bekend geworden by myne Dicqaars, en alle de inwoonders der eifanden en zee-kusten.

Uit kragte dan van 't verbond, en tot voordeel der Musulmannen, en beter regeeringe myner onderdanen, en 't menschelyk geslagt, heeft men den Bailo, of Gezant, in myne gelukkige Porta zyn verblyf hebbende, niet konnen laten blyven; en andere *Venetianen*, die zig onthouden in de Havens, Steden, en Dorpen, daar zig Consuls of andere *Venetianen* bevinden, zal men daar niet laten blyven of wonen: dog nogtans geen beleediging of schade aan hunne perzonen en goederen doen, en, met het geene zy bezitten, na hun land doen keeren. Gy derhalve, die de bovengemelde Heer zyt, zult, op de aankomste van dit myn tegenwoordig edel bevel, den Consul van *Venetie*, en alle zyne *Venetianen*, die zig te *Smirna*, en in alle de plaatsen en dorpen op 't Land bevinden, met den eersten doen vertrekken, zonder eenige tegenstand, belot, en schade, zo aan hunne perzonen, als goederen; maar haar die laten behouden. En, op dat niemand onder haar agterblyve, maar dat zy vertrekken met alle hunne waren en goederen, die zy bezitten, om na hun Land te gaan, zo de passagie ter Zee of te Lande niet veilig mogte zyn, *zal men ordre geven aan alle de Vestingen en Plaatzten in uw gebied, of aan de Capitainen van Schepen, en Schippers van Vaartuigen, in Zee, of waar men ze ontmoet, dat men haar veilig late passeren.

Dog aan de genen, die van ouds onderdanen van myn gebied zyn, en tegenwoordig handel dryven, werken, zaaijen, en maaijen, zal geen moeite nog schade werden aangedaan, 't zy aan hunne perzonen, en goederen, of huisgezinnen, kinderen, en vaste goederen. En op dat zy voor alle verdrukkingen behoed en beschermd werden, zo geschied dit myn edel gebod, dat men dit bevel, als het aangekomen, en kond gemaakt zal zyn, zal gehoorzamen, volgens myn voorig en edel gebod, wagtende u daar tegen te doen, maar aan ous edel zegel geloof gevende.

Geschreven in 't laatste der Maan van Zilcade, in myne Keizerlyke zitplaats te Constantinopolen, in 's jaar 1126., 's welk overeenkomt met dat der Christenen van 1714. in de maand van December.

De *Venetianen*, dezen onverwagten ernst der *Turken* ziende, stelden zig in postuur; verzorgende hare Vestingen op 't Eiland *Morea*, zamelde hunne Scheepsmagt by een, stelden nieuwe Krygs-Bevelhebbers aan, en zonden Gezantschappen, om hulpe te verzoeken, aan verscheiden Christen Hoven; terwyl men in *Artzenaal* zonder ophouden arbeide aan het bouwen van Schepen, gieten van Kanons en Mortieren, en het bevolken van zodanige gereed zynde

Oor-

Oorlogs-kielen , welke naar de *Levant* moften zeylen , terwyl men ^{1715.} nog veel Zeevolk in dienst nam , en de wervingen te Land met zeer Januari veel yver voortzette. Daar en boven was men ook in onderhandeling , om van de *Zwitsers* , en van zommige *Duiſche Vorſten* , eenige Groupen over te nemen ; gelyk mede tot het huuren of koopen van zware Schepen in *Groot-Brittannien* en *Holland* , ten einde in korten tyd een brave Land- en Zee-magt , tegens de *Turken* , voor dert dag te mogen brengen ; zynde door den grooten Raad tot Kapitein Generaal ter Zee verkoren den Heer *Provident Delfino* , die zedert een aanzienlyk Convoy had aangelegd , tot overvoering naar *Morea* , op eene reis , van een conſiderable magt Troupen en Proviant.

Het ſcheen dat de Republyk van *Venetien* , uit kragte der *Carloviſche* Vrede , wel de meeſte hulpe van 't Keizerlyke Hof verwagte , zendende uit dien hoofde naar *Weenen* , tot buiten gewoone gezanten , de Heeren *Victor Zane* en *Michiel Morozini* , die het verzoek der Republyk , door haren gewonen Ambaſſateur reeds gedaan , moſten onderſteunen ; maar wegens dit voorſtel had het Keizerlyke Hof wel verſcheide maal geraadpleegt , dog geen vaſt beſluit , om tegens de *Porte* zig aan te kanten , kunnen nemen ; tragtende de verſchillen by forme van onderhandeling , en toegeventheit aan de pretenzien der *Turken* , te effenen ; ja het ſcheen , volgens eenige Brieven uit *Konſtantinopolen* , waarheit te zyn , datze den Oorlog aan de Republyk van *Venetien* verklaart hadden , dog datze ook met eenen gereed waren , om de zaaken , in verſchil zynde , weder by te leggen , en een verdrag met den Senaat van die Republyk in te gaan , mits dat dezelve ook kwam te luïſteren na de *Conditien* , hun door den Sultan voor te dragen , en dat den *Roomſ Keizer* zig daar mede niet kwame te bemoeijen. Hier tegens antwoorde de *Venetianen* , dat zy , ziende het boos voornemen der *Turken* , tegens haar Republyk , van zig zelve wel konde verkrygen , om aan de *Ottomaniſche* *Porte* toe te ſtaan alles , wat zy na recht en billykheit konde eychen ; maar dat gemelde *Porte* , die ſlegs hare voordeelen beoogde , naar allen ſchyn , niet zonde pretendieren , als de Republyk vermogens was toe te ſtaan : voornamelyk , indien zy zagen , dat deſſelfs *Geallieerden* haar in deze ongelegenheit geen gunſt beoonden , om haar te helpen. Nog meer andere dergelyke redenen , aan 't Keizerlyke Hof te *Weenen* voorgedragen , wierden tot kragtig onderſteun-

1719.
JANUARI

derfhouer van den Ruandlyken Staat; dus men tot behulp aan de Koninklyke Gesanten te verstaan gaf, dat des Keizers middelen van Finantie, door den vorigen zwaren Oorlog, zedwig verarmingepur, waar door hy zig in grooten mannen Oorlog vermoeg te verheffen; dog dat het in de magt van den H. Vader was, om de Republyk van Venetien, buiten zyn eigen schade, te kunnen helpen, te weten, door het uitschryven van een krusstog, gelyk men in voorgaande tyden meermalen gepatenteert had; wannaar alle geestelyken zig verplicht zouden, om geld op te brengen. Ook dat, ingevalle des Paus hier tot hem tekwelliger, des Keizerz aantevalde zyn Troepen, tot hulpe der Venetianen, wilde laten opbrengen. Dene voorstelling was niet apparent, dat eenige vrugt aan 't hof van Rome zoude voortbrengen; wyl in de beurs der Geestelyken niet mag getast worden, of terstond verdwynt alle liefde.

Indedaad men had te Konstantinopelen; en in andere Zee-landen van het Turkisch gebied, al zeker eenigen tyd oerustingen een Oorlog zien doen, en woonachtelyk tot het Equipereen van een magtige Oorlogs-Vloot; waar door de Venetianen, onjonderheit de Ridders van Malta, een regtmatige weeze opvate; welke eerstgenoemde voor 't Eiland Malta, en de andere voor 't Eyland Malta bekwamen wienden. Den grootmeester van deze Maltesische ordre gaf hier van kennis aan alle de Roomsche Catholyke Prinzen, verhoekende, ingevalle de Turken haar kwamen aenstellen, de nodige bystand; waar door den Koning van Frankryk al vroegtyds 22000 Snaphanen, en meer ander geweer, aan die Ordre gelende te doen leveren; gelyke ook in November van het gepatenteerde jaar was 2000 vaten roet Buskruit hadden gekogt, en in een Schip doen laden, te wete den 18. van die maand, onder geleide van een Oorlogs-Schip, naar Malta was gezoin.

Ondertuschen bleef de Ottomansche Porte nog al gestadig bezig, om den Keizer des mogelijk te overreden, dat dezen Oorlog niet tot nadeel van het doorlangig Rooms-Koninkryk zoude strekken; bevestigende zulks nader; door het vanden van eenen Agz, genaamt Ibrahim, die in 't begin dier maand te Segedin aenkwam; alwaar den Keizerlyken Kommandant van die Vesting hem zo lang ophield, tot dat hy ordre van het Hof van Wien zoude ontvangen hebben, om deaan Turken Minister by op reize te laten voorttrenten zedende, melle veld der bruggen, zo want de groeten Vuur aan den

den Prins Eugenius, president van den Krygsraad des Keizers, als die van den *Temiswarfchen* Bassa aan hem Commandant dezer Vesting zelf geschreven, derwaards; welken laatstgemelden brief hier onder te zien is.

1713
Januarij

IK ontfang dezen dag eenen Expreffe van *Constantinopolen*, met berigt, dat door eenige impertinente directien onze koopvaardy-scheepen door de *Veneziaanse Zee-Officieren* vyandlyk angetaalt, en in schendinge van eere, met ha-ve en goed weggevoert zynde, het *Ottomannize* Keizerlyk Hof, 't welk altyd bezogt heeft op een vreedelievende wyze, volgens den inhoud der *Pacifications Regelen*, de goede vrind- en gebuur-schap te onderhouden, zyne bezwarenissen deswege aan 't *Venetiaanze* Hof had laten bekend maken; dog niet bevindende dat hier op eenige agt geslagen wierd, maar van alle kanten onbetamelijke verrigtingen bescpeurende, zo dat volgens ons regt bleek, dat de gemelde Republyk de vrede en ruste poogde te schenden, en dat, door aangedane vyandlykheden, alle genoegzame proeven daar van gegeven wierden; zo had men daarentegen getezolveert, volgens het regt der verbonden; en onze Geloofs Artykelen, om toekomstende voorjaar tegen de gemelde Republyk, zo wel te Water als te Lande, met krygs operatien te ageeren; (gelyk zulks van zyn Hooge Excellentie en Doorl. onzen Heer Grooten Vizir aan 't *Roomsch* Keizerlyk Hof is aangezegt, en in vrindschap bekend gemaakt;) zullende dit niet univertzeel, maar alleen van de *Venetiaanze* zyde te verstaan zyn; gelyk ik dan dit ook uit vrindschap aan den Prins Eugenius van *Savoye*, zyn Rooms Keizerlyke Majesteits Luitenant Generaal, en President van den Hof-Krygsraad, berigte, en mynen vrindschapyken en vertrouwden Ibrahim Aga, als een expresse daar heen zende. En dewyl ik in de nabuurschap altijd een goed vrind geweest ben, en niet laten zal nog zo te verblyven, zo heb ik dit insgelijks ook aan mynen Hooggeeerden Heer Generaal, en Hoogwaardsten vrind willen bekend maken; met verzoek dat men dezen gemelden Ibrahim Aga, tot voortzettinge zijner reize, assistentie gelieve te geven; en zo 'er op deze vrindschaps regelen weder een antwoord komen mogte, dat het dan grootgunstig herwaards bevorderd mogt worden. Dit nabuurlyk berigt is tot betoninge van continueerende vrindschap geschreven. &c. &c.

Zedert was men gewaar geworden, dat het de *Turken* regt ernst was, om de *Venetianen* te beoorlogen, doende het gewoonlyk teeken daar van, met het uitsteeken der Paardestraat, en andere by haar gebruikelyke pleggheden, in deze maand January vertoonen; vaststellende hare eerste onderneming tegens 't Eyland *Morea*, en zulks op aanrading van eenen *Giuman Chologia*, nieuwen kapitein Bassa,

1715.
 January
 die in dat Landschap geboren, en bygevolge deszelfs toefland best
 bekend was.

Na deze genomen Rezolutie zagmen te *Konstantinopelen* den Ambassadeur van *Venetiën* op vrye voeten stellen, hebbende hy alvorens verzekering moeten geven, dat alle *Turksche* Onderdanen, welke voor de Oorlogs verklaring zig in 't *Venetiaans* gebied bevonden, vry en onverhindert, zonder eenige derzelve aan te houden, mogten vertrekken; en waar na men gemelden Gezant, wetende eenige Hoefelingen van de *Porte*, door geschenken, op zyne zyde over te halen, ontsloeg; onder beding nogtans, dat hy binnen 24 uren de Stad *Konstantinopelen*, en naar verloop van twintig dagen het *Turksch* gebied ruimen most; invoegen dezen Heer zig op een *Franfch* Schip begraf, en de reize naar zyn Heeren en Meesters te *Venetiën* voortzette.

In geen minder vreeze, van zyne vryheit en het leven te verliezen, bevond zig te dier tyd den *Venetiaanschen* Conzul te *Smirna*, want naar het overbrengen aldaar der meergemelde Oorlogs Declaratie, door een Aga van den Vizir, en dat deswegens aan alle uitheemsche Rezidenten kennis was gegeven, zo vlugte hy en verbergde zig by de andere Conzuls. Den Gouverneur van *Smirna* ontbood hem den 18. December 's morgens, om aanstonds, met zyne Landsluiden, op het Raadhuis te verschynen, dog men vond niemand in hare Wooningen; dus liet hy, gewaar werdende, datze zig, uit vreeze voor mishandeling, elders schuil hielden, een wagt *Turksche* Soldaten voor de deur van den *Venetiaanschen* Conzul plaatsen, welke men egter kort daar na weder zag afrekken. Vervolgens deed dezen Gouverneur alle de *Dragomannen* van de *Franfche*, *Engelsche*, en *Hollandsche* Conzuls by zig ontbieden, haar voorlezende de Oorlogs-declaratie der *Ottomansche* *Porte* tegens *Venetiën*, en de ordre, die hy bekomen had, om alle de Onderdanen van dezelyt Republyk te doen vertrekken; naar 't welke hy zig verwondert toonde, waarom den Conzul van *Venetiën* zig verbergde; bevelende hun, dien Conzul te bewegen, van in 't Raadhuis te willen komen, wyl zulks tot geen ander einde strekte, als om aan hem self de ordres van den Sultan te verifendigen; wyders, dat 'er geen vorenemen lag tot het vasthouden der *Venetiaansche* Onderdanen, nog ook tot het verbeurt maken van hare goederen, maar wel het tegendeel,

1715.
Januarj

gendoel , om dezelve ongemolesteert naar hun Land te laten vertrekken. Hier over ~~Ruiss~~ ploegden de aanwezende Christen Conzuls met malkander , en hebbende den *Venetiaanschen* Conzul heimelyk gesproken , so lieten zy den Gouverneur berigten , dat zy niet wisten de Plaats daer den Conzul van *Venetien* zig verbergtte , verzoekende derhalven , dat by Gouverneur deze vlugt ten goede geliefde te duiden , vermits die alleenlyk was geschied , om zig tegens de geweldenaaryn van het gemeene Volk te dekken ; aan welkers woede meergemelde Conzul zig te meer zoude blood stellen ; indien hy thans te voorschyn kwam. Deze uitvlugten konde den Gouverneur niet voldoen ; dus liet hy nogmaals versiekeren , dat men in geen den deele den *Venetiaanschen* Conzul , nog ymand van zyn gevolg , kwalyk dagt te handelen , maar dezelve in tegendeel gerust naar huis wilde laten vertrekken ; wyders betuigende daar benevens , dat hy , by latiger weigering , van zig te openbaren , zyne vlugt , door het afnemen of lighen der roers van de *Venetiaansche* Schepen , welke op de Reede of in de Haven van de *Smirna* tegenwoordig lagen , beletten zoude. Ondertuschen bleef den meergemelden Conzul nog ~~waent~~ , terwyl yast aan de andere kant , of zynent wegen , wierde gearbeit , om den Gouverneur van *Smirna* , door aanbieding van een geldgeschenk , te bewegen , dat hy denzelven , van voor hem te verschynen , geliefde te verschoonen , en 't welk eindelyk ook gelukte ; want dezen *Venetiaanschen* Conzul , nevens zyn gezelschap , vertrok den 26 December naar hunne hooge Principalen , en was dit vertrek zedert ook toegegaan aan alle verdere Conzuls of Residenten der *Venetianen* , welke in eenige Haven van het gebied der *Ottomannen* rezideerden.

DEN wrevelmoedigen Abt van *St. Gal* , die aan het *Zwitsersche* Bedragnoodschap zedert eenige Jaren veel ongemakken veroorzaakt , en zig altoos met een ongemeene hope gevleit had , dat den *Roomsche* Keizer zeer ernstig zyne zake zoudé aantrokken , om hem kragtadig te helpen , tot het weder uindryven van de Troupen der Kantons *Zurig* en *Bern* , uit desselvs ingenomene Landen en Steden , bleef als nog in syne hardnekkigheid volharden , geensints begeerende aan deze twee Kantons een volkomen genoeg te geven ; welke daar op , ziende dat alles ; wat zy tot een eerlyk verdrag aan-

ZWIT-
ZER-
LAND.

1714.
Januarj

vende, maar vrugtloos was, eindelyk een beslot gelofte te nemen, om de gemelde Landen en Steden hare regering in te lyven, en daar over twee byzondere Landvoogden te stellen; desgelijks ontzig wegens de goede trouwe der Inwoonders van plaats tot plaats, zynde voor 't grootste gedeelte, nevens hunnen Landheer, wreevelig bevonden, te verzekeren, hun den eed van getrouwheit, en dus de vereefte hulpe te laten doen; waar na de Troupen van *Zurig en Bern*, hebbende tot nu toe verdeelt gelogen in de meergemelde Plaatzten, daar uit trekken, en alleen de zodanige bezet blijven zoudde, die dezen eed moesten weigoren af te leggen, om by haar dit Krygsvolk te werden onderhouden, en dus zij zelven met hun eigen geld te teugelen. Deze Landvoogden moeten de een te *St. Gall*, en de andere te *Weil* gaan reizidieren, mitsgaders zig van twee tot twee Jaren tegens malkanderen verwisselen; ook hadmen aan yder van de zelve 1200. Ryksdaalders Jaargeld toegelegd, zonder andere Emolumenten of van het toevallige iets te mogen genieten; dog zouden, na het uitdienen van hunne geprefigeerde Jaren, tot het zeer aanzienlyk Collegie der Zestienen, als Leden daar van, toegelaten werden. Een van deze verkoren Landvoogden was den berugten Veldheer *Erlach*, die zyn voordeelige Ampten, van Generaal en Kofonnel der *Zwitserfche* Troupen in dienst des Keizers, edelmoedig afstond, alleen om het Kanton *Bern*, zyn Vaderland, te mogen dienst doen, en weldes te meer, vermits de vrees, voor een nieuwe verwydering met de Roomgezinde Kantons, nog niet geheel was verdwenen; zullende hy, by zodanig een gelegenheit, als een ervaren Krygsman, en bezittende groote middelen, het Kanton *Bern* tot zeer veel nut verftrekken.

SPAN.
ZEN.

HET Hof te *Madrid*, eindelyk een vaste resolutie, om 't Eyland *Majorca* door geweld tot gehoorzaamheit te dwingen, genomen, en wederom de hulpe van 't *Franfche* Hof, te weten, om 15. Oorlogfchepen, 20. Galoyen, en 15000. Man, nevens de behoortlyke Transport Bodems, tot overvoering dertwelve Troupen, en de vereefte Krygsgeredfchappen, verzogt hebbende, had daar op niet alleen de toestemming des Konings van *Frankryk* verkreget, maar ook verftaan, dat tot Bevelhebbers den Ridder d'Asfeldt over de *Langunitie*, en de Heer de *Bellefontaine* over het *Eylander* ter

Zeezake aangestelt waren; zo mede dat men te *Tadon*, en in andere
 onbygelegene Zeehavens van *Kranlyk*, wakkerarbeide met alles by
 zee te brengen wat tot deze expeditie konde dienen; ja dat men,
 over't meeste van de naalkomende maand *February* zoude mar-
 zieren. Koning *Philippus* verklaarde by die gelegenheit, dat hy,
 gedurende de *Vrede*; op de been wilde houden, een magt van
 40000. Man, twee derde *Voetvolk*, en een derde *Ruiterij*, en dat
 die meesten bestaan uit 15000. *Franschen*, 10000. *Walen* of *Vron-
 delingen*, 10000. *Spanjaarden*; en 5000. van diverse *Natiën*, tot
 twee *Guardes*. Om deze *Troupen* te onderhouden wierden eenige
Fondsen bedagt, moestende de *Steden* voor dit *Volk*, behalven de
Mondbehoefden, ook *Woonplaatzen*, en wel voornamentlyk *Hos-
 pitalen*, tot herstelling der zieke *Zoldaten*; verschaffen. Nog be-
 geerde zyne *Majesteit*, dat eenige *Gorlogschepen* gestimmert, of van
 vreemde *Natiën* gekogt zoude werden, tragtende aldus, zo wel ter
Zee als te *Land*, een aanzienlyke magt te voorschyn te kunnen
 brengen.

De *Verandering* onder de *Ministers* van *Staat*, en alie der *Gou-
 vernementen*, insgaders de *Regeringe* van de byzondere *Provin-
 dien* der *Spaansche* *Monarchie*; had Koning *Philippus* eindelyk ook
 vastgesteld, en werkellyk in voortgang gebragt; vullende den *Raad*
 van *Kapitaal*, die van de *Finantie*, van de *Indiën*, van de *Ordona-
 tiën*, en van de kamer der *Alcaldes*, nevens alle de verdere *Plaatzen*
 buiten't *Hof* van *Madrid*, met zodanige personen, van wiens ge-
 negenheit voor hem, en trouwe tot de tegenwoordige *Regering*,
 hy zig volkomen gerust en verzekert hielt. De departementen der
 vyf nieuwe *Ministers* van *Staat* waren mede geregelt, te weten, den
 eerste *Secretaris* van *Staat*, den *Marquis* *Grimaldo*, met een *Jaar-
 geld* van 15000. *Ryksdaalders*, was het bewind van alle onderhan-
 delingen, insgaders de *correspondentie* met de uitheerlse *prinzen*,
 en de *Ministers* zo aan de *Hoven* der *Koningen*, als die van andere
Sovereinen, gegeven; den tweede *Secretaris* van *Staat*, *Don* *Manuel*
Badillo y Valsco; had men, met een *Jaargeld* van 12000 *Ryks-
 daalders*, het bestier van den *Raad* van *Justitie*, wegens alle *Kerke-
 lyke* en *Justitie* zaken, aanbevolen; den derden *Secretaris* van *Staat*,
Don *Bernardo* *Tanera*, vast het zelve tractement, wicld gestelt o-
 ver de zaken van de *Indiën*, van den *Koophandel*, en van de *Zee*,
 de.

1715.
January

de vierde Secretaris van Staat, Don Manuel Duran, met een gelyke inkomst, zoude alle Krygszaken bestieren; en eindelyk, den Bisschop van Gironda most, op den voormelden voet, dezaken der Koninglyke Inkomsten derigeeren; welke vyf Heeren daarenboven ook stem in den Kabinet-Raad kregen, dog yder alleen in 't byzonder, omtrent de zaken, hunne respectieve departementen betreffende. Hier door meende men, eindelyk, de Regeering der Spaansche Monarchie een geheel ander gedaante, als voor dezen, te zullen krygen, en dat de zaken niet alleen veel spoediger, maar zelfs voordeliger, dan in de vorige regeeringen, behandelt stonden te werden. Den Marquis de Villa Major was ook door zyn Majesteit, in 't laaft van 't jongst gepasseerde jaar, tot Ambassadeur aan den Koning van Sicilien, Don Louis Mirabel, in die zelve Character aan den Staat der Vereenigde Nederlanden, en den Marquis de St. Philippe, tot extraordinaris Envoyé aan de Republyk van Genue benoemt.

Het Hof te Madrid wagtende met groot verlangen naar de verschyning of aankomst van hare nieuwe Koninginne, en tyding krygende, dat hare Majesteit den 11. December te Pampelona was aangeland, zo wierden aanstonds alle de klokken geluid, en de huizen binnen de gemelde Hoofdstad met Vreugde ligten, tot vier nagten agter een, opgeschikt. Laat ons nu hare reize, die wy op het (a) einde van ons voorgaande Stuk tot aan den 2. December, wanneer deze Koninglyke Spaansche Bruid te St. Jean de Pied de Port aankwam, zeer kortelyk beschreven hebben, weder vervolgen; dog, om de gewichtigheit der stoffe, zalmen slegs drie dagen moeten te rug treden. Het was dan den 29. November als het Doorlugtig gezelschap te Pauw, hoofdstad van Bearn, arriveerde; werwaarts de Koninginne Weduwe van Spanjen zig van Bajonne reeds verwoegd had, om de nieuwe Koninginne op te wagten; en vernemende dat dezelve de stad Pauw naderde, zo reed zy haar omtrent een quart myl verre te gemoet, stappende, niet tegenstaande den weg zeer nat en slordig was uit hare koets; zo dra men den train in 't genigt kreeg. De nieuwe Koninginne, dit ziende, deed stil houden, en daalde mede uit haar Rytuig op de grond; invoegen deze beide Koninginnen makender aanstonds met zeer tedere omhelzingen ontmoete. Vervolgens traden zy naar de koets, in dewelke de Koninginne Breid, na't

(a) ziet
voorgaande
Stuk,
tweede deel,
pag. 319.

ple-

plegen van veel Hoofykheden, en excuzen, zig aan de hoogerhand neer zette, rydende dus naar de Stad, en 't Logement van de Koninginne Weduwe, waar binnen men eenige Apartementen ten dien einde gereed gemaakt hadde: onthalende voorts haar Majesteit op eigen kosten, en vereerde haar boven dien een snoer Paarlen, door Karel de II. Koning van *Spanjen*, mitsgaders twee kostelyke armingen van Montezuma, het eerste Schakeerzel van Diamanten en Robynen, door den Admiraal van *Kastilien*, aan haar geschonken. Naar dit alles reisde de Koninginne Britt, begeleid door de Koninginne Weduwe, tot aan *St. Jean de Pied de Port*, alwaar zy afscheid van malkander namen, weder voort. Den 9. passeerde zy gelukkiglyk, langs den affchrikkelyken weg van *Altoviagar*, over het *Pireneische* gebergte, en arriveerde 's avonds te *Ronces Valles*, werdende alhier, door den Marquis de los Balbasos, aan den Marquis van Sante Cruz, opperhofmeester van de Koninginne, zynde, met de andere nieuwe Hof-bedienden, ter dezer plaats reeds gekomen, overgegeven. De Intrede te *Ronces Valles* was te aanzienlyker, om dat den Marquis van Priego, Hertog van Medina Celi, ter zelve tyd met drie koetzen, en een groot gevolg, alle in kostelyke kleedinge, de Koninginne ontmoete, om aan haar de dierbare Juweelen van den Koning te overhandigen. Het was toen al donker avond, dus de koetzen, met veel brandende toortzen omcingelt, regt naar de oude berugte keek reeden, daar het *Te Deum* gezongen, en de Koninginne, door de Gedeputeerden van het Koninkryk *Navarre*, op hare Grenzen gecomplimenteert en verwelkomt wierd. Den 10. 's avonds arriveerde en vernagte hare Majesteit te *Zabari*, en den 11. verforheen zy, als gezegt, te *Pampelona*, werdende, onder 't gejuig van al het Volk, door de Respective Collegien, die verscheide Eere-poorten en andere vreugde-teeken en hadden doen oprigten, ingeleid. Naulyks bevond zig de Koninginne alhier, of zy moit zig ontslaan van alle hare Hof-bedienden, uit *Italien* medegenomen, en in plaats gebruiken de zodanige, haar door den Koning toegeschikt, met ordre, dat deze afgedankte-bediendens te *Pampelona* zoudde hebben te blyven, tot dat men een besluit kwam te nemen, of zelve naar *Madrid* komen, dan weer naar *Italien* terug keeren zoudde. De Princesse *Urfini* vertrök den 19. uit *Madrid*, om de nieuwe Koninginne te gaan ontmoeten, en arriveerde te *Xadraque*, maar eenige uren voor de verflyning van hare Majesteit, leggende dit *Xadraque* ontrent 4 of 5

1711.
January

mylen boven *Guadalaxara*. Deze Princesse Ursini, hare Majesteit vernemende, vervoegde zig naar beneden aan de trappen van't Paleis, alwaar zy de Koninginne ontving, en naar boven in de Koninglyke kamer bragt, naar't welke hare Majesteit gebod, dat men haar met de Princesse Ursini alleen zoude laten; waar op het niet lang duurde, of de gens, die buiten dat apartement stonden, hoorden wel bescheidenlyk de stemme der Koninginne meer als eens zeer hevig verheffen, roepende ten laatsten den *Amezaga*, zynde den Officier van het Slot binnen, hem bevelende uit hare tegenwoordigheid de Princesse Ursini weg te brengen; gelyk geschiede, en daar op schreef de meergemelde Koninginne Bruid aanstonds met eigen hand deze ordre, dat *Mevrouw Ursini*, zonder knege of dienstmeid, zig ten spoedigsten in den koets van daar zou hebben te retireeren, verzelt van twee *Guardes du Corps*, tegens haar overzittende, en zo. *Kuizers* van haar Majesteits *Lijfwarde* toe geleide. De Princes Ursini liet de Koninginne bidden, om tot den volgende dag te mogen blyven, en hare *Domestiken*, van dienstknegten en dienstmaagden, met zig nemen; werdende deze bede verscheide malen, en ook door sommige krachtige voorspraken gedaan; dog dit alles had geen ander vermogen, als dat aan haar ten laatsten een eigen lakkei en een dienstmaagd vergunt wierde; moettende aldus deze Princesse Ursini, hebbende waarlyk op zulken schielijke omkeering van de wisselvallige Fortuin in't minste niet gedagt, nog dien zelve middernagt, al schoon het zeer donker en kout was, van *Xadraque* naar *Pampelona* verhuizen. De Koninginne zond den volgende morgen een brief aan den Koning te *Guadalaxara*, om hem te verzoeken, dat hy zig deze ballingschap, des Princesse Ursini, geliefde te laten welgevallen; waar op zyne Majesteit aanbonds niet alleen zulks goed keurde, maar daar en boven bevel gaf, om alle de pakken en de geheele Equipagie van dikgemelde Princesse aan te houden, dezelve te registreeren, en de papieren, die men zoude mogen vinden, weg, en in bewaring te nemen. Op de te rugkomst van dezen expressen zagen dit te werk stellen, en de Bagagie naar *Frankryk* voort zenden. Zeer verscheidenlyk sprakmen wegens de oorzaak der ongenade van dese Princesse: sommige sustineerden, dat zy de nieuwe Koninginne met al te luttel respect ontfangen, en een zeer trotische taal, even als of die Majesteit onder hare directie stond, gevoert had; waar tegens andere en wel de meeste Staatkundige gedachten, daar heen gingen, dat

dat dit werk al voor eenigen tyd, met kennis van Koning Philippus, zoude befoeken zyn geweest; ja dat de val dezer Princesse wel mogt naar zig sleepen die van den Heer Orry, haar uitnemenden gunsteling.

1719.
January

Nu weert voort. Koning Philippus, met zyn Zoon den Prins van *Asturien*, den 23. December van *Madrid* vertrokken, overnachtte te *Alcala*, en verscheen den 24. op de middag te *Guadalaxara*; alwaar ten vier uren 's avonds de Koninglyke Bruid, van *Xadraque*, mede aankwam. Aanstonds verrigte den Patriarch van de *Indiën*, in tegenwoordigheid van alle de *Spaansche* Grandes, de plegtigheid van het Huwelyk; werdende zy altemaal 's anderendaags (den 25.) een voor een, en vervolgens ook de Leden van de Magistraat der Stad *Madrid*, ter handkus toegelaten. Van *Guadalaxara* vertrokken hare Majesteiten den 26. overnachtte te *Alcala*, en arriveerden 's namiddags den 27. onder toejuichingen van 't volk, en een ongemeenen toevloey van koetsen, welke langs den weg gerangeert den Trein inwagte, niet tegenstaande de slegte wegen, en den zwaren Sneeuw, thans in zulken menigte gevallen, als men volgens geheugen noit alhier beleefde, binnen *Madrid*. De Intrede geschiede door de poort van *Alcala*, rydende naar de Kapelle van onze Lieve Vrouw d'Atocha, alwaar men het *T: Dams*, ten bywezen van alle de *Spaansche* Grandes, en de meeste aanzienlyke Grooten, hoorde zingen; na 't welke hare Majesteiten door het *Pardo* na het nieuwe Koninglyk Paleis van *Medina Celi* reeden, en wyders de drie naast volgende dagen; den 28, 29, en 30. in het *Raino* de jonge Prinzen van Spanjen gingen bezien; ontvangende de Koninginne vervolgens alle de Hofdames ter Handkus. De Leden van de byzondere Raadsvergaderingen, die der Ministers, en die van de Magistraat verrigte zedert dezelve plegtigheid; en waren de Koning en Koninginne den 31. December in het *Retiro* by den Prins van *Asturien* geweest; in welk Paleis het schein dat hare Majesteit meerder zin had, als in het voormelde van *Medina Celi*, 't welk zy al te veel bekrompen oordeelde voor hare Hofhouding. Even gemelden Prins van *Asturiën*, voor de eerstemaal de Koninginne, zyne Stiefmoeder, begroetende, verrigte alle de Ceremonien, die hem geleerd waren, en dat met zo veel vrypottigheid en edelmoedigheid, dat hare Majesteit zig niet genoeg daar over schein te kunnen verwonderen; en wel voornamentlyk, wanneer hy met eigen handen aan haar een zeer

1719. Januury kostelyk Juweel vereerde. Men had te *Madrid* de aankomst van de Koninginne, door het stordig winter weer, niet anders kunnen vierden, als met het Illumineeren van de Huizen, en het aansteeken, vieravonden agter een, van vreugde-vuuren. De Princesse van Piombino, die, in qualiteit van Opper Hof-Dame, de nieuwe Koninginne van *Spanjen* uit *Italien* tot hier toe geleid had, zagmen in die bediening nog continueeren, nemende haar verblyf aan 't Hof in de zelve apartementen, van de welke, over weinig dagen, de Princes Ursini, niet konde geloven, dat men haar zoude beroven.

FRANK-
RYK.

A A N G E Z I E N het Hof van *Spanjen*, op 't einde van 't gepasseerde Jaar, alleenlyk met de Kroon van *Portugal* in verschil gebleven, en de onderhandeling van Vrede tusschen deze twee Kroonen mede, gelyk als het Tractaat tusschen *Spanjen* en de *Vereenigde Nederlanden*, ja nog langer, slepende gehouden was, zo hadmen nu eindelyk wederzyds den Koning van *Frankryk* tot scheidsman over hare onbesliste verschillen zien verkiezen; bestaande het voornaamste point in de vergoeding, van de zyde der Spanjaarden, van een groote zomme gelds, gesproten uit de confiscatiën of het wegnemen van eenige *Portugeesche* Schepen. Zyn *Fransche* Majesteit, tragtende aan beide Partyen genoeg te geven, stelde dezelve een middelweg voor, dat hy liever deze zomme uit zyn eigen beurs wilde betalen, dan dat daarom de Vrede langer zoude ongesloten blyven; en kunnende ook niet toestemmen, dat *Portugal* de pretenziën van *Spanjen* alleen voldeed, zo zagmen het termineeren van dit werk, door de uitspraak des Konings, en bygevolge het teekenen van de Vrede, tusschen die twee nabuurige Kroonen, eerlange te gemoet. In dezen tyd geliefde zyn Majesteit, tot Afgezanten naar verscheiden Hoven, te benoemen de volgende Heeren; namentlyk, den Abt de Livry naar *Venesten*, wyl het verschil tusschen die Republyk en *Frankryk* nu was weg genomen; den Marquis en Luitenant Generaal d'Avery naar *Zwitserland*; Monfr. d'Anneville naar den Keurvorst van *Mentz*; Monfr. Frischman naar den Keurvorst van *Keulen*; den Grave de Gergi naar *Regensburg*, en den Ridder de Granville naar *Fiorencen*.

(a) ziet
voorgaande
stuk,
werfte deel,
pag. 113.

Men had voor dezen veel gesproken van een tweeden Brief, door den Bisschop van *Montpellier* aan den Marquis de Torcy, Minister van Staat, geschreven; in welken Brief hy zyn gevoelē, omtrent het niet aannemen der berigte (a) Pausselyke Constitutie, tegens het boek van

Pater

Peter Quenel, vryborstlyg verklaard. Dezen Brief, zo lang geheim gehouden, en nu certt' publyk gemaakt, zalmen hier vettoonē.

1714.
Januarj

M Y N H E E R ,

IK heb met de laatste Post ontfangen den Brief, die gy my de eer gedaan hebt van den 28. December 1714. aan my te schryven, waar in Gy my laat weten, dat de Koning verwonderlyk voorkwam, dat hy niets van my vernomen had aangaande de laatste Constitutie van den Paus, *Unigenitus*, niettegenstaande byna alle de Bisschoppen van het Ryk dezelve aangenomen hebben, en Gy my de eer gedaan had, van voor drie maanden, op ordre van zyn Majesteit, daar over aan my te schryven.

Indien Gy my, Myn Heer, door uwen tweeden Brief niet aangedrongert had om te antwoorden, zoud ik nog langer gewagt hebben met dat te doen, meenende vry meer tyd nodig te hebben, om deze Constitutie, welke zyn H. zelfs niet ngegeven heeft, als na een arbeit van verscheide jaren, te onderzoeken, en om, in zulk een haggelyke en gewigtige toestand, myn party te neemen.

Ik wenschte dan van gantscher herten, Myn Heer, dat het my geoorloft was geweest langer te zwygen, of liever een eeuwig stilzwygen te bewaren, in eene gelegenheit, waar in ik de vrede en de rust van de Kerk gestoord zie, en waar in het schynt dat men de Religie des Konings zo kragtelyk verarr heeft; dat, niettegenstaande de liefde, die hy voor de waarheit heeft, het niet mogelyk is 't zelve in de tegenwoordige omstandigheden aan hem te zeggen, zonder zig bloot te stellen aan het ongeluk van in zyne ongenade te vallen. Het zyn nogtans de belangen van deze waarheit, die een Bisschop nooit kan verlaten, om wat reden het ook zoud mogen zyn, welke my noodzaken u te zeggen, dat ik op geenerley wyze de Constitutie van den Paus aannemen kan, tot dat het zyn H. behaagd, om zodanige verklaringen daar op te geven, die de bekommeringen en ongerustheden, welke zy aan verscheide Bisschoppen, en aan onnoemlyke andere Godgeleerden veroorzaakt, wegneemen kunnen, en te doen zien datze niet strydig is, zo alsze schynd te zyn, met de oude Leere der Kerke en der Vaderen; datze de Eerwaardige Schoolen van St. Augustin, en van St. Thomas, niet quiver stoot; datze de gevocens, van nieuwe Theologanten, niet tot een Articul van 't Geloof geeft, en datze de Kerkelyke Zeden en Tugt niet wegneemt.

Darenboven, Myn Heer, schynen deze Constitutie en het Brevet van den Paus aan de 40. Prelaten van de Vergadering, dieze aangenomen hebben, niet minder strydig tegens de belangen, en tegens de onbetwistbare Regten van het Bisdorn, die de Bisschoppen van *Frankryk* tot nog toe beter bewaard hebben als die van alle de andere Kerken der Christelyke Waereld.

De Paus wil door het een en het ander, met het wegneemen van het voorregt, 't welk wy hebben, om over Geloofs-stoffen te oordeelen, ons aanstel-

1714. *January* Ien tot Vicarizen en enkele Uitvoerders van zyne Decisie, even als of wy het niet waren, die de H. Geest ook aangesteld heeft, om de Kerk, die Jesus Christus door zyn bloed gekogt heeft, te regeeren. Indien wy eene pretenzie, die zo weinig by onze Voorzaten bekend is geweest, inwilligen, wat zal 'er van de Vryheden van de *Fransse* Kerk worden? Dus, ons Ampt verradende, zullen wy ter zélver tyd de Regten van den Koning niet verraden? Het staat niet aan my, zult gy my zeggen, die te ondersteunen en te verweeren. Ik weet, Myn Heer, dat zy altyd betere en magtiger Voorstanders zullen hebben, als ik; maar ik moette in geenen deele verraden, en ik moet, zo veel als in my is, de onze handhaven, die zulke groote betrekkinge hebben met die van zyn Majesteit, ten opzigte van de ondernemingen van 't Hof van *Romen*, dat men de eene niet kan verlaten, zonder een groot nadeel aan de andere te doen. Ik kan U, Myn Heer, in eenen Brief alle de gedeelten van deze *Constitutie*, die myne bekommring veroorzaken, niet wydlopig aanhalen; maar ik zegge u, dat ik meen die niet te kunnen aanneemen, zonder verradinge van myne Conscientie.

Indien ik het ongeluk heb ('t welk God verhoede) van tegenwoordig den Koning te mishagen, door aan u dus een gedeelte der redenen van myn gedrag voor oogen te leggen, zo doet het vertrouwen, 't welk ik in zyne goedheit, in zyne Godvrugtheit, en in zyne regtvaardigheid heb, my hopen, dat na weinig tyds hy my vergeven en dank weeten zal, dat ik, in zodanige gewigtige gelegenheit, gesproken heb met alle de vryheit, die het een Bisschop, vol van yver voor den dienst van zyn Majesteit, betaamt; en die, na het geen hy aan God en aan zyn gewisse schuldig is, niets met méér ernst begeerd, als om de eer van zyne bescherming, en van zyne goedwilligheid, te verdienen. Hy zoudze my zekerlyk die niet onwaardig agten, indien hy de gevoelens van myn hert, en myne getrouwe aankleeving, vol van eerbied voor zyn geheiligde Perzoon, kende; maar hy zoud oordeelen, dat ik het Character en den staat, waar in hy my gesteld heeft, zeer onwaardig zoud zyn, indien myne volkomene onderwerping aan zyne wille, in alle andere zaken, zig ook uitstrekten tot de gene die den Godsdienst betreffen. Hy heeft te veel Religie, om te willen dat wy de *Wet* over die stoffen van hem ontfangen. Hy weet dat wy zyn (om my te bedienen van de woorden van de Schrift) de Engelen van den Heer der Heirscharen; dat onze lippen de bewaarders zyn van de wysheit, en dat hy uit omzen mond de *Wet* hooren en ontfangen moet.

Ik bid U, Myn Heer, hem diesen Brief voor te lezen; wanneer gy verplicht zult zyn hem rekenfchap te doen van het antwoord, 't welk ik de eer heb aan U te geven. Ik hoop dat hy geraakt zal zyn van myne redenen, en dat hy my zyne ongenade mindet waardig zal achten, als zyn medelyden, om dat ik in deze gelegenheit niet kan volgen de kragtelykste genegenheit; die ik in de *Waereld* heb; namentlyk, om niet alicenlyk zynen wille in alle zaken uit te voeren; maar die zelfs voor te komen, indien ik ze konde keunen. Na dat ik gelukkig genoeg geweest ben, van tot nog toe niets te hebben gedaan; dat stydig was met al 't welk ik gemceed heb,

1755.
 Januarij

heb, dat hy van my verlangen kon, zo oordeeld van de bedroeftheit waar in ik ben, van my te bevinden tusschen mynen pligt en de begeerte, die ik myn gantche leven hebben zal, om hem te behagen. Deze smeek ik U, Myn Heer, dat gy aan hem wel wildt erkennen geven; en gy zult het niet nadrukkeelyk genoeg kunnen doen, en het zal vry beter door U geschieden, als ik zoud kunnen uitdrukken. Het zal de grootste verpligting zyn die ik ooit aan U hebben kan. Ik verzoek U deze gunst met de kragtigste aanhouding, en het recht van te geloven, dat ik ben, &c. &c.

Het Broeder-Paar, de Keurvorsten van *Keulen* en van *Beyeren*, hebbende de hooge Bondgenoten in den jongsten Oorlog zo smertelyk gedrukt, vonden zig thans in staat, om weder herstelt naar hunne heerschappyyen te mogen keeren; invoegen den eerstgemelden zig in't begin dezer maand uit *Parys* naar *Dinans* begaf, en vervolgens den 16. tot het aanvaarden der Regeering, zyne Intrede binnen *Luwik* deed, welke pleytigheden ons onder het Arttykel van *Duischland*, staāt te beschryven. Den Keurvorst van *Beyeren* had zyn vertrēk nog eenigen tyd uitgestelt, verwagende eerst den uitslag van de onderhandeling wegens het Tractaat van *Barriere*, terwyl, als 't zelve geteekent, en den Keizer geheel in de possessie van de *Spaansche Nederlanden* gesteld zoude zyn, hy volkomen zig in staat mogt bevinden, om af te doen de zaak van 't *Equivalent*, zo voor de *Opper-Paltz*, ten voordeele des Keurvorst van de *Paltz*, als de reeds geprojecteerde verwisselingen, tusschen het Keizerlyke Hof en 't Keurvorstelyke Huis van *Beyeren*; ja, wyl hy zig gaarne weder zag gestelt in eenig bewind der voormelde *Nederlanden*, zo wierd aan 't Hof van *Frankryk* niet weinig gearbeit, om den Keizer te bewegen, van zulks op de eene of andere wyze aan hem te vergunnen. Den Franschen Staats-Minister *Monsr. de Torcy*, onlangs met den *Hollandischen* Ambassadeur over deze zaak van de *Barriere* sprekende, tragte by die geleentheit aan te toonen, dat de Republyk der *Vereenigde Nederlanden* hare veiligheid en voordeelen geensints konde vinden, ten waar zy zig onder de kragtadige bescherming des Konings van *Frankryk* kwame te begeven. Onderwylen bleef het finalyk afhandelen van dit Tractaat nog even onzeker, en uit dien hoofde het afreizen des Keurvorst van *Beyeren* naar zyne Staten onbepast, althoewel hy reeds eenigq van desselfs *Domestiquen* naar *Venetiēn*, tot het afhalen der Keurvorstinne zyne Gemalinne, om haar naar *Munich* te geleiden, gezonden, en aan wien zyn Fransche Majesteit een kostelyke

1719.
Januär.

kostelyke Karos en eenige stoffen tot present gedaan, mitsgaders aan den Keurvorst zelve een groote kwantiteit van de beste Wynen, die men daaglyks voor of naar *Bejeren* voerde, vereert had.

Men verwagte thans aan 't Hof van *Frankryk* een buitengewonen afgezant uit *Persien*, die reeds in 't laaft van 't voorleden Jaar te *Marseille* was aangeland; zynde hy Luitenant Generaal, en een der aanzienlykste Heeren van 't Ryk. Om nu dezen *Persiaanschen* Minister; en desselfs gevolg, op het treffelykste te onthalen, ten einde daar door eene goede Harmonie met dien *Orientaalschen* Monarch, tot het voortzetten van den Kboophandel aldaar, ten besten te stabilereen en bevestigen, zo gaf het Hof ordre, datmen dien Gezant, in het herwaards brengen naar *Parys*, allerwegen blyken zoude geven van het groot vermogen des Franschen Konings. Zeer pragtig was hy in zyne kleeding, veranderende dezelve alle dagen verscheide malen; dog zyn gevolg bestond maar in 25. Perzoonen, waar van de Pages en Lakkeyen groen en geel Damaste, met zilvere Bloemen doorweven, Livryen aan hadden. Staande zyn verblyf te *Marseille*, onthaalde hy ter maalyd op eenen zekere dag, in een Landhuis buiten de Stad, twaalf voorname Heeren en Dames; voor wien een tafel naar de *Fransche* wyze, en nog een ander met 18. borderi, verschildende een weinig van de eerste, gedekt stonden. Zyn Exellentie zat boven aan op een ter vloer gespreit Tapyt, omringt met groote *Persiaanse* Kussens, hebbende voor hem staan een goude slangswyze Toebaks-pyp, en een *Chinees* Tafeltje; op 't welke men hem een soort van koeken, die voor brood verstreken, en drie groote kommen met *Brinque*, zynde ryft met schapevles en saffraan gekookt, voorzette; en daar na nog tien andere schotelen met spyze, altemaal door zyn eigen Kok toeberait, en voorzien met vlees en suiker gevulde worsten of beulingen, bezet met peeren en boter. Etende, stak hy te gelyk vlees, kaas en confituuren, alles zonder mes, lepel of vork, maar slegs met zyn duim en vingeren in de mond, en gebruikte ook geen zervet, om de handen af te wisschen, waar toe telkens een Lampet met water gereed stond. De spyze voor zyne genoodte gasten was in porceleine schotelen opgedischt, en hy dronk hun toe uit een groote goude kerk, gevult met een soort van drank, *Sorbet* genaamt; en welke kerk hy daar opaan haar deed overlangen, moettende alle mede daar uit drinken. Na de maalyd zagmen door 12. jonger *Indiaansche* Meisjens, op het geluid

leid van kleine trommeltjes , het gezelschap met een Boere dans ver- 1714.
 maken ; en waar na de Domeslyken van den Ambassadeur mede hun Januarij
 kunst , in 't dansen op de Perffiaanse wyze , toonden. Dit gedaan zyn-
 de veranderde den Gezant van kleeding , om te gaan bidden , vermits
 het de Perffianen niet geoorloft zy hare Godsdienst oeffeningen in goud
 en zilver gewaad te mogen doen ; gebeden hebbende , deed hy zyne
 handen en voeten wasschen , en nam een brok zekere uit *Perffien* mede-
 gebragts aarde , 't welk hy , nevens zyn Kappellaan , voor hun voor-
 hoofden drukte ; voorts , zyne genodigde gatten groetende , zette hy
 zig te paard , en keerde weder naar de stad.

Zedert de verschyning van dezen *Perffiaanschen* Ambassadeur te *Mars-*
seilje , was hy aldaar op de kosten des Konings van *Frankryk* onthaalt ,
 dog alle spys en drank wierd door zyn eigen volk , naar hunne Lands-
 wyze en Godsdienstige Wet , toebereid. Geen behagen toonde hy
 te hebben , om in een koets of karos , noemende dezelve een hok , te
 zitten , willende liever zig te paard naar *Parys* begeven ; alwaarmen on-
 dertusschen , tot huisvesting voor hem en zyn gevolg , zeer fraaije ver-
 blyf-plaatzen of logementen gereed maakte.

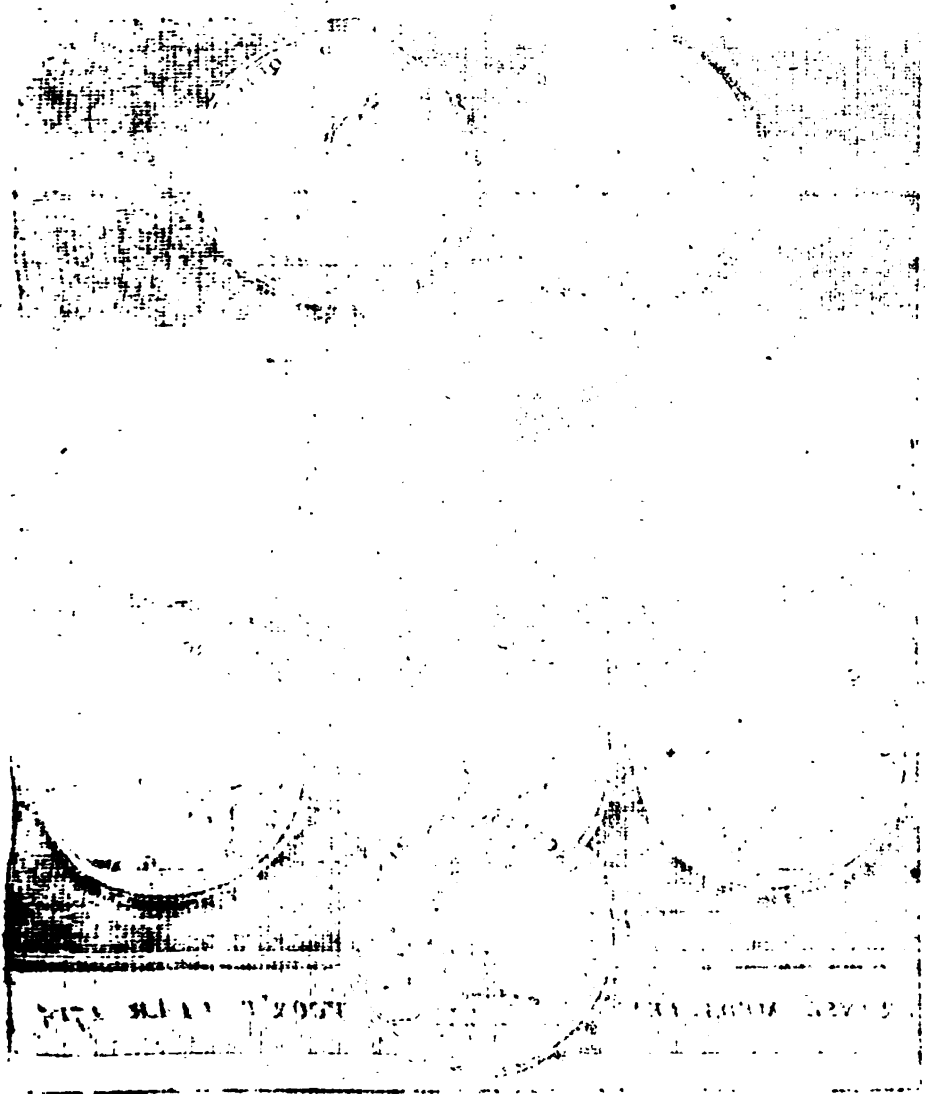
Een vleijende Redenvoering , opgesteld door den Heer Louis de
Monqueron , Gouverneur van *Salines* en *Rogeres* , en beslaande wel ze-
 ven bladzyden in quarto , om den Hertog van *Lotaringen* op zyne In-
 trede te *Nancy* , naar dat de *Fransche* Troupen die Stad hadden verla-
 ten , geluk te wenschen , zagmen in dezen tyd te *Parys* door den druk
 gemeen maken ; in welk geschrift den Autheur , onder anderen , zyne
 welsprekenheit op deze wyze laat hooren.

DEn Hemel is vergenoegt met de kwalen , die wy geleden hebben ; het is
 tyd dat wy uit ons geheugen wiffen de verbeelding van dat droevig schou-
 spel , 't welk zig voor omtrent twaalf jaren aan onze oogen vertoonde , om
 in plaats daar van te stellen dat van de roemrugtige Intrede , die de Koning-
 lyke Hoogheit in de Hoofst-ad van zyne Staten doct. Het was ons niet ver-
 gunt , ons te verblyden ten tyde van die ongelukkige verdeddheit , welke toen
 tuschen de twee grootste Princen van Europa , aan dewelke U Koninglyke
 Hoogheit door de nauwte banden van bloed verbonden is , regeerde. Welke
 droefheit was het , Myn Heer , voor Onderdanen , die u ter aanbidding toe
 beminnen , en die zo veel redenen hebben ; om van zodanige gevoelens te zyn !
 By geluk is de tyd van deze verdeddheden verby , de Heere heeft aan zyne ont-
 fermingen gedacht , hy heeft de herten der Koningen , die in zyne handen wa-
 ren , omgewend , en hy heeft de goedheit gehad , om op zo veel ongevallen ,

1715. January waar van den Oorlog de oorzaak was, te laten volgen eene vaste Vrede, die na alle aparentie het geluk van de gantsche Waereld zal te weeg brengen. Daar na is goed, Myn Heer, te zien, over welke ongelukken wy ons beklagen, en met wat gevele wy ons vleijen. U Koninglyke Hoogheit heeft aan deze onlusten geen deel gehad, als voor zo veel zyn goed hert wel daar aan heeft willen nemen, om den droevigen toestand, welke deze twee Princen, die aan U zo nauw verbonden zyn, den een tegens den anderen wapende, te beschreijen. Voor't overige is alles vreedzaam in uwe Staten geweest; de schuuren zyn nooit ledig geweest van voorraad, en het volk heeft nooit het uiterste gebrek geleden. De eenigste zaak, die ons geluk min volmaakt deed zyn, was, te zien dat de noodzakelykheit, van deze verdeeldheden, aan U Koninglyke Hoogheit de vryheit ontnam, om volstrektelyk van een gedeelte van zyn Gebied te disponeren, hoewel het nog in zyn keur stond, om deze palen te stellen aan zyne magt; die 'er nu niet meer zyn, om dat de hinderpaal daar van weggenomen is, het welk onze tegenwoordige vreugde veroorzaakt, en regtvaardige reden tot onze verwonderinge geeft, &c. Maar ik ben verzeekerd, en ik vrees niet te liegen, indien ik durf zeggen, dat de teedere liefde, die U Koninglyke Hoogheit altoos voor zyn Vaderland en voor zyne Onderdanen bewaard heeft, de eenigste oorzaak geweest is, die hem heeft doen besluiten om geen party te kiezen, en, onder zo veele bewegingen zynr Naburen, stil te blyven zitten, &c.

Dog wyl zyn Koninglyke Hoogheit van *Lotteringen* niet begeerde met enige pragt ontfangen te werden, zo was dat Compliment niet openbaarlyk gechied, en alleenlyk maar een geschreven exemplaar, van deze Redenvoering, aan hem overgegeven.

Volgens gewoonte zagmen, met den aanvang van het Nieuwe Jaar, de Magistraten van de Souveraine Hoven van *Frankryk* zig naar *Versailles* begeven, om aan den Koning hunne Complimenten van gelukwenssingen te doen verschynende in de tegenwoordigheit van zyne Majesteit de Keurvorsten van *Keulen* en van *Beieren*, de Keurprins van *Saxen*, de Uitheemse Ministers, de Princen en Princeffen, de Hooge Officieren van de Kroon, en voorts alle de Hofgrooten van eenige Rang; welkers felicitatiën, of nieuwe Jaars groet, hy met een zedig wezen aanhoorde, en zig daar op zeer vrolyk dien geheelen dag vertoonde, afstudeerende des voor- en namiddags in den Godsdienst, wandelde daar na eenigen tyd in't openbaar, en ontfing, zonder onderscheid, elk een, die aan hem hare nieuwe Jaars wenschen kwamen afleggen. Zyne Ministers hadden eenige Gedenkpenningen doen slaan, en aan hem geprezen- teert; namentlyk, die voor de *Artillery*, waar op aan de eene zyde verbeeld

FRANSE MEDALIEN

VOOR'T JAAR 1714.

verbeeld stond den Hertog du Maine , grootmeester van de Artillery, enaan d'andere zyde Kanons, Mortiers, en diergelyke Oorlogs Instru-^{1715.}
 menten, leggende gedemonteert op de aarde, met de Zinspreuk, PARTA
LABORE QUI, dat is, *een rust met moeite verkregen*; die van de Januaria
 Marine verbeelde aan de eene zyde den Grave van Tholouze, groot
 Admiraal van Frankryk, en aan d'andere zyde een ontspanne Boog, met
 dit omschrift, VIS AUGENDE QUIETE, welkers vertalinge luid,
haar kracht moet door rust vermeerderd worden; die van de Galeyen vertoon-
 de aan d'eene zyde den Maarschalk de Tessé, als Generaal der Ga-
 leyen; en aan d'andere zyde eenige Valken tot het vliegen gereed,
 met dit omschrift, AGILES SIPOSTULET USUS, betekenende,
zy zyn suel om te vliegen als men haar wil gebruiken; die op het ordi-
 nare van den Oorlog verbeelde Frankryk, onder het Zinnebeeld van
 Minerva, zittende aan de voet van een Olyfboom, met dit omschrift,
HAUT EXARMATA QUIESCIT, dat wil zeggen, *Zy Rust, al-*
schoonze niet weerloos gemaakt is; die op het extraordinare van den
 Oorlog verbeelde aan d'eene zyde den Koning, en aan d'andere zyde
 een Man en Vrouw, te kennen gevende de vereeniging van Frankryk
 en Spanjen, waar onder het Zinnebeeld stond van Mars en de Regt-
 vaardigheid, met dit omschrift, CONSOCIARE AMAT, bedui-
 dende, *by bemint het zaam vereenigen*; die op de Koninglyke Trezo-
 rie vertoonde Hercules, nederzittende, en daar by deze woorden,
EA CURA QUIETUM SOLLICITAT, dat is, *zyne zorge maakt*
den gerustigen bekamert; die op des Konings Schepen was gemunt,
 met de Letteren, UT PROFIT ET ORNET, beduidende, *op dat*
het voordelig zy, en ook Cieram goet; die op de Geldkamer verbeel-
 de een Rivier, besproeiende een Stad en desselfs omleggende Landen,
 met deze woorden, DITAE AGROS POPULOSQUE BEAT, dat
 is te zeggen, *zy maakt de Landen Ryk en de Volkeren gelukkig*; die op
 de toevallige partyen vertoonde Ariadne op een Rots, door Bacchus in
 een gesternke verandert, en daar by de woorden, MUTAVIT IN-
CERROS HONORES, ofte, *zy heeft de onzekere oere verwisselt*.

Het Hof van Frankryk bleef onderwylen nog pressieren hare ordres,
 om, ten verzoeke van 't Hof te Madrid, ter bepaalden tyd de Spanjaar-
 den te assisteeren met alles, wat tot het overwinnen van 't Eyland Ma-
 jorca vereist wierde. Ongemeen groot was de toerusting dezer Expe-
 dicit, wordende het reeds gereed gebragte tot deze onderneming naar

1715.
January

Barcelona, de Hoofd-magazyn Plaats, gezonden; ja men had ook eenige Schepen in Zee, die op de hoogte van dat Eyland moesten kruisen, om den toevoer van elders te beletten; invoegen vervolgens zal gezien werden, wat magt, zoo ter Zee als te Land, men nu tot het dwingen der *Majorkynen* gebruiken zal.

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

HIER zal ons het Koningryk van *Groot-Brittannien* zeer gewigtige en overvloedige stoffe verschaffen, welke wy, om den draad der Verhandelingen, in de voorgaande *Mercurius* afgebroken, weer op te vatten, van de maanden November en December des gepasseerden Jaars weer moeten ophalen. In dien tyd zagmen door de Advokaten, bedienende de Majors Bernardi en Caffel, mitsgaders eenen Midleton, Chambert, en Blakburn, hebbende nu reeds 18. Jaren in Newgate, als medepligtige aan de bewuste Conspiratie tegens Wylen Koning WILLIAM, om hem het leven te benemen, gevangen gezeten, aan 's Konings Baal verzoeken, dat, nadien de Acte, welke de Koninginne ANNA authorizeerde, om deze perzonen in hegtenis te houden, door haar overlyden thans kragteloos was geworden, men haar lieden nu ten minsten op Borgtogt behoorde te ontslaan; dog op dit eerste verzoek volgde geen uitspraak, werdende deze zaak tot op een ander tyd verschoven. Zedert kwam zulks meermalen op het tapyt, tot dat men het proces dezer gevangene op den 8. December hoorde bepleiten; zynde de vrage, of zy moesten genieten het voordeel van 't *Habeas Corpus*, dewyl nu de Koninginne, welke magt hadde deze perzonen zo lange als 't haar geliefde gevangen te houden, overleden was. Hier over een goede wyle over en weer geredentwift zynde, zo deed den Opper-Regter Parker, in een zeer lange reede, met zeer veel welspreketheit en kragt van woorden blyken, dat het Hof by dit geval geen *Habeas Corpus* vermogt toe te staan: stellende hy eerstelyk voor oogen de grouwelijkheit van de misdaat dezer gevangenen, namentlyk Vader-moord, en daar na de reden uitleggende, waarom men toenmaals had goed gevonden, om haar niet aanstonds naar verdienste te straffen, maar zig bediend had van het middel eener speciale Acte tot gevangen houding; wyders toonde hy, dat daar uit bleek hoe groot de zorg geweeft was, die beide de huizen des Parlements hadden gedragen voor het leven van hunnen Souverein; en dat vermogen, om deze Vadermoorders gevangen te houden, steunde op twee

twee Aften; de eene gemaakt ten tyde van Koning WILLIAM, en de ander onder de Regeering van de jongst overlede Koninginne ANNA, waar door de Acte van *Habeas Corpus*, ten opzichte van dit geval, en van deze gevangens, niet alleen gefuspendeert, maar als vernietigt was; voorts dat, hoewel de Geregtshoven bevoegt waren, om gevangenen, uit kragte van de Acte van *Habeas Corpus*, te ontfiaan, indien men de zaken van dien aart bevond, dat zy zulks toelieten, die in het tegenwoordig geval geen plaats konde hebben, aangezien de meergemelde Acte van *Habeas Corpus* zelfs de misdaad van Felonie en hoog Verraad daar van uitsluit; wyders dat ook de schielyke Dood van de Koninginne, de Acte en de Intentie van het Parlement, om deze Vader moorders te doen gevangen blyven, niet konde veranderen, en die Acte niet als door een andere Parlementaire Acte mogt herroepen werden; mitsgaders dat, nadien den tyd der laatste Zitting van het Parlement te kort was geweest, om daar over te deliberereen, men bygevolge de naaste Zitting behoorde afte wagten; eindelyk zeyde hy, dat men groote reden had om te dugten, dat deze gevangens niet te goed zouden zyn, om diergelyken toelig te smceden tegens het gchzilgde Leven van den prezenten Koning GEORG. Hier op wierden de bovengenoemde vyf gevangenen, welke geduurende deze redenvoering voor de Balie van 't Hof stonden, weder naar de gevangen geleid.

Onder zo menigvuldige Adressen van alle kanten aan den Koning, naar den dag van deszelts Krooning, geprezenteert, van dewelke ook reeds eenige in ons voorgaande Stuk vertoont zyn, vindmen nog andere zes, als de merkwaardigste om gelezen te werden, en die wy derhalven nodig oordeelen, hier agter malkander plaats te geven.

Adres van de Magistrat der Stad Aberdeen, overgegeven door den Kolonael John Middleton.

Zeer genadige Souverain,

GELyk als de laatste gelakkige Revolutie onloogchenbaar den grondslag geleid heeft van 't tegenwoordig geluk van *Groot-Brittannien* en *Ierland*, zo is de vaststelling der Kroon (na het Overlyden van hare Majesteit Koninginne ANNA, glorieuzer gedagtenis) in de Koninglyke Protestantse Linie van 't Doorlugtig Huis van *Hanover*, onloochenbaar de groote bevestiging daar van geweest.

1715.
January

En wanneer Wy letten op de gantsche handeling van de Godlyke Voorzichtigheit, door Uw Majesteits zeer gelukkige komst tot den *Britsen* Troon, te bevorderen; en wanneer Wy met de grootste voldoening aanmerken, dat yder stap daar toe, ons roemruhtiger en meer belovender toefchynd, als de andere, zo moeten Wy den Hogen Bestierder van Hemel en Aarde aanbiddend, dat Hy onder ons heeft doen opstaan een Koning, die, zo Wy vertrouwen, onder Gods zegèn, dit Eyland aan de Waereld zal doen voorkomen als waarlyk *Groot-Brittannien*. In't welk, GROOTE VORST, Wy des te meer bevestigd zyn, om dat den Hemel, van 't begin tot het einde, zo klaarblykelyk deze Doorlugtige Successie gunstelyk toegehuikt heeft.

Want gelyk het niet geheim is, dat de eerste Voorsteller daar van niet minder geweest is dan onze roemruhtige laatste Verlosser, die een iegelyk moeft erkennen, te hebben gehad eene byzondere doordringende kennis van Persoonèn. ontwerpen, en van derzelve gevolgens; zo is het op dezelve wyze openbaar, dat de wysheit van de Natie, in beide de Parlementen, van het grootste belang vönd, dezelve toe te stemmen, en wel als de fundamenteele zekerheit van hare Religie, Wetten en Vryheden. Welke vaststelling, in Uw Majesteits Koninglyk Perzoon en Familie, wy gereed zyn, om in de grootste opregtigheit en getrouwheit, met onze levens en goederen, tegens alle Pretendenten, wie zy ook mogen zyn, te handhaven.

Maar het geen in deze groote uitkomst het aanmerkenswaardigste en gelukkigste van alle is, is de extraordinaire toestand, in welke de Alwyze God den Koninglyken Schepter in Uw Majesteits hand gegeven heeft. Een tyd wanneer de belangen van de Revolutie, onder niet weinige, niet alleenlyk zeer laag wierden gehouden, maar de moetwilligheit en de magt der Vyanden, beide van Kerk en Staat, tot een groote hoogte waren geklommen; en in een toestand, wanneer het laatste magtige Bondgenootschap by veele versmadelyk was geworden, en zekere groote Paapse Magten tot den hogen trap aangegroeid waren.

Dog in't byzonder, toen *Frankryk* op het punt van minderjarigheit, en *Spanjen* in eenen verdeelden staat was; en eindelyk, wanneer het groot verlangen van *Groot-Brittannien* was, om den roem en het genot te hebben der groote voordeelen van den laatsten langen, bloedigen en kostbaren Oorlog.

Dit alles aangemerkt zynde, moet men dan niet vooronderstellen, dat de Godlyke Wysheit U Majesteit bewaard heeft voor het groot en roemruhtig werk van het vaststellen en het handhaven der balans van *Europa*!

Dat Uw Majesteits Regeering lang en voorspoedig, en Uw Koninglyke Familie de gedurige Fontein van Erfgenamen tot den *Britsen* Throon mag wesen, zal altoos het hertig en yverig gebod zyn van Uw Majesteits ootmoedighe en getrouwe Onderdanen, &c.

Adres der Predikanten en Onderlingen van het Provinciaal Synode van Murray, vergaderd te Elgin, door den Heer Alexander Grand geprezemerd, ingeleid zynde door den Hertog van Montrose.

1715.
Januaty

Met believen van Uwe Majesteit.

DE nooit te vergeetene verlossing, de laatste roemruggige Revolutie, en de gezegende gevolgen daar van, namentlyk de plaatsing der Kroon op U Majesteits Koninglyk Perzoon en Familie, de grootste zekerheit naast God zynde, van at het geen aan ons als Menschen of Christenen dierbaar is, zo is het altyd ons vermaak zo wel als onzen pligt geweest, om een oprecht en yverig belang te tonen, voor die driemaal gelukkige vaststellinge der Kroon, en om onze vaste en gestadige aankleevinge van dezelve te bekennen en te bekyden, en zulks in weerwil van die menigvuldige ontmoedigingen, die ontstaan van de geweldige tegenstreeving van U Majesteits Vyanden, en de onze.

U Majesteits komste tot den Throon zo klaarbykelyk de verhooringe zynde, van de menigvuldige en ernstige gebeden tot den God des Hemels, als mede een merkwaardige vervulling der roemruggige beloften aan de Kerk, is het een byzondere vertroosting voor ons leven, dat wy U Majesteit, de eenigste wettige en regtmatige Opvolger van de Kroon, zo vreedzaam daar van bezit zien neemden, tot een regtvaardige te leurstellinge van een Paapseh Pretendent, tot een aanmerklyke neerlaag der rustelooze Bevorderaars van deszelfs belangen, tegens dewelke en alle andere, wieze mogen zyn, wy U Majesteits regtvaardigen Titul tot den Throon en de Protestantse Successie in U Koninglyke Linie, met al ons vermogen geduriglyk zullen tragten te beschermen en te ondersteunen: En het zal onze grootste zorg en neerdygheit wezen, om in allen gevallen van pligt en getrouwheit te betuigen, het genogen gevoelen, het welk wy hebben van zulk een grooten zegen, als U Majesteits gelukkige komste tot den Throon regtvaardelyk moet te wege brengen, by alle de geenen, die eenig wezentlyk belang hebben voor de Protestantse Religie, voor de Burgerlyke Regten en voor de Vryheden van het Menschdom.

Dat de Koning der Koningen dezen hoogen Throon, welke door een wonderlyken loop der Voorzienigheit, nu met U Majesteits Geheiligd Persoon vercierd is, vestige en in gerechtigheit ondersteune. Dat u Leeven en Regeering lang bewaard blyve, en daure tot een sterke voormoor tegens Papery en Arbitraire Magt, en tot een onoverwinnelyke bescherming van onze Heilige Religie, Leere, Aanbidding, Tucht en Presbyteriaanse Regeering van deze Kerk. En dat uwe Koninglyke Erfgenamen en Afkomelingen in alle navolgende Geslagten de roemruggige Werktuigen mogen wezen, om deze en alle andere zeegeningen van u Majesteits Regeeringe, tot de laatste Nakomelingschap over te brengen, zal altoos zyn het oprecht en yverig gebed van &c.

Adres.

1715.
 Januari

Adres aan den Koning, door de Zee-Officieren en Matrozen van zyn Ma-
 jesteits Oorlog-Schepen, die der Koopvaarders, behoorende tot de Stad
 Londen, zynde daar meer als duizend Perzoonen geteekent.

G E D U G T E V O R S T .

NA het laatste vreeslyk en schriklyk onwe'er, wanneer alle gezigten van
 rondtomme onze omkeering dreigden, en uit 't welk wy ter naauwer-
 nood van Schipbreuk ontsnapten, zyn wy als Gunstelingen des Hemels, door
 Uwe Koninglyke tegenwoordigheid gered; in een tyd toen loze en schielyke
 Opkomelingen onzen koups regteden, guiten het schip bestierden, dwazen,
 Priesters en dollen Menschen aan 't roer stonden, en Franze Pensionarizen onze
 Ly-schoten, Loever-braffen, Mars-zeylen, Draay-reepen en Gy-touwen
 handelden.

Gun ons, (Groote en roemrugtige Vorst,) hoewel geringe, egter dienstba-
 re Onderdanen, verlof, om met een onwrikbare dienstwilligheid, genegent-
 heit en getrouwheit, U Majesteit te begroeten over uwe zo gelukkige vervul-
 ling van den Brittan Troon, in weerwil van de helsche verderflyke aanslagen
 van Papisten, en van erger, gezwoorene en ongezworene, Leeken en Kerke-
 lyke, mitsgaders gewaande Protestanten.

Tot welken Throon niemand den minsten Titul, of schyn van eisch heeft,
 als, onder den Almagtigen Overheerscher van alles, U geheiligde Majesteit,
 en uw zeer Doorlugtige Afkomelingen; welke geheiligde waarheit alle onze
 vrees en rechtvaardige bekommering stillt en verstrooid.

Ten einde Uwe Keizerlyke Kroon gemakkelijk zy, en Uwe Koninglyke
 Ruik nimmer verkreuke, smeeken Wy U Majesteit ootmoedelyk, dat Gy door
 heilzame strengheit, zodanig als onze wyze Wetgever bevolen heeft, wild te
 keer gaan, alle verraderlyke, valsche en gevaarlyke Luiden, welke alleenlyk
 onder het belyden van dien waardigen Grondregel van Gehoorzaamheit aan,
 en geen resistentie tegens den besten der Monarchen, u Majesteit en uwe Bur-
 gerlyke Magistraten aanvallen, door 't vermoorden en wonden van de beste
 uwer Onderdanen, door 't plunderen en omverwerpen hunner huizen, en door
 dezelve en hunne Familien van hare wettige verkryging en bezitting ten eene-
 maal te beroven.

En die, gestadig tot hunne gruwelykheden toedoende, met schorre en kraf-
 sende stemmen zig verstouten, de Allerheiligste, Apostolische en onbevleete Moe-
 der tot hulp te roepen, om hunne verraderycn te bewimpelen: die, onder
 verdigtzel en onder een boos en ongegrond voorgeven, als of de Kerk in ge-
 vaar was, getragt hebben de belangen van eenen armen Paapsen Pretendent
 van uwe Kroon, nu in Lotteringen schuilende, een Dienaar en Slaaf van Ro-
 men en Frankryk, te ondersteunen; en daar door, zo veel als in hun vermo-
 gen mogt zyn; u Majesteits Gebied, een Provincie van die beide te maa-
 ken.

Deze, ja deze alleen, verdienen den vergiftigen naam van Factie; oproerige Verraders van haar eigen regtmatigen en wettigen Koning en Vader-land. 1785. January

Met gezetvolverde en bepaalde Zielen, als regtaardige Britten past, verze-keren wy u Majesteit, dat wy onze Levens zeer bereidwilliglyk willen op-offeren tot bescherming van U geheiligd Perzoon en Regeering, en, indien de gelegenheit het mogt vereischen, tot weder vertooning van het doorlingtig ichouwspeel van *La Hague*.

Dat ongebondene, kwaadaardige, ongerogelde en beroerende Priesters, die even als de bewegende Geest in 't Evangelij, rust zoeken en geene vinden, de rust uwes Volks niet meer mogen storen, door van hunne Predikstoelen zulk een ingebeeld gevaar te schreeuwen, man of meer, als wy hier op Aarde tegen de zo genaamde klippen den Bisschop en zyn Klerken stoten, en waar door onze zeer beklagde Ridder Cloudsley in een ander Element bedroefdelijk omgekomen is.

Dat de Kerk, zo als die door de Wet vastgesteld is, en het Protestants belang, altyd bloeijen mogen over den geheelen Aardkloot, gelyk het altoos u Majesteits zeer Godvrugtige en Vorstelyke zorg wezen zal.

Dat de Kerk, in alle gelegtheden, uwe geheiligde en Koninglyke Opperhoofdeligheit schuldpligtelyk kennen en erkennen mag.

Dat zy tederlyk hand aan hand ga met de Wetten en Burgerlyke magt, die hare geboorte gaf, en haar grootste Bolwerk van bescherming, naast God, in dit Eiland geweest is.

Onder uw Majesteits Administratie zullen onze Manufacturen tot hare vorige reputatie en eigentyke waarde, zo binnen als buiten 's Lands, komen. Onze Handel, door die Zwabbers van Staat M. en M--re verwelkt en bedorven, zal eens wederom leven en bloeijen. Onze Armen zullen daar door behoorlyk onderhoud krygen; onze Burgers ryk, de Natie magtig, en een groote overvloed binnen onze Poorten gezien worden; ja onze Vryheden en Eigendommen zullen ongeschonden bewaard, de Geregtygheit behoorlyk gepleegd, en een yder door verdiensten alleen verhoogd worden.

Dat u Majesteit regt mag geïnformeerd zyn van de groote sommen, die door V. . . . en S. . . . betaald zyn, om deze groote rampspoeden aan uwe goede Onderdanen toe te brengen: dat de zelve mogen geraken onder de overweeging van een goed Parlement: dat de Principalen en Overmakers met een openbare schandvlek mogen gebrandmerkt, en, zo 't mogelyk is, tot schaamte gebracht werden; en dat de Bewindsluiden, die zodanige sommen ontfangen hebben, wettelyk en betamelyk met de dood werden gestraft.

Dit zal zyn het gelukkig gevolg van u Majesteits goedheit en tedere liefde voor uwe getrouwe Onderdanen, en van zulke wel verkorene Ministers; Mannen van de hoogste Geboorte, helderste Geleerdheit, volkomene Wysheit, strikte Eer, algemeene ervaarendheit, geestelykheit en gedrag zonder weers; van schuldpligtige genegendheit voor u Majesteit, voor u Koninglyk Huis, voor u Volk en voor goede Geallieerden; vast en zo onbeweeglyk, dat gee-

1714. ne onkophagen , geene bedreigingen , nog schaddingen , op eenigerley wyze
 January. vat krygen of hen veranderen kan.

Dat u Majesteits vyanden tot de uitterste verbyfteringen mogen worden gebragt. Dat u Majesteit de jaren van Nestor bereike met een gezonde en frisse gesteldheit. Dat gy altyd moogt zyn het vermaak en beschermers van alle ware Protestanten , en een schrik voor alle hunne tegenstrevers : dat uwe Regearing over ons , mag zyn een toneel van onafgebrokene gelukzaligheden , en , wanneer de Dood ons en het gantsche Protestantendom zal betoven van zulk een groot en goed Koninglyk Beschutter en Zeegen , dat gy moogt zyn de Gunsteling van de Hemelsche Wooning , en de Britze Throon verciert met een van u Koninglyke , en waarlyk Doorlugtige Spruiten , tot dat 'er goen tyd meer waken zal , is de hemelyke , oprechte , yverige en dagelykse Beede van &c.

Adres aan den Koning, van wegens de Magistraat en voornaamste Ingezetenen der Stad Forés in Schouland, gepraesenteert door John Dunbat, ingeleid door den Hertog van Argyle.

Zeer goudige Zouverain,

TERwyl geheel Europa verwonderd is over Gods goedheit voor Groot-Brittannien , terwyl alle de geene, die aan 't Protestantse belang welzyn wenschen , aan den Grooten Bestierder der Waereld hunne dankzeggingen opofferen , voor uw Majesteits gelukkige komste tot den Throon ; vergun ons, GEDUGTE VORST , om een gedeelte daar van te dragen , en laat ons toe , dat Wy mede een Penninkje in de gemeene Schatkist mogen brengen.

De Protestantse Successie, in 't Doorlugtige Huis van Hannover , is altyd , zedert dat de goedertierene Voorzienigheit het gelukkig vooruitgezig daar van gaf , het verlangen geweest van onze beede en hoop ; en nu Wy zich , dat den Almagtigen u Majesteit wonderbaarlyk tot het bezit van den Throon dezer Ryken , in weerwil van de t'zamenzweeringen en praktyken van alle uwe en onze Vyanden , gebragt heeft ; zo kunnen wy niet anders als u Majesteit begroeten over deze gelukkige gelegentheit ; die zo vol van genade , beide voor Groot-Brittannien in 't byzonder , en voor het Protestantse belang in 't gemeen is.

Wy hebben onlangs een schrikkelek gezigt gehad , van ondergang en verwoesting , door de listige pogingen van uw Majesteits en onze Vyanden ; maar , God dank , die storm is over ; dat toneel is verkeerdt tot 'hunne boschaamtheit en verydelling. En gelyk als wy hopen , dat wy den Autheur van onze Verlossinge noit vergeten zullen ; zo bidden wy verlot , om u Majesteit te verzekeren , dat wy u Majesteits Perzoon en ontwyfelaar Regt tot deze Ryken , tegens alle Pretendenten , wie zy ook mogen zyn , met het uiterste van onze magt zullen ondersteunen en verdedigen.

Wy

Wy verzoeken in gelyke vryheit, om aan u Majesteit onze hertelykke dankzegging aan te bieden, voor de genadige verzekering, die uwe Majesteit, by *January* 1715. uwe Koninglyke Declaratie voor den Raad, aan ons gegeven heeft, dat gy de Wet van *Scotland*, zo als die by de Wet vastgesteld is, beschermen wild: Wy weten dat zy uit een grondregel van Conscientie uwe Majesteits belangen toegedaan is, en wy zyn verzekerd, dat zy gestadig zal voortgaan in hare getrouwheit en gehoorzaamheit aan uwe Majesteits Regeering.

Dat de Almachtige God uw Majesteits Perzoon behoede, uwe Koninglyke Familie zegene, en uwe Regeering lang en voorspoedig make, is, en zal altyd zyn het gedurig gebed van uw Majesteits zeer getrouwe en zeer gehoorzame Onderdanen, &c.

Adres aan den Koning, van wegens de Magistraat der Stad Ruthergleen, door Mr. William Stuart geprezenteert, zynde ingeleid door den Hertog van Argyle.

Zeer genadige Souverain.

DE zekerheit van die onwaardeerlyke Vryheden, welke de Vyanden van onze benyde Constitutie, onlangs met onvergelykelyke, onbeschaamtheit en quadaardigheit, zогten omver te stoten, is zulk een grote Zeegen, dat wy ons niet kunnen ophouden, van onze blydschap uit te roepen, en wy zouden het ons niet kunnen vergeven, indien wy deze eerste gelegenheit niet waarmaken, om deze erkentnissen te betalen, die wy dankbaarlyk schuldigh zyn voor die grote zorg en bescherming, waar van u Majesteit in uwe Antwoorden op de Adressen van u Parlement, aan de Natie verzekering gedaan heeft. Maar dieregtvaardigheit en wysheit, welke tot nu toe in elken gedeelte van u Majesteits gedrag, zo klaar doorgestoken hebben, zyn een genoegzaam onderpand van ons toekomend welvaren. En nu beloven wy ons, dat wy, ter regter tyd tot ons zelve gekomen zynde, van die vreeselyke gevaren, waar in de listige onbequaamheit of roekelozе onbedagtheit van Ministers ons gebragt had, onze gelukkige Constitutie haast gesteld zullen zien in haren vorigen staat; dat onze oude Geallieerden zo veel vertrouwen in ons stellen zullen, dat wy wederom met die overeenstemming zullen handelen, 't welk ons te voren een 't selve volk als Bondgenoten alleen, deden gelyken; en dat dese gewaande 'olinsben, die by gebrek van gemeene bequaamheden tot zaken, of uit een toewydigheit van ongemeene wyzen van handelen, of om huane Catalinische wraemens uit te voeren, ons door eene onzekere Vrede, in een erger staat, en eens anders believen afhangde, gebragt hebben, als waar in wy door 't volgen van den bloedigsten en kostbaarten Oorlog zonden hebben kunnen zea; ter dezer tyd gebrandmerkt mogen worden, met verdiende tekenen van oosheit, op dat die schandlyke van verwyting, welke in gerechtigheit alleen

1715.
January

op haar behoord te leggen, by hunne ongestraftheit niet over de gantsche Natic valle. Wat ons aangaat, wy bidden verlos om u Majesteit te verzekeren, dat wy, tot veiligheid van u Perzoon, tot rust van uwe Regeering, tot vaststelling van de regte balans van Magt in *Europa*, tot herwinning van de verlore Eer, en tot agtervolging van het wezentlyk belang van de Natic, waar door onze Vryheden en onze Kerk verzekerd zullen zyn; met blymoedigheid alle onze hulp willen toebrengen, en dat, indien de gelegenheit het vereischt, wy gereed zullen wezen, om onze levens met onverfchrokke standvastigheid op te offeren.

Adres aan den Koning, door de Faculty der Medicynen der Stad Londen.

Zeer genadige Souverein,

WY, de President, Verkorene en andere Leden van uw Majesteits Koninglyke Faculteit der Medicynen, smeeken zeer ootmoedelyk verlos, dat wy, onder de overige van uwe getrouwe Onderdanen, ons met herten, vol van blydschap en schuldpligtigheid, voor uwe geheiligde Majesteit vertonen, om u over uwe zeer gelukkige en vreedzame komst tot de Koninglyke Kroon van deze Ryken, geluk te wenschen.

Wy zyn daar toe byzonderlyker verpligt, om dat wy onmiddelyk staan onder uw Majesteits zeer genadige bescherming, als Leeden van een Societeit, die door uw Majesteits Koninglyke Voorzaten opgerecht, en gestadig begunstigt is geweest.

Ons College had de eer van voor ontrent 200 Jaren, door uw Majesteits Koninglyke Voorzaten, Koning Henrik de Agtste, roemrugtiger gedagtenis, opgerecht te zyn, tot beter aanwysing van de Faculteit der Medicynen in deze grote Stad, daar de Koninglyke Familie, den Adel, en de voornaamste van de Natic, hare gewoonlyke residentie houden: En gelyk als onze geleerde Voorzaten (die na verdiensten door geheel *Europa* beroeind waren, wegens hunne grote ontdekkingen en verbeteringen in de Medicynen) in hunne byzondere tyden overvloedelyk beantwoord hebben dat groot vertrouwen 't welk men in haar gesteld had; zo verzekeren Wy u Majesteit ook, dat het onze uiterste poging zal, om hare voetstappen na te volgen, en, zo het mogelijk is, het groot voorbeeld 't welk zy ons gelaten hebben, te overtreffen.

U Majesteit is een Prins van die volstreckte wysheit, edelmoedigheid en goetheit, dat Wy niet twyfelden, of u Majesteit zal een College, zo nuttelyk voor 't gemeen, begunstigen en beschermen; en gelyk als het onvermydelyk van onzen pligt is, zo zullen Wy altyd eerzugtig zyn, om het hoogste ontzag voor uw Majesteits geheiligd Perzoon, en onzen zeer standvastigen en gestadigen yver voor uw Majesteits dienst en Regeering, uit te drukken.

Dat uw Majesteits Regeering over ons langdurig, gelukkig en roemrugtig zy; dat de overwinning onafscheidelyk met uwe Wapenen verzeldschapt ga: dat

dat zyn Koninglyke Hoogheit de Prins van *Wales*, met uwe Kroon, uwe Densden beërve; en dat dit Volk ooit ontbrecke eene gedurige opvolging van Monarchen, afkomingen van uwe Koninglyke Linie, om den *Britzen* Throon te vervullen.

1775.
January

Onder de veelerhande Feestdagen; welke door geheel *Groot-Brittannien* jaarlyks op gezette tyden gevierd werden, bevindmen dat geene derzelve meerder uitmunten, als den Feestdag ter gedagtenis van het bekende *snood Buspoeder Verraad*; wanneer men had voorgenomen, om het geheele Parlement; de Leden altemaal vergadert zynde, door kragt van Buskruit te verdelgen; weshalven, (over de ontdekking van deze verschrikkelyke zaak, een plegtigen Dankdag wierde ingestelt, die men tot nu toe stiptelyk blyft onderhouden, en by deze gelegenheit zietmen gemeenlyk de afbeeldzels van den Paus, en van den geimaginerden Duivel (waar by nu nog gekomen is het Figuur van den Pretendent, of gewaanden Prins van Wallis,) verbranden. Dit Feest hadmen den 16. November van 't jonst gepasseerde Jaar, zynde ook de Verjaaring van het aan landen des Konings Williams uit *Holland* in deze Monarchie, als naar gewoonte gehouden; komende by die gelegenheit een groote menigte van Volk in 't *Park*, om de Koninglyke Familie te mogen zien, en het behaagde den Koning deze nieuwsgierigheid zynen Onderdanen te voldoen, wandelende eenigen tyd, neffens den Prins en de Princesse van Wallis, heen en weder; waar door een yder dat vermaak en genoeggen ontfing, van zyn Majesteit te aanschouwen. 's Avonds zagmen op verscheide plaatzen Triumfwagens, met allerley toefstel, omvoeren, en de gemelde afbeeldzels, van den Paus, den nietigen Duivel, en den Pretendent, na een lange omryding, ten vuure op-offeren; van welke plegtheden wy den Lezer een Schets in onze (a) vorige Mercurius, te *Chirchester* voorgevallen, getoont hebben.

(a) ziet
vorige deel,
Pag. 198.

Den Heer d'Herbville, *Franfchen* Extraordinaris Ambassadeur, genoot den 26. November een private Audientie by den nieuw gekroonden Koning van *Groot-Brittannien*, hem begroetende en gelukwenshende, over desselfs komste tot de Kroon; gelyk ook dien zelve dag dat Compliment door den extraordinaris Envoyé van *Portugal* geschiede. Kort te voren was den Marquis de Rochegude, Minister der gezamentlyke *Zwitsersche* Kantons, mede ter audientie van zyn *Britannische* Majesteit geweest; aan wien hy een gelukwensching Brief van het Eed-

1715. *January*. genootſchap over gaf, zynde dezelve zeer aanmerkenſwaardig, om datze kwam uit de naam van het geheele lighaam der *Zwiſchers*, nadien de *Roomſche* Kantons nooit den Koning WILLIAM, nog, naar hem, de Koninginne ANNA hadden willen erkennen; invoegen het bleek, dat zy tegenwoordig meer eerbiedigheid aan dezen Koning GEORG, als te voren aan de twee eerstgemelde Majesteiten, betoonden te hebben. Gemelde Marquis de Rochegude deed by die gelegenheit, voor de verdrukte Gereformeerde, blyvende tot nu toe op de *Fransche* Galeyen gevangen, de volgende aanspraak.

Met believen van uwe Majesteit.

NA dat zo menigvuldige Memorien en Smeekſchriften, als 'er voor de Be-lyders, aan wyle de Koninginne overgelevert meest alle vrugteloos en misdraggig zyn geweest, zo hooopen wy, dat uwe Majesteit, uit kragte van zyne Koninglyke goedertierenheit, wel gunstelyken zal willen aannemen ons zeer nedrig verzoog, ten voordeel van een droevig overblyffel gelovige Lyders, die nog op de Galeyen en in de Gevankeniſſe van *Frankryk* zyn; waar van de Naamlysten zyn opgesteld en bevestigd door ooggetuigen, welke mede Lyders voor het geloove zyn, en zommige de eere hebben gehad, van zig voor uwe Majesteits voeten te werpen in *Holland*, en anderen nu overgekomen, onder bescherming van Mylord Galloway, om uwe Majesteit deszelfs veel vermoegende voorſpraak af te bidden, voor hunne Broederen die nog in ketens zyn.

Het was voor deze alle in het gemeen, en voor de Vlughtelingen in *Engeland* in 't byzonder, dat ik de eere hebbe gehad van voormaals aan uwe geheiligde Majesteit, en andere Protestantse Hoven in *Duitsland*, als mede in 't *Noorden*, door wylen Koning WILLIAM te zyn gezonden geweest. Deze reizen hebben alle te zamen de uitkomst, zo als wy die wel wenſten, niet gehad; zynde het volcinden van die zaak bewaard voor de loffelyke Regeering van uwe Majesteit, welke God op den Troon van deze Koningryken heeft geplaat, tot een Zegening voor de Kerk, en uwe Onderdanen, en tot een Voorbeeld van alle Koningen en Vorſten, die met gerechtigheit en ſta billikheit regeeren, of het zo behooren te doen. Dat uwe Majesteits Regeering lang voorſpoedig en duurzaam zy, tot in duizend nageſlagten, volgens de Godlyke beloften, is de Wens van &c.

Op deze ontfermende aanspraak geliefde zyn *Groot-Brittanniſche* Majesteit te antwoorden; Gy moogt verzekert zyn, dat ik voor deze goede Liederen alles wil doen, wat in myn vermoegen is.

Den zelve Marquis de Rochegude presenteerde, naar het overleveren

veren van 't bovengemelde gefchrift , aan den Koning nog een Brief , van wegens de *Vandoife Predikanten* , zig in *Wurtemburgerland* bevindende ; welken brief zyn Majesteit mede zeer gunstige aannam , antwoordende met een lagchend wezen , *Heer Marquis* , *gy zyt de Plenipontiaris van de ongelukkige* .

By het Overlyden van de Koninginne *ANNA* bevonden zijnde , dat zy aan hare Huisgenoten , Leveranciers , Werklieden , Amptnaren , en andere diergelyke , meer als 600000 Ponden Sterlings te kwaad gebleven , en dat de beraling dezer aanmerkelijke Zomme , met groote ongelijkheit , naar gunst toegegaan was , zijnde de hevigste Thorys tot op twee a drie Maanden na voldaan , en de andere tot op twee a drie Jaren uitgesteld , zo geliefde den Koning , van deze ongelijkheit onderrigt , te bevelen , dat door de Commissarissen van de Thezaurie deze laatstgemelde verongelykte Crediteuren , uit de Penningen tot de Civile Lyft geschikt , zouden werden betaalt , tot dat men haar met de begunstigde party op een gelijken voet kwam te bevinden ; en indien die Penningen tot deze voldoening niet konde toerijken , dat zyn Majesteit alsdan voorgenomen had , om deswegens by het aanstaande Parlement een recommandatie te doen , tot het nemen van zodanige besluiten , waar door men deze schuld mogt vereffenen . Ja zijne Majesteit , ten einde hy meer kondschap , voornamentlyk wegens de Financien van *Groot-Brittanniën* , kwame te krijgen , verpligte de voormelde Commissarissen met hare Bedienden , om voortaan driemaal ter week in 't Paleis van *St. James* , ten bywezen van hem te vergaderen , en aldaar met malkanderen over deze zaken te besloegnen .

In ons voorgaande Stuk , op 't einde , van het (a) Tweede Decl , hebben wy gesproken , dat den Heer Lamberti , Minister des Hertogs van *Loeteringen* , het *Groot-Brittannisch Hof* ontzegt was , om reden dat den Pretendent in de Staten van dien Hertog zig ophield , en beschermt vond . Zedert hadmen het volgende antwoord gezien , voor gemelden Hertog aan zyn Minister Lamberti afgevaardigt , zynde gedateert 6 December 1714 .

geloof , myn Heer , dat gy geensints twyfelen zult of ik uitermaten veronderd ben geweest , te horen van den Expreffen die gy gezonden hebt , wanneer gy u had vervoegd by den Lord Touwnshend , om eene Audientie verzoeken , die Minister u had geantwoord ; dat , nadien de Ridder van

1715.
Januarj

St. Joris nog in myne Landen bleef, de Koning goedvond om aan u het Hof te verbieden. Ingeval zyn Majesteit by dit onaangenaam besluit, ten opzigt van My, mogt blyven, zo moet ik my aan zyn goedvinden onderwerpen; en Gy hebt niets anders te doen, als zo spoedig herwaards te komen, als het u mogelyk is. Egter zult Gy alvorens den Hertog van Marlboroug, en de Ministers des Konings gaan vinden, en haar verzoeken om aan zyn Majesteit te vertoonen de ongelukkige gesteldheit waar in ik ben; dat, na dat ik zo vaardig ben geweest om aan den Koning te doen weten het deel 't welk ik neem in zyne komst tot de Kroon van *Engeland*, en een van de eerste zynde om myn Compliment te maken, en mynen yver by deze gelegenheit te toonen, gantsch *Europa* meenen zal, dat zyn Majesteit eenige reden van misnoegen tegens my heeft; dat ik niet kan begrypen van waar dat van daan komen zoud; dat, wat den Ridder van St. Joris betreft, de Waereld weet op wat wys hy in deze Landen kwam; dat een segetyk van de gelegenheit van myn Gebied onderrigt is, 't welk door *Vranryk* omringd, en van alle kanten doorsneden is; dat het bekend is, dat ik geen deel gehad heb aan zyne komst in myn Land; dat ik hem nooit derwaards genodigd heb, en dat ik hem niet kan dwingen om weg te gaan; dat ik onlangs, na de dood van de Koninginne *ANNA*, niets wilt van zyn opbreken van Bar, als twaalf uren na zyn vertrek van daar; en dat zyn wederkeeren na Bar my niet bekend was, als toen hy'er al was te rug gekomen, even als een Reiziger die heen en weer gaat in een open Land, 't welk met andere Landen ondermengd is: Dat, wat aangaat het Manifest of de Verklaring, gedagteekend te *Plombieres*, 't welk de Ridder van St. Joris had doen drukken, ik niets meer daar van geweten heb, als dat hy my een Exemplaar gaf, na dat het al publyk was gemaakt; maar dat het my waarlyk zeer treft, van u te horen, dat men gezegt heeft, dat die Manifesten door u, of door die van uw gevolg, zouden verspreid zyn. Ik verzeker u, dat ik daar over ten hoogsten geraakt ben, en dat het eenigermaten een voornemen schynd te zyn om my ongerust te maken, door het voorgeven, dat of ik of myne Dienaars zig met zodanige zaken bemoeien.

Dit zyn de redenen, die ik heb voort te brengen; en die ik wil, dat gy deze Heeren zult verzoeken, aan den Koning te vertoonen, in hope dat zy zyn Majesteit zullen overtuigen van myne zeer eerbiedige aanklevinge aan dezelve, en dat het zyn Majesteit behagen mag, u ter gehoor toe te laten.

Dog indien de Koning, tegens myne verwagting, u geen Audientie wil vergunnen, zo zult gy weg gaan, na dat gy de Ministers zult hebben verzogt, om aan den Koning te kennen te geven, de verpligting, waar onder ik ben, en dat ik hoop, dat het zyn Majesteit behagen zal myne goede meening en de spoedige zorg, die ik genomen heb, om den onschendbaren yver, die ik voor hem heb, te toonen, aan te nemen.

Dit is al het geen 't welk ik U te zeggen heb &c.

Dit Geschrift, des Hertogs van *Lutteringen*, deed aan 't Hof van *Groot-Brittannien* geen de minste uitwerking ten goede; dus den Ge-^{1711.}zant Lambert *het Hof en Ryk verlaten*, en zig naar huis begeven ^{January} most, na dat hy alvorens alles gedaan had, wat hem door zyn Meester in dien Brief bevelen was.

Den 18. December gaf den Koning bevel, om aan de Krygs-Officieren reformê hare drie vierendeel jaarlykze Soldye te betalen, op den zelven voet als zy de zo in *Londen* genoemde subfistentie ontfingen; dat is te zeggen een vierde meer dan haar halve Soldy, door 't Parlement toegestaan. Wonderlyk aangenaam was aan gemelde Krygs-Officieren deze Edelmoedigheid van zyne Majesteit jegens haar, werdende in 't algemeen aangemerkt als een beginzel van vergelding, voor hare genegenheit voor de *Hanoverse* Successie, onder de laatite Regeering getoond, en dat zulks niet minder zoude Contribueeren, om de Troupen aan den Koning te verbinden. Kort hier na zagmen ook dezelve ordre werkftellig maken, om de agterftallen aan de Zeevarende te voldoen, onder dewelke zommige wel vyf a zes Jaren ten agteren waren; dus den Koning verklaarde zorg te willen dragen, dat zulks in het toekomstende niet meer kwame te geschieden, maar dat de Matrozen prompt betaalt wierde; begeerende vorders, om zo veel Schepen gered te hebben, datmen in weinig dagen een aanzienlyk Esquader konde in Zee brengen. Boven dien had zyne Majesteit vastgêstelt, om te betalen de ingehoude Pensioenen, door Koning *WILLIAM* en Koninginne *MARIA* aan zommige Perzonên toegelegt, en waar mede in 't laatst dezer maand *January* een begin zoude gemaakt werden; dog men verzeekerde, dat 'er, om deze gitten wat meer te Equalizeeren, een nieuw Regiment te voorschyn stond te komen, nadien eenige te veel, en weer andere te weinig trokken. By het veranderen der zes Pages van de geheime trap, by 't leven van de Koninginne gediend hebbende, had zyn tegenwoordige Majesteit maar twee behouden, vullende die vacante Plaatzten met twee nieuwe, welke twee laatst-gemelde den Koning *WILLIAM* hadden gediend, en die door de voorgaande Ministers afgezet waren; invoegen ook de Princes van Wallis, van de zes Staat Juffers niet meer als twee der oudste behield; ordonneerende den Koning wyders, om aan de andere het gewoone geschenk, van 3000 Ponden Sterlings, haar van wegens de Kroon, komende te trouwen, toegelegt.

1719.
January

Men zag de Regeering onderwylen nog al voortvaren, met het veranderen van verscheide Amptenaren der byzondere Collegien; zussellende in 't laatst van December nieuwe Commissarissen over het geze- gelt Papier, desgelyks van de Wynen, van de Appelen, van 't Zout, van het Victualierex, en van nog verscheide groote Bedieningen; spe- ciaal bevond zig den Gráve van Wharton verheven tot Marquis van Groot-Brittannien en van Ierland, met appaentie om het Stedehouder- schap van 't laatst gemelde Konigryk, hem door de vorige Regeering kwaadaardig ontnomen, weder te verkrygen. Den Admiraal Wis- hart wierd uit de *Middellandsche Zee* te rug ontboden, om zyn gedrag, in het gebieden van desselfs Esquader, te komen verantwoorden; zul- lende den Admiraal Wager hem gaan vervangen, en wiens Esquader men verzeerde, dat nog met enige Oorlogschepen zoude versterkt werden. De twee Hertogen van Bolton en Ruthland, zo mede de Gra- ven van Dorseth en Halifax, onlangs door den Koning tot mede Rid- ders van de Order der Koussebant benoemt; wierden doot eene Com- missie, aan de Hertogen van Devonshire, Richmond, en Kent ver- leend, den 21. of 22. December te *Winzor* in dat genoodschap inge- huldig; gevende deze nieuwe Ridders te zamen een voortreffelyk Festein aan de overige Ridders en Hof-grooten daar tegenwoordig.

Zyn Mijesteit van *Groot-Brittannien*, willende zo wel de zaken van de Godsdienst, als die der Politie handhaven en bezorgen, geliefde daar toe de Middelen aan te wyzen, door de naarvolgende twee byzondere Proclamatien.

GEORGE R.

NAdien Wy een ootmoedig verzoek ontfangen hebben van de Aarts-Bisschop- pen en Bisschoppen van *Engeland*, dat een dag mogt vast gesteld worden om den Almagtigen God openbaarlyk te danken voor zyne grote goedheit, door ons in 't vreedzaam en gerust bezit van den Thron van *Groot-Brittan- nien* te brengen, en daar door verdelende de aanslagen van den Pretendent, en de kwade practyken van zyne Aanhangers, om ons te ontrenten van ons ontwyfelbaar Regt tot de Keizerlyke Kroon van deze Ryken, en om de vast- gestelde Constitutie in Kerk en Staat om te keeren. En zeer veel behagen ne- mende in deze blyken van goede genegenheit onzes Volks, en ten hoogste gevoelig zynde van deze aanmerkelyke Voorzienighit Gods, welke de aller- dankbaarste en plegtigste erkentenis beide van ons en onze Onderdanen vorderd; zo hebben Wy, met advys van onzen Geheimen-Raad, goedgevonden deze

ohze

onze Koninglyke Proclamatie uit te geven, daas hy vaststellende en beveelende, dat een algemeene Dankzegging aan den Almagtigen God, voor deze zyne genade, zal worden in agt genomen door geheel *Engeland, Walles* en de Stad *Berwyk* op de *Zweed*, tegens Donderdag den 31. *January*. En, tot beeter en omdentelyker viering van dezelve, hebben Wy last gegeven aan de zeer Eerwaardige de Aarts-Bisschoppen van *Engeland*, om een Formulier van Gebed op deze gelegendheit passende, 't welk in alle de Kerken en Kapellen en in andere plaatsen van openbaren Godsdienst, op te stellen, en zorg te dragen dat het zelve tydelyk door hanne respectieve Bisdommen werd verdeeld. En Wy lasten en beveelen strakelyk, dat de voornoemde openbare Dankdag door alle onze geseide Onderdanen Godsdienstelyk gevierd werd, als strekkende ter eere van den Almagtigen God, by poene van zodanige straffen te ondergaan, als Wy met regt aan alle de zodanige, die dezelve zullen veragten of verzuimen, zonden kunnen opleggen.

Gegeven in Ons Hof te St. James, den 17. December 1714. In 's eerste Jaar van Onze Regeering.

Op zyn Majesteits byzonder bevel.

GEORGE R.

Zeer Eerwaarde en wel Eerwaarde Vaders in God, salut. Nadien Wy onderregt zyn, dat 'er onlangs groote verschillen geweest zyn onder eenige Geestelyken van dit ons Ryk, over de maniere van zig zelve in hanne Predikation en Geschriften uit te drukken aangaande de Leere der H. Drieëenheit; en dat 'er inagelyks ongewone vryheden genomen zyn, door verscheide van de gemelde Geestelyken, met zig te bemoeijen met de zaken van Staat, van de Regeering, en van de Constitutie des Ryks; beide het welke van een zeer gevaarlyk gevolg zoud zyn, indien Wy daar in niet-tydelyk voorzien: Zo hebben Wy, uit onze Princelyke zorg en yver voor de bewaring der vrede en eenigheit der Kerke, te gelyk met de zuiverheit van het Christelyk Geloof, als mede tot behouding, van de vreedē en rust van den Staat, goedgevonden, deze volgende Onderregtingen aan u te zenden; welke Wy u strengelyk gelasten en gebieden af te kondigen, en agt te geven dat dezelve in uwe respectieve Bisdommen nagekomen werden.

1. Dat geen Prediker, wie hy ook zy, zal onderstaan in zyne Predikatie of Voorlezing, te berde te brengen eenige andere Leere, rakende de H. Drieëenheit, als de geene diē vervat is in de H. Schrift, en overeenkomt met de drie Geloofs-Artykelen, en het 39ste Artymal van den Godsdienst.

2. Dat zy, in de verklaring van dit Leerstuk, zig zorgweldelyk myden van alle nieuwe termen, en sig zelve bepalen tot die wyse van uitdracking, welke gemeenlyk in de Kerk gebruikt is geweest.

1715.
Januury

3. Dat in deze zaak zorge gedragen werde, om voornamentlyk agt te geven op de 53ste Wet van deze Kerk, welke verbied, alle openbare tegenwerping tusschen Predikanten, nadien (zo als de Wet zegt) daar uit ontstaan veelte ergernissen en onrustigheden onder het volk; en dat zy zig boven alle dingen onthouden van bittere scheldingen en guitachtige redenen tegens alle Perzonen, wie zy zouden mogen zyn.

4. Dat niemand van de Geestelyken zig zullen verhouten, om zig in hunne Predikationen te bemoeijen met eenige zaken van Staat en Regeering, of met de Constitutie van het Ryk, behalven alleen op zodanige byzondere Feest- en Bededagen, als 'er door openbare autoriteit uitgeschreven zyn, of zullen werden, en dan niet verder als zodanige dagen strengelyk zullen vereiffchen; behoudens dat in dit berigt niet verstaan word, om iemand te ontheffen van te prediken tot voorstand van onze Koninglyke Opperhoofdigheid, door de Wet vastgesteld, als voordezen, en op zodanigen wys als de eerste regel van deze Kerk vereiffcht.

5. Dat de bovengemelde ordres insgelyks in agt genomen zullen worden, door die geene, welke iets over de gezeyde voorwerpen schryven.

6. En nadien wy ook geloofbaarlyk onderregt zyn, dat het de manier is van zommige in alle de Bisdommen, om voor hare Predikatie te gebruiken een Collect en het Gebed des Heeren, of het Gebed des Heeren alleen, (t welk de 55. regel voorschryft als 't slot van het Gebed, en niet als het gantsche Gebed) of ten minsten daar uit te laten Onze Tituls, die de voorzeyde regel vorderd te verklaren en te erkennen; Zo gebieden Wy u verder, dat gy uwe Geestelyken recommandeerd; dat zy in haar Gebed, voor de Predikatie, zig stiptelyk gedragen na het formulier in de voorst. regel vervat, of na den volkomen zin van dezelve.

7. En dewyl Wy ook verstaan, dat verscheide Perzonen, die niet van de Geestelykheit zyn, zig onlangs vermeeten hebben, om niet alleenlyk tegens het Christelyk Geloof, rakende de Leere der H. Drieëenheit, te spreken en te disputeren, maar daarenboven Boeken en Pasquillen daar tegens te schryven en uit te geven; en die behendiglyk door het gantsche Koningryk te verspreiden, srydig tegens de bekende Wetten dien aangaande gemaakt en vastgesteld, en byzonder tegens een Acte van het Parlement gemaakt in 't ode jaar van Koning WILLIAM., genaamt *Acte tot beter en kwagtiger demping van Godsleering en Godloosheit.*

Wy, alle deze bovengemelde zaken in onze Koninglyke en ernstige overweginge neemende, en begeerig zynde om al het geen in ons vermogen is te doen, tot stuiting van deze wanordres, lasten en beveelen u lieden gezamenlyk, dat Gy, neffens alle andere middelen die van uwen H. Dienst afhangen, gebruik maakt van u. Gezag agtervolgens de Wet, tot betrugeling en bedwang van alle zodanige buitensporige practyken, en Wy zullen tot u hulp onze Regters en alle andere Burgerlyke Officieren ordonneren; hier omtrent hunne plicht waar te nemen, tot uitvoeringe van de voorzeyde Acte en alle andere Wetten tegens

gens alle zodanige Perzonen, die door deze middelen gelegentheit geven tot egermis, tweedragt en verfooring in onze Kerk en Koningryk.

1714
January

Gegeven aan ons Hof te St. James, den 22. December 1714. in het eerste Jaar van onze Regeertog.

Op-bevel van zyn Majesteit;

Was getekend,

TOWNSHEND.

Nog een derde Proclamatie kwam daar op te voorschyn, dienende tot aanmaning van de Godvrugtigheit en deugt, en tot afschrik van zedeloosheit en ondeugt; werdende daar in gezegt, dat de Koning op alle voorvallen blyken zynen Koninglyke gunsten zoude geven aan deugtzame en Godvrugtige Perzonen, en inzonderheit aan de zodanige, welke eenige Bedieningen omtrent zyn Perzoon waarnemen, bevelende zeer kragtig het Godsdiensfig vieren van den Zondag, met verbod van allerley kaart- en dobbelspel, zo mede het vloeken en sweeren, op pane van zyn Majesteits boogste ongenade.

Men had ook een Proclamatie des Konings afgekondigt, om de Wetten tegens de Roomsgezinde, en tegens alle die den Eed van getrouwheit mogten weigeren te doen, ter uitvoering te stellen. In deze Proclamatie vindmen verscheide Parlements Actens geciteert, en ordre aarl de Vrede-Regters gegeven, om de Papisten te ontwapenen, en van alle verdagte Perzonen den voormelden Eed van getrouwheit af te vorderen, mitsgaders dezelve te verpligten, van zig niet verder dan vyf Engelse mylen van hare gewoone Rezidentie Plaats te begeven; en dat zy, Vrede-Regters, wegens hare verrigtingen, van tyd tot tyd aan den Koning en zynen raad verslag hadden te brengen. De Commissarissen van de Thezaurie zagmen ook een ordre teekenen, om het geld tot bouwing van de 50. nieuwe Kerken, in en omtrent Londen te lighen, uit te stellen, door't welke men dacht de mond te stoppen van eenige yverige Predikers, die voorgaven, dat de tegenwoordige Regeering dat besluit geen gestand wilde doen, en dus uitriepen, dat de Kerk in gevaar was.

Den Koning bleef onderwylen in een volle vertrouwentheit met zynre Hovelingen omgaan; spyzende doorgaans nu by den een en dan by den ander. Den 2. January was zyn Majesteit ter avondmaaltyd by

1715.
January

den Ridder Henry St. John, die by deze gelegenheit uit de Kamer, waar in hy den Koning onthaalde, deed wegnemen het Afbeeldzel of Portrait van zyn Zoon, den berugten Lord Bullingbroke, op dat hy zyne Majesteit niet kwame te hoonen met de Schildery van een man, wiens bedryf of Ministerschap, in de voorgaande Regeering, men grootelyks ten kwade verdagt hield. Op Nieuwe Jaarsdag kwam een geweldigen toeloop van Edellieden en Ministers ten Hove, wenshende zyn Majesteit en de Koninglyke Familie veel heil en zegen, die zig vervolgens in de Koninglyke Kapel vervoege, werdende het Zwaard van Staat door den Hertog van Marlbourg voor hem gedragen, en den Godsdienst doorden Bischof van Norwich verrigt; naar welken dienst den Koning naar 't altaar ging, en de gewoone Offer deed. In de Koninglyke Kapel, te *Winzor*, zag men een nieuwen Standaard ophangen, hebbende eenige verandering in de Wapenen, vertoonende het eerste quartier die van *Engeland* en *Schotland* omheiat; het tweede Deel die van *Frankryk*; en het derde die van *Ierland*. Het eerste Deel van 't vierde kwartier voert de Wapenen van *Brunswyk*; het tweede die van *Platagenet*, afkomstig van eene zyner Majesteits voorzaten, die met *MAND*, dogter van den Keizer, trouwde; het derde de wapenen van *Lunenburg*; en 't vierde een Kroon, als Standaard-drager van 't Ryk. De Zinspreuk, van dit Wapen des Konings, was in den Raad goed gevonden, dat wezen zoude *Dieu & mon droit*, dat is, *God is myn Regt*.

De *Engelsche* Compagnie van de *Zuid-Zee*, had het nu zedert eenigen tyd ernst geschenen, om haren Koophandel in die gewesten te willen voortzetten. In 't laatst van November des jongst gepasseerden Jaars vergaderde een Committee van dat genoodschap in haar Compagnies huis, verkiezende eenen Mr. Boller, *Spaansch* Handelaar, tot haren Agent, om te *Madrid* te rezideeren, en aan dat Hof de zaken van de gemelde Compagnie waar te nemen, en regelde wyders alle 't gene zy, tot voortzetting van dien handel, nodig oordeelden; rezolveerende, om op het vaste Land van *America*, aan de andere zyde van *Rio de la Plata*, zynde een vrugtbare Landstreek; nooit van de Spanjaards bebouwt, en van een getempert Climaat, eene Colonie te stabilereen, en aldaar een kasteel, altoos bezet van 400. man, te stigten. Tot het in possessie nemen van die Plaats, stond binnen weinig dagen een Schip derwaards te zeilen, en van vier a vyf andere, beladen met de Meterialen tot het bouwen van die vastigheid, en van de huizen welke

welke daar binnen mogten requireeren, gevolgt te werden; meenede daar door eertlange van die Zee meester te werden; en volkomen in staat te zyn, om aan de *Fransche* Schepen het varen naar deze gewesten te verhinderen; dog dit moet den tyd leeren. Midlerwyle had den Prins van Wallis, zynde door den onder Gouverneur en de bewindhebbers van die Compagnie aangezocht, om Opper-Gouverneur van haren Handel te willen zyn, alle de Actien welke den Grave van *Offen* daar in bezat, bedragende wel 40000 Ponden Sterlings, opgekogt; dus de Leden dezer Compagnie hem den 14. January te *St. James* gingen opwagten, bedankende zyn Koninglyke Hoogheit zeer ootmoedig voor de eere, welke hy deze *Zuidzee* Compagnie, van een geintresseerde in de zelve te werden, aandeed; met verzoek datze hem, by de naaste verkiezing, tot haren Opper-Gouverneurs mogten benoemen; en waar op dien Prins het volgende geliefde te antwoorden.

1719
January

Ik heb niets meer ter herten, als de voortzetting en aanmoediging van den Koophandel van de Natie, en daarom bedank ik het Hof der Bewindhebbers voor haar eerbiedigheid mywaards, en ik zal by alle de gelegtheden de belangen van de Compagnie voor al trachten te bevorderen.

Dog in zaken van den Koophandel niet ervaren zynde, zal ik het gantze bewind daar van laten aan het Hof der Directeurs, zo wel als de verkiezing van alle hunne Officieren aan de Geintresseerden.

Den (1) Heer Stanhope, Secretaris van Staat, den 12. January van het Keizerlyke Hof uit *Weenen* te rug gekomen, genoot aanstonts gehoor by den Koning, aan wien hy verslag van zyne verrigtingen deed, en 't welk wel twee uren bleef duuren. Den Grave van *Strafford*, uit *Holland* mede te *Landen* gereverteert, wierd den 14. by zyne Majesteit door den Secretaris van Staat *Townshend* ingeleid, om van zynen handel rekenenschap te geven. Zedert was dezes laatst gemeldent Minister door den Raad des Konings gesamincert, mitsgedes desselvs Papiere en Bagacie, ten zynen huize, door twee Gedeputeerden Secretarissen van Staat afzegelct; navolgens deze Ordre van zyne Majesteit.

(1) ziet
voorgaande
tweede deel,
pag. 304.

1715.
JanuaryAan het Hof te *St. James*, den 22. Dag. van January 1715.

T E G E N W O O R D I G.

Des Konings zeer Voortreffelyke Majesteit in den Raad.

Het is heeden goedgevonden, en agtervolgens, door zyn Majesteit in den Raad, geordonneerd; dat de wel Eerwaardige, de Lord Vicomte Townshend, en James Stanhope Schildknaap, eerste Secretarissen van Staat, zig aandrofs zullen hebben te vervoegen by den zeer Eerwaardigen den Graaf van *Strafford*, en van zyn Lordschap overnemen de Origineele Instructien en Ordres, die hy ontfangen heeft van eenig Minister van wylen de Koningin, of van eenig uitheems Prins of Minister; als mede de Copyen van alle Instructien, van dewelke hy de Origineele niet heeft; en insgelyks van alle Brieven, die hy aan een yder, wie hy zy, met betrekking tot zyne Negotiatien, van de tyd dat hy eerst in den Haag quam, geschreven heeft; alle gezegeld zynde met zyn Lordschaps Cachet, en die over te brengen aan het Comptoir van den Raad, om daar veiliglyk bewaard en gezegeld te worden met het Zegel van den Lord President. Ingeval de gemelde Papieren te talryk mogten zyn om in weggebragt te worden, dan zullen zy door de voornoemde Secretarissen van Staat, in eene bequame Doos, worden toegezegeld, tot datze behoorlyk aan de voorzeide Secretarissen, in maniere als boven, overgeleverd kunnen worden.

Was getekend,

CHRISTOPHER MUSGRAVR.

Hier tegens zagmen den Grave van *Stairs*, als Gezant van *Groot-Brittannien* naar 't *Fransche* Hof afvaardigen; om den Heer Prior aldaar te gaan vervangen. Een Envoyé, van den *Barbaarschen* Bey van *Tripoli*, kwam ook in dezen tyd aan 't Hof van *Groot-Brittannien*, tot het begroeten van den Koning over zyne verheffing op den Throon, mede bringende, onder andere geschenken aan zyn Majesteit, een groote levendige Leeuw. Eindelyk, den Ambassadeur des nieuwen Konings van *Sicilien*, zieckelyk zynde toen de andere Uitheemsche Ministers haare Gehoorhebbing verkregen, had den 10. January zyne Credentialen aan den Ceremoniemeester *Corterel* toegezonden, die dezelve weder aan den Lord Townshend overhandigde; waar by dezen *Siciliaanschen* Gezant verzogt, om te mogen weten op wat dag den Koning hem zoude gelieven ter pulyke Audientie te admitteeren. Dit

werd

wierd toegestaan , vermits de zwaarigheid , ten opzichte des Keizers, over den Tytel van Koning van *Sicilien* , schein weggenomen, en dus ^{1715, January} by den 14. ingeleid door den Secretaris van Staat Stanhope , zyn begeerte verworf.

De ontbinding van het *Great-Britannisch* Parlement, weswegens zo lang gesproken was , hadmen eindelyk zien verrigten ; werdende den 18. January daar toe afgekondigt de volgende Proclamatie.

G E O R G E R.

N Adien Wy, op en met het advys van onzen Geheimen Raad , goedgevonden hebben, dit tegenwoordig Parlement, 't welk tot Donderdag den 24. January geproroguerd was, te ontbinden, zo doen Wy ten dien einde deze onze Koninglyke Proclamatie afkondigen, en by dezelve het voornoemde Parlement ontbinden ; ontslaande de Geestelyke en Waereldlyke Lords, mitsgaders de Ridder, Burgers en Gedeputeerden der Graafschappen en Burgten van de gemelde Samenkomst op den voorzeiden 24. January. En nademaal Wy besloten hebben onze Gemeente zamen te roepen, en haar advys in 't Parlement in te neemien, doen Wy hier by aan alle onze lieve Onderdanen bekend maken, dat Wy ten eersten een Nieuw Parlement zullen beroepen.

Gegeven in ons Hof te St. James, den 16. January 1715. In 't eerste Jaar van Onze Regeering.

GOD BEWARE DEN KONING.

Dit beloofde Nieuw Parlement was men verzekert dat niet lang uitgestelt zoude blyven, dus allerwegen zo veel kuiperyen wierde vernomen, als nog nooit in dit Koningryk geschied was ; stellende beide Partyen, van Whigs en Thorys, alle hare kragten te werk, om de Voorrang of meeste stemmen te mogen hebben ; zynde by deze gelegenheit zeer aanmerkens waardig het volgende stoutmoedig Adres, door den Lord Major en de Burger Officiere van de Krijgsraad der Stad *Londen*, den 19. January te *St. James* aan den Koning geprezenleert.

V Ergun Ons, zeer genadige Souverein, dat Wy met de diepste onderdanigheid en onderwerping mogen zeggen, dat Wy de behoudenis van den Koophandel van deze Ryken, en de Balans van Magt in *Europa*, altoos aangemerkt hebben, als de woornaamste beweegredenen tot den laatsten Oorlog. Zulk een regvaardige zaak, wierd door den Hemel begunstigd ; en de Wapenenen

1724.
January

de Deugd der Britse Troepen, met die van Onze Bondgenoten, overwonnen met zulk een nasleep van goede gevolgen, dat Wy ons zelve op het punt boordeelden van gelukkig te zyn; tot het uiterste van onzen wensch.

Dog wanneer Wy even de Prys van onze overwinningen aangrypen zouden, erinneren Wy ons met schrik, dat de Britse Wapenen onverwagt te rug getrokken, en onze getrouwe Geallieerden verlaten wierden. Jammerlyk waren de gevolgen die daar uit sproten.

De achting van het Koningryk zook tot versmading; de nederige styl van den Vyand veranderde t'eenemaal; en Frankryk, in een staat zynde om eene Vreede te verzoeken, wierd de Voorfchryver van dezelve, aan de geene die overwonnen hadden. Het Volk wierd bedot met verzekeringen van vry te zullen zyn van het gevaar van eene naburige Vesting, en de beste takken van haren Koophandel wierden verwisseld voor Kasteelen in de lugt.

Onze heilige Kerk zelf was in gevaar van ten besten gegeven te worden aan Papery; onze Burgerlyke Regten aan Tiranny, en den weg gebaad voor den Pretendent.

Al het geen, met te kostblygging van Bloed en Schatten, in eenen roemrugtigen en gelukkigen Oorlog; gewonnen was; wierd opgegooid, en een vrygebore Volk was in 't gezigt van Slaverny gebragt, wanneer de Almagtige nog eenmaal tusschen beide kwam, door u geheiligde Majesteit, zyn groote Stedehouder, op den Throon te plaatzen.

Wy, u Majesteits zeer schuldpligtige Onderdanen, kunnen aan dat voorzienelyke stip des tyds, in 't welk het Koningryk dus, door U Majesteits komst tot de Koninglyke Kroon van Groot-Brittanniën, verlost wierd, nooit denken, of onze herten zyn vol van onuitspreekelyke verrukkingen van blydschap

Wy agten ons zelve gerukt uit het verderf, en vastgesteld op een Rots van veilighheit. Het Credit (de beste aanwyzing van het genoegen des Volks) springd wederop, en den buit, en de overblyfselen van onzen Koophandel en Eigendom, worden, zo wy hopen; herwonnen en uitgebreid.

Wy zien een Protestants Prins op den Throon; vercierd met hoge Deugden, en gezegend met een talryk Geslacht van Protestantze Opvolgers. Beschermers van 't Geloof en van de vastgestelde Kerk, die door de roeterhand Gods geplant en nu wederom beschut is.

Wy kunnen niet nalaten, nu Wy by deze gelukkige gelegentheit aan uw Majesteits voeten zyn, om onze hertelyke dankzeggingen uit te drukken, voor de eer die Ons door Uwe Koninglyke Commissie opgedragen is; en Wy verzekeren U Majesteit, dat de macht, aan ons overtrouwd, in de handen is van de zulke, die nooit besmet zyn geweest met eenige genegentheit voor den Pretendent; van zulke, die altoos versocid hebben de geene die niet wel gezint waren voor de Protestantze Successie, of voor den Authour van dezelve, onzen anderen Groten Verlosser Koning WILLIAM; van zulke, die Liefhebbers zynde van Kerk en Staat, gered zyn om die beide, met de wapenen aan haar overgegeven, te beschermen; en van zulke, die Godsdienslyk bidden, dat U Majesteit en uwe Koninglyke Afcomelingen, over dit Koningryk en

over

over alle andere Landen van U Majesteit, regessen mogen, tot dat 'er geen tyd meer wezen zal.

1775.
January.

Den Koning geliefte op dit Adres, met weinig woorden, dog zeer nadrukkelyk te zeggen.

IK bedank U Lieden voor dit Adres, waar in Gy zo veel schuldpligtheit en getrouwheit voor My, en zulk een regtvaardige zorg voor de eer en 't belang van U Vaderland uitdrukt.

Hier by zalmen voegen het Adres, dezès dagen, door de Presbyteriaanse Predikanten van het Graafschap van *Glocester*, aan den Koning geprezentceert; werdende hate twee Gedeputeerdens door den Marquis van Wharton, geheim Zegel-bewaarder, ingeleid.

Gedagte Souverain,

WY bidden verlof, indien niet zo spoedig, ten minsten zo opregtelyk als eenige van uwe Onderdanen, om uwèn Throon te mogen naderen, met de ootmoedigste aanbieding van onze ongeveinsde getrouwigheit, en om u Majesteit te begroeten over uwe gelukkige en vreedzame komit tot de Keizerlyke Kroon van deze Ryken; dewelke wy nu moeten aanmerken als een onwaardeebaren zeegen, nademaal die alleen, naast God, onze Burgerlyke en Kerkelyke Vryheden heeft behouden; alle onze regtvaardige vrees verstrooid, en zo veele gevaren, die ons dreigden, weggenomen.

De gebeurtenis van Koning WILIAM, onze vorige roemrugtige Verlofter van Papyry en Slaventy, zal ons altyd dierbaar zyn, om dat wy hem dank te weten hebben de vaststelling van de Successie tot de Kroon in uw Doorlugtig Huis; en wanneer wy die gelukkige Erfenis in eenig gevaar meenden te zyn, waren wy van 't getal der geene, die rouw droegen, en heimelyk woonden; en die onze zeer ernstige gebeden tot dien God, die de Kroonen en Scepters in zyne handen heeft, opzonden, om dezelve te willen versterken. En of schoon wy onregtvaardelyk uitgekreeten zyn geweest, als Luiden die tegens een Koninglyke Regeering, en die daarom verscheide moeijelykheden in onze Burgerlyke en Godsdienstige Regten geleden hebben; zyn wy echter niet bewust, dat wy eenige andere gelegendheit tot zodanige mishandeling gegeven hebben, als onzen bekenden yver voor de *Britse* Constitutie, en onze geladige aankleving aan de belangen van uw Doorlugtig Huis.

Gelyk als wy uw Majesteits ontwyfelbaren Titul, tot de Kroon, erkennen; zo zyn wy alle, tot een man toe (want daar worden geene ongetworene onder ons gevonden) gerezolveerd, om dezelve met ons uitterste vermogen te beschermen; en wy kunnen niet anders als de oproerige praktyken, die u Majesteit zeer zagte en wyze Regeering ontrufft hebben, versoeljen.

1715. January Alhoewel de vreugde, waarmede onze herten vervuld zyn, door zulken grooten Monarch, die een algemeene Vader over al zyn Volk is, op den Throon te zien, met geene woorden uitgedrukt kan worden, zo is die nog zeer aangegroit door het gelukkig vooruigezigt, 't welk Wy hebben, dat de navolgende Ecuven deelgenoten zullen zyn aan dezen grooten zeegen, van zyn Koninglyke Hoogheit den Prins van Walles, en zyn Koninglyk Geflagt tot haren Regeerder en Beschermmer te zullen hebben.

Wy zeggen u Majesteit zeer ootmoedelyk dank, voor uwe laatste genadige verklaring in den Raad, zo overeenkomende met de grondregelen van Christelykheit, en zo klaar aantoonende u Majesteits onwraakbaren yver voor het belang van de Protestantsche Religie.

Dat de Koning der Koningen u Majesteits Perzoon behoede, uwe Regeering zeegene, en u Ryk langdurig en roemruchtig make: dat Gy het gelukkig werktuig moogt zyn tot heeling van onze breuken, en tot verbetering van onze Zeden: dat de beste der zeegeningen overvloedelyk op u Koninglyke Familie mag werden uitgestort, en dat uwe Afkomstelingen den Britzen Scepter zwaaijen, zo lang als de tyd duren zal, zyn de dagelykse en ernstige Geboden van u Majesteits zeer ootmoedige, gehoorzame en getrouwe Onderdanen &c.

Ondertusschen was in dezen tyd een faamrovend en verraderlyk Jacobitisch Paskwil, genaamt, *Engelsch Bericht aan de Vrye-Eigenaren van Groot-Brittannien*, met den druk in 't licht gebragt, en alomme verspreit; strekkende ten Principalen, om het Volk in de Land-steden, verre van 't Hof gelegen, een kwaad denkbeeld van de tegenwoordige Regeering te geven, en daar door de Verkiezingen van Parlements-Leden, ten voordeele van 't Hof, te wederstreven. Hier tegens wierd eene Proclamatie des Konings afgekondigt, welkers voornaamste Substantie in dezen zal genoeg zyn.

DAt nadien zeker faamrovend en verraderlyk Pasquil, genaamd, *Engels bericht aan de Vrye-Eigenaren van Engeland*, onlangs gedrukt en door verscheide Provintien der Koningryken verspreid is, en dat veele van dezelve onderschept zyn door de zorg der Magistraat van de Stad *Exon*; zommige van dewelke geadresseerd waren aan de Ridder John Corryton en Nicolas Morice; als mede aan de Heeren Philip Raskley, William Carey, Elford, Scobell Williams, Piper, Welshmax, Prouffe, Philips, Joukin, en Kendall, alle van het Graafschap van *Cornwall*; als mede eenige andere, aan de Predikanten Schute, Hughers, Bedford en Collyer; mitsgaders de Major van Westloe, van dat zelve Graafschap; en dat nadien zodanig een Geschrift een schelmse practyk en toeleg is, om de gemoederen van zyn Majesteits geliefde Onderdanen te ontsteeken, tot vervreemding van hunne genegenheit, en tot bevoordering van het belang van den Pretendent, pogende wanordre te verwekken by de

de aanbode verkiezing van *Parlements Leeden*; eene premie van 1000 pond *1719.*
Sterlings belooft word, aan den geene die den *Autheur* of *Autheuren* ontdekt; *January*
 en van 500 pond *Sterlings*, aan den geene die den *Drukker* of *Drukkers* daar
 van aanbrenge; bevelende daarenboven aan alle de *Vreederegters* en andere
Magiftraats-Perzonen, om alle zoorten van *zamenrottingen*, wanordré, en
 oproeven te beletten &c.

Die van *Glocefter* hadden, ten opzigte van het gemelde vuilaardig
Pasquil, waar van nog een pak met gedrukte exemplaren, 't welk
 naar 't platte Land zoud gaan, was aangehaalt, in 't ligt gegeven de
 volgende verklaring.

WY, de *Gezworene Mannen* van 't *Graaffchap* van *Glocefter*, in onze
Quartiers-Vergadering wegens 't gemelde *Graaffchap*, gehouden te *Glo-*
cefter den 22. *January* 1715. houden het *Boek*. genaamt, *Engels Bericht aan*
de Vrije Eigenaars van *Engeland*, gedrukt in 't Jaar 1715. voor een *faamro-*
vend, *quaadaardig*, *oproerig* en *verraderlyk Pasquil*, hooglyk *reflecterende* op
 zyn tegenwoordige *Majesteit*, en vertonende zyn *Majesteit* en den *Prins* te zyn
 van eene *Religie*, wanfchikkelyker als de *Paapze*, en noemende de *Princes*
 eene *strenge Presbyteriaan*; bekladdende en lasterende de geene, die het zyn
Majesteit belijfd heeft onder hem te doen dienen, en voorgevende als of zyn
Majesteit een *voornemen* had, om de *Constitutie*, beide in *Kerk* en *Staat*, om
 te keeren, en dit alles met een volkomen inzicht om de *gemoederen* des *Volks*
 van zyne tegenwoordige *Majesteit* te *vervreemden*, en *eenen* wog voor *eenen*
Paaps Pretendent te banen. Wy zien het derhalven aan als een *vals*, *quaad-*
ardig en *verraderlyk Pasquil*, en verklaren mitsdezen onze uiterste *afschrik*
 van 't zelve, van de *onbekende Autheuren*, en insgelyks van die *ongenegene*
Perzonen, die de hand gehad hebben in 't *verspreiden* daar van, en van alle
zodanige *grouddregelen* en *practyken*.

Wegens *Schotland*, in 't byzonder, dient hier nu ook gesproken.
 Hare bekende *Unie* ofte *vereeniging* met *Engeland*, onder de voorgaan-
 de *Regeering* van *Koninginne ANNA*, niet zonder veel tegentrib-
 belingen der *Schotten*, voltrokken, scheen in de tegenwoordige tyds
gestaltenisse aan hun die *voordeelen* niet te geven, welke zy uit deze
Unie hadden *verwagt*; dus *onbrak* het thans in dat *Ryk* aan *geen*
woelgeesten, wien het *mogelyk* aan *kostwinning* niet te *voorspoedig*
ging, en dus met zeer veel *drift* *grootte bewegingen* maakten, tot het
verbreeken dezer *Unie*; ontwerpende een *Adres*, waar in zy *toon-*
 den de *onverdragelyke hardigheit*, die de *Schatze* *Natie* drukte, door de

1775. *Wetwerkelden en de gevolgen van de Unie met Engeland; biddende den Koning ootmoedelyk, dat hy zyn vermogen geliefde toe te brengen, om op een bekwame wyze die Unie te verbreeken; en zoude dit ontwerp, te Edenburg opgesteld, tot een model dienen aan de andere Steden van Schotland.* Den 4. January wierd het zelve door eenen Kapitein James Dumblan, Deeken van 't Genoodfchap der Kooplieden te Edenburg, aan den Lord Major van die Hoofdstad overgelevert, om door hem en de andere Leden van de Magiftraat mede geteekent te werden; maar dezen Lord Major wees die onderteekening van de hand, willende alvorens het advys der Regtsgeleerden daar over eerst hooren, en gelyk hy dan vervolgens ook deed; dog vermits dezelve hem die onderteekening ontraden hadde, zo weigerde hy volkomen dat te doen. Dit verbitterde den voormelden Deken, en veele zyner Gildebroeders geweldig, dreigende den Lord Major op allerley wyze, ja men bevond den volgenden dag een fnoed Paskwil op zyn deur, en aan verfcheide oorden van de Stad geplakt, zinspelende op hem, en op de vier Baillufs, tegenwoordig in de Regcering zynde, gebrandmerkt met de naam van de vier beesten des Lord Majors van Edenburg. Hier tegens zagmen een Proclamatie door de Magiftraat uit brengen, belovende 50. Ponden Sterlings aan den goenen die de maker van dat Paskwil zoude konnen en willen ontdekken. Een nader gefchrift, van die factie, zedert door alle de Graafschappen van Schotland, alwaar men Leden tot het aanstaande Parlement ftond te verkiezen, ten einde door het volk onderteekent te werden, omgezonden, was genaamt, *Declaratie, voorgesteld door een Liefhebber van zyn Vaderland, aan alle, die tragten tot Leden van 't aanstaande Parlement verkooren te zyn; luidende dit gefchrift als volgt.*

Gelovende dat de losmaking van de Unie, het allerbequaamfte middel is, om Schotland van zynen gewiffen ondergang, waar mede het, wegens deszelfs tegenwoordige gefeldheit, bedreigd word, te redden; zo beloof ik plegtelyk, en verklaar op 't woord van een Edelman, en een Man van Eere, dat, by aldien ik tot een Lid van het aanstaande Parlement zal verkoren worden, ik myn uiterfte best doen zal om dezen soeleg voort te zetten, en zulks niet alleen wanneer de zaak zelf op het Tapyt komt, maar ook, dat ik in alle openbare maatregels, my voegen zal by de geene die 'er voor zyn, en dat ik my kanten zal tegens de geene die 'er tegen zyn.

Zy zonden ook brieven naar Engeland, om in dat Ryk aanhangers te

te bekomen, en daar door hare streng vast te maken; ja vele seheen deze zaak ernst te zyn, verwagende dit geschil in 't aanstaande Parlement voortgebragt te zien, als wanneer het Hof vry wat werk stond te vinden, om hen daar van af te leiden; wyl niet te prezumeeren was, dat 't zelve, om de Unie te breeken; zoude kunnen gebragt werden. In eene dezer Brieven, met den Druk gemeen gemaakt, leestmen, onder meer andere uitdrukkingen, deze woorden. *Wy hebben, God dank, een Proestantsch Koning, die, indien de verbeelding, die men van hem geeft, niet vlied, het welwezen van zyn Volk wenst; en nademaal wy door ervaringheit ondervinden, dat deze Unie aan Schotland zeer nadeelig is, en datmen ons verzekert, dat Engeland daar van geen wezenlyk voordeel trekt, zo hebben wy roeden om te hopen, dat het zyn Majestait beagien zal onze Zuchtigen te verhooren, en onze beswaarnissen weg te nemen: want gelyk deze Unie niet ondernomen wierd, als men het inzicht om zyne Successe tot de Kroonen van deze Ryken te verzekeren, 't welk nu gelukkig vermits is, zo houd de reden, om de Unie te doen dueren, daar door op. En nademaal niets meer, om hem de herten van zyn Volk te doen winnen, toebrengen kan, als de losmaking van deze Unie, zo kan aan de andere zyde niets meer de Jacobinen, weikers grootste gedaalte die Partij omhelst heeft, met geen ander inzicht, als by hope dat den Pretendens, indien hy op den Throon kwam, de Unie breken zoude, den moed benemen en neerslagtig maken. Wat uitwerkzelen deze verdeeltheden voortbrengen zullen, staat den tyd haast te openbaren.*

Nog een zaak was in dezen tyd te *Edenburg* voorgevallen, 't welke aan de omloopers ten platten Lande, om teekenaars te vinden van het Adres, tot het verbreeken van de Unie, datze aan den Koning dagten te doen presenteren, zeer veel nadeel toebrengt: hier in bestaande. De Faculteit der Advokaten, vergadert zynde in de maand November jongstleden, om een Adres van gelukwenssing aan zyne Majestait op te stellen, on 't welk toen geen voortgang had, vermits eenige begeerden, daar in gevoegt te hebben een verzoek, tot het verbreeken van de Unie tusschen *Engeland* en *Schotland*, besloot om de *Deliberatie* deswegens uit te stellen tot haar jaarlykze Vergadering, zulende zyn den eersten February 1715; en wierd, alvorens dien tyd, of datmen tot deze zaak zoude komen, den Ridder *Dalruple* (des Konings Advokaat, en een groot tegenstrever van het voormelde Adres) tot Deeken dezer Faculteit gecontinueert.

1759.
January

Men zal; voor deze maand January, het Arttykel van *Groot-Britanniën* besluiten, met een verschrikkelyken Brand binnen *Londen*. Dezen Brand ontstond den 24. 's avonds omtrent ten vyf uren, en nam zyn begin in de *Teems Straat* by de *Bearkey*, niet verre van het *Costuimhuis*. De Wind, sterk uit den Zuidwesten, dreef de Vlam zo schielyk voort van 't een in 't ander Huis ten wederzyden van deze Straat, dat de Brandspuiten, en andere middelen om te blusschen, maar vergeefs en kragteloos wierden bevonden; want den 25. 's morgens ten twee uren kreeg den Brand met zulken geweld de overhand, dat men met blusschen most uitscheiden, als konnende de groote menigte van helpers niets ter Waereld ten voordeele uitrichten. Men haalde onderwylen eenige Ingenieurs van den *Towr*, om te zien welke Huizen, door het doen springen met Buskruit, wel het meeste voordeel, tot het sluiten van den Brand, diende overhoop geworpen te werden; gelyk men dan in 't kort; op uitdrukkelijk bevel van den Lord Major en de Sherifs, die den geheelen nagt zig daar by lieten vinden, verscheide zig opvliegen, en waar door het *Costuimhuis* en des Konings Magazynen of Pakhuizen, welke reeds beschadigt waren, nog behouden, en aldus den Brand aan die kant, mitsgaders op dezelve wyze aan de zyde van *Billingsgate* gestuit wierde; maar de Vlam zette zig noordwaarts voort, versteerende meest alle de Huizen tot aan het einde van de gemelde *Teems Straat*, en daar onder het *Trinityhouse* en 't *Bakkers Gildehuis*. 's Morgens tusschen zes en zeven uren begon de wind sterk te minderen; als wanneer men nog twee Huizen deed opvliegen, 't welk een groote ruimte tusschen beide verschaft, en een voorname oorzaak was, dat men omtrent de middag zig meester van den Brand bevond.

By onderzoek meende men, dit droevig ongeval veroorzaakt te zyn, door het maken van Vuurwerken; waar mede men eenen Mr. *Whitton* beschuldigde, tragtende door zekere soort van Vuurballen het Oost en West te vinden; die, neffens deszelfs Werklieden, met het prepareren van dezelve bezig zynde, onvoorzigtig de brandende Specie doen ontfonten, en 't welk een geheele Ton met Buskruit aangestoken zoude hebben, waar door het Huis opgevlogen, en dit by gevolge het begin van den Brand geweest was; te meer wyl den zelve *Whitton* winkelneering deed van 'Oly; Smeer; Buskruit, en diergelyke Brandstoffc. Het getal der verbrande Huizen rekende men op weinig

min-

minder als honderd, en omtrent ook zo veel, die men had doen springen, beschadigen, of om verre werpen; maar de Koopmanschappen, waar onder een groote kwantiteit Oxhoofden met Zuiker, in de Pakhuizen en Kelders verteert, waren Considerabel. De Schepen in de *Tees* leggende, (streckende deze brandende Straat langs die Rivier) wierden nog tydig naar de overzyde gehaalt; welke egter, indien de wind anders om was geweest, mede gevaar van verbranden zoude gelopen hebben. Vyf a. zes dagen, naar het blusschen van dezen verwaarlyken brand, bleef den gloed der verteerde goederen in de Kelders en verwulfd Pakhuizen nog duuren; en men bevond, by 't opruimen van de puin, verscheide doode menschen, die by het instorten der gemelde verwulfsels deerlyk om 't leven gekomen, en ook andere, die jammerlyk gebrand of bezeert waren. Eenige vermogendeluiden met ontferminge aangedaan, over de zodanige, die veel schade geleden en geen gereede kostwinning aan de hand hadden, lieten haar liefdadigheid blyken, met dezelve door een milde handreiking in dezen nood te ondersteunen.

1713.
January

WEGENS de afreize des Konings van *Zweden* uit *Turkyen*, door de Keizerlyke *Erflanden*, en desselfs verschyning te *Straalzom*, zyn wy in ons voorgaande Stuk, daar het (a) laatste deel ten einde liep, vry wat ten agteren gebleven, 't welk ons nu hier staat te vergoeden. Den Keizer het behaagt hebbende, om niet alleen zyn *Zweedische* Majesteit, maar ook desselfs Troupen, een vryen doortogt door *Hongaryen*, *Zevenbergen* en *Oostenryk* toe te laten, en aan dezelve by die gelogentheit op allerley wyze de behulpzame hand te bieden, zynde de route van plaats tot plaats gereguleert en bepaalt, zo vondenze over al de nodige wagens, Paarden, en wat zy meer tot gemak in diergelyken togt benodigden. Deze *Zweedische* Troupen, sterk in 't geheel omtrent 12000 man, en verdeelt in vyf Kolommen, waren in 't laaste van November in *Zevenbergen* aangekomen, en zouden wel meer als drie maanden werk hebben; oer dat alles in *Pomeren* overgebracht konde zyn.

DUTS-
LAND

(a) ziet
voorgaande
tweede deel,
pag. 305.

Wylmen nu te *Wenen* alle uuren de verschyning des Konings van *Zweden* te gemoet zag, en verwagte dat hy by de een of andere kleine Troup Volks zoude opdagen, navolgens de berigten die het Hof geduurig ontving; en gemeen deed maken, zo stonden niet weinig verwondert over de rydingen, die eslange van *Straalzom* inkwamen,

1775. dat den Koning van *Zweden* reeds in die Stad geatrivoert was; waar uit men vermoede, dat, wanneer den *Engelfchen* Minister, onder de naam van Kapitein Smit, in gezelschap van vier *Zweedse* Officieren; yder met een knecht by zig, den 16. November te *Weenen* waren gekomen, den Koning mogelyk een van die evengemelde perzoonen, welke zig lieten noemen den Luitenant Kolonel Rohr, kapitein Muller, kapitein Brul, en kapitein Sternau, zelf geweest was. Zy waren alle gekleed in 't blauw Laken, en aan haar uiterlyk gedrag kon men tusschen Heer en Knecht weinig onderscheid bespeuren; hebbende ook te *Weenen* niet lang vertoeft, maar ten spoedigsten de reize te post over *Lintz* voortgezet. Ziet daar alle de voorgenomen toebereidzelen van het Keizerlyke Hof, om den Koning van *Zweden*, en zyn geleiders te onthalen, te leur gesteld; zynde uit de gevolgen gebleken; dat dien Vorst nergens kenbaar wilde wezen, of zig elders laten ophouden, jagende dag en nacht gestadig met zyn klein gezelschap voort. Den *Zweedzen* Kantzelier en Staatsraad Muller, van zyn Koning al in *Zevenbergen*, of apparent nog eenige dagen vroeger, gescheiden, kwam daar op den 4. December te *Weenen*, om aan den Keizer het Compliment van Dankzegging; wegens zyn Heer en Meester, af te leggen, voor de genegenheit en dienste aan hem en zyn gevolg bewezen; en ook met eenen, om over den toestand der twistzaken met *Noordste* te handelen, wat het Keizerlyke Hof best dagt te doen tot het gemaklyk maken van de *Bronswykse* Vreuchandel; dog wyl dit Hof hem aanmerkte als een *Zweedsch* Gezant, zo wilde 't zelve liever eerst hooren de voorflagen, die hy tot bereiking van dat oogmerk zoude komen te doen. In gezelschap van dezen *Zweedfchen* Minister Muller bevond men verscheide *Kozakken*, *Polakken*, en ook eenige *Turken*, daar onder de *Zusters* zoon van den gewezen *Kozakken* (a) Veldheer Mazeppa, welke altemaal aan de *Zweden*, gedurende hun verblyf in *Turkyen*, veel geld ter leen hadden opgeschoten, waar van zy de betaling in *Zweden* gingen zoeken, nadich den Sultan van *Turkyen* scherp verboden had, van geen *Zweedfch* Onderdaan, over geldschuld, op den bodem van het *Ottomansche* Ryk aan te houden.

(a) ziet
Mercurius
van 't jaar
1709.
eerste deel
pag. 103.

De reſteerende *Zweedfche* manschap, uit *Turkyen* komende, avandteerde in 't begin van *January* naby de Keizerlyke Hoffstad *Weenen*, daarze drie dagen bleven rusten, verchyuende onderwylten hare Officiers daaglyk in de Stad, en waar onder zig beyonden den Generaal Spar, den

den Oversten Groot huys, den *Kozakzen* Veldheer Orlek met zyn Huis-^{1715.}
vrouw en twee Dogters, en nog verscheide andere. Zeer slegt en zo-
ber waren hare monteering en kleederen, dog zy gedroegen zig egter
zodanig, waar door men aan haar bespeurde, dat zy brave Soldaten
en wakkere Officieren moesten zyn; die, indienze maar Volk en Geld
genoeg hadden, in staat zoude wezen om een Leger te gebieden. Zeer
goede ordre hielden zy in haar togten, en vernoegden zig met het ge-
ne hun door 't Keizerlyke Hof was toegelegd; werdende de aanzien-
lykste der gemelde *Zweedse* Officieren door den Adel en Hovelingen
des Keizers minzaam bejagent en onthaalt; ja zelf genoot den Over-
sten Groot huys een maalyd aan de Tafel van den Prins Eugenius. By
dezen laatsten Troup bevonden zig verscheide *Moldavische* en *Walla-
chische* Kooplieden, welke betuigden, aan den Koning van *Zweden*
en zyn Stoet meer als 100000 Dukaten verschoten te hebben, en dat
ze uit die oorzaak den train volgden, om haare geleende Penningen
weer te halen. Behalven deze Crediteuren zagmen nog vyfvoorname
Turkse Heeren, welke het Geld, door de *Porte* aan meergemelde
Zweedse Majesteit verstrekt, in 't gebied van *Zweden* gaan ontfan-
gen, en naar *Konstantinopelen* te rug brengen zoude. Onzeker was het
getal der *Zweedse* Troupen, die in deze laatste togt voorby *Weenen*
trokken. Zy schenen onder de hand op den weg aan te groeijen, wyl
veel *Duische* Zoldaten, uit den *Franschen* dienst gereformeert, onder
haar weer dienst namen. Na de voormelde drie dagen uitrustens zag-
men haar den 11. January opbreeken, nemende den marsch op *Lintz*,
van daar op *Cassel*, en voorts, langs de bekwaamste en veiligste weg,
naar *Pommeren*.

Het Hof van *Weenen* kreeg in dezen tyd berigten uit *Konstantinopo-
len*, en welke berigten ook gestadig door de passieerende *Zweden* wier-
de bevestigt, dat het den grooten Heer ernst scheen, om eertlang
den Oorlog tegens de eene of andere Christen Mogentheit te voeren,
dat hy 200000 Man gereed had, die op de eerste ordre konden op-
trekken; dat een magtige Zee armade wierde gereed gemaakt, by de-
like de *Barbarische* Rooffteden, onder tribuit van de *Porte* staande,
rige gewapende Vaartuigen moesten voegen; dat het gemeene Volk
den Oorlog zeer begeerig was; ja dat den Sultan zyne voornaam-
Bassas en Generaals reeds ten Hove had ontboden, om in een groot
vgsraad te overwogen wat onderneming, met hope van succes,

1715.
January

best diende by der hand gevat; en eindelyk, dat men te *Konstantinopolen* niet anders sprak, als dat de inwendige ruste van 't Ryk niet volkomen konde worden vastgestelt, zonder een buitenlandschen Oorlog te beginnen, wyl de *Turkze* Natie, door eene zo lange ledigheid, maar t'eenemaal tot Laf- en Verwyft-heit stond te vervallen; in zuma, dat hare Oorlogstoerustingten zo ongemeen groot wierden bevonden; waar door het schier onmooglyk scheen, om zo veel kosten te doen, en daar mede niet eenig kwaad van belang in 't zin te hebben, 't Is wel waar, dat de *Porte* met eenige van haar eigen Oorderdanen of Tributarijfen, voornamentlyk de *Montenegrinen*, in verschil leefde, maar deze zaken moeten slegs als geringe Opitanden aanmerken, om welke te dempen zulken grooten magt niet behoefde op de been gebragt.

Van deze *Montenegrinen*, hebbende het *Turkze* Hot nu al een geruimen tyd veel werk verschaft, dunkt ons nodig hier wat breder te spreken. Dit Volk woond in 't uitterste gebergte van *Monte Negro*, op de klippen aan Zee gelegen; van wien de *Porte* begeert, datze hunne woonplaatzen van daar verlaten, en zig in een naby gelegen vlakte, *Kosovia Polie* genaamt, neerzetten zoude, ten einde haar aldan beter in dwang te kunnen houden; dog de *Montenegrinen*, voorgevende datze buiten het gebergte niet konnen leven, hadden deze ordre van de hand gewezen; zo dat de *Porte*, om haar te dwingen, goedvond eene aanzienlyke magt, onder eenen *Pascia* Cuiperlich, derwaards te doen trekken. Dezen zond zyn onder Veldheer *Achmet Pascia*, met een Detachement van 6000. *Arnauten*, door een kleine en zeer ongemakkelyke Defilee voor uit; maar de *Montenegrinen* verhieuwen de wegen der *Bosfschaadie* zodanig, dat dien Trouup niet weder te rug marcheeren, nog van den *Pascia* Cuiperlich eenige hulpe of bystand bekomen konde. *Achmet Pascia* zig dus genoodzaakt vindende, om de *Montenegrinen* tusschen de Engtens en Klippen aan te grijpen, op dat hy een opening maken, en Levens behoeften vinden mogt, wierd zodanig ontfangen, dat hy zig, en al zyn Volk, met verlies van veel gesneuvelde, ter genade most overgeven, en daar naaantehouwen, dat de meeste doodgeslagen, en de overige tot Slaven gevankelyk weggevoert wierde. Men begroote 't getal d'zer *Montenegrinen* wel op 20000 weerbare Mannen, alle gerezolveert, om liever tusschen

ruffchen de Klippen te sterven , als de voormelde hare oude woon-
plaaizen te verlaten.

1715.
January

De (a) twee buiten gewone Afgezanten van het *Groot-Britanniſch* Hof, namentlyk den Heer Stanhope Secretaris van Staat, en den Lord Cobham, waren den 22. November aan 't Keizerlyke Hof te *Wenen* verſcheenen. Na datze van hare komſte notificatie gedaan, en audien-
tie verzogt hadden, zo genoot den Heer Stanhope dien zelve mid-
dag, alleen, de eer van den Keizer en de drie Keizerinnen te begroe-
zen. Zyn Keizerlyke Majesteit, zonder eenige van deſſelfs Hof Mi-
niſters by zig te hebben, nam hem in zyn Cabinet, en zulks geſchie-
de naderhand nog meermalen, t'elkens zeer vernoegt van malkander
ſcheidende. Inderdaad hy was by de meeste Keizerlyke Hof-grooten
en *Spaanſche* Heeren bekend en aangenaam, wyl den Keizer nu eeni-
ge Jaren geleden, in *Katalanien* zynde, een byzonder vertrouwen op
hem geſteit had. De Commissie van dit Gezantschap meende men te
beſtaan, om de middelen te beramen tot het dempen van den Oorlog
ruffchen de *Noorder-Kroonen*; en het helpen reguleeren van de Barrie-
re in de *Nederlanden*; zo mede, om aan den Keizer te betuigen het
ongenoegen des nieuwen Konings van *Groot-Brittannien*, over alle 't ge-
ne voor zyn komſte tot de Throon, tot nadeel de Hooge Geallieerden
was geſchied; en eindelyk, dat zyne Majesteit niets meer wenschte,
als om een gelukkige gelegenheit te mogen vinden, tot het geven
van blyken zyner genegenheit, om de groote Alliantie te handhaven.
De gehoorhebbing van den Lord Cobham ſtond eerſt te geſchieden,
na dat den Generaal Stanhope zoude vertrokken zyn, wyl de Com-
missie van den eerſtgemelde ſtrokte, om aan 't Keizerlyke Hof te bly-
ven rezideeren, en van den laatſtgemelde alleen tot het afleggen van
byzondere zaken. Nogtans was alle 't verhandelde door haar beide
handen gepaſſeert, als hebbende verſcheide malen met de Miniſters,
door den Keizer hun toegevoegt, beſtaande meest uit Heeren van de
Spaanſche Natie, in onderhandeling geweest, waar over de Keizerlyke
uiſche Miniſters eenige jalouzy opvatte, en te meer, om dat voor
de zaak dezen aangaande geheim bleef. Den Prins Eugeniushad
zo men verzeekerde, ook geheel daar buiten geſloten bevonden;
en vermoede, dat deze Negotatie meer opzigt had tot de *Spaan-
Nederlandſche* oneffenheden, als tot die van het algemeene *Duit-
ſch*, of van de *Noorderkroonen*. Dit laten wy aan den tyd bevo-

(a) 25et
voorgaande
ſink;
tweede deel,
pag. 304.

1719.
January

len, die ons wel haast zal doen zien, wat van dit gebefoigneerde werden wil.

Den 23. December vertrok den meergemelden *Groot-Brittaanfchen* Minister Stanhope, hebbende zyne Commissie aan het Keizerlyke Hof, zo 't scheen, naar wensch verrigt, weer uit *Wenen* naar hua. Aanmerkens waardig was het, dat zyn Keizerlyke Majesteit hem doorgaans zo minzaam en gemeen bejegend, en, afscheid gevende, wel tot drie malen, met de uitterste tekenen van genegenheit, ombeleid had, hem vereerende deszelfs Afbeeldzel rykelyk met Diamanten omzet, behalven nog veel andere kostelykheden, van hooger waardy, niet gewoon aan Ministers van zyn Character te schenken; dog dit geschiede alleen om de agting des Keizers tot hem in 't byzonder uit te drukken, ter oorzake dat hy zig over eenige Jaren in de Veldtogten van *Katalonien*, door zyn voortreffelyk beleid, zo zeer bemint gemaakt had. Na dat hy was verreis't zagmen den Lord Cobham, die, als Extraordinaris Envoyé en Plenipotentiaris van *Groot-Britannien*, aan 't Keizerlyke Hof moest blyven, zyne Credentialen overleveren, en den 28. December voor de eerste maal by den Keizer ter audientie verschynt; maar wyl den *Groot-Brittaanfchen* Generaal Cadogan mede naar 't Hof van *Wenen* op weg was; zo meende men dat de Commissie van den Generaal Stanhope mogelyk die uitwerking niet verkregen had, welke het Hof van *Groot-Britannien* zig daar van scheen beloofd te hebben.

Door het nader Tractaat van Vrede, onlangs gesloten te *Baden*, tusschen den Keizer nevens het *Duitsche Ryk*, en *Frankryk*, het *Fransche Hof* verschuldigt zynde, om aan den Keizer en aan het gemelde *Duitsche Ryk* eenige harer Vestingen in te ruimen, waar tegens zyn Keizerlyke Majesteit het Vorstendom van *Beyeren* aan den Keurvorst van die naam weer moest doen overleveren, zo hadmen zedert gezien, dat het *Fransche Hof*, door opgevatte argwaan, wegens de ongemeene veranderingen aan het *Groot-Brittaanfch Hof*, de nakoming dezer Inruiming van hare kant had uingestelt, en zig gedragen, even eens als of dat bedongene zoude se' niet lopen. Dezen argwaan was thans weggenomen, navolgens het onderstaande verdrag tusschen wederzyds Commissarissen, over de Inruiming der respectieve Steden en Plaatzyn, den 8 January te *Straatsburg* gearraeteert, en was daar op de Inruiming van *Erfburg* aan de Keizerliche den 18. dezer maand reeds volbragt.

Wy

1715.
January

WY ondergeschreven, uit kragt van de Volmagten, ons door onze Meesters gegeven, zyn verdragen en komen, onder dertzelver goedvinden; over een, dat, tot uitvoering van de *Raistadische* en *Baderische* Vredens-Tractaten, de Stad en de Kalfceien van *Fryburg*, met dertzelver toebehooren; zullen werden ingeruimd, door de Troupen van zyn Alderchristelykste Majesteit, den 18. dezer Maand, des morgens ten 9 uuren, aan de Troupen van zyn Keizerly-Majesteit.

Dat de Stad *Muncheu* insgelyks op den zelveu dag en uur zal werden ingeruimd, door de Troupen van zyn Keizerlyke Majesteit; en overgegeven aan de Troupen van zyn Keurvorstelyke Doortugtigheit van *Beieren*.

Dat den 25. van deze gemelde Maand, des morgens ten 10. uuren, *Oud-Brizak*, door de Troupen van zyn Alderchristelykste Majesteit, zal worden ingeruimt.

Dat denzelven dag, en ter zelveu ure, de Keizerlyk Troupen *Ingolstadt* zullen inruimen; en dat het gantsche *Beierland*, 't welk aan de regter-zyde van den *Donau* legt, en al wat aan deze zyde van de *Lech* is, toebehorende aan den Keurvorst van *Beieren* en deszelfs Huis, volgens de gemelde Tractaten van Vreede, aan deszelfs Troupen zal werden overgegeven.

Dat den 5. February het Fort *Kehl* zal werden ingeruimd door de Troupen van zyn Alderchristelykste Majesteit, des morgens ten 10. uuren, en dat denzelven dag, en ter zelveu ure, de Keizerlyke Keur-Paltzische en andere Ryks-Troupen zullen in-ruimen de Stad *Amberg*, en den geheelen *Opper-Paltz* van *Beieren*, daar onder begrepen het Graafschap *Cham*, dewelke zullen werden overgegeven aan de Troupen van zyn Keurvorstelyke Doortugtigheit van *Beieren*, om daar in gerustelyk te blyven.

Aangaande de hier boven beraamde inruiming van *Oud-Brizak* is overeengekomen, dat men zes weeken zal tyd hebben, te reekenen van den dag der gezide inruiming, om de volkome slegting en het Transport van het hout der brugge na de *Braz* te doen, wel te verstaan dat de twee eerste bogen aan de zyde van de Stad, ten aller laatste op den gemelden dag der inruiming, zullen werden gebroken.

Gedaan tot Straatsburg den 8. January 1715.

Was getekend,

De Baron van Arnaut.

Graaf de Bourg.

van deze overeenkomst zagmen de Troupen van weermalkander plaats maken; dog de invallende koude, of andere verhindering, belette, dat *Oud-Brizak* niet op de be-raamden

1715.
January

raamden tyd , maar weinig dagen later , aan de Keizersche konde werden overgelevert.

Te *Munchen* geschiede den Intogt der *Beyersche* Troupen zeer pragtig ; want men zag , na dat de Keizerlyke bezetting 's morgens , tuschen agt en negen uren , was uitgetrokken , kort daar aan de Keurvorstelyke Lyfwagr , sterk 80. man te paard , en zeven Compagnien Curassiers , hebbende reeds eenige dagen te voren in de omleggende Dorpen gecantonneert gelegen , door de *Nieubantzer* Poort , langs de *Kaufinger* Straat , daar binnen naar 't Keurvorstelyke Slot komen , en van de gewoonlyke Wagtplaatzen possessie nemen ; zynde dit Krygsvolk deftig uitgedoscht , en de Ruiters van wakkere Paarden voorzien ; zo mede de Trompetten en Ketel-trommen , die men gestadig hoorde , van louter zilver , haar mantels met het Keurvorstelyk Wapen van Goud geborduurt , en de kleeding der Officieren zeer rykelyk met Goud en Zilver opgeciert . Na het behoorlyk bezorgen der wagt-plaatzen , onttrok zig den Prins van Louwenstein Wertheim , Keizerlyken Commissaris , de geheele Regeering , overleverende dezelve aan de Magistraat , en vertrok weinig dagen daar na , met zyn Huisgezin , naar *Regensburg* . De Boeren van dit Landichap aanschouwden met groote verwondering deze *Beyersche* Troupen , welke op hare Grenzen , en in het gedeelte van de *Opper-Paltz* , dat weder ingeruimt most werden , waren gecantonneert ; bevindende het grootste getal derzelve *Franschen* of andere vrende Naticn , en de minste part hunne oude Landsluiden te zyn ; zig toe-eygenende wat meer als men aan dezelve schuldig was te geven ; houdende deze gasten de opene vlekken omtrent *Rothenberg* bezet , terwyl de *Paltzische* Troupen ondertuschen de *Vestingen Amberg , Neumark , Freystad* , en nog eenige andere bleven bewaren . Men had de Burgers van de laatstgemelde Plaatzen (zynde het grootste gedeelte van de *Opper-Paltz*.) ontwapent , de poorten gesloten gehouden , en alle doortrekkende Passagiers naukeurig ondervraagt ; blyvende den Keurvorst van de *Paltz* tot nu toe de inruiming van deze *Opper-Paltz* weigeren , begeerende voor dat Landichap eerst het beloofde Equivalent in zyne magt te hebben . De vergelyking van dit geschil zalmen in 't vervolg moeten zien .

Het Keizerlyk Hof , hebbende al lang getragt , om een wezentlyk en vaste Fonds tot handhaving van haar Credit te vinden , had eindelyk

delyk befloten een Bank op te rigten; waar in een yder met zekerheit zyn geld tegens een matelyken intrest brengen, en met het zelve Koophandel dryven konde. De Ordonnantie van deze Bank, gedagteekent 14 December 1714. dog eerst in 't laaste van January daar aan volgende afgekondigt, en naar de *Erflanden* verzonden, behelst in substantie, onder anderen; dat het geschied ten beste van't gemeen, en tot merkelyke verlichting en voordeel van alle goede Ingezeten en Onderdanen; dat daar door de Kameralen en andere Keizerlyke Inkomsten in een voornamelyke goede orde zullen werden gebragt, en datmen dezelve in den grond zal leeren kennen, om de onkosten daar na te reguleeren; dat het Credit, zynde eenigzints door kwade toevallen verslapt, herstelt, en het vertrouwen vermeerderd werden, mitsgaders den Koophandel toenemen zal; dat op deze wyze de betastingen ter zyner tyd ook verminderd, de bezwaarnissen van de Koninkryken en van de *Erflanden* merkelyk weggenomen, en dezelve, door middel van eene zoebehuishouding, meer bloeiend en magtiger gemaakt zullen kunnen werden; en eindelyk, dat zyn Keizerlyke Majesteit, om een altoosduurent en zekere Fonds, behalven andere goede reglementen voor deze Bank, vast te stellen, verscheide Inkomsten ten behoeve derzelve vastgesteld had, en van welke Inkomsten reeds vier Millioenen geleverd waren; dat de gene, die zyn geld daar in wilde geven, drie per Cent trekken, en ymand daer uit eenig Geld, onder genoegzame Verpanding van Goederen, begerende, insgelyk drie per Cent verintresseeren zoude; dat men, om deze Bank te begifigen, verscheide Revenuen aan dezelve toegeestaan had, namentlyk, de Hofkamer gelden; de Taxe en Strafgeden, welke aan de Keizerlyke Schatkist kwamen te vervallen, en het Contribueeren van yder hooge en laage Keizerlyke, zo civile als militaire, bediende, volgens 't *Matricul* aan dit patent bygevoegt; zullende 's Jaarlyks de geheime Raden geven 200. de *civilaire* 150. die geen andere dienst als alleen den eernaam van dezelve hebben, 100 gulden, en zo na advenant; desgelyks de geringste Beambten, behalven de *Livry* dragende, die hier van i'eenemaal vry zyn, yder drie gulden. De *Joden*, voornamentlyk Hof Factoors, 300. Hof Leveranciers 100. Hof of 's Lands Kamer bedienden 30. en d'overige, willende diergelyke of andere Beneficien van de Bank genieten, yder 6 gulden. Deze Abrahamiten presenteerde aan den Keizer, op dat die Bank niet mogt ingevoerd werden, wel een grote zomme Gelds, maar zy hadden het stremmen van deselve geensints kunnen uitwerken.

1715.
January

(a) niet
voorgeaan de
stuk,
tweede deel,
pag. 366.

Op de Ryks vergadering te *Regensburg* bleef men onderwylen nog in verdeeltheit, wegens het opbrengen van den voor dezen gedanen en ook toegestanen (a) eisch, der bewuste vyf Millioenen Ryksdaalders, tot de krygskasse; maar wyl het Credit van 't algemeene *Duitsche* Ryk, door het niet betalen der Schulden, geweldig in verval kwam, zo wierd den 2. January in het Vorstelyk Collegie zeer ernstig voorgesteld, hoe nodig en billyk het Credit van 't Ryk dien de bewaart, door het doen betalen van alle derzelve schulden, en waar toe men de gemelde vyf Millioenen Ryksdaalders ten spoedigsten behoorde te fourneeren. Hier over zeer veel, voor en tegen, gesproken zynde, zo waren de meeste Ryks-Gezanten van gevoelen, dat de vorige agterstallige ingewilligde Schattingen, volgens de Ryks Constitutie, behoorde ingevordert, en de kwaadwillige geëxecuteert te werden; in welk geval men deze Vyf Millioenen Ryksdaalders, tot het betalen der Ryks Schulden, en tot bewaring van haar Credit, niet eens nodig had; daar by voegende, dat men met des te meer reden zig het contribueeren van deze Zomme vermogt te ontrekken, vermits zommige, welke voorheen haar aandeel nog schuldig waren gebleven, nu mogelyk al wederom niet betalen, en dat de goedwillige en minst vermogende den Last alleen dragen zoude; ook dat het een bekende en ontegensprekelyke zake was, dat deze Vyf Millioenen waren toegestaan, alleen om den Oorlog tegens *Vrankryk* te blyven uitvoeren, en dat men de tegenwoordige Ryks Schulden op de vorige bewilligen gemaakt had; dus den kryg nu geeindigt zynde, zo scheen het redelyk en billyk de invoering der meergemelde Vyf Millioenen te staken, en de vorige Restanten, belopende wel Vier Millioenen Ryksdaalders, door executie in te vorderen, en waar uit men dan des Ryks publyke Schulden overvloedig konde voldoen.

Eenige dezer Ryks Gezanten verklaarden, dat hare Principalen, wegens de ruine van derzelve Landen, gantsch onvermogende zig bevonden; en andere rezerveerden voor hunne Principalen het regt van Compensatie; invoegen, wyl deze Zitting tot geen besluit kwam, de Vorstelyke en *Oostenrykse* Gedeputeerden, in de naast volgende byeenkomst, goedvonden, om het bovengemelde, eer het tot een Ryks goed agten gebragt wierde, nog eenigen tyd uit te stellen, ten einde zy alle de Verklaringen, daar op gevallen, aan den

den Keizer overzenden, en afwagten konde, of zyn Keizerlyke Majesteit by de tegenwoordige toestand van zaken, en de byzondere omstandigheden van dien, eenige andere voorstellen aan de Ryks Vergadering te doen mogt hebben. Eindelyk was men het evenwel in alle de Collogien eens geworden, tot het afleggen der Schulden; te weten, dat niet altooslyk de Standen, welke nog iets te eischen hadden, maar ook de particulieren, zig by het Ryk zonden hebben aan te geven, alwaar men dezelve, zonder eenige schadelyke belasting der Standen, wilde voldoen; en datman de Standen, die boven de bewilligde Ryks-gelden nog iets hadden opgebracht, daar in zoude te moeten komen; wyders, dat zyne Keizerlyke Majesteit aan het Ryk geliefde bekend te maken alle de Schulden, ten Laste van de krygskasse; en de agerlyke, volgens de Ryks Constitutie, te noodzaken tot het opbrengen van hun aandeel; zo mede, dat, wanneer de Penningen tot afdoening der gemelde Schulden niet mögten toereiken, men zig aldan geassint omtrekken zoude, om yder Stand, naar mate van haar vermogen, daar toe te constringeren.

Onder dit Artykel van *Duisland* oordeelen wy thans nog wel de pyne waardig, om eenige byzonderheden aan te tekenen, rakende den Koning van *Pruiffchen*; welke Majesteit in de maand November, van het jongst gepasseerde Jaar, ten opzichte van de besmettelyke Pest-Ziektens, die op veel omleggende Plaatzen wierde bespeurd, had doen afkondigen deze volgende nieuwe Ordonnantie.

DEwyl, volgens ingekomene zekere brieven, de besmettelyke Ziekte op eenige Plaatzen in *Boheemen*, *Moravien*, en andere daar ontrent leggende Landen, op nieuw word bespeurd, en hoe langer hoe verdagtiger word; en overzults de noodwendigheid vereischt, dat men in deeze Landen ook op zyn hoede zy, en in tyds de middelen gebruike die tot voorzorge daar tegens kunnen dienen, omme diergelyke besmettelyke Ziektens, door Gods bystand, in 't vervolg van deze Landen te doen afhouden: Zo is 't, dat zyn Koninglyke Majesteit van *Pruiffen*, &c. onze Allergenadigste Heer, door dit openbaar Placaat aan yder een bekend maakt, dat van nu af aan in deszelfs *Keur-Marchize*, *Magdenburgze*, *Halberstadtze*, en andere zyne Landen, geene Goederen, de besmettinge het meest na zig trekkende, voornamentlyk Sterf-goederen, Kleederen, Peisteryen, &c. (welke zelfs niet uit de Landen alwaar over twee Jaeren de Pest geweest is, nog niet mogen inkomen) uit het Koningryk *Boheemen*, 't Markgraaffschap *Moravien*, en andere Plaatzen van besmettelykheit verdagt, meer ingelaten zullen worden. En wat aangaat de Koopmanfchappen, die geen quaad na zig trekken, en echter in gemelde Koninglyke Landen in-

1715. January gevoerd worden, dezelve zullen met zekere en geloofwaardige Paspoorten moeten voorzien zyn; zonder dewelke ook voortaan geene Perzoonen, uit *Boheemen, Moravien*, en andere verdagte Landen komende, in de Koninglyke Landen doorgelaten, maar veel meer, wanneer zy zulke Paspoorten niet tonen kunnen, aanstonds te rug gewezen zullen worden.

Betreffende de Joden, als voor dewelke men zig in diergelyke gevaarlyke gelegentheden 't meeste wagten moet; zo zullen in 't generaal geen Beedel- of vreemde Joden, uit *Groot-Polen, Oostenryk, Silezien, Boheemen, Moravien, Beyeren*, of uit het Aards-Stift *Salzburg*, in 's Konings Landen worden ingelaten; uitgenomen de geene, die wegens Koopmanschap met de Posten reizen, en met geloofwaardige Paspoorten voorzien zyn; die ook daarenboven met een Joden-Eed kunnen bezweeren, dat de vertoonde Paspoort hen zelfs toekomt, en dat zy van die Plaats, daar dat Paspoort aan hen is gegeven, en niet van een ander Oord, eerst afgereisd zyn; als mede, dat zy geene Koopmanschappen by zig hebben, die maar eenigzints de bestmatelykheit aantrekken. Verders zullen de in zyn Koninglyke Majesteits Landen wonende Joden zig niet onderstaan, van hunne Plaatzen, al ware het slegts maar voor drie dagen, te reizen, zonder een Paspoort van byzondere Gevolmagtigden in deze Stad, en van de Magistraat of Overigheit van andere Plaatzen, mede te nemen; zullende niet alleenlyk de Plaats, waar na toe die Joden reizen willen, maar ook de tyd hoe lang dezelve meenen uit te blyven, in 't voornoemde Paspoort uitgedrukt en benoemt moeten zyn, omme daar door voor te komen, dat niet de een of de ander der inlandige Joden na verdagte Plaatzen reizen, en eenig ongeluk in deze Landen te rug brengen. Insgelyks zal men ook paarwec agt geven op de zaken, die deze te rug komende Joden, met Paspoorten voorzien, by zig hebben. Waar na zig yder een, en voornamentlyk de Koninglyke Militaire en Civile Bevelhebbers en Bedienden, op alle Plaatzen, en inzonderheit op de Grenzen, zullen hebben te reguleren, en, onder zware straffe, daar tegens niets te doen, nog ook toelaten dat zulks van anderen geschiede.

Gedaan te Berlin den 14 November 1714.

Was getekend,

FR. WILHELM.

Lager stond,

J. M. Fr. van Blaspil.

Nog een Koninglyk bevel hadmen onlangs te *Berlyn* zien afkondigen, verbiedende om voortaan geen meer Proceffen, over zaken van Hexery of Tovery, te entameeren, veel min de reeds gevelde *Vonnissen*, zoo 'er mogten zyn, ter uitvoering te stellen; maar dic-

1719.
January

diergelyke Regtsovderingen aanstonds voor zyn Majesteit te brengen, zullende hy alsdan bevelen geven, op wat wyze met de zodanige te handelen; ja op dat de gedagten van deze gewaande Hexeryen of Toveryen te eerder mogten slyten, zo hadmen ook bevolen, dat de Brandpalen of Staken, staande hier en elders in 't Land nog overend, en waar aan voormaals zo genaamde Toveressen waren verbrand, zoude werden uit de grond gerukt; als oordeelende zyn *Pruissische* Majesteit dit een regtmatig middel te wezen, om zyne *Onderdanen*, in vervolg van tyd, deze gruwelyke bygelovige dingen t'eenemaal te doen vergeten. Het is zeker, dat, omtrent het werk van Tovery, verschyning van Spoken, Bezweeringen, en diergelyke beuzelary, geene Landen der Christenheit in *Europa*, zo veel geloof daar aan defereven, als men in *Duischland*, en wel byzonderlyk *Pruisschen*, *Saxen*, *Westfalen*, en veel andere daar aan grenzende Landstrecken, tot heden toe, God betert, verneemt; niet tegenstaande de *Vereenigde Nederlanders*, zedert een geheele Eeuw van deze dingen niet meer geweten, en dat brave geleerde Mannen onder haar, inzonderheit nog weinig Jaren geleden den regtzinnigen Predikant Balthazar Bekker, die gantche Duivels kraam geheel en al vernietigt hebben.

Onze gedane belofte, (a) voorwaards onder het Arttykel van *Frankryk*, wegens de Intrede des Keurvorst van *Keulen*, binnen *Luiç*, zal men hier voldoen. Deze Keurvorst, zyn afscheid van 't *Fransche* Hof genomen hebbende, zagmen den 16. met zeer grote pragt in de voormelde Stad *Luiç*, volgens dit onderstaande opttel, eenige dagen te voren reeds ontworpen, verschynten.

(a) niet
[a. 55]

1. 't **R**egiment Dragonders.
2. Een Trompetter van 't Regiment van Arco.
3. Een Schryver van de Vourage, te Paard.
4. Twee andere te Paard.
5. Al de Domistiken van d'Edelluiden en andere voorname Perzonen, alle te Paard.
6. De Handpaarden van de Vreemde, die haar Hof by zyn Hoogheit komen maken; daar na die van d'Edelluiden der Kamer en de Ministers, yder na haar rang.
7. De Bewaarder van 't Zegel, te paard.
8. Al de Handpaarden van zyn Hoogheit.
9. Twee Trompetters van 't Regiment van Arco.

1719. **January.**
10. De Fourier van 't Hof, te Paard.
  11. Al de Karossen met zes Paarden, zoo Vreemde als Edellieden, en van de Ministers van zyn Hoogheit; zynde die van den Bisschop van *Leitmaritz* de laatste.
  12. De twee Couriers van zyn Hoogheit te Paard, helpende den Fourier van de Kamer, die alleen te Paard volgde, om de Marfch te reguleren.
  13. Al de Karossen van 't Hof met zes Paarden, waar in de Ministers, d'Edellieden van de Kamer, en de Raadsheeren zaten, zynde de Bisschop van *Leitmaritz* in de laatste; yder met hunne Knechts te voet in kostelyke Livreyen.
  14. De Compagnie Karabiniers van de Guarde, geleid door den Kapitein Graaf van *Arco*.
  15. De Karos met zes Paarden van den Graaf *Fugger*, Groot Stalmeeſter, alleen met twee Knechts te voet.
  16. De Trompetters en Timbalen van 't Hof.
  17. Een Edelman van de Kamer, representerende den Groot Mareſchal, met de Staf van die Digniteit, en twee andere Edelluiden van de Kamer, met de Staffen van den Opper Hofmeeſter en den Opper Jagermeeſter, wyl de Baron van *Lombok*, en de Graaf van *Verita*, zig niet in Perzoon bevonden, alle drie te Paard.
  18. Een Troup Edellieden en Krygs Officiers alle te Paard, dog zonder ordre; mits, dat geen Knecht of Palfrenier tuffchen beide mogt komen, zynde deſſelfs plaats op N°. 5.
  19. De Baron van *Bombek*, Luitenant van de Guarde du Corps, te voet, met de Piek in de hand, gaande de Fluiten en Hauboifen voor de Guardes.
  20. De Knechts van zyn Hoogheit te voet.
  21. 't Paard van Parade van zyn Hoogheit, geleid door twee knechts te voet, met den Hoed af.
  22. De Baron de *Glimes*, als Major van de LyfGuarde, met den Stok van Commando, te paard.
  23. De Karos van zyn Hoogheit met agt Paarden, waar in hy alleen zat.
  24. Aan we'erzyden marcheerde vier Heidukken, en aan de twee Portiers de Baron Nothaf, als Kapitein van de Lyfwagten, met de Stok van Commando aan de rechterhand, en de Baron van *Hobenkirchen*, in de plaats van den Opper Stalmeeſter, aan de linkerhand, beide te paard.
  25. Na de Karos de Stoel of Chaiſe van zyn Hoogheit.
  26. De Gouverneur van de Pages te paard, tuſſen de twee Pages van de Kamer, d'andere tien Pages ook te paard in twee ryen: de twee eerſte van de tien Pages, dragende zyn Hoogheits Valifen van rood Fluweel.
  27. De Knechts van de Kamer te paard met het Lywaat; en niemand; van wat rang het zy, mogt zig by haar voegen.
  28. De Theſaurier Jung te paard, werpende aan 't Volk Geld, verzeld van vier Trawanten; om 't gedrang van 't Volk af te houden.
  29. De Trompetten en Timbalen van de Wagt- en Hellebaardiens.

30. De Graaf van *St. Maurice*, als Gouverneur van de Guardes, aan 't hooft van de Compagnie Hellebaardiers. 1718,
January
31. Alle de gene die zyn Hoogheit ordinair volgen.
32. De twee Post-Karossen van zyn Hoogheit.
33. De Karos van den Biegrvader en den Pater Predicateur, nevens andere Aalmoesgevers, alle te paard.
34. Al de Karossen met twee Paarden, van Perzoonen die zyn Hoogheit te gemoet gingen.
35. De Marfch wierd door 't Regiment te paard geslooten.
- Als zyn Hoogheit de Sleutels van de Stad ontfing, zaten de Burgermeesters te Paard, en aan we'erzyden van den Graaf van *Berle*, Groot Schour van *Leuk*, marcherende met de Roede van Justitie, alle drie met ongedekte hoofde, immediatlyk voor de Karos van zyn Hoogheit. De Baron van *Nobat*, wegens zyn incommoditeit, niet prezent konnende zyn, zo bekleede de Baron de *Glimes* zyn plaats, aan 't Portier van zyn Hoogheits Karos, aan de regter zyde, zonder dat imant anders deszelfs plaats kon remplaceren.

ALVORENS wy de voornaamste Stoffe, wegens den nog duurende Oorlog tusschen de *Noorderkroonen*, en in 't byzonder de verichyning des Konings van *Zweden* uit *Turkjen* binnen *Straalzond*, nevens 't gene verder daar op toeloopt, beschryven, zalmen hier eerst vertoonen den Brief, door den nieuwen Koning van *Groot-Britannien*, aan de Koninginne Weduwe, en aan de Princesse *Ulrica Eleonora*, Regentinne van *Zweden*; beide van eenen inhoud, al in de maand *October* des gepasseerden Jaars; toegezonden; luidende als volgt.

Mevrouw, myn Zuster,

NAdien ik geenzints twyfel, of het zal U aangenaam zyn te verstaan myne komste tot de Kroon van *Groot Brittanien*, en myn arrivement in dat Koningryk, zo heb ik my bediend van de eerste gelegenheit, na dat ik alvorens wat voldaan had aan den yver van myne goede Onderdanen, om daar van aan U kennis te geven. Den 18.^{en} avonds, na eene gelukkige reize, heb ik by myn Paleis te *Greenwich* voet aan Land gezet, en den 20. heb ik myne Intrede gedaan in myne goede Stad van *Londen*; daar den yver van myn Volk op zulk een extraordinaire wys uitmuntede, dat ik U niet zoud kunnen uitdrukken het genoeg 't welk ik daar van heb gehad. Ik ben verzekerd, dat Gy daar van zeer gevoelig zult zyn, en dat myne blydschap zal verdubbelen, door de tekenen van vriendschap en genegenheit, die Gy my in deze gelegenheit geven zult. Ik zalze altyd van myn kant met alle mogelyke opregtigheit be-

1715. beantwoorden, en door de allerovertuigentste blyken tonen hoe zeer ik ben,
 January Mevrouw, myn Zuster,

St. James den 27. October 1714.

U zeer geneege Broeder,

Was getekend,

G E O R G E R.

Den 22. November 's morgens was den Koning van Zweden, alleen vergezelt van den Luitenant Kolonel Durig en twee knechts, uit *Turkyen* te *Straalzond* aangekomen. Hy was gekleed in bruin Laken, en, tegens zyne gewoonte, met een zwarte Paruik op 't hoofd gedekt; hebbende aldus, om niet bekend te zyn, zyne reize door *Hongaryen*, *Zevenbergen*, en *Oostenryk*, mitsgaders verder door het *Roomfche Ryk*, over *Regensburg*, *Frankfort* aan de *Main*, *Kassel*, en de *Lunenburgerz Landen*, paffeerende de Revier de *Elve* te *Dannenburg*, door *Gustran* en *Tribbozee*, naar *Straalzond* genomen. Nergens, in alle de gemelde doortrekkende Plaatzcn, had zig zyn *Zweedsche* Majesteit langer stil gehouden, als hy tyd benoodigde om te spyzigen, en van Paarden te verwisselen; waar door den Oversten *During*, niet konnende de *Fatigues* uitstaan, onderwegen zeer ziek wierd; dog egter, niet willende zyn Meester verlaten, hem bybleef tot in *Straalzond*, daar hy, als een Lamme, het Bed most houden; waar tegens den Koning geen de minste vermoeitheit of ongemak deed blyken; begevende zig voort, na zyne aankomst, tot de Zaken het Ryk betreffende, met zyne Generaals *Dukker* en *Welling* in eene Conferentie, die wel twee uren bleef duuren, en naar 't welke zyne *Zweedsche* Majesteit zig eerst tot rusten begaf.

Den volgenden dag kwamen de aanwezende *Zweedsche* Grooten, en *Uitheimze* Ministers den Koning, over zyne gelukkige verschyning in deszelfs Staten, begroeten; en wierd den Generaal *Lieven* des namiddags naar *Stokholm* afgevaardigt, om aldaar de tyding van de aankomst zyner *Zweedsche* Majesteit, tot in *Straalzond*, over te brengen. Den 26. kregen de Regeerings raden van evengemelde Stad by den Koning gehoor, en 's avonds arriveerde hier mede den Prins *Lodewyk* van *Mehelenburg*. Den 27. ging zyn Majesteit het retrenchement voor de *Franken* Poort bezigtigen, en den 28. gaf hy aan alle de aanwezende Vorstelyke Perzoonen de *Vizite*, hebbende

dien

dien dag ook van het Tuighuis naukeurig inspectie genomen. Den 19. geliefdehy de voormelde Vorstelyke Perzoonen met hem te laten spy- ^{1715.} January
 zigen, na dat hy alvorens de *Holsteinsche* manschap, in *Zweedschen* dienst zijnde, nu voor de tweedemaal beschouwt, en in den Wapenhandel zien oeffenen had. Den 3. December reed hy, in gezelschap van den Generaal Dukker, den Luitenant Generaal Pomatofsky, en den Major Generaal Wolraad, alle te Paard gezeten, naar *Gripswalde*, alwaar het Regiment van Stuart Exercitie deed. In het wederkeeren naar *Straalzont* was hy niet meer als een en driequart uurs onderweg, daar nogtans de verheit op agt Mylen gerekent, en door de ordinaire Posten steeds vier uren daar mede verleten werd. Op zyn bevel moesten 6000. man te Paard uit *Schoonon* naar *Pomeren* trekken; volgens 't welke, en meer andere Oorlogsgezinde bewegingen, men voor zeker geloofde, dat hy zyne Vyanden van die kant zoude willen bestoken; invoege de *Noordze* Geallieerden hare Troupen gereed hielden, om, als 't de nood vereiste, ten eersten te kunnen optrekken. Hy gaf onderwylen, door een Brief van den 24. November, aan den Koning van *Pruisschen* zyne te rugkomst te veritaan, en deed by die gelegentheit door den Baron Friezendorp een memorie overleveren; verzoekende de weder inruiming van *Stettin* aan de *Zweden*. Hier op was van wegens zyn *Pruissische* Majesteit geantwoord, na een beleefde Congratulatie, over desselfs gelukkige aanlanding in *Straalzont*, dat men gewillig de *Stad* *Stettin* zoude overgeven, mits goed doening van de gedane onkosten; wans hier door hadmen belet het geheel innemen van *Pomeren* door de *Noordze* Geallieerden, en 't welk geschiede op voorwaarde, dat men, van de kant van *Pomeren*, niets tegens *Deenmarken* of *Zaxen* zande ondernemen; wyl de gemelde *Mogenbeden* ook beloofd hadden, datze van die kant geensints de *Zweeden* dagien te onrusten; weshalven men daar op verwachtte de reflexie des Konings van *Zweden*; zullende anderssints genoodzaakt zyn, tot het bewaren van de *Ruste* in het *Roomsche Ryk*, om zig daar tegens te kanten; oordeelende dierhalven beter, datmen de *Vrede* in 't *Noorden* door het Congres te *Bronswyk* bevorderde.

Den Administrator van *Holstein*, zig hebbende, tegens het belang van zyn *Deensche* Majesteit, te *Straalzont* by den Koning van *Zweden* vervoegt, zo nam den eerstgemelden Vorst, door eenige zynen Troupen, den 8. December het *Bisdome Euthin* in bewaring; en gaf daar van kennisse aan zyn *Rezident* te *Hamburg*, die zulks verder moit *Com-*
 munitceeren

1715.
January

municeeren aan alle de respectieve Hoven van *Duitschland*; vervattende dit bevel, dat zyn Deensche Majesteit, wyl den Administrator van *Holstein* zig tot zyn openbaren Vyand, den Koning van *Zweedden*, begeeven, desselfs Troupen aan hem overgelaten, en nadeelige raadgevingen gedaan had, niet anders konde doen, als het *Bisdum Euthin*, tot meerder zekerheit, in *Sequestratie* te houden. Het geheim Tractaat, tusschen den voormelden Heer Administrator van *Holstein*, nevens deszels geheime Raden, ter eenre, en den Grave Magnus van *Steenbok*, *Zweedschen* Generaal, ter andere zyde, den 21. January 1713. op het Slot *Gottorf* en *Flaxum* gesloten, thans eerst in 't licht gekomen, en behelzende het innemen der *Zweedsche* Troupen binnen *Tonningen*, zalmen hier nu vertoon.

An een yder zy kennelyk &c. &c. Nadien de Heer Magnus van *Steenbok* Raad van zyn Majesteit den Koning van *Zweden*, Veld-Maarschalk en eerste Bewindhebber van zyn Leeger in *Duitsland*, zeer ernstelyk van zyn Doorlugtigheit den Heer Christiaan August, Bisschop van *Lubek*, Hertog en Administrator van *Sleswick-Holstein*, verzogt heeft, dat hy hem zo wel als aan 't *Zweedsche* Leger onder zyn gebied vergunde, om zig, des noods zynde, te bedienen van de bescherming der Vesting *Tonningen*; en dat zyn Excellentie de Heer Grave tot een beweegrede aan zyn Doorlugtigheit heeft bygebragt, dat het *Gottorpsche* Huis in den tegenwoordigen toestand en gesteldheit van zaken, door de begeerde vergunning, aan de eene kant zulk een groten dienst aan de Kroon van *Zweden* doen zoud, dat het ooit genoeg vergolden kon worden; en dat het *Zweedsche* Leger aan de andere kant bloot stond voor een groot gevaar, door de aannadering der zamengevoegde vyandelyke Magten, veel sterker als 't gemelde Leger. En zyn Doorlugtigheit de Heer Administrator van zyne zyde niet in gebreke willende blyven, om, agtervolgens de onschbare aankleving van het Hertoglyk Huis aan de Kroon van *Zweden*, in zodanige wigtige gelegenheit, blyken te geven van zynen goeden wil, en van de getrouwheit van zynen yver; hoewel hy de zaak zo teer, en van zulk een groot belang heeft gevonden, dat hy het volstrektelyk nodig geagt heeft, dien aangaande alle bedenkelyke voorzorge te nemen: Weshalven gemelde zyn Doorlugtigheit, en zyn Excellentie de Heer Grave-Magnus van *Steenbok* Raad van den Koning van *Zweden*, Veld-Maarschalk en Opper-Bevelhebber, overeenkomen zyn, ontrent de volgende Articulen.

I. Staat zyn Doorlugtigheit toe, dat de Heer Grave van *Steenbok* zyne Magazynen, voor 't *Zweedsche* Leger, onder het kanon en onder de bescherming van de Vesting *Tonningen*, zal mogen opregten. Als mede:

II. Dat het gantse *Zweedsche* Leger, onder het gebied van den Heer Grave, op deze bescherming onder de gemelde Vesting, staat maken kan, ingeval hy door zyne Vyanden gedrongen wierd.

III. Indien de Heer Grave van Steenbok genoodzaakt was Slag te leveren, en dat hy, tegens verwagting, de nederlaag kreeg, zal hy insgelyks voor hem en voor 't Leger van zynen Koning, de voornoemde bescherming onder de Vesting *Tonnings* genieten. 1715.
January

IV. De nodige bevelen daar toe, zullen aan den Heer Grave ter hand worden gesteld, by de uitvoering van deze Overeenkomst.

V. Daartegen beloofd zyn Excellentie de Heer Grave van Steenbok, Raad, Veldmarfchalk en eerste Bevelhebber, kragt dezès in den Naam van zyn Majesteit den Koning van *Zweden*, op zyn Woord, op zyne Eer en Trouwe, dat indien, door de te maken Magazynen, door de quartieren en door den voortgang van den Oorlog, de Hertoglyke Landen geheel verdorven wierden; of indien het quame te gebeuren, dat het *Zweedse* Leger zig onder het kanon van *Tonnings* neersloeg, en daar de beloofde bescherming genoot, (in welken geval men zig ligtelyk verbeelden kan, dat men zulks van de kant des Konings van *Denemarken* voor een openbare breeking zond houden, en dat men de Hertoglyke Landen niet alleenlyk als vyandelyke handelen, maar ook trachten zoud, om ze onder zyne gehoorzaamheit te brengen, en zyn Hoogheit den Hertog Karel-Frederik daar van gants te beroven) dan zal zyne *Zweedse* Majesteit met de Kroon *Denemarken* geen Vreede maken of mogen maken, voor dat het Hertoglyke Huis niet alleen hersteld zy, maar zelfs voor de geleede schade vergoeding heeft, en de Kroon *Denemarken* ten dien einde aan 't zelve minsten assis de Bailluage van *Zegobers*, met het Graafschap *Pinnenberg*, en het gemelde Huis in 't bezit daar van gesteld zy.

VI. Nog minder zal de Heer Grave van Steenbok die Landen met zyn Leger willen of mogen verlaten, na dat hy zig van de Vesting *Tonnings* bediend heeft, voor dat de Vreede met de Kroon *Denemarken* op den bovengemelden voet gesloten is. Dog ingeval zyn Excellentie zig in geenen deele van de Vesting *Tonnings* tot zyne bescherming, en tot die van 't *Zweedse* Leger, mogt bedienen, en gants doortrekken, zodanig dat het Hertoglyke Huis de volkome Neutraliteit bewaren kon, wil zyn Excellentie aan hem de vryheit ook behouden. om met zyn Leger te marcheren, daar 't hem goeddunkt.

VII. De Heer Graaf van Steenbok beloofd nog, in den naam van zyn Majesteit den Koning van *Zweden*, dat zyn Majesteit aan zyn Doorlugtigheit in 't byzonder, en aan 't Hertoglyke Huis op alle bedenkyke wyze zal erkennen de gediensligheit, welke zyn Doorlugtigheit, uit hoofde van de vier eerste Articulen, aan hem betoond; en dat hy wezentlyke blyken van deze erkentenis geven zal, door werkelyke diensten: en dat hy daarentoyen aan zyn Doorlugtigheit zal verzorgen, alle voldoening voor schade, die hy, door de bovengenoemde rezolutie en believing voor zyn Majesteit, lyden mogt.

VIII. En nadien het op de voorgemelde wyze wel gebeuren kon, dat de Hertoglyke Landen niet alleenlyk bedorven, maar zelfs door vreemde Magt overweldigd wierden; 't welk veroorzaken kon, dat de Kamer van Finantie weinige of geene inkomsten had, en dat de Heer Administrator by gevolg in een ~~haas~~ gebragt wierd, van geen onderhoud voor het Hof van zyn Hoogheit den Hertog

1715. Hertog Karel Frederik, nog voor zyn eige te kunnen vinden; zo beloofd de Heer Graaf van Steenbok, in den naam van zyn Majesteit den Koning van *Zweeden*, om, in zulken geval, in gereed geld te bezorgen het geen tot onderhoud der twee gemelde *Hoven* vereischt word; tot het einde van den tegenwoordigen Oorlog met den Koning van *Deenmarke*, en tot de vergoeding en schadelooshouding van 't Hertoglyke Huis toe.

IX. De Heer Graaf van Steenbok beloofd op zyn goede trouwe, en op al't geen een eerlyk Man in deze Waereld verbinden kan, dat hy het tegenwoordig Tractaat nooit aan den dag zal brengen, als alleenlyk voor zyn Majesteit den Koning van *Zweeden* in Perzoon; en dat hy van zyn kant aan niemand, wie hy ook zy, kennis zal geven van deszelfs inhoud; ja dat hy zelfs zodanige voorzorge, om het te bewaren, zal neemen en moeten aemen, dat men dien aangaande zonder zorg wezen kan.

X. Hoewel de tyd, en 't afzyn van zyn Majesteit den Koning van *Zweeden*, niet toelaten om zyne Ratificatie op het tegenwoordig Tractaat te hebben; zo neemd de Heer Graaf van Steenbok egter aan, dat zyn Majesteit al 't geen 't welk hier boven overeengekomen en bedongen is, volkomentlyk goedkeuren zal. Ten oirkonde heeft men van het tegenwoordig Tractaat, twee eensluitende Exemplaren gemaakt, die door beide Partyen geteekend en gezeegeld, en vervolgens tegens elkander uitgewisseld zyn.

Aldus gedaan in 't Kasteel van Gottorp en te Hufum, den 21. January, 1713.

Was geteekent,

Christiaan August.

G. H. P. V. Goertz.

Johan Banner.

H. G. Z. Reventlau.

A. E. Stamke.

A F Z O N D E R L Y K A R T I C U L.

Indien het tegens alle verwagting gebeurde, dat het *Zweeds* Leger door desselfs Vyanden geslagen wierd, en dat de Heer Grave van Steenbok zig onder het Kanon van de Vesting *Tonningen* niet veilig genoeg vond, maar noodzaak was met zyn Volk in de Vesting zelfte vlugten, zo staat zyn Doorlugtigheit door het tegenwoordig Articul toe, en doet aan den Grave van Steenbok, in alle geval, eene ordre voor den Commandant der Vesting overleveren. Waar tegens de Heer Grave beloofd.

1. Dat hy zig van deze aftogt in de Vesting niet zal of mag bedienen, als in de uiterste noodzakelykheit, en wanneer geen ander middel meer is, om zig met de Troupen van zyn Majesteit den Koning van *Zweeden* te redden.

2. Dat, ingeval van deze Retraite, hy zig met geen gebied over de Vesting zal

zal bemoeijen , maar daar van het volkome bewind aan den Commandant ¹⁷¹⁵ laten , als te voren ; en dat zyn Excellentie , zonder beletzel , het bewind ^{Januarj} zal blyven houden over de Troupen onder zyn gebied.

3. Insgelyks verpligt zig de Heer Grave van Steenbok by het tegenwoordig Articul , dat , wanneer de Vrede met de Kroon *Denmarken* gesloten zal zyn , of indien zyn Excellentie anderzints deze Landen met het *Zweedse* Leeger zoud moeten verlaten , zyn Excellentie , voor 't vertrek van 't *Zweedse* Leeger , de Vesting *Tonnings* ten eenemaal zal ontruimen , en zulks onder geenerley voorwendzel kunnen weigeren.

4. Is men overeengekomen , en de Heer Grave van Steenbok beloofd , dat hy zig geezints met de byzondere en huizelyke zaken van de Hertoglyke Familie zal bemoeijen , nog met die van de Voogdye , direct of indirect ; nog minder , dat hy de Party zal kiezen van den Heer Wedderkopf , die te *Tonnings* gevangen is , nog zyne zaken aanneemen , het zy door voorspraak of anders. Ten Oirkonde is het tegenwoordig separaat Articul heden door beide Partycn geteekend en gezeegeld , even als het Principaal Tractaat , en het zal van dezelve verpligting en kragt zyn , als of het van woord tot woord daar in nitgedrukt was.

Gedaan en geteekend als boven.

Het gedrag des Konings van *Zweden* , zedert zyne komfte te *Straalzond* , schein nergens minder na , als om de Vrede in 't *Noorden* te herstellen , gevende daaglyks geen andere ordres , als welke alleen strekten , om 't getal der *Zweedfche* Troupen te vergrooten ; zo dat men de wervingen over al , en zelf te *Hamburg* , met een ongemeenen toeloop van menschen zag voortzetten ; gelyk ook met geen minder drift wierde vervaardigt de Monteerungen voor Ruiters en Zoldaten , staat makende , om in 't Voorjaar met een Leger van 25000. Man in *Pomeren* te zullen verschynen ; in welk Landfchap een Koninglyk bevel van alle de Predikstoelen in de Kerken was afgelzen , behelzende , dat yder Adelyke Hoeve , doorgaans vry zynde geweest van Schattingen , voortaan , zo wel als die deze Lasten subject zyn , maandelyks elf Ryksdaalders zullen hebben te betalen , en stond zulks eerlange door Executie ingevordert te werden , wyl den Koning geld nodig had. Niet minder was men in *Zweden* zelf doende , om gereede Penningen ten dienste van zyn Majesteit by een te krygen. Den (a) Luitenant Generaal Lieven in 't begin van December te *Stokholm* verschynende , met brieven van den Koning aan de Koninginne Weduwe , en aan de Princesse *Ulrica* , zo besloot den Adelstand en de Burgery aanstonds , om een goede Somme op te brengen , en daar mede den Generaal Meyerfelt

(a) zien pag. 104.

1715.
January

felt den 9. naar *Straalzond* aan den Koning af te vaardigen. De Aanspraak, welke den voormelden Luitenant Generaal Lieven den 5. op het Stadhuis te *Stokholm* aan den Adelltant en Burgery kwam te doen, was van de volgende Substantie.

DAt het hem van herten lief was, de Leeden van de Magistraat en Burgery wederom in gezondheid en goeden staat te ontmoeten: Dat hy by het voordragen van de Commissie, met dewelke hy door de Regeering aan den Koning gezonden was geweest, aan zyn Majesteit ook had betuigd, welke grote getrouwheit en genegenheit zy, gedurende dezen gantschen Kryg, voor 't Gemeene Best hadden getoond, en onder anderen den Generaal Steenbok in staat gesteld, om groote onderneemingen te doen. Dat de Koning hem daar op bevolen had, om haar zynen 't wegen hertelyk te bedanken en te verzeke- ren, dat zyn Majesteit deze hunnen yver op allerhande wyze zeer gunstelyk zoud erkennen. Dat zyn Koninglyke Majesteit, door Gods goedheit en in weerwil van alle de aanslagen zynen Vyanden, gelukkiglyk in zyn eyge Ryk te rug gekomen was. Dat dezeve altyd bewaard had en nog behield eene groteliefde voor alle de Ingezetenen van zyn Ryk in 't gemeen, en voor de Regeering en Burgery van *Stokholm* in 't byzonder. Dat zyne voorneemens en oogmerken tot geen ander einde strekten, als om eene redelyke en eerlyke Vrede met zyne Vyanden te verkrygen. Dat hy daar toe alle nodige middelen wilde gebruiken; en dat die geenzints bestonden in de affmeeking van eene Vrede, zo als zyne Vyanden die zouden willen voorschryven, maar in eenige wakkere ondersteemingen, en het opbrengen van het vereifte om dezelve te kunnen uitvoeren &c.

Tusschen den Ersprins van *Hessenkassel*, en de *Zweedsche* Princes *Ulrica Eleonora*, was thans een Huwelyk gesloten; dus men dien Prins eenigen tyd te *Straalzond* had gezien, alwaar hy daaglyks zeer minzaam en in groote vertrouwentheit met den Koning van *Zweden* omgiag. Hy begaf zig den 6. January naar *Stokholm*, om zyn Huwelyk te gaan voltrekken, en wierd van zijne Majesteit over Zee tot aan het Eiland *Rugen* uitgeleide gedaan. Op dezen overtocht, hoewel niet zeer wijd, geraakten zy, door de sterke dritt van 't *Ys*, in groot gevaar van het Leven te verliezen, ja zouden dat Sterflot, naar alle schijn, onmogelyk kunnen ontsnapt hebben, ingevalle niet eenige waaghathzen uit *Straalzond* een stoute rezolutie genomen hadden, om, in duizend perijkelen van de Dood, vaardig toe te schieten, en deze twee Vorstelyke Perzonen met veel moeite nog gelukkig uit die nood te redden; na 't welke den Ersprins van *Hessenkassel* den 8. zijne Reize van

van't gemelde Eiland *Rügen* naar *Ytter* in *Zweden* voortzette, en alwaar hy, zonder tegenpoed, vervolgens ook aankwam. Deseifls ver- 1715.
 fchijning te *Stokholm*, by zijne Princesse Bruid, zal den Lezer onder January
 de maand Febrinary ontmoeten.

Her Hof van *Denmarken*, vernemende de groote Oorlogs toebe-
 reidzelen des Konings van *Zweden*, waar van even voorwaards gespro-
 ken is, zagmen met geen minder yver hare Wapenrustingen voortzetten,
 om in staat te mogen zijn, van den Vyand het hoofd te kunnen bieden.
 Het *Hollandsche* haddenze met Krijgsknegten opgepropt, en dezelve zo-
 na by den anderen geplaatst, datze binnen den tijd van twee Etmalen
 wel 20000. Man by een konden doen komen; desgelijks gaf den Czaar
 van *Muscovien* aan den Prins Menzikof bevel, dat hy zig met een aan-
 zienlijk Leger afwaards tot op de Frontieren van *Pomeren* zou hebben
 te begeven; terwijl die Majesteit zelf in Perzoon te *Petersburg* gereed-
 schap maakte, om door *Rijnland*, of van een ander Oort, de *Zweden*
 in hun eigen Land te gaan opzoeken en beoorlogen; zo mede deed
 Koning Augustus van *Polen* zijne *Saxische* Troupen verzamelen, om
 dezelve ten spoedigsten te doen marcheeren, werwaards zy de meeste
 dienst, tot afbreuk der *Zweden*, zoude kunnen toebrengen. Dit
 alles most noodzakelyk een groote vreeze, voor een verschrikkelyken
 Oorlog in het Noorder gedeelte van *Europa*, veroorzaken; dus den
 Keizer en zommige andere Vredelievende Mogentheden, geen moei-
 te spaarden, om deze strydende partyen met den anderen te verzoen-
 en; dog het Congres te *Brunswyk*, ten dien einde sangelegt, was
 maar vrugteloos bevonden; en alshoon men het Hof van *Pruisschen*
 wel aangezocht had, om de *Neder-Saxische Kreutz* voor alle Oorlogs aan-
 vallen te dekken, zo schenen nogtans die zaken ook den verwagten
 uitflag ten goede niet te zullen nemen.

Den Czaar van *Muscovien*, in een tocht naar *Kroonstot*, door den
 Ysgang in groot perykel van zijn Leven te verliezen geweest, dog
 zeer gelukkig gered zijnde, kwam in *Oktober* van November weder te
Petersburg; doende den volgenden dag, op eene der Scheeps Timmer-
 werven aldaar, de Kiel leggen tot een Oorlogschip van 80 Stukken
 Kanon, om, als Baas Timmerman, 't zelve te voltojen. Den 4. De-
 cember werd de eerste Godsdienst oeffening gepleegt in een Nieuw-
 gestigte Kerk, welke den Prins Menzikof op zyn eigen kosten te *Pe-*
tersburg had doen bouwen. Hier verscheen zyn Czaarse Majesteit, ver-

1715.
January

verzelt van de Princesse Annatolia, zijn Zuster, en veel andere Groo-
ten, om de plechtige inwyng dezer Kerk by te wonen. Dezelve
wierd toegewijd aan den H. Alexander, wiens Feestdag, en ook met
eenen de naandag van den voormelden Prins Mënzikof het was; wer-
dende wyders, na het devotig plegen van den Godsdienst, de geheele
Hofstoet, en alle de Uitheemse Ministers, op een voortreffelijk Gast-
maal zeer heerlijk onthaald. De volgende dag zagmen het bevel van
zijn Czaarse Majesteit werkstellig maken, door het gevangen nemen,
over gepleegde Ontrouw in hare bedieningen, van de Heeren Jacob
Nihwitz Korzichof, onder Gouverneur van *Petersburg*, en van de
Provintie van *Ingria*; den Prins Gregori Jamouwitz Wallchonsky,
geheime Raad van dit Hof; Alexander Vassilovitz Kyken, eene der
Admiraliteits Commissarissen; Oellan Synavin, Intendant der Werk-
lieden en Materialen tot de Hofgebouwen; en nog verscheide andere
van minder rang. Eenige voorname Personen, die niet vastgezet en
nogtans mede suspect waren, op wiens bewind, zo in Krygs- als
Scheeps- en Burger-zaken, men zig veel vertrouwt had, deed den
Czaar voor hem verschijnen, verwijtende dezelve hare gepleegde be-
drieglijke baatzugtigheit met deze woorden; *dat hy hun nooit geen tee-
kenen of uiswerkzelen van zyne gunst geweigert, maar in tegendeel ruime
Pensioenen gegeven, en in zodanigen staat gesteld had, datze zig niet behoor-
den tot begeerlijkheit te laten verlokken; dat hy zig op haar zelfs beriep,
of hy van alle de Inkomsten zyner Domeinen, en van de Schattingen zyner
Onderdanen, wel iets meer genoot, als de vastgestelde Wedde, van Vice-
Admiraal ter Zee, en Generaal te Land, welke Ampten hy bekleede, be-
toeliet te mogen trekken.* Zedert waren twee van de voornoemde gevan-
gen Heeren, te weten den Luitenant Gouverneur van *Petersburg*, en
den geheimen Raad Wallchonsky, ter Pynbank gebracht, daarze om-
standig bekeeden, op wat wyze zy met de Onderdanen van zijn Czaar-
se Majesteit, in het afknevelen van Schatten, omgesprongen hadden.
De Czarinne, willende by haar Gemaal in voordeel van dien Commis-
saris Kyken, die men wel byzonder schuldig hield, een woord ten
besten spreken, wierd daar in door zyn Majesteit voorgekomen; zeg-
gende, *dat het hem voegde, om zyn sigen onschuld aan de Onderdanen te
toonon, door het doen straffen, ten exempel van andere, van deze, die,
onder de glimp van zyn gezag, hun onderdrucke en bedrogen hadden.*

Den 9. December arriveerde te *Petersburg*, onder het loffen van 'e
Kanon

Kanon der Vesting; en van de Oorlogschepen, daar ter reede leggende, den *Muscovischen* Admiraal Apraxin; nemende zijn verblijf in 't Logement van den Prins Mensikof, alwaar zyn Czaarse Majesteit des middags mede ter Tafel kwam, en wierden 's avonds, op bevel van 't Hof, Illuminatie en andere Vreugdteekenen aangeregt. Het verflag, door dezen Admiraal van zijne Verrigtingen, met de *Russische* Galeijen in de *Bohnische* Zeeboezem, zedert gedaan, behelste ten voornaamsten; dat by Knettenstad eenige Galeijen door Storm waren verongelukt; dat den Zweedschen Generaal Arensvelt, op het naderen der Russen, uit Vicardia, alwaar den zelven stond, diep in 't Land was geweken; dat den Russischen Generaal Major Alex Alexowitz Gallowin, de Golf overkruissende, te Olmia, een Zweedze Stad, leggende 27. Mylen van Stokholm, aan Land getreden, en waar door den Zweedzen Major Generaal Ramsay, met zyne 500. Zoldaten en 2000. Knechten of gewapende Boeren, van daar Landwaard in geweken was, terwijl de Russen alles, zo verre zy konden komen, roofde en plonderden; misgaders veelvande Voorraad, door gemelde Zweedschen Veldheer alhier by een gezamenli, verstrooiden; en eindelyk, dat zy met de veroverde Buis Goederen weder naar de Zeekant keerden, daarze dezelve in haar Galeijen en Vaartuigen inscheepten; dog dat van deze kiel, in de te rug Reize, wel tien stuk door Storm verongelukt waren.

Tusschen den 14. en 15. December verscheen mede te Petersburg den Baron Schafirof, Vice Kantzelier van *Muscovien*, expres door zyn Czaarse Majesteit ontboden, om het bedrijf van zommige der voormelde beschuldigde Heeren te helpen onderzoeken. Hy genoot den volgende dag de eer, van met den Czaar en den Prins Mensikof te spyzigen, en zedert zagmen deze Zaken nog meer voortgang krygen, afzende van tyd tot tyd Postloopers naar verscheide Plaatzen, om de Gouverneurs, of andere Officieren, van daar af te halen. Den Groot Admiraal, nevens den Kantzelier van 't Ryk wierden ook ten Laste gelegd, van deel gehad te hebben in 't gepleegde bedrog, omtrent de Leverantie van Levensmiddelen voor de Vloot; dus zy, zig niet kundende in 't geheel van die misdaat zuiveren, door zyn Majesteit in den vollen Raad deswegens bestraft, en wyders gepardonneert wierden, mits nogtans uit te keeren de voordeelen, by hun zo onregtvaardig genoten. Den Heer Kyken kreeg zyn Vonnis, om in ballingschap naar *Casán*, een Stad leggende in 't *Muscovisch Tartaryen*, ge-

1714.
January.

1715.
January

zonden te werden, met verbeurtmaking van alle zyne Goederen; dog hy verwierf, op desselfs Bede, zo lange uitsfel van te moeten vertrekken, tot dat zyn huisvrouw te *Muscow* haar kraambedde zoude hebben uitgehouden; en welk uitsfel men aanmerkte, als een voorbode van Straf verzating; maar den Heer Zenawik, die even eens gevonnist was, moest de reize als Balling ten spoedigsten aanvaarden. Vry zwaander straffe verwagte men van de Heeren Wolchotsky, en den Onder-Gouverneur van *Petersburg*; zynde zedert nog gevangen geuet den Grave Piper, en zelf den Gouverneur van *Archangel*. Hier tegene geliefde zyn Czaarse Majesteit den gewezen Vice-Admiraal Kruis uit zyn Ballingschap van *Siberien* te rug te roepen, en hom met het Ampt van Directeur Generaal over de Equipagie en Marine te vereeren.

In dezen tyd vond den Czaar op zekere afgelegene plaats een brief, door een onbekende hand geschreven, en welkers inhoud zyn Majesteit zeer aangenaam scheen te wezen; doende derhalven op de plaats, daar hy den brief vond, een brandend Ligt, nevens een vereering van 100 Roubels stellen, mitsgaders een geschrift aanplakken, waar in hy den Schrijver van dezen Brief belooft, *indien hy zig wilde openbaren, dat hem alle gunst en vriendschap gebiedten, en, een Onderdaan zynde, een goede Bediening, om rykelyk van te kunnen leven, gegeven werden zoude.* Den inhoud van dezen Brief bleef geheim, waar door de Hovelingen niet alleen nieuwsgierig, maar zelf eenigermate bevreesd waren, of daar in ook iets tot haar nadeel mogt staan; en wyl den Generaal Czeremethof nu, in plaats van den Prins Menzikhof, gelyk eerst was vastgesteld, het *Muscovisch* Leger in *Lysland* zou gaan gebieden, zo scheen daar door den laatstgemelden mede wel in ongunst gevallen te zyn.

Den 15. January kwamen van *Konstantinopelen* weer te rug de drie Heeren *Muscovische* Gezanten, namentlyk, den Vice-Kantzelier Chaphrof, den Heer van Tolfen, en den Heer van Besueif. Zy geooten den volgenden dag by zyn Czaarse Majesteit gehoor, deden van hare verrigtingen verdrag, en wierden gunstig ter maaktyd onthaalt.

NEDER-
LANDEN.

VERSCHIEDEN meldenswaardige Stoffe, tot dit Arttykel der *Nederlanden* behoorende, ons tegenwoordig aan de hand zynde, zo zalmen aan den Lezer voor eerst vertoonen het onderstaande Project, tot vereeniging van beide de *Oost- en West-Indische Compagnien der Vereenigde Nederlanden*, al voor eenigen tyd ontworpen, en vervolgens in 't Ligt gebragt.

Project

1715.
January.

Project en Consideratien van Bewindhebberen der Generale Geootroyeerde West-Indische Compagnie, op, en volgens welke de gansche West-Indische Compagnie, met alle hare Landen, Forten, Præmies, Privilegien, en Exemptien (broder in den Octroye vermeld) aan de Oost-Indische Compagnie overgegeven, en by wie dezelve alsdan in vollen eigendom ontfangen ende bezeten zonde kunnen werden.

I. **D**E *West-Indische* Compagnie zal aan de *Oost-Indische* Compagnie binnen de tyd van vier, of uitterlyk zes maanden, na het sluiten dezès, fourneren, en in eigendom overgeven, *limpido in banco*, de somme van elf tonnen gouds.

II. Daarenboven zal de gemelde *Oost-Indische* Compagnie in vollen eigendom ontfangen en genieten, vry en onbelast, zonder eenige schulden, alle Vastigheden van de generale geootroyeerde *West-Indische* Compagnie, met alle hare Voorregten, Vryheden en Exemptien, zo als die in het breede in den Octroye van de *West-Indische* staat geëxpresteert.

III. Als namentlyk de Goudkuste van *Africa*, met hare Kasteelen, Forten, Logien, Kanon, Magazynen, &c.

IV. De Eylanden van *Curaçao* in *America*, als *Curaçao*, *Bonayre*, *Aronba*, mitsgaders de Colonie van *Ysqueope*, *St. Eustatius* en *Saba*, met hare Kasteelen, Forten, Kanon, Magazynen en het geene daar toe is behoorende, en op de voornoemde Eilanden gevonden werdende; alle het welke ten minsten tot een goed en considerabel Capitaal gerekent en gestelt zoude kunnen werden.

V. Gelyk mede het derde deel in de Colonie van *Suriname*, met hare Voorregten, Vryheden, Exemptien en Privilegien, breeder in des zelfs Octrooy vermeld.

VI. Sallende van de Commercie, Navigatien, en van de considerabele voordeden, die de *Oost-Indische* Compagnie, van alle deze voren verhaalde Landen, zal kunnen trekken, hier onder nader gesproken werden.

VII. Voor welk genieten, van elf Tonnen Gouds, en ontfangen van de generale *West-Indische* Compagnie in vollen eigendom, de *Oost-Indische* Compagnie niets zal geven, of verliesen, als alleen, dat deze elf Tonnen Gouds in de *Oost-Indische* Compagnie zoude ingelyft werden als oud Capitaal, en daar van uitdeeling gedaan werden, even als van hare andere actien, zoo als van tyd tot tyd geresolveert werd.

VIII. De *Oost-Indische* Compagnie zoude daarenboven tot de hare admitteeren negen Bewinthebberen, uit de jegenwoordige Bewinthebberen van de *West-*

Indische

1719. *Indische Compagnie*, als namentlyk, vier in de Kamer *Amsterdam*, twee in de Kamer *Zeelandt*, een in de *Maas*, een in het *Noorderquartier*, en een uit *Stad en Londen*. Welke Bewinthebberren gelyke tractement, rang en emolumenten zouden genieten, als de presente Bewinthebberren van de *Oost-Indische Compagnie* in de respectieve Kameren komen te trekken; dog zoude de gemelde Kamer van *Stad en Londen* in het gemelde tractement met de Kamer *Amsterdam* egaal gesteld werden; en dat mede alle de Bediendens van de *West-Indische Compagnie* in dienst en gagie van de *Oost-Indische Compagnie* zouden overgaan, die aldaar zonden kunnen werden geëmplooyeert, behoudende haar volle tractement; ende die gene, dewelke buiten employ zouden blyven, zouden genieten de helfte van haar tractement hun leven lang gedurende. En alhoewel de tractementen van Bewinthebberren jaarlyks zouden bedragen een somme van twee en twintig duisent ses hondert guldens, en de halve gagien van de Bediendens der geheele Compagnie een somme van tien duisent acht hondert en vyf guldens, zoo zal nogtans hier onder aanstonds blyken, dat dit admitteren van deze voorschreve negen Bewinthebberren, en het overnemen van de Bediendens van de *West-Indische Compagnie*, geen last nog nadeel aan de *Oost-Indische Compagnie* zal aanbrengen.

IX. Geconsidereert dat de *West-Indische Compagnie* reëlyk aan de *Oost-Indische Compagnie* nog zoude overgeven en in hare schoot brengen de recognitiegelden van *Curacao*, die, zo van uitgaande als inkomende Schepen, hier te Lande werden ontfangen, en jaarlyks gemonteert hebben (tien jaren door den anderen gerekent) een somme van ruim sestig duisent guldens 's jaars, niet tegenstaande gedurende den Oorlog de Schepen, van *Curacao* herwaarts komende, zulke considerabile rampen en ongehoorde desastres hebben gehad, zo door het neemen als verongelukken van dezelve Schepen, 't geel al zeer veel Milioenen zoude importeren, en waar van de *West-Indische Compagnie* de recognitie heeft moeten missen; en op dat de *Oost-Indische Compagnie* verzekert mag zyn, dat de recognitiegelden 's jaars zestig duisent guldens hebben bedragen, zo zoude de *West-Indische Compagnie* zulks met haar Boeken klaarlyk kunnen aantoonen; en nademaal de voorschreve somme in vredenstyd merkelyk groter werd, zo is 't dat men de jaarlyke recognitiegelden wel mag calculeren op een somme van hondert duisent guldens.

X. Daarenboven zoude dan de *Oost-Indische Compagnie* ook genieten de jaarlyke subsidiepenningen van den Staat, welke werden betaalt als volgt.

De Provincie van <i>Holland</i>	{ Zuiderquartier	-	-	23380	-	10	-
	{ Noorderquartier	-	-	5219	-	10	-
De Provincie van <i>Zeeland</i>	-	-	-	4850	-	0	-
De Provincie van <i>Stad en Londen</i>	-	-	-	5150	-	0	-

te zamen bedragende 38600 - 0 -

XI. Welke twee bovenstaande jaarlyke Inkomsten net hondert vyf duisent een hondert en vyf en tnegentig guldens surpasseren den last van de tractementen, welke de *West-Indische Compagnie* aan de voorschreve negen Bewinthebberren

hebber en , en Bediendens van de *West-Indische* Compagnie zoude betalen ; zo ^{1716.} dat een liquide zomme van hondert vyf duizent een hondert en vyf en negen-^{January} tig guldens aan de *Oost-Indische* Compagnie zoude werden toegebracht , van welke zomme nader zal werden gesproken.

XII. Want pozerende , dat een van de voorschreve negen in functie zynde Bewindhebber en mogte komen te overlyden , zo zoude alsdan eene van de overige Bewindhebber en van de *West-Indische* Compagnie in des Overledens plaatze moeten succederen , ende dat successivelyk tot zo lange iemand van dezelve in leven was ; maar nadien alle de tegenwoordige Bewindhebber en van de *West-Indische* Compagnie , en hare Bediendens mede eenmaal geheel moedende uitsterven , zo zoude de *Oost-Indische* Compagnie deze zo considerabele post , van hondert agt en dertig duizent zes hondert guldens , weder limpido genieten.

XIII. En gelyk de *West-Indische* Compagnie , op die wyze in de *Oost-Indische* Compagnie zoude ingelyft werden , ende also maar een Compagnie zyn , zo zal nu in't vervolg breeder geëxtendeert werden , wat considerable voordeelen ende avantagien , onder de zegen van God Almagtig , dezelve *Oost-Indische* Compagnie daar uit zoude trekken ende genieten.

XIV. Van wat aangelegentheit de Kusten van *Africa* , voor de *Oost-Indische* Compagnie zoude wezen , en welke groote winsten ende voordeelen de zelve daar van zekerlyk zoude trekken en genieten , kan een ygelyk , eenige kennisse van de constitutie van de *West-Indische* Compagnie hebbende , zeer ligtelyk begrypen , ende zal daar van volkomen overtuigt moeten wezen.

XV. Want zo niet alle , ten minsten de principaalste Goederen en Koopmanschappen , dewelke tot de Negotie op de voorschreve Kusten werden vereischt , en door de *West-Indische* Compagnie naar derwaarts werden verzonden , by de *Oost-Indische* Compagnie ingekogt moeten werden , als namentlyk de Boesjes of Cauris , en veelderlei zoorten van Lywaten , zonder welke de Negotie aldaar niet kan werden gedreven , en voortgezet : Welke voorschreeve Goederen en Koopmanschappen , als ook meer andere , directelyk uit *Oost-Indiën* , naar de voorschreeve Kusten van *Guinea* , aangevoert zoude kunnen werden , ende het Goud van daar a droiture naar *Oost-Indiën* , zonder dat de zelve alvorens na deze Landen behoefden te werden gebracht , het geene veel kosten . zo van Equipagien , als anderzints , zoude mesnageren en uitwinnen ; ende waarenboven de risico . in Vreedensstyden voor de Zee , en in Oorlogstyden voor den Vyand veel minder zoude zyn , ende de desastres en schadens , daar door anderzints te verwagten , zeer veel zoude kunnen werden geprevenueert ; gelyk ook vervolgens genoegzame Magazynen , van alle de gerequireerde Goederen , op de Kusten gemaakt en successivelyk gehouden zouden kunnen werden , als wanneer men de Negotie op de geheele Kusten alleen zoude hebben , en alle andere Natien , of wie het zoude mogen wezen , die in het geheel zoude kunnen onttrekken , welke Negotie ende winsten , daar uit profiuerende , zeer considerabel zouden zyn , en groote zommen zouden importeren.

1715. Januarij XVI. Dit dan van de Negotie op de Kusten in 't generaal zynde geposeert, zo moet particulierlyk, als het considerabelste point, hier by gewoegt, en genoteert werden den handel in Slaven of zwarte Negers op de Kusten van *Africa*, dewelke door de *Oost-Indische* Compagnie alleen, ende met uitsluiting van alle andere Natien van *Europa* gedreven zoude kunnen werden, vermits tot dien handel, als het grootste ende genoegzaam 't voornaamste ingredient, werd gerequireert de Cauris of Boesjes, zonder welke Cauris of Boesjes het onmogelyk is eenige Slaven te kunnen inhandelen, en de zelve buiten de *Oost-Indische* Compagnie byna niet te krygen zyn; de gemelde Compagnie dierhalven, alle de zelve tot dien handel voor haar konde behouden, ende mitsdien de voorschreve Slavenhandel in het geheel in haar handen zoude moeten vallen, en by dezelve alleen kunnen gedreven werden, welke ende hoe veele winsten in zodanigen gevalle, van den voorschreven handel zoude kunnen werden getrokken, kan wel gedagt, maar niet positief ter neder gestelt werden: wel waar zynde, dat de *West-Indische* Compagnie zulke considerabele progressien niet heeft kunnen maken, ter oorzaak dat de zelve de voorschreve Goederen, tot den Slavenhandel gerequireert. nooit alleen magtig is geweest; ende nademaal egter den Slavenhandel altoos is geweest, ende nog is, het grootste revenu van de *West-Indische* Compagnie, zo moet absolutelyk volgen, dat indien den voorschreven handel door de *Oost-Indische* Compagnie alleen wierd gedreven, zo als om voorgezegde redenen aan de zelve niet zoude kunnen ongaan, alleen de Affientisten, van wat Natie die mogten zyn, genootzaak zoude werden met de voorschreve Compagnie over de leverantie van Slaven te contracteren, en wel op die voet, ende tot die prys als het de *Oost-Indische* Compagnie zoude kunnen goedvinden; waar uit dan onnoemelyke Schatten zouden afvloejen, en genoten werden.

XVII. By welke voordeelen van den Slavenhandel mede als essentiaal gevoegt werden, dat op de Kusten van *Africa* veele ryke Goudmynen zynde, ook infallibel aldaar veel Goud kan werden gevonden, indien daar toe met ernst en kragt wierd gearbeid, ende de vereischte onkosten gedaan, het geene door de *West-Indische* Compagnie, als door al te veel geledene defalties verzwakt, ende onmagtig zynde, niet heeft kunnen geschieden; welke defalties gedurende den oorlog, zo door het nemen van hare Schepen door den Vyand, het blyven van dezelve, als andersints, reëelyk over de vier Millioenen komen te belooopen.

XVIII. Den handel in het Grein op de Kusten van *Guinea* zoude insgelyks voor de *Oost-Indische* Compagnie considerabel zyn, ende groote winsten aan de zelve kunnen toebrengen; nademaal de zelve genoegzaam in staat is aan anderen te beletten dien handel te kunnen dryven, zo dat hier te Lande geen Grein, als door de *Oost-Indische* Compagnie zoude kunnen werden gebragt, waar uit ook al een goet voordeel zoude proflueren, namentlyk, dat het volkomen in de magt van de *Oost-Indische* Compagnie zoude staan, of de Peper in prys te doen steigen, of ook wel te doen dalen, zo als zulks met den dienst van de Compagnie zoude over een komen; ende moet hierenboven nog

werden bygevoegt de considerabele voordeelen, die op den handel in Olifants Tanden zoude kunnen werden getrokken.

1715,
January

XIX. Aanbelangende de voordeelen, dewelke van het Eiland *Curaçao* profueren, de zelve bestaan eerstelyk in het debit van de aangebragte Slaven, en die aldaar volgens de gestelde prijs werden verkogt; ten tweeden in de Vruchten ende Producten op het voornoemde Eiland vallende; ende ten derde in de dagelyksche Commertie, Trafficq ende Navigatie met Schepen en Barken, komende van de respectieve Plaatzen in de *Spaansche West-Indiën*, aan *Curaçao* voornoemt: van welke Schepen ende Goederen, zo wegens uitgaande als inkomende regten, jaarlyks een goede somme aldaar te Lande werd genooten, boven de recognitiegelden alhier te Lande, welke voorschreve Commertie ende Navigatie nog veel confluentier op het Eiland *Curaçao*, met de vreedens-tyd, staat te werden.

Ende waar by nog moet werden gevoegt de avantages, dewelke op het Eiland *Bonayre* door het maken van Zout kunnen werden genoten, welke Culture aldaar niet alleen met goet voordeel is aangekweekt, maar dat bedryf met de Vrede sterker konnende werden voortgezet, zoo zullen daar uit ook meerdere winsten profueren, ende het Eylant floritanter maaken, door de Navigatie van de Schepen, ook van de vreemde Natien, dewelke het Zout van daar komen at halen.

XX. Wat aangaat de Colonie van *Suriname*, de zelve zoude werden ingebragt met alle hare reventuen, zoo als die by de *West-Indische* Compagnie werden genoten; bestaande in de eigendom van een derdepart in de voorschreve Colonie; ende van de voordeelen daar uit profuerende; ende wyders nog in de uitstaande schulden, de gemelde Compagnie alleen competerende; welke mede aan de *Oost-Indische* Compagnie zoude werden gecedeert, en die in circa zeven Tonnen Gouds komen te monteran; ende laatstelyk in den aanvoer ende het debit van de Slaven in die Colonie; welke Colonie geduyfende de Vrede een tweede *Brazil* zoude kunnen werden, en dienhalven met 'er tydt een kragtige Fonds voor de *Oost-Indische* Compagnie zoude wezen.

XXI. Omtrent de Colonie van *Isequepe* is mede te noteren, dat de *West-Indische* Compagnie, voor de tyden van de desastres, dewelke die Colonie successivelyk overgekomen zyn, zo door het nemen en verongelukken van de Schepen, als door de gereitereerde invasien der Vyanden, ende nameintlyk van den eersten January 1699. tot ultimo December 1704; ende zulks in den tyd van zes jaaren, van die Colonie heeft genoten, ende zulck is geavanceert een somme van 86938. guldens; zo als met de Boeken gedoceert kan werden, renderende over yder der voornoemde jaren 14189. guldens; welke Colonie na de herstelling van de voornoemde gelede schade, ende nu met de Vrede, veel meerder voordeelen jaarlyks zal kunnen geven, ende die ten minsten op 20000. guldens 's jaars kunnen werden gerekent; ende welke voordeelen al mede aan de *Oost-Indische* Compagnie toebragt zouden werden.

XXII. En niettegenstaande uit alle deze considerable winsten en groote profueren,

1711. gressen, die de *Oost-Indische* Compagnie om voren verhaalde redenen zekerlyk
 January zoude maken, de uitdeeling van het nieuwe ingelegde Capitaal genoegzaam
 en overvloedig zoude kunnen geschieden, zo zal men egter hier nader aantonen,
 dat de *Oost-Indische* Compagnie by deze overgaaf jaarlyks zo veel pennin-
 gen komt te profiteren, waar uit men byna de geheele uitdeeling zoude kun-
 nen vinden; geconfidereert de jaarlykische Inkomsten en Revenuen van de
West-Indische Compagnie hier te Lande, en daar by gerekent de Interessen te-
 gens vier per Cento in het Jaar van het gefourneerde Capitaal van elf Tonnen
 Gouds, als mede den Interest tegens vier per Cento van de overgegevene
 Schulden in *Suriname*.

XXIII. Want geposeert, dat de *Oost-Indische* Compagnie, het eene Jaar door
 het andere gerekent, komt te decernereren een uitdeeling van 20. per Cento,
 zo zal dezelve volgens het ingelyfde Capitaal belopen een zomme van 220000
 guldens.

XXIV. Om de zelve zomme nu te vinden, zoude men voor eerst kunnen
 rekenen, en stellen de jaarlykische recognitiegeden van *Curaçao*, alhier te Lan-
 de ontfangen werdende, en de subsidiepenningen van den Staat, te weten
 dat gedeelte, het geen zuiver komt over te schieten, na aftrek van alle tracta-
 menten, en beloopt 105195 guldens; ten tweeden zo hebben de betaalde last-
 gelden van de Scheepen, ook tien Jaren door den anderen gerekent, bedragen
 3000 guldens 's jaars.

Komt verder in consideratie de uitdeeling van de Societeit van *Suriname*,
 waar van de *West-Indische* Compagnie zedert het Jaar 1705. tot 1713. inclus,
 heeft getrokken en genoten een zomme van 90000 guldens, het geen 's Jaars
 komt te bedragen 10000 guldens.

Hier by gevoegt de Intrest van elf Tonnen Gouds, die de *West-Indische*
 Compagnie in den aanvang zal fourneren, reket tegens vier per Cento in het
 Jaar, een zomme van 44000 guldens.

En nog de Intrest van vier per Cento, wegens de uitstaande Schulden op
Suriname, dewelke by de Boeken van de Compagnie tot zeven Tonnen Gouds
 komen te montereren, ende alhier alleen tot vyf Tonnen werden gerekent, het
 geen dan bedraagt een zomme van 20000 guldens.

Ende laatstelyk de 20000 guldens, dewelke jaarlyks van de Colonie van *Ise-
 quepe* kunnen werden getrokken, welke zes distincte posten komen uit te ma-
 ken, een zomme van 202195 guldens; zo dat aan de voorschreve uitdeeling
 alleen zoude te kort komen een somme van zeventien duizent agt hondert en
 vyf guldens, het geen dan de eenigste last zoude wezen, die de *Oost-Indische*
 Compagnie zoude dragen, voor het cederen van alle de Plaatzten in *Africa* en
America, als boven gezegt, nevens het Kanon, Magazynen met zyne ap en
 dependentien, welke by verkoop Millioenen zouden renderen; mitsgaders voor
 alle die voor verhaalde winsten en avantagien, die de *Oost-Indische* Compagnie
 zoude trekken ende genieten, en zelfs zoude deze last maar voor eenige wei-
 nige jaren stand grypen, aangezien de Tractamenten van de voorschreve negen
 Bewinthebberen, en de Gagic van de Bedicendens, na verloop van korte jaren,

als genoegzaam alle zullen uitgestorven zyn , weder ten profyte van de *Oost-Indische Compagnie* zullen vervallen ; en de zelve Tractamenten , die tezamen uitmaken 33405 guldens , dan gerekent by de bovenstaande zomme van 202195 guldens , en komt te bedragen een zomme van 235600 guldens , zo dat 'er na verloop van weinige Jaren een liquide zomme van 15600 guldens jaarlyks , boven de uitdeeling van 220000 guldens , ten profyte van de *Oost-Indische Compagnie* zoude overschieten.

1719.
January

En om de voorschreve last van 17805 guldens voor die korten tyd , zo lange gemeelde Bewindhebber en Suppoosten in het leven zyn , te vinden , en te gemoet te komen , zo zoude de *West-Indische Compagnie* , aan de *Oost-Indische Compagnie* cederen , en aan de zelve quiteren , hare regtmatige pretensie , die zy ten laste van de *Oost-Indische Compagnie* is hebbende , uit hoofde van de Plaatzten *Conchin* en *Cauanor* , in *Oost-Indiën* gelegen , en by de *Oost-Indische Compagnie* in possessie genomen , ende als nog bevonden werdende , zonder daar tegens coit eenige vergoedinge aan de *West-Indische Compagnie* gedaan te hebben , monterende de gemeelde pretensie liquide een zomme van drie Millioenen guldens , of 30 Tonnen Gouds , welke zo considerabile zomme de *West-Indische Compagnie* by het Tractaat , tusschen de Kroon *Portugaal* en dezen Staat in den Jare 1661. gelloten , wegens het nemen der voorschreve Plaatzten *Conchin* en *Cauanor* , hecht moeten missen , ende die by de *Oost-Indische Compagnie* , zonder daar voor eenig æquivalent te hebben gegeven , zyn geacquireert , van welke voldoening de *Oost-Indische Compagnie* alsdan in het geheel en voor altoos ontheven en bevryd zoude zyn.

XXV. Waarenboven door de *West-Indische Compagnie* , aan de *Oost-Indische Compagnie* nog zoude overgegeven werden de considerabile en liquide pretensie van de Kroon van *Portugal* , concernerende de restitutie van alle het Geschut , het welk by de *Portugeezen* by het innemen van het Recief en andere Vestingen in *Brazil* is gevonden , ende met de Wapenen van den Staat of van de *West-Indische Compagnie* is getekent geweest , bestaande in 130. Stukken Metaal Kanon , en 189. Stukken Yzer Kanon , volgens de Notitie daar van gemaakt , en tot welke restitutie de Kroon *Portugal* zig by 't Tractaat van den Jaare 1661. met haar Hoog Mogende aangezaan en gesloten , particulierlyk heeft geobligeert , en welke pretensie uit voorzeide hoofde , en na de waarde van het Kanon , tusschen de gedagte Kroon en gemeelde Staat gereguleert en geprijsert , reelyk komt te belopen 106582 guldens : Welke pretensie wel levendig is gehouden , dog om redenen tot nu toe niet en is gevordert geweest , en jegenwoordig daar over een Memorie aan haar Hoog Mogende zoude kunnen werden geprezeenteert , om die voldoeninge te erlangen.

XXVI. Waar by al verder nog kan werden gevoegt , en door de *West-Indische Compagnie* , aan de *Oost-Indische Compagnie* mede zoude werden overgegeven , alle de agterstallen , en nog onbetaalde Subsidiepenningen , door de Provincie van *Zeeland* , aan de *West-Indische Compagnie* , uit hoofde van de 200. Man van Oorlog deugdelyk verschuldigt , bedragende dezelve 131000

guldens,

1789. *Januarij* guldens, die door de *Oost-Indische* Compagnie op een gevoeglyke wyze zekerlyk geconfequeert zullen werden.

XXVII. Men zoude by dit alles taatfelyk nog kunnen voegen, de confide-
rable regtmatige fchuld van den Staat dezer Landen, aan de *Wefl-Indifche*
Compagnie, belopende een groote zomme, dewelke in liquide gelden door de
Wefl-Indifche Compagnie, aan hooggedagte Staat, in vorige tyden, tot behou-
denis van het gemeene Land zyn geturneert, dog tot heden onbetaald gebleven;
omtrent welke fchuld men zig egter voor tegenwoordig niet verder zal elar-
geren, maar in die hoope en verwagting blyven, dat haar Hoog Mogende,
wetende de deugdelykheit van de voornoemde fchuld, volgens der zelve
requiteit omtrent de voldoening van dien t'eeniger tyd favorable reflexie en re-
folutie zullen gelieven te nemen.

XXVIII. De *Wefl-Indifche* Compagnie in hier voegen, als hier boven is
aange-toont, in de *Oost-Indifche* Compagnie zynde ingelyft, zo zoude de Be-
windhebber van de *Oost-Indifche* Compagnie diertalven geen meerder moei-
té ofte befommering met de zaken van de *Wefl-Indifche* Compagnie behoeven
te hebben, alzo alle de zaken, gemelde Compagnie betreffende, gemakkelyk
door die Bewindhebber, die in de *Oost-Indifche* Compagnie waren overge-
gaan, waargenomen zouden kunnen werden, en door de zelve de Vergade-
ring gedient van de belangen en interellen van de Kusten van *Africa* en *Ame-
rica*.

XXIX. Waar mede, om in deze een befluit te maken, Bewindhebber
van de generale *Wefl-Indifche* Compagnie hun geperfuadeert houden, en ze-
kerlyk vertrouwen, dat, als wanneer de redenen en positiven, hier vorenter
neder gefeld, behoortlyk, en met een onpartydig oog, ingezien, en nauw-
keurig geëxamineert en overwoegen werden, een ygelyk ten vollen zal moeten
overtuigt wezen, dat de gemelde twee Compagnien, met den anderen zynde
vereenigt, (waar toe het appuy en welbehagen van den Souverain zoude moe-
ten werden verzogt,) dezelve zoude wezen de grootfte en magtigfte Compag-
nie of Societeit van geheel *Europa*, onzaggelyk voor de Nabuuren, en een
fteunzel voor den Staat, en voor de Ingezeten van dien; weshalven Be-
windhebber van de *Wefl-Indifche* Compagnie dan ook in die verwagting
zyn, dat dit haar Project en Consideratien tot het vereenigen van beide de
Compagnien, als waar door der zelve voordeelen zo confiderabel zullen
worden vergroot en vermeerderd, geamplecteert ende aangenomen zullen wet-
den.

(a) niet
nog 35.

Gelyk men de Handelingen, over de (a) Barriere, van het uitterfte
gewicht oordeelde te zyn, dus hadden deswegens zedert eenige maan-
den wederzyds gevolmagtigden, zo van den Keizer als van haar Hoog
Mog. de Heeren Staaten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, te *An-
werpen*, te *Bruffel*, en inzonderheit in *s Gravenhage*, met veel ernst
gearbeid; begeerende gemelde haar Hoog Mog: te gelyk in dit Trac-
taat

tuat van Barriere ook afgedaan te hebben alle hare pretensien, die zy ten opzichte van de *Spaansche Nederlanden* regtmatic konden voortbrengen, en welke het Keizerlyke Hof, als possesseur van die Landen, thans verschuldigt was te voldoen, om daar door de verschillen t'eenmaal weg te nemen. In dit gevoelen scheten het *Groot-Britannisch Hof* mede te stemmen, want zedert dat haer (a) Gezant Stanhope (a) zied 1715. January 1715. aan 't Hof te *Wenen* was gearriveert, zo bevondmen dat deze zaken zig ten goede begonnen te schikken; ja men verzekerde, dat zyne Keizerlyke Majestait aan evengemelden Minister verklaard had, alles te zullen doen, wat van hem billyk konde gevordert werden, om met de Koning van *Groot-Britannien*, en haar Hoog. Mogende de Heeren Staten Generaal, in een vertrouwde Vriendschap te leven. Zedert gesaakte de onderhandeling wat meer aan de gang, en voornamentlyk tot het verdeelen der Keizerlyke Regimenten, Guarnizoen houdende te *Aken*, *Koulen*, en in meer andere daar omtrent leggende Plaatzten, om dezelve te Inquartieren in 't Hertogdom *Luxemburg* en *Limburg*; komende den 2. dezer maand den Keizerlyken Generaal Major Wagrendonck in de eerstgemelde, daar hy den 3. den Raad van dat Hertogdom, en den 4. de Magistraat der Stad, den Eed van getrouwheit afaam, zo dat dezelve aldus in des Keizers dienst overgingen. Hier op wierd den 16. de Beneden- en den 17. de Boven-Stad, door de *Hollandse* bezetting, die ten deele naar *Bon* en *Mastriegt* marcheerde, aan de Keizerlyke Troupen ingeruimt, mitsgaders, tot teeken van blydenschap, het Kanon geloscht, en in de Kerk het *Te Deum* gezongen.

Boven alle de Comptoiren in de Provintien van *Namen* en *Luxemburg*, zo mede te *Nienpoort*, daar de Regten op de Uitgaande en Inkomende Goederen geheven werden, was reeds het Keizerlyke Wapen opgehangen, moëtende die Penningen ter dispositie des Keizers daar blyven leggen; desgelyks waren tot het doen vergaderen der Staten van *Brabant*, tegens den 2. January, voor de eerste maal cirtuire brieven afgezonden. Den Keurvorst van *Bejeren* had ook, al in 't gind van de voorlede maand December, aan de Staten en Magistraat van de bovengemelde Provintien, zyne Brieven laten toekomen, en ontslaande van den Eed van getrouwheit ten zynen opzichte voorals gedaan, mits datze aan hem hunne agerstallige Schattingen, wel voornamentlyk aan de Leverantiers van etnige Goederen, ten

1785.
January

dienste zyner Troupen verstrekt , derzelve Reekeningen vereffenden en betaalden.

Den Heer van Daivenvoorde, Ruwart van den Lande van *Putten*, was in de voorlede maand December, van wegens haar Hoog Mogende, tot extraordinair Ambassadeur naar 't Hof van *Groot-Brittannië*, door de Heeren Staten van *Holland* en *West-Vrieland*, verkoren, om den nieuwen Koning, over deszelfs komste tot den Throon, te gaan begroeten. Ook had omtrent dezelve tyd den Heer Palmquist, *Zweedschen* Envoyé resideerende in *s'Gravenhage*, tyding ontfangen, dat den Koning, zyn Heer en Meester, gelukkig te *Sraalzond* was aangeland, en vervolgens daar van aan haar Hoog Mogende, en aan alle de Uithemse Ministers, de behoorlyke kennisse gegeven.

Den Grave van *Straffort*, als *Groot-Brittanschen* Minister by haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal, eenigen tyd geresideert hebbende, en nu van zyn Koning te rug ontboden zynde, zagmen den 31. December ter Vergadering van welgemelde haar Hoog Mogende, by een publyke Audientie, zyn afscheid nemen. Hy wierd opgehaalt met de eerste Karos van Staat, en gevolgt door een groot getal andere Koetzen, mitsgaders ter gehoorhebbing ingeleid door de Heeren du Tour en Renswoude. Binnen komende, plaatste hy zig in een Armstoel, tegens over den Heer President Velters, en deed, in de *Franche Tale*, deze volgende Aanspraak.

Hoog Mogende Heeren,

BEhalven het geen Gy uit den Brief des Konings, myn Meester, komt te verstaan, heb ik ordre van zyn Majesteit, om, van U Hoog Mogende afscheid nemende, te herhalen de verzeekeringsen van deszelfs volstandige en onschendbare vriendschap voor deze Republyk; welke Hy U zelf gaf, wanneer Hy hier door passeerde, en welke ik gelegenheit heb gehad, aan U Liederen meer als eens, na de dood van die zeer Uitmuntende, zeer Godvrugtige, en zeer Roemrugtige Princesse, wylen de Koningin, te herhalen.

De Koning, myn Meester, is zo gevoelig van de blyken, die U Hoog Mogende Hem gegeven hebben, van hare genegenheit, en aankleving aan zyne belangen, dat zyn Majesteit nimmermeer in gebreke zal blyven aan eene regtvaardige erkentenis.

De zeer grote en uitmuntende hoedanigheden van zyn Majesteit, gevoegt by zyne Magt, zullen U strekken tot verzekering, dat, Gy de goedwilligheid en het Koninglyk Woord van dien Vorst eens hebbende, uwe Republyk zig daar op als het vaste steunzel verlaten kan.

Het

Het is niet van hoeden, maar van het begin af, van myne Ambassade by U Hoog Mogende, dat ik getragt heb U te bevoftigen in het gevoelen, dat eene nauwe vereeniging met de Kroon van Groot-Brittanniën U niet anders als voordeelig, en zelfs noodzakelyk kon zyn; Uwe Republyk heeft de uitflagen deswegens al te dikwils gezien, om de waarheit daar van te kunnen in twyfel trekken.

1715.
January.

U Hoog Mogende zullen ligtelyk begrypen, dat, na een Gezantschap van ontrent dertien Jaren, 't welk ik onder de Regeering van wylen Koning WILLIAM, Rocmrugtiger Gedagtenis, begonnen heb, het my aangenaam wzen moet, (hebbende altyd de volkome goedkeuring van myne Souverainen gehad) tot mynent te rug te kunnen keeren, en aldaar het tegewoordig geluk van myn Vaderland te genieten.

Ik keer derwaarts met des te meer genoegen, om dat ik de voldoening heb, van het gelukkig besluit myner Negotiatien te zien. Het is waar, dat de teekening van het Tractaat, tusschen Spanjen en 't Keizer, nog schynt te ontbreken, om de Vreede geheel en al te voltoeyen. Wyshalven ik my verplicht vind, om U Hoog Mogende te onderrigten, dat dezelve zo naby gebragt is, dat 'er in eene Conferentie, die onlangs tot mynent, tusschen de Plenipotentiarijssen van deze twee Kroonen is gehouden, niets overbleef, als het eenig verschil van ontrent 13000 Ryksdaalders, zonder het welk het Tractaat toen getee-kend zoud zyn geweest, 't welk niet kan missen, tegens de te rugkomst der Expressens, die deze Ministers verplicht meenden te zyn dienaangaande na hare Hoven te zenden; want de zomme is al te gering, om een zaak van dat belang langer op te houden, te meer, om dat de Aller-Christelykste Koning daar wel tusschen beide komen wil.

Ik heb ook moeten arbeiden, zo als aan U Lieden bekend is, agtervolgens myne Instructien van wylen de Koninginne, (ten einde om deze Vreede duurzaam te doen zyn,) om de verschillen tusschen den Keizer en deze Republyk, aangaande de Barriere, te vereffenen, als mede om onze Tractaten van Alliantie te vernieuwen, en om onderlinge Guarantien tusschen de Magten, die by de Balans en de Rust van Europa geinteresseerd zyn, op te regten; met de voornaamste zorg, van welke zaken, het den Koning zedert behaagt heeft te belasten een van zyne Secretarijssen van Staat, die, onder andere voordeelen, die van eene Perzoneele kennisse met den Keizer hebbende, niet nalaten zal, (zo als ik hoop) om die haast ten algemeenen genoegen te reguleeren.

Ondertusschen zie ik met vermaak, dat uwen Staat reeds begint te gevoelen de goede uitwerkingen van de Vreede; dat dezelve in eene volkome zekerheit is, bevryd van alle bekommeringen, voor de uitflagen van eenen langdurigen, bloedigen en lastigen Oorlog, waar in ikze, op myne aankomst alhier, vond.

Gelyk ik altoos zeer opregtelyk het welzyn, en de veiligheid van deze Republyk gewenscht heb, zo kan ik zonder stilzwygen niet voorbygaan de voldoening die ik heb, van, gedurende den loop van myne Negotiatien, gelegheden

1725.
January

heden te hebben gehad, om daar van zeer woëntlyke blyken te geven, en zeer aanmerkelyke dienften aan deze Republyk te hebben gedaan, het welk byzonderlyker aan eenige zeer waardige Leden van dezen Staat, die my met hare vryndfchap hebben voorged, bekend is, en die niet nalaten zullen my dienangaande regt te doen.

My fchiet niets over, als U Hoog Mogende te bedanken voor de beleefdheden, welke Zy my gedurende myn verbyf alhier bewezen hebben; haar verzekerende, dat ik daar van altyd eene volkome erkenenis zal bewaaren, en dat ik niet nalaten zal, in myn Vaderland zynde, gelyk ik altoos gedaan heb, al het geen in myn vermogen zal zyn toe te brengen, om de goede Harmonie en Unie tuffchen onze twee Natien te behouden, welke ik aanmerk als het beste en vaste steunzel van de Balans en Vryheit van *Europe*, zo wel als van de Protestantze Religie.

Den Heer. Prezident, van haar Hoog Mogende Vergadering, antwoorde op deze aanspraak, mede in de *Fransche* Tale, ter zake paffende; en waar op dien *Groot-Brittannifchen* Minister, met dezelve plegtigheden als hy opgehaalt was geworden, weder te rug naar zyn Logement wierd gebragt, en daar hy verfcheide Heeron van de Regeering onthaalde; zynde hy zedert door dezen Staat begiftigt met het gewone gefchenk der Ambaffadeurs van gekroonde Hoofden, beftaande in een Goude Keten, met een daat aan hangende Medailje. In zyn plaats, om de belangen van het *Groot-Brittannifche* Hof, by haar Hoog Mogende te blyven waarnemen, was den Heer Generaal Cadogan reeds in *s'Graevenhage* verfchenen, en zedert nog gevolgt van den Heer Walpole, om hem in verfcheide zaken behulpzaam te zyn. Behalven deze, hadmen ook eindelyk den Heer Klingraaf zyne Credentials aan haar Hoog Mogende zien overleveren, welchen Heer mede, wegens den Koning van *Groot-Brittannien*, als deffelfs Envoyeten opzigte van het Keurvorftendom van *Brunfwyk Lunenburg*, in *s'Graevenhage* zoude resideeren.

Men zal dit Arttykel, en ook deze Maand, befluiten met de volgende twee Plakkaten; ziet hier den voornaamften inhoud van 't eerste, gedagte kent 3 January 1725.

DAt haar Edele Groot Mogende, by overweginge van de jegerwoordige constitutie van des Gemeene Lands Finantien, dezelve wegens den laaften Oorlog nog zodanig belaff vinden, dat die noodzakelyk met extraordinaire Middelen moeten werden ondersteund; Dat zy derhalven wel hebben willen confenseren in den Ophef van een Hondertfch Penning, te betalen van alle Obli-

Obligatiën , Los- en Lyf-rente Brieven , lopende ten lafte van het Gemeene Land , of van eenige publyke Comptoiren binnen deze Provintie , van eenige Steden , Colleezien , &c. gene uitgezondert. Dat dezelve Honderdften Penning mede zal worden geheven van alle zo genaamde nieuwe Obligatiën , die tot nog toe vry van den Honderdften Penning zyn geweest , en by Rezolütie van den 24 February 1714. zyn geëgalizeerd met de oude Obligatiën , tot nog toe den Honderdften Penning subjeët geweest zynde , dat van dezen Honderdften Penning alleen zullen werden bevryd de Lyf-Renten , welkers zes jaarlyge vrydom nog niet is geëxpireerd , mitsgaders de Obligatiën tot lafte van de *Oost-Indische Compagnie* , ter zake van de penningen by dezelve opgenomen , tot betalinge van de drie Millioenen , wegens het verkrygen van 't laatste Oëtroÿ ; en die gedurende den haastten Oorlog voor eenige gefixeerde Jaren , het zy by wege van Loterye , twintigjarige Renten , of anderzints , onder speciale belofte van Vrydom , wegens den Staat zyn gepasseerd. Dat , boven den voorsz. Honderdften Penning , nog zal werden geheven den Tweehonderdften Penning , op de Ampten , Obligatiën , Los- en Lyf-Renten , als mede op de Actien in de *Oost-Indische Compagnie* , die gedurende den Oorlog den Honderdften Penning subjeët zyn geweest ; en dat den zelve Tweehonderdften Penning ook zal werden geheven op de zo genaamde nieuwe Obligatiën , die toe nog toe vry zyn geweest , en by de bovengemelde Rezolütie van den 24 February 1714. met de oude geëgalizeert zyn ; en dat van de betaling van dezen Tweehonderdften Penning van de voorsz. Obligatiën , Rentebrieven , Lyf-Pensioenen en Actien in de *Oost-Indische Compagnie* vry zullen zyn de geene , die aan de ordre van de Heeren van de Ridderfchap en de Edelen dezer Landen , de respective Steden , de Ecclesiastique of Kerkelyke Comtoiren of Kerken , en de respective publyke Godshuizen zullen toebehoren &c. &c.

1714.
January

Het tweede, verbiedende den Invoer binnen de Provintie van *Holland en West-Vriesland* , van alle vreemde kopere Duiten , en inzonderheit de zodanige , die men in het voorleden Jaar in de Munt van *Zee-land* had geflagen , als zynde wel een derde minder van waardy als de *Hollandsche* , zalmen den Lezer in zyn geheel vertoonen.

DE Staten van *Holland en West-Vriesland* , allen den genen , die dezen zullen zien ofte hooren lezen , salut , doen te weten : Alzo wy , om veele nadrukkelyke redenen , in onze Plakkaten van den 20 October 1702. vermeld , en 11 January 1704 , den 7 February 1706 , en den 29 October 1707. geteweert , genoodzaakt zyn geworden een generale herstelling en redres te maan in de Duiten , of kopere Munten , van den voorsz. Lande , daar by te ordonneren en statuëren , dat in de Provintie van *Holland en West-Vriesland* geene andere kopere Munten of Duiten ingebragt zoude worden , of gangbaar zyn , als de nieuwe Duiten , zedert den Jare 1702. de Munten van *Holland en West-Vriesland* gemaakt ; met uitsluitinge van alle

1715.
 Januarij

alle Duiten, of kopere Munten, hoedanig dezelve ook zoude mogen wezen, geene uitgezondert, onaan gezien dat dezelve zoude wezen gellagen op eenige Munte in de andere Provincien der *Vereenigde Nederlanden*, of dat dezelve zo goed als onze voorfchreve Provinciale Duiten mogten werden geagt, niettemin dezelve hebbende verboden, op de verbeurte niet alleen van de ingebragte of uitgebodene andere Duiten, of kopere Munten, maar ook op een boete van twaalf guldens, op ieder zodanige Duit of stuk kopere Munte, dewelke bevonden zoude mogen werden ingebracht, uitgeboden of ontfangen te zyn, te betalen zo wel by den ontfanger als uitbieder, of inbrenger der zelve Duiten, ieder *in solidum*, te appliceren de eene helft voor den aanbrengrer, en de wederhelfte voor den Officier, die de calange zoude komen doen: En by al dien een van beide, 't zy ontfanger of uitbieder, de overtreding zelfs zoude komen aan te brengen, in diervoegen, dat de medepligtige van zyne overtredinge zoude komen overtuigt te werden, den aanbrengrer niet alleen zoude vry zyn van de boete, maar daar en boven zoude genieten de helfte van de boete van zyn voorfz. medepligtige. En zo 't zoude komen te gebeuren, dat de overtreeders van den voorfchreven onzen Plakkate niet in staat zouden zyn de geïmponeerde geldboetens op te brengen, dezelve arbitralyk, by gevankennisfe of aan den Iyve, na dat zy het zelve meer als eens mogten hebben gepleegt, zouden werden gestraft. SO IST, dat wy, gansch ernstelyk begeerende, dat de voorfz. onze heilzame ordres preciselyk, en zonder de minste diffimulatie of infractie, geobzerveert en geëxecuteert zullen werden, hebben goedgevonden, zo als wy gocdvinden by dezen, de gemelde ordres te vernieuwen; te meer, alzò wy werden berigt, dat 'er albereids eenige Duiten van de andere Provincien, in deze Provincie beginnen in te komen, voornamelyk zodanige, die op de Provinciale Munte van *Zeeland* in dezen Jare 1714. zyn en werden gemunt, waar van de Figure ten overvloede hier onder is gestelt, dewelke, als zynde ruim een derde minder waardig als de Duiten, by ons tot nog toe gedaan Munten, wy by dezen wel specialyk komen te verbieden; egter, tot voorkominge van schade onzer Ingezetenen, dezelve provisionelyk te reduceeren op een penning of halve duit, voor den tyd van drie eerstkomende Maanden, te rekenen na de Publicatie dezès; na welken tyd wy dezelve als nog wel expresselyk verbieden in deeze Provincie in te voeren, uit te geven, of te ontfangen, op de boeten hier voren tegen de ontfangers en uitgevers der vreemde Duiten gestatueert.

Lastende alle Officieren van de Justitie op de Overtreeders dezer scherp regard te nemen, en dezelve zonder dilay, diffimulatie of conniventie te calangren, of te doen calangeren, op pene van onze indignatie, indien daar ontrent in het minste bevonden zal werden te hebben genegligeert; zynde te gelyk onze ernstige meeninge, dat een iegelyk, die eenige overtredinge zal komen aan te brengen, van het zelve by Missive, of anderzints, ook kennisse zal geven aan de Raden en Generaalmeesters van de Munten, op dat zy zouden konnen inquireren op de executie, en de boetens der aangebragte overtredinge, en de aanbrengrers des noods behulpzaam zyn, om hare geregticheit te bekomen, mitsgaders ons van hunne ondervindinge en wedervaren dezen aangaande raport te doen. &c. &c.

1715.
February

F E B R U A R Y.

DE Oorlogs Declaratie der *Ottomannische Porte*, tegens de Republyk van *Venetiën*, was eindelyk in 't Ligt gekomen; in welke Declaratie, naar meldinge waarom zy dezen Kryg aanvingen, gezegt werd

TUR-
KYEN.

DAt de Ongelovige *Venetiënen*, die nog Geloof nog God hebben, niet zouden nalaten om de *Muffelmannen*, de ware aanbidders van de Godheit; indien zy met andere Potentaten in Oorlog geraakten, aan te tasten. Dat dit was het gevoelen van den Grooten Divan, en van den meest uitmuntenden onder der *Turken* Leeraren, en van den wyzen der wyzen, zeer devoot in de kennisse van God; en dat dit was de opinie van 't volk. Dat het Gode behage onze Religie en deszelfs heilige Leere eeuwiglyk te doen duuren. Uit kragt van dit mandament zullen alle Vizirs en Bassas van de twee Paardestaarten, en de Officieren van de eene Paardestaart, zig met haar onderhoorig Krygsvolk hebben te vergaderen, als dag en nacht even lang is, onder den Standaard van den Grooten Propheet Mahomet.

Men bespeurde onderwylen aan het *Turks* Hof eene verdeeltheit; willende de voornaamste Hovelingen, maar inzonderheit den Grooten Vizir, en den nieuwen Musti, zig gaarne dekken voor den kwaden uitslag en de nadeelige gevolgen, welke den Oorlog tegens de *Venetiënen* na zig konde sleepen. Deze beide voornamen Ministers wantrouwden malkander nogtans; gevende den Vizir blyken, dat by het Ampt van den Musti begeerde, en den Musti, daar tegens, arbeide onder de hand, om den Vizir te mogen de voet ligten. Dit in waarheit zynde, dan stond deze partyschap niet besliit te werden, voor dat een van beide hun hoofd, of ten minsten hunne Vryheit zoude verliezen; 't welk men egter nader van den Vizir, als van den Musti most verwagten; nadien de Geestelykheit in alle Ryken en Statendommen van de geheele Waereld, 't zy Heidenen, Mahometanen, of Christenen,

R

door-

1714. doorgaans de grootste agting onder het gemeene Volk weten te krygen.
 February

VENETIEN.

NU was eindelyk aan de *Venetianen* alle twyffeling benomen, op wien de groote Armature der *Ottomannische Porte* kwam te zien; dus zy niet in gebreke bleven, van zig met de uitterste vlyt daar tegens te wapenen, en inzonderheit om 't Eiland *Morea* in staat van Defentie te stellen. Haren Kapitein Generaal Girolamo Delfino, door zyne tegenwoordigheid, verzorgde alle de vaste Plaatzten; doende in de voornaamste derzelve de Magazynen met Oorlog- en Mond-provizien opproppen, de Vestingwerken verbeteren, en daar aan nog zommige nieuwe Sterkten byvoegen; 't welk ook op het Eiland *Corfu*, en op meer andere Eilanden in de *Archipel* geschiede; invoegen de *Turken*, daar op afkomende, een sterke tegenweer te vreezen hadde. Van deze toerustingten der *Venetianen* spreekt ten deele het onderstaande berigt uit *Venesien*, gedagtekt 15 February.

Voorleden Saturdag morgen, heeft zig den Heer Ludovico Flangini, Kapitein der Schepen, ingescheept op de Oorlogschepen *Constantia* en *Aquila*, om met dezelve en twee Transportschepen met 10000 Dukaten, een goed getal Soldaten, en Levensmiddelen, met de eerste gunstige Wind na de *Levant* te zeilen, zullende toekomende week gevolgt werden, van den extraordinaris Provediteur der Vloot, de Heer Marcus Loridan, met vyf Galyen, twee Galeassen, Artillery, Soldaaten en Amonitie van Oorlog; en in de naalkomende Maand van den Heer Fabio Bonvicini, met zes andere Oorlogschepen, welke toegetakeld werden. Tot uitvoering van den Oorlog, tegens de *Turken*, heeft de Stad *Brescia* beloofd 15000 Dukaten te zullen opbrengen; de daar toe behoorende Landen hebben reeds men 600 gemonteerde Soldaten, tot 30 Dukaaten yder, 18000 Dukaaten betaald, en zullen nog 4000 Dukaten opschieten. De bevoorregte Plaatzten, in het *Biesciaans*, zullen, om haar trouw te toonen, mede een goede somme verstrekken. Behalven 6000 Man, die het Canton van *Bern*, uit kragt van oude verbonden, aan deze Republyk moet leveren, mits dat maar in 't vaste Land en niet over Zee mogen gebruikt werden, zalmen van elk Canton nog twee Compagnien, yder van 200 Man, bekomen, mits datmen aan yder Kapitein 4000 Philippinen of Kronen, aan yder Luitenant en Vaandrig een Goude Ketting, en aan yder Soldaat anderhalve Goude Dukaat ter Maand geve. Met de Peotte, door de Regeering na *Dalmatien* gezonden, en Maandag hier te rug gekeerd, heeftmen, dat 1500. van onze Morlakken, en 100 Onderdanen van den Keizer, in de Landen van *Cetina* gevallen, tot in *Bossina* by *Seraglio*, de Hoofdstad van dat Landschap, doorgedrongen, en, na het verbranden van verschoide Dorpen, tot grooten schrik

schrik der Turken, met eenen ryken Roof van Vee, als anders, te rug gekoerd, 1714.
 en Meester van twee Dorpen op de Grenzen gebleven waren. Dien eigenlĳte *February*
 dag arriveerde hier mede een *Engels* Schip met Haring, waar van den Kapi-
 tein, te *Zante* aangewoest, berigt, dat den Kapitein Generaal te *Corfu* wierd
 verwagt, om de gantsche Vloot by een te voegen; dat het Schip St. Paulus,
 by Nagt van *Smirna* gevlugt, te *Zante* was gekomen; dat twee van onze
 Vaartuigen, uit *Morea* te *Lepanto* aangehouden geweest, waren geslaakt, en
 dat de Magt der *Turken* omtrent *Nagroponte* daaglyks sterker wierd. De Heer
 Zane, een van onze extraordinaris Ambassadeurs aan den Keizer, heeft zyne
 reize al door *Verona* na *Tirol* en *Wenen* voortgezet.

Het Esquader Oorlog- en Transport-Schepen, 't welk te *Venetien*
 gereed gemaakt was, en waar van in dit berigt gesproken werd, zag-
 men den 18. dezer maand, onder gezag van den Heer Flangini, in
 Zee loopen; en zoude 't zelve eerlange gevolgt werden van nog een
 ander diergelyk Esquader, gecommandeert door den Ridder Loreda-
 no, en voorzien met een aanzienlyk getal Landmilitie; zo dat deze
 twee Esquaders, in de *Archipel* zamen komende, nevens de aldaar reeds
 zynde Vloot, een ontzaggelyke Oorlogs magt stonden te formeeren.
 De *Morlakken* en *Montenegrinen* deden in de voormelde *Archipel*, door
 gestadige Stroperyen, de *Turken* reeds veel afbreuk, keerende dikmaals
 met een goeden buit te rug.

De Magistraat, over de Gezondheit te *Venetien*, had den 23. No-
 vember van 't jongst gepasseerde Jaar, op de gewoonlyke Plaatzen,
 doen afkondigen de volgende met den Druk gemeen gemaakte Rezo-
 lutie.

DE Doorlugtige en Voortreffelyke Heeren, Opper-Opzienders, Bygevoeg-
 de, en Opzienders der Gezondheit, verzekerd zynde, dat men tegenwoor-
 dig eene volkome Gezondheit geniet, zo wel in de Stad van *Hamburg*, als in
 de Provintien die van de *Oostzee* bespoeld worden, welke voordezen door de
 besmettelijke Ziekte bezogt waren; waarom de voorzigtigheit der Voortreffelyke
 Magistraat vereischte, om deeze Stad van *Hamburg* en de bovengemelde
 Provintien, mede te doen begrypen in het Decreet van Verbod, van den 14
 September 1713: Zo hebben hare Voortreffelyke, Doorlugtigste, verklaard,
 zo als zy kragt dezës verklaren, dat den vryen Handel aan de Stad van *Ham-
 burg* en de bovengenoemde Provintien, in het voorzeide Decreet uitgedrukt,
 opengesteld is; En dat aldus, zo wel de Perzonen als Goederen, van de ge-
 melde Plaatzen komende, wanneerze door de reis en togt, die zy door de
 Provintien van *Duisland*, en andere, dewelke nog gesloten worden, zouden
 mogen doen, niet verdragt zyn, vry toegelaten zullen worden.

1719. En zal de tegenwoordige werden gedrukt, afgekondigt en gezonden, aan February die het aangaan mag, &c. &c.

SPAN-
JEN.
(a) ziet
pag. 46.

DE tyd, wanneer de (a) gecombineerde Spaansche en Fransche Oorlogs Vloot, van Barcelona vertrekken zoude, om Majorca te gaan aantallen; was met het uiteinde dezer maand February nog niet vastgesteld, wyl de Zee in dit Zaizoen zeer onstuimig bleef, zo datmen best oordeelde, daar mede ten minsten tot den 15. Maart te wagten; want eerder in Zee gaande, dan zoude niet meer als 22. Battaillons kunnen ingescheept werden, en de Ruitery naderhand volgen moeten: behalven dat de zes Galeyen, die men tot de Landing nodig had, ook nog zo spoedig niet, om uit te lopen, vaardig waren te krygen.

Koning Philippus had dezer dagen, het volgende zeer aanmerkelyk Decreet uitgegeven, en aan zynen Raad toegezonden.

ZYnde in de Regeering van myne Koningryken het eenigste voorwerp van myne begeertens, de behoudenis van onze H. Religie in hare aldergrootste zuiverheit; de vermeerdering der welvaart, en de verligting van myne Onderdanen; de regte Administratie der Justitie; de uitroeijing der ondeugden en de verheffing der deugden, welke de beweegredenen zyn, waarom God de toomen van de Regeering in de handen der Monarchen legt; en vervolgens agt gevende op de gerustheit van myne Conscientie die onafscheidelyk daar van is, zo hebbe Ik, niettegenstaande door de Koningen myne Voorzaten, en door My, aan dezen Raad verscheidemalen verzogt is, om al het geene, dat van haar af hangt, toe te brengen, tot bereiking van de bovengemelde eindens, deze Ordre nog wel willen vernieuwen, en ze wederom gelasten (gelyk als Ik doe) datze waakzaam zyn, en met allen mogelyken yver arbeiden aan de nakoming van deze verpligtingen. Voorts diend tot narigt van mynen wil, dat aan My niet alleenlyk in het toekomende voorgefeld word, het geen men dienstig en noodzakelyk zal agten, maar dat men zulks doe met eene volkome Christelyke Vryheit, zonder zig door eenigerlei beweegrede, of menschelyk ontzag daar van te onthouden; ja dat men zelfs altyd replicceere op Myne besluiten, wanneer men oordeeld, dat Ik die niet genomen heb met eene volkome kennis tegens een ygelyk, in wat zaak het ook zy. Protesterende voor God, dat het Myne meening niet is, het Gezag't welk hem besceld heeft aan My toe te vertrouwen, te gebruiken, als tot dat einde waar toe hy het My gegeven heeft, en't welk Ik voor zyne Godlyke Majesteit, op Myne Ministers overdrage voor zo veel als zy uitvoeren, het geene Ik ter herte neem, en by dit Decreet herhale. Kunnende Myn zelven niet voor gelukkig houden, indien Myne Onderdanen het niet waren, onder Myne Regeering; en indien God niet gediend is in Myne Ryken, als hy behoord gediend te zyn, van wegens onze ongenade, elende en menschelyke zwakheit, het ten minsten nu met

met meer gehoorzaamheit aan zyne Wetten en Geboden zy, als het tot nog gefchied is. Hier van zal den Raad van Finantien kennis nemen, om de uitvoering te bezorgen. 1715.
February

Gedaan in 't Buen-Retiro den 10 February 1715.

Was getekend,

IK DE KONING.

GESPROKEN hebbende, in de (a) voorgaande Maand, wegens de verschyning te *Marsellien* van een Ambassadeur des Konings van *Persien*, zo staat ons nu vervolgens te beschryven desselfs aankomst te *Parys*, en weergalozе pragtige gehoorhebbing aan 't Hof te *Versailles* by zyn *Fransche* Majesteit; dog eerst vinden wy nodig, om aan den Lezer te vertoonen den voornaamsten inhoud van het zeer wydlopig Dagverhaal zynер gantsche reize, 't welk met Privilegie des Konings, als dienende wel byzonderlyk tot speculatie omtrent het gedrag van dezen *Persaanschen* Afgezant, genaamt *Mehemet Rizal Beg*, gedrukt in 't ligt gekomen was.

FRANK-
RYK.
(a) 2261
Pag 56.

VOor af word aangetoond in wat staat de zaken der *Franffe* Koopluiden en *Missionarissen* in *Persien* waren, toen de Heer *Feriol* als Ambassadeur des Konings te *Konstantinopelen* was, en de Heer *Michel*, tegenwoordig Conzult te *Aleppo*, na *Isphahan* gezonden wierd, daar hy een Tractaat van Koophandel met den Koning van *Persien* maakte, 't welk de *Armeniers* kort daar na omver stieten, onder voorwendzel dat de *Fransche* *Missionarizen*, niet alleenlyk hunne Vrouwen en Kinderen zогten op te ligten, maar ook te dwingen om haren Godsdienst aan te nemen; waar over de *Franffe* Koopluiden en *Missionarissen* te *Amadan*, te *Tauris*, te *Chamakke* en te *Gandga*, zeer verdrukt wierden.

Een wyl daar na quam de Heer *Galiffon*, Bisschop van *Agatbople*, en Coadjuteur van den Heer van *St. Olen*, Bisschop van *Babilonien*, in *Armenien*, met een Brief van 't *Fransche* Hof aan den Koning van *Persien*: en, na dat hy zig drie maanden lang te *Eriwan* opgehouden had, wierd hy na *Isphahan* geleid, en daar zeer wel ontfangen. Zyn eerste werk was, om het Hof te onderreegen van de valsheit der beschuldigingen tegens de *Franffe* *Missionarissen* en Koopluiden, en hy vertoonde dat de *Armeniers*, en voornamentlyk hare Patriarch, geslagen Vyanden van dezelve waren, en zig niet de *Engelzen* en *Hollanders* tegens de *Franffe* Koopluiden verbonden hadden.

Ondertusschen was den Oorlog in *Europa* begonnen, en de Vyanden van *Frankryk* lieten niet na het gerugt van hare grote Overwinningen, tot aan de vreesde doelen van de Wereld, te doen klinken, 't welk de *Negotiatien* des

1715. Bifchops van *Agathople* niet weinig dwarsboomde; en , die Prelaat kort daar *February*. na komende te fterven, vervielen de zaken in dezelfde wanordre, waar in hy ze gevonden had. In zyn plaats quam de Heer Richard; en deze ontffing in gevolg van tyd, van de Heer des Alleurs, des Konings Ambaffadeur te *Konftantinopelen*, een gedrukt verhaal van het ftaan der Vyanden te *Marchiennes*, en *Denain*; van het opbrecken der beleegering van *Landreay*, en van de verdederde Overwinningen.

Dit deed de zaken van *Vrankryk*, aan't *Perfiaanze* Hof, geheel van gedaante veranderen, en die Koning befloot aanftonds een Gezant na *Parys* te zenden; dog dat moest geheim blyven voor de *Ottomannize* Porte; en nadien men vreesde, dat de Groten Heer zodanigen Ambaffadeur niet alleenlyk door zyne Landen niet zoud laten pafferen, maar zelf doen ombrengen, zo vond men goed, de brieven en de Commiffie van deze Ambaffade aan den Heer Richard te vertrouwen, om ze aan den Chan van *Eriuan* te brengen.

Hy vertrok dan in 't Jaar 1713. op Hemelvaarts-dag, na *Armenien*, en quam in 50 dagen te *Eriuan*; en zyne Brieven en Gefchenken aan den Chan overgeleverd hebbende, keerde hy over *Georgie*, *Mingrelie*, en de *Swarze Zee* na *Europa*. De Chan verkoor tot dit Gezantschap Mehemet Riza Beg, Intendant van die Provintie, en een *Perfaan* van geboorte, en hy vertrouwde de Gefchenken, voor den Koning van *Vrankryk*, aan een ryk *Armenis* Koopman.

Den 15 Maart 1714. vertrok de gemelde Gezant met een talryk gevolg van *Eriuan*, en quam den 28. April te *Smirna*. Hy deed van zyne komft aanftonds bedektelyk kennis geven aan den *Fransfen* Conzul aldaar, en verzogt hem zyne hulp, om fpoedig en heimelyk te kunnen fcheep gaan. De Conzul zond de Brieven en de Gefchenken, voor den Koning, aanftonds aan boord van een *Frans* Schip, dat na *Marseille* moest, en vyf dagen daar na ging de Armeniar, als een matroos gekleed, op een ander Schip, en volgde zyne Gefchenken.

De Gezant gaf ondertuffchen voor, dat hy een *Pellegrim* was, en een Bedevaart na *Mecha* wilde doen., om het Graf van Mahomet te bezoeken; dog de Tollenaar van *Smirna*, hem verdagt houdende, liet hem door verfpieders na-gaan, zo dat hy geen kans zag om over Zee te ontkomen; en 27. dagen te *Smirna* vertoeft hebbende, vertrok hy na *Konftantinopelen*, in hope, dat hy daar gemakkeliker zoud kunnen fcheep gaan. De Tollenaar liet hem volgen, en gaf aan den Grooten Heer berigt van zyn agterdenken, weshalven hy, twee dagen na zyn komft te *Konftantinopelen*, in verzeekering genomen wierd.

Men ondervroeg hem vercheidemalen, en men wilde hem doen bekennen, dat hy een Gezant des Konings van *Persien* was, en dat hy na *Vrankryk* ging; dog hy hield fttaande, en zwoer, dat hy een Beedevaard na *Mecha* wilde doen.

In alle deze vervolgingen viel hem niets verdrietiger, als dat hy zig genoodzaakt vond, om een Wiffelbrief van 10000 Piftolen op te eeten; dog de Heer

Des-

Des-Alleurs verworf cindelyk, door gefchenken als anders, dat hy met zyn Volk ontfagen wierd.

De Chiaus Bacha, die voornamentlyk de oorzaak van zyn vrydom was, moeft egter nog voor hem verantwoord, tot dat hy aan de Wagters van de *Pellegrims*, die hem na *Mocha* brengen, en vervolgens over *Damas* na *Persien* te rug zenden zouden, overgeleverd was; en daarenboven bleven nog twee ryke *Persiaansche* Koopluiden, te *Konftantinopelen* wonende, zyne Borgen.

Uit de gevangenis komende, ging hy heimelyk met den Heer Des-Alleurs overleggen, hoe hy best na *Vrankryk* zoud kunnen gaan; Zy beraamden dan, dat de Heer Paderi, Secretaris en Tolk des Konings van *Vrankryk*, een Athenier van geboorte, zig zoud bedienen van 't zelve Schip, 't welk hem, op zyn aankomft te *Konftantinopelen*, te *Troye* zoud afhalen, om daar mede na *Payas* of *Alexandrette* te gaan; en dat de Ambassadeur, met de *Caravane* ontrent de laatstgemelde Plaats gekomen zynde, zig aan boord van 't zelve zoud begeven.

Den 7 Augusty 1714. wierd de gewaande Pelgrim door den Chiaus nit zyn huis gehaald, en in handen van de Directeurs der *Caravane* gesteld. De Heer Paderi, zeven of agt Bedienden van den Gezant heimelyk aan boord hebbende doen brengen, ging den 11. zeil. De *Caravane* quam in 31 dagen een halt uur van *Alexandrette*, daar de *Pellegrims* gewoonlyk verzamelen.

Den 18 September geliet zig de Gezant, als of een van zyne Slaven (met den welken hy zig veritond) hem een kostelyk Juweel had ontfoten, en hy stelde zig zo verwoed aan, dat men den Slaafrade, om voor die tyd zyns Meesters room te ontflieden. Deze karel speelde zyn rol zeer wel, liep gins en weer, en na de Zeekant, geweldig tierende en roepende dat hy onschuldig was; en ondertusschen, met den Heer Paderi alles ontrent de vlugt van zyn Meester beraamd hebbende, keerde hy na de *Caravane*, en toonde zig nog even dol; maar men quam hem zeggen, dat zyn Meester het Juweel had weer gevonden, en dat het hem leed was, dat hy hem had verdagt gehouden; waar op hy zig weder verwoegde in de Tent, en aan den Gezant van zyne verrigtingen verslag deed.

Ter midnagt deed de Ambassadeur al zyn Volk waarschouwen, en quam met het zelve ongemoeit op den Oever, daar hy een Chaloup vond, die hem aan boord van het Schip by den Heer Paderi bragt: den 19 September ligte hy 't Anker, en arriveerde den 23 October te *Marseille*.

—t was in 't laatst van January, als dezen *Persiaanschen* Ambassadeur *Charemon*, twee mylen van *Parys*, aankwam, hebbende hy en gevolg, door het koude Winter weer, op de reize van *Marseille* ongemak uitgestaan. Den Baron de Breteuil, welke van we— en Koning dien Gezant te gemoet gezonden was, om hem te ver—

1714.
February

1715.
Februarij

verwellekomen, en verder te regelen het Ceremonieel van de Intrede binnen *Parys*, bevond den zelve Minister vry wat styfzinnig omtrent zyne eiffchen, aangaande de manier van gemelde Intrede, als verschillende by uitnemenheit zeer veel met de gewone omftandigheden, die men in *Frankryk* aan de Ambaffadeurs van gekroonde Hoofden toeflaat; begeerende niet alleen deze Intrede, maar zelf in 't vervolg zyne gehoorhebbing by den Koning, te Paard te doen, en boven dien nog verfehide andere befpoottelyke Formaliteiten meer; waar omtrent het *Fransche* Hof eenige zodanige Ceremonien bewilligde, daar het niet ligt zoude overheen gefapt hebben, ten zy het Volk, en inzonderheit de Geestelyken, zig verbeeld had, dat dit Gezantschap aan haar nuttelyke voordeelen, d'een in 't stuk van den Koophandel, end'andere in het begunftigen der *Fransche* Miffionariiffen in *Persien*, zoude komen toe te brengen. Maar ziet hier de hoogdravende Aanspraak, door den Baron de Breteuil, aan dezen *Persiaanfchen* Gezant, by zyne verfchyning en ontmoeting te *Charenton*, gedaan.

DE Keizer van *Frankryk*, myn Meester, de grootfte en Godvrugtigfte der Christen Keizers, de uitmuntenfte der Koningen van *Europa* in agtbaarheid; en de allermagtigfte ten Oorlog, zo te Lande als ter Zee, altyd onverwinlyk, de liefde van zyne Onderdanen, en de fchetze van alle Koninglyke Deugden, zend my, Myn Heer, om u van zynent wegen eene begroetinge te doen, en zig te verheugen over uwe aankomfte by *Parys*, de Hoofdstad van zyn Keizerryk, de rykfte en pragtigfte der Steeden van het gedeelte der Waereld, dat wy bewonen.

Hy weet dat de Keizer, uw Meester, de allervoortreffelykfte en de magtigfte Keizer van het Oosten is; en hy houdt zig verzekerd, dat, zynde aan deszelfs Hof zo vele doorlugtige Perzoonen, als 'er aan zyn, hy U uit hen verkoozen heeft, als eenen van uitstekende verdienften, en bequaam om de Band der eenigheit van twee zo magtige Monarchen te wezen; hy zal U, myn Heer, in alle gelegentheden blyken geven van de agting en confideratie, dien hy heeft voor eenen Ambaffadeur, die van wegens een zo groten Keizer komt.

My aangaande, myn Heer, ik houde het voor een geluk, van de ecrfte te wezen, aan wien hy bevolen heeft U van zynent wegen te komen complimenteren; Ik zal, in het keeren uit dit Gefprek, hem rekenschap gaan geven van de uitvoeringe zynrer beveelen, en nieuwe gaan ontfangen, wegens Uwe Intrede in *Parys*, en Uwe Audientie aan het zeer pragtige Hof van zyn Keizerlyke Majesteit.

Dezen Baron de Breteuil, als Introduceur der Ambassadeurs, de plegrige Intrede van dezen *Perfaanschen* Gezant, tot binnen *Parys*, nu ¹⁷⁴⁴ *February* zullende regelen, prezenteerde aan den zelven den Heer de Matignon, die den Koning verbeelden, en hem by zyne Intrede verzellen most; dog daar over ontstond ten eersten een hevig dispuut, op wat wyze den Gezant de Heer de Matignon behoorde te ontfangen, te weten, dat zulks staande, en niet zittende op zyn Tapyt, diende te geschieden; zeggende den Baron de Breteuil, *ziet daar den Heer de Matignon; die hier komt om u in de Naam van zyn Majesteit te geleiden, en deszelfs Perzoon te verbeelden; zynde hy, behalven dit, een Heer van Agibaarheit, wien den Koning niet gebruikt tot zodanige verrigtingen, als in bovengewont gevallen, in dewelke zyn Majesteit wil doen blyken de geneugte die hy heeft, van een Man van uwen rang te mogen zien, gekomen uit zo verre gelegen Landen, om hem te begroeten; waarop den Ambassadeur antwoorde, Ik verbeelde de Perzoon van mynen Vorst; dat de Heer de Matignon wy die van de zyne verbeelde, zo en is 'er geen ongelykheit, behalven dat verbinden ons de Wetten van Mahomet aan zodanige plegtigheden, namentlyk, van voor geen Heer of Prins, niet zynde de regeerende Vorst Perzoonlyk zelfs, op te staan; dit deed den Heer de Breteuil repliceren, indien gy niet wil verstaan, om deze keusheit aan den Heer Maarschalk de Matignon te toonen, dan zal de Intrede niet geschieden; als hebbende noit eenig Ambassadeur, het zy Europeaan of Vreemdeling, als gy alleen, zig tegens deze plegtigheid gestelt; en indien gy na geen redenen geliefte te luisteren, en hardnekkig blyft weigeren, om de schuldige eerbewyzingen aan zo grooten Koning, als myn Meeſter is, te doen, dan zal men u door dwangmiddelen daar toe brengen, en zelfs gevangen zetten. Fluks riep den *Perfaanschen* Gezant alle desselfs bedienden, gewapent zynde, by zig, om hem te stellen tegens den eersten, die hem eenig geweld zoude willen aandoen; maar ziende dat op dit *Fransch* dreigement niets volgde, zo ging hy, als een verwoed mensch, uit zyn Kamer; doende aan den Maarschalk de Matignon en den Heer de Breteuil zeggen, dat by zyne Intrede binnen *Parys* tegens hun wil en dank inde te doen. Hier op te Paard stygerde, zo wierd den Heer de Breteuil der maten toornig van spyt, over den hoon, hem van de *Perfaanschen* Gezant aangedaan, met zig niet te willen voegen met beraamde Ceremonieel, dat hy toeliep, en het Paard, waar den voormelden Gezant reeds zat, by den toom greep en vast hield,*

1714. onder betuiginge, dat de Intrede niet zonde gefchieden, indien by deſchul-
 February dige beleeftheit aan den Heer de Matignon niet kwam te bewyzen; dog
 den Perſiaan, in ſtede van zig te vergelyken, trok zyn Ponjaard, om
 den Heer de Breteuil een ſteek toe te brengen; en dit zoude hy ze-
 kerlyk gedaan hebben, ten ware zulks door den Tolk en andere pre-
 zente Heeren, die de hand tegen hielden, niet was belet geworden,
 pogende met veel welſprekentheit deze dulle Geest, en verwoedheit,
 te doen bedaren; invoegen de Heeren van Matignon en Breteuil,
 ziende op het onredelyk gemoed van den Perſiaan niet te kunnen win-
 nen, beſloten, om zyne brutaliteit te vergeven, en de Intrede na des-
 zelfs Caprice te laten voortgaan, liever als zig voor doodelyke geval-
 len langer bloot te ſtellen. Hier op wierd dan, zonder wederzyds meer
 van het Ceremonieel te ſpreken, de Intrede geruſtelyk tot binnen Pa-
 rys, na dat men in de Voorſtad van *St. Anthony* het middagmaal had
 gehouden, alle drie te Paard zittende, volbragt.

1. DE Compagnie Inſpecteurs van de Politie te paard, alle even eens ge-
 kleed.
2. De Koetzen van den Baron van Breteuil, en van den Maarſchalk van
 Matignon.
3. Een Berrie, gedragen van twee Muilezelen des Konings, en daar op de
 Geſchenken van *Perſien* voor zyn Majesteit.
4. Voor en agter deze Berrie, agt Trompetters van 's Konings Kamer, te
 paard.
5. Twaalf Handpaarden uit de beide Stallen des Konings, met koſtelyke
 Tuigen, en geleit door zyn Majesteits Palfreniers.
6. Vier Paarden des Konings, met Tuigen op de *Perſiaanze* wyze, en by
 den Toom geleit door *Perſiaanen*.
7. Tien *Perſiaanen* of *Armeniers* te paard, dragende elk een Snaphaan om
 hoog, op de knie ruſtende.
8. Twee *Armeniers* te paard, opzigt hebbende over de Geſchenken des Ko-
 nings van *Perſien*.
9. Twee Pages van den Ambaſſadeur.
10. Zyn Ceremonie Meester en Secretaris.
11. Zyn Tolk.
12. Den Ambaſſadeur zittende te paard, op zyn *Perſiaant*, hebbende den
 Maarſchalk van Matignon aan zyn regter, en de Baron van Breteuil aan zyn
 linkerhand, te paard.
13. De Voetknegten van den Ambaſſadeur rontom zyn paard, en die van
 den Maarſchalk van Matignon, en van den Baron van Breteuil naaft haar.
14. De Stalmeester van den Gezant, te paard, dragende den Standaard des
 Konings

Konings van *Persien*, even agter zyn Meester; en een Page dragende den Sa- 1715.
bet van den Ambassadeur, op zyn Knye rustende. February

15. Een groot getal Koerzen van de Princen en Princesen van den Bloede, en van den Marquis de Torcy, sloten den trein.

Den Maarfschalk van Matignon, hebbende aldus den *Persiaanschen* Ambassadeur tot binnen *Parys*, in de plaats genaamt het Hotel der Gezanten, geleid, nam, te paard zittende, afscheid van den zelve, en deed des anderen daags van het gebeurde aan den Koning te *Versailles* omstandig verslag; wanneer zyne Majesteit, kunnende in alle deelen niet goedkeuren het gedrag van den Baron de Breteuil, in dit werk gehouden, den Secretaris van Staat de Torcy ordonneerde, om zig aanstonds by den *Persiaanschen* Gezant te vervoegen, en zyn ooploepent gemoed te doen bedaren, met aan hem te zeggen, dat zyn Majesteit in geenerley wyze toestemde het bedryf van den Baron de Breteuil, en dat by de buitensporigheit, door den zelve gepleegt, met veel ongenuegte verstaan had; gered zynde, om blyken te geven van deszelfs vermaak, wegens dat hy den Perzoon van zulk een Gezantschap in zyn Koninkryk kwam te zien.

De Gehoorhebbing van dezen *Persiaanschen* Minister by den Koning, welkers Ceremonien waren geschikt op dezelve wyze, als zyne voormelde Intrede binnen *Parys*, most, ter oorzake van de Maans verandering, waar na de plegtigheden der *Mahometanen* geregelt zyn, nog wat uitgestelt blyven. Hy eischte ondertusschen alle dagen voor zyn Keuken drie levendige Schapen, een Lam, twaalf Hoenders, 40 Ponden Ryst, 50 Ponden Boter, en 30 Pinten Zoetemelk; welk Beestiaal door zyn eigen bedienden geslagt, en de Melk ook gemolken molte werden.

Laat ons nu tot zyne openbare Gehoorhebbing overgaan. Het was Dingsdag 's morgens den 19. February, wanneer den Maarfschalk de Matignon en den Baron de Breteuil, met des Konings Karos, zig naar het Paleis des *Persiaanschen* Gezant vervoegden, om hem af te ... naar *Versailles* te begeleiden. Zyne bedienden zaten reeds op ... gemonteerde Paarden, uit des Konings Stallen daar toe geleid, werdende den Standaart van *Persien* gedragen naast de Koets, welke twaalf Fuzeliers van den Gezant, presenterende hare Snapom hoog, reeden. Het geschenk des Konings van *Persien* wierd ... Armenier, genaamt Agoubehand, bewaarder van het zelve,

1715.
February

in een andere Koets gedragen. Aan het inkomen van *Versailles* by den Heer Bontemps, eerste Konings Kamerdienaar, en Gouverneur van het Paleis der *Thuilleries*, die allerhande verversingen voor den *Persiaanschen* Gezant had gereed gemaakt, hield de Koets des Konings stil; staande aldaar het Paard, dat hy beklimmen zoud, neffens nog eenige andere Paarden voor zyne bedienden, gereed; zomede de Trompetters des Konings, om den trein te volgen, en naar 't welke men deze onderstaande ordre, tot aan 't Paleis van *Versailles*, gebruikte.

1. DE Koets van den Baron van Breteuil, en voor dezelve drie van zyne Bedienden te paard.
2. De twee Koetzen van den Maarfchalk van Matignon, ook met Voorryders.
3. Twaalf handpaarden uit 's Konings Stallen, met kostelyke Tuigen, er door zyn Majesteits Palfreniers geleit.
4. Vier andere handpaarden des Konings, met Tuigen op zyn *Persiaansch*, en door *Persianen* geleit.
5. Twaalf Fuzeliers te voet, met hunne Snaphanen om hoog.
6. Verscheide Bedienden van den Ambassadeur te paard.
7. De Secretaris.
8. De Moula of Wetgeleerde, van den Ambassadeur.
9. Zyn Schatbewaarder.
10. Zyn Page, dragende zyne Tabaks pyp.
11. Agt Trompetters van 's Konings kamer.
12. Agoubehand, ook te paard, dragende op beide zyne handen het Geschenk, en de Brief des Konings van *Persien*, gewonden in een zyde Stof met goude bloemen.
13. De Ceremonie Meeſter van den Ambassadeur met den Tolk.
14. Den Ambassadeur op een paard des Konings, op zyn *Persiaans* gemon-teerd, rydende de Maarfchalk van Matignon en de Baron van Breteuil aan zyn linker hand; de Voetknechten, zo *Persianen* als *Armeniers* van den Gezant, gingen neffens zyn paard, en, die van den Maarfchalk en den Baron, naast hare paarden.
15. De Stalmeeſter van den Ambassadeur te paard, dragende den Standaard des Konings van *Persien*, en een Page dragende den Sabel van den Ge-zant.
16. De Koets des Konings, die den trein sloot.

Aan het hek, van de Voorplaats des Paleis, leiden de Fuzeliers van den Ambassadeur hun geweer neer, en gingen toen zonder wapen-nen. Op deze Voorplaats zagmen de *Fransche* en *Zwitserſche* Guar-des,

des, wel 2000 Man sterk, met slaande Trommels gerangeert. Den *Persiaanschen* Standaard bleef buiteu de Poort van 't Binnenhof, alwaar den Gezant de Guardes van de deur, en ook de Provoosten in ryen onder de Wapenen, mitsgaders dezen omtrek zo vol menschen vond, dat de Guardes groot werk hadden, om voor den Marsch, welke rondom in 't gezigt der Vensters des Konings geschiede, ruim baan te maken. Ten 11. uuren ging den veelmaal genoemden Gezant, verzeld van desselfs geleiders, den Maarschalk de Matignon en den Baron de Breteuil, te voet over de Hofplaats, klimmende langs de Trappen naar het Vertrek van zyne Majesteit. Alvorens hy zig ter gehoor begaf, stak hy een Sabel, neffens zyn Dolk in een Goude Scheede, op zyde; 't welk aan niemand geoorlofd zy, als aan de voornaamste Officieren des Konings van *Persien*. Zyn Secretaris ging aan 't hoofd van het gevolg der Ambassade, en Agoubehant, dragende op zyne handen het Geschenk en den Brief, marcheerde, met agt Trompetters voor zig, even voor den Ambassadeur. Hy wierd onder de Trap, door den Marquis de Dreux, en den Heer des Granges, beide Ceremonie meesters, (staande de hondert Zwitschers in hunne plegtgewaden, en met de Helmbaarden in hare handen) ontfangen. Voorts, op de Trap aan de deur komende, recipieerde hem den Hertog van Noailles, Kapitein van de eerste Compagnie Koninglyke Lytgarde, welk in ryen onder de Wapenen stond. Den Gezant, daar na den Brief, stekende in een zakje van Goud Laken, omtrent een en een halve Voet lang, uit handen van voormelden Agoubehant nemende, bragtze tot aan den Koninglyken Troon, agt voeten hoog, en geplaatst aan 't einde der Galery van de groote Zaal; invoegen hy, inkomende door de deur aan het ander einde van de zelve Galery, aansonds den Koning, zittende op zynen Troon, en verzelt van den Jongen Dauphin, nevens alle de Princen van den Bloede, zien konde; tonende zyn Majesteit zulk een groots en ontzagbaar wezen, waar door dezen Minister zig meer getroffen vond, als over het Edel gente der Kroon, en die waar mede het Koninglyke kleed bedekt. Hier deed den Gezant de eerste groet, wanneer den Koning voor 't tyd opstond, en de hoed afnam. By die gelegenheit was gedrang der Hovelingen zo groot, dat, niet tegenstaande de wyntgettrektheit der Gallerye, den Gezant lang werk had, om den Koning te kunnen naderen; waar omtrent gekomen zynde, en zyne

1715. niet op zynen Troon gezeten geweest was. Hier by dient nog gezegt, *Februari* dat, toen den *Persiaanschen* Ambassadeur den Throon des Konings naderde, desselfs Toebakspyp drager of Pagie hem volgde; die zekerlyk mede op de Trappen van den Throon geklommen zoude hebben, ten ware men hem niet tydig tegen gehouden, en te rug doen gaan had.

De Onkosten, by gelegentheit van dezen *Persiaanschen* Ambassadeur, door 't Hof van *Vrankryk* gemaakt, overtreffen verre de Geschenken door hem mede gebragt; van dewelke veele zig wonderlyke grote dingen voorstelden, en die nochtans, volgens zeker opgemaakte Lyst, maar in de ondergemelde klemodien en goederen beltonden.

· Zeven Karbonkels of Diamanten, wegende yder 200. a 250. Grein.
· Een Roos, geheel van *Orienteals* Robyn, van omtrent 40 Steenen by een gewerkt.

· Een Zabel, zynde de Greep een Smaragde Steen, met Diamanten en gekouleerde Steenen, mitsgaders de Scheede met Paarlen omzet.
· 280. Turkoizen.

· 24. *Persiaanze* Stoffen, d'eene helft met Goude, en d'andere helft met Zilveren Gronden.
· 12. Kasjens met Balzem, en drie met Mumie.

Andere Lysten, dezer Schenkagie Goederen, maken van de Karbonkelsteenen, nog Zabel, geen gewag; meldende alleen van 170. Turkoizen, 106 ruwe Paarlen, eenige Goude en Zilveren Stoffen, en twee Doosjens met *Persiaanze* Balzem, al te zamen in 't geheel geen 4000 Livres waardig, als zynde de Gestentens meest onzuiver en gebreklyk; dus veletwyffelden; of dezen Man wel waarlyk een Ambassadeur des Konings van *Persien* mogt wezen; ja het Hof zelf scheen daar aan geen geloof te slaan, zendende een Couriet naar *Isfahan*, om te vernemen, of hy die geno in der daad wel was, waar voor hy zig uitgaf; hem aanwyzende onderwylten zyn Verblyfplaats te *Glany*, na by *Versailles*. Wat aanbelangt zyne boodschap; men meende dat die slegs bestond, dat den Koning van *Persien* zeer genegen was, om te onderhouden het Traaktaat in 't Jaar 1700 gesloten; en dat by de *Fransche* Natie, 't zy *Missionarissen* of *Kooplieden*, wel in *Persien* begeerde te laten komen, mis datze geene middelen ter hand kwamen te nemen, om de *Arabiers* of *Persianen* tot het *Christen* Paaps Geloof over te trekken; behoudens ook, dat de *Persianen* vry en onverhindert in *Vrankryk* gaan en keeren zoude mogen.

In der daat een al te geringen oogmerk, de moete van de zware reize, nog de onkosten dezer Ambassade niet waardig. 1715.
February

Den Keurvorst van *Bojeren*, de reize naar zyne Staten nog eenige weken uitgesteld hebbende, ontving in 't laatst van January berigt, dat desselfs (a) Hoofdstad *Munchen* weder aan zyne Troupen was ingeruimt, waar op hy te *St. Cloud* (het Palys van zyn verblyf in *Frankryk*) een kostelyk Festyn en Bal gaf, mitsgaders 's avonds, onder alerhande vreugde bedryven, een zeer gierlyk Vuurwerk liet aansteken. Den *Zweedschen* Generaal *Spar*, in dezen tyd te *Versailles* gekomen, om, als Minister des Konings van *Zweeden*, eenige geheime Negotiatiën met het *Fransche* Hof te verrigten, genoot, kort na zyne komste, de eer van den Koning te begroeten, en met veel teekenen van achting bejegent te werden. Wegens zyn aanbrengen moggen wy de losse gissingen niet aantekenen, veel min van het verhandelde, kort daar na in des Konings Cabinet, ten bywezen der Afgezanten van *Bojeren* en van den Prins van *Hessenkassel*; dan alleen, dat het *Fransche* Hof wel genegen schein, om zyn *Zweedsche* Majesteit, volgens de Alliantien, tot het bereiken van zyn oogmerk, zodanige onderstanden te geven, als de noodwendigheden kwame te vereischen, en den staat der Finantien van de *Fransche* Kroon thans zoude willen toelaten; doende onderwyl veel haarer Krygs-Officieren in dienst des Konings van *Zweden* overgaan. (a) niet
172. 96

Den Lord *Stairs*, *Groot-Brittannischen* Afgezant, onlangs te *Parys* gekomen, om den Heer *Prior* af te lossen, en zig tot nu toe, zonder eenig Character aan te nemen, stil gehouden hebbende, schein eerst de *Intrigues* van 't *Fransche* Hof, in het behandelen van zommige zaken, te willen leeren kennen; afvorderende nogtans, op bevel des Konings zyn Meester, van even gemelden Heer *Prior* alle desselfs Schriften en Papieren. Onderwyl volharde nog al in *Frankryk* de Vrienden van den *St. Joris* Ridder, om zyn Intrest ten Hove te bevorderen, zo met het overmaken van geld voor de *Jacobiten* in *Engeland*, tot het *Faciliteeren* der verkiezingen van *Parlements* Leden ten zynen voordeele, als om hem in de goedgeunstige gedagten van zyn *Fransche* Majesteit, by het een of ander voorval, van hem de behulpzame hand te bieden, levendig te houden. Veel eer bleef het Hof van *Lottingen* hem aan doen; want na het viere te *Nancy* van het drie Koningen Feest, in zyn bywezen, en dat hy zig weder naar *Barr* begeven wilde,

1714.
Februarij

(a) zie
pag. 71.

wilde, zo had den Hertog van *Lotaringen* nevens den Keurvorst van *Trier*, door sterk aanhouden, hem bewogen, om den geheelen Vastenavond tyd aldaar te blijven; sparende geen vermakelyke Balen, Dansferyen, Toneelspeelen en andere oeffeningen van playzier. Hy logeerde in een Koninglyk gemeubileert Vertrek van gemelden Hertog, die hem, buiten nog veel diergelyke eerbewyzen, in 't byzonder betuigde, dat hy zyn opregte vriend was; en welke onderlinge genegenheit grootlyks toenam, zedert dat men uit *Engeland* had doen (a) ver- trekken den Afgezant des Hertogs van *Lotaringen*.

De *Fransche* Academie te *Parys* had, volgens jaarlykze gewoonte, in dezen tyd uitgegeven de ontwerpen der welsprekenheit, en van de Digt-konst, om op den bepaalden tyd ingelevert, onderzocht, en beloond te werden. Dat van de welsprekenheit was gerigt, over de ongemakken van den Rykdom, zo volgens het *H. Evangelium*, *Luc. 6: v. 2*. *Wie gy Ryken, als naar het gevoelen van de Heidelsche Wysgeeren*; en dat der Digtkunde bestond, om aan te toonen de voordeelen van de *Vrede*, en de verplichting van het gemeen aan den Koning, van die voor haar verkregen te hebben. Den Bisschop van *Remes*, die onlangs in zekere aanspraak den Koning wonderlyk opvyzelde, met het verheffen van deszelfs glorieuzen staat, boven die van alle andere Koningen der geheele *Waerelt*, deed ook een beschryving van de uiterste nood, waar in *Vrankryk* omtrent het uiteinde van den jongsten Oorlog gebragt was geweest; zeggende, onder anderen, *uwe Majesteit heeft, door de grootheid van u verstand, middelen weten te vinden, om zig te redden, door het verwekken van verdeeltheden onder uwe Vyanden, toen Vrankryk op het punt van desselfs ondergang stond; 't welk u in staat stelde om Spanjen te behouden, en die Monarchie in de handen van u Kleynezoön te bevestigen, als mede, om de Vrede aan Europa te geven, op voorwaarden, die recht roempragtig voor u zelf, en voordelig aan de Fransche Naam zyn.*

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN,
(a) zie
pag. 34.

KONING GEORGE, hebbende het vorige *Groot-Brittanisch* Parlement (a) onthouden, en belooft, van in 't kort zyn havelen te zullen geven, tot het zamen roepen van een nieuw Parlement, bleef deswegens niet veete dagen in gebreke; navolgens dezze nevenstaande Proclamatie.

GEORGE

G E O R G E R.

1715.
February

NAdien het den Almagtigen God door de aanmerkelykste uitwerkingen van zyne Voorzienigheid behaagd heeft, Ons veiliglyk op den Throon van dit Koningryk te brengen, niettegenstaande de aanslagen van boze Menschen, die zig zelve ongenogen toonden voor Onze Successie, en die zedert, door de allerverfoejelykste quadaardigheid, Onze vaste Rezolutie en Onze oevvormige pogingen, om Onze zeer uimuntende Constitutie beide in Kerk en Staat te handhaven, verkeerdelyk afgemaald, en door veelvuldige valsche inboezimmingen toegelegd hebben, om Ons by ons Volk verdagt te maken; zo kunnen Wy niet voorby, van by deze gelegenheit der eerste zamenroeping van Ons Parlement van *Groot-Brittannië* (om aan Ons zelve regt te doen, en ten einde de mislagen van andere, aan Ons niet zouden te last worden gelegd, in een tyd, wanneer de valsche indrukzelen, een groote en onherstelbare schade zoud mogen veroorzaken, voor datze opgeheldert kunnen zyn) aan Ons gantfche Koningryk bekend te maken, dat Wy zeer geraakt waren, van, by Onze komst tot de Kroon, de publyke zaken van Onze Koningryken onder de grootste moeijelikheden te vinden, zo wel ten opzigt van Onzen Koophandel, en verhandeling van onze Scheepvaart, als ten opzigt van de groote schulden van de Natic, die Wy met verwondering bemerkten, dat zedert het eindigen van den lasten Oorlog zeer toegenomen waren. Derhalven twyfelem Wy geenzins, dat, indien Onze geliefde Onderdanen ontrent de aanstaande Verkiezingen te werk gaan, met die veiligheid en die vryheit, welke hen volgens de Wetten toekomt, en die Wy vastelyk gerezolveerd zyn, aan haar te bewaren, zy in 't Parlement zenden zullen de bekwaamste Perzoonen, om de tegewoordige wanordres te verbeteren, en om zorg te dragen voor de Vrede en het geluk van Onze Koningryken, en voor de verligting van ons Volk voor't toekomende, en dat zy daar omtrent byzondere achtting zullen hebben, voor de geene die eene standvastigheid voor de Prötestantsche Successie hebben getoond, wanneer dezelve in het grootste gevaar was. Daarom hebben Wy, zo wel uit aanmerking van de bovengemelde zaken, als van andere gewigtige Consideratien, ten opzigt van Ons, en Onze Koningryken, nodig gevonden een nieuw Parlement te beroepen; en dienvolgens verklaaren Wy, dat Wy, met Advys van onzen Geheimen-Raad, heden aan onzen Kancelier van *Groot-Brittannië* geordonneerd hebben, om de circulaire Brieven of Ordres in behooryke forme af te zenden, tot beroeping van een nieuw Parlement, welke geteckend zullen zyn op Maandag den 28. dezer maand van January, en die te rug gezonden moeten worden den 28. van de maand Maart aanstaande.

Gegeven te St. James, den 26. January 1715.

Men zag dit bevel in het geheele Koningryk werksellig maken, en

1711.
February

daar op wederzyds Partyen niet weinig in de weer, om malkander in het verkiezen van stemmen te verkloeken; werdende de verdeeltheit tusschen de Whigs en Thors nog met zeer veel hevigkeit onder de hand voortgezet, en door zommige kwaadaardige geestelyke Wyfelaars, van dewelke een groot getal tot de Party der Thors overhielden, aangestookt. Uit dit Volk hadden zig eenige, onder de naam van de *Kerkparty*, opgedaan, die alles, wat zy vermogens waren te doen, in't werk stelden, om de tegenwoordige Regeering, in het verkiezen van Leden tot het Lagerhuis, te dwarsboomen; noemende zy alle hare tegenstrevs met de naam van *Whigs*, en, onder dezen dekmantel, zig bedienende van allerley ongeoorloofde practyken, op datze de Ingezetenen, welke tot het verkiezen van Leden bevoegt waren, mogten misleiden en aan haar snoer krygen; voorgevende dat hunne factie tegens een nieuwen Oorlog, en by gevolge ook tegens ongewoone Schattingen, gekant was; dat de Whigs ter contrarie waren Oorlogs gezind, mitsgaders voor een belasting van drie tiende deelen op alle vaste goederen, een generaal Hoofdgeld en een algemeenen Accys; wyders, dat zy op geenderhande wyze de Kerk begeerde te krenken, waar tegens de Whigs een Tolerantie zonder bepaling, zonder gemeene gebeden, en zonder Bisschoppen wilden hebben; dat zy de Conditien, door welke men de kroon op dezen nieuwen Koning gevestigd had, niet dagten te herroepen, daar nogtans de Whigs zeer sterk dongen naar de herroeping van de Acte tot limitatie der Kroon; dat zy geen Uitheemsen in eenige Ampten konden dulden, dog dat de Whigs daar toe zo wel *Turken*, *Hoogduitschers*, en *diergelyke Ongelovigen*, als *Engelschen van de vastgestelde Kerk*, wilde toelaten; dat zy geen Leger geitadig begeerde te onderhouden, daar nogtans de Whigs een vermeerdering van Krygs-Troupen best oordeelden, om met de zelve het Volk, oproerig werdende, te mogen beteugelen; dat zy geen langzittende Parlementen begeerden, waar tegens de Whigs tragte te doen vernietigen de Acte, om alle drie jaren een nieuw Parlement te beropen; dat zy aan de drukpers vryheit vergunde, waar tegens de Whigs dagten een Acte te maken, om alle Libellen, ten voordeele van de Kerk en van de geestelykheit geschreven, te verbieden, toelatende alle vrygeesten te schryven tegens God, en tegens de Christelyke Religie; dat zy de gedagtenis van de jongst overleden Koninginne in hooge achting hielden, dog dat de Whigs een yder aanmoedigden,

om

om gemelde Majesteit, en hare Vrienden te lasteren; eindelyk, dat zy gantsch geene verandering in Kerk en Staat konden lyden, en dat de Whigs daar tegens naar een geheele verandering haakten; dit alles, en nog meer diergelyke lasteringen, ten nadeele van de Whigs, vindmen in het (a) voorwaards geweld godloos Pasquil, genaamt ADVYS

AAN DE EYGEN ERFDEN VAN ENGELAND.

Langs dezen weg woelden de Thoris, om hare streng te mogen stevigen; ja door dit middel, en zelfs door geweld te plegen, gelukte het hun in zommige plaatzen, dat 'er nieuwe Leden voor 't Lagerhuis, van hare Cabale, verkoren, of oude gecontinueert wierden. Voegt hier by, de Considerable zommen geld, begroot wel op 46000 Pistoletten, welke men verzekerde uit *Vrankryk* over geremitteert te zyn, om de stemmen der Verkiezers te koopen; gelyk de waarheit van dien volkomen kwam te blyken, uit de rezolutie by Commissarissen van de Wisselbank, ongetwyffelt op bevel van 't Hof, genomen; te weten, om de Wisselbrieven, komende uit *Vrankryk*, niet te disconteeeren, en 't welk ook aan verscheide houders der zelve, verschynende aan de Bank, geweigert wierd, wyl men voor vast geloofde, dat die penningen alleen gechikt waren, om de stemmen der verkiezers van Leden voor het Lagerhuis te corrumperen.

Den 25. January verscheen den Groot Baillif van *Westmunster*, gevolgt van zyne Bedienden, alle te Paard, op verscheide Plaatzen van de Stad en vryheit van *Westmunster*, alwaar hy afkondigde, dat de Inwoonders, hebbende 't regt van stemmen gekregen, om Leden voor het Lagerhuis te verkiezen, zig den 2 February moften vervoegen te *Tutlefelds*, wanneer men de Electie van de twee Leden dier Stad en vrydom wilde doen. Die van *Zontwark* en *Londen* volgden dit voorbeeld; wyl ondertusschen de Thoris eene byeenkomst, wel van onrent 1000. menschen, in de Herberg de Zon hielden, en niet mal-kander besloten, om de Ridder's Withers, Gas, Steward, en Martints, als Candidaten op te stellen, zodanig dan ook geschiede. Ter zelve tyd waren de Whigs, meer als 2500. menschen sterk, in de Herberg de Kroon zamen gekomen, verkiezende de Ridder's Ward en Scawen, mitsgaders de Heeren Godfrey en Heisham, bevestigende dit besluit met een drievoudig geroep, van *God zegene den Koning GEORGE, en alle zyne Vrienden*. Ledert zagmen de Partyen bezig tot het winnen der stemmen; maar vermits by de laatste Electie verscheide Mal-

1715.
February

(a) zie
pag. 86.

1715. February verzatien waren gepleegt, zo deden de Sherifs afkondigen, *by aldien eenige diergelyke practyken by deze Electie mogten werden ondernomen, dat men zulke teledigers in verzekering nemen, en volgens de Wet tegens haar procedeeeren zonde.* Te Londen tradmen den 4. February tot de Electie van wegens die Stad, en beide de Partyen zig geprezeenteert hebbende, zo verklaarden de Sherifs, dat de meeste stemmen ten voordeele der Whigs lagen: maar de Thoris, zynde geensints hier mede te vreden, begeerden eene opneminge van alle de stemmen, en 't welke ook des namiddags ten twee uren begon; wanneer bevonden wierd, dat de Whigs wel 400. stemmen meer dan de Thoris hadden; en dit getal zagmen daaglyks zodanig aangroeijen, dat deze meerderheit der Whigs den 7. 's avonds, by 't slot der boeken, ruim 600. boven de Thoris kwam te beloopan; volgens welke reekening de Sherifs, de eerstgemelde vier Heeren, voor wettig verkoren Leden van 't Lagerhuis verklaarden en aannamen. Te *Kochester* wonnen de Whigs het mede met hare verkiezingen. Hier zagmen een fraye Cavalcade door de voornaamste Luiden, altemaal cierlyk uitgedoscht, waar van de getrouwde mannen voor reden, hebbende yder een strik van Oranje Lint op den hoed, met dit Opschrift.

*Voor GEORGE de Groote, wys en goed,
Zettenwe op ons goed en bloed.*

Nog zeer veel verkiezingen waren zedert ten voordeele der Whigs uitgevallen, namentlyk, te *Dover*, te *Wendover*, te *Westminster*, te *Harwich*, te *Zoutwark*, en op nog meer andere Plaatzten. Hier tegens schoten ze te kort te *Oxford*, alwaar de Universteit hare vorige Gedeputeerden weer verkoren, en, voor de Stad, de Heeren *Rowney* en *Walters*, mede twee Thoris, aangesteld wierden. Den Hertog van *Northumberland*, zig tragtende te wreken, over dat hem onlangs het kasteelschap van 't Kasteel van *Windsor*, en ook zyne Compagnie te Paard van de lyfwagt ontnomen was, wist te *Windsor* de twee Thorisgezinde Heeren, *Wren* en *Geer*, door meerderheit van stemmen, te doen verkiezen. Te *Middelsen* en *Hortfort* zagmen, op den dag der verkiezing, de Thoris niet zeer veel gejuig en vrolykheit naar *Brenfort* ryden, zynde dit de plaats alwaar de verkiezing most geschieden. De Whigs, mede derwaards willende gaan, vonden zekere doortogt bezet

bezet van het graauw, met zware stokken gewapent, niemant latende passeren, als die het groen veld teeken der Thoris op den hoed hadden. De Whigs, dit niet voorzien of gedacht hebbende, keerden ten deele te rug, dog van huane makkers, die dootsdingen wilde, wieden wel 25. aan het hoofd zwaar gewond. Door deze geweldnary bevonden zig de Thoris te *Bremfort* wel 200. sterker in getal als de Whigs, verkiezende derhalven naar hun zin de twee Schildknappen *Bertie en Smitson*. Te rug komende in *Londen*, zo ontmoetede gemelde Verkiezers den Prins en Princesse van *Wallis*, die uit de Comedie kwamen, en aan wien zy luidkeels toeriepen, *God zegene hare Koninklyke Hoogheden, en de Hoogvliegende Kerk*. Belangende de Verkiezing te *Hertfort*, zalmen den Lezer nog medeelen het volgende gedrukt verhaal.

1715.
February

⁹s **M**Ogens quamen uit het Huis van Mr. *Casar van Bennington*, die een der Candidaten was, omtrunt 60. karels, die byna twee maanden aldaar met eten en drinken, en met meer geld, als een daghuur, waren onthaalt. Deze, die midlerwyl al eenige Hoenders en Schapen van d'omleggende Jandluiden hadden gerooft, quamen ten dage van de verkiezing met trommelen en wimpels te voorschyn: Eenige van haar hadden *Harlequins* kleederen, en mutzen agter op den rug ahangende, en d'andere een strik van rood lint op hare hoeden. Het geschreeuw was *pro Presbyteriano, de Hoog-vliegende kerk en Sachtevotel; de Lage of Moderate kerk en de Duivel*: en sommige des nags nog eger.

Wanneer de Heeren *Casar en Gulston* te voorschyn quamen, gongen 'er twee Vrouwluiden voor haar, dragende een bouquet van bloemen, gemaakt als der *Pauzen Myter*, vol kruiffen. Dewyl nu de 60. karels, die voor *Casar en Gulston* hare stemmen gegeven hebben, nadchrand zyn doorgestaan; zo is in de *Courant*, genaamt de *Flying Post*, eene waarschouwing geteld, dat, indien iemand eenige van deze karels weet aan te wyzen, of 'ontdekken wie zy zyn, op dat men haar in regte vervolge, eene goede beloning zal ontfangen.

Niet tegenstaande alle deze snoode practyken der Thoris, zo kwam nograns, uit de overgezondene lyften der verkiezingen, doorgaans te blyken, dat de Whigs verre de overhand hadden.

Ingevolge de (a) Ordres, aan den Lord *Vicomte Townshend* en den Heer *James Stanhope*, beide eerste Secretarissen van Staat, den 21. January verleent, om ten huize des Grave van *Straffort* desselvs Papieren te gaan vorderen, en te verbergen, hadden zy zulks ook volbragt.

(a) ziet
Aug. 10.

1715.
February bragt; ontvangende twee Koffertjens, in dewelke alle de gefchreven gesloten lagen, die van hem, zo hy zeide, konde ge-eilt werden. Hy was reeds eenige dagen te voren tot deze overlevering gesommeert geworden, dog had van den Raad drie a vier dagen uitstel verzogt, om zyn eigen particuliere brieven te mogen uit zoeken; 't welk niet toegestaan, maar ter zelve tyd twee perzonen naar het Costuimhuis gezonden wierde, tot het verzegelen van alle de daar nog staande koffers, hebbende hy reeds verscheide daar van naar zyn huis doen afhalen. Eenige Gedeputeerden van den geheimen Raad vergaderden den eersten February in de *Coopit*, onderzoekende de voormelde papieren des Grave van Straffort, en op welk verslag de Raden van 't Cabinet, om alles te overwegen, mede vergaderden.

Even zodanige afvordering, van geschriften, wedervoer ook den Bisschop van *Londen*; dog, ten respecte van dezen Heer, geschiede dat werk wat Leefniger, hem vergunnende, op zyn verzoek wegens onpasselykheit, eenige dagen uitstel, en naar dewelke hy alle de papieren, volgens zyn zeggen, betrekkelyk tot de behandeling der zaken, waar in het vorige Ministerschap hem gebruikt had, overgaf. Hy ging den Koning in 't byzonder over deze toegevenheit bedanken, met verzeeking van zyn yver en getrouwheit tot desselfs dienst. Eindelyk, men kreeg ook berigt dat den (a) Lord Stairs, zo dra hy aan 't *Fransche Hof* was verscheenen, om den Heer Prior, *Groot-Brittannisch* Minister aldaar, wegens de vorige Regeering, af te lossen, van den zelve had afgevordert en in beslag genomen alle de Instructien en andere papieren, rakende zyne Negotiatien; en welke geschriften voormelden nieuwen Gezant aantsonds verzegelt naar *Engeland* afvaardigde. Deze omstandigheden vertoonden zig aan de Waerelt als voorboden van slechte gevolgen, wyl men daar uit zekerlyk most prezumeeren, dat het aantstaande nieuw Parlement scherpe onderzoekingen zoude doen, betrekking hebbende op alles wat het vorig Ministerschap verrigt had.

In 't laast van January zagmen een Koninglyke Proclamatie afkondigen, waar by den tyd van zes maanden, welke de Amptenaren na het overlyden van de Koninginne in dienst nogten blyven, en die zedert niet waren afgezet, nog drie maanden verlengt wierde, ten zy den Koning het zoude komen te behagen, om dezelve eerder van hare respectieve bedieningen te removeeren. Een ander Proclamatie be-
 loofde een præmie, van 200. Ponden Sterlings, aan de gene, die kwart

(a) ziet
 pag. 80.

te ontdekken de perzonen, welke op den 11 December laastleden in ¹⁷¹⁹ *Schootland*, in de Provintie van *Perth*, als Hooglanders gekleed en 't ^{February} aangezigt geverft, zekeren John Mackear, Officier van den Accyns aldaar, op een Barbaarſche wyze gekwetft, verminkt, ja beide de ooren afgefneeden, en dezelve aan de Galge gefpykert hadden, alleff om dat hy weigerde te drinken op de gezondheid van den bekenden Ridder Conſtantine Phips, en van den Lord Makdonald. Nog een Ordonnantie, des Konings enden Raad, zagmen ter zelve tyd te voorſchyn komen, tot het doen in 't licht geven van het verflag der Heeren Gecommitteerden, gebruikt om te onderzoeken wat miſlagen in 't Collegie der verminkten van *Chelſea*, zedert eenige Jaaren ingelopen waren; op dat aan de Waerelt mogt blyken het miſbruik der inkomſten, door de Bewinthebbers van 't zelve Collegie gepleegt; werdende, onder anderen, in dit verflag der Heeren Gecommitteerden verzoont.

Dat de zaken, van dat Koninglyk Hospital, op zodanig een onbehoorlyke, verderflyke en onverdedigbare wyze zyn behandelt, dat het goed einde, der liefdadige opregting van 't zelve, gantſch te leur word geſteld; ja dat het tot dien top van ongerechtigheit was geklommen; dat het veel meer tot een laſt aan de Natie, als tot hulp van oude en verminkte zoldaten diende; dat de jaarlyke onkoſten van dat HOSPITAAL nu belopen over de 91000. Pond. Sterl. daar de inkomſten, tot onderhout van 't zelve geſchikt, weinig meer bedragen als 22000. Pond. Sterl. en dat de extraordinaire onkoſten te wyten zyn aan eene ſchandelyke achteloosheit der voornaamſte Opzienders, en aan eene taſtelyke corruptie onder de mindere Bedienden, daar toe begunſtigd, zo niet aangemoedigd zynde door de Commiſſarizen zelf; dat de Betaalboeken op zulk een ſlinkſte wyze waren opgemaakt, en zo veele namen opengelaten, dat het klaarlyk te zien was, dat men niet anders daar mede voorhad, als om het geld, tot liefdadigheden geſchikt, met groote bezwaring en laſt van het gemeen, in de zak te ſteeken; dat het getal der geener, die buiten 't Huis penſioen trekken, zedert Juny laastleden, van 1719. ſtuks, aangegroeid zyn tot 9109. zonder eenige wettelyke of behoorlyke Acte te hebben, achtervolgens de Inſtructie van wylen de Koningin; en dat het ſchynd, dat, zo haalt men iemand onder de Verminkte aanneemt, hy onkerfelyk word, nadien van de bovengemelde 9109. rſonen, op de Lyſten der Betaalmeester, niet een enige doode door gehaald

willende deze verfoejelyke ontrouwe handelingen in 't voorkomen, had goedgevonden, om alle de bedienden van

1715.
February

dit Hospitaal te Casteen, en nieuwe in plaats aan te stellen; zo mede; wyl 't zelve Collegie der Verminkten te *Chelsea* zeer vermaart, en altoos door aanzienlyke Personen bestiert geworden zy, om als Commissarissen te benoemen den Prèzident van den Koninglyken Raad, den Kapitein Generaal, den Grave van Halifax, de twee Secretarissen van Staat, de Generaals Earle en Lumlei, den Betaalmeester Generaal der Troupen, den Secretaris van Oorlog, en de twee Controlleurs van 't Leger; mitsgaders, tot Gouverneur van dat Hospitaal, den Brigadier Generaal Stanwix, en tot Ondergouverneur den Kolonel Thomas Chudleig. Zyn Majesteit, dit bewind van Gouverneur aan voormelden Brigadier Generaal Stanwix zelf opdragende, gaf hem deze Les; dat hy zig wel moest wagen, van niet tegens dezelve klip te stooten, op dewelke zyn Voorzaat Schipbreuk geleden had. Nog meer veranderingen bleefmen in de aanzienlykste bedieningen van het Koningryk maken. Den Luitenant Generaal John Richmond Webb wastot Kapitein en Gouverneur van 't Eyland *Wight* verheven, gelyk ook den Luitenant Generaal Cholmondlei tot Gouverneur van *Tilbury* en *Gravesend*, den Heer Jeffroi Walpole tot Thezaurier van 't Hospitaal te *Greenwich*, Benjamin Teule tot Apotheker Generaal van 't Leger, en een groot getal andere, wiens namen en bedieningen wy onnodig oordeelen aan den Lezer te vertoonen.

In de groote Krygsraad, aangefelt tot het reformeeren der Troupen, was ook besloten, om de volgende Hooge Krygs-Officieren hare Regimenten te ontnemen; namentlyk, den Grave van Straffort, de Lords Nort- en Gray, Ross, Stuart, Syburg, Ecklin, Han, Hamilton, Jacolin, Bakwel, Hill, en Disnei, mitsgaders nog drie Kolonels van de Garde te Paard. Voorts, om het Regiment van Straffort te geven aan den Lord Cobham, en de vier Compagnien van de Garde, namentlyk, d'eerste aan den Grave van Portlant, mits, dat den Lord Absburnham het Commando daar over moest behouden, te zedat de Clauzul in de Acte van Successie, welke de vreemdelingen uitsluit van zodanige bedieningen, door het Parlement opgeheldert zoude wezen; de tweede Compagnie, tegenwoordig gecommandeert door den Grave van Aran, voor geld aan den Generaal Cholmondley; moettende den laatstgenoemden daar tegens zyne Compagnie Granadiers te Paard, van de welke hy Kapitein was, verkoopen; en de vierde Compagnie verbleef aan den Lord Dundonald, als hebbende den Grave Orkney,

Orkney, zyn bloedverwant, en nog verscheide andere Heeren; goede getuigenissen van desselfs yver en genegenheit, voor den dienst van zyne Majesteit, gegeven. De prijs, waar voor de gemelde afgezette Officieren hunne Regimenten moften verkoopen, was door den Koning, of zyn geheime Raad, geregelt, te weten, die der Infantery voor 7000. die der Dragonders voor 8000. en de Compagnie van de Guardes voor 10000. Ponden Sterlings.

1715.
February

• Wegens de gemeenschap van *Wigan*, in 't Paltsgraaffschap van *Lancaster*, was dezter dagen het volgende Adres aan den Koning geprezen- teert.

Met believen van U Majesteit.

WY, u Majesteits zeer schuldpligtige en getrouwe Onderdanen, bidden ver- lof, om U geheiligd Perzoon te naderen, met onze blymoedige geluk- wenschingen over u Majesteits, en u Koninglyk Huisgezins, veilige en tydige komst in deze uwe segtmatige Ryken; als mede over de algemeene opgeto- genheit van vreugde, getoond op den roemrugtigen dag van u Majesteits Kro- ning; een dag, die versch in ons geheugen brengt de groote zaken, welke door wylen den Koning William voor ons uitgevoerd zyn.

Wy hebben nu zulk een gelukkig voornitgezigt, als de beste der Vorsten, omringd met het allergetrouwste en ervarenste Ministerfchap, en den volmaak- sten Generaal, ons verleen kan.

Onder deze omftandigheden slaan Wy geen twyfel, of Wy zullen onze Re- ligie bloeiende, ons gemeen Credit, zo wel buiten als binnen 's Lands her- feld, onzen verloren Koophandel herwonnen, de Trouw en de Eer van On- ze Natie wedergekeerd, onze getrouwe Geallieerden ondersteund, onze hoogmoedige Vyanden vernederd; en alle partydige krakeelen onder de Pro- testanten ten eenemaal vergeeten zien: dat de Moderatie niet meer gebrandmerkt zal zyn, als een ondeugd, nog de Religie veroordeeld, als een schynheiligh- heit, nog den yver voor de Protestantse Successie in u Doorlugtigt Huis, voor eene Factie gehouden, en dat alle aanslagen, om onze Burgerlyke en Gods- dienstelyke Rechten door eenig Pretendent te overrompelen, kragtadelyk vernie- tigd zullen worden.

beloven ons zelve nu de geduurzaamheit van eene Monarchy (zege- en byzonder eigen aan *Groot-Brittannien*) zonder slaverny, en eene Religie der bygelovigheit, zo lang als u Majesteit of iemand van u Koninglyk Ge- de Hoofden van die beide zyn; 't welk de laatste Nakomelingfchap ge- moore, is het hertelyk gebed van Ons.

U Majesteits zeer getrouwste en gehoorzame Onderdanen.

1715.
February

(a) zie
nos. 37.

Nopende *Schootland*, moetmen tusschen beide hier aanteekenen, dat de Leden van de Faculteit der Advokaten, (a) welke oorzaak waren geweest van het uitstellen hunner Adres, tot gelukwensching, aan den Koning, zig nu daar toe zeer genegen betoonden; mits datmen in't zelve deed influenceeren een verzoek, om de Unie te doen vernietigen; meenende zy in staat te zyn, om dat met meerderheit van stemmen te kunnen doorhalen. Eene dezer woelgeesten, genaamt Thomas Hope, bragt een ontwerp van een Adres te voorschyn, en verzogt dat het mogt gelezen werden. Alle, die van zyn trant waren, ondersteunde hem, begeerende in omvragte gelegte te hebben, of men dit ontwerp ook lezen zoude; maar de andere sustineerden best, om de Notulen eerst na te zien, vermits daar uit bleek, dat de deliberatie, omtrent het passeeren van een Adres, uitdrukkelyk was uitgesteld tot deze Jaarlykze Vergadering, en datmen dierhalven de besoignes moest beginnen daar die waren gebleven; mitsgaders, in omvragte leggen, of men een Adres zoude prezenteeren of niet? Na veel debatten toonden zig de Whigs, om de Harmonie tusschen die van de Faculteit niet te breeken, zig genegen die beide viagen te laten varen; maar de Thoris, meenende de meeste stemmen te zullen hebben, drongen styf en sterk op de omvragte, of men haar ontwerp zoude lezen of niet? en den Ridder David Dalruple begeerde de omvragte, of men een Adres prezenteeren zoude of niet? weshalven in omvragte moest gelegte werden, welk van beide te doen; en dit wonnen de Whigs met een groote meerderheit van stemmen, invoegen t'eenemaal kwam te vervallen het ontworpen Adres der Thoris, die hare Trompetters, Haubois, en Schalmey-speelders al gereed hadden, om zegepralende uit de Herberg, daar de Vergadering belegte was, te gaan; dog nu hier door neerslagtig wierden, en des te meer, om dat zy zo kragtig door de Ridder Dalruple, Pringle, Stewart, Erskine, broeder des Grave van Buchan, en meer andere van de voornaamste Advokaten waren wederlegt; doende de laatstgemelde ook blyken, dat het oogmerk van hare tegenpartyen was, om, door zodanig een Adres en verzoek Schrift, de gantsche Natie gaande te maken, en daar door den Koning in verlegentheit te brengen; met byvoeging, dat de Whigs, al schoon zy zo wel, als cenige andere der *Schoitze* Natie, door de Unie gedrukt wierden, egter sustineerden, dat men aan den Koning en zyn

Engelsche

Engelfche Onderdanen, welke zig getrouw toonden, behoorlyk tyd moet geven, om te kunnen overwegen, hoe en wanneer de Unie, 1719.
February. zonder krenking van de Vrede tuffchen beide Natien, en zonder de Protestantfe Successie in gevaar te fteflen, beft te breeken zoude zyn; en dit ging door. In verfcheide Plaatzen van *Schoiland* waren dierge-lyke pogingen door de Thoris, en inzonderheit door de gene die zig van hare Aupften ontbloot vonden, ondernomen, maar met geen beter fucces als hier boven gemeld zy. Zeker Jacobyt, begerende van een voornaam Presbyteriaan, dat hy het Adres tegens de Unie wilde teekenen, kreeg tot antwoord, dat hy zulks gaarne zoude doen, mits dat men in dat Adres liet vloeijen een verzoek, in de naam van de gansche Naisie, dat het vorige Ministerium mogt werden geftraft, over de on-verdraaglyke fchande, en het gevaar, door hare trouwloze, verderfelyke en infame gemaakte Vrede, over het gansche Eiland van Groot-Brittannien gebragt.

Nu tot eenige Voorname Zaken, betreffende het Koningryk van *Ierland*. Om dit afgezonderd Ryk wat meer te bevolken, en voornamentlyk met *Fransche* Vlughtelingen, zo had den Koning van *Groot-Brittannien*, in den Raad zynde, onderzocht en goedgekeurt het ontwerp, door zommige Heeren van dien Raad ten zelve einde opgeftelt; dus, om het volk tot het derwaards trekken aan te moedigen; de Regeering beloofde zes Pens daags, als een Pensioen, aan de gene die in *Ierland* Landeryen, ten bedrage van 100. tot 600. Ponden Sterlings toe, wilde koopen, dog Landeryen meerder waardig als 600. Ponden Sterlings koopende, de zulke zouden die zes Pens daags niet trekken, maar allenlyk voor eenigen tyd vry zyn van alderhande beftaffingen.

De *Fransche* Vlughtelingen, thans in *Ierland* wonende, hadden het volgende merkens-waardig Adres aan den Koning afgezonden.

S I R E.

WY, de zeer ootmoedige, zeer gehoorzame en zeer getrouwe Onderdanen van uwe Majesteit, de *Fransche* Vlughtelingen om de Religie, in uw Koningryk van *Ierland*, werpen ons aan uwe voeten, om de vryheit te verzoeken van onze stemmen onder de algemeene toejuichingen te mengen.

Het is met de onuitspreekelykste blydschap, dat wy deel neemen aan 't ge-lyk van den Staat en van de Kerken in deeze Ryken, aan 't welzyn van de Ge-reformeerde

1715.
Februaty

reformeerde Waereld , aan de veiligheid van de Christelyke Waereld , en aan de rust van onze verste Nakomelingschap : zegeningen alle vervat in de gelukkige komst van uwe Majesteit tot den Throon , die God , tot behoudenis van zyn Volk , van over lang voor U bereid had.

Het is ons lot te treuren , wanneer het Pausdom juigt , en ons in God te verblyden , wanneer wy het zelve bedrukt zien. Dat het ons dan geoorloft zy in deze dagen van vertroosting en vreugde , de overwinninge Sions , diedagen van neerslagtigheit en rouw voor desselvs Vyanden zyn , te vieren.

Het is , SIRE , uit overvloed des herten dat wy spreken ; maar het geluid , van ons Jyden en van onze vertrooijing , klinkt helderder als dat van onze woorden. Wy zyn een spreekend bewys , een levendig voorbeeld van de woede en aanslagen van onze Vyanden : en de geene die weten door welk een lange reeks van ongetrouwigheden , eedbrekkingen , verbonden , versaderyen , onmenschelyke zainsweeringen , en Barbarische ombrengingen , het Pausdom toegelegd heeft op onze gantze uitroeiing , zullen de wysheit van onze Wetgevers , in de vaststelling der Protestantse Successie in uw Doorlugtig Huis , niet in twyffel trekken.

Wy danken uit grond onzer herten , de aanbiddelyke Vootzienigheit , die , ons verlost hebbende van de vervolging welke Wy in ons Land leden , onze rust voor altoos in dit Land verzeekerd. Wy wenschen ons nieuwe en waarde Vaderland , dat ons , nog geheel nat zynde van onze schipbreuk , met zo veel goedheit ontfing , blydelyk daar mede geluk ; en onze wenschingen , die Wy voor 't zelve met die voor u Majesteit doen , voegende , bidden wy Gode ernstelyk , dat hy uwe Onderdanen in Uw geheiligd Perzoon op een buitengewoone wyze , en U in de Perzoon van uwe Onderdanen , zeer rykelyk zeegene.

Wy bidden hem onophoudelyk , als een zeegen van 't gemeen , dat hy uwe zo dierbare dagen rekke tot boven den loop van eene gewoonlyke levens-tyd ; dat hy de oogen van zyne liefde vestigen wil op den Heldhaftigen Prins die U Succederen moet , en op Uwe gaatlike Koninglyke Nalatenenschap ; dat den Roem gehegt zy aan uw Majesteits Throon , de getrouwheit aan 't hert uwes Volks , de overwinning aan uwe Wapenen , de rust en vrede aan uw zo zagte en regtvaardige Regeering ; en ten top van waar geluk , dat gy onder uwe magtige bescherming neemt de verlate Kudde , die God u , van zynen hemelschen Throon , zo byzonderlyk aanbeveeld , en die hy schikt om het Beeltnis te dragen van den geenen welkers Kruis hy draagd. Dit zyn de gedurige gebeden van de geene die gereed zyn om hunne Goederen en Leevens te geven , en om den laasten druppel van haar bloed te storten voor den dienst van U Majesteit.

De kragtige aanspraak van den Heer Abadie , hare gedeputeerde , wanneer hy dit Adres overgaf aan den Onder-koning van Ierland , om naar Londen aan zyn Majesteit van Groot-Brittannien gezonden te worden , luide aldus.

My-

MY-LORD.

1715.
February

DE Franze Vluchtelingen om de Religie, in *Ierland*, in welkers naam ik de eer heb U aan te spreken, danken God, met opregte en dankbare herten, voor het geluk 't welk zy hebben, van te leven onder eene Regeering als die van zyn Majesteit, en onder een Gouverneurschap als dat van U Excellentie.

Zy danken God, dat, na zulke moeilijke tyden, de Koning, zo bezorgd voor 't welzyn van den Staat, in u weder vind den roemruchtigen Minister, die in den Raad is geweest, het geene de groote Generaal, aan wie Gy toebehoord; aan 't hoofd van 't Legger, wanneer hy door zyne Helden-daden, tot den staat van smeekers bragt, de zulke, die na de algemeene Alleenheersching, en na de heerschappy van de Waereld scheenen te staan, en dezelve byna te bereiken.

De Vluchtelingen, *My-Lord*, merken deze wonderen van de Goddelyke bescherming aan met een byzonder belang. Gelyk als zy zelf voor de gerechtigheit lyden, hebben zy in de behandeling die men ontrent uwe deugd deed, meenen te zien eene getrouwe uitdrukking van 't geene men gedaan had ten opzigt van hunne onnozelheit, hunne getrouwheit, en hunne groote diensten in haar oude Vaderland: en den roem, die op uwe wederwaardigheden gevolgd is; merken zy aan als een proef en als eene voorzegging van de gelukkige heersching die aan de bedrukte Kerk, na de beproevingen van haar Geloof, behoofd is.

Zy voegen by deze meening, die van eene levendige en rechtveerdige erkenenis, voor de gunstige dispositien van U Excellentie, die zy jegens haar vernomen hebben.

Wy twyfelden niet, *My-Lord*, of eene Ziel als de Uwe, zal zig het voor een vermaak, en, indien ik het zeggen durf, voor een pligt rekenen, in hunne uiterste nood by te springen zo veele bedroefde menschen, die het Kruis van haren Zaligmaker standvastelyk gedragen, en ten laasten de agting en genegenheit van hare mede-burgers gewonnen hebben, door eene aankleving aan de goede zaak en aan de Protestantse Succesie, zodanig dat geen yoordeel, geen aanvechting ooit bekwaam is geweest die te verwricken.

Vergun ons, *My-Lord*, dat Wy hier ons belang niet scheiden van dat van onze bedrukte Broederen in *Vrankryk*. Het is voor haar zo zeer als voor ons zelve.

Uwe bescherming en Uwe liefdadige recomandatie by zynesteit, in voorvallende gelegentheden, verzoeken, indien echter de geene om zulken goeden zaak lyden, eenige voorsprak nodig hebben by eenen g, den besten van alle de Koningen.

vertrouwen, wat yver, wat verwondering in een Vorst, reets zo ver-
--- vegens zyne regtvaardigheid, goedheit en wysheit, deugden, waar-
hoog beroep, en die hy in zodanig een hogen graad bezit! Deze
ten van de Goddelykheit, die fraaije trecken van zyn Beeltenis, waar
mede

1714.
Februarij

mede God, gelyk als met zyn Zeegel uitdrukt, zynen Gezalfden, zyne Stadhouder, zyne keur en zyn werk? Wat is men niet verschuldigd aan een Souverein, die geen ander jok aan zyne Onderdanen oplegd, als dat van den hemel te vreezen, en voor de Wetten van 't Vaderland ontzag te hebben; en die, latende aan God de onbepaalde magt, als een eigenschap van zyne oneindige Majesteit, niet anders begeerd als een Gezag getemperd door de Wetten en het Regt, 't welk hem noodzaakt, om ons wel te doen, en belet, om ymand ongelijk toe te brengen: een Koning als den Heemel na onze regtmattigste begeertens beschikken kon, die door zyne gematigdheit de vlejery verftomd, en dezelve verbiedt haar Hof meer te maken ten koste van den Roem Gods, van de Vryheit en van het gemeene Welzyn: Een Vorst die God in zyne Liefde gegeven heeft, om ons te verlossen van 't Pausdom, van de Arbitraire Magt en van Tirannie, en die zyn beroep beantwoord door zyn belang onder dat van zyn Volk te mengen, en, van het begin zyner Regeering af, in den hoogsten graad te toonen, dat de Voorregten van zyne Onderdanen hem niet minder waard zyn, en hem alzo onschynbaar voorkomen als de Voorregten van zyne Kroon. Een Koning eindelyk, die God doet Regeeten in weerwil van de Vyanden van zynen Roem, en die niet anders zoekt als God te laten Regeeren, door de liefdadigheit en eenigheit; Werktuig van zyne voorzienigheit na buiten, om ons te behouden van onze eige verdeeldheden, door den geest van 't Christendom, onder ons te herstellen.

Het is by dien Monarch, zo gezeegend van God, dat wy U, omden dienst van uwe Edelmoedige goedwilligheit, verzoeken, voor ons en voor onze Broederen die verre van ons zyn; en voor hen, zo wel als voor ons, durf ik U verzekeren *My-Lord*, dat wy niet ophouden zullen van God, door gebeden, die hem buiten twyffel welgevallig zullen zyn, te verzoeken, dat het hem behage u Perzoon, uw' Huisgezín en uwe Administratie te overfporten met zyn heiligste, waardigste en duurzaamste zeegeningen.

Die van de Generale Vergadering der Stad *Dublin*, Hoofdstad van *Ierland*, welke Vergadering den eersten February wierd gehouden, hadden aan den Lord Major, de Sherifs, en de Gemeenslieden der gemelde Stad, het volgende Request overgegeven.

NAdien geen Handvest, of wat Voorregt het ook zy, aan den Major van deze Stad alleen de magt geeft om de Perzoonen, waar uit de verkiezing van een Major moet geschieden, te benoemen, en de Ridder Samuel Cook echter hardnekkelyk, op de geweldigste en onbehoorlykste wyze, de magt, die hy over de Stad geusurpeerd heeft, zoekt te behouden, en de verkiezing, die door de meerderheit der Aldermans gedaán is om hem te succederen, weigerd toe te stemmen; waar door de zaken van deze Stad in groote verwarring en wanordre gebragt, de Stads-hoven en Vergaderingen een jaar lang gesloten, en geene Sherifs verkoren zyn geweest, om de Wetten in 't Graafschap van *Dublin*

Dublin uit te voeren , hebbende verscheide Burgers en andere , door het ten eenemaal strekken van den loop des Geregts , hunne regtmatige schulden verloren , terwyl de Stad in zware onkosten is vervallen , om hare regtmatige Voorregten en Vrydommen , tegens zodanige arbitraire handelingen , voor te staan ; van alle welke onderdrukkingen en wanordres ons niets , als zyn Majesteits groote goedheit en regtvaardigheid , heeft kunnen verloosen : Zo meenen Wy , dat het van onzen schuldigen pligt is , dat Wy , in de eerste plaats , op de plegtigste wys erkennen de moed , deugd en standvastigheid der twintig Aldermans van de Stad , die het regt van verkiezing , van eenen Lord-Major dezer Stad , voorgestaan hebben ; en dat Wy aan de andere kant verzoeken en begeeren , dat de Ridder Samuel Cook , voor zodanige onverdedigbare en onwettelyke handelingen , achtervolgens de Wet , mag worden beroofd van zyn Burgerchap , en voor altoos , als een onwaardig Lid van deze Stad , afgesneden zyn , om alle andere in 't toekomende van diergelyke practyken af te schrikken , &c.

1715.
February

Hier op wierd geordonneert , om den Ridder Samuel Cook een Copy van dit Request ter hand te stellen , en met een te dagvaarden , dat hy zig den 22. dezer maand , voor de Vergadering der Magistraat , zoude hebben te verdedigen.

Den Opper-Sherif , de Vrede-Regters en Ingelanden van 't Graafschap *Meath* , in 't Koningryk van *Ierland* , hadden den 24. January , wanneer hare Gerigt-zitting te *Trim* wierd gehouden , besloten , om aan den Koning te doen prezenteeren het volgende Adres , wel door 110. voorname Perzoonen geteekent. Den Grave van *Sunderland* , vicerooy van *Ierland* , prezenteerde 't zelve dezer dagen aan den Koning , die het zeer gunstig ontving.

Gedagte Souverain.

WY hoorden niet zo haast uw Majesteits komst tot de Koninglyke Kroon van deze Ryken , of Wy wierden zeer gevoeliglyk gewaar de gelukkige uitwerkzelen daar van , door 't verdwynen van de yzelyke vrees voor Papery en Tyranny , die onzen Geest benaauwde , en door 't verspreiden van een lust van blydschap en helderheit over de aangezigten van alle ware Protestanten. Wy vrezden niet meer een Ministerschap , dat op de godloze grondregulen van geveinstheit en schynheiligkeit handelde , en de oogen van de meenigte , met een ingebeelde vrees van gevaar voor de Kerk , verblindde ; terwyl het zelfs op niets anders , als op de wezendlyke onheilen toeleidde. Niet langer zal een klein en schieliky opgekome Ministerschap veiligheid en verdienste vinden , door te doen op de oude Regten en Privilegien van onze Gemeenschappen,

1719. of hoop hebben van de regtvaardige bestraffingen van onze getrouwe Gedeputeerden in 't laatste Parlement, door Adressen, opgevuld met voorbedagte en schandelyke verkeerde uitbeeldingen, te leur te stellen.

Wy kunnen dien roemrugtigen uitslag, aan niets anders toefchryven, als aan den Oppersten Gever van alles goeds, die den Koning WILLIAM (roemrugtiger gedagtenis) verwekte, om onzen Verlosser te zyn by de laatste gelukkige Revolutie; en in wiens magt het alleen is, om van de aardze Koningryken te disponeren, voor wie en wanneer hy wil, zonder den zwakken bystand van menschelyke raadgevingen, en in veragting en bespotting der boze voornemens en listen van trouwloze Luiden, die gewoon zyn de ligtgelovigheid iets op te dringen, en het vertrouwen, van de beste der Vorsten, te misbruiken.

Daarom is het (Grote Koning) dat Wy eenpariglyk deze gelegenheit omhelzen, om ons met de overige van onze Mede-Onderdanen, over ons tegenwoordig geluk te verblyden: En het zal het gestadig gebed van ons allen zyn, dat onze laatste Nakomelingschap nooit mag ontbreken iemand van uw Koninglyk Geslagt en Princelyke Deugden, om onze Wetten aan te moedigen, om ons heiligste Geloof te beschermen, en om den Roem der Britse Kroon te vermeerderen.

Wy keeren weder tot *Engeland*. Gelyk de verkiezingen van Parlementsleden, door geheel *Groot-Brittanniën*, ten voordeele der Whigs waren uitgevallen, also bleef den Koning ook nog agtervolgen, met het begeven van de aanzienlykste Ampten, inzonderheit de Gouvernemenen en Commandementen der sterke Steeden en Vettingen van het gantsche *Groot-Brittannisch* Koningryk, en zelf ook van verscheide voornaame Plaatzten in *America*, aan zodanige Perzonen, van wiens getrouwe genegentheit tot de tegenwoordige Regeering hy ten vollen verzekert schein; 't welk aan de welmeenende groot genoeg, dog aan de tegenparty oorzaak van lasteringen gaf. Tot voortzetting van den Koophandel waren door den Koning ook verscheide Conzuls hier en daar verandert, en nieuwe aangestelt; te weten, te *Cadix*, *Biscayjen*, *Carthagena*, *Sicilien*, *Malta*, *Zanten*, in de *Coronna*, en op meer andere Plaatzten; altemaal aan Luiden gegeven, die de welstand van den Koophandel, en der tegenwoordige Regeering behartigden.

Een algemeene Dankdag, over de gelukkige en vreedzame komste van zyne Majesteit tot de Kroon van *Groot-Brittanniën*, was op den vastgestelden laatsten dag van January, door de geheele Monarchie, met veel byzondere solemniteiten geviert. De Koning, alleen gekleed in den Rouw, nevens den Prins en de Princes van Wallis, gingen
naar

maar de Hoofd-kerk *St. Paul*, opgewagt van de Leden der geheimen Raad, de eerste Officiers van Staat, en van den Adel, met een talry. 1719.
February
ke Stoet van Karossen, mitsgaders van de Guardes du Corps en de Granadiers te Paard. Den Bisschop van *Glocheſter* deed, op deze gelegenheit passende, een voortreffelyke wel bestudeerde Predikatie, hebbende zyn Text genomen uit de Woorden van den Propheet *Jezaias*, Cappittel 33: vers 6. luidende, *De Vastigheit uwer tyden zal zyn wysheit en kennisse.* Zyn Majesteit wierd, door den Lord Major, en 't Hof der Aldermans van *Londen*, te *Temple Barr* ontmoet; van waar de Trainbands, en de diverse Compagnien in hare Livreijen langs de Straten door de Stad gerangeert stonden. Van den *Tour* wierd het Kanon geloscht, onder het zingen van de *Te Deum*, 't welk, nevens meer andere konstige Muzyk gezangen, door de Edellieden van de *St. Pauls* Kapel en Kerk zeer Melodieus getraecteert wierd. By zyn Majesteits Verirek ten elf uuren 's morgens, en zyne terugkomst 's avonds omtrent ten zes uuren, balderde het Kanon van *St. James*, onder een groot gejuig van 't Volk in de Stad; en dit eindigde dien avond met het Luijen der Klokken, 't verbranden van Vuur-werken, 't aansteeken van Illuminatieën, en veel andere Vreugde-teekenen meer.

Op dezen heerlyken dag liet zig den berugten Godgeleerden Dr. Sacheverel, (jammer dat zulke Booswigten onder de Protestanten, door den Polityken Arm, niet met de uittersterigeur gestraft werden) volgens zyn twistgierige gewoonte, ook lustig hooren; zig niet ontziende, direct tegens de Koninglyke Ordre, de tegenwoordige Regeering in 't byzonder te schenden, en de Ministers van dien met eene schrikkelyke misdaad te betigtigen, voorwendende als of zy den Koning hadden aangeraden, om dezen Dankdag uit te schryven, juist op den Verjaardag van het vellen der sententie des doods tegens Koning **KAREL** de I. kunnende het, volgens 't geen hy zeide, *nooit in gezonde berispen opkomen, dat den nieuwen Koning, of eenige zynere Ministers, van gedagten geweest waren, om een dag te vieren, welke zo veel Ongelukken over de Natie gebragt had.* Hy Predikte in zyn gewone plaats te *St. Andrew in Holborn*, alwaar niet alleen de Kerk, maar zelf het Kerkhof, van allerley menschen, genegen om hem te mogen hooren, opgepropt was. Zyn text had hy genomen uit den Euangelist *Mattheus*, Capittel 23: vers 34, 35, en 36. *Daarom ziet, ik zende tot u Profeten,*

1735. *ende Wyze, ende Schrift-geleerden, ende uit dezelve zult gy (zommige) February dooden ende kruisigen, ende (zommige) uit den zelve zult gy geesselen in uwe Synagogen, ende zultze vervolgen van Stad tot Stad; op dat op u kome alle het regvaardige bloed; dat vergoten is op der aarden, van het bloed des regvaardigen Abels af, tot op het bloed Zacharis des Zoons Barachie, welke gy gedood hebt tusschen den Tempel en den Altaar, voorwaar zegge ik u, alle deze dingen zullen komen over dit geslagte. Zyne aangelingen, wonderlyk over dit leerstuk voldaan, bemerkten dat onder het Orgel twee Perzonen stonden, die de geheele Predicatie van woord tot woord opschreven; waar uit vry wat opschudding rees, en zouden deze twee zeer mishandelt zyn geworden, ten ware men niet d'eene slegs een Organist, genaamt Harris, en d'ander een Iersman, geheeten Mahoni, beide wel Rooms gezint, dog geenzints valsche Broeders, zo als men haar aanzag, hadde bevonden; 't welk aan Dr. Sacheverel gezegt zynde, zo beval hy de Koster, om gemelde twee Perzoonen in zyn bewaaring te nemen.*

Den Prins Narischkin, neef van zyn Czaar's Majesteit, en door den zelve afgezonden, om den Koning van Groot-Brittannien te begroeten, over d'effels komste tot de Kroon, kwam in dezen tyd te Londen. Onder de medegebragte geschenken bevondmen een konstig Zee-Compas, door den Czaar zelfs gemaakt; en in zyn Brief lasmen deze uitdrukkingen, *ik hoope dat U Brittannische Majesteit de Ministers, die de laatste Vrede met Vrankryk gemaakt hebben, zult doen straffen, even gelyk ik de myne heb besloten te kastyden, die aan Adalversatie schuldig bevonden werden; denoteerende daar mede de straf-oeffening omtrent zyne Ministers (a) voorwaards reeds aangeteekent.*

(a) met pag. 112.

DUTS-
LAND.
(b) zie pag 97.

ALLE de Collegien der Ryksvergadering te Rensburg eens geworden zynde, aangaande het (b) besluit omtrent de betaling der Schulden, zo gingen over tot de zaak wegens het inruimen van de Vestingen Bon, Huy en Luyk, welke tot dezen tyd toe nog in bewaaring van de Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden waren gebleven; en wyl het in dezen niet aankwam op Geldzommen te fourneeren, zo viel aanstonds zeer gereed de volgende Rezolutie, die men zedert naar het Hof van Weenen afgevaardigt had.

Nadien.

1715.

February

NAdien men in de drie Ryks Collegien 't Schryven en de Memorien van de Hoogvorstelyke *Keulze Neder Rbynze Westphaalze Greitz*, en van de Vorstelyke *Luske* Regeering den 23 November 1713, 26 April en 25 October 1714, en den 21 January 1715, ter publyke Dictature gecommuniceert, wegens het doen uittrekken der Guarnizoenen van de Heeren Staten Generaal, en 't afschaffen van d'Invasie in de hooge Territoriale Geregtigheden uit en in de respectieve *Keur Keulze* en Hoog Stifts Residentie Stad, betreffende de Citadel en Kasteelen van *Bow*, *Lusk* en *Huy*, door opentlyke voorstelling in beoorlyke deliberatie genomen heeft: Zo is, na rype overweging van zaken, en de daar in voorgestelde Motives, besloten, dat alle deze met het Ryks Intrest vermengde begeertens aan zyn Keizerlyke Majesteit te brengen, en dezelve onderdanigst, gelyk hier mede geschied, te verzoeken was, dat het hem mogt behagen, by de Heeren Staten Generaal de zaken daar heen te schikken, dat gemelte *Hollandze* Guarnizoenen uit alle bovengemelte Residentie, en andere Steden, Citadellen en Kasteelen, ten eersten mogen uittrekken; vervolgens de bezwaarnissen, wegens 't aanmatigigen van de Lands Vorstelyke Regten, daar mede ook afgedaan, en de Aards en Hoog Stif *Keulze* en *Luske*, met zyn Keizerlyke Majesteit en 't *Roomze* Ryks gemeenzame Geregtigheden geconzerveert werden, gelyk zy Heeren Staten Generaal zulks ook van zelfs voor billyk zullen erkennen. Waar mede, &c.

Getekent den 1 February 1715.

Keurvorstelyke Mentfize Cancelary.

Zynde nu aan 't Hof van *Weenen* 't eenemaal afgedaan het different, wegens de volkomen restitutie van het Keurvorstendom *Beyeren*, aan den Keurvorst van die naam, en zelf mede de inruiming van de *Opper-Paltz* aan zyne Troupen, zo had den Baron van Malknecht, *Keur-Beyerschen* Minister, den 20. dezer maand, in een opentlyke audientie, zyn Keizerlyke Majesteit voor deze restitutie bedankt; hebbende den Keizer, als Koning van *Spanjen*, reeds te voren den *Beijerschen* Prins *Karel*, oudste Zoon van den gemelden Keurvorst, tot een medelid der Ridder ordre van 't Gulde Vlies aangenomen; en welke plegtigheid in installleeren te *Gratz* in *Syrmark*, verblyf-plaats van dien Prins, in den Grave *Harrach* verrigt was; na luid dit onderstaande be-

en dat alles vooraf, tot het voltrekken van deze Verrigting, geprepareert vervoegde zig de Keizerlyke Representant, Graaf van *Harrach*, in

1711. een zeer kostelyk Kleed , met den Keizerlyke Cabinets Secretaris en Griffier *February* van de Ridder Ordre van 't Gulde Vlies, Heer Johannes Theodorus van Immesen , op gemelte dag , zynde Sondag den 17. February, ten elf uuren na Oratz , in een daar toe gedefineert Vertrek , waar in d'Adel in talryke menigte vergadert was , die, alzoovooraf gaande , den Keizerlyke Representant na de Binnen Oostenrykze Geheime Raads-Kamer , tot deze Verrigting kostelyk opgeciert , geleide : Aldaar was een Verhemeltfel gemaakt , waar onder 't Beeltenis van zyn Keizerlyke Majesteit hing , en een Arm-Stoel stond daar nevens twee Tafels , met twee roode Fluweele Kussens, ter rechter zyde van't Verhemeltzel, en ter linkerhand een andere Tafel met een ander gelyke Kussens ; op welkers eene 't Swaart, op 't ander 't Euangelium en 't Crucifix, en op 't derde de Ordens-Ketting lag. Hier op begaf zig de Keizerlyke Representant onder 't Verhemeltfel, en aan we'erzyden d'Adel , dog de Dames , die kostelyk opgeciert waren, op een andere verheve plaats.

Als zulks nu den oudsten Prins van *Beyeren* bekend gemaakt was, vervoegde hy zig met zyn Broeders, de Princen Philip, Ferdinand, Clemens en Theodor, met de Hof-Stoet, uit een By-vertrek in gemelte Geheime-Raads Kamer, en trad op de Trappen van het Verhemeltzel. By desselfs Inkomste, bleef de Keizerlyke Representant ongedekt staan, daar dan de Keizerlyke Volmagt in 't Latyn, en 't Diploma van d'Ordre in een ander Taal, van den Ordens Griffier gelezen, ook van den Keizerlyke Representant de gewoonlyke Formaliteiten, van 't creeren van een Ridder, in de Latynse spraak, den Prins voorgestelt, en van den zelve in die Taal beantwoord wierde. Vervolgens is de Keizerlyke Representant op de Arm-Stoel gaan nederfitten, en heeft, zig gedekt hebbende, van den Erf Hof Marschal, Graaf Ferdinand van Herberstein, 't Swaart ontfangen, en den Prins, die voor den Keizerlyke Representant op een rood Fluweel Kussen ne'er knielde, met het driemaal stryken van't Swaart over de linker Schouder, tot Ridder gellagen.

De Keizerlyke Representant stont vervolgens weer op, en bleef zo lang ongedekt, tot dat de Prins, aan de daar by gestelde Tafel voor een Crucifix knielende, den Eed, die door den Ordens Griffier voorgelezen wierd, afgelegd had ; waar na de Prins weer op stont, en onder 't Verhemeltzel voor den Keizerlyken Representant neerknielde, die, zittende en gedekt, den Prins met de gewoonlyke formaliteiten de Ordens Keten heeft omgehangen. Deze nieuwe Ordens Ridder ontfing hier op de Gelukwenschingen van de Princen, zyn Broeders, en van d'aanwesende hooge Adel ; waar op hy weer in zyn Vertrek te rug keerde. De Keizerlyke Representant, die onder 't Verhemeltfel was blyven staan, begaf zig ook weer na de Kamer daar d'Adel vergadert was. Waar mede deze hooge Verrigting eindigde.

De Keizerlyke Representant heeft, in een kort daar na genome Audientie, 't Keizerlyk Present, bestaande in een met kostelyke Edel Gesteente rykelyk bezette Vlies, aan den Prins overgegeven, die 't zelve met de grootste Eerbiedigheid, en betuiging van vreugde ontfangen heeft, hebbende 's anderendags een Baal gegeven.

Het oprigten van de (a) bewuste Bank had den Keizer eindelyk doorgedreven, en daar toe, onder andere Hovelingen, ook den Prins Eugenius van Savoyen overgehaalt. Veel zaken, tot Credit en Maintiening dezer Bank, waren dezelve toegevoegt, en zelfs was de Stads Bank, reeds in goed Credit zynde, daar in getrokken, mitsgaders een Inquizitie-Bank vastgesteld, van dewelke de Boetens, door eenige Steden te verbeuren, derwaards zoude gebragt werden. Men vordert op deze wyze van een Stad in *Silezien*, verzwygende den Keizerlyken Tol, en die op een andere wyze genoten hebbende, een Boete van 8000. gulden. Aan eenige Joodse Familien hadmen vryheit gegeven, om binnen *Weenen* ter Woon te mogen komen; mits brengende een groote Somme in deze Bank; maar ziet hier nu in 't geheel het Keizerlyk Mandement, behelzende het regt van die Bank, en weswegens wy in de voorgaande maand maar eenige uittrekzels vertoonden.

1715.
February
(a) ziet
pag. 96.

KAREL de VI. Keizer enz. enz.

An alle, die dezen zullen zien, zy kennelyk, dat na de dood van zyn Keizerlyke Majesteit JOSEPH de eerste, onzen zeer geliefden Broeder van glorieuse gedagtenis, wy in de besitting van onze getrouwe Ryken, Landen, en erfelyke Staaten getreden zynde, zo is onze eerste zorgeweest, het voorbeeld van onze glorieuze voorzaaten te volgen, en om, onder andere gewigtige zaken, de middelen te zoeken tot het soulageeren van onze Onderdanen, welke door de lasten van een langdurigen Oorlog en zware Contributien afgemat zyn, gelyk ook om onze Kamer van Finantie en andere van ons Koningryk in een beeter order te stellen. Hier omtrent aangemerkt hebbende de toelant van onze gemelte inkomsten, ten einde om daar onze uitgifte na te regelen; en de vertrouwenheit en 't Credit, 't welk in eenige vermindering was geraakt te sterfellen, op dat de Koophandel mogt toeneemen en de lasten vermindert werden; en dat door het opregten van eene goede huishouding, en wegens het soulaas 't welk aan onze getrouwe Koningryken en Erfsanden toegebragt zal werden, gelegenheit te geven van te konnen floreeren, en avan-
cen, zo hebbenwe dit goede oogmerk niet eer als tegenwoordig konnen be-
en, zo uit oorzaak van de gepasseerden Oorlog als door de kwade gestelt-
des ryds. En gesien hebbende dat uit alle voorgewende middelen, om oogmerk te bereiken, geene redelyker is voorgekomen, als het opregten eene Bank, in alle onze Koningryken en Erfsanden, terwyl dezelve door 's goedheit in een algemeene Vrede zyn, zo hebbenwe op het Advys van 's getrouwe Ministers, na een rype overweeging, beslooten, in onze gemel-
oningryken en Staaten een algemeene Bank op te regten, welke vry en

1715. February zodanig zal zyn, dat yder daar zyn zekerheit in zal kunnen vinden; en niet alleen dezelve te voorzien met een gemagtigd bewind, maar ook om dezelve onafhankelyk te maken, van de Kantfelery van ons Hof, en andere subalterne Regtbanken. Wy hebben alvorens voorzien, dat gemelte Bank gevestigd zal zyn op een sterke Fonds, om daar uit alle betalingen en noodzakelyke uitgavingen te vinden; zonder datmen ooit iets zal kunnen afhouden, om het zelve elders te gebruiken, of te onderdrukken met eenige soorten van belastingen: maar in tegendeel op dat de Bancalisten een vaste verzekering zullen kunnen geven, en vertrouwenheit en credit by andre zullen vinden, zo zullen de zommen dienze benodigt zyn om hare betalingen mede te doen, en tot handhaving van haar Trafic, Koophandel, Handwerken, &c. strekken, een intrest doen van drie ten honderd; waar doorze het ongemak van een hooge beleening en woeker zullen vermyden; tot welkers uitvoering en tot in staatstelling van de gezegde Bank, wy een zekere en duurzame Fonds vastgesteld hebben, op de volgende voorwaarden.

1. Dat onder andere Goederen, tegenwoordig of toekomstige, ons toebehoorende, aan deze Bank zullen toegeëigent en vastgehegt werden, gelyk een vrywillige gift, alle de restanten, zonder eenige uitzondering, welke ons in verscheide diensten of eenige Comptoiren toebehooren, waar van de rekeningen nog niet geëigent of gesloten zyn; beveelende en gevende volmagt aan de Directeurs van de Bank, om onderzoek en afrekening te doen, en de betaling daar van in te vorderen, op zodanig eene wyze als ze zullen goedvinden.

2. Van alles wat ons toebehoort van 't regt van *Abfart*, 't welk betaald werd, als men t'eenemaal het land verlaat, werden de Officiers van ons Hof, en alle andere bevolen reekenschap te geven. Gelyk ook alle de goederen welke bevonden zullen werden aan ons vervallen te zyn, door bouvalligheid, alle verbodene goederen, en alle geld-boetens.

3. Wy staan ook af, en laten voor altoos aan de gemelte Bank, het regt genaamt den *Tax*, welke aan ons uit hoofde van Souverain van 't Land behoort; en byzonder ook alle Geld-boetens, welke in onze *Treasury* voorvallen.

4. Ook hegtenwe en geeven aan deze Bank alles wat een yder moet betalen volgens zyn Classe, tot pandgelt en wettiging van zyn Ampt; indien hy het genot van de Voorregten, Previlegien, en voordeelen wil genieten, welke daar aan vast gehegt zyn: hy zal genoodzaakt zyn zig in 't Register van de Bank te laten inschryven, volgens een Ordonantie daar van; zynde de gemelte Classe zodanig geschikt, dat die van de laagste 300. gulden moeten betalen die van de hoogste 2000. gulden.

5. Alles wat tot Pandgelt en wettiging moet betaald werden, door alle ne welke eenig ampt of bediening in onze Koningryken of Erflanden bezitten, 't zy in 't burgerlyke of wegens de Militie, of in ons Hof, ook in de Jurisdicdien die daar van afhangen, 't zy in onze Kamers van Finantien of anderszinds, en in 't generaal alle die aan ons door den Eed verplicht zyn, of die jaa

lyks uit onze Theſaurie een zomme van 500. gulden, of meer, voor gage, regten of Penſioenen trekken, (uitgenomen alleen de Livrydragende) die in ons Keizerlyke Hof dienen; deze alle zullen, volgens onze wille, eens voor al een ſomme van zes van 't hondert betalen, van 't gelt datze in 't Jaar komen te trekken. En indien in 't vervolg iemand eenig Ampt, Gage, of Penſioen, zoude komen te erlangen, van 500. gulden of daar boven, zo zullen die verpligt zyn, dat gelt een half jaar in de Bank te laten; dog niet op eene reizete gelyk, maar by vierdedeel Jaars: namelyk het eerste en derde: zullende voor het overige op haar tyd betaalt werden.

1719.
February

6. Alle voordeelen van de regten van de Assignatien, op onze inkomsten en vergunningen, zo in de Militie als in de Finantie-kamers, welke aan de Militaire in geroet geld, en niet in portien of in vivres betalen, genoten werden, zullen ten voordeele van de Bank komen; welke betalingen tot meerder zekerheit en regulierheit voortaan uit de algemeene kas zullen voldaan werden, houdende de Assignanten echter altoos hun eerste regt van Hypoteek. Dit zal mede oprigt hebben aan de zodanige, welke men verzeekerings en Assignatien gegeven heeft op de Bank; of welke begreepen zyn in de Generale Staat van de Licquidatien en dispositien, 't welk ze regulier zullen ontfangen, en met de tyd, het Kapitaal en de Intrest, van de zomme, die men haar geassigneert heeft: latende alleen drie per cent aan gemelte Bank; het welk een geringe en naanlyks gewaar werdend verlies zal zyn; in tegenstelling van dat gene, welk ze voor heen verpligt waren te dragen, door verscheide kneveleryen die men haar opley.

7. Alles wat uit het regt van de Réversatie spruit, 't welk hier in bestaat, dat die gene der Bancalisten, welke haar Kapitaal weder uit de Bank willen ligten, een ten hondert zullen moeten missen, komt ten voordeele van de Bank; in tegendeel dat die gene die het zelve daar in laten, uit kragt der Privelegien aan gemelte Bankelisten toegestaan, met het zelve na believen kunnen negotieeren, en echter drie ten hondert voor Intrest kunnen ontfangen; zo dat de Negotianten, die deelgenoten van gemelte Bank willen zyn, van haar Kapitaal kunnen disponeeren, en ter zelve tyd over al haar profyt doen, door de weg van de Negotie. Maar alzo door deze handeligen, en 't transporteeren van de geassigneerde partyen, veel schrifts vereischen, zo zal de Bank een ten hondert genieten: gelyk zulk over al practicabel is.

8. Ook komt ten voordeele van de Bank de Inkomste van de Contributie, welke de Joden, die in onze Koningryken en Erflanden toegelaten werden, onder onze bescherming leven, betalen; welke contributie zy moeten volgens zekere lyst, om deelgenoten te mogen zyn van de Privelegien regten van de Bank; en ze zullen niet geadmitteert werden, om met de Theſaurie te mogen negotieeren, of eenig emploi te mogen hebben of ontfangen, tot eenige dienst van onze Cantzclery van 't Hof, of van 't Land, min in onze residentie Stad te mogen wonen, voor datze 't gemelte regt hebben.

ons oogmerk, dat de Goederen, Effecten, en Inkomsten, welke

1715.
February

ke wy aan de Bank gehegt hebben, om tot een Fonds voor de zelve te dienen, namelyk de restanten welke ons nog behoren, de Confiscatien, het bouvallige, de Contrabande, 't regt van *Abfart*, taxen, Gelt-boetens, 't regt van Bevestiging, van Officien, Reservatien, de Contributien der Joden, ten spoedigsten in de zelve gebragt werden; op dat het voordeel, dat de Bank daar uit zal trekken, geen uitstel kome te lyden.

Hierom is 't dat wy willen en beveelen, dat alle de gene, welke eenig Ampt of Bediening in ons Hof of der zelve Jurisdic tien bezitten, 't zy in 't Burgerlyke of in de Militie, als ook die gene, welke in de Kamer van Finantie dienen, en de Joden welke onder onze bescherming leven, aan de daar toegestelde ontfangers in de tyd van zes weken, te reekenen van de dag van de Publicatie des tegenwoordigen, zullen ter hand stellen zodanige zomme, als zy volgens de lyst moeten betalen; te weten, voor *Neder-Oostenryk* aan de Bank te *Wenen* zelf, en voor *Opper-Oostenryk* aan de gesubstitueerde Collegien te *Lintz*. En, om de opregting van deze Bank nog te krachtiger en te zekerder te maken, hebben wy genadelyk voorzien, om het geene tot de bovengemelte altoos durende Fonds komt te strekken, welke groote Sommen zullen opbrengen, nog twee andere behulpzelen by te voegen, waar van de eene de betalingen faciliteeren, en de tweede aan de Bankelisten tot een zekere waarborg voor haar Kapitaal strekken zal. Het eerste zal geformeert werden uit alle onze inkomsten, zo wel van de Militie als van onze Kamer, welke in Geld en niet in portien betaalt werden; zo is onze wil dat zulks alles door de Bank zal gaan. En het tweede, welke de fonds van Borgwezing zal zyn, zal gevonden werden uit de verpligting daar alle de Officiers van de Bank onder zullen staan, aan wien het Geld zal vertrouwt werden, om een Kapitaal in de Kas te leggen, dat geproportioneert zal zyn, na de somme welke zy behandelen; van welk Kapitaal zy Jaarlyks een Intrest van vyf ten honderd zullen genieten. En dewyl yder opvolger, van zodanig een ampt, verpligt zal zyn, op zyn rekening over te nemen, zodanig een zomme als zyn voorzaat in de Bank gelegd had, zo zal hier uit een altoosdurende fonds van verzekerdheit en van Borgstelling spruiten, welke nimmer zal mankeeren.

En om nog meer toe te brengen tot zekerstelling en aanwas van de Bank, zo hebbenwe genadelyk hare Privelegien, Vryheden en volgende Benefitien bevestigt; waar van eenige reël en tot de Bank zelf behorende zyn, en de andere personeel, dat is die aan de Bankelisten zelf behoren, yder na de zomme zo als hy heeft ingelegd, en in de Classis daar hy zal in zyn.

1. Dat de Directeurs, met hare onderhorige Colleges, vry zullen zyn, ten opzichte van eenige Administratie en functie, van Regts oefeningen van Raad van de Kantzelery van 't Hof, en van die van onze kamer van Financien van alle Regtbanken en Gebieden, van onze Koningryken en Erflande maar datze alleen zullen waarnemen de directie en Regeeringe van 't Gouvernement van de Bank: welke wy tot zyn voordeel en bescherming opgeroepen op de volgende wyze, namelyk

2. Op dat dezelve altoos in een goede staat zoude gehouden werden. en
toeva

toeval van Pest, of vreeze voor den Vyand, of dergelyke rampspoeden; de Bankalisten en andere schuldeiffchers, haar Geld daar altoos zullen kunnen vinden en uittrekken, zo hebbenwe dezelve ontslagen en vry gestelt door een Acte aan dezelve gepasseert; zodanig dat dezelve niet verplicht zal zyn eenig Credit te geven, nog aan ons, nog aan eenig particulier, wien het zy; zonder een ge-noegzame zekerheit welke haar voor haar verlies kan dekken.

1715.
February

3. Indien dezelve de plaatzen van Kassiers, Boekhouder, Schryvers, en andere mindere Officiers willen vullen, zo zullen de Directeurs tot yder plaats drie Perzonen benoemen, dienze waardig kennen om de plaats te vervullen, welk ze aan het Gouvernement van de Bank zullen overleveren, en die zullen daar een van verkiezen.

4. Daar zal niemant, dan die gene, welke Jaarlyks aan de kleine Contributie van de Bank gecontribueert hebben, volgens de opgestelde Classen, in de Burgerlyke Militaire of andere Officien mogen opvolgen: daar onder begrepen de Doctoren, Advokaten, Agenten, en andere dergelyken; welke alle, willenze hare Ampten bewaren, verplicht zullen zyn, van zig te laten inschryven in 't Registerboek op de geordonneerde wyzé. Gelyk ook alle de Militaire Ampten die van onze krygsraad alleen afhangen, en van 't Tribunal, Jurisdic tie en Kantzelery.

5. Niemant zal bekwaam geoordeelt werden, om tot een hoger emploi te klimmen, ten zy hy alvorens zes maanden in de Bank zal hebben gedient; ook geene vryheit of eenig leen, dat aan ons vervallen is, of van ons eenige giften, hulpe of pensioenen genieten. Het zal niet geoorloft zyn, nog door de Judicature van ons Hof, of Raad van de Kantzelery, en andere die daar van afhangen, na verloop van de tyd van een Jaar, te rekenen van de dag van de publicatie des tegenwoordigen, om eenige gunsten, welke van onze goede wil zullen afhangen, te geven, als aan die geene, welke geligitimeert zyn, gelyk haar toebehoort.

6. Het Kapitaal der Bankalisten, 't zy dat dezelve het verkregen hebbend door Assignatien, of dat ze het zelve in de Bank hebben gelegd, zal vry zyn na de tyd van zes maanden van het regt dat de andere goederen betalen; en van alle Contributien hoe dezelve mogen zyn. Ze kunnen ook aan geen ander onderworpen werden gemaakt, op het een of ander pretext, hoedanig het zelve ook tegenwoordig zoude kunnen bedagt werden.

7. Indien 'er arrest gedaan werd op eenige effecten van de Bank, en dat de debiteur een Bankalist is, zo zalmen niet kunnen procedereen tot het Transmeltte effecten, ten voordeele van zyn Crediteurs; voor datmen aan heeft van zyn andere goederen, en dat het gebleken heeft dat andere heeft dan die.

Geld, dat in de Bank gebracht is, zal geen Confiscatie onderworpen zy ingeval van *Grimien leze Majestatis*; of dat 'er een bedrieglyke verling tusschen twee perzonen was, en de eene de naam leenden van de edrog van instelling.

omdelingen, welke Intrest in de Bank hebben, genieten met onze

1715.
February

Onderdanen en Inwoonders een gelyke zekerheit , zo voor haar Kapitaal als winsten. Daar zal geen de minste onderscheit in dat opzigt zyn ; en indien 'er een Oorlog ontfont tuffen ons en den Prins of Vorst , waar van den vreemde Bankalift een Onderdaan was , zo zal zyn Kapitaal geen Confiscatie . of verbeurt verklaring , in dergelyke gelegentheit gebruikelijk , onderworpen zyn.

10. En ten opzigte van de handelingen of betalingen , welke in of door de Bank zullen gedaan werden , zo zal het niet abzoluut noodzakelyk zyn , om tot zekerheit een schriftelyk bewys te hebben ; en zo den debiteur zyne quitantie van de betaling , welke hy gedaan heeft , verliest , zo zal 't hem vrystaan een extract te trekken uit het Bankboek : dit extract zal in regten tegens alle tegenwerping zo veel van waarde zyn , als het origineele ; mits dat het niet getrokken werd uit de inhoud van dit Extract.

11. Indien 'er verschillen ontstaan over de affaires van de Bank , hoedanig die ook mogen zyn , en datmen op een tegenstrydige wyze wil pleiten , zo zullen de Bankaliften , over dergelyke zaak , niet voor 't gerigt van 't Hof of andere afhankelyke Regtbanken mogen betrokken werden ; maar men zal ter eerster instantie het verschil ter dicke van de Bank brengen , van waar gepelleert zal kunnen werden tot het geheele Gouvernement van de Bank ; welke als Souvercin zullen oordeelen , volgens de Wetten en Ordonnantien , die daar van gemaakt zyn ; en men zal de partyen met geen ander regt van rivisie of Appel belasten.

12. Yder Bankalift kan zig bedienen in de Bank van een zomme , die proportionceert is na de Regten van contributie , die hy volgens het opstel betaalt heeft ; dat is te zeggen , als hy een gulden betaalt , zal hy zig kunnen bedienen van 100 , en voor 200 van 20000 , tegens drie ten hondert voor Intrest ; wanneer de Bank hem zulks fourneeren kan. En hier tegen.

13. Zal yder Bankalift drie ten hondert trekken , van zodanige zommen welke hy in de Bank gelegd heeft ; dat is , dat hy , van 100 gulden , drie gulden in 't Jaar zal trekken , en van 6666 gulden en 40 Kreuzers , hy 200 zal trekken. En wanneer zodanig een Bankalift komt te handelen , door Assignatie , de zom van zyn Kapitaal , zo zal hy egter niet nalaten van altoos de Intrest van drie ten 100 te genieten ; behoudens dat hy het Kapitaal zelf niet vernegotieert , of dat hy het zelve niet in gereet geld uit de Bank haalt. Want het voorregt van de Bank is zodanig , dat alle Bankaliften , in of buiten de Bank , de zomme van haar Kapitaal kunnen verhandelen , en zig egter van haar Kapitaal zelf bedienen en voordeel trekken. Maar indien zodanig een Bankalift zyn Kapitaal in gereet geld uit de Bank wil trekken , zal hy verpikt zyn , zulks zes maanden van te voren aan te laten tekenen , kennende het zelve niet eer bekomen als na verloop van die tyd ; schoon hy zelf wilde afstippen van het voorregt van te kunnen verhandelen ; maar hy kan het zelve boven gezegt is , Transporteeren of Assigneeren op een derde. Zo kan de Bank het Kapitaal aan een Bankalift , zonder zyn wil , niet wederom geven zonder hem drie maanden te voren te hebben gewaarfchouwt.

14. Alle Bankelisten kunnen haar geld, datze in Kas hebben, in de Bank brengen, zonder een per cent voor de bewaring te rekenen, gelyk andere Banken trekken, en zonder eenige soort van knevelary. Men kan 'er niet minder als 1000 gulden te gelyk inbrengen, en by weder uithaling of afschryving geen party beneden de 100 gulden. En zal de ontfangst en uitgift volkomenlyk voor niet en zonder iets te trekken geschieden. De Perzonen, op deze bewaring geassigneert, kunnen daar vry en onverhindert van disponceren. Door dit middel kunnen de ryke kooplieden en andere, indienze willen, de jaarlykze onkosten van een Kassier uitwinnen, het gevaar van zyn ontrouw, zyn leven, brand, en andere toevallen, waar aan die gerne, welke de zodanige haar geld betrouwen, zyn bloot gestelt, voorkomen.

15. Daar zal voorzorge gedragen werden tegens het gevaar van 't verlies, van de documenten en kwitantien, welke de Bank geven zal van de zommen die in dezelve zyn gebragt; zo dat een onwettig bezitter, dat is zodanig een welke het zelve gestolen, of door andere indirecte wegen verkregen heeft, zig daar niet van bedienen kan, indien hy niet zeker teeken toond, welk de Bank aan de regte eigenaar zal geven, by de quitantie van zyn geld; en zo de regte eigenaar, zyn document of quitantie, door ontrouw, brand of andere toevallen kwam te verliezen, zo kan hy altoos 't gemelde teeken te voorschyn brengende, zyn geld wederom bekomen.

16. Men zal tot het bewind der Bank, nog in de mindere Collegien, ook zelf niet tot de dienst of administratie van dezelve, eenige andere perzoonen nemen dan Bankalisten, en deeze zullen volgens electie verkoren en geavanceert werden, na de verdeeling van de Classis daarze in begrepen zyn.

Tot de uiterste verzekering der Bankalisten, en Crediteurs van de Bank, hebben wy nog genadelyk geresolveert, om een Oppergouvernement vast te stellen, aan 't welk wy zodanig een gezag gegeven hebben, dat het zelf niet onderworpen nog afhaakelyk zal zyn aan de jurisdictie van 't geregt van ons Hof, maar alleenlyk aan ons, als de Opperbeschermer en Verdediger van de gemelte generale Bank. Dit Gouvernement zal op alles waakzaam zyn; op dat 'er geene inbreuken komen, nog tegens de fundamentele Wetten, Voorregten, Privilegien, en Vryheden van de Bank. En op dat de altoosdurende fonds niet zoude verdeelt of elders toe gebruikt werden, in onze militaire inkomsten, en die van onze Kamer van finantien, welke door de Kas van de Bank zullen passeeren, niet belast zoude werden met enige assignation, of 't haar zulks uit zoude kunnen voortkomen, zo zalmen alle jaren een staat ontfangst opmaken, en de uitgift regelen na de proportie van 't geene agekomen, en dezen staat zal te gelykelyk opgemaakt werden met onze ner van finantie, het Gouvernement van de Bank, en de Bank zelve. By dit middel zullen die geene, welke op de Bank geassigneert zyn, gerust en zyn; en wy willen dat 'er een byzonder opzigt zal genomen werden, om de schulden van ons Hof, en van den Deegen, als ook op onze Raden, van Officien, en Dienaars om gages, in alle onze Koningryken en

1715.
February

Erflanden; datze reguliertyk zullen betaalt werden, by vierdedeeljaars; en men zal haar daaglyks de rekeningen en schuld vertoonen.

En wanneerwe, binnens 't beloop van 't jaar, het credit van de bank benodigt hadden, om eenige onvermydelyke uitgiften te doen, zó zullenze op geenerly wyze verpligt zyn zulks te leenen, zonder een genoegzame securiteit voor de wedergeving van ons te hebben. En indien het Gouvernement van de bank eenige onredelykheit ligtvaardige of gevaarlyke Negotiatie ontdekt, zo zullenze aanifonds de hulpmiddelen daar tegens in 't werk stellen. En, op dat zulks gevoeglyk kan werden uitgevoert, hebbenwe aan het Gouvernement van de bank, en aan de bank zelve, fuffifante Instructien gegeven, om dergelyke malverzaten voor te komen, en om een bekwame order en regulierheit vast te stellen en te onderhouden.

De voordelen, welke uit deze opregting aan 't gemeen zullen toekomen, als ook aan onze finantien; zal de vreeze voor een kwade tyd verzetten. De inkomsten van onze kamer van finantien zullen vermeerderen, en onze schulden haast verminderen. Door de goede order, welke men zal vaststellen, zal onze schatkamer met geen onregtvaardige schulden werden belast; het zullen niet als wettige schulden zyn die voldaan zullen werden, en deze zullen op haar tyd werden betaalt. De Collegien van de bank, en de Controllen in onze Koningryken en Erflanden opgeregt, zullen het oog op de luiden die in bedieningen zyn hebben. Zy zullen het bedrog en de gevaarlyke praktyken ontdekken. De oorlogsluiden, op de bank om de betalingen van haar Gages geaffigneert, zullen 't zelve regulier ontfangen, en zullen dus in een goeden staat onderhouden werden. Onze getrouwe Onderdanen en Inwoonders zullen op verscheide wyze hare gerustheit vinden. Het credit zal herstelt werden en vermeerderen, en de loop van woeker en schachery, zo nadeelig aan ons in onze Staaten, zal ophouden. Door het affhoeijen, van zware Intressen, zal onze Theorie verligt werden. Ons Hof zal door de tyd van alle noodwendigheden vervult werden, waar door veel onnutte uitgiften bespaart zullen werden. Men zal den Burger en Koopman, in zyn handel kunnen ondersteunen, met die gene welke Intrest in de Bank hebben, grote zommen tot geringe Intrest te fourneeren: men zal den Boer in staat stellen, om ligtelyker zyn synsen te betalen; en eindelyk de aanwas van Negotie zal men ook zekerlyk het publyk voordeel doen toenemen.

De voordeelen, welke hier uit zullen spruiten voor ons en voor 't algemeen, aangemerkt hebbende, zo verwagten wy niet alleen dat de Bank zo dra geopent zal werden als 't moogelyk is, maar om ook een Gouvernement vast te stellen, het welke in onze plaats een volkomene magt zal hebben, om met de Tractaaten en Reccen in een goede order te stellen: rakende de vryhe van Oetroyen, afgelegde Kapitalen, en andere wetten en giften, in dese tegwoordige begrepen, bevestigende het gene tuffen gemelte Gouvernement en melte Bank zal vast getitelt of toegestemt werden; zonder dat hen daar van im eenige ongelogentheit zal toekomen. Belovende als opperbefchermer, en voorzorg van dezelve, met alle verzeekerings die een Prins kan geven, van d
zel

zelve te zullen beschermen, verdedigen, en aanzienlyk maken; zodanig of meer als de instelling mede brengt, indien 't noodzakelyk is. En tot besluit, tot een volkome verzekering van de boven gemelde Bank, derzelve belang van die geene welke met of in dezelve handelèn, 'zo hebben wy beloofd en verklaren, wegens onze volkome magt en Souverain gezag, voor ons, onze Erfgenamen en opvolgers, door obligatoire actens, en fundamenteele handschriften volgens de allerbeste forme van Regt, om te dienen tot een vast Contract en onherroepelyke wet, die tot in eeuwigheit duuren zal, dat wy niets zullen onderneemen, of nooit iets zullen doen, dat strydig zal zyn, aan deze Bank; en veel minder zullen wy toestaan, dat 'er eenige usurpatie daar tegens gedaan zal werden, door iemand anders. Tot welkers verzekering wy drie afschriften van deze instelling hebben doen maken; en met onze hand ondertreken, en met het geheim zeegel van ons Keizerryk gezegelt; waar van 'er een zal behandigt werden aan 't Gouvernement van de Bank, het andere aan de Kamer van Finantien, en het derde aan de vrye en verzekerde Bank: om te dienen tot vertrouwing en onderrigting.

1715.
February

Gegeven in onze Hoofdstad Weenen, den 14. December 1714. Van ons Keizerryk het vierde, van Spanjen het twaalfde, en van Hongarijen Boheimen het vierde.

K A R E L.

P. L. C. DE ZINSENDORF.
J. E. V. PLOCKNER.

Den Keurvorst van Keulen, hebbende (*) den 16 January zyne opentlyke Intrede, met zeer veel pragt, binnen Luik gedaan, geliefde zelf perzoonlyk den volgenden dag de Missie in de Hoofdkerk van die Stad, tot dankzegging wegens de gelukkige herstelling en terugkomst in zyne Staten, te zingen. Den 18, ontving hy van alle de aanwezende Grooten de Complimenten van verwelkoming; en onder deze bevonden zig, als de voornaamste der waerachtlyke Heeren, den Generaal Dopf, ten dien einde expres van Maastricht gekomen, en den Commandant der Citadelle van Luik, en duurde langer dan een uur; waarop volgde het gezelschap der Heeren, met haren Suffragaan aan 't hoofd, en eindelyk zyn Keurvorstigheid antwoorde, op de aanspraak door den Raadsheer aangenomen aan hem by deze gelegentheit gedaan, dat hy, zo als tegenwoordig zynde, altoos eene groote agting voor haar behou-

(*) zie pag. 101.

1715.
Februarij

behouden had; welke agting hy steeds bewaren, en ook blyken van zyne genegenheit geven zoude; mits datze dat gene kwame te doen, wat hy van haar mogt komen te begeeren, wyl dezelve begeertens regelmatig en billyk sonden te wezen. Eenige kopere en verzilverde Gedenk penningen hadmen, gedurende de Intrede van dezen Keurvorst, onder 't Volk gestroit; op welkers eene zyde, rondzom deszelfs afbeeldzel zyne tytels, en op de andere zyde een Leeuw, met het omschrift SUBDITIS CLEMENS, gestempelt was.

Den 23. liet den Baron van Horion, ter eeren van zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit, een voortreffelyk Gastmaal aanrigten, 't welk dien Prins met zyn presentie geliefde te vereeren. Den 24. wierd dit nagevolgt door de Magistraat van Luik; op haar Stadhuis, en 's avonds het groote Vuurwerk, ter eeren van haren Prins gemaakt, aangestoken. Zedert gaf hy bevel, dat de Staten zyner heerschappy zouden hebben te vergaderen, om te bezoigneren over de zaken het Keurvorstendom betreffende; in welke zamenkomst hy prezideeren, zyne voorstellingen doen, en by alle handelingen tegenwoordig zyn wilde; ten einde hy mogt zien, en kennen alle de gene, die zig tegens hem zouden durven aankanten. Hierop zagmen den 30. January, de gemelde Staten voor de eerste maal zamen komen, dog den Keurvorst, door een schielyk overval van de Jigt, konde niet present zyn; doende, na dat ten elf uren een zyner Kanonniken in de Hoofdkerk de Misse, om den H. Geest te mogen verwerven, had gezongen, en dat alle de Leden naar de Plaats der byeenkomst gegaan waren, uit zynen naam, door deszelfs Kantzelier, den Grave de Poitiers, het woord voeren; die, alvorens hy tot den eisch kwam, eerst een verschooning deed, ten opzigte dat den Keurvorst, wegens zyne indispositie van de Jigt, belet was geworden, om haar te komen bedanken voor de eere aan hem ten dage zyner Inhaling bewezen; wyders bestond de voorstelling in deze vier Pointen, eerstelyk, een eisch der continuatie van 200000. Ryksdaalders, welke men gedurende den Oorlog aan Vrankryk had betaalt; ten tweeden, datmen vier Regimenten, zo als te Paard, most onderhouden; ten derden, datmen zyn Keurvorstelyk Doorlugtigheit verklare tot Prezident van de Staten dexes Prinsdoms; ten vierden, datmen gezamentlyk de hand most leenen, om de Hollanders te doen ontruimen de Kasteelen van Luik en Huy. Om, op deze vragingen, de rezolutie der Vergadering in antwoord te geven, vergun-

men haar niet meer als twee dagen respyt; en 't welk de Leden, hebbende zulks niet verwagt, eenigzints verlegen maakte. De Edelen en Steden schenen geneigt, om twee Battaillons en 100. Ruymers toe te staan, dog de Geestelykheit kante zig t'eenemaal daar tegen, en in 't algemeen verklaarde zig ook eenparig de drie Staten, of Leden, tegens het onderhouden der Troupen, vermits dezelve niet van noden waren, inzonderheit wanneer de Katteelen, van *Luyk* en *Huy*, gedemoliceert, of door de *Hollanders* bezet zoude wezen; willende liever tot een van beide overgaan, als in die sterktens de *Westfaalsche* Kreitz-Troupen te laten komen, en dus, door haar eygen geld, zig zelfs te dwingen; behalven dat de onderhouding van troupen, in vredens tyd, en voornamentlyk wanneer men geen sterke Plaatzen had te bewaren, streed tegens de privilegien van 't Land.

Den Keurvorst, ziende, uit de gerugten en omstandigheden, zyn oogmerk niet te zullen bereiken, begon de langwyligheit te verdrieten; weshalven hy den 17 February 's namiddags ten twee uren, zes gedeputeerden van yder der drie Staten by zig liet komen; aan wien hy verklaarde, dat hy wel Perzoonlyk de propositien in de volle vergadering zonde hebben gedaan, indien zyne indispozitie zulks niet verhindert had; maar dat hy alle 't geene door zyn Kantzelier was voorgesteld bevestigde: nameentlyk, wegens het dongratuus van 200000 Ryksdaalders, en de vier Regimenten, zo te voet als te paard, vermits hy, gedurende den Oorlog, zodanige groote dienften aan 't Land gedaan had, welke meer als zes millioenen waardig waren; dat hy hier op binnen drie dagen antwoord wilde hebben, of dat hy anders de Vergadering meende te doen scheiden, alzo hy naar weinig dagen uit *Luyk* dacht te verirekken. Gelyk de voorstellingen van den Kantzelier des Keurvorst de vergadering vremt voorgekomen was, alzo most dit laatste de Leden niet minder ontzetten; kunende niemant derzelve uitrekenen, waar in het voordeel van zo veel Millioenen bestond, die den Keurvorst zeide aan het Land gedurende den jongsten Oorlog toegebracht te hebben; want zedert dat de *Luyk*, *Bon*, *Huy*, en de verdere plaatzen van dit Prinsdom, door geweld kregen, had men gestadig groote lasten zien vorderen; en dat dezelve door de Wapenen der Geallieerden waren uitgedre-
 had men weder aan de andere kant niet minder moeten contri-
 .., zo tot onderhoud der bezettingen, het leveren van allerley
 ..digheden, als tot het opbrengen van Brandschattingen en wes
 Z
 meer,

1711.
February

meer, en van welke zwaardrukkende Lasten men gedurende den gantschen Oorlog niet bevryd was geweest. Echter waren de Staten van den Lande onderwylen, over dezen Eysch, nog daaglyks in bera- ding, om, des mogelyk, haren Prins eenigzints genoegten te mogen geven. Voor 't meerder gedeelte van den Adel bewilligde wel, om aan zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit 1000 Man te Voet en 10000 Ryksdaalders, voor eens, toe te staan, maar het Dom-Kapittel en den derden Staat sloegen dat af, waar door de bewilliging des Adels ver- viel; nochtans zoudenze, indien de *Hollandse* bezettingen *Luyk* en *Huy* kwamen te verlaten, nog wel tot eenige toeflemming kunnen over- gaan. Dit aldus tegens verwagting van dien Prins uitgevallen zynde, zo deed hy ook niet weinig zyn misnoegen deswegens blyken, dreig- ende hun, met eenige Keizerlyke Troupen op den Hals te willen zen- den, die haar deze daad zekerlyk zoude doen gedenken; iavooegen hy, geen hoop hebbende, om deze Zaak voor eerst herdaan te zien, den 19. op de middag de Vergadering geheel scheidde en ontbond, mitsgaders de Stad *Luyk*, als niet langer behaaglyk aan hem schynen- de, den 20. 's namiddags, onder het lossen van 't Kanon, verliet. De Reize geschiede te Water tot aan *Vize*, daar hy in 't Huis van den Luitenant Recule vernagte, en 's anderendaags naar *Aken* trok, zyn- de de route geregelt op *Duuren*, om deszelfs inrede den 25. in *Bonn* te kunnen doen, alwaar hy voornemens was eenigen tyd te blyven; zo dat in die Stad alles tot een pragtige inhaling vervardigt, en seeds zulken menigte van Menschen bevonden wierd, dat men kwa- lyk Herberg Plaatzten konde krygen; werdonde slegs voor 't gebruik van een venster, waar voorby de Statie passeeren moest, tien Ryks- daalders geeyscht. Het Raadhuis stond men geheel te illumineeren, en men zag verscheide Eerepoorten oprichten, invoegen deze Caval- cade niet minder lusterryk zoude zyn, als men die te *Luyk* gezien had.

Staande het verblyf des Keurvorst van *Koelen* binnen *Luyk*, had hy aldaar den 27. January de drie Staaten van 't Land op een voortreffelyk Festyn getraecteert: zynde daar tegenwoordig wegens den eersten Staat alle de Domheeren, wegens den tweeden Staat den gantschen Adel, en wegens den derden Staat alleen de Burgermeesteren van *Luyk*; werdende des Avonds een kostelyk Vuurwerk aangctoken, en 's Nagts een vermakelyk Bal gegeven, daar yder zyn plaizier konde nemen.

Ook

Ook had dien Prins zedert eenige veranderingen omtrent de Regeering ten platten Lande gemaakt, en voor eerst alle Drofsaartschappen tot nader ordre gesuspenseert; van dewelke hy weinig dagen daar aan de meeste in hare Bedieningen weer herstelde, en de resterende veranderde; bevindende zig onder de laatste den Baron van Melen, wiens Hoogdrofsaartschap, van het Ampt *Bilzen*, den Baron Roest verkreeg; desgelyks was den Grave van Cortswarem, van het aanzienlyk Opper Hof Jagermeesters ampt afgezet, en den Baron van Outremont met die plaats vereert. Aan den berugten Grave van Berlo, geliefde den Keurvorst het gouvernement der Citadelle van *Luyk*, en aan zyn Broeder het Ampt van Groot Major op te dragen, om deze hare respectieve bedieningen te exerceeren, zo dra het Guarnigoen van haar Hoog Mog. 't welk de bewaring daar van als nog in handen had, zoude uitgetrokken zyn.

1715.
February

Nog had den Keurvorst, den 10 February, zelfs in Perzoon bevestigd het Huwelyk des Grave van Peer, Zoon van den Grave van Albert, met de dogter van den Grave Fugge; de Bruidschat, van de zyde des Bruidegoms, bestond in het Graafschap *Peer* en *Helmont*, nevens alle de ap- en dependentien van dien, hem door gemelde zyn Heer Vader overgedaan; en van de zyde der Bruid in 100000 Ryksdaalders contante penningen. Ter eeren van dit Paar zagmen 's Avonds na de treffelyke maaltyd, zeer konstige Vuurwerken aansteken, en een Bal en Opera vertoonen; welke Vreugde den Keurvorst zo wel behaagde, dat hy het Gezelschap tot middernagt bleef bywonen.

Wyl de Magistraat van *Luyk* haar genegenheit tot den Keurvorst, by desselfs intrede, met veel eer bewys betuigde, zo had men ook eyndeelyk de Geestelykheit, en daar onder wel voornamentlyk de Jezuiten, zien toeleg maken, om hare vreugde, over deze terug verschyning van zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit in desselfs Staten, mede te doen blyken. Den 19. February kwamen de gemelde Jezuiten met haren ~~---~~stel, bestaande in een treffelyke Cavalcade, te voorschyn, zynde ~~---~~ welke in deze Vertooning hare Rol speelden, in vyf Benomen uit de beste discipulen van haar Collegie, verdeelt. ~~---~~ zag men voor af Apollo met de negen Zang godinnen; werden ~~---~~ volgt van Mars den God des Oorlogs, die, wyl het thans Vrede ~~---~~ het Zwaard in de scheede stak, en voor de Nimsen, welke, vrezentrygs woede; weg gevloden waren geweest; wter plaats maakte.

1715.
Februarij

Daar op kwam de Vrede, verzelt door Herauten van 't *Roomfche Ryk*, van *Frankryk* en van *Luyk*, die de Vrede uitriepen, en de te rugkomst des Keurvorft van *Keulen* bekend maakten. Vervolgens zag men de Geregtheit, met toepassingen welke tot de Justitie behooren; opofferende de *Balans* en *Degen* aan zyn Keurvorftelyke Doorlugtheit. De vierde Troup vertoonde alderhande voortreffelyke wetenfchappen, begeleid wordende door *Minerva*, de *Godiane* der *Wysheit*, en uitvinderesse van verscheide kunften; schynende deze zig te haasten, om hare getrouwheit en erkentenis aan den Keurvorft, als haar *Befchermer*, af te leggen. De vyfde Troup beteekende de *Religie* en haar gelukkige *Hemel Geesten*, door *Krygs-ordres* beschermt en verdedigt, deel nemende aan de blydschap des volks, wegens de gelukkige wederkomst van haren *Prins*. Deze prachtige zinnepelende *Cavalcade* pafseerde, in de voormelde ordre, door eenige der voornaamste *Straten* van de *Stad Bon*, en kwam eindelyk in eene der *Galderyen* van het Keurvorftelyk *Paais*, daar zyn *Hoogheit* zig had laten dragen. Genadert zynde, zo klom de *Grave* van *Geule*, die *Apollo* verbeelde, van zyn *Paard*, makende, nevens de *Zanggodinnen*, die hem te voet verzelden, een nederig *Complement* voor den Keurvorft; hem verzoekende, dat hy geliefde deze *Parnassus* van de *Compagnie* der *Jezuïten* met zyn tegenwoordigheit te vereeren. Hy antwoorde van zulks te willen doen, waar op de *Statie*, trekkende voorby zyne *Doorlugtheit*, weder naar de *Plaats*, daar zy uitgekomen waren, keerde. Den volgenden dag verscheen hy in 't *Collegie* der *Jezuïten*, wanneer een deftige *Opera*, onder opzigt van deze zogenaamde navolgers van *Jesus Christus*, met konstig speel muzyk, zingen en danffen, door voormelde hare *discipulen* vertoond, en waarmede de eerbewyzingen, van verwelkoming zynen Keurvorftelyke *Doorlugtheit* van *Keulen*, geeindigt wierde.

NOOR-
DER
ERCO-
MEN.

UIT het gedrag der *Zweeden* was nu ten vollen kenbaar, dat de Vrede, welke zy voorgaven met veel ernst te zoeken, eerder door het verftindent *Oorlogs Zwaart*, als door heilzame *Tractaten* en verbonden, zoude te verkrygen zyn; dus het *Prussische Hof*, door de nabyheit der *Zweeden*, niet wetende van haar oogmerk, eenige ombragie opvatte, en geduurende de *Winter* zig berade, om deze oorlogs onheilen te mogen ontgaan, en om zyn *Zweedsche Majestest*, waar 't mogelyk, tot die gedagten mede over te halen; ten welken einde

einde hare Gezanten verscheide malen van *Berlin* naar *Stralsund* over en weer gingen. Het bleek genoegzaam, dat het antwoord der *Zwe-*
den aan het Hof van *Pruiffchen* geen voldoening gaf, wyl 't zelve Hof
 verbood, dat alle Steden en Landstreeken, leggende aan de eene zyde
 van de Rivier *Pene*, onder de protectie des Konings van *Pruiffchen*,
 niet zouden hebben te betalen de Brandschattingen door de *Zwe-*
den ingevordert; versterkenden dien einde hare manschap in *Stettin*, zo-
 danig dat'er 10. 15. ja 20. Soldaten, in een Huis gebiljeteert waren,
 en wierd aldaar een groot Proviand Magazyn opgeslagen, bekwaam
 tot het spyzigen van 15 a 16000. Man.

1715.
 February

Den regerenden Landgrave van *Hessenkassel* was in Perzoon, van we-
 gens den Koning van *Zweden*, te *Oranjenburg* geweest, om de be-
 langens van gemelde Majesteit aan 't *Pruiffische* Hof ten besten te re-
 commanderen. Het verhandelde by die gelegenheit bestond in deze
 drie voorlagen; Eerstelyk, dat den Koning van *Pruiffchen* de *Vesting*
Stettin ten eersten aan de *Hessenkasselse* Troupen geliefde in te ruimen, om door
 dezelve Troupen bewaard te werden, tot dat de *Vrede* in 't Noorden zoude
 gesloten zyn: Tentweden, dat zyn *Pruiffische* Majesteit deszelfs uitgegote
Penningen, onder verzekering of borgtocht van hem Landgrave, in zekere termyn-
 nen wederom zoude ontfangen; en ten denden, dat den Koning van *Zweden*
 alsdan geen inval nit *Voorpomeren* in *Saxen* doen zoud, mits hebbende ook
 genoegzame Verzekering, dat zulks niet nit *Saxen* kwam te geschieden.
 Hier op was door den Koning van *Pruiffchen* geantwoord; dat hy, zo
 veel het eerste Point betrof, de *Vesting* *Stettin* gaarne aan de *Hessenkassel-*
se Troupen inruimen wilde, indien hem niet de handen gebonden waren,
 door het *Traactaat* nu twee Jaren geleden met de Noordse Geallieerden ge-
 sloten, meldende, onder anderen, dat zyn Koninglyke Majesteit van *Pruiff-*
chen de *Vesting* *Stettin* niet eerder aan den Koning van *Zweden* mogt
 overgeven, als na het sluiten van de *Vrede*; belangende het tweede Point,
 dat den Koning van *Pruiffchen* de aangeboden Verzekering des Land-
 graafs van *Hessenkassel* wel begeerde aan te nemen, maar dat het voor-
 de *Traactaat* hem zulks mede belaste, behalven dat de Noordse Geal-
 liden de *Hessenkasselse* Troupen, wegens de nieuwe verbintenis in-
 ten Koning van *Zweden* en hem Landgrave, niet anders als voor-
 ische Troupen zoude kunnen aanmerken; en wat aanging het derde
 it men zig over de onderlinge verzekering, om 't *Voorpo-*
 in *Saxen*, en zo over en weer, niets *Pyanalyks* te ondernemen,

1794.
February

wel verstaan zond, indien men Polen mede daar onder begreep; dewyl het voormelde Traahtat zig ook zo verre uifstreckte, en dat zyn Koninglyke Majesteit van Pruiffchen, by de overganc van de Vefing Stettin; moft inftaan, en is verhinderen dat geen inval door de Troupen der Zweden uit Voorpomeran, nag in Saxon ondernomen wistd. Uit dit antwoord des Koning van Pruiffchen bleek, dat men deze zaak, voornamentlyk om Sietin aan een Hefsenkassels bezetting te vertrouwen, van al te kwaden gevolgen voordeelde te zyn; diehalven dan ook, om deze en meer andere redenen, de voormelde Onderhandeling des Landgrave van Hefsenkassel, aan 't Hof van Pruiffen, vaugtelooos was afgelopen.

Zedert wierden de Raadsplegingen, te Berlin, met meerder ernst agtervolgt, in dewelke den Prins van Anhalt Desfau als Veldmarschalk getadig affitberde. Men deed de wyd afgelegene Regimenten nader komen, de Kompagnien voltallig maken, de gestaakte wervingen weder beginnen, een groote menigte Bomben, Karkassen, en Garnaten vullen, nieuwe Monteringen vervaardigen, en wyders alles in 't werk stellen, wat tot uitrusting van een groot Leger benodigde; ja men stond eerlang een Corps van 3000 Man in 't Mekelenburgse, naar de zyde van Pomeran, tusschen Zuud en Prenslouw, by een te zien, om aldaar den doortogt van vreemde Troupen te verhinderen, en de suft der omleggende Landen te bewaren. Het Congres te Bronfwyk was geheel tot niet gelooopen, zynde den Grave Metz, Keiserlyken Minister, de laatste van alle de Ministers, mede naar Huis gekeert, en dus de hope van Vrede, welke men tot nu toe geschept had, t' eenemaal verdwoenen.

Den Koning van Zweden tragte verscheide Vorsten van het Duifche Ryk in zyne belangen te trekken, en voer mede lustig voort met het vermeerderen van deszelfs Troupen; waar van de wervingen in veel Plaaizen met goed succes gelukte, maar de overvoeringen van dat Volk geschiede met veel gevaar; wyl men door 't geheel gebied van Pruiffen en Hanover een fcherp mandaat vond aangeslagen, verbiedende, op Lyffstraffe, eenige Soldaten; 't zy openlyk of stil, te laten pafceren, maar aan te banden alle, die geen extraordinare Paffen zande kunnen vertoonen; volgens welke ordre reeds verscheide zodanige geworvene Partyen agterhaalt, verftroit, en de Officieren of Wervers weg gejaagt waren. In 't Hefseince zagmen de Deeneren

zen zelve einde mede lustig oppassen; zeker Wagtmeeſter derzelve, hebbende zyn Post by *Bergendarp*, durfde de *Pruiffiſche* Postwaggen, gaande van *Hamburg*, over *Maagdenburg* en *Halle*, naar *Leipzig*, aantasten, doende de Passagiers afklimmen om te viziteren, ſneed het vallies open en las de brieven. Dit ging te verre, en dus wierd dezen *Deenzen* Wagtmeeſter provizioeneel in arrest genomen, om door den krygsraad te *Rendsburg* gevonnist te werden; wyl de Koninglyke ordre alleenlyk luidt, van toe te zien, of men op de *Postwagens* ook eenige *Zweedze* Officieren bevond, en die alsjanteligten. Evengemelde (a) *Deenze* Krygsraad had eindelyk een besluit genomen, om, behalven de voorheen gecondemneerde en gedagvaarde Krygsgevangen *Zweedze* Officieren, welke zig, tegens hungegeven woord, geretireert hadden, nog andere 26. te weten twee Kolonels, vier Majors, vier Ritmeesters, agt Kapiteinen, vier Kornets, vier Luitenants, een Regiments Kwartiermeeſter, en vyf Vaandrighs in te dagen, op pene, indien men haar kreeg buiten Actie, van gehangen, dog in Actie of eeniggevegt, van gebraakt te zullen werden, doende hare Namen, op datze kenbaar mogte zyn, orentlyk aantuan.

Wyl de *Zweden* wel meest het oog ſchenen te hebben, om *Polen* en *Saxen* te beſtoeken, zo bereide zig Koning Augustus met veel ernst tot tegenweer, tot beſcherming der voormelde zyne Landen; doende deſſelfs Traupen voltallig maken, en de Magazynen te *Dresden*, *Leipzig*, *Freiburg*, *Zwickar*, en elders meer, met de noodige Voorraat van allerhande Oorlogs- en Mondbehoefſten aanvullen. Te *Leipzig* waren de Landſtanden by een gekomen, om over de *Finantie* en andere gewigtige zaken te raadplegen, hebbende ook overwogen den Eilich des Konings, beſtaande in de volgende drie Arttykelen.

1. At door het gantze Keurvorſtendom *Saxen*, en daar toe behorende Landen, zo wel van den Adel als andere Onderdanen, welke zo wel *Schrift Landzaten* zyn, van yder Landhoeve, het vierendeel van een Schepel *Tarwenveel* Haver zoude geleverd werden, om daar mede de Magazynen te vullen, en zig daar van te bedienen, wanneer het van noden mogt.

Dat behalven drie *Quatembers* van het verleden Jaar, nog drie voor het komende Jaar zullen betaald werden, om de Sommen uit de *Schackamer*, tot

1719.
February

(a) zie
voorgaande
ſtuk,
tweerde deel,
pag. 213.

1714. tot redding van de noodlydende in het Gebergte, genomen, weder te vullen.
 February

3. Dat 'er eindelyk in deze Landen de nodige huizen voor de verminkte Soldaten, waar toe de Stad *Leipzig* 100000 Ryksdaalders zoude verstrekken, mogten opgereg, en de andere Armen, in de Steden, Vlekken en Dorpen, waar in geboren zyn, onderhouden werden.

Hier tegens had den *Saxischen* Adel met veel onderdanigheid verzogt; dat den Keurprins weder in deze Landen komen, en dat de al te veel bezwarende accynzen afgeschafft werden mogte; wyders wierd den eitch des Konings genoegzaam toegeftaan, en dus eindigde den Landdag; waar na den voormelden Adel hunne Gedeputeerden kozen, om in het district van *Dresden* den zelve Landdag, welke men in 't laatst van January stond te houden, by te wonen.

(a) zie
 pag. 116.

Onze belofte (a) voorwaards, wegens de verschyning van den Erfprins van *Hessenkassel* te *Stokholm*, by zyne Bruid, de Princesse *Ulrica Eleonora*, zal men hier nu voldoen. Het was den 15. January des morgens, wanneer aldaar de tyding kwam, dat hy met het Schip de *Fenix*, gevoert door den *Zweedzen* Vice Admiraal *Henk*, gelukkig te *Karelskroon* was aangekomen, werwaards zig aanstonds, om hem te verwelkomen, begaven den Generaal Major *Palma-kwist*, den Kamerheer *Dubén*, den Hofjonker *Grave* van *Guldenstolpe*, den Heer *Gerten Hofskwartiermeester*, en nog vercheide andere. Langs de weg route had den Generaal Rank vercheide posten geformeert, om zyn Hoogheit, van plaats tot plaats, door een Detachment Militie te doen verzellen, en ging zelf den 14. met eenige ordres van 't Hof, den Vorstelyken Bruidgom te *Tollie*, omtrent vier mylen van *Stokholm*, opwagten, terwylmen vast allerlei toebereidzelen vervaardigde, om hem naar zyne waarde te ontfangen. De *Graven* van *Reenster* en *Teffin*, beide Leden van den Senaat, vervoegden zig den 25. 's morgens ten tien uren naar *Fickin*, een plaats alwaarmen gemeenlyk voor de laatstemaal verffe Paarden neemt. Hier ontmoete zy den Prins, en hielden met hem, naar het afleggen der behoorlyke Complimenten, het middagmaal, begevende zig te zamen vervolgens naar *Stokholm*.

Ten drie uren arriveerde den Prins Bruidgom, met zyn gevolg, in de Zuider Voorstad van *Stokholm* by de Poort, vindende aldaar den

den Hertog van *Holstein Gottorp*, nevens alle de overige Leden van den Senaat en veel Hovelingen, in een Tuin, om hem te ontfangen en geleiden. Na eenige pligtplegingen zagmen den Prins, en den voormelden Hertog, in 's Konings koets treden, nemende zitplaats aan de hogerhand, mitsgaders de Graven Stromberg en Horn tegens haar over; rydende aldus, met een talryk gezelschap, langs de Scheepsbrugge, verby het oude kasteel, naar het Koninglyk Paleis, 't welk voor hem klaar gemaakt was; staande niet wyd van daar de Burgery te Paard in goede ordre, en het Regiment Guardes te voet op de plaats voor de *Ridder Holms* kerk. Hier gekomen zynde, zo wierd den Prins Bruidegom, door den Hertog van *Holstein*, en veel andere Heeren, tot in zyn kamer gebragt, terwyl het kanon tweemaal losbrande, en de Burgery en Guardes telkens, onder een ongemeen gejuig, salvo schoten. Vervolgens zagmen meergemelden Hertog, (werdende door den Prins tot aan de koets uitgeleid) met alle de Leden van den Senaat, weer naar 't Hof keeren. Kort daar na liet den Prins by de Koninginne Grootmoeder gehoor verzoeken, en kwam 's avonds ten zes uren aan het Hof. De Hovelingen en de meesten Adel ontvingen hem aan de trap, en, naar dat hy hare Majesteit begroet had, geleide zy hem by de hand in haar kamer, daar ze beide een weinig tyds alleen bleven. Den Prins Bruidegom verzogt daar op aan de Koninginne Grootmoeder, dat ze hem geliefde aan de Koninglyke Princesse Bruid te prezenteeren, 't welk zy zig liet welgevallen, brengende hem niet langs den gewonen weg, maar door haar Slaapkamer naar het appartement van de gemelde Bruid, alwaar hy voor de eerste maal, alleen in 't byzyn van de Koninginne Grootmoeder met haar sprak. Men opende vervolgens de deur van de Voorkamer, en de Princesse Bruid alle de Hofdames aan den Prins geprezenteert hebbende, zo begaf zig zyn Hoogheit naar boven by den Hertog van *Holstein*, die hem wederom tot onder aan de trap uitgeleide deed. Ondertusschen was de bond maaltyd gereet gemaakt, en den Prins wierd door de Koninginne Grootmoeder ter Tafel genodigt, begevende zig na den eten hierom naar zyn Paleis, daar hem eenige Uitheemste Ministers waken komen feliciteeren. De plegtige voltrekking van dit Huwelyk is ons in het vervolg te beschryven, moettende alleen hier nog vermelden, dat den Raad te *Stokholm*, ter ordre van zyn *Zweedfche*

1715. *February* Majesteit, aan den Hertog van *Saxen* maandelijks 5000, en aan de Princesse Ulrica Eleonora, tot haar Bruidschat, 100000. behalven nog 50000. Ryksdaalders voor hare klederen, tellen most; zo mede, dat den Prins Bruidgom, na zynen Trouwdag, het opper Commando van de *Zweedse Armée*, of wel van de Troupen prezent in 't Ryk zynde, stond te aanvaarden.

Den Czaar van *Muscovien*, byzonder met de Stad *Petersburg* ingenomen, tragte dezelve een beter wezen en aanzien toe te brengen, mitsgaders die Vesting te reguleeren naar de wyze van andere residentie plaatzen; ten welken einde hy op nieuws een strikte bevel had doen geven, dat yder Edelman, hebbende onder zig het getal van 100 Boeren, gehouden was, om binnen de Stad *Petersburg* een Steene Huis te laten bouwen, en dat andere, bezittende 1000 Rubels kapitaal, ten minsten een woningje, van een Verdieping in de hoogte, moesten doen stigten.

NEDER-
LANDEN.
(a) ziet
Pag. 122.

NOG al bleef schoorvoeten het afdoen van (a) 't bewuste Tractaat van Barriere, waar over te *Antwerpen* reeds een geruimen tyd gehandelt was. Men had zig verbeeld, dat deze zaak, na de terugkomst van den Heer Stanhope van 't Keizerlyke Hof, finalyk zoude voltrokken zyn geworden, maar men zag het tegendeel, en zelf dat den Generaal Cadogan deswegens, door het Hof van *Groot-Brittanniën*, naar *Weenen* wierde geschikt, om zekerlyk, onder andere affaires van zyne Commissie, daar op aan te dringen; dus in dien tusschen tyd weinig voortgang daar ontrent kunnende gemaakt werden, zo kwamen haar Hoog Mog. Gedeputeerden, de Heeren vander Dussen en Gockinga, een keer in *s'Gravenhage*, om nader instructien te ontfangen, en dan weder naar *Antwerpen* te retourneeren. Den 6. dezer maand leverde den Heer Walpole, Minister van het *Groot-Britannisch* Hof, zyne Credentialen aan haar Hoog Mog. over, om, geduurende het afzyn van den bovengemelden Generaal Cadogan, de zaken van die Kroon in *s'Gravenhage* te blijven waarnemen; werdende hy door haar Hoog Mog. in die qualiteit erkent.

Den 18. arriveerde in *s'Gravenhage* den Heer Vincenti, Envoyé wegens de Republyk van *Venetiën*; die den volgenden dag met den Baron Heems, Keizerlyken Gezant, nevens meer andere vremde Ministers confereerde, en zedert een keer naar *Amsterdam* deed, om aldaar,

daar, zo men wilde verzekeren, eenige zware Schepen tot dienst van zyne Principalen te kopen of te huuren, waar toe dezen Staat aan hem permiffie zoude gegeven hebben. Tot het Gezantschap naar *Spanjen* was den Baron van Ripperda, Vryheer van *Poelgeest*, benoemt, die reeds werkelyk zyne Equipagie vervaardigde, om de reize in 't kort naar *Madrid* voort te zetten. Den (a) Heer van Duivenvoorde, naar 't Hof van *Groot-Brittannien* gedestineert, was den 23. met een tamente-lyk voordeelige wind, derwaards in *Zee* gestoken.

Na verscheide berhaalde uitstellen, was eindelyk het Tractaat van *Vrede*, tusschen *Spanjen* en *Portugaal*, den 6. February door wederzyde Plenipotentiarissen getekent, op voorwaarde van 't zelve geheim te houden, zo lange tot dat een expresse naar *Frankryk*, aan den Marquis de Torcy, gezonden, en van daar weerom gekomen zoude zyn, en op dat dit van niemand mogt ontdekt werden, zo geschiede de voormelde ondertekening buiten *Utrecht* aan de *Malie Baan*. Evengenoemde expressen den 13. 's nagts te rug zynde verschenen, zo deed den Hertog van *Osuna*, *Spaanschen* Minister, aan den Grave van *Tarouca*, *Portugeeschen* Gezant, derwegens kennisse geven, en daar op zagmen malkander de *Vredens* Artykelen overleveren, mitsgaders *Couriers* na 't een en ander Hof afvaardigen, om de nodige *Ratificatien* van hunne Principalen af te halen. Ziet hier dat.

Tractaat van Vrede tusschen den Hoogverhevensten en Grootmagtigsten Vorst DON JEAN, V. door Gods genade Koning van Portugal, en den Hoogverhevensten en Grootmagtigsten Vorst DON PHILIPPUS, V. door Gods genade Katholyke Koning van Spanjen. Gesloten tot Utrecht den 6 February 1715.

In de Naam van de H. Drie-eenigheit.

An alle jegenwoordige en toekomende zy kennelyk, dat, nadien het grootste gedeelte van de Christenheit door eenen langdurigen en bloedigen Oor-gedrukt wierd, het God behaagd heeft, om de harten van den Hoogverhevensten en Grootmagtigsten Vorst DON JEAN, V. door Gods genade Koning van *Portugal*, en van den Hoogverhevensten en Grootmagtigsten DON PHILIPPUS, V. door Gods genade Katholyke Koning van *Spanjen*, te neigen en opregte en vierige begeerte, om toe te brengen tot de algemeene *Vrede* en om de rust van hare *Onderdanen* te verzekeren, door het vernieuwen

1715.
February

en herstellen van de Vrede en 't goed verstand, dat'er voorheen is geweest tusschen de twee Kroonen van *Portugal* en *Spanjen*; ten welken einde hare voorschreve Majesteiten hare volmagten aan hare Extraordinaris Ambassadeurs en Plenipotentiarijfen verleent hebben: namentlyk zyn *Portugeesche* Majesteit aan den zeer voortreffelyken Heer *Jay Gomez da Silva*, Graaf van *Tarouca*, Heer van de Steden van *Tarouca*, *Laleia*, *Laxatim*, *Penalva*, *Guifar*, en hare afhanglykheden, Commandeur van *Villa Coua*, Raadsheer van den Geheimen Raad, Maitre de Camp, en Generaal van zyn Majesteits Legers; en aan den zeer voortreffelyken Heer, *Don Louis d'Acunha*, Commandeur van *Santa Maria* van *Almandra*, Raadsheer van den Geheimen Raad van zyn Majesteit; en zyn Katholyke Majesteit, aan den zeer voortreffelyken Heer *Don Francois Marie de Paula*, *Telies*, *Giron*, *Benarvides*, *Cavillo en Toledo*, *Ponce de Leon*, Hertog van *Osuna*, Graaf van *Ufegna*. Marquis van *Pegnafel*, Grande van *Spanjen* van de eerste bank, Groot Kamerling en Opper-Schenker van zyn Catholyke Majesteit, Groot Notaris van de Koningryken van *Castilien*, Groot Sleutelbewaarder van de Riddcrordre van *Calatrava*, Commandeur van die ordre, en *Ufagre* van die van *St. Jacob*, Generaal van zyn Majesteits Legers, Edelman van de Kamer, en Kapitein van de eerste Kompagnie van de *Spaan-ze* Lyfwagt: welke voorschreve Plenipotentiarijfen zig hebben laten vinden tot *Ustregt*, de bestemde plaats tot het Congres, en geëxaminert hebbende hare wederzyde Volmagten, waar van de afschriften aan het einde van dit Tractaat zullen werden geinscreert, zo zyn dezelve, na alvorens den Godlyken bystand te hebben aangeropen, met malkanderen over de volgende Artykelen overeen gekomen.

I. Daer zal een vaste en duurzame Vrede, en een ware opregte Vriendschap zyn, tusschen zyn *Portugeesche* Majesteit, dezelfs afkomelingen, Nazaaten en erfgenamen, mitsgaders alle dezelfs Staten en Onderdanen aan de eene zyde; en zyn Katholyke Majesteit, desselfs Afkomelingen, Nazaaten, en Erfgenamen, mitsgaders alle dezelfs Staaten en Onderdanen aan de andere zyde; welke Vrede onwrikbaar en heiliglyk zal werden onderhouden, zo te Water als te Land, zonder te gedogen, dat'er eenige vyandlykheid zal mogen werden gepleegt, op wat plaats, en onder wat voorwenzel het ook zoude mogen wezen; en indien het buiten verwagting mogt gebeuren, dat het tegenwoordig Tractaat in eenig gedeelte mogt werden overtreden, zoo zal het Tractaat des niet te min in zyn volle kracht blyven, zullende zodanige overtredingen ter goeder trouw, zonder draling nog inwendzelen vergoed werden, met de overtreders naar strengheit te straffen, en alles te herstellen in zyn vorige staat.

II. Uit kracht van deze Vrede zullen alle gepleegde Vyandlykheden, over en weer, vergeeten en vergeven zyn; in voege dat geen van de Onderdanen der twee Kroonen bevoegd zal zyn, om eenige vergoeding te eischen, wegens gelede schade; 't zy door den weg der regten of op eenige andere wys; ook zal men van weerskanten geenderley schade, ter oorzaak van dezen laatste

Oor-

Oorlog geleden, tegens malkanderen in rekening vermogen te brengen, maar het gepaasde zal vergeeten zyn en blyven, als of'er nooit eenige de minste krenking van de vriendschap, die door dit Tractaat hersteld werd, geweest was.

1715.
February.

III. Daar zal een algemeene vergiffenis verleent werden aan alle Perzoonen, zo wel Officiëren, Zoldaten, als andere, die gedurende dezen Oorlog, of ter oorzaak van dezelve, van dienst verandert zyn; uitgezondert de zulke, die in den dienst van eenig ander Vorst, als van zyn *Portugeefche* of Katholyke Majesteit, getreden zyn; zo dat geene andere, als die zyn *Portugeefche* Majesteit gedient hebben, in dit Arttykel zullen begreepen zyn; dewelke ook zullen zyn begreepen in het eifde Arttykel van dit Tractaat.

IV. Alle Gevangenen en Gyselaars zullen ten eerften van weerkanten, zonder eenige uitzondering, uitgewisselt en vry gegeven werden, zonder dat men voor de uitwisseling iets zal mogen eifchen, nogte voor de onkosten gedurende derzelver detentie gedaan, mids dat zy voldoen de schulden, door haar in 't particulier gemaakt.

V. Alle Plaatsen, Kasteelen, Steeden, Dorpen, Regtsgebieden en Landeryen, de twee Kroonen toebehorende, 't zy in *Europa* of in eenig ander gedeelte van de wereld gelegen, zullen in haar geheel, en zonder de alderminste uitzondering, wedergegeven worden; invoege, dat de palen en grensfcheidingen der twee Monarchyen in dezelfde staat zullen herstelt, waar in ze waren voor den tegenwoordigen Oorlog; en in 't byzonder zullen aan de Kroon van *Portugal* wedergegeven werden het Kasteel van *Naudar*, met zyn Regtsgebied, het Eyland van *Verdoejo*, mitsgaders het Rechtsgebied en de Kolonie van 't *Sacrament*; en aan de Kroon van *Spanjen* zullen wedergegeven werden de Steden van *Albuquerque* en van *Puebla*, met hare afhankelijkheden, in den staat waar in die tegenwoordig zyn, zonder dat de Koning van *Portugal* eenige vergoeding zal moogen eifchen voor de nieuwe Vestingwerken, die aan de gemelde Steden, zedert hare verovering, aangelegt zyn.

VI. Zyn Katholyke Majesteit zal niet alleen aan zyn *Portugeefche* Majesteit wedergeven het Rechts gebied en de Kolonie van 't *Sacrament*, gelegen aan de Noord-zyde van de Revier *la Plata*, maar zyn voorschreve Majesteit zal ook in zynen naam, en in die van alle zyne afkomelingen, Nazaten en Erfgenamen aiftaan van alle regten eifch 't welk de Katholyke Koning vermeende te hebben op het voorschreve Regtsgebied en Kolonie; doende de voornoemde Land mits dezen in de alderbeste en alderverbintelykfte termen, en met alle vereifchte clausulen, of dezelve van woord tot woord hier geinfereert was; met dit verftand, dat het gemelde Regtsgebied en Kolonie zullen blyven lyft in de domeinen van de Kroon van *Portugal*, als toebehoorende aan *Portugeefche* Majesteit, desselfs Afkomelingen, Nazaten en Erfgenamen, en gedeelte van zyne Staaten, met alle regten van Souveryniteit, volte Opperheerschappy en eygendom, zonder dat zyn Katholyke Majesteit, afkomelingen, Navolgers en Erfgenamen, zyn *Portugeefche* Majesteit

1715.
February

en derzelver Afkomelingen, Navolgers en Erfgenamen, in het bezit daar van ooit zullen mogen floren; zullende, uit kracht van deze afstand, het Provisio-
neel Tractaat, gesloten den 7 May des Jaars 1681, hier mede ganschelyk zyn vernietigt. Egter verbind zig zyn *Portugeefche* Majesteit, nooit te zullen toelaten, dat eenige andere Natie, uitgezondert de *Portugeefche*, zig op de voorschreve Kolonie directelyk of indirectelyk, en onder wat voorwendzel het ook zoude mogen wezen, neerzetten of handel dryven; en wel voortamentlyk verbind zig zyn *Portugeefche* Majesteit, van nooit de hand te zullen bieden, nog eenigen bystand te zullen leenen aan eenige vreemde Natie, om eenigerlei handel te dryven in de Landen behorende tot de Heerschappy der Kroon van *Spanjen*. 't welk insgelyks verboden is aan de Onderdanen van zyn Katholyke Majesteit.

VII. Alhoewel zyn Katholyke Majesteit, van nu af, het voorsz. Regtsgebied en Kolonie van 't *Sacrament* aan zyn *Portugeefche* Majesteit, volgens den inhoud van het voorgaande Artykel, afstaat; niet te min zal het zyn Katholyke Majesteit vry staan, om voor de voorsz. Kolonie een equivalent aan te bieden, 'tot genoeg van zyn *Portugeefche* Majesteit, en welke aanbieding zal moeten geschieden binnen den tyd van anderhalf Jaar, na den dag van de Ratificatie van het Tractaat; met dit bescheid, dat, indien zodanig een Equivalent door zyn *Portugeefche* Majesteit goedgekeurt en aangenomen werd, het voorsz. Regtsgebied en Kolonie aan zyn Katholyke Majesteit zullen toebehoren, als of die nooit wedergegeven nogte afgegaan waren; maar indien het Equivalent door zyn *Portugeefche* Majesteit niet aangenomen werd, zo zal dezelve in 't bezit van het voorschreve Regtsgebied en Kolonie blyven, op de wys, zo als in het voorgaande Artykel bedongen is.

VIII. Men zal de nodige orders aan de respectieve Officieren en andere perzoonen, die 't aangaat, arvaardigen, tot de wederzydse inruiming der Plaatzten in het V. Artykel gemeld; en, aangaande de Kolonie van 't *Sacrament*, zyn Katholyke Majesteit zal niet alleen zyne orders op 't spoedigste doen afgaan aan den Gouverneur van *Buenos Ayros*, om die inruiming te doen, maar zyn Majesteit zal ook een dubbel verloenen van de gemelde orders, neffens een stip-te waarfchouwing, aan den gemelden Gouverneur, ten einde hy de uitvoering van die orders, onder geenderly voorwendzel, zelfs niet by eenig onverwagt toeval, zal mogen uittellen, schoon hy de eerste orders niet mogt hebben ontfangen. Dit dubbel zal, zoo wel als ook de orders betreffende *Nonder* en 't Eyland *Verdoejo*, uitgewisselt werden tegens die, welke zyn *Portugeefche* Majesteit zal geven tot de inruiming van *Albuquerque* en van *Puebla*, welke uitwisseling zal geschieden door Commissariffen, die tot dien einde op de grenzen der twee Koningryken by malkanderen zullen komen; de gezeide inruiming van de bovengemelde plaatzen, zo in *Europa* als in *America*, zal geschieden binnen den tyd van vier maanden, na de uitwisseling der voorschreven wederzydse orders.

IX. De Steden van *Albuquerque* en *Puebla* zullen overgegeven werden in de staat, waar in die nu zyn, met zo veel Oorlogs behoefden, en met het zelfde

de getal van Kanons, en van het zelfde caliber, als 'er in die beide plaatsen gevonden zyn, toen zy veroverd wierden, agtervolgens de Inventariffen, by de overgaaf daar van gemaakt; de Kanons, Oorlogs- en Mondbehoeftens, die men boven het geen 'er in deze Inventarizen is uitgedrukt, zal vinden, zullen van daar na *Portugal* gevoert werden. Het geen 'er aangaande de restitutie der Kanons en Oorlogs behoeftens bewilligt is, zal men op dezelfde wys in agt nemen, omtrent de inruiming van de Kasteelen van *Nouder* en de Kolonie van *'s Sacramento*.

1715.
February

X. De Ingezetenen van de voorschreve Steden, en van andere Plaatzten, gedurende dezen tegenwoordigen Oorlog verovert, zullen de vryheit hebben, om zig van daar elders te begeven, en tot dien einde hare goederen, valte en roerende, na haar welgevallen te verkopen, of anderzins zig daar van te bedienen; ook zullen zy de vrugten mogen genieten van het geen 'er door haar gebouwt en gezaait is, schoon de Landeryen en Hooven aan andere bezitters mochten overgedaan werden.

XI. Alle goederen, die ter oorzaak van den tegenwoordigen Oorlog van weerskanten geconfiskeert zyn, zullen aan de vorige bezitters, of derzelvor Erfgenamen, weder gegeven werden; zullende deze gehouden zyn, alle verbeteringen, omtrent die goederen gemaakt, aan de tegenwoordige houders te vergoeden; dog men zal van de gene, die gedurende dezen Oorlog van zodanige goederen in 't bezit geweest zyn, de inkomsten, door haar genoten; nog de waarde daar van niet mogen vorderen; en, op dat de restitutie van deze goederen werkstellig zou kunnen gemaakt werden, zullen de geinteriffereerden gehouden zyn zig binnen den tyd van een jaar te vervoegen aan de behoorlyke Regtsbanken, om hare regten te beweerden, alwaar hare zaken zullen beslist werden, binnen den tyd van nog een jaar daarenboven.

XII. Alle pryzen, gedurende den tegenwoordigen Oorlog of ter oorzaak van dien gemaakt, zullen van weerskanten voor goed gehouden werden, en de Onderdanen van de twee Natien zullen geenderley regt nog eisch hebben, om de wedergeving daar van te vorderen, nademaal hare Majesteiten de redenen, om zodanige veroveringen te doen, voor goet keuren.

XIII. Om het tegenwoordig Tractaat te beter te verzekeren, en van te meerder kragt te doen zyn, zo werd het Tractaat, op den 13 February in 't Jaar 1668, tusschen de twee Kroonen gesloten, mits deze bevestigt in alle de pointen, waar van door het tegenwoordig Tractaat niet uitdrukkelijk gederogert is: werdende inzonderheit mits dezen bevestigt het 8. Arttykel van 't voorschreven Tractaat van den 13 February 1668, even als of het zelve in woord tot woord hier geinfereert stond; en hare Katholyke en *Portese* Majesteiten beloven, ter wederzyde, hare bevelen te zullen laten aan, ten einde men een spoedig en volstrekt regt doe aan de geintref-

V. Op dezelfde wyze werden mits dezen bevestigt, en in dit tegenwoordig Tractaat begrepen, de 14. Arttykelen van het Tractaat van Transactie, tusschen de twee kroonen op den 18 Juny 1701. gesloten; welke Arttykelen insge-

1715. insgelyks in hare volle kracht en verbintelykheit zullen blyven, als of die van Februari woord tot woord alhier geïntereert stonden.

XV. Uit kracht van het wederzyds bedongene by de gemelde Transactie, aangaande de *Assiento* tot het inbrengen van Negers, is zyn Katholyke Majesteit aan de geïntereerde in de voorschreven *Assiento* schuldig de somme van 200000 Ryksdaalders, welke Somme de Geïntereerde aan zyn Katholyke Majesteit by Anticipatie opgeschooten hebben, neffens den Intrest van 8 ten hondert, tot de volstreckte betaling toe; welke somme, met de Interesten gerekent van den 7. July 1696 tot den 6 January 1715. toe, te zamen uitmaken twee hondert en negentig duizent Ryksdaalders; daarenboven is zyn Katholyke Majesteit nog schuldig de somme van 300000. *Cruzados*, (*Portugeesche* munt, waar van de reductie bedraagt 16000. Ryksdaalders; welke verscheide zommen te zamen, door het tegenwoordig Tractaat, werden gereduceert tot een somme van 600000. Ryksdaalders, die zyn Katholyke Majesteit belooft in drie gelyke agtervolgende Termynen te zullen betaalen; namentlyk, 200000. Ryksdaalders op ieder Termyn, waar van de eerste Termyn zal voldaan werden, op het aankomen van de eerste *Vloot*, *Flotille*, of *Gallioenen*, na het uitwisselen van de Ratificatien van 't tegenwoordig Tractaat; en zal de eerste betaling gerekent werden voor de interesten, die'er voor het Kapitaal van 200000. Ryksdaalders, by Anticipatie opgeschooten, verscheenen zyn; de tweede Termyn zal betaald werden op het aankomen van de tweede *Vloot*, *Flotille*, of *Gallioenen*, en zal strekken tot aflossing van het Kapitaal der zo even gemelde 200000. Ryksdaalders verschot; de derde Termyn zal voldaan werden op het aankomen van de derde *Vloot*, *Flotille*, of *Gallioenen*, tot aflossing der 300000. *Cruzados* gereduceert tot 160000. Ryksdaalders, en van het restant van 40000. Ryksdaalders interest. De nodige zommen, tot voldoening van deze drie betaalingen, zullen in gemunt geld, of in baaren Goud of Zilver na *Portugal* gezonden werden, mits dat van de somme van 200000. Ryksdaalders by Anticipatie verschoten, na den dag der ondertekening van dit Tractaat, geen intrest geeycht zal mogen werden, maar indien zyn Katholyke Majesteit de gemelde somme op het aankomen van de tweede *Vloot*, *Flotille*, of *Gallioenen* niet quame te betaalen, als dan zal het intrest van die somme, van den dag van de aankomst der gemelde *Vloot*, *Flotille*, of *Gallioenen* af, lopen tot agt ten hondert, tot de ganschelyke betaling toe.

XVI. Zyn *Portugeesche* Majesteit scheld aan zyn Katholyke Majesteit, uit kracht van dit Tractaat, quyt, en belooft aan dezelve te zullen doen kwyt schelden alle de zommen, die zyn Katholyke Majesteit schuldig is, in de *Spaanse Indien* aan de *Portugeesche* Compagnie van de *Assiento*, voor het inbrengen van Negers, uitgezondert de 600000. Ryksdaalders in 't XV. Arttykel van dit Tractaat gemeld. Zyn *Portugeesche* Majesteit scheld daar en boven aan zyn Katholyke Majesteit kwyt, al het gene de bovengemelde geïntereerde van haar zouden kunnen pretendeeren, uit de nalatenichap van *Don Bernard Francois Martin*.

XVII. De Koophandel zal in 't algemeen open zyn tusschen de wederzydse
Onder-

Onderdanen, met dezelfde vryheit en veiligheid als die gedreven is voor den tegenwoordigen Oorlog; en tot een teeken van de opregte vriendschap, die men niet alleen zal tragten te herstellen tusschen de Onderdanen der twee Kroonen, maar zelfs te doen toenemen, zo staat zyn *Portugeesche* Majesteit aan de *Spaanse* Natie, en zyn Katholyke Majesteit aan de *Portugeesche* toe, alle de voordeelen van Koophandel, en alle de voorregten, vryheden en vrydommen, die zy tot dus ver hebben toegestaan, of in 't toekomstige zullen toestaan aan de meest begunstigde van alle de Natien, die in de Landen, behorende tot de heerschappyn van *Spanjen* en *Portugal*, handel dryven; 't welk egter niet moet verstaan werden, als van de Landen in *Europa* gelegen, nadien de Koophandel en Scheepvaart van de *Indien* alleenlyk gereserveert blyft aan de twee Natien, in de Landen van hare Respective Heerschappyn, in *America*, uitgezondert het gene'er laatsleden bedongen is by het Contract van de *Assento*, tusschen zyn Katholyke Majesteit en haar *Brittannische* Majesteit gesloten.

1715.
February

XVIII. En nadien men, neffens de herstelling van het goed verstand; te gelyk zorg moet dragen, om alle Schadens aan weerskanten voor te komen, en vermits in het concordaat, ten tyd van den Koning *Sebastiaan*, glorieuser gedagtenis, opgereg, verklaart zyn de gevallen, waar in de misdadigers ter wederzyde zullen moeten overgelevert werden, en nadien 'er toen ter tyd onder de goederen, die men zoude gehouden zyn weder te geven, in het gemelde concordaat niet is begrepen de *Portugeesche* Tabak, als toenmaals nog niet bekend zynde, en die egter zedert zo zeer in 't gebruik geraakt is, zo wel in *Portugal* als in *Spanjen*, dat 'er van desselfs Pagt jaarlyks groote sommen gegeven werden, zo belooft zyn Katholyke Majesteit niet te zullen toelaten, dat men in eenige van zyne Provintien en Landen van het Koningryk van *Spanjen*, of eenige andere tot zyn gebied behorende, *Portugaalsche* Tabak zal mogen inbrengen, 't zy dat dezelve gesponnen of bereid zy in de gemelde Landen en Koningryken, of elders; als mede zyne bevelen te zullen geven, dat alle de Fabriken van *Portugeesche* Tabak, die men in de Koningryken en Landen van de voorgeschreve Heerschappy zal vinden, afgeschafft werden; en te beletten, dat 'er in 't toekomstige geenderley nieuwe opgereg werden, met zware straffen te leggen op de Overtreders; en niet alleen de Amptenaren van 't Geregt, maar ook die van Oorlog, te gelassen, aan 'dit bovenstaande de hand te houden, en den inhoud van dien zorgvuldiglyk te doen nakomen. Zyn *Portugeesche* Majesteit verbind zig insgelyks, om het zelfde verbod van zyne kant te zullen doen, en met dezelfde omstandigheden als zyn Katholyke Majesteit, ten opzichte van het inbrengen in de *Spaanse* Tabak in de Provintien van *Portugal*, en alle andere Landen, desselfs Heerschappy behorende.

IX. Alle Schepen, zo Oorlog als Koopvaardy Schepen van de twee Natien, zullen, gelyk als voor dezen, mogen komen in de Havens tot de Heerschappy der beide Kronen behorende, mits dat 'er in de grootste Haven niet meer als zes Oorlogschepen te gelyk zullen mogen inkomen, en niet meer dan twee te gelyk in de minder Havens; en in geval 'er een grooter getal Oor-

1713.
February

logfchepen, als hier bepaalt is, voor eenige Haven mogte komen, zo zullen die niet mogen inlopen, als met permiffie van den Gouverneur, of van de Magiftraat der Stad: indien egter zodanige Oorlogfchepen, door onweer of uit eenige andere dringende nood, in een Haven kwamen in te loopen, zonder alvorens permiffie daar toe verzogt te hebben, zo zullen zy gehouden zyn, om zo voort kenniffe te geven van hare komfte; ook zullen zy niet langer blyven leggen als aan haar zal werden toegestaan, zullende voor 't overige gehouden zyn zig zorgvuldig te wagten, dat door haar verblyf geen fchade of nadeel aan zodanig een Haven gefchiede.

XX. Haar *Portugeefche* en Katholyke Majefteiten wenshende, dat dit Tractaat, om de ruft harer Onderdanen wil, spoedig in uitvoering gelegd mag werden, zo is men over een gekomen, dat het zelve aanftonds na de publicatie van kragt en verbintelyk zal zyn, en dat de voorschreve Publicatie zal gefchieden in de plaatfen van de Dominatie harer beyder Majefteiten, zo dra als het mogelyk zal zyn; en, indien 'er zedert het afkondigen van de ftilland van Wapenen nog eenige feitelykheit mogt begaan zyn, zal men zig daar over wederzyds voldoening doen hebben.

XXI. Indien het door eenig toeval (dat God vergoede) gebeurde, dat 'er eenige verwydering of breuk van Vriendfchap tuffchen de twee Kronen kwame te ontftaan: in dat geval zal het aan de wederzydte Onderdanen vryftaan, om zig elders te begeven, en tot dien eynde hare goederen en effecten te verkoopen, en te vervoeren werwaarts 't haar zal goetduncken.

XXII. En nadien de Koninginne van *Engeland*, glorieufer gedagtenis, aangeboden heeft, om de ganfchelyke uitvoering van dit tegenwoordig Tractaat te guaranderen, zo ten opzigt van deffelfs kragt, als ten aanzien van deffelfs duurzaamheit, zo hebben haar *Portugeefche* en Katholyke Majefteiten de gemelde guarantie wel willen aannemen, gelyk zy die mits dezen aannemen op de alderverbintelykfte wys, zo voor het Tractaat in zyn geheel, als voor ieder Arttykel in 't byzonder van het zelve.

XXIII. Hare Majefteiten zullen insgelyks aannemen de guarantie van alle andere Koningen, Vorften, en Republyken, die binnen de tyd van zes maanden wel zullen willen treden in de guarantie van dit Tractaat, inks het ten genoegen zy van beide hare Majefteiten.

XXIV. Alle de bovenftaande Arttykelen zyn verhandelt, toegestaan en bedongen tuffchen de voorschreve Extraordinaires Ambaffadeurs van de Heeren Koningen van *Portugol* en van *Spanjen*, in de naam van hare Majefteiten; belovende zy Ambaffadeurs ter wederzyde, nit kragt van hare Volmagten, dat de voorschreve Arttykelen in 't geheel, en een ieder daar van in 't byzonder, onfchenbaar onderhouden, nagekomen en uitvoert zullen werden, door de Heeren Koningen, hare refpective Meesters.

XXV. De Ratificatien van het tegenwoordig Tractaat zullen in behoorlyke forme ter wederzyde uitgewiffelt werden, binnen de tyd van 50. dagen na de ondertekening; of eerder, indien het doenlyk is.

Ter oorkonde en uit kragt van de bevelen en volmagten, die wy ondergeschreven

chreven van onze Heeren en Meesters, de Koning van *Portugal* en de Koning van *Spanjen*, hebben ontfangen, hebben wy dit tegenwoordig Tractaat *February* ondertekent, en het Cachet onzer Wapenen daar by gedrukt.

Gedaan tot Utrecht, den 6 February 1715.

Was getoekent,

Conde De TAROUCA.
D. LOUIS D'ACUNHA.

El Duque de OSSUNA.

SEPARAAT ARTYKEL.

Uyt kragt van dit Separaat Arttykel, op hùiden gefloten tuffchen zyn *Portugeefche* en *Katbolike* Majesteit, 't welk van dezelfde kragt zal zyn, als of het van woord tot woord in het bovenftaande Tractaat geïnliereert was, en op dezelfde wys zal werden geratificeert, zyn de Extraordinaris Ambaffadeurs en Plenipotentiariffen van hare Majesteiten met elkander over eengekomen, dat de wederzyde Koophandel tuffchen de twee Natien wederom open zal werden gefelt, en gecontinueert op dezelfde wys, met dezelfde Veiligheden, Vryheden, Voorregten, Vrydommen, inkomende en uitgaande regten, en alle andere omftandigheden, waar mede die ter wederzyde, voor den tegenwoordigen Oorlog, gedreven is, tot dat daar omtrent tuffchen de twee Kronen anders zal werden gedifponeert, en tot dat men zich nader van weerskanten zal hebben verklaart, aangaande de wys, waar op de Koophandel tuffchen de twee Natien zal werden gecontinueert. Ter oorkonde enz.

Was getekent als boven.

Den Keizer van *Marokko*, de Vrede met den Staat der *Vereenigde Nederlanden*, door het nemen van diverze harer Onderdanen Schepen, en het daarop varende Volk tot Slaven te maken, verbroken hebbende, zo geliefden haar Hoog Mogende deswegens by Plakkaat een yder te waarfchouwen, datze zig hadden te wagten voor de *Zee Rovers*, zo van *Marokko*, als van *Salée*; bevelende, om geweld met geweld af te keeren.

1715.
Maart.

M A A R T.

WRANK-
RYK.
(a) ziet
pag. 142.

IN de voorgaande (a) Maand hebben wy vertoont de Loftuitende Aanpraak van den *Persiaanschen* Gezant, by zyne openbare zeer pragtigitte Audientie, aan den *Franschen* Koning en den Dauphin gedaan: dog nademaal, door de ongemeene toelooft van menschen by die gelegenheit, hem was belet geworden zyne reden langer uit te rekken, zo bleven wy ook onvermogens om dat Stuk volkomen aan den Lezer te vertoonen; maar vermits den voormelden Gezant deszelfs Aanpraak eenige dagen daar na geheelyk in geschrift overleverde, zo is het billyk het restant van dien hier nu te laten volgen.

UW Grootheit moest my doen zwygen; maar die't niet zal doen, vermits ik weet, wie Gy zyt, ziende u glinsteren met meêrder Glory, als de Renomé daar van aan't Geheel-Al heeft gepubliceert, als den grootsten Keiser, die ooit geregeert heeft. Ik zoude, op uw Aanschyn, de Stem en 't gebruik van alle myn zinnen verloren hebben, zo uw ooggen, door haar zagtmoedigheid en lieffelykheit, my niet weer daar op hielpen, en 't gebruik van de tong gaven. Ik heb vergeten al wat myn Meester, de grootste Keiser van 't Oosten, en die op de oudste Troon van de Waerelt gezeten is, my geordonneert heeft u te zeggen. Maar dank zy onzen grooten Propheet: Hy schikt na myn schets niet de Harangue, die ik gemediteert had, maar 't geen ik u van wegens den Keizer myn Meester kom te verkondigen: Uw groote Actien, uw Deugden, en de zeltzame en wonderlyke Kwaliteiten, die God in uw Grootheit versamelt heeft, doen hem wenschen, met u Alliantie te maken: Hy zent my uit *Aziën*, om hem aan u met zyn Vrintschap t'offeren. De Aanbieding kan niet suspect zyn. Ik kom geen secours van Volk, Geld, of Vivres verzoeken: De Staaten van myn Meester vloeyen van al die zaken over; maar ik kom een schets van zyne Deugden geven, door de Hommage, die hy aan de uwe doet.

My is dan niet meer overig, als u toe te wenschen een lang leven, op dat het Kint, uw agter Kints Kint, dien ik aan uwe zyde zie, deze groote konst van regeren leere; dat de Almagtige u gestelt heeft, om u tot een Model voor al de Souvereinen van de Waerelt te doen dienen. Gy zyt zyn volmaakte

Re

ste weerschyffel op Aarde. Gy maakt het geluk van uw Onderdanen: Gy zoud dat van geheel *Europa* maken, zo ze 't geluk had van onder u Wetten te leven; en de Glory van uw leven zal altyd de verwondering van al de Nationen op zig te trekken. 1715.
Maast:

Alvorens men een besluit had genomen, om een Courier naar *Persien* af te vaardigen, zo was eerst goed gevonden den Gezant in 't kort zyn afscheid, en kennisse te geven, dat den Koning van meening was, ymant van 't *Fransche* Hof, die de Geschenken geleiden, en daar voorzorge dragen zoude, mede te zenden; dog deze voorstellen behaagden den *Persiaanschen* Minister alzo min, als datmen hem aanbood, om met een Schip van de Koninglyke Compagnie naar *Gamron* of *Bender Abassi*, gelegen in de Golf van *Persien*, van waar hy dan zonder gevaar te Lande naar *Ispahan* konde voortreizen, gebragt te werden; willende hy liever weer door *Turkyen* trekken, en geen *Fransche* geleiders in zyn gezelschap hebben. Onderwylen verzuimde men niet, om hem allerhande vermaak en eerbewyzingen aan te doen, zo met het bywonen van de Opera, als het bezigtigen van de Koninglyke Lustplaatzen, de Hospitalen, Tapytmakeryen, en voorts alles wat een vreemdeling kan begeeren, om te mogen zien.

Den Grave van Stairs (a) *Groot-Brittannischen* Afgezant aan 't *Fransche* Hof, onthield zig nog te *Parys*, zonder Carácter aan te nemen; strekkende deszelfs Commissie wel voornamentlyk, om de zwarigheden uit den weg te ruimen, welke het Hof van *Groot-Brittanniën* regtmatig opvatte, wegens het graven der bewuste Kanalen en Vaarten van *Mardyck*, vermits die tot het zelve gebruik schenen aangelegt, als de Haven van *Duinkerken* onlangs geweest was; dus hy den 5. February, over dit ontwerp, aan den Koning deed prezenteeren de volgende omstandige Memorie. (a) zie pag. 145.

DE ondergeschreve Graaf van Stairs, Kamer en Raadsheer van den Raad van State, en van den Geheimen Raad des Konings van *Groot-Brittanniën*, heeft bevel, om aan u Majesteit te vertonen, dat de Koning, zyn Meester, hebbende doen onderzoeken het laatste antwoord, in uwen Naam aan den Heer Prior gegeven, en gehoord het verslag van Luiden, ervaren in de zaken van ons tegenwoordig voorwerp, aangaande de uitvoering van 't nederde Artykel van 't Tractaat van *Utrecht*, meend rede te hebben, om te twyfen, of u Majesteit wel in de grond ondersegt is van den waren staat van de verschil.

1714.
Maart.

De Koning, myn Meeſter, zeer ter herte hebbende, om dat Artÿkel, 't welk van zo groot gevolg is, zo wel voor de zekerheit, als voor den Koophandel van *Groot-Brittannië*, vervuld te zien; en vuriglyk wenshende, om de vriendschap en het goed verſtand tuſſchen de twee Natien vaſt te ſtellen, welke egter nooit wortel ſchieten of bloeyen kunnen, zo lang als'er vrees en' argwaan overblyft, over zulke wigtige Punten, als de verderving der oude Have van *Duinkerken*, en het maken van de nieuwe; heeft my gelaſt, aan u Majesteit in 't bredé voor te dragen den waren toestand van deze zaak, en den Handel, die voor u Majesteit ſchynd verborgen gehouden te zyn, in zynen waren dag open te leggen.

Aangaande het geen in 't bovengemelde antwoord, omtrent de demping van de oude Ree en Have van *Duinkerken*, berigt word, heb ik ordre, aan u Majesteit te vertoehen, dat, zonder gewag te maken, dat'er 22 maanden verlopen zyn, dat het Tractaat van Vrede geſloten is, en dat de voorzyde Have gedempt moet zyn vyf maanden na de tekening, het zeker is, dat dezelve op dit uur zo weinig gedempt is, dat een groot getal ſchepen nog dagelyks uit en inlopen, en dat'er werkelyk verſcheide zyn van 7 of 800 vat groot.

De Dyken, die tot Fondementen dienden van de Rysbanken, die het Kanaal of de Have van *Duinkerken* maakten, zyn nog 6 of 7 voeten hoger als het Strand na de Zeekant, en zo wel zamengehegt, door een grote menigte zware palen en ryswerken, dat het waarschynelyk is, dat de Vloet alleen, zonder de hulp van arbeiders, dezelve in langen tyd, en miſſchien in eenige jaren niet zal wegspoelen; behalven een groot getal heiwerken, op dewelke de Koffers van de Rysbanken, die tot het zelfde gebruik nog zouden kunnen dienen, geſteld zyn.

De Kom en de Have zyn nog in wezen, en in ſtaat om zulke grote Schepen te ontfangen als voor dezen, wanneer men den Dam in het Kanaal van *Bergen* maar wegneemt, omze door het nieuwe Kanaal in de Stad te laten komen, het welk in min dan tweemaal 24. uren geſchieden kan.

Een vierde van het paalwerk van de Sluis van *Bergen* is nog niet weggenomen, en men heeft aan dat van *Guindball*, op het Kanaal van *Venne*, nog geen hand geſlagen. Daarenboven zyn'er nog over verſcheide ſtukken van de Fortificatien, te weten de oude Wal langs de Have; de Poorten van de Stad en van de Citadelle; de Schutdeuren, door dewelke de Kanalen van *La Moere* en van *Furne* binnen quamen, met alle de Redouten te *Marchionis* &c.

Het blykt geenzints dat het 't oogmerk van 't Tractaat is, de geheele demping van de Have van *Duinkerken*, van het we'er en van de vloed te doen afhangen. Alle de Werken door kunſt gemaakt, tot onderhouding en bewaring van de Have, moeten door kragt van handen omver geworpen worden. Derhalven vleid zig de Koning, dat u Majesteit, om het Tractaat ter goeder trouw en ſtiptelyk na te komen, niet uitſtellen zal zyne zeer nadrukelyke orders te geven, om de Dyken en Rysbanken tot gelyks met de Strand te doen wegnemen; om de Kom en de Have ten eenemaal te dempen; en eindelyk,

om

om voorts omver te werpen al het geen'er van de Sluizen en van de andere Werken, die tot onderhoud van de oude Have diende, overig is. 1715.
Maars.

Wat aangaat de nieuwe Have, die men door het nieuwe Kanaal tot in de Stad van *Duinkerken* brengt; de Koning myn Meester kan dat niet anders aanmerken, als een onderneming srydig met het Tractaat van *Utrecht*.

Het Tractaat zegt uitdrakkelyk, dat de Have gedempt, en de Dyken en de Sluizen, die tot de Schoonmaking dienden, nitergeroid moeten worden, zonder eenigzins te treden in de gevolgen die daar van konden komen; en indien, op zyn allerscherpste genomen, het Land door de geheele wegneming der Sluizen van *Duinkerken*, al onder water gelopen was geweest, kon *Groot-Brittannië* zig dat niet aantrekken; u Majesteit had zulks toegezegd, en men had om verscheide redenen Regt, om daar op te staan.

Maar daar was niets te vrezen voor het Land, en het zelve liep geen gevaar van iets te lyden; want men kon de Have van *Duinkerken* sluiten, zonder daar in eenige opening te laten voor het water van 't platte Land, 't welk in Zee kon uitlopen, met weinig kosten, door de Sluizen van de Rivier de *Aate Grauweliner*; of, zonder eenige onkosten, door de Sluizen van de Rivier van *Iperle* by *Nieuwpoort*, zo als de *Brittaunische* Ingenieurs, voor eenige maanden, onweder sprakkelyk aangewezen hebben.

Het is aan te merken, dat men in die uitgestrektheit van Land, zo veel water te vrezen zoud hebben; als men wil voorgeven, en dat'er geen Rivier van lopend water, tusschen de Rivier de *Aa* en die van *Iperle*, is.

Een klaar bewys daar van is, dat de gemelde streek Lands geen water genoeg uitlevert, om een van de Kanalen vaarbaar te maken, zonder het water van de Zee of van de Rivier de *Aa*, 't welk door Sluizen, ten dien einde alleen gemaakt, van tyd tot tyd daar in gebracht word, want de Kanalen van *Furne*, van *La Moere*, van *Bergen*, van *Bourbourg*, &c. hebben maar stilstaande wateren.

En om het gezegde nog klaarder aan te tonen; daar zyn reeds zeven maanden verlopen, dat de Sluizen van *Duinkerken* gesloten zyn, en dat men zedert niet eenen druppel waters uit het Land heeft doen lopen; 't welk egter het minste ongemak niet geleden heeft door het gesloten zyn der gemelde Sluizen; en het water is op geen plaats een duim hoger geweest.

Wat belangd het geen in de voorzeide Memorie gezegd word, aangaande de vier vaarbare Kanalen van *Duinkerken* en huare breedte van 48 roeden, zoud iemand, die de regte gelegendheit des Lands niet kende, menen, dat het zo veel Rivieren waren van lopend water, die veel water uitleverden, en dat de noodzakelykheit vereifte, dat men een nieuw Canaal en een nieuwe Sluis maakte, die eenige proportie had met de gemelde vier Kanalen.

Maar door het geen men reeds aangetoond heeft, zal het aan u Majesteit klaar ten, dat het Land geen water uitleverende, die redenering omver vald; te meer, liek het zeker is, dat men de voorzeide Kanalen, van die breedte en diepte als nu zyn, veel meer gemaakt heeft om die grote kwantiteit van Zee water te ontfangen, tot het zuiveren en dieper maken van de Have, als tot eenig ander einde.

1715. Maart. Uit dit alles is het wel af te nemen, dat men nooit zulk een groot werk, als dit nieuw Kanaal, gemaakt, en zulk eene groote koste gedaan heeft, alleenlyk om een weinig water af te tappen, 't welk anders zynen uitloop kon hebben door *Gravelines* met by na geene, en zonder eenige koste, door *Nieuwpoort*; indien men het oogmerk ter zelve tyd niet gehad had, om een nieuwe Have te maken, door middel van dewelke men alle de fouten van de oude Have van *Duinkerken* zoud verbeteren.

Zulks springd in 't gezigt, wanneer men treed tot de byzonderheden van deze nieuwe Have.

De nieuwe Have heeft, van het Kanaal van *Bergen* af, daar het in de Stad van *Duinkerken* komt, tot aan de nieuwe Sluis, 20. voeten diepte, en 170. voeten breedte, en van de Sluis tot aan de Zee is het 25. voeten diep, en spreid zig meer als 300. voeten uit, 't welk de breedte van het oude Kanaal te boven gaat.

Het Kanaal is bekwaam om zeer gemakkelyk 400. grote schepen te bevatten, zonder daar onder te begrypen het Kanaal van *Bergen*, of dat van de Stad van *Duinkerken*, met dewelke het zig zamen voegd.

Het Kanaal is zo breed, en zo diep, dat een Oorlogschip van de derde rang, of van 80. stukken Kanon, daar in en uit komen kan met al zyn toebehooren, Kanon, Amunitie, voorraad, &c.

En tot bewys, dat het meer den toeleg geweest is, om zodanige schepen te ontfangen, als om een afwatering te maken, kan men maar letten op de grootte van deze nieuwe Sluis, en dezelve vergelyken by die van *Duinkerken*, waar by men zien zal, hoe veel groter en aanzienlyker zy is, als alle die van de gemelde Stad te zamen, het zy tot zuivering van de Have, tot het ontfangen van zulke schepen, of voor het onderlopen van 't Land, indien het de nood vereist.

Dit nieuwe Kanaal, byna een myl lang zynde boven de Sluis, en de tegenwoordige breedte en diepte hebbende, kan onmeetelyk veel water uit Zee ontfangen, 't welk, zig voegende by het water dat die andere Kanalen, die voor dezen tot zuivering van de oude Have van *Duinkerken* dienden, ten minsten tweemaal zo veel water zal leveren tot zuivering der nieuwe Have, als men te voren tot reiniging van de oude Have van die Plaats had.

De nieuwe Sluis heeft twee houtwerken, de een van 44. (twee voeten breeder als die van de Kom te *Duinkerken*) en de ander van 26. voeten breed, en 21. diep.

De oude Sluizen van *Duinkerken* waren, die van *Bergen* 28. voeten breed, en 18. diep. Die van *La Moore* 14. voeten breed, en 16. diep. En die van *Veurne* 11. voeten breed, en 14. diep. De breedte van de Sluizen, te zamen, maakt niet meer dan 53. voeten, dat is 17. voeten minder breed, als de gemelde nieuwe Sluis. Die van *Bergen* is drie voeten minder diep, als de nieuwe Sluis, die van *La Moore* vyf, en die van *Veurne* zeven voeten.

Al het welke klaar doet zien, dat de uitgestrektheid van deze nieuwe Sluis expres veel groter gemaakt is, dan alle de andere Sluizen van *Duinkerken*, ten

ten einde, om meer te dienen tot zuivering van de Have, en het ontfangen van zware fchepen, &c., als tot het uitloopen van het water van 't Land.

Wat aangaat de verklaring, dat u Majesteit geen voornemen heeft om dit nieuwe Kanaal te versterken, zulks helpt zeer weinig tot stilling der ongerustheden van *Groot-Brittanniën* over deze zaak; want het is kennelyk genoeg, dat men 'er niet kan bykomen als door de Duinen, en dat de wyte, van die opening, zo klein is, dat men ze wel minder als in een week fortificeren kan met byna onnaemelyke Werken, en het overige van 't Land, langs het Kanaal, kan men door inundatien dekken, waanneer men het Zee-water daar in laat lopen.

Nadien dan dit nieuwe Kanaal veel breeder en dieper is, als de oude Have van *Duinkerken*, en dat het bekwaam is, om een veel groter getal fchepen te bevatten, als het andere, en dat het aan die Stad uitkomt; zo kan de Koning myn Meester geen genoegte nemen, met de nakoming van het Tractaat van *Utrecht*. Hy wilde liever, dat men de naam van *Duinkerken* veranderd had, als een andere Haven, veel groter en veel gemakkeliker, te zion openen, alleenlyk een myl ten Westen agter dezelye Zandbanken, die de Rée van *Duinkerken* formeerden, en de oude Have dekten.

De ware zin van het Tractaat, en het oogmerk van *Groot-Brittanniën*, waren, nooit meer een Have te *Duinkerken* te hebben; maar deze is zo wel een Have van *Duinkerken* als de andere, en ten minsten zo gevaarlyk voor den Koophandel der Onderdanen van den Koning myn Meester.

Zie daar het geen waar toe de Graaf van *Stairs* uitdrukkelik bevel heeft, om aan u Majesteit te vertoonen. Hy is overtuigd, dat u Majesteit, gelet hebbende op het hier boven gezeide, zyne ordres geven zal tot de volkome slegting van het geen 'er nog overig is van de Have, van de Rysbanken, en van de Fortificatien van *Duinkerken*; en dat hy byzonderlyk beveelen zal, om de Kom en de Have ten eenemaal te dempen, agtervolgens de duidelyke woorden van het Tractaat, *Portus Compleatur*.

En nadien u Majesteit verklaard heeft, dat zynen toelag, met het doen maken van het nieuw Kanaal, alleenlyk was een uitwatering te hebben, om een groot stuk Lands niet te doen verdrinken; en dat het geenzijs zyne meening is, daar een Have te maken; en gelet, dat degeene, welke de uitvoering van deze uitwatering op zig genomen hadden, het bestek van u Majesteit zo verre zyn te buyten gegaan, dat zy daar werkelyk eene Have hebben gemaakt, bekwaam om een zeer grote Vloot van Oorlogschepen te bevatten; zo is hy zo overtuigd van de regtvaardigheit en billikheit van u Majesteit, dat hy niet twyfel wil, of gy zult zodanige ordres geven, die de Ondordanen des Konings myn Meester, kunnen genezen van de vrees welke zy hebben, van door dit nieuw Kanaal beroofd te zyn van al de vrugt des slegting van *Duinkerken*, en ze mogen ontheffen van al de bekommring, dat men haar door deze nieuwe Have een geeslet bereid, veel schrikkeliker voor de Koophandel en de eerheit van die Natie, als die, waar van zy door het Tractaat meenden bedroefd te zyn.

1715.
Maart.

1715.
Maart.

En nademaal het uit de herhaalde verklaring, van u Majesteit, blykt, dat deze gerugten zeer verschillende zyn van het ware oogmerk van u Majesteit, 't welk is om in vrede te leven met zyne Naburen, en in goed verstand met den Koning myn Meester; als mede om zyne zorg by die des Konings van *Groot-Brittannien* te voegen, tot het onderling welwezen der twee Natien, en tot de rust van *Europa*; zo hoopt de voorzeide Graaf van Stairs, dat het Antwoord, 't welk u Majesteit op deze Memorie zal geven, den Koning myn Meester volkointentlyk vergenoegen, en dienen zal tot verzagting en vereeniging der gemoederen van de twee Natien, die, door zulke lange en bloedige Oorlogen, vertoornd en verbittert zyn geweest; in plaats van dewelke, de Koning myn Meester vuriglyk wenst, dat hy de eenigheid, *harmony*, en het goed verstand, de rust, het geluk, en den rykdom der beide Natien, mag zien succederen.

Versailles den 5 February 1715.

Was getoekend,

De Graaf van STAIRS.

Op deze Memorie geliefde zyn *Fransthe* Majesteit het onderstaande schriftelyk antwoord, aan den *Groot-Brittannischen* Minister, ter hand te doen stellen.

DE beschouwing alleen, van den tegenwoordigen staat van *Duinkerken*, zoud onwederspreekelyke bewyzen verichaffen van de naauwkeurigheid des Konings, in de uitvoering van de *Utrechtse* Vrede, indien iemand waarlyk al in wysel kon trekken den yver van zyn Majesteit, om zyn woord na te komen. Hy heeft dan rede om te geloven, ziende de klagten vervat in de Memorie die de Graaf van Stairs aan hem overgegeven heeft, dat de Koning van *Groot-Brittannien* niet naauwkeuriglyk onderrigt is van de waarheit: Derhalven wil by de oplossing, die hy op dezelve klagten reeds gegeven heeft, nog wel behalen; niet minder, als dien Prins; met al zyn vermogen begerende te contributeeren tot de bevestiging der vrindschap en van 't goed verstand, 't welk hy opregtelyk met hem onderhouden, en tusschen *Frank* en *Groot-Brittannien* handhaven wil.

Het is niet zonder reede, dat de Graaf van Stairs ligt verby gaat de veroorzaakte traagheit, aan de slegting van *Duinkerken*; want hy weet dat men die aan *Engeland* alleen moct toeschryven, en dat'er niet een ogenblik verzuimd zoud zyn, om de Fortificatien omver te werpen, en de Have van de *Stad* te bederven, indien de *Engelze* Officieren en Commissarizen zelf den arbeid niet belet hadden.

Men zoud moeite hebben om te bewyzen, dat, zedert dien arbeid gedaan is, het inkomen en uitloopen van de Have van *Duinkerken* zo ligt en veelvuldig geschied, als de Graaf van Stairs in zyne Memorie voorgeeft; en indien hy zig wilde informeren by eenige *Engelzen*, die mischien omtrent den tegen-

WOOR-

woordigen staat van 't Kanaal bedrogen waren, zouden zy hem kunnen verzekeren, dat hunne schepen verzeild zyn op de Zand-banken, die zig daar geformeerd hebben, na dat de houtte Dammen daar van geopend zyn. 1715.
Maart.

Indien men aan het getuigenis der Franffen geloof geeft, zullen zy doen zien, dat zy genoodzaakt zyn in de Have van *Oostende* te lopen, om dat die van *Duinkerken* tegenwoordig onbruikbaar is.

Die overblyfsels van Dyken veel hoger als het Strand, die Ryswerken zo wel aan een gesloten, den hoop van balken, steenen, takkebossen en palen, welkers opstelling eene Memorie verciert, beletten dan niet eigentlyk, dat de Zee, die tweemaal daags over deze werken, welke op verscheide plaatzen geopend zyn, loopt, dagelyks daar van wegspoeld, en die plaatzen van 't Kanaal met zand vuld, welke het nog niet zyn.

In dien staat als zy is, zoud alle gemeenschap met de Korn en de Have onnut zyn, indien ze zelf nog in wezen was; maar ze is gebroken door een Dam van 110. roeden lang; derhalven kan het water, indien het zonder uitloop in de oude Have gehouden word, door hare Dampen wel ziektenis in de Stad van *Duinkerken* veroorzaken, maar het is onmogelyk dat het daar ooit tot eenig nut zoud kunnen zyn.

Het is op dezelve wyze gelegen met de gemeenschap, die den Graaf van *Stairs* schynd te bekommeren, tusſchen het Kanaal van *Bergen* en de Have van *Duinkerken*. De kwantiteit van 't water groter werdende, zoud het kwaad vermeerderen, en nadien het geen uitwatering altoos zoud hebben, zoud de Stad daar van onderlopen: Maar deze onnutte en gevaarlyke gemeenschap is zelfs zo ligt niet, als de Memorie vertoon, want het zoud niet genoeg zyn dat men alleenlyk eene Dam doorbrak, daar zyn'er drie agter elkander, aangelegd om deze communicatie volstrektelyk af te snyden.

Daar is dan rede om te geloven, dat de Koning van *Groot-Brittawnien* niet minder gerust is, over dat Artykel van de Memorie, als zyne Commissarizen hebben geschenen voldaan te zyn van het Artykel der Sluizen, hoewel het een gedeelte uitmaakt van de klagten, die de Graaf van *Stairs* last heeft, om aan den Koning te doen. Zy zullen waarſchynlyk in *Engeland* geen taal voeren, frydig met de geene die zy gevoerd hebben, na dat zy, en de Sluis van de Korn, en die van de Kanalen van *Bergen*, van *La Maere*, van *Veurne* en hunne Houtwerken, hadden bezigtigd. Zy hebben erkend, dat'er geen moeite nog koste gespaard was omze volkomelyk te verderven.

Wat aangaat de gewaande Fortificatie-werken, in de Memorie, als nog in zynende, ter ne'er gesteld; niemand zal met dien naam dopen het overzel van een oude muur, daar verscheide huizen van de Stad met den rug in staan, en die zo weinig voor Fortificatie te houden is, dat de Koning daar liet blyven, wanneer zyn Majesteit de Citadelle deed bouwen, waar deze muur maar 50. roeden af was.

Voit zyn de Poorten van een Stad, of van eene Citadelle ook begrepen, en niet meer betrekking hebben

1715.
Mars.

daar toe de Gewelfzelen, die den loop aan de Kanalen gaven, en waar van het eenig gebruik zal zyn, om voor Bruggen te dienen, over dewelke men van het eenegedeelte van de Stad na het ander gaan kan.

Indien te *Maëbroulis* nog eenige Redouten in den gantschen omtrek der Fortificatiën van *Duinkerken* in wezen zyn, kan de Koning van *Groot Brittanniën* zig verzekeren, dat dezelve ten eersten zullen worden geseget.

Hy is niet nauwkeuriglyk onderrigt van den waren staat van 't nieuwe Kanaal, indien hy geloofst, dat het zig tót aan de Stad van *Duinkerken* uitstrekt. Het water der drie Kanalen, van *Bergen*, *Veurme* en *La Moere*, welkers uitloop voor dezen door de Have van *Duinkerken* geschiede, valt nu in het Kanaal van *Bourbourg*, 't welk buiten die Stad is; daar na loopt het in 't nieuw Kanaal, om zig in Zee te loozen.

Dit Werk, een der voornaamste oorzaken der klagten, vervat in de Memorie van den Graaf van *Stairs*, is niet zuiverlyk willekeurig van de zyde des Konings geweest. De onkosten daar van zyn zeer groot, en zyn Majesteit zoude niet hebben gedaan, indien het mogelyk was geweest, van wylen de Koninginne van *Groot-Brittanniën* te verkrygen, dat zy een van de oude Sluizen liet blyven, die voor dezen ten koste van 't Land gemaakt zyn, alleenlyk om de overstroming te belctten, voor dat *Duinkerken* aan den Koning toekwam, by gevolg, voor dat zyn Majesteit aan hare Have had beginnen te arbeiden.

Deze Princes was onbeweeglyk, en stelde alleenlyk voor, gelyk als de Graaf van *Stairs* het in zyne Memorie herhaald, om het water van het Land te laten aflopen, of door *Gravelines* of door *Nieuwpoort*.

De Houtwerken der Sluizen van *Gravelines*, zyn tien voeten hoger als die der Sluizen van *Duinkerken*. Diergelyk middel dan voor te stellen, was eene onmogelyke zaak.

Het middel, om het water door *Nieuwpoort* te laten lopen, stelde 's Lands heil aan de willekeur van een uitheems Vorst, toen met den Koning in oorlog zynde, en of schoon'er is te hopen, dat de Unie en het goed verstand, 't welk tusschen zyn Majesteit en den Keizer hersteld is, altoos zal duren, meende hy toen, dat zyne voorzigtigheid vereiste, de Gouverneurs van die Plaats niet Meester te maken van het noodlot zyner Onderdanen.

De Staten Generaal der vereenigde *Provinciën*, oordcelden het zelve; want zy weigerden aan de Koninginne van *Groot-Brittanniën*, Guarandeurs te zyn, van de Vryheit die de Gouverneurs van *Nieuwpoort* aan de uitwatering geven zouden; overtuigd zynde, dat het met de wysheit van de *Republk* niet overeen kwam, te verantwoorden voor het gedrag, 't welk de Officiëren van eenen magtigen Vorst, en onafhangelijk van *Holland*, zouden houden.

Noit heeft een Souverain zig by een Tractaat van Vrede verbonden, om zyn Land bloot te stellen voor een gewisse overstroming, en noit is zodanige voorwaarde geëischt geweest.

De Koning was dan, als een Vader van zyne Onderdanen, verplicht voor hunne behoudenis te zorgen; en indien het, in weerwil van de Vrede, mogelyk, was

was

was geweest, dat *Groot-Brittannien* hennen ondergang onverschilliglyk had aan gezien; zo zouden die gevoelens, welke men nooit zal geloven te zyn die van eene Natic, waar mede men in vriendschap is, zyn Majesteit niet onthefsen, om voor te komen de verdervingen die het water, zonder uitloping, zekerlyk zoud hebben veroorzaakt in het laagste gedeelte der *Nederlanden*, door drie lopende Rivieren, de *Aa*, de *Colme* en de *Lyster*, en door oncindige vaarbaare Kanaalen. Het voorbeeld van 't verdronke Land door de *Moere* toond aan, dat het gevaar niet ingebeeld is, en dat het een al te groote onvoorzigtigheid zoud zyn, om, op een jaar van droogte, te oordeelen en te besluiten, dat men voor de inundatien nooit te vrezen heeft.

De kennis van 't Land, en de weigering van de Koninginne van *Groot-Brittannien*, verpligteden derhalven den Koning, om een nieuw Canaal te doen openen, welkers onderneeming aan de *Engelze* Commissarizen eerder voorkwam, als een voorwerp van belaching, dan een oorzaak van wettige klagten, want zy zagen de noodzakelykheit, om een uitloop te geven aan het water van het Land, maar zy geloofden niet dat het Werk gelukken zoud.

Indien het oogmerk van zyn Majesteit geweest was, het verlies van de *Haven van Deinkerke* te vergoeden door de opening van 't nieuwe Kanaal, zoud hy zo veele aanhouding; die voor de behoudenis van een der oude Sluizen vrugteloos gedaan zyn, hebben kunnen sparen; want het Tractaat van *Utrecht* na de letter nakomende, bevorderde hy de uitvoering van den geheimen toelag, die men hem tegenwoordig wil toeschryven; maar verre van zelve te formeeren, zag hy met veel leedwezen de noodzakelykheit van een onkoste, die volstrektelyk onvermydelyk was voor de behoudenis van 't Land. Hy moest die dan doen, en aan de nieuwe Werken alle de vereifte uitgestrektheit laten geven, omze nuttig en vast te maken.

De Graaf van *Stairs* is niet naukeurig onderrigt van de geene die hy in zyne *Memorie* aanhaald; dog, zonder te treden tot deszelfs byzonderheden, zal men toestaan, dat de nieuwe Sluis meer diepte heeft als die van *Bergen*, om datze in een lager grond en digter by de Zee legt, dan de verbrokene Sluizen; als mede, datze grooter is, om datze geproportioneert moet zyn na het nieuwe Canaal, expres gemaakt, om het water der vier waarbare Canalen te ontfangen, en in de Zee te leiden.

Men heeft reden, om te hopen, dat de *Vrede* tusschen den Koning en den Koning van *Groot-Brittannien*, zig zo vast vestigen zal, dat 'er goen grond zal zyn, om zig te bedienen van den raad die de Graaf van *Stairs* geeft, om het nieuw Canaal in korten tyd te versterken. Zyn Majesteit verklaard ondertusschen, dat by daar de minste *Fortificatie*-werken niet wil maken, en dat hy zig, voor de Gemeene-rust, een Wet voorschryft, die niemand in de *Articulen* van het *Utrechtsche* Tractaat vinden zal.

Dat Tractaat schryft den Koning niet voor de noodzakelykheit, om het onderlopen van zyn Land te dulden; 't berooft zyn Majesteit niet van het natuurljk regt, 't welk alle *Souverainen* hebben, om zodanige Werken, als zy tot behoudenis van hunne *Onderdanen* dienstig oordeelen, te maken.

1715.
Maart.

Den Koning verbind zig, om de Fortificatien van *Duinkerken* te doen slegten, en de Have te dempen, om de Sluizen weg te neemen, met uitdrukke-lyk beding van die nooit te herstellen. Indien deze voorwaarden nagekomen zyn, zal men dan nog durven zeggen, dat zyn Majesteit niet voldaan heeft aan zyne Verbintenissen? Een Traa-*taat*, welkers woorden klaar, en den zin zonder eenige duisterheit is, heeft geen uitlegging nodig. Te vergeefs verklaart een van de Partyen, dat het geen genoeg kan neemen met de uitvoering; zy heeft zig niet te beklagen, wanneer deze uitvoering volkomen is, en haar oordeel kan niet decideren van de beteekenis der woorden, die zonder dubbelzinnigheit zyn, en van alle de geene, dieze lezen, eveneens verstaan worden.

Het is ook in klare woorden, dat de Koning nog wel wil herhalen de ver-*klaaring* die zyn Majesteit reeds vrywilliglyk, en ten beste van de Vreede, ge-*daan* heeft, van geene Fortificatie-werken te maken tot zekerheit van het Ka-*naal*, 't welk hy verplicht is geweest te openen, om het onderlopen van eene groote Landstreek te beletten, om het verderf van zyne Onderdanen, die het bewonen, voor te komen, en geensints om daar Vlooten te houden, die ver-*schrikkelijk* zyn voor des zelfs Naburen: hy verlangd niet anders, dan de Vre-*de*, die gelukkiglyk hersteld is, met haar te behouden, haren Koophandel, zo als hy wenscht, te helpen doen bloeijen; door de banden van verstandhouding en de nauwste vriendschap, *Vrankryk* en *Groot-Brittanniën* te vereenigen; en eindelyk, alle argwaan, bekwaam om dat volmaakt verstand te breeken, weg te neemen. Hy verzeekerd zig, dat de Koning van *Groot-Brittanniën*, aan hem dezelfde gevoelens toonende, zyne magt en gezag zal gebruiken, tot hand-*having* van eenē Unie, zo noodzakelyk voor de gemeene rust van *Europa*.

In deze zaak vleiden zig de *Fransche* Hovelingen, dat den Keizer, nog de Republyk der *Vereenigde Nederlanden*, zig in geen Verbond van hulp met *Groot-Brittanniën* zouden willen begeven, blyvende der-*halven* standvastig by haar besluit, om af te wagten wat die Kroon te-*gens Vrankryk* zoude willen beginnen: en des te meer, wyl men open-*lijk* sprak van eenige Secrete Artykelen, door tusschen koming van het laatste *Groot-Brittannisch* Ministerium, met de overledene Koninginne gesloten, welke Artykelen alle de pretensien van de tegenwoordige nieuwe Regeering, zo ten opzigte van de Haven te *Mardyck*, als om-*trent* verscheide andere Pointen, die thans wierden betwist, en inzon-*derheit* rakende de Scheepsvaart op de *Zuyd-Zee*, kragteloos maakten. Den Koning, willende deze gedagten met de werkelyke daat doen ver-*zellen*, en toonen dat hy geensints schroomde voor diergelyke dreigementen van verre, beval, om eenige Kampementen op de grenzen
van

van *Vlaanderen*, omtrent *Duinkerken* en elders, te formeeren; stelden dus eene Linie zyner Troupen van het Riviertje de Leije, digt by *Ryffel*, af, tot aan de Zee, en gaf ordre tot het Equipeeren van een aanzienlijk Esquader Oorlogfchepen, dat men voorgaf naar 't *Noorden* gedestineert te zyn, dog zoude 't zelve alleen dienen, om te balancereen de Zee-magt, die in *Engeland* vervaardigt wierd. Men regelde den Staat van Oorlog voor dit lopende Jaar 1715. moetende de Troupen voor den 15. April voltalfig zyn, en geschiede zo veel voorzorge tegens alle gevreesde overvallen van buiten, als of men in 't kort een aangryping te ontmoet zag. De Reformes onder de *Fransche* Troupen, waren ook geenfints van dat gevolg, als men in 't eerst gemeent had; want niet tegenstaande men wel eenige Regimenten had afgedankt, zo hieldmen egter de beste manschap, dezelve verdeelende onder de andere Regimenten, in dienst; ontslaande zig op die wyze van een groote menigte afgelloofde en gebrekkelyke Soldaten.

1715:
Maart.

Gelyk men (a) bekommert was geweest, dat op de onverwagte disgratie, van de Princesse des Ursins aan 't Hof te *Madrid*, ook die van den Heer Orry, *Franschen* Minister aldaar, zoude komen te volgen, zo hadmen de vervulling daar van in 't laast der gepasseerde maand February, volgens de ontfangen tydingen uit *Spanjen*, vernomen; te weten, dat voormelden Heer Orry een *lettre de Cachet* van Koning Philippus ontfangen, en daar in een ordre gevonden had, om zig aansonds uit de Monarchi van *Spanjen* te retireeren, wyl zyn Majesteit desselfs dienst niet meer benodigde. Eindelyk, de Princesse des Ursins verscheen den 27. February, en den Heer Orry den volgenden dag, te *Parys*; werdende in den beginne hunner aankomst verbreid, dat ze in de gunst des Konings van *Frankryk* stonden, maar men ontdekke wel haalt het tegendeel; wyl geen van beide, tot half dezer maand Maart, nog niet in tegenwoordigheid van zyn Majesteit waren toegelaten geworden; ja, wanneer dezer dagen de Princesse des Ursins dagt Audientie te erlangen by de Hertoginne Weduwe van Berry, den Hertog van Orleans, Madame, en by andere Prinzen en Princesen van den bloede, zo wierd haar zulks glad afgeslagen, en zelfs verboden, om niet in tegenwoordigheid van eenige dezer Vorstelyke Personen te verschynen.

(a) 216
pag. 51.

1715.
Maart.SPAN-
JEN.

ALSCHOON men in *Vrankryk* en *Spanjen* wel vastgesteld had, om eerlange het Eiland *Majorka* te gaan veroveren, nogtans zagmen daar toe de vereiste Oorlogs toerustingten met dien yver niet agtervolgen, als in't eerst begonnen was. Door Koning Philippus waren tot Generaals en Chef van de *Spaansche* Armee, die de Belegering zoude doen, benoemt den Grave van Dillon, en den Chevalier d'Asvelt, beide *Fransche* Luitenants Generaal; en hoewel men reeds in *Vrankryk* een fonds van 500000 Ecus tot die onderneming in voorraat had, zo kon zulks op verre na niet toereiken, om de onkosten dezer Expeditie goed te maken. Ook wierd voorgegeven, dat het *Groot-Brittannisch* Hof, ten beste der Inwoonders van't Eiland *Majorka*, veel ernstige Instantien deed, waar door men nog niet geheel buiten hope van een verzoening, tusschen Koning Philippus en de *Majorkynen*, leefde; 't welk zig egter eerlange stond te openbaren, wyl het Hof van *Madrid* haar eens genomen besluit, tot het handhavenen van desselfs gezag, ten spoedigsten scheen te willen voortzetten.

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

HET *Groot-Brittannisch* Koningryk zal ons deze Maand wederom de meeste Schryf-stoffe verschaffen. Den Ridder Burnet, Zoon van den geleerden Dr. Burnet, Bisschop van *Salisbury*, genoegzaam bekend door desselfs berugte Schriften, had by de tegenwoordige gelegentheit, van het verkiezen der Leden tot het Lagerhuis, voor het aanstaande Parlement, in een Tractaat, by forme van een Brief aan den Grave van Halifax gezonden, omstandig aangetoond de noodzakelykheit van een redres in de vervallen zaken der *Groot-Brittannische* Monarchie; en om de gewezene Staats Ministers rekenfchap te doen geven van haar bewind. Den voornaamsten inhoud van dit Tractaat zal men hier inlassen, waar in den Autheur voorgeeft,

Dat een der beweeg-redenen, die hem aangezet hebben, om dit Geschrift aan den Lord Hallifax op te dragen, is, om dat hy met verontwaardiging ziet, dat de Vyanden vandezen Heer, die men niet zoud kunnen onderscheiden van die van zyn Vaderland, tragten in te boezemen, als of hy die zelve Perzonen, tegens dewelke hy zig altyd in de twee Huizen des Parlements gekant heeft, begunftigde: Dat zyn Excellentie en de andere Heeren, die tegenwoordig in bediening zyn, en de eer hebben van zo na als hy geplaatst te wezen by een Souverain, welker komst tot den Throon zulke grote verrukkingen van blydschap veroorzaakt heeft, zig het genot van zulk een groten

Vorst

Vorst niet kunnen verzekeren, of de herten van hare Medeburgeren kragtiger tot zig trekken, als door 't straffen van de gene, die geschénen hebben vyan- den te zyn van het Regt van den een, en van de welvaard der andere. In een woord; dat zy noit meer van den Koning GEORGE verdienen kunnen, als door 't vervolgen van de gene, die zyne Erienis aan een ander geven wilden; of dat zy noit beter blyken van hare genegenheit, voor deze Natie, tonen kun- nen, als door het aanklagen van de gene, die dezelve verraden en ondedrukt hebben. Dat aan zyn Excellentie (namentlyk den Graaf van Halifax) niet onbewust is, welke oproeren verwekt zyn geweest op de publike Dank- dagen voor de gelukkige komst van zyn Majesteit tot de Kroon, en welke op- roerige Pasquillen gezaaid zyn door de gene, die door de zagtheit van Rege- ring daar toe aangespoord zyn geweest. Dat, indien de Hoofden van deze Factie in verzekering waren genomen, en dat het bleek, dat men voorne- mens is, om hen de strengste straffe, die zy verdiend hebben, te doen onder- gaan, den moet van de geheele Party aanstonds in het voetzand leggen zoud, en onze roemrügige Monarch hoop zoud kunnen hebben, om den *Britzen* Throon, voor 't overige van zyn leven, vreedzaamelyk te bezitten. Maar dat, indien men daarentegen voor de misdaden van deze Verraders een gordyn schuift, men niet anders zal doen, als hunne moettwilligheit aanzetten: En het Jacobitendom, 't welk zedert eenige jaren maar al te veel gebloed heeft, nieu- we wottelen schieten zal, en deze Regering niet minder ontruften, als het die van den Groten Koning William deed.

1711.
Maart.

Na deze Voorreden maakt den Schryver een optelling van de Hoofd- punten der beschuldiging, welke men tegens de voorgaande Ministers konde inbrengen, te weten.

1. **D**at zy, met *Frankryk*, in eene geheime Onderhandeling zyn getreden, buiten weten van de Bondgenoten, tegens den uitdrukkelyken inhoud van de grote Alliantie.
2. Dat zy een Vrede hebben gemaakt, die al zo schandelyk is in zig zelfs als in de wys, op dewelke men die verkregen heeft. Hier vaard hy geweldig uit tegens het gedrag van den laaften Generaal, om dat die, de vervloekte Ordres, van niet te vegten, voortbragt, niet tegenstaande de verzekeringen, die aan de *Hollanders*, en aan de Ministers van den Keizer gegeven waren, dat men overeenstemming met haar zoud oorlogen.
3. Dat, door deze schandelyke Vrede, die *Spanjen* en de *Indjen* aan een Prins van het Huis van Bourbon laat, onzen Koophandel zeer gering is ge- worden, en *Portugal* en *Brazil*, met hare onuitputtelijke Mynen, in gevaar zyn, van te vallen in de handen van den univervoelen Monarch L. . . ; zodanig dat het arme *Engeland* in 't kort geen andere portie van 't Goud wyt *America* zal ontfangen, als het geen daar gezonden zal worden, om de Ministers om te kopen.

1785.
Maart.

4. Dat men de brave en edelmoedige *Catalanen* laffelyk verlaten heeft, na de herhaalde verzekeringsen, die wylen de Koningin aan dezelve, onder haar eige hand tekening, gegeven had, dat zy hen alle hunne oude Voorregten zoud bezorgen. Maar dat de vorige Ministers al te grote Liefhebbers waren van slaverny, om zig voor die roemrugtige Voorstanders der Vryheid in de bres te stellen.

5. Dat men nagelaten heeft *Duinkerken* te doen flegten, tot dat *Vrankryk* eene betere Have, op die zelve kust, gemaakt had.

6. Dat de vorige Ministers aan de *Schotfe* Berggluiden, volflage vrienden van den Pretendent, jaargelden gaven.

7. Dat men verscheide Correspondentien had ontdekt, die onderhouden wierden, eerst te *Versailles*, en vervolgens in *Losteringsen*; en dat, wanneer zeker Vicomte na *Vrankryk* ging, om de Geschenken van de Vyanden van zyn Vaderland te ontfangen, hy niet eer te rug kwam, voor dat hy zynen dolenden Meefter had bezogt.

8. Dat een Secretaris van Staat, zo spoedig te werk gegaan was, dat de Pretendent wel haast in 't midden van ons geweest zoud zyn, indien het onverwagt geval, van des Koninginne dood, niet tusschen beide gekomen was.

En eindelyk ten 9. Dat ons Land en onze Vryheden verkogt en geleverd waren, aan een uitheems Prins.

Volgens deze Hoofd-pointen, van beschuldiging, dringt den Schryver sterk aan op de beweegredenen, welke de gene, die tegenwoordig in bedieningen zyn, behoorden aan te zetten, om de laatste Ministers in Regten te vervolgen; daar by voegende, dat de Natie, om de voorzeide reden niet anders verwagte; *Want* (dus gaat hy voort) *waarlyk Mylord*, het schynt wel verkeert, dat men een armen hongerigen bloed zoud ophangen, om dat hy op de groote wegen gestolen heeft, en dat men eenen Opperbezaurier, hebbende de gansche Natie bestolen, in vryheid den buit daar van laten genieten zoud. Zal men een elendige Procureur, die stegs een gering schrift verdigt, voor die schelmery op de Kaak zeten; of zal een Opper-kamzelier, die het Groote Zegel van een Koninkryk gehegt heeft aan zene Vrede, strydig tegens de Welten van dat zelve Koninkryk niet geroepen werden, om zig te verantwoorden? Of wat kan vreemder zyn, als dat men een Onder-Klerk in een Comptoir ter dood brengt, over het ontdekken, van een enkel ontwerp van een Ministerschap, aan een Vyandens Vorst, en dat een voornaam Secretaris van Staat, gaande na een Vyandlyk Land, om het gansche ontwerp van zyn eigen Ministerschap te openbaren, ongestraft blyven zoud? &c.

Deze

Deze strafvordering scheen , uit de tegenwoordige gesteltonis der zaken , zeer noodzakelyk ; wyl de verdeeltheden in dit Koningryk van *Groot-Brittanniën* nog even sterk bleven heerschen , en welke niet zoude ophouden , voor dat men de Bron-aders , waar uit al het nadeel was gesproten , opstopte , of af sneed ; anderssints stond den nieuwen Koning in zyne Regeering zo min geruft te zyn , als eenige zyner voorzaten geweest waren . Den Raad had tot dien einde een Committeeé benoemt , om in de *Kokpis* te vergaderen , en de Papieren van den Bisschop van *Londen* , van den Grave van *Straffort* , en van Mr. *Prior* te onderzoeken ; desgelyks , om den Hertog van *Ormont* af te vorderen zyne *Ordre* , die hem verbood in 't jaar 1712 tegens de *Franschen* te slaan ; en uit te pluizen de zaak van *Duinkerken* en *Mardyck* , wylmen voorgaf , onder de papieren van den Lord *Bullingbroke* , blyken gevonden te zyn , dat *Mardyck* het Equivalent was , voor *Duinkerken* toegestaan ; zullende deze Acte van beschuldiging , aan het Hogerhuis , door den Grave van *Nottingham* werden gebragt .

1719.
Maart.

De Verkiezingen der Leden voor't Lagerhuis , van het aanstaande Parlement , genoegzaam ten einde gelopen zynde , zo zagmen van dag tot dag , uit de opgemaakte Lyften , dat de meeste stemmen over al ten voordeele van de *Whigs* waren gevallen ; niet tegenstaande de *Thoris* met veel ongeoorlofde , en zelf geweldadige middelen daar tegens gewoeld hadden , latende niets onbezogt om hare streng ten uittersten te rekken , en haar belangen vast te houden ; dus reeds een menigte Requesten gereed lagen , inhoudende zware klagten over onwettige Verkiezingen . Onder andere snoode practyken der *Thoris* , hadmen verscheide verradelyke brieven onderschept , door haar en de *Jacobyten* aan de Ministers van vremde Hoven , om den Koning hatelyk te maken , geschreven ; dezelve recommandeerende , hunne Souverainen te willen waarschouwen , van geen Alliantien met *Groot-Brittanniën* te maken , wyl de *Thoris* in het verwagte-Parlement zeekerlyk de meeste stemmen hebben , en haren Koning *GEORG* betugelen zoude , enz . Men had deze verraderlyke brieven aan zyn Majesteit overhandigt , die zig deswegens zo gevoelig toonde , dat hy dezelve , zo 't scheen , in het Parlement wilde doen openleggen . In *Schootland* waren ook dierke *Circulaire Brieven* vernomen ; recommandeerende de *Pairs* van dat yk , om hunne Stemmen niet te geven ten voordeele der gene , die Hof dagt voor te stellen ; om reden , zo zy voorgaven , dat de Hof-

1715.
Maart.

party, in overeenkomst met de *Engelschen*, voorgenomen had, het regt van zitting in 't Hoogerhuis van *Groot-Brittanniën*, in eenige *Schotse* huisgezinnen, welke van hun zoude afhangen, erfelyk te maken, en de andere voor altoos daar buiten te sluiten; dog dit zeggen had alleen ingang gevonden by zommige zwakke gemoederen, of menschen van een gering verstand. In tegendeel, van al het voormelde gewoel der *Thoris*, zagmen de Ingezetenen van *Londen*, aan hare Gedeputeerde verkoren Leden, tot het nu aanstaande Parlement, om in die doorlugtige Vergadering op het Tapyt gebragt te werden, ter hand stellen deze volgende Instructie.

WY de Ingezetenen van *Londen*, die u liefdadelyk hebben verkoren tot onze Committenten in 't Parlement, en daar nevens aan uwe zorg toebetrouwd, de Veiligheit, Vryheit, Eigendom, en Privilegien van ons en van onze Nakomelingen, agten het voor onze pligt, u te doen weten, wat wy begeeren en van u verwagten, tot nakoming van het groot vertrouwen 't welk wy in u gesteld hebben, en wat wy meenen van uwen pligt te zyn als onze Gedeputeerden in 't Parlement.

1. Wy begeeren en verwagten, dat gy zuld onderzoeken op wiens Raad het geschied is, dat, na dat de Wapenen van wylen hare Majesteit en hare Geallieerden, met een reeks van weergalozе gevolgen gezegend waren, de Koningin zangezет is geweest, om, tegens de Grote Alliantie, en tegens de herhaalde beloften van den Throon aan de beide Huizen, Ministers na *Vrankryk* te zenden, of van daar te ontfangen, om afzonderlyk over de Vrede te handelen, buiten kennis of toestemming van onze Geallieerden.

2. Op wiens Raad den Keizerlyken Minister, den Graaf van Gallas, het Hof ontzегd is, om dat hy gevoelig was van, en zig kantende tegens deze afzonderlyke handelingen, die niet alleen strydig waren met de Grote Alliantie, maar ook met de byzondere verzeekerings van de Koningin, aan zynen Meester.

3. Op wiens Raad het Whigze Ministerschap en Parlement, en de Hertog van Marlboroug afgezет zyn, tegens de verzeekerings die hare Majesteit gegeven had aan hare Geallieerden, en ook aan eenige der voornaamste Ingezetenen van *Londen*, Bewindhebbers van de Bank van *Engeland* en andere; die beleeftelyk aan hare Majesteit vertoonden, dat zulks het Gemeen Credit zoud doen zinken, 't welk daar ook op volgde.

4. Op wiens Raad de Memorie des Konings, die door deszelfs Minister, de Baron van Bothmar, tegens deze heimelyke en afzonderlyke handelingen overgeleverd was, van de hand wierd gewezen, en de gemelde Minister gehoond.

5. Op wiens Raad, en door wiens bestier onze Geallieerden veroordeeld

wier-

wierden, zonder gehoord te zyn, en hunne Memorien, dien aangaande, van de hand wierden gewezen. 1715.
Maart.

6. Op wiens Raad en door wiens bestier de Koningin is aangezet geweest, om een Stillstand van Wapenen met onzen gemeenen Vyand aan te gaan; en toen zo onverwagt onze Troupen van die der Geallieerden af te trekken; waar op zulke kwade gevolgen gebeurden.

7. Op wiens Raad en door wiens bestier, al het geen 't welk wy ten koste van zo veel Bloed en Schatten, in eenen roemrugtigen en gelukkigen Oorlog hadden gewonnen, weggegeven wierd, op het punt, wanneer wy de vrugt van onze overwinningen stonden te plukken, waar door een vry-gebore Volk in 't gezigt van slaverny was gebracht.

8. Op wiens Raad, en door wiens beleid, onze Constitutie geschonden wierd, door het maken van twaalf nieuwe Pairs te gelyk, om zig van de meerderheit der Stemmen in 't Hogerhuis te verzekeren.

9. Op wiens Raad het geweest is, dat het Tractaat met de *Hollanders*, om onze gemeene Barriere in de *Nederlanden* vast te stellen, en haar Guarandeurs van de *Hanoverse* Successie te maken, ontzenuwd, en een nieuw Tractaat, waar door die beide verzwakt wierden, in plaats daar gesloten is.

10. Op wiens Raad, en door wiens bestier wy misleid zyn, met verzekeringen, dat wy vry zouden wezen van gevaar voor de naburige Vesting van *Duisburken*; en of de vorige Ministers, of eenige dertelze toegestaan hebben, dat de Koning van *Frankryk* eene nieuwe Have te *Marasjk* zoud maken, als een gedeelte van het Equivalent, voor het slegten der Fortificatien en Haven van *Duisburken*.

11. Op wiens Raad, en door wiens bestier, de beste Takken van onzen Koophandel verwisseld zyn voor Kasteelen in de Lugt, en het verderf van den gantschen Handel berokkend, door een schandelyk Tractaat van Commerce met *Frankryk*.

12. Hoe de onderneming op *Canada* mislukt is; en op wiens Raad de Koninginne, tegens hare Proclamatien in *Nieuw-Engeland* en elders, tot aanmoediging van die onderneeming, afgekondigd, aan de *Franfen* toegestaan heeft hare belangen in *Canada* te behouden, om die van *Terraneufve* te verkopen, en om *Kaap Breton* aan de *Franfen* te laten bewonen, tot groot verderf van onzen Vis-Handel, en tot ogenschyntlyk gevaar van alle onze Kolonien in *Noorder-America*.

13. Op wiens Raad het was, dat men geweigerd had de Geallieerden te verweken, om Guarandeurs te wezen van de Protestantse Successie, niet tegenande de Koningin zulks in haar Antwoord, op de Adressen van beide de huizen in 1708, beloofd had.

14. Op wiens Raad aan zyn tegenwoordige Koninglyke Hoogheit *GEORGE* prins van *Wales*, de Vryheit gewedigerd wierd om over te komen, en zyn plaats in 't Parlement te nemen, in een tyd wanneer de tegenwoordigheid, aan iemand van het Doortugtig Huis van *Hanover*, zo noodwendig vereischt wierd, om de gemoederen van 't Volk gerust te stellen, en ons

1715
Maart.

te verzekeren tegens de regtvaardige vrees voor 't gevaar van den Pretendent.

15. Op wiens Raad des Konings Minister, de Baron Schutz, het Hof ontzegd wierd, om dat hy den Brief van Beschryving voor dien Prins begeerde.

16. Op wiens Raad de Ridder Patrik Lawless, des Pretendents Agent of Gezant, ter zelve tyd aan 't Hof onderhouden wierd, en met eerbewyzing weder over Zee gezonden, zo haast daar over in het Parlement geklaagd was.

17. Op wiens raad, en door wiens bestier onze H. Kerk in gevaar was, van overgegeven te worden aan Papey, onze Burgerlyke Regten aan Tiranny, en den weg gebaad voor den Pretendent.

18. Op wiens Raad de Jacobitize *Hooglanders*, in *Schotland*, zyn gewapend en betaald, en de wervingen van Krygsvolk voor den Pretendent, in *Groot-Brittanniën* en *Ierland*, zo lang door de vingeren gezien.

19. By wiens kwalyk beleid het toegekomen is, dat de publyke zaken, van het Koningryk, in de grootste zwarigheden zyn gebragt, zo wel ten opzigte van onzen Koophandel en de stremming van onze Zeevaart, als van de grote schulden der Natie, die zedert den laatsten Oorlog zeer toegenomen zyn, agtervolgens het berigt, 't welk den Koning in zyne Proclamatie, tot het beroepen van een nieuw Parlement, genadelyk belieft ons te geven.

20. Wy begeeren en verwagten insgelyks, dat Gy mede rekenfchap eifcht, hoe het geld, door het Parlement geligt zedert de verandering van het Ministerie in 1710, besteed is.

21. Dat Gy niet alleenlyk staat op zodanige onderzoekingen, maar ook dat zodanige, die schuldig zullen gevonden zyn aan diergelyke mislagen, op eene Parliamenteaire wyze te regt werden gesteld; nademaal dit een pligt is, die wy aan ons zelven en aan onze Geallieerden schuldig zyn, en 't welk onvermydelyk nodig is, tot wederkryging van de eer van de Natie, en tot herstelling van een behoorlyk vertrouwen en harmonie tusschen alle de Geallieerden.

22. Dat Gy trachten zult zodanige Wetten te maken, die verder nodig zullen worden gevonden tot verzekering van zyn Majesteits bezit, en van de Successie van zyne Koninglyke Nokomelingen, tegens alle Pretendenten, en tegens zodanige Grondregels en Leerstukken, die door eenige van onze Geestelyken of andere voorgesteld zyn tot handhaving van den gewaanden eifch van onverbreekbaar erflyk Regt.

23. Dat Gy zulke Wetten tragt te maken, als er nodig worden geoordeeld voor de verdere Veiligheit der Kerken van *Engeland* en *Schotland*, zo als die respectivelyk door de Wet vastgesteld zyn, en tot verhindering van dat ongegrond en oproerig geschreeuw, dat de Kerk van *Engeland* onder de Administratie van zyn Majesteit, in gevaar is.

24. Dat Gy nevens andere zodanige Onderstanden aan den Koning geeft, als er nodig geoordeeld worden om zyn Majesteit in staat te stellen, om de Natie te beschermen, om onzen Handel te ondersteunen, en te herstellen, en om de balans te houden van *Europa*, 't welk met eenen nieuwen Oorlog ge dreigd word, door de intrigues van den gemenen Vyand.

25. Eindelyk begeeren en verwagten wy, dat gy zodanige Wetten zult helpen maken, als'er nodig gevonden worden tot vereeniging van zyn Majesteits Protestantze Onderdanen, en byzonderlyk om de Tolerantie, aan de Protestantze Descenters toegeftaan, onverbrekelyk te doen zyn, en omze te verligten van de hardigheden, waar onder zy zyn gebragt, door Luiden van arbitraire grondregelen en rutteloze driften, om dat zy de Burgerlyke Vryheden van de Natie, en byzonderlyk de Protestantze Succesfie, wanneer die in 't grootfte gevaar was, standvastelyk hebben voorgeftaan.

Dit voorbeeld hadden de Ingelanden van het Graaffchap *Buckingham* eenigziants nagevolgt; beveelende aan hunne verkoren Gedeputeerde Leden tot het Lagerhuis, eerstelyk, datze in den grond zouden hebben te onderzoeken het gedrag der vorige Ministers ten opzigt van de Vrede, en voornamenlyk met betrekking van Duinkerken en Mardyk; ten tweeden, zo mede waar toe het Lands geld, zeders de ftilstand van wapenen, beftee: geworden zy, en ten derden, datze eenige kragtige middelen zoude hebben voor te stellen, tot verhinderend in het teekomende van omkoping der stemmen, by het verkiezen van Parlements-Leden, nadien men daar mede had te werk gegaan, als met een openbare opveiling, daar de meestbiedende de Kooper en Eygenaar blyft; met byvoeging, dat, indien men zodanige practyken niet tegen ging, de ondergang van de vryheit der Natis by na onvermydelyk was, vermits de gene, die geld geven om verkoren te werden, gemeentlyk daar op uit zyn, om zig zelven die penningen wederom te bezorgen, door het verkoopen van hunne Stemmen in 't Parlement. Den 14. Maart was de Verkiezing der 16. Pairs, die wegens Noorder-Brittannien, of Schotland, in het Parlement moften zitten, gevallen op de volgende Perzonen, al te maal van de Hofparty, te weten, de Hertogen van Montros, en van Roxbourg, de Marquizen van tweedale, van Lothain, en van Annandale, de Graven van Southerland, van Rotheres, van Buchan, van Loudoun, van Orkney, van Stair, van Buthe, van Deloraine, en van Ilay, mitsgaders de Lords Rois, en belhaven; bevindende zig onder deze niet meer als twee, namentlyk de Graven van Loudoun en van Orkney, die in het vorige Parlement gezeten hadden; desgelyke teldemen tot dien dag toe, onder de verkoorne 30. Schotze Leden voor het Lagerhuis, maar zeven Thoris; wiens hope, van te zullen boven dryven, hier door t'eenemaal, in duigen storte, en dus al haar woelen dien aangaande vrugteloos geweest was; zo dat de welmeenende malkander geluk wenschten, met een opregt Patriotisch Whigs Parlement.

1775.
Maart.(a) ziet
pag. 137.

In 't laatst van February kwam te *Londen* den (a) Heer van *Duiven-voorde*, als extraordinaris Ambassadeur wegens den Staat der *Vereenigde Nederlanden*, om nevens den Heer van *Bouffelen*, die reeds aan 't Hof van *Groot-Brittanniën* rezideerde, en nu mede dezelve *Caracter*, volgens ontfangen *Acte*, aangenomen had, den Koning, over zyne komst tot den *Throon*, uit de naam van haar Hoog Mog. te feliciteeren. Zy beide, den 28. February, met de gewone *Ceremonien*, eene byzondere gehoor-hebbing by zyne Majesteit, en by den *Prins van Wallis* genietende, wierden met veel *achting*, en betuiging van genegenheit voor welgemelde haar Hoog Mog. ontfangen. Hunne *pragtige Intrede* binnen *Londen* den 20. en *Audientie* by den Koning, en by hare *Koninglykè Hoogheden*, de *Prins en Princesse van Wallis*, den 23. *Maart* voorgevallen, zal den *Lezer* in 't vervolg onder de maand *April* ontmoeten.

(a) ziet
voorgaande
stuk,
tweede deel,
pag. 310.

Niet tegenstaande de *beteugeling*, zedert eenigen tyd, op de al te *grootte vryheit* der *Drukpers* gelegd, zo ontbrak het, nochtans te *Londen* daaglyks niet aan *veelerhande geschriften*; waar onder, als welke *voornaamste* tegens de *Thoris*, uitmunte deze volgende, te weten, een *Tractaatje* genaamt *de Erflyke Bastert, of de Koninglyke List van de Bedpan*, volkomenlyk ontdekt in eene *Predikatie* over de *woorden van den Propheet Zacharias Cap. 9. v. 6. ende de Bastert zal tot Asdod wonen*, dienende tot *wederlegging* of *beantwoording* van de laatste (a) *Declaratie* van den *Pretendent*. Een ander, getituleert *Ox... and Bull*, denoteerende *Oxford en Bullingbroke*, bestond in een *Lykreden* voor die twee zogenaamde *Beesten*, welke men, ten tyde der *aantstaande zitting* van het *Parlement*, op *Towrhill* zoude slagten; zynde den *text* dezer *Lykreden* genomen uit den *tweeden algemeenen Zendbrief* des *Apostels Petri, Cap. 2. v. 12. Maar deze, als onredelyke dieren, die de natuur volgen, en voorgebragt zyn om gedood te werden, dewyl zy lasteren het goene zy niet verstaan; zullen in hare verdorvenheit verdorven worden.* Nog een ander, reeds *verscheide malen* herdrukt, en tot opschrift voerende, *Verdediging van het Tractaat van Barriere*, den 29. *Oktober 1709.* in s' *Gravénhage* gesloten, en door den *Lord Viconte Townshend* gesoekent, toond aan de *noodzakelykheit* en *redelykheit*, om aan de *Heeren Staten* *Generaal* zodanig een *Barriere* toe te slaan, als in dat *Tractaat* was vastgesteld, oplofende alle de *tegenwering*en daar tegens voortgebragt, en byzonderlyk die, als of het zelve zeer *schadelyk* voor den *Koophandel*

handel van Groot-Brittanniën zoude zyn. De Thoris zaten mede niet stil, waar onder niemant, in ongeoorlofde Lasteringen, het slimmer maakte, als den weekelykzen Nieuws-schryver te Londen, in zyn bekende Examiner; durvende in die van den 13. Maart zeggen, dat den Koning GEORGE geen ander recht tot de Kroon had, dan uit kragte van die Akte, welke een fundamenteele Wet van den Staat geworden was; zo dat, indien die Akte in 't minste besnoeit wierd, men dezelve teenemaal vernietigde; dat, by alzien men de gemelde Clauzul introk, men alle voordeelige Ampten dan wel haast zoude zien begeven aan Grieken, Joden, Hoog-Duitschers, Fransche Vlugtelingen, enz. om zig van de Gerigt-Hovenmeester te maken, of dat een van de dadelyke gevolgen der schendinge van de Akte van Successie zoude zyn, dat, het grootste getal mismogt zynde, men een ander Visbeems Prins noodigde, die deze Akte beter onderhouden, en wien het aan geen kragtige bystand ontbrecken zoude. Wyders in 't vervolg zeer onhebbelyk uitvarende tegens de Fransche Vlugtelingen, en inzonderheit smalende op den Grave Galway, zeggende ten laatsten, dat by wensche, dat men alle de Vreemdelingen deed ophangen, begrypende daar onder zekerlyk ook den Koning, als zynde zyn Majesteit mede een Vreemdeling; dog twee dagen daar na wierd den Drukker, van dit boosaardig geschrift, door een Bode van Staat in verzekering genomen, en voorts, na dat een der Secretarissen hem ondervraagt had, gevangen naar Newgate gebragt.

Den Koning had ook zeven Doctoren in de Godgeleertheit, Kapellanen van zyn Majesteit, afgezet; eensdeels, om datze in hare Sermoenen gestadig snoode reflexien, 't zy op de tegenwoordige Ministers van 't Hof, of op den Aartsbischop van Kantelberg maakte, en anderdeels, om dat eenige derzelve zig te Windzor en Malton te veel bemoeit hadden, in het verkiezen van Parlements-Leden, ten voordeele der Thoris. Zulk ongebonden slag van Predikers zyn het, die het slegte domme volk, 't welk uit zig zelfs kwaadaardig genoeg is, nog meer op hitzen, om de rust, die het Hof met veel vlyt betragte, te storen; weswegens ter preuve moet dienen, dat eenige booswigten, van dit gepeupel, dezer dagen, zekeren Doctor Pede, een Predikant van de Anglicaanse Kerk, zynde een Whig, op de markt by Newgate durfde aanranden; hem, eerst scheldende met vuile woorden, met drek wierpen, en zo veel slagen toebragten, dat, indien eenige redelyke menschen zig tot desselfs bescherming niet ingelaten had-

1711. den, hy mogelyk niet levendig uit de handen van dit geboefte zoude
 Maart. geraakt zyn.

(a) zist
 pag. 202.

Een Bode van Staat, door het Hof van *Groot-Brittanniën* onlangs naar *Frankryk* gezonden, arriveerde den 13. Maart te rug; mede brengende het (a) antwoord van 't *Fransche* Hof, op de memorie, door den Grave van Stairs aan den Marquis de Torcy, rakende de Haven van *Mardyck*, om aan den Koning te prezenteefen, overgegeven. Dit antwoord wierd in den geheimen raad van zyn *Britannische* Majesteit onderzocht, en daar op den gemelden Bode, met een Replyk, of nader ordre, als mede bevel, dat den Grave van Stairs het Character van Extraordinair Ambassadeur aannemen, en uit dien hoofde by den *Franschen* Koning gehoor verzoeken zoude, weder naar *Parys* afgevaardigt.

Twee Esquaders Oorlogschepen zagmen in dezen tyd met veel yver uitrusten; zynde het eene, sterk 15. a 16. Schepen, onder den Admiraal Baker, naar de *Middellandsche Zee*, en 't ander, mede omtrent zo sterk, onder den Ridder John Norris, naar de *Oostzee* gedeflineert; strekkende deze Equipagie, voor zo verre men publyk maakte, alleen, om den Koophandel te beveiligen, alzo die van de *Oost-Zee* door de *Zweeden* genoegzaam geheel gestremt was. Dezen aangaande staat ons in het vervolg meerder stoffe, noteerens waardig, te ontmoeten.

BUITEN-
 LAND.

HET Hof van *Weenen* zig tragtende buiten den Oorlog tegen de *Ottomannische Porte* te houden, waar in de *Venetiënen* het zelve gaarne betrekken, of ten minsten een merkelek onderstand van den Keizer erlangen wilde, zo vonden de Sollicitatien dezer Republyk dien ingang niet, als men wel verwacht had; hebbende zy pogtans, ten dien einde, eene plegtige Ambassade, bekleet door de Heeren Ridders Motizini en Victor Luno, gedaan, welke in 't laatst van February binnen *Weenen* gekomen, en zedert tot een byzondere Audientie by den Keizer toegelaten waren. Te voren was aan den gewoonlyken *Venetiënschen* Ambassadeur te verstaan gegeven, wegens de Instructien aan den Keizerlyken Minister, rezideerende te *Konstantinopolen*, gezonden, en datmen verder gaen besluit konde nemen, voor dat daar op een antwoord zoude te rug gekomen zyn; desgelyks, wyl een Aga van de *Porte* zig naar *Weenen* op weg bevond, dat het Keizerlyke Hof best uordeekte, om desselfs boodschap, belangende deze zaak, eerst te hoor-

ren. Dezen *Turken* Aga was onderwylen in 't begin van Maart te *Peterwaradyn* verschenen, en aldaar eenigen tyd opgehouden, om dat het Hof van *Weenen*, alvorens hy nader kwam, eerst van haren Rezident uit *Konstantinopolen* nader en klaarder te rug berigt verwagte, om te mogen weten het antwoord van de *Poete*, op de aanbiedinge der Keizerlyke bemiddeling, tot herstelling van de Vrede met de *Venetaansche* Republyk. Eindelyk arriveerde den 7. dezer maand een Expresse van gemelde Keizerlyken Rezident, zynde den 12. February uit *Konstantinopolen* gereden, en wiens medebrengen men niet volkomen openbaar maakte; dan alleen, dat den Keizer uit het voornemen der *Turken* gantsch geene ombragie, tot nadeel zyner Heerschappyyen, behoefde op te vatten. De Veldtogt der *Turken*, volgens eenige particuliere brieven; was aldus gereguleert; te weten, dat, terwyl de Vloot ter Zee, en den grooten Vizir te Land, met de meeste Troupen van *Rumeliën*, en 7. a 8000. Tartaren, het Eiland *Morea* aantaste, den Sultan, met het grootste gedeelte der *Aziatische* Troupen, te *Dispoittsassy* most blyven, om op den Roomsche Keizer een wakend oog te houden; en dat den Han der Tartaren, wagtende alleen naar ordres, met eenige duizenden zyner Manschap, gereed zoude wezen, om zig tegens *Muscovien* en *Polen* te stellen.

Het Opperbestier, van de thans *Oostenrykze Nederlanden*, tot nu toe aan niemand zynde opgedragen, zo hadmen aangemerkt, dat de Keizerinne Weduwe *Amelia* zeer gaarne zoude willen zien, dat de Aarts-Hertoginne, haar oudste Dogter, met dat kostelyk generaal Gouvernement vereert, en dezelve dan aan den Erf-Prins van *Beyeren* uitgehuwlykt wierde. Wyl nu het *Beyersche* Huis altoos een ongemeene zugt tot de Regeering van de voormelde *Nederlanden* behouden had, zo was het niet onwaarichynlyk dat den Keurvorst wel ligtelyk in dit voornemen Condescendeeren zoude, 't welk den tyd zal leeren. Ondertuschen kwam het klaarlyk te blyken, dat 'er nog veele zaken te redresseeren waren, alvorens men de Regeering van die Landen op een vaste en geruffte voet konde brengen; in welker steden den Keizer een groote Krygsmagt, onder het Commando van den Grave van *Vehlen*, op recommandatie des Prins *Eugenius* van *Savoyen*, dog eenigzints geschikt naar de wil van *Groot-Brittannien*, en de *Vereenigde Nederlanden*, deed verdeelen. Hier van zalmen in 't vervolg, onder het Arttykel van de *Nederlanden*, breeder moeten spreken.

1715.
Maart.

Op dat het berugte Tractaat van Barriere in staat gebragt en voltrokken zoude mogen werden, had het Hof van *Groot-Brittannien* weder op nieuws een Afgezant, namentlyk den dapperen Krygs Generaal Cadogan, aan den Keizer gezonden. Hy verlicheen te *Wenen* den 22. February, ging aanstonds den Prins Eugenius vinden, en hebbende, na een kort getriek, zyne Credentialen aan den Opper-Kamerling des Keizers overgelevert, zo wierd by den volgenden dag door den Lord Cobham, hier rezideerende *Groot-Britt annischen* Gezant, ten Hove gebragt, alwaar den Keizer hem, als aan een Minister zonder Character, in zyn Apartement gehoor verleende. Eindelyk, in eene Conferentie, den 9. Maart, ten bywezen van den Prins Eugenius, den Vorst van Trauxson, en den Grave van Sinfendorf, had dezen Generaal Cadogan de zaak zo verre weten te brengen, dat 'er een finaal besluit, tot desselfs redelyk genoeg, genomen en vastgesteld was; met welke tyding hy een Courier den volgenden dag over *Antwerpen* naar *Londen* liet afgaan.

Den Keurvorst van *Keulen*, by desselfs wederkomst in zyne Staten, dat genoeg niet hebbende gevonden, als hy wel verwacht had, deed op meer dan eene wyze zyn misnoegen daar over, inzonderheit aan het Domkapittel, blyken. Deze hem, op zyn (a) vertrek uit *Lwik* naar *Bon*, een gelukkige reize komende toewenichen, zo antwoorde hy zeer fier, dat hy haar grootlyks verpligt was voor de moeiten, die zy genomen hadden, van zo dikwils te vergaderen, zonder iets zakelyks te hebben uitgerigt. Het vrywillig geschenk van 100000. Ryksdaalders, door het gemelde Domkapittel hem toegestaan, weigerde hy aan te nemen, zeggende, niets te begeeren, wanneer men hem alie zyne eiffchen niet bewilligde. Om nu, door meerderheit van stemmen, over het Domkapittel heen te zitten, vermeerderde hy zyn geheimen Raad (mogende dezelve niet meer als 15. Leden sterk zyn) tot 18. en beval het Kapittel, datze deze drie nieuw verkoren Heeren den eed afnemen, en als Leden erkennen zoude; maar nadion dit streed tegens de Capitulatie, door den Keurvorst, by 't aanvaarden van zyne waardigheid, bezworen, zo weigerden zy zulks te doen, ten ware dat 'er dan ook meer Leden tot hare Bank aangeftelt wierden, om altoos de meerderheit van stemmen, welke hun toekwam, te behouden. Dit verbitterde den Prins zodanig, dat hy desselfs Kantzelier, den Grave van Poitiers, ordonneerde, om die Heeren, welke het Kapittel weigerde tot mede-

(a) ziet
pag. 178.

Ieden te erkennen, echter, 't zy^z met of tegen wil, in possessie van haar Ampt te stellen; zeggende, dat hy door den Keizer, als Opper-Heer van 's Land, en ook door den Paus van dien Eed ontslagen, ja dat hy niet verder, als tot den Eed der Bisschoppen van 's Rooms Duitche Ryk, en de Concordantien, tusschen den Paus en de Duitche Natie gemaakt, gebonden was.

Den Keurvorst, in zyne reize naar *Bon*, door *Vizes* trekkende, zo hadden de Burgermeesters van dat Plaatsje ook gemankeert, om hem te Complimenteeren, doende niet anders, als aan den zelve de gewoonlyken eeren Wyn toe te zenden, dog hy weigerde die aan te nemen, en vergold aldus hare nalatigheid. Den 25. February deed hy zyne zeer prachtige Intrede te *Bon*. Hier zagmen aan den ingang van de Kerk twee Piramiden, die geillumineert, en in verscheide Perken met Zinnebeelden, Divizen, en wes meer, verdeelt, mitsgaders met de naam van den Keurvorst, boven in den top, verciert waren. Op de markt stond een groot Vuurwerk, aan 't welke men deze letteren, VIVAT JOSEF CLEMENS, brandende, zeer lang konde lezen. Eindelyk, men had op 't Raadhuis, en ook over de munt, springende Wyn-fonteinen geplaatst, en de meeste huizen der grooten met witte Wax-kaarsen verligt. Den Keurvorst, om deelgenoot van de vreugde, die het gemeene volk dezen avond pleegde, te wezen, reed in een Karos, met twee Paarden bespannen, verscheide malen door de Stad, en wierp nu en dan te grabbel eenige Zilveren en Kopere Gedenkenpenningen, even eens gettempelt als die hy (a) onlangs te *Luyk* had doen stroyen. Hier geliefde zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit de Stranden, van het omleggende Land, by een te ontbieden, om den Land-dag te houden; en welke vervolgens den 19. Maart geopent wierd, wanneer hy in die Vergadering de volgende aanspraak liet doen.

NAdien de Vorst en Heer Joseph Clement, Aarts-Bisschop van *Keulen*, des H. R. Ryks door *Italien* Aarts-Kancelier en Keurvorst, &c., &c., na de nu door den Alderhoogsten verleende Vrede, tot deze zyn Aarts-Stiftze *Keulze* Landen gelukkig we'er aangekomen is, zyn deszelfs Keurvorstelyke Vorstelyke Vaderlyke gedagten aanstonds daar heen gerigt geweest, hoe zyne, door een zo lang durige zwaren Oorlog, uitgeputte Onderdanen geholpen, en 't lieve Vaderland tot voorige bloeying en welstand gebragt mogt werden: wyl dan, volgens de te *Baden* gesloote algemeene Ryks Vrede, de Keurvorstelyke Re-

1715.
Maart.

sidentie Stad en Vesting *Bon*, nevens andere Aarts Stifitze Vestingen, na haar Evacuatie, met eige Guarnisoenen voorzien moeten werden; daar en boven, wyl de Lands Vorstelyke Hoogheit, Regalien en Jurisdictien, nevens 't Lants Regt, &c. tegen onbillik geweld en dadelyke aantasting, zonder sterke hand, onmogelyk beschermt en verdedigt können werden; en tot onderhoud van de daar toe noodige Militie, als ook tot het herstellen van de Steden *Rynberk* en *Keiserswaart* in eenige staat van defensie, een suffisante Somme Gelds onvermydelyk vereist wert; zo heeft zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit sig genootsaakt gevonden, met Voorweten en Consent van het waardig Dom Capittel, zyn loffelyke Land Standen herwaarts te beroepen, om met haar t'overleggen, op wat wyse hier in 't heilsaamst te voorzien; aan de Ministers en Agenten, die ten deele aan verscheide Hoven zyn, en ten deele met veel kosten nog afgezonden moeten werden, gegeven; de by 't Keizerlyke Kamer Geregt agterstallige en soo sterk geeiste Penningen betaalt; de Legations Kosten, tot hoogstgedagte zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheids nieuwe Beleening, van de tegenwoordige regeerende Keizerlyke Majesteit, en andere voorvallende onvermydelyke extraordinaire Gezantschappen, en afzendingen vereischt, bygebragt, als ook de nog resterende Pensioenen, van de op zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheids Tafel Revenuen, ten beste van 't Vaderland hebbende Kapitalen afgedaan, en ook de *Rhyband*, die te *Urdingen* en andere Plaatzten, tot verhoeding van groter irreparable schade, en verderf van de naast gelegene Landen, nodig is, ondernomen, en zo veel mogelyk voltrokken mogt werden. Zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit leeft in dat vertrouwen van de loffelyke Lant-Standen, dat zy dit alles met een regt patriotize, en, by zyn aankomst in deze zyn Landen, tot zyn byzondere genoegen, vrolyk getoond gemoet overwegen, en hem op 't spoedigste met een redelyke Bystand ondersteunen zullen, &c.

Dezen Prins verplicht zynde, volgens het jongst gesloten Vredens Tractaat te *Baden*, om de Investiture van 't Keurvorstendom *Keulen*, als mede de Leenverheffingen van de andere Vorstendommen en Graafschappen, welke van den Keizer en 't Ryk afhangen, perzoonlyk te *Weenen* op nieuws te gaan ontvangen, zo geliefde hy deze Commissie, onder voorgeven van, door zyne veelvuldige bezigheden, geen tyd daar toe te hebben, aan den Grave van Manderfcheit Blankenheim, Kapittulair van de Aardstifitze Domkerk te *Keulen*, op te offeren, om zulks in zynen naam te verrigten, en de vereiste Eeden af te leggen.

Den 20. Maart, des namiddags, tusschen vier en vyf uuren, kwam den Keurvorst, vergezelt van zyne meeste Hofstoet, en by zig hebbende drie Compagnien, van de Guardes Helmbardiërs, Karabyniers, en Trawanten, alle in Goud en Zilver zeer pragtig gemonteert, mits-

mitsgaders onder de in 't geweer staande zo Keizerlyke als Stads militie, en het driemaal lossen van 't Kanon, en voorts alle bedenkelyke Eerbewyzingen, binnen de Stad *Kenlen*. Aanstonds begaf hy zig in de Domkerk, alwaar den Domdeken, alle de Kapittel Heeren, en 't Choor, hem aan de deur ontvingen, inhaalden, en na de Kapel der drie Koningen geleide; na 't gebed begaf hy zig in 't hooge Choor, onder 't Verhemeltzel, terzyde van 't Altaar opgerigt, zong aldaar het *Te Deum*, terwylmen een groot geschal van Pauken, Trompetten, en andere Muzicale Instrumenten hoorde. Van daar reed hy in zyn Lyfkoets, met agt Paarden bespannen, naar het keur *Keuls* Hof, alwaar hy nog denzelven avond, door den Pausselyken Nuntius, en de twee regeerende Burgermeesters gecomplimenteert, en met den Eeren Wyn beschonken wierd. Geduurende deszels maalyd zagmen op de gewone Keurvorfstelyke Gerigtplaatzen, 't Dombhof, &c, groote Illuminatie en Vreugdevuuren branden, mitsgaders allerhande vermakelykheden bedryven, onder het geklank der bovengemelde Instrumenten, en 't gebalder van 't Geschut. Den volgenden morgen, zynde Zondag, ten tien uren, begaf hy zig, met zyne Ministers, den gantschen Adel van 't Land, en verzelt van de drie voorschreve Compagnien Guardes, weer naar de Domkerk; alwaar hy, geassisteert van agt geinstalleerde Prelaten, en ten bywezen van alle de Geestelykheit, op een verheve Altaar 't hooge Ampt Pontificalyk celebreeerde, en ook een zeer beweeglyke Predikatie, wel van een half uur lang, deed; naar 't welke dezen Keurvorst het middagmaal hield, en daar op weer naar *Ban* keerde.

1719.
Maart.

DE *Zweeden* bleven nog al voort varen, om hare Armeec in staat te brengen, en, zo dra het saizoen zulks zoude toelaten, te Velde te komen. Zy deden in 't laatst van February de *Pruissische*, die, by 't innemen van *Settin*, ook van het Stedeken *Wolgast* bezit genomen, en in 't zelve een Luitenant met 40. Man geplaatst hadden, daar uit verhuizen; onder voorgeven, dat deze Plaats, leggende aan de overzyde van de Rivier de *Peene*, geensints behoorde tot de sequestratie van *Stettin*. Het Leger des Konings van *Pruissischen* begroote men op 31900. Voetknegten, 7000. Dragonders, en 31 Escadrons Ruitery, waar by men nog 20. Battailions, en 30. Escadrons *Lauenburgse* Troupen verwagte, moettende deze aanzien.

NOOR.
DER
KROO-
NEN.

1715. zienlyke Armee, in 't laatst van Maart, op de *Pomerze* grenzen zig by
Maart. een verzamelen.

De *Zweedze* Troupen, komende uit *Turkyen*, en, zonder eenige verhanding, de Keizerlyke Landen doortrekkende, wierden op verscheide Posten van de Ryksvorsten gesluit; waar toe diverse redenen zig opdeden, en wel voornamentlyk, om datze daaglyks in getal aangroeyde, van dewelke veel nimmer in *Turkyen* geweest waren. Egter was het verschil hier over by de meeste *Duitsche* Hoven vereffent; zo dat men aan dit Volk een vryen doortogt overal inwilligde, en zy in 't begin dezer maand in het gebied van *Hanover* aankwamen, mitsgaders door twee Commissarissen naar de *Brandenburgze* Landen, en van daar door *Brunswyk* voortgezonden wierden, om eindelyk hare makers in *Pomeran* en te *Straalzon* te vinden.

(a) ziet
 pag. 183.

De *Deensche* (a) harde proceduuren, ten opzichte van de krygsgevangene *Zweeden*, deed den Senaat te *Stokholm* den 12. February in een hoogen Krygsraad besluiten, om Repressaille te gebruiken, en alle *Deensche* Officieren, die in handen der *Zweeden* zoude komen te vallen, op gelyke wyze streng te handelen; dus zag men, zes dagen hier na, wel 191. namen van zodanige Officieren aan de Galg getlagen, luidende de Sententie zeer uitdrukkelyk, dat, krygende eene derzelve, hy met de koorde ter dood gestraft, en in gevegt gevangen rakende, gerabraakt stond te werden.

Den Koning van *Zweeden* had in dezen tyd een omstandig Reglement uitgegeven, na 't welke de Kaapvaarders van zyn Ryk zig zoude hebben te gedragen; zynde 't zelve zo ampel, dat genoegzaam niet een eenig schip van vreemde Mogentheden de *Oost-Zee* konde bevaren, zonder perykel te lopen van opgehouden of geconfisqueert te werden; invoegen den Koophandel op de *Noordze* Havens, schier 't eenemaal daar door gestremt bleef; ziet hier de voornaamste substantie van dat *Zweeds* Reglement.

1. Dat, dewylt zyn Majesteit toelaten wil, dat niet alleen zyne eigene, maar ook vreemde Onderdanen, zullen mogen kapen, op alle die gene, die dit Reglement overtreden, een ieder, die eene commissie om te kapen begeert, van zyne Majesteit of van zyne Bevelhebberen die zal erlangen, en verdedigt werden; maar dat niemant, sonder commissie van zyn Majesteit of van zyn Bevelhebbers, zal mogen kapen.
2. Wanneer een Commissievaarder een zeinschoot doet, of jagt op een schip

ſchip maakt, zal de Schipper, die vervolgt werd, behoorlyk gehoortſamen, en zelfs met zyne documenten over komen, of iemand anders daar mede aan boord van den Commiſſievaarder zenden. Indien deze de documenten te bevind, dat ſchip of goed, of wel beyde, prys zyn, zo neemt hy de documenten na zig, en laat die door den eigenaar verzegelen; daar na doet hy ook de luiken van 't ſchip, door zyn en des Schippers zegel, verzegelen.

3. Indien de Commiſſievaarder uit de documenten bevind, dat ſchip en goed vry zyn, mag hy nog eenige aan boord ſenden, om te onderzoeken of 'er geen bedrog omtrent de documenten is gepleegt; maar, indien alles wel werd bevonden, zal hy 't ſchip vry en onbeſchadigt varen laten.

4. Indien het ſchip, dat men vervolgt, niettegenſtaande het gegeve zignaal, zoekt te ontzeilen, en het door magt gedwongen werd, zal de Schipper gehouden zyn, om aan de Commiſſievaarder, volgens de Zee-*Articulen*, ſatisfactie te geven.

5. Een ſchip, dat, door een Commiſſie-vaarder aangetaſt werdende, de geringſte tegenſtand doet, heeft zyne vryheit verloren, en werd prys, hoewel 't anders vry ware.

6. De Commiſſie-vaarder, een ſchip opgebragt hebbende, zal zig by den behoorlyken Regter aangeven, en aan den zelve het Protocol on de verzegelde Documenten produceren. Op 't begeeren van de Commiſſie-vaarder zal men den Schipper en zyn volk van 't ſchip mogen doen gaan, en 't ſchip en de goederen laten in de bewaring van den Kaper; maar de luiken zullen moeten blyven verſegelt: en, indien 't ſchip en goed vry verklaart werd, ſtaat de Commiſſievaarder in, voor alles dat in zyne bewaring geweest is.

7. Alle ſchepen, in *Karelskroon* of in de Havens ter zyde van de *Sond* gelegen, zullen door menſchen, daar toe aangeſtelt, en naderhand door Raden van de Admiraliteit van *Karelskroon*, geoordeelt werden: die gene, die tot *Gottenburg*, en daar omtrent werden opgebragt, zullen door de *Gottenburger* Admiraliteit, en die tot *Straalzond* en in de *Duitze* Havens werden opgebragt, door de Admiraliteits Raden, die daar zyn, werden geoordeelt: alle welke Regters de zaken zonder uittel zullen moeten afdoen, zonder zig te laten ophouden, alwaar 't ſchoon dat de opgebragte voorgaf, van andere Plaatzten nieuwe en kragtiger bewyzen te zullen voortbrengen. Maar indien de zaken zo duifter waren, en men meer opening moeft hebben, moeft men de lading opbrecken, en dat geenzints verzuimen.

8. Alle ſchepen, den Vyanden of hare Onderdanen toebehorende, zullen, onder onderſcheid van Plaatzten, waar heen zy gaan, of van waar zy komen, confisqueert werden.

9. Alle neutrale ſchepen, die handel voeren in de Plaatzten in de *Ooftzee*, in Koning ontnomen, d' Eilanden en Havenen op de Kusten van *Finland*, *germerland*, *Ooſtland*, *Lieſtland* en *Kourland* daar onder begrepen, zullen conſtabel zyn.

10. Als mede de ſchepen in vyandyke Plaatzten gebouwt, of gekogt, en nog op geen vrye grond zyn geweest.

1715.
Maart.

11. Dat de noodzaakelyke documenten, die de Schipper hebben moet, zyn de byl-brief, de koop-brief, en de meet-cedullen, waar uit blykt, of de grootheit, daar in gemeld, met de byl- en koop-brief over een komt; als ook met de Zec-brief, waar het Schip t' huis hoort, zo mede de naam van de Schipper; dat de Reeders niet zyn vyandyke, en werwaards het Schip is gedestineert; al 't welk van de Schipper en alle zyne Reeders zal moeten zyn beëdigd; desgeelyks zal ook de gantfche Lading in 't zelve Paspoort moeten zyn gespecificeert, met de uitdrukking van den Eigenaar, en door de Magistraat van de Plaats onderteekent, zullende de Attestatie, die de Tol bedienenden van de hoedanigheid dezer Schepen geven, of schoon d'ordinaris Magistraat absent waren, niets gelden.

12. Alle Schepen, die dubbelde en tegen malkanderen strydende documenten hebben, zo dat die, volgens eenige, confiscabel, en, volgens andere, vry zoude moeten zyn, zullen confiscabel werden verklaart.

13. Alle goederen, vyandyke onderdanen toebehorende, of voor haar rekening verzonden, zullen prys zyn, in welke schepen zy ook mogten werden gevonden.

14. Alle goederen, van onderdanen der neutralen, in vyandyke vaartuigen geladen zynde, werden voor confiscabel verklaart.

15. Als mede alle goederen, gaande na de Havens in het 9. Art. verboden, of van daar komende.

16. Alle goederen, van wat aart die zoude mogen zyn, zullen ook confiscabel wezen, als'er geen behoorlyk bewys aan boort gevonden wert, namentlyk een certificaat, door alle de Bevragters beëdigd, en door de Magistraat van de Plaats onderteekent, waar in de lading in 't Generaal, aan welke Onderdanen die toebehooren, waar heen die zyn gedestineert, als mede de Cognossementen, die een byzondere narigt van de lading geven, en voor wiens rekening en rizico die zyn, zal moeten zyn gespecificeert: De Schipper zelf zal van dat gedeelte der lading, dat hem toebehoort, een dergelyk certificaat en documenten moeten hebben, met een lyfte van alle de merken en tekens op het goed, met de Cognossementen over een komende. Alle Cognossementen; niet volkomentlyk beschreven, werden zodanig verboden, dat zy 't schip confiscabel maken; als mede Cognossementen over een soort van goederen, twee of meermalen geschreven: en of schoon in dit, en in het 11. Art. ykel is uitgedrukt, wat documenten tot des schips en ladings vryheit vereifcht werden, zo zal men dog andere documenten, als certe partyen, factuur rekeningen, correspondentie brieven, tollysten, en wat des meer is; mogen vorderen, waarna men zal oordeelen of het schip vry is of niet.

17. De Goederen, die dubbelde of strydende documenten by zig hebben, zo dat het eene deel vry en 't ander deel onvry zonde moeten zyn, zullen confiscabel wezen.

18. Gelyk ook alle contrebände waren, die eenigaints in den kryg te pas komen.

19. Alle de Schepen, met een lading van de eene vyandyke plaats na de

andere varende, zullen met hare lading, zonder aanzien wien zy toebehooren, voor confiscabel gehouden werden.

20. Een Schip, dat volgens zyn Zee-brieven en Pas, en andere Documenten, buiten zyn cours zeilt, als men niet kan bewyzen door Storm of Onweer daar toe te zyn genoodzaakt, zal met het goed confiscabel verklaart werden.

21. En dewyl op ieder Schip een rolle van al 't Scheepsvolk moet zyn, door de Magistraat ondertekent, waar het Schip t'huis hoort, met ieders geboorte plaats, en waar ieder t'huis hoort, zo wil zyn Majesteit dat 'er niet meer als een vierdedeel van 't Scheepsvolk zal mogen zyn in vyandyke Plaatzten geboren, zullende alle de Schepen, die meer als een vierde van dit Volk hebben, werden geconfisqueert, als mede die gene die gansch geen rolle of lyst aan boort hebben, met hare geheele lading.

22. Indien een deel van 't Schip onvry, en 't ander deel vry zyn zoude, zullen alle de deelen van 't Schip geconfisqueert werden.

23. Alles, wat voor prys verklaart werd, zal aan den Commissievaarder en zyne Reeders, zonder eenige afrekking voor de Koning, of voor 't gemeen, in vollen eigendom, als haar welverkege goed, toebehooren.

Alfchoon nu, door den Koning van *Zweden*, de toebereidzelen tot de Veldtocht met veel naarftigheit voortgezet, en deffels in dienft zynde Troupen in redelyke goeden staat gebragt wierden, zo fcheen 'er echter iets in den weg te wezen, dat dezen Monarch tegen hield, en zyne gedagten tot een vergelyk deed overhellen. Hy wift, dat de zaamverbondene *Noordze* Geallieerden, zyne Vyanden, een magtig Leger op de Been hadden, om voor te komen alle nadeelen, welke de *Duitfche* Provintien door dezen Oorlog zoude kunnen treffen; dat men ook aan zyne Troupen in het *Twebrugfe*, mitsgaders aan die voor hem in de *Elzas* geworven waren, belette, om met zyne Krygsmagt in *Pommeren* te kunnen conjungeeren; desgelyks, dat het overnemen van eenige duizent *Beyersche* manschap tot nog toe van geen gevolg geweest, en dat zelf zyn Ryk thans niet in vermogen was, om de door hem gevorderde vereifchte Penningen, Schepen en Troupen te verschaffen.

't alles fcheen den weg tot de Vrede, door bemiddeling van d'een 'andere mogentheit, te zullen banen, en waar toe het Hof van *wiffen* wel de voornaamfte aanbieding, door het voorfnaan van een ftand van Wapenen tuffchen de oorlogende Hooge Magten, ~~•~~ t amen van een Handel-Plaats, om tot een nader Onderhandeling te aken, gedaan had.

'Den *Russifchen* Vice Admiraal *Kruis*, voor eenigen tyd in onge-

1715
Maart.

nade gevallen, en naar *Siberien* in ballingschap gezonden, dog zeer onverwagt in 't laatst van 't voorleden jaar te rug ontboden, was den 23. February te *Petersburg* verschenen, daar hy van alle de aanwezende Grooten, en zelfs door de Utheemse Ministers verwelkomt wierde: 's Anderendaags (den 24.) liet den Czaar hem van zyn Logement afhalen, schonk hem zyn degen, en herstelde hem in zyn vorig Ampt, van Vice-Admiraal wederom. Men verwagte dat dit geluk nog (a) verscheide andere onlangs gebanné Grooten zoude te beurt vallen, wyl zyn Czaarse Majesteit deed blyken, dat hy voor tegenwoordig, uit een soort van zagmoedigheid, de verdere ongenoegens zyner Onderdanen tragte te verzagten.

(a) niet
pag. 112

NEDER-
LANDEN.

DE Keizerlyke Rezolutie, om eenige duizent Man in de van outs genaamde *Spaansche Nederlanden* te Inkwartieren, door desselvs Minister, den Grave van Koningsek, aan de Staten dier Provintien bekend gemaakt zynde, zo had zig zedert geen kleine zwaarigheid, om de betaling dezér Keizerlyke Troupen te vinden, opgedaan. Die van *Vlaanderen*, in 't laatst van February te *Brussel* by een gekomen, om daar over te raadplegen, waren deswegens eindelyk verdragen, dat deze betaling provizioneel zoude geschieden uit de 500000. gulden, door de Pagters van de middelen der Consumptie op te schieten; dog also men dit niet genoeg oordeelde te zijn, zo wierd, door de Staten van *Brabant*, een Subsidie toegeslaan van twee Penningen in de Steden, en drie twintigste ten platte Lande. De Staten van *Henegouwen*, in navolging van dit voorbeeld, bewilligde in eene Snbsidie van 200000. gulden, onder bepaling nogtans, datze die zomme wilde effenen met reekeningen van verlopende uitstaande schulden; 't welk den Keizerlyken Minister in 't minste geen genoegen toebragt. Het dialen dezér betalingen veroorzaakte aan de reeds in de voormelde *Nederlanden* zynde Keizerlyke Troupen, uit ruim 4000. Man bestaande, een groote ongelegenheit, en wel byzonder aan de twee Regimenten, van *Arenberg* en *Deventz*, die zig beide in een slegten staat bevonden; moetende het gemeene volk van honger vergaan, by aldien de medoogende Inwoonders niet affisteerde.

De Staten van *Vlaanderen* en Corps, zedert het begin dezér Maand te *Brussel* vergadert geweest, hadden door een aanzienlyke Deputatie, uit het midden der zelve, aan den Grave van Koningsek doen betui-
gen

1715.
Maart.

gen hun verlangen, om den Keizer, als haren Souverain, gehaldigt te mogen zien, op dat hy des te beter hare Voorregten konde befehermen en mainteneeren; dog deze plegtigheid stond waarschynelyk niet eerder te geschieden, voor dat men alle verschillen, zo wegens het werk van de Barriere, als die van den Tarif, afgedaan zoude hebben. Ook geliefden de Raden van Staten, by gelegentheit van het afkomen der Keizerlyke Troupen, aan de Heeren van de Conferentie kennis te geven, dat ze bereid waren, om het verzoek van den Keizer, als haar Opperheer, te voldoen, met, aan desselfs verwagt werdende Troupen, in zyn eigen Landen en Steden, den toegang te gedoogen. Dit geschiede, op dat de gemelde Heeren van de Conferentie de Inlegging dezer Krygsvolkeren niet kwame te verhinderen, of deswegens eenige ombragie op te vatten, dat zulks met geen goed oogmerk gedaan wierd. Van den afmarsch der meergemelde Troupen, had den Grave van Koningsek, den 12. Maart, de Regeering van *Brussel* mede doen verwittigen; die, niet kunnende den wille des Keizers wederstaan, aanstonds de Commissarissen der Staten van *Brabant* naar *Thienen*, tot het bezorgen aldaar van 't noodwendige, ten behoeve dezer Troupen, afzonden. Hy ordonneerde ook, datze wilde schryven aan de Magistraaten van *Antwerpen*, *Lier*, *Megchelen*, *Aalst*, *Gent* en *Brugge*, om die Krygsvolkeren provižioneel te ontfangen, en zo lange te logeeren, tot 'er tyd, dat het werk van de Barriere zoude wezen afgedaan.

In dien tyd was den Heer van Geldermalsen, Gedeputeerde van haar Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal, van *Antwerpen*, te *Brussel* gekomen, daar hy met den Grave van Koningsek, Keizerlyken Minister, over de schielyke afzakking van zo veel Krygsbenden, in Conferentie trad; betuigende, dat haar Hoog Mogende, zyne Principalen, deswegens eenige ombragie en vreeze hadden opgevat, als of zyn Keizerlyke Majesteit wel iets tot haar nadeel dagt te beginnen; tog hem wierd het tegendeel verzekert, en geantwoord, *nadien tot* *afstansie* *dezer* *manschap* *geen* *voorraat* *was* *opgelegd*, *zo* *konden* *ze* *voor* *st* *niet* *in* *'t* *Veld* *bestaan*, *en* *waren* *derhalven* *genoegzaam* *buiten* *staat*, *en* *eenige* *onderneming* *van* *gewigt* *by* *der* *hand* *te* *vatten*. Voorts had den Heer zyn oogmerk, om den marsch van die Troupen nog eenigen d uit te stellen, niet konnen bereiken, en dus moest hy onverrichter ke weer naar *Antwerpen* keeren. Over dit onderwerp had den Heer

1715. van den Berg, Plenipotentiaris van haar Hoog Mogende, aan den Raad
 Maart. van Staten der Keizerlyke *Spaansche Nederlanden* gezonden den volgen-
 den Brief.

Aan de Heeren van den Raad van Staten , geappointeerd tot de Re-
 geering van de *Spaanse Nederlanden*.

Myn Heeren ,

IK heb uit U lieden Brief van dezen morgen gezien de orders, die myn Heer de Graaf van *Konigzeck* van U lieden gevordert heeft, ten opzichte van de mars der Keizerlyke Troupen naar de Steden, die in de Lyst, aan uwe Brief annex, gespecificeert staan, en waar op gylieden verzoekt, dat ik my tegens vier uren in de Namiddag verklaren zal. Ik moet U lieden dan zeggen, myn Heeren, dat gy, ingevolge van uwe Instructien en Eed, niets kont doen, of rezolveren, over zodanige importante zaak, als deze is, dan in concert met de Ministers van de beide Zeeinogentheden (*Groot-Brittannien*, en de Staten Generaal) en dat ik, een Courier aan haar Hoog Mogentheden, myne Meesters, afgezonden hebbende, nu tegenwoordig tot antwoord bekomen heb, dat dezelve geene orders kunnen geven, om de gemelde Troupen in dit Land te ontfangen, zonder de concurrentie van zyne Majesteit de Koning van *Groot-Brittannien* en deszelfs Ministers. Hieromme word gy, myn Heeren, op het allerernstigste verzogt, om geene orders te geven, tot het ontfangen of inkwartieren van de gemelde Troupen in deze Provintien.

Gedaan te Brussel den 11 Maart 1715.

Was getekend,

JOHAN VANDEN BERGH.

Ziet hier ook het antwoord daar op, door den Raad van Staten der Keizerlyke *Spaansche Nederlanden*, aan den Heer vanden Bergh.

Myn Heer ,

WY hebben reden om ons zelve te flatteeren, dat gy overtuigt bent, dat wy altoos alle vlyt in 't werk gestelt hebben, om de verzoeken, door U. E. aan ons gedaan, op te volgen, zo verre als de Wetten en Costumen van dit Land hebben kunnen toelaten, en zulks ten allen tyden, als het U. E. gelieft heeft ons gunstiglyk te hooren, en onze Repräsentation in overweging te nemen. Dog ten opzichte, dat wy van de zyde van zyne Keizerlyke Majesteit,

jesteit, door deszelfs Minister de Graaf van *Koningzeck*, gelast zyn, om aan de Steden in *Brabant* en *Vlaanderen* orders te geven, om de Troupen van gemelde zyne Keizerlyke Majesteit te ontfangen, dewelke zedert den 9. dezer al in mars geweest zyn, en op den 14. te *Tirlemont* zullen aankomen, zo schynt het ons, dat wy niet zullen kunnen weigeren van deze Orders te geven, zonder ons de ongunst van gemelde zyne Keizerlyke Majesteit op den hals te halen, in wiens naam wy alhier de eer hebben van de plaatzen van Raden van Staten te bekleden; en zonder daar door het alleruitterste nadeel aan zyne Onderdanen toe te brengen, die een onherstelbaare schade zouden lyden, by aldién deze Troupen zouden continueeren van ten platten Lande op discretie te leven, zonder te weten, waar zy zouden ontfangen worden. De zaken dan dus verre gegaan zynde, en zig in geen staat bevindende, van eenige verandering toe te laten, zo hopen wy, myn Heer, van uwe gewone equiteit, als ook van die van de Heeren Staten Generaal, uwe Meesters, dat zy het niet kwalijk zullen nemen, of tegenstrydig met onze Instructien oordeelen, dat in een diérgelyke conjuncture als deze, daar zyne Keizerlyke Majesteit ons de eer aan doet, van Orders aan zyne Onderdanen ten zynen dienste te vorderen, dat wy daar aan een schuldige gehoorzaamheit toonen, en te weeg brengen, dat die uitgevoerd worden; ten einde om het misnoegen van 't Volk voor te komen, het welk van zeer kwade gevolgen zoude kunnen zyn.

Den 11 Maart 1715.

Ingevolge nu van de Keizerlyke ordre, in den bovenstaanden antwoord Brief gemeld, zagmen den 15. Maart de Troupen, welke in't Land van *Limburg* en *Overmaas* gekantonncert waren geweest, opbreken en naar *Luik* marcheeren, om aldaar de *Maas* te passeeren, zynde te *Vier*, tot het overbrengen der Bagagie, een vliegende brug gelegd. Het Regiment van *Holstein Beek*, langer als een Jaar te *Keulen* hebbende gelegen, trok den 13. daar uit, gevolgt, uit *Aken* van twee, en uit *Luxemburg* van drie verscheide andere Keizerlyke Regimenten; komende den Grave van *Vehlen*, aan wien het Oppercommando daar over was gegeven, den 15. 's avonds tot *Thienen*; werwaards den volgende dag den Grave van *Koninglek* reed, en die, na met den voormelden Generaal van *Vehlen* geconfereert te hebben, den 17. zig weer naar *Brussel* begaf. De Magistraten der voorwaards genoemde Steden, van *Brabant* en *Vlaanderen*, kregen nogmaals ordre, om de kwartieren voor de Keizerlyke Troupen te reguleeren, op dat dezelve kwartieren gereed zyn, en het krygsvolk spoedig onder dak komen mogte; zynde de verdeeling daar van aldus gemaakt, te weten, twee

Re.

1715.
Maart.

Regimenten in *Gent*, een in *Brugge*, twee Escadrons in *Antwerpen*, drie in *Leuven*, drie te *Megchelen*, twee in *Lier*, een te *Vilvoorden*, en een te *Aalst*; maar wyl deze verdeeling nog meer strekte tot misnoegen van haar Hoog Mogende, de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, zo was, om dit eenigzints verandert te zien, den Heer van Geldermalsen nog een keer naar *Brussel* gereist, en door hem, nevens de Heeren van den Berg en Pesters, met den Grave van Koningsek verscheide Conferentien gehouden; in dewelke, na't overwegen van zommige kwade gevolgen, die daar uit zoude kunnen spruiten, mitsgaders geconfidereert het voorregt, dat de tegenwoordige Barriere reeds aan den Staat der *Nederlanden* gaf, deze verdeeling, niet tegenstaande den Keizerlyken Minister naar geen reden luisteren, en zyn Resolutie onverandert door dryven wilde, een ander gedaante kreeg, en aldus geregelt wierde; namentlyk, een Regiment Dragoners te *Lier* en *Megchelen*, een Regiment, uit drie Battaillons bestaande, in de Provintie van *Henegouwen*, een Regiment, sterk zes Escadrons, te *Aalst*, *Ninove*, *Grammont*, *Deinse*, en *Harlebeek*, en een Regiment, sterk drie Battaillons, in *Brugge*. Nauylks waren deze Troupen onder Dak, of de Staten van *Henegouwen* deden, door eene Deputatie, daar over aan den Grave van Koningsek klagen, dat hun de Inkwartiering der Troupen, geassigneert op hare Provintie, al te lastig viel, en datze wenschten, om van dezelve ontslagen te mogen werden; de Staten van *Vlaanderen* volgden dit voorbeeld, oordelende hunne Provintie boven vermogen belast te zyn; maar deze klagten bevondmen vrugteloos, wyl den veelgemelden Keizerlyken Minister liever een Souverain gezag in die Provintien scheen te willen oeffenen, dan te moeten afhangen van de Staatse besluiten, die yder Provintie in haar Vergaderingen zoude komen te nemen.

Bchalven het Tractaat van Barriere, tot dus lange sleperde gebleven, was het nu ook noodzakelyk, dat het Tractaat van den Tarif, tot voortzetting van den Koophandel, herstelt, verbeterd, en op een verzekerden voet gebragt wierd; dus waren vyf diverse voorname Heeren wegens den Keizer benoemt, om, met de Ministers van *Groot-Brittanniën*, en van de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Provintien*; nevens die van de *Oostenrykze Nederlanden*, tot het afdoen van dit goede werk, in Conferentie te treden. Den Heer Leeds, die de zaken van *Groot-Brittanniën*, in absentie van den Generaal Cadogan, thans

thans waarnam, en bygevolge tot deze byeenkomst mede toegang mocht hebben, had reeds, voor het openen der Conferentien, met de bovengemelde Heeren afzonderlyk deswegens gesproken, en daar op wierd den eersten Maart de eerste Conferentie, in tegenwoordigheid en ten huize van den Grave van Koningsek, gehouden; wanneer den Commercie Raad Castillon alle de Papieren, tot dit onderwerp betrekkelijk, aan de voormelde Heeren Commissarissen, en zy weder aan den Grave van Koningsek behandigde. Deze Conferentien geschiede de meeste dagen in de week, en hadmen genoegzaam de geheele maand van Maart daar mede gesleten, zonder die uitwerkinge voort te brengen, welke een yder wenschte en verwagte.

Den arbeit aan de nieuwe Sluis en Haven van *Mardyck*, door het *Franche Hof* met alle vermogen voortgezet zynde, zo zagmen dat werk den 26. February geheel voltoit; als wanneer het Water zig voor de eerste maal uit de Kanalen in Zee ontlafte. Alvorens deze ontlasting, wierd door den Abt van *Bergen*, onder 't gespeel van allerlei Instrumenten, het lossen van 't Kanon, en meer andere vreugde tekenen, een plegtige Misse gecelebreert. Kort daar na stond in het Kanaal wel 15. voet water, 't welk van 't Land kwam stroomen; en vermits de Schuuring nog weinig kragt had, zo verhoopte men dezelve met het eerste Springty van nog meerder uitwerking te bevinden. Deze hope scheen in 't begin van Maart verdwenen, wanneer zeer onverwagt een geweldige Noordweste Stormwint, en buitengewone hooge watervloed, de Zee zo hoog opjoeg, dat het gantsche werk in gevaar stond, van meerendeels gesloopt te zullen werden, nadien het Water over de Schutdeuren heen barste, de Dyken geweldig beschaadigde; en het omleggende Land plas zette; invoesen, door dit toeval, alle de Dieptens aan de Zeekant vol zant geraakte; dog het Water afgelopen zynde, zo hervatte men den arbeit met zeer veel Volk, 500. Paarden, en een menigte Karren, om 't opgeworpen Zant weder uit te graven. De Springvloed, niet tegenstaande dezelve ongemeen hoog geweest was, had egter de verwagte uitwerking niet te weeg gebracht; weshalven het een en ander dit groote werk by uitnemmentheit veragterde, waar door men den tyd niet konde giffen, dat alles zoude herstelt zyn.

In *Holland, Zeeland, en Priestland*, had men, door den bovengemelden verschrikkelijken Storm, mede veel Rampen geleden. Behal-

1715.
Maars.

Men 't verongelukken van eenige Schepen , wierd menig zware Dyk aan stukken gellagen , of , door het hooge Zeewater , als onder gedompelt ; moctende den Landman zyne Akkers zien blank staan van 't Zoute nat , en zyn hope van een ryken-Oogit te leur stellen , terwyl hy genoeg te doen vond , om zig zelfs en zyn huisgezin te redden , of , op het kleppen van de klok , naar de Dykbreuk te loopen ; en daat te arbeiden. In de *Zeeuſche* Eilanden waren , in dat van *Terhollen* , agt , en in dat van *Ter Goes* , vier Polders overgelopen ; het Land van *Schouwen* was , naby *Zirkzee* , binnen de *Saſſe* doorgebroken ; by *Brouwershaven* geraakte drie , by *Ooſt-Duiveland* een , en in 't Land van *Flakkee* negen Polders door. Het Fort de *Haak* , buiten *Ter Veer* , ſpoelde voor 't meerendeel weg ; en de Stad *Hulſt* , rondzom met Water omringt , ſtak het hoofd , even als een Eiland , boven de Golven. De *Stoerſen* Dyk , de *Staanſe* en *Walekling* , de kleine *Kieldregt* , de *Oude Polder* , den *Dullart* , den *Langendam* , de Polder van *Cambren* , en die van *Namen* , mitsgaders de *Nieuwen Graauw* , wierden alle , d'ee- ne wat meer , en d'andere wat minder , beſchadigt ; gelykmen ook , by deze overſtrooming , veel Menſchen en Beeſten bevond verdronken te zyn. De *Beverwaars* ; en de Polder van *Wilmerdonk* , by *Amwerpen* , troffen beide het zelve noodlot , en in de evengemelde Stad vloei- de het Water langs de voornaamſte Straten , op de *Hoymarkt* , en in de groote Kerk. In *Vrieſland* , *Groeningerland* , te *Emboden* , en daar omtrent , had men van 'den voormelden Stormwind mede veel geleden. Al het Land rondzom *Appingedam* ſtond onder : en te *Kommerzeil* , de *Schutdeuren* uit de Sluis geborſten zynde ; zo kreeg het Zee water aldaar een vryen doorloop ; en te *Harlingen* wierd een gedeelte van 't Hooft verbryzelt of weggerukt.

Den nevensſtaanden Brief van Uitschryving , tot het houden van een algemeene Dank- Vaſt- en Beden dag , in de *Vereenigde Nederlanden* , was den 17, dezer maand naar alle de reſpective Steeden der Provin- tie van *Holland* en *Wef-Vrieſland* , om gepubliceert te werden , afge- zonden.

en
it

Brenſſte.

Erentfeste, Wyze, Voorzienige, Discrete, Lieve, Gestrouwde.

1716.
Maart.

ALs Wy in overweging hebben genomen, aan de eene zyde, hoe dat, door de byzondere goedheit en aegen van God Almagtig, het lieve Vaderland onlangs uit een zwaren en gevaarlyken Oorlog gered, tegenwoordig met alle zyne Vyanden bevreedigt, en tot hier toe by zyne Vryheit en Religie bewaart en behouden is; en aan de andere zyde, dat, niet tegenstaande de Rust en Vreede, waar in den Staat gestelt is, den toorn Gods over de Zonden van het Land ontfleeken zynde, zyne staande hand nog zwaar gevoelt werd, zo door den Oorlog die in andere Gewesten nog gevoert werd, niet zonder grote ongemakken en schade van de goede Ingezetenen van den Staat, als door de aanhoudende Ziekte en Sterfte onder 't Rundvee, waar door het Land zwaar gedrukt werd: Zo hebben de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, in deze constitutie van tyden en zaken, met Onze bewilliging goedgevonden by dezen uit te schryven een algemeenen Dank-Waast-dag, over alle de Genuicteerde Provincien, geassocieerde Landschappen, Steden en Leden van dien, tegens Woensdag, die wezen zal den 27. van de lopende maant Maart, om ten zelven dage, in alle de Kerken dezer Landen, God Almagtig van gantscher herten te loven en te danken, voor zyne onverdiende goedertierentheit, en voor zyne genadige en kragtddadige bescherminge, waar door den Staat in Vreede gestelt, en tot dus verre geconserveert is gebleven. En om voorts, met een oetregte Belydenisse van alle des Lands hooggaande en dagelyks toenemende Zonden en Ongeregtigheden, die Ons zyne zeegevingen onwaardig maken, en met een ware boetvaardigheit en bekeeringe, Ons voor den Heere te vernederen, denzelven in alle ootmoedigheit yverig en vuriglyk te bidden en te smecken, om de genadige vergevinge van alle dezelve Zonden en Ongeregtigheden, en om zynen verdoren zegen en bescherming over Ons vooriz. Vaderland, zo dar de Vreede bestendig moge blyven, in zyne gunste, de Rust ook in andere Gewesten moge werden herstelt, de Ziekte en Sterfte onder het gemelde Rundvee moge ophouden, en alle welverdiende plagen van Ons verre afgewent mogen werden. Alles tot grootmaking van des Heeren Allerheiligsten Naam, voortplanting en aanwas van de ware Gereformeerde Religie, conservatie van Onze diergekogte Vryheit, en Onzer aller Zielen zaligheit, &c. &c.

1719.
April.

A P R I L.

ITALIEN.

(a) ziet
Pag 48.

IN ons voorgaande Stuk, het (a) eerste deel, hebben wy gesproken wegens het misnoegen van den Paus tegens den nieuwen Koning van *Sicilien*, en inzonderheit tegens eenige ongehoorzame van den Regtbank aldaar; dus wanneer nu den tyd, door den Paus bepaald, om de gemelde wederhoorige in den Ban te doen, ten einde liep, zo wierden te *Romen* de Bullen van excommunicatie tegens dezelve, en meer andere, in de voorzeide Bulle genoemd, op de gewoonlyke Plaatzten angeplakt. Den volgenden dag gaf den Ouden Vader operbaar gehoor aan een ygelyk, en vervolgens aan den Marquis de *Borgio*, Minister des Konings van *Sicilien*, die daar na met den Kardinaal *Albani* en den Secretaris van Staat *Paulucci* in conferentie trad, om, zo het mogelyk was, de verschillen, tusschen het Hof van *Romen* en dat van *Sicilien*, waar toe den Abt *Barbara* en den Kardinaal *Della Tremouille* door den Hertog van *Savoyen* tot nog toe te vergeefs waren gebruikt geweest, in der minne by te leggen: want wanneer den eerstgemelden gehoor had vertogt, wierd aan den laatstgenoemden eene schriftelyke Memorij, van het gene't *Roomsche* Hof voor af pretenderde, door den Kardinaal *Paulucci* ter hand gefelt, zynde deze presentien van den volgenden inhoud.

DE Perzoon, van den Abt *Barbara*, kan niet gehoord worden, om dat 'hy zelf, voor al het geen hy misdaan heeft, binnen weinige dagen moet worden geëxcommuniceerd, het welk reeds zoud zyn geschied, indien zyn H. door andere zeer wigtige zaken daar in niet was verhinderd.

Door een ander, of door deze, of op een andere wys, kan men zig over deze stoffe in geen gesprek inlaten; ten zy de volgende voldoeningen vooraf gaan.

1. Dat weggenomen en herroepen worden, de beltzelen tot gehoorzaming van het Interdict, in de Steden en onderhorige Bisdommen.
2. Dat men alle vervolgingen stakte, tegens de gene die gehoorzaamd hebben, en gehoorzamen zullen aan de bevelen van den H. Stoel.

3. Dat

3. Dat men alle de geene, welke om die redenen gevangen gezet zyn, 1715.
April.
ontla.

4. Dat men alle uitgejaagde Biffchoppen weder inroep, als onder anderen den Vicaris van *Lipari*, en alle de overige Kerkelyke, zo Geestelyke als Waereldlyke, om dezelve oorzaak gebannen; en dat die voorzeide Biffchoppen gelaten worden in de vrye oeffening van hare gewoonlyke Jurisdicte.

Eindelyk verklaard zyn Heiligheit, dat hy ondertuffchen, zonder eenige bedenkelyke interruptie, meend te blyven in eene volkome vryheit, om al het gene te doen, dat hy tot handhaving van het Gezag van den Heiligen Stoel, en van de Kerkelyke Immunitet, Vryheit en Jurisdicte, dienchtig zal oordeelen.

Den Kardinaal Della Tremouille vond daar op goed, om een ontwerp van vergelyk, tuffchen het Hof van *Romen* en dat van *Sicilien*, aan den Kardinaal Albani voor te stellen, zynde dat ontwerp begrepen in de onderstaande Memorie.

Niettegenstaande de Antwoorden, door den Kardinaal Paulucci, aan den Kardinaal della Tremouille, aangaande de zwevende vershillen tuffchen dit Hof en het Koningryk van *Sicilien*, gegeven, het gemoet van dien Koning veel eer hebben afgetrokken, als gesponscerd, om van zyn kant alle mogelyke gemakelykheit toe te brengen, tot een betamelyk vergelyk; en de gemelde Kardinaal della Tremouille, egter wetende, hoe zeer het; om vericheide redenen, nodig is, dat de goede harmonie en vrindschap tuffchen den Heiligen Stoel en den voornoemden Prins hersteld werde, heeft niet nagelaten by den zelve zyne kragtigste Vertogen te doen, ten einde om hem te bewegen tot bewilliging van enige verzagting, die eenen bekwaamen weg konden aanwyzen, tot bylegging der voorzeide vershillen; en, of schoon hy niet anders als zeer bepaalde antwoorden daar op heeft kunnen bekomon, vleid hy zig nochtans, dat hy dien Prins zal kunnen bewegen, tot het herroepen van al t gene in dat Ryk gedaan is; by aldien zyn Heiligheit van zyn kant ook wil toestaan de herroeping van alle de Actens der Biffchoppen van *Catania*, *Girgenti* en zynen Vicaris, als mede van alle de Actens, die daar, van wegens dit Hof, uitgegeven zyn.

Dit Arttykel bewilligd zynde, zoud de Kardinaal della Tremouille bezorgen, dat de gemelde Prins de Acte van zyne herroeping aan hem ter hand stelde, omze vervolgens in die van zyn Heiligheit over te geven, en ter zelve tyd de Acte van herroeping van zyn Heiligheit te ontfangen, omze na *Sicilien* te zenden.

Daar en boven kon zyn Heiligheit de Acte van zyne herroeping zenden aan den Aartsbiffchop van *Palermy* of van *Messina*, of aan eenen anderen Biffchop in dat Ryk, omze in handen van dien Prins te geven, wanneer het aan hem

1715.
April.

gebleken was, dat hy zyne herroeping gereed, en de Acte daarvan in handen van den Aartsbisschop of Bisschop, als hier boven, gesteld had.

Door deze herroeping zoud de Kardinaal de la Tremouille van den voornoemden Prins kunnen hopen, de vergunning aan de uitgedreve Bisschoppen, om by hare Kerken te rug te komen, en om daar de vrye oefening van hare gewoonlyke Jurisdicte te continueren, zig voor het toekomstende binnen de palen van hunnen pligt houdende, zonder de gemeene rust en de Koninglyke Jurisdicte te storen.

Men zoud insgelyks tragten te verkrygen de te rug komst van den Vicaris van *Lipari*, en van alle de overige uitgejaagde Kerkyke Perzonen, zo Geestelyke als Waereldlyke, mitsgaders het stellen in vryheit van alle de geene die om deze oorzaak gevangen mogten zyn.

Ingevolge van dit Vergelyk, schynt het, dat zyn Heiligheit niet zoud kunnen weigren de confirmatie van de Bulle der Cruzade toe te staan, zo als die voor dezen aan de Koningen en het Koningryk van *Sicilien* toegestaan is, wanneer die op de gewoonlyke wys verzogt wierd, zynde het einde, waar toe de inkomsten daar van geschikt zyn, de bewaring van 't gemelde Ryk tegens de invallen der Turken, tegens dewelke het tot een Voor-muur dient, en het welk van zo veel nut is voor den Heiligen Stoel, en voor de naburigen Staten.

Het Vergelyk der Verschillen, op de bovengemelde wyze zoud geene kleine voordeelen voor den Heiligen Stoel te weeg brengen, en wel voornamelyk deze; dat aan dezelve een deur zoud geopent zyn, om niet alleenlyk met voordeel, maar ook zelfs met roem uit dezen eerlyke zaak te komen.

Men zoud daar door het ander einde verzekeren, te weten de herstelling der zaken in dien staat, waar in ze voor de tegenwoordige oneenigheden waren.

Men zoud het oogmerk bereyken, 't welk zyn Heiligheit zo zeer ter herten heeft, van door een bedryf, volgens het voorbeeld van zyne Voorzaten, eenigerhande Titul te geven aan de Koningen van *Sicilien*, uit kracht van dewelke zy zig eene goedkeuring van den Heiligen-Stoel zouden kunnen aanmatigen.

Men zoud daaren boven vermyden, om in enig verder onderzoek van zaken te treden.

De Bisschoppen zouden in haars geheel hersteld zyn, met vryheit om na hunne Kerken te keeren; en de Heilige-Stoel zoud hare voldoening ook krygen, door wederkeering van de andere, en door het ontslaan der gevangenen.

Door de herroeping, van wegens den Koning van *Sicilien*, zoud men, agtervolgens de begeerte van zyn Heiligheit, wegneemen de beletzelen tot gehoorzaming van het Interdict; 't welk men, met de Herroeping van zyn Heiligheit, respectivelyk zoud zien uit den weg ruimen; en, door middel van de gemelde Herroeping van zyn Heiligheit, zoud de Censure ter zelve tyd ook ophouden.

Eindelyk is aan te merken, dat dit Temperament te voordoelig en gevoeglyk.

lyker is voor den Apostolischen Stoel, om dat de Koning van *Sicilien* de eerste zoud zyn, om tot zyne Aêde van Herroeping te treden, en zyn Heiligheit een bekwaam middel zoud hebben, om uit deze ongelegenheit te komen, zonder iets af te staan, en behouden zyne pretenzien. 1714
April.

Op dat den Lezer een regt begrip mag hebben, in wat staat de zaken, voor de aankomst van den Marquis del Borgio, die in het verschil niets gevordert had, geweest waren, zo diend gezegt, dat, op het bovenstaande ontwerp van een vergelyk, aan den Kardinaal della Tremouille een antwoord wiêrd ter hand gesteld, 't welk niet anders dan de vorige pretenzien, door den Paus gedaan, herhaalde, van al het welke doen ter tyd den Kardinaal della Tremouille, aan den Koning van *Sicilien*, verslag deed, in de volgende Missive.

NA dat ik den Brief ontfangen had, waar mede u Majesteit my vereert heeft, oordeelde ik, dat, of schoon de Kardinaal Paulucci my genoegzaam had te verstaan gegeven, wat men my op het ontwerp 't welk ik overgelevert had, antwoorden zoud, het nodig was, dat ik, voor de uitvoering der bevelen, in dien Brief vervat, een klaar, positief en schriftelyk antwoord van wegens den Paus zocht te krygen, ten einde men aan u Majesteit, of ten minsten aan my, niet zoud mogen wyten de afbreeking der onderhandeling. Ik ging dan den Kardinaal Paulucci met opzet vinden, om van hem dat antwoord te eischen. Hy zeide my, dat de Paus altoos zwarigheid maakte, om over een vergelyk te handelen, om dat men, hoedanig het vergelyk ook gemaakt wiert, daar uit zoud kunnen afnemen, als of hy den Regtbank van de Monarchie, die hy volstrektelyk niet erkennen wild, goedkeurde; aan my daar en boven te verstaan gevende, dat siet dienstiger zoud zyn geweest, dat u Majesteit werkelijk had doen ophouden, al het geen gelegenheit had gegeven tot die verschillen; dat is te zeggen, dat hy het verbod had doen nakomen, en de Bisschoppen te rug geroepen. Ik repliceerde daar op, dat ik niet zag hoe men dat gevolg kon trekken uit het ontwerp, 't welk ik voorgesteld had; nademaal daar in uitgedrukt was, dat men niet begeerde, dat hy den Regtbank goedkeurde; maar dat men gemakkelyk zag, dat dit maar een uitvlugt was, om zig in geen vergelyk in te laten; en dat het ongehoort was; dat men zig niet verwaardigde aan my eenig antwoord te geven. Hy repliceerde, dat ik, het geen hy my zeide, tot antwoord kon aannemen; en dat dit het gevoelen was van zyn Heiligheit. Ik voerde hem wederom te gemoet, dat my zulks niet genoeg was; dat ik wel bemerkte, dat men my een antwoord wilde geven, het welk (eigentlyk genomen) geen antwoord was; dat ik de wys van onderhandelingen van dit Land kende; dat ik te doen had met een Prins, die zig wel aan my had willen vertrouwen; dat ik hem ten minste zo goede reekenschap wilde doen van myn gedrag, dat hy my niets te last kon leggen; en dat

1719.
April.

ik eindelyk naar een klaar en schriftelyk antwoord verlangde. Hy zeide my, dat hy op nieuw ordre van zyn Heiligheit zoud vragen, om het my te geven. Ik deed aanstonds van het gepasseerde verslag aan den Abt del Maro, ten einde hy aan u Majesteit bekend maakte, dat ik nog niet in staat was, om met de Loucq, die vertrok, te antwoorden op den Brief waar mede dezelfde my vereert had; my gedragende aan het geen hy de eer gehad heeft, van aan u te schryven. Ondertuschen zond de Kardinaal Paulucci my het antwoord schriftelyk, 't welk het zelve is, dat de eerstemaal gegeven was, uitgenomen het eerste Arttykel, 't welk toen den Abt Barbara raakte, die geen betrekking meer had met het ontwerp dat ik overgegeven had; welk antwoord ik aanstonds aan den Abt del Maro ter hand stelde.

Verlede dingsdag zeide ik aan den Kardinaal Albano, dat, vooronderstellende, dat hy onderrigt was van het geen'er was gepasseert, en van het antwoord, dat de Kardinaal Paulucci aan my op ordre van den Paus gezonden had, voor my niets meer over bleef, als aan hem kennis te geven van de bevelen, die uw Majesteit my gegeven had, in geval zyn Heiligheit my negatvelyk deed antwoorden; dat het antwoord, welk ik reets gekregen had, niet klaarder nog negatvelyker konnende zyn, ik aan hem de gevoelens van u Majesteit niet beter kon verklaren, als door aan hem mede te deelen den Brief, waar mede gy my vereert had, welkers inhoud my gelaft was, niet bekend te maken, als ingeval van weigering; dewyl gy, altoos de Vrede waarlyk begeerd hebbende, daar by tot het einde toe wilde volharden; zonder de voorstellingen, die ik gedaan hadde, te herroepen, tot zo lang men die verworpen had: dat, nu zyn Heiligheit die verwierp, het niet regt was, dat uw Majesteit by zyne verbintissen bleef; of dat ik daarom verzogt, dat hy my het Orgineel ontwerp, dat ik hem overgelevert hadde, weder gaf; dat ik herriep alle de voorstellingen, die ik van uw kant gedaan hadde, en dat gy t' eenemaal vry waard, als of daar over noit gehandelt was geweest. Hy antwoordde my, dat hy ordre van den Paus verzoeken zoud, om my het ontwerp weder te geven, 't gene hy met veel moeite deed; door dien hy zeer zoud gewensht hebben, dat deze zaken mogten by gelegd worden; dat hy hog daar voor zo kragtig, als het hem mogelyk was geweest, hadde geintresseert, en dat hy my 's anderendaags antwoord zoude geven. Het duurde tot donderdag-avond, wanneer hy my het Orgineele Project weder zond, met een Briefje, waar van ik het afschriif aan den Abt del Maro ter hand gesteld heb; als mede de copy van het antwoord dat ik hem gaf, en van het Orgineel Geschrift, 't welk ik had geprezenereert. Die Minister van uw Majesteit is getuige geweest van myn gedrag, en van myne goede voornemens ontrent deze zaak, zo als ik getuige ben geweest van de zyne. My blyft niets over, als het leetwezen, dat ikze niet zo verre heb konnen brengen, omze af te doen; Uw Majesteit zal ten minsten de voldoening genieten van grond te hebben, om te tonen dat het niet aan uw gehapert heeft, dat de zaak door middel van een Vergelyk afgedaan is; de voorstellen, die gy my toegelaten had te doen, zyn daar van een bewys; en of schoon een Prins, zodanig als uw Majesteit, niemant nodig heeft, om het geen

geen hy zegt te bevestigen, egter, dewyl ik het ben, die de eer gehad heeft van zyne beveelen uit te voeren, zo zal ik altyd gereed zyn, om getuigenis te geven wanneer het hem gelieft, van het geen 'er door myne bemiddeling geschied is. Ik durf u bidden, dat gy wild afluemen wat groot leetwezen ik heb, dat ik uwe goede meeningen niet heb konnen uitvoeren, uit de groote begeerte die ik had, van voor uw iets aangenaams te verrigten; want daar is niets, dat ik meer wensch, als uw te gehoorzamen, en om uw blyken te geven van het diep ontzag, met het welk ik ben. SIRE,

1715.
April.

Uw Majesteits zeer onderdanige en zeer gehoorzame Dienaar,

De Kardinaal della Tremouille.

KONING Philippus van Spanjen had thans, tot de Hofhouding van zyn oudsten Zoon, den Prins van Asturien, gelieven te benoemen de volgende Hooge Hof-bedienden, te weten, twee Edellieden van zyn Bed-kamer, twee Hofmeesters, vier Adjudanten van de Kamer, en nog verscheide mindere; zo mede Don Fernando de figuera, als onder Gouverneur van den gemelden Kroon-Prins, te continueeren; hebbende den Kardinaal del Guidice, desselfs gouverneur, zyn verblyf genomen in het *Buen Retiro*, naast aan het Apartement van zyn Koninglyke Hoogheit. Het Decreet des Konings, waar by hy de (a) veroordeeling van het geschrift, van den Fiscaal Generaal, 't welk in dit Ryk zeer veel gerugt gemaakt had, herroept, en den Kardinaal del Guidice in zyne Bediening, van Inquisiteur Generaal, mitsgaders de afgezette Leden, zo wel van den Raad der Inquisite, als van die van *Kastlien*, heritelt, was nu met den druk gemeen gemaakt, luidende als volgt.

SPAN-
JEN.

(a) ziet
voorgaande
stuk,
twee te deel,
pag. 264.

ZYnde kwalyk onderregt geweest, aangaande het verbod en de veroordeeling van het Geschrift van den Fiscaal-Generaal van den Raad, had ik een besluit genomen, op wat wys den Raad der Inquisitie zig in 't tegenwoordige zoud hebben te gedragen; maar zedert beter informatie bekomen hebbende, van het geen daar ontrent is gepasseerd, en erkend hebbende, dat men tot die veroordeeling geene genoegzame redenen gehad heeft, nadien het nooit myne Koninglyke meening is geweest, of zyn zal, de hand te steeken in 't Heiligdom, en enige andere Regten te begeeren, als de gene die My, overeenkomstig met de Religie, zouden mogen raken, over dewelke ik aan den Raad heb raad gevraagd, en nog raad vragen zal, wat zy dien aangaande dienstig vinden voor myn Koninglyke Persoon, voor myn Hof, en voor hunne Bedieningen, tegens de valsche en bedrieglyke raadgevingen, welke door eenige

1715.
April.

Minifters aan My dien aangaande waren gedaan: Om welke redenen, en om welk bedrog, Ik geresolveerd hebbe af te fchaffen, te herroepen en te vernietigen, alle de Decreten en opgemaakte Befluiten, die aangaande deze neestelige zaak genomen zyn; en Ik beveel, dat de Kardinaal del-Giudice, zonder eenige tegenspraak of verfhoning, trede tot het waarnemen van zyn Ampt van Inquifiteur-Generaal, 't welk hy ne'ergelegd had, uit kracht van een ordre, die als afgedwongen was, zonder dat zy egter volkomentlyk toegeftemd, of in handen van den Paus geweest is. En nadien op dit befluit noodzakelyk moet volgen de herftelling van eenige Minifters van den Raad van *Kastilien*, (die om redenen en ter oorzaak van dit werk kwalyk gehandeld zyn geweest) in 't genot en de bediening van hunne Ampten, op dezelve wyze als zy die hadden eer zy daar uit gezet wierden, zonder dat de ondernemingen of de Decreten, die tegens haar uitgegeven mogten zyn, t' eeniger tyd eenig nadeel zullen kunnen toebrengen aan hunne eer of aan hunne pretenzien; zo zal dezen gezonden worden aan den Raad der Inquifitie, om te ftrekken tot haar narigt.

Gegeven in's Buen-Ritiro, den 28 Maart 1715.

Was geteekend,

Ik den KONING.

*KRANK-
BYK;

HET werk van de Pauffelyke Conftitutie, waar van in ons voorgaande Stuk wydlopig gefproken is, met deffelfs aankleven, nog niet afgedaan zynde, zo zagmen thans een algemeene vervolging tegens de gene, die zig met de vaitftelling dezer Conftitutie des Paus niet wilden vergelyken; en wyl het Jezuitendom genoegzaam de overhand had, zo wierden alle tegenfrevers, die van het belang der Jezuiten afwyken, veroordeelt, en in 't algemeen gebrandmerkt met de naam van *Janzenniften*, ja als zodanige vervolgt en gevangen gezet; want zeker Jacobiner Prediker, Albiffy genaamt, die, met zeer veel toelooft, in de Parochi Kerk van *St. Benoif* gepredikt had, wierd den 9. April, zo als hy naar den Preekftoel ging, op de plaats de *Sorbonne* gevangen genomen, en voort naar de *Bailille* gebragt; op welken dag ook nog drie Paters, waar van d'ene by de *Premontezzen*, in de Straat van *Houzeville*, en d'ander in de Parochie van *St. Etienne du Mont*, de vafte Predikten, een *Brevel du Roy* ontvingen, volgens 't welke den eenen naar *Poiniers*, en de twee laatftgemelde in het Klooster van *Bellefontaine*, buiten *Mogiers*, gebannen wierden. Verscheide zaken bedagten de Jezuiten, om deze Priefters te befchuldigen; onder anderen, dat eene der

der zelve, over 't stuk der genade Predikende, zulks had gedaan na de bevattinge der Janzenisten; welke Leere, volgens haar zeggen, zeer na met die van Calvyn over een stemde, en dus het onmogelyk was, dat men zulk een Leeraar onder 't Pausdom konde dulden. Uit hoofde van dit boosaardig voorgeven, zo wierd het gering getal Gereformeerde, hier en elders zig bedekt houdende, nog meer vervolgt; en zelf ook de zo genaamde nieuw bekeerden, die men opley, om alle dagen, zonder 't minste verzuim of eenigerhande verschooning, ter misse te gaan; ja tot meerder bedwang, ten opzichte dezer menschen, had den Koning op nieuws, den 8 Maart te *Versailles*, gelieven te teekenen deze navolgende Declaratie.

1719.
April.

LOUIS, door Gods genade Koning van *Frankryk* en *Navarre*: aan allen den genen die deze tegenwoordige brieven zien zullen, salut. Zedert de herrroeping van 't Edict van *Nantes* hebben wy niets vergeten van 't gene van ons zoude konnen afhangen, om die gene van onze Onderdanen, die in de pretense Gereformeerde Religie geboren waren, van die dwalingen af te trekken, en om te wege te brengen, dat hare kinderen in de ware Religie wierden opgevoed; en wy hebben 't genoeg gehad te zien, dat God daar in onze godvrugtige intentien heeft gezegent, door 't groot getal van menschen die afzweering hebben gedaan. Dog nadien ons te voren komt, dat eenige, na zig bekeert te hebben, in hare uiterste krankheit leggende, weigerden de Sacramenten te ontfangen, en stierven, na te hebben verklaart, dat zy persisterden by de pretense Gereformeerde Religie, daar door doende blyken, dat zy weder vervallen waren tot hunne eerste dwalingen, zo ordinerden wy door onze declaratie van den 29 April 1686, dat proces zoude werden gemaakt aan hare gedagtenis, en wy schreven aan onze Regters voor, de wyze hoe zy zodanig een misdaat moesten straffen, als ook de straffen die wy agteden te moeten werden uitgesproken tegen de schuldigen. Wy vernemen, desniettegenstaande, dat, de afzweeringe dikwils geschiet zynde in Provincien afgelegen van de geene, daar onze gemelde Onderdanen komen te overlyden, of door een zo groot getal te gelyk, dat het niet mooglyk zoude zyn geweest om 'er nette Registers van te houden, onze Regters, aan dewelken de gene, die hervallene gesturven zyn, zyn aangebragt, zwaarigheit vinden dezelve te condemnereen volgens de termen van onze gezeide Declaratie van den 29 April 1686, by gebrek van genoegzame bewyzen van hunne afzweeringe: en naardien, het verblyf, dat de geene, die geweest zyn van de pretense Gereformeerde Religie, of die geboren zyn van Ouders van die Religie, zig in ons Koningryk hebben onthouden, zedert dat wy daar alle oefening van die Religie hebben vernietigt, een meer als genoegzaam bewys is, dat zy de Katholyke, Apostolyke, en Roomsche Religie hebben omhelt, zonder 't welke zy daar niet zouden zyn geleden, nog gedult, onze intentie dien aangaande willende bekend maken.

1715.
April.

Om deze redenen, en andere ons daar toe bewegende, zo veel nodig is, onze Declaratie van den 29 April 1686. interpreteerende, en daar by voegende, zo hebben wy gezegt, verklaart, en geordineert, en doogt deze tegenwoordige met onze hand getekend, zeggen, verklaren, ordinceren, willen, en ons bechaagt, dat alle onze Onderdaanen, geboren van ouders, die geweest zyn van de pretense Gereformeerde Religie, voor of na de herroeping, van 't Edict van *Nantes*, die, in hare ziekten; aan de Parochianen, Vicarissen of andere Priesters, zullen hebben geweigert de Sacramenten van de Kerk te ontfangen, en die zullen hebben verklaart, te willen volharden en sterven in die pretense Gereformeerde Religie, 't zy dat zy afzweering hebben gedaan of niet, of dat de bewyzen kunnen worden voortgebracht of niet, zullen werden gehouden voor hervallene, en zyn onderworpen aan de straffe in onze Declaratie van den 29 April 1686 uitgedrukt. Die wy daarenboven willen en verstaan te zullen worden uitgevoerd, naar deszelfs forme en inhoud. Derhalven beveelen wy aan onze geliefde getrouwe houders van ons Hof des Parlements tot *Bourdeaux*, dat zy deze tegenwoordige zullen registreeren, deszelfs inhoud executeeren, bewaren, en onderhouden, volgens hare forme en inhoud, niet tegenstaande alle Edicten, Declaratien, en andere zaken hier mede strydende; want aldus is 't ons welbehagen &c. &c.

Volgens de Declaratie van 't Jaar 1686. in de bovenstaande vermeld, bestaat de straffe, toenmaals tegens de nieuw bekeerde uitgesproken, hier in; dat, *indien een der zelve in zyne ziekte weigerde het Sacrament, na de Wyze der Roomsche Kerk te ontfangen, en weer opkomende, by gecondemneert zal werden, tot het doen van eene behoorlyke berouwpleging, verbeurtnaking van alle zyne Goederen, en bannissement voor zyn leven lang op de Galey; of, een Vrouws-perzoon zynde, in plaats van de Galey, een gloos duurende Gevangenis; en, by aldien zodanig een na de reigering, kwame te sterven, het doode Lyk als dan op een borde gescloopt, en op de vulnis of mestloop gesmeten te werden, om het aldaar onbegrazen, ten proye van honden en ander gedierse, of ter verslinding van de lugs, te laten leggen.*

Den Grave van Stairs, Groot-Brittannischen Minister alhier, hebbende den 16 April het Character van Extraordinaris Ambassadeur aangenomen, zyn Equipage uit *Engeland* ontfangen, en alles, om eerlang zyne openbare Intrede te doen, gereed gemaakt, zo schieen daar door de vrees, zedert eenigen tyd by 't *Fransche* Hof opgevat, als of *Groot-Brittannien* over de bewulte Haven van *Mardyck*, en nog eenige andere zaken, een nieuwen Oorlog zoude willen aanvangen, te verdwynen. Deze verandering beloofde deswegens eenig genoeg, door het *Fransche* aan 't

En-

Engelsche Hof; te geven, liever mydende een wisselvalligen Oorlog, als zig door halstarrigheit aan de zelve bloot te stellen. Ook had het *Fransche* Hof zig eenigzints verlegen gevonden, wanneer het zeer onverwagt berigt ontving, dat den gewezen *Groot-Brittannischen* eersten Staats-Minister, Milord Bullingbroke (in 't veivolg, onder het Artijkel van *Groot-Brittanniën*, breeder van te spreken) uit *Engeland* gevlugt, en den 7. April te *Calais* in *Frankryk* aangekomen was; hebbende hy zig zedert te *Paris* opgehouden, en aldaar zommige Ministers des Konings gesproken.

1715.
April.

Den Keurvorst van *Beieren*, volgens het *Vredens-TRACTAAT* van *Boden*, in desselfs Staten, hem in den jongsten Oorlog ontnomen, herstelt zynde, had eindelyk den 23. Maart het Hof van *Frankryk* verlaten, en den laatsten nagt voor zyn vertrek, ten huize des Hertogs van *Autin*, wel 200000. *Fransche* *Écus*, zo men wilde verzekeren, verdobbelte. Men sprak ook, dat den Koning aan hem nog een soort van Jaarlyks Pensioen, de drie naalt volgende Jaren agter een, doen tellen, en dat die Penningen dienen zoude, eensdeels tot zyn eigen gebruik, en anderdeels tot het werven van eenige duizent man, voor zeker *Vreemdt* Potentaat, menende daar mede waarschynlyk den Koning van *Zweden*.

HET arrivement te *Londen* van den Heer van *Duivenvoorde*, om te gelyk met den Heer van *Borsfelen*, als extraordinaris Ambassadeurs van haar Hoog Mog: de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, den nieuwen Koning van *Groot-Brittanniën*, over zyne komste tot den Throon, te begroeten, (a) voorwaards vertoondd hebbende, zo staat ons nu alhier hare Intrede; gehoor-hebbing, en aanspraaken omstandig te verhandelen; te meer; wyl die aanspraaken zulke rondborstige uitdrukkingen behelzen, welke aan alle welmeenende, zo *Britten* als *Nederlanders*, veel genoeg moeste geven. Het was dan den 20. Maart, als deze Heeren Gezanten, met zo veel pragt en staat, als in een tyd van rouw dragen konde geschieden, hunne openlyke Intrede deden. Zy hadden vier koetzen, ydér met agt paarden bespannen, en de eerste, zynde die van staat, pronkte over de *Imperiale* met een *Brocard* *Zilver* *Laken*, dat, met het zwart van de koets gemengt, een uitnemenst heerlyk gezigt gaf; gelyk ook meer andere vercietselen van *Zilver*, en zelf de *Paarde-tuigen*, dekken, en

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

(a) 216
pag. 216.

1715.
April.

de nagels van de Karossen; gevolgt van nog 46. andere, door zes paarden getrokken. Hunne Excellentien wierden verzelt door agt Paggies te paard zittende, en 32 Dienaars te voet gaande, onderscheiden van de Lakeyen, door kostelyke bosfen Zilver Lint op de schouder en op de hoeden, welker koleur der laatstgemelde die van den Staat ver- toonde. Langs de straten zagmen een ongemeenen toevloed van men- schen, makende een groot gejuig, en men hoorde zelfs eenige uitgal- men, verheugt te zyn Gezanten van ware Protestanten te zien. Te *Greenwig* ontving men deze Ambassadeurs, door den Grave van *Tankerville*, en den Ridder *Charles Cotterel Ceremonie-Meester*, nevens zes Edellieden zyners Majesteits geheime Kamer, die hun van daar, met den gantschen Trein, te water, in des Konings Barges, tot aan den *Tour* bragten; en, aan land tredende, wierdenze aldaar verwelkomt door *Robert d'Oyly, Esq.* Gedeputeerden van den Stedehouder der *Tour*; terwyl de *Guarde*, op de werfgetogen, hunne Excellentien in't voorby gaan Salueerde. De Koninglyke Standaard was ontwonden, maar men loste het Kanon niet, om dat zulks, wegens de (a) laatste brand, hinderlyk zoude hebben kunnen wezen aan het *Costuimhuis*. De gehouden ordre, in het ryden van den *Tour* naar het *Palys van Sommerfet*, hadmen geregelt als volgt.

(a) ziet
pag. 88.

1. DE Karos van den Grave van *Tankerville*.
2. 32. Lakeyen van de Ambassadeurs twee en twee.
3. Agt Paggies, en de Edellieden, alle te Paard.
4. Des Konings Karos van Staat, en daar in'de Ambassadeurs, de Grave van *Tankerville*, en de Ceremonie-meester.
5. Een van des Konings Karossen.
6. Een Karos van zyn Koninglyke Hoogheit de Prins van *Wales*, en daar in de zes Edellieden van de Geheim Kamer.
7. Vyf Koetzen van hunne Excellentien, yder van agt Paarden getrokken.
8. En na deze een talryk gevolg van Koetzen, van den Grooten en minder Adel, met zes Paarden.

Aan *Sommerfet Houze*, door den Koning geschikt, om, op desselfs kosten, deze *Hollandse* Ambassadeurs drie dagen te *Tracteer*en, geko- men zynde, zo stelde den Grave van *Tankerville* hen in 't bezit, en nam voorts zyn afscheid; verschynende kort daar na den *Lord Har- bourg*, die haar uit de naam van zyne Majesteit, den *Lord Fruch* van wegens den Prins, en *Mr. Pultney* wegens de *Princesse van Wallis*, ver-

verwelkome; genietende in dien tyd ook het bezoek van alle de voornaamste Hofgrooten. Na't eindigen van de gemelde drie dagen, ofte den 20. kwamen den Grave van Grantham, en den Ridder Clement Cottrel, met zes Edellieden van 's Konings kamer, de meer gemelde *Hollandze* Ambassadeurs uit *Sommerzeithouze* afhalen, en in de Karos van zyn Majesteit, gevolgt van die der Gezanten, in dezelve ordre als men by hare Intrede had waargenomen, naar *St. James* brengen; werdende aan de Poort van dat Paleis gerecipieert van den Ridder Marschal Sr. Philip Madows, en daar binnen zagmen des Konings Guarde te voet onder de Wapenen optrekken, welker Officieren met Piek en Vaandels hare Exellentien, en, voorby dezelve marcheerende, met hunne Hoeden eerbiedig groetede. Aan de deur van de Kamer der Guarde ontfing hun den Grave van Uxbridge, Kapitein van de Wagt der Edellieden, geleidende dezelve tot zo verre als zyn gebied strekte; als wanneer zy voorts, eerst door den Hertog van St. Albans, Kapitein der Bende loontrekkende Edellieden, aan weerzyden van het Vertrek gerangeert staande, en verder door den Hertog van Schrewsbury, Lord Kamerling van de Koninglyke Huis-houding, by zyne Majesteit ter openbare gehoorhebbing ingeleid wierden. Ziet hier de overdeftige Aanspraak, welke deze Heeren Extraordinaris Ambassadeurs, in de *Fransche Tale*, tot den Koning deden.

1715.
April.

S I R E.

DE vreugt, die Wy, by het gezigt van uwe Majesteit op dezen Doorlugtigen Throon, gevoelen, vervult der maten onze Geesten en onze Herten, dat Wy vrezen, dat Wy ons niet behoorlyk genoeg zullen kunnen kwyten, van de Ordres, van onze Heeren en Meesters, de Staten Generaal der *Vereenigde Provintien*.

Noit was 'er vreugde regtmatiger en wettiger. In een tyd; wanneer de Protestantse Religie gedreigt was met eenen geheelen ondergang, dat deze Koningryken in gevaar waren van overweldigt te worden, en dat onze Republiek de uiterste ongelukken te vrezen had.

In een tyd, wanneer de arbitraire Magt, en het Pausdom, gantsch *Europa* meenden onder 't jok te brengen, wanneer het Bygeloof en de vervolging, hare onafscheidelyke Metgezellen, met staal en vuur gewapent, alles schenen te moeten vernielen.

In die tyd, van bekommering en benauwtheden, heeft God, door eene wonderbare uitwerking van zyn Almagt, den Scepter in de hand van uwe Majesteit gelegd; om de gemoederen te bedaren, om zyne Kerk te beschermen,

om

1715. om de Volkeren te handhaven , en om de Wetten en de Vryheit te bewa-
 April. ren.

Hem zy daar voor eeuwige dankzeggingen toegebracht.

S I R E.

HAAR Hoog Mogende hebben de Eer gehad , van mondeling aan uwe Majesteit te betuigen , hoe zeer zy gevoelig zyn van deze gelukkige uitkomst.

Zy hebben de vriendschap en de goetgunstigheid van uwe Majesteit verzogt , als het allervaste steunzel van haren Staat.

Zy hebben u verzekert , dat zy alle hunne pogingen aanwenden zullen , om die dierbare vriendschap te verdienen , en dat zy niets zo zeer ter herte hebben , als met u Majesteit in eene volmaakte overeenstemming te leven , en in alle gelegenheden eene onverbrekelyke aankleefing aan hare belangen te tonen.

Zy hebben u hare begeerte betuigt , om de allernaauwste Alliantien te vernieuwen , en om wat in haar vermogen is toe te brengen , tot vermeerdering van de goede Unie , die voor de twee Natien zo noodzakelyk en gevestigd is op grondregulen van Religie en Vryheit.

Zy hebben in u Majesteits tegenwoordigheid gewenscht , en continueren te wenschen , dat de geheiligde knopen van deze Unie , die zedert een ongedenkbaaren tyd gelegd , en in de Regeeringen der roemrugtige Koninginne ELIZABETH , en van den Koning WILLIAM , (welkers geheugenis altoos by regtvaardige Lieden in zegening wezen zal) nog meer toegehaalt zyn , gedurende de Regeering van uwe Majesteit , onlosbaar mögen worden gemaakt.

Deze zyn de opregte en eerbiedige gevoelens , S I R E , die haar Hoog Mog. tegenwoordig door onze monden herhalen.

Gelukkig zyn de Ministers , die , gelyk als Wy , van hunne Meesters bevelen hebben , zo overeenkomstig met hare genegentheden ! die , geene quistere en dubbelzinnige uitdrukkingen behoevende te zoeken , het herte laten spreken !

Nog gelukkiger , dat men die bevelen verklaren kan aan eenen Koning , die de vleyery haat , en die , aan bygelovige Vorsten het genoegen overlatende , van zig te kittelen met den wierook der aanbiddinge , zig vergenoegt met uitdrukkingen van agting en liefde , die de Bondgenoot en den Onderdaan , met eene evengelyke vergenoeging uitpreken , aan een dapperen , wyzen , voorzigtigen , billyken , regtvaardigen , zagtmocdigen , en goedaardigen Koning , die zyne grootheid doet bestaan in de oeffening van zyne Koninglyke en Christelyke Deugden.

Het behage God , tot boven de gewoonlyke palen te verlengen een Lceven , met deze wonderbare hoedanigheden verciert.

Het behage God , de Regeering van Uwe Majesteit met zyne allerdierbaarste zœgeningen op te hopen , en dezelve tot het einde der Eeuwen in Uw Koninglyk Huis te vereeuwigen.

Dat het ons geoorloft zy , S I R E , U Majesteit te bidden , dat Gy gelieft goet

goet te keuren de pogingen, die Wy doen zullen, om het oogmerk van onze Souvèrainen te bereiken, om ons de bescherming van Uwe Majesteit waardig te maken, en om dezelve te verzeekeren van ons ootmoedigt ontzag en onze diepe eerbiedigheid.

1719,
April.

De Audientie geeindigt zynde, zo wierden hunne Excellentien, op de eigenste wyze als men haar had afgehaalt, naar hun Logement, en twee dagen daar na, ofte den 25. door den Meester der Ceremonien, ter gehoorhebbing van zyn Koninglyke Hoogheit, den Prins van *Wal-lis*, gebragt; werdende, aan de deur van de Kamer der Guarde, door den Grave van Hertford ontfangen, en, aan de deur van het Vertrek der Audientie, door den Hertog van Argyle ontmoet en ingeleit. De Aanspraak tot dien Prins vindten al te aanmerkelyk, om mede hier niet te vertoonen.

M Y N H E E R,

DEn brandenden yver voor de bescherming van de Protestantsche Kerk, en van de Vryheit van *Europa*, die Uwe Koninglyke Hoogheit in alle gelegentheden heeft doen uitblinken; Dezen yver, die Uw dierbaar leven dikwils heeft doen bloot stellen, en die U zo zeer boven andere Princen verheft, trekt de eerbiedigheid der geene, die de Religie en haar Vaderland liefhebben, zondanig tot U, dat Wy het onnodig oordeelen, gewag te maken van de andere zeldzame hoedanigheden, die Uw Koninglyke Hoogheit in zulken uitmuntenden graad bezit.

Onze Heeren en Meesters, de Staaten Generaal der *Vereenigde Provincien*, hebben ons bevolen, aan U Koninglyke Hoogheit te betuigen de hooge agting, die Zy voor zulken noodzakelyken yver hebben. Zy hebben daar uit eene vaste hoop geschept, dat U Koninglyke Hoogheit, haar zyne onderschraging niet zal weigeren, in hun voornemen, om aan de zekerheit en aan de Religie te arbeiden, door een zeer nauwe Alliantie, en door eene bevestiging der Unie, tusschen deze Koningryken en hunne Staaten.

M Y N H E E R.

HAar Hoog Mog. gedenken met vreugde, de verzeekeringen van Vrindschap, die het U behaagd heeft aan haar te geven, wanneer Zy de voldoening gehad hebben, van aan U mondeling te verklaren het ontzag en de agting, die Zy voor U Koninglyke Hoogheit hebben.

Zy wenschen yverig de geduurzaamheit van deze Vrindschap, terwyl zy van hare kant niets sparen zullen, om U te overtuigen van de oprechtigheid van hunne meeningen, en van haare onschendbare aankleevingen aan Uwe belangen.

1715.
April.

Door de gelukkige komst des Konings tot de Kroon, zyn de duistere en schrikkelijke wolken, die over deze Koningryken, over onze Republyk, en voor al over het Proteffantze Ligchaam hingen, volkomentlyk verdweenen, en den aanflag Uwer Vyanden, begunftigers van 't Pausdom, en van de Arbitraire Magt, gantichelyk overhoop geworpen.

Welken oorsprong van vrees en ſchrik, voor de geene die de deugt beïnnen! indien de geduurzaamheit van dit geluk maar alleaalyk van een Hooft afhing, en indien men in uwe Koninglyke Hoogheit niet eenen waardigen Opvolger zag, bekwaam om het roemrugtig werk van zynen Doemlugtigen Vader te ondersteunen.

Maar het geen onze vreugt volkomen maakt, en het geen ons met vertrouwen een onverhoopt geluk doet genieten, is de gelukkige Nakomelingschap, waar mede den Hemel u gezegent heeft. Het is de Kroon, die bestendelyk vastgeftelt is in uw Koninglyk Huis, van 't welke, zo onze wenschingen verhoort worden, dezelve niet zal wyken tot aan het einde der Eeuwen.

Den Hemel geve, myn Heer, dat gy altyd moogt zyn 't voorwerp van zyne zegeningen, en de liefde des Volks; dat dit Volk, in u Koninglyke Hoogheit de meest beproefde dapperheit, den allergelukkigsten inborst, de hoogste wysheit, en de naauwkeurigste geregtigheit aanmerkende, u van dag tot dag meer toegedaan worden.

Den Hemel verleen U een langer en gelukkiger leven, als tot nu toe eenig Prins ooit genoten heeft; dat zulk een dierbaar, nuttig en voor het gemeene welwezen noodzakelyk leven; opgehoopt zy met voorſpoet, vergenoeging en roem.

Dit is, myn Heer, het geene Wy uit het diepſt van onze herten wenschen; gelukkig, indien u Koninglyke Hoogheit, verzeke zynde van onze Eerbiedigheden en Hoogagting, ons verwaardigt eenig deel te vergunnen in zyne bescherming, en in de eer van zyne genegtheit.

Den 26. genoten hanne Excellentien gehoor by hare Koninglyke Hoogheit de Princesse van Wallis, tot wien deze volgende Aanspraak geschiede.

M E V R O U W E.

WY hebben de Eer, van u Koninglyke Hoogheit te naderen met al het ontzag, 't welk men aan haren Rang en aan haat Character schuldig is; en ter zelve tyd met een volkome vertrouwen, dat zy wel zal willen toestaan het verzoek, 't welk onze Heeren en Meesters, de Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, door onze monden doen.

Haar Hoog Mogende bidden uwe Koninglyke Hoogheit overtuigt te zyn van de hoge agting en van de volkome eerbied, die zy voor hare Perzoon en voor hare uitmuntende Deugden hebben.

Zy

Zy bidden haar , dat zy het belang van hunne Republyk , met haar magtig Credit, wil ondersteunen, en aan hen continueren de tekenen van hare goetwilligheid ; waar van zy reeds zulke overtuigende blyken ontfangen hebben , dat zy de geheugenis daar van altyd bewaren zullen.

1719.
April.

M E V R O U W E.

ONS vertrouwen is gegrond op dien Godvrugtigen yver, die u Koninglyke Hoogheit voor het welzyn van de Protestantische Religie heeft doen blyken; en op de begeerte welke zy betuigt, om de Unie, tusschen deze gelukkige Koningryken en de Republyk, bevestigt te zien: Een Unie, die Wy het allervalle steunzel van de Kerk, en het geluk der twee Natien durven noemen.

Het is met bevel, om te arbeiden aan zulk een noodzakelyk werk, van de verbonden te vernieuwen, en de knopen daar van onlosbaar te maken, dat haar Hoog Mogende ons aan dit Hofgezonden hebben, en het is om dit groot einde te bereiken, dat Wy de bescherming van u Koninglyke Hoogheit verzoeken.

Dezelve heeft, van hare tederste jeugt af, zulke uitmuntende blyken gegeven, van een hert aan zynen God toegewyd; dezelve heeft met zo veel moed, en met zo veel standvastigheid veragt de grootheden, die tegens de pligten van hare Conscientie stieten, dat de Religie alles van zulk een edele ziel te verwagten heeft.

Daarenboven heeft Zy zulken edelmoedige vrientfchap voor onzen Staat doen zien, dat Wy ons zelve vleysen, dat Zy aan onze Meesters niet zal weigeren de gunst, die zy daar van hopen.

Wy zullen de vryheit gebruiken, Mevrouw, van toevlugt daar toe te nemen, terwyl Wy van naby zullen aanbidden die wonderbare hoedanigheden, die u meerder verheffen als uwen Rang en Geboorte: Deze verheventheit van geest, deze voorzigtigheid, dat onderscheiden oordeel, die weldadigheid, die zagtheit, die gespraakzaamheit, en die gedurige zorg, die Gy aanwent voor de opvoeding van uwe Doorlugtige Kinderen, met zulken goet gevolg, dat zy van nu af de verwondering zyn der gener die ze naderen, en dat ze beloven t'eeniger tyd de deugden van hare voortreffelyke Voor-Ouderen te zullen bezitten.

Mogt Gy daar van een ooggetuige zyn! mogt zulken volmaakte Princeffe lang het vermaak zyn van het Menschelyk geslagt! En gelyk als God, aan u de kragt gevende, om de aanvegingen van de Wereld te wederstaan, U schynt geschikt te hebben, om de Beschermster te zyn van de Protestantze Kerk, dat Gy dezelve door Uwe magt en door Uw voorbeeld moogt ondersteunen.

Dat Gy de middelen moogt vinden, om alle de Leeden van dezelve volkomentlyk te vereenigen, en door de uitvoering van dat oogmerk, 't welk, tot den huidigen dag toe, de klip geweest is voor de grootste geesten, Gy den zegen des Hemels meer en meer na u trekken.

1715.
April.

Ontfangt, Mevrouw, met die gunst en die goetheit, welke u zó natuurlyk eigen zyn, onze opregte en yverige wenschingen, en verwaardigt ons de vryheit te vergunnen, om u Koninglyke Hoogheit van onze volkome onderdanigheit te verzekeren.

Laat ons nu het eerste *Groot-Brittannisch* Parlement, by de Regeering van den nieuwen Koning GEORG de I. zien openen, en hare voornaamste handelingen van maand tot maand beschryven. Op den bepaalden dag, den 28. Maart, zagmen de aanwezende Leden, tot dit Parlement aangestelt, vergaderen; wanneer den Koning, hebbende zig in het Hoogerhuis op den Thron gezet, en de Leden van het Huis der Gemeente, om daar te verschynen, ontboden, haar beval een Spreker te verkiezen, en den zelve tegens aanstaande Maandag, den eersten April, hem aan te bieden. Naulyks waren de gemelde Leden van 't Lagerhuis op haar plaats gekeert, of men zag den Grave van Hertfort, opstaande, het woord voeren, recommandeerende tot dat gewigtig Ampt een Perzoon van Spencer Compton, en wierd daar in gevolgt van den Lord Finch en meer andere; dus dezen Heer Compton, bespeurende dat het zyn beurt zoude vallen; eene betuiging van desselfs onbekwaamheit hier toe geliefde te doen, met verzoek daar van verschoont te mogen werden; dog de meeste Leden hem begeerende, zo drongenze hem, onder 't gewoone geroep, naar de sprekers Stoel, waar in zy hem plaatsten, en voor haar verkoren Spreker bleven houden. De Thoris, voorziende en vreezende deze verkiezing, als wetende dat hy van hare belangen geen vriend was, hadden al te voren een loze streek bedagt, om over de keur van dit Ampt eene Verdeltheit te verwekken; zig ten dien einde, met veel snode practyken en glimpige streelingen, adresseerende aan den Ridder Onslow, die voormaals Spreker geweest was; maar dezen verstandigen Heer ontdekte wel haast de Slang, die verborgen in 't gras schuilde; dus hy, hebbende zyn eer al te lief, deze aanbieding van de hand wees; en door welke eidelmoedige weigering hy meer lof behaalde, als of hy 't ampt van Spreker zelf verkregen en bedient had.

Den Prins van Wallis, ingeleid door twee Pairs, liet zig in deze eerste Vergadering van 't Parlement, in 't Hoogerhuis, mede tegenwoordig vinden. Derwaards gaande, bragtmen hem, door alle de Amptenaren van 't Hof, een weinig tyds voor de verschyning des Konings, daar binnen; dragende op 't hoofd een kroon, wat kleinder als die

van

van zyne Majesteit, dog rykelyk met Diamanten gestoffert; en hebbende, staande, de vereente Eeden afgelegd, zo nam hy zitting ter rechterhand des Konings; een plaats voor de Erfgenaam van de *Groot-Britannische Kroon* geschikt.

1715.
April.

Den Koning, in zyn Koninglyke kleeding, en met de gewoone plegtigheden, den eersten April in 't Hoogerhuis verscheenen, en op den Throon gezeten zynde, beval den Ridder Oldes, Deurwaarder van dat Huis, aan de Vergadering van 't Lagerhuis te boodschappen, dat de Leden zig gezamentlyk zoude hebben in 't Hoogerhuis telaten vinden; welke Leden, daar op in 't Hoogerhuis gekomen, aan den Koning den Heer Spencer Compton, haar verkoren Spreeker, voorselden, en die zig deze keur liet welgevallen; maar den zelve deed een kort Aanspraak tot verschooning, wegens zyne onbekwaamheit, om dit gewigtig Ampt van Spreeker te bekleeden; dog zyne Majesteit deed hem door den Kantzelier antwoorden, *dat hy hoopte, dat hy zig in deze waardigheid behoortlyk zoude kwytten; na't welke den zelve, uit de naam van 't Lagerhuis, verzogt, dat de Leden gehandhaaft mogen werden in hunne Voorregten en Vrybeden; en kreeg tot antwoord, dat zyn Majesteit toestemde alle de Voorregten, door desselvs Koninglyke Voorzaten aan hun vergunt, en dat hy die, als 't nodig bevonden wierde, zelf wilde vermeederen.* Voorts sprak hy in de *Engelsche Taal*, tot de beide Huizen, *dat zyn Kantzelier hun zoude voorstellen het Koninglyk welbehagen; inwoegen den Kantzelier, vryborstig met een verheven stem, uit de naam des Konings, de volgende aanspraak tot het Parlement kwam te doen.*

. MYBORDS EN EDELLIEDEN.

NAdemaal dit de eerste gelegenheit is, dat ik gehad heb van myn Volk in 't Parlement te ontmoeten, na dat het den almachtigen God door zyne goede voorzienigheit behaagt heeft, my tot den Troon myner voorouderen te roepen, zo bedien ik 'er my met grote blydschap van, om myne getrouwe en beminde Onderdanen te bedanken, voor dien yver en stantvastigheit, welke tot voorstant van de Protestantse successie is betoond geweest, tegen alle de openbare en heimelyke praktyken, die men in 't werk gestelt heeft, om dezelve om verre te stoten. En ik zal nooit de verplichtingen vergetten, welke ik heb aan de geenen, die by deze gelegenheit zig uitmunten gekweeten hebben.

't Ware te wenschen, dat de onvergelykelyke voorspoedige gevolgen van

1715.
April.

eenen Oorlog, die zo wyslyk en blymoediglyk door deze Natie gevoert wierd, om eene goede Vrede te verwerven, met een besluit daar mede over een komende ware verzelt geweest; maar 't is met aandoening, dat ik u lieden zeggen moet, dat eenige voorwaarden, zelfs van deze Vrede, wezendlyk tot de veiligheid en Koophandel van *Groot-Brittanniën* behorende, nog niet behoortlyk nagekomen zyn: en de nakominge van 't geheel zoude men kunnen aanmerken als by vergunninge, tot dat wy eene defenfive Alliancie zullen hebben gemaakt, tot de guarantie van deze tegenwoordige Tractaten.

De Pretendent, die zig in *Lotteringen* onthoud, dreigt ons te stooren, en roemt op den bystand welken hy hier nog verwagt, om zyne vorige te leuringen daar door te herstellen.

Een groot gedeelte van onzen Koophandel is ondoenlyk gemaakt; en dit, zó 't niet verhelpen werd, moet onze Manufacturen doen te gronde gaan, en onze scheepvaart ten verderve brengen.

De gemeene Lands schulden zyn zeer groot, en verbazende aangegroeid, zelfs zeder den verderfelyken stilstant van wapenen. Myne eerste zorg is geweest een verderen aanwas van die schulden voor te komen, door aanstonts een groot getal van Schepen af te betalen, welke men in dienst gehouden had, wanneer 'er geen oorzaak was, om zulk een uitgave te doen duuren.

MESSEIERS van 't LAGERHUIS.

IK verlaat my op u lieden, wegens zodanige onderstantgelden, als de tegenwoordige omstandigheden onzer zaken voor den dienst van dit jaar, en tot de ondersteuninge van 's lands credit, vereiffchen. De begrootingen zullen u voorgelegt werden, op dat gyze overwegen moogt; en 't gene gylieden t' uwer veiligheid noodig oordeelen zult, zal ik ook genoeg agten voor de myne.

Ik twyfel niet, of gy lieden zult met my in dit gevoelen over een stemmen, dat niets meer tot onderschraginge van 't credit der Natie zal kunnen toebrengen, dan een naauwkeurige nakominge van alle Parlementaire verbintenissen.

De takken der inkomste, voor dezen tot ondersteuninge der civile Regeeringe toegestaan, zyn zo zeer belast en vervreemd, dat het voortbrengzel der Fondzen die 'er nog overblyven, en aan my toegestaan zyn, veel te kort zal schieten aan 't gene eerst tot handhavige van de eere en waardigheid der Krone geschikt was. En dewyl het myn geluk is (gelyk ik vast geloof, dat gy lieden 't ook het uwe agt,) eenen Prins van Wales te zien, die te zyner tyd my op den Troon zal kunnen volgen, en hem met yeele Kinderen gezegend te aanschouwen, de beste en dierbaarste Panden van onze zorge en aanleggenheit voor uwen voorspoed, zo zal dit eene koste moeten veroorzaken, waar aan de Natie in veele jaren niet is gewend, maar zodanig een koste nogtans, die niemand zekerlyk misgunnen zal. En daarom twyfel ik niet, of gy lieden

lieden zult'er op bedagt wezen, met zodanig een toegenegenheit, als ik reden heb van u lieden te verhoplen.

1715.
April.

MYLORDS EN EDELLIEDEN.

DE oogen van geheel *Europa* zyn op u lieden, in verwagtinge van den uitslag dezer eerste zittinge: dat derhalven geene ongelukkige verdeeldheden van Partyen hier binnens Lands u lieden mogen afwenden, van het algemeen belang uwes Vaderlands te behartigen. Laat geen godloze inboezemingen de gemoederen myner Onderdanen ontrusten. De bevestigde gesteltenis in Kerk en Staat, zal de regel myner regeeringe zyn; het geluk, 't gemak, en de voorspoed myns Volks zal de voornaamste zorg myns levens wezen. De gene, die my bystaan in 't bevorderen van die maatregels, zal ik altoos myne beste vrienden agten; en ik twyfel niet, of ik zal met uwen bystand in vermogen zyn, de aanslagen van alle de genen, die my zouden willen beroven van dien zegen, welken ik meest waardeer, namelyk, de toegenegenheit myns Volk, 'te leure te stellen.

Het grootste gedeelte der Vergadering hoorde deze aanspraak des Konings met toejuiching; besluitende eenparig, na een korte overweging, om zyne Majesteit daar voor te bedanken, en 't welk 's anderen daags, den 2. April, door beide de Huizen, yder afzonderlyk, geschiede. Ziet hier dan eerst, het Adres van 't Hoogerhuis.

ALLERGENADIGSTE SOUVEREIN.

WY, uwe Majesteits zeer plichtschuldige en getrouwe Onderdanen, de Geestelyke en Waereldlyke Lords, in 't Parlement vergaderd, verzoeken oorlof, om onze ootmoedige en hartelyke dankzeggingen uw Majesteit, voor deszelfs zeer genadige aanspraak aan uwe Huizen des Parlements, aan te bieden, en uwe Majesteit te verzekeren, dat, alhoewel wy by een gekomen zyn met harten ten hoogsten gevoelig van de goedheit der Godlyke voorzienigheit, jegens ons bewezen in 't brengen van uwe Majesteit met veiligheid, en in zulk een haglyk gewrigt; tot den Troon uwer voorouderen: Wy egter niet anders konden, dan nog meer ingenomen zyn met dien onwaardeerlyken zegen, wanneer wy hoorden die zo zeer toegenegene uitdrukzelen van uwe Majesteit jegens uw Volk; zulke duidelyke en volle verzekeringen van eenen Vorst van zulk een bekende eere en gerechtigheit, dat de bevestigde gesteltenis sh Kerk en Staat de regel uwer regeeringe wezen zal; en zulk een regtmatige en tedere aangelegenheit, om dat wy door de Vrede die voordeelen, welke maar een gevoeglyk slot van zulk een roemrugtigen en voorspoedigen Oorlog zonden geweest zyn, niet verkregen hebben, gelyk ook nog niet een behoorlyke nakominge van sommige voorwaarden, zelfs van de Vrede, welke tot de veiligheid en Koophandel van dit Koningryk wezendlyk behooren.

Wy

1715.
April.

Wy zyn met verwonderinge zo wel als met een regtmatic misnoegen aangedaan, dat een Pretendent van uwe Majesteits Kroon nog toegelaten word, zo na by uwe heerschappyn zig te onthouden, in zonderheit na dat hy openbaar geroemd heeft, op eenen bystand die hy hier verwagt, en dat hy bekend eenen toeleg te hebben, om op dit uw Majesteits Koningryk aan te vallen.

Wy zyn niet dan al te gevoelig, dat onze Koophandel onverrigtelyk gemaakt is in de waardigste takken daar van, en van de kwade uitwerkingen, die dit moet hebben op onze Manufacturen en Scheepvaart: maar uwe Majesteit mag verzekerd zyn, dat 'er van onze kant niets ontbreken zal, 't welk eenigfints tot herstellinge daar van zoude mogen dienen.

Deze en andere zwarigheden, die uw Majesteit in uwe komste tot de Kroon ontmoet heeft; en welke wy bemerken, (om regt te doen aan uwe Majesteits wysheit en voorzigtigheit) dat voorgekomen konden geweest zyn, had men uwe meening gevolgt, zyn, moeten we bekennen, zeer groot, en bekwaam om misnoegdheit te veroorzaken: dog wy twyffelen evenwel niet, of uw Majesteit, bygestaan door dit Parlement, het welk yverig is voor de Regeeringe, en voor de veiligheid en eere huns Vaderlands, zal in vermogen zyn, om zulke verdere maatregels te nemen, die ons in zekerheit zullen stellen, van 't gene ons volgens de Tractaten toekomt; ons van onze schulden zullen ontlaffen, het gemeen credit bewaren, onzen Koophandel herstellen, zelfs de hope van den Pretendent uitblusschen, en de agting van dit Ryk in uitheemze gewesten weder verkrygen; 't verlies waar van, gelyk wy hopen door onze daden de Waereld te zullen overtuigen, geenfins aan de Natic in 't algemeen te wyten is.

En men zal niet kunnen missen deze goede oogmerken te bereiken, door uwe Majesteits najaging met bestendigheit, gelyk gy begonnen hebt, van het waar belang van uw gehoorzaam en toegenegen Volk. En uw Majesteit mag 'er zig, onder Gods zegen, op verlaten, dat aangespannen zynde, met zulk een getrouwe Parlement, gy magtig zult wezen fondamenten, die noit bewogen zullen kunnen werden, te leggen, niet alleen van de veiligheid en glorie, maar van 't gemak, en de gerustigheit uwer regeringe, en die van uwe Majesteits nakomelingschap; voor welke wy onze vuurigste gebeden opofferen, dat dezelve altoos moge volharden na uwe Majesteit te regeren op den Troon dezer Ryken, en in de harten van een Volk, waarlyk gelukzalig, en ten volle gevoelig dat het zo is.

Op dit Adres van 't Hoogerhuis behaagde het den Koning, om kortelyk aldus te antwoorden.

MY LORDS.

IK bedank u liden hertelyk voor dit Adres; uwe onderdanigheit en getrouwheit kunnen nooit beter jegens my uitgedrukt werden, dan door een regmatige zorgvuldigheit te betonen van de agting en 't belang dezer Natic; dewyl ik geen andere gedagten nog beooginge hebbe, dan den voorspoet en 't geluk myns volks te bevorderen.

Men

1715.
April

Men had het bovenstaande Adres van 't Hoogerhuis, alvorens men't zelve aan den Koning overleverde, eerst opentlyk alle de Pairs voorgelezen, of het zake was, dat iemand daar tegens iets mogte hebben. Hevige debatten ontstonden daar over, en wel voornamentlyk ten opzichte van deze woorden, *te herstellen de reputatie van dit Koninkryk in vreemde Landen, waar van het verlies niet aan de Natie in 't gemeen moet toegeschreven werden*; stellende zig daar tegens den Lord Trevor, den Vicomte Bullingbroke, den Grave van Straffort, de Hertogen van Schrewsbury en van Bukkingham, de Graven van Abington en Anglezy, den Aardsbisschop van York, en nog meer andere, zeggende, dat het was *Injurieus aan de gedagtonisse der Overleden Koninginne*; en *strydig tegens de recommandatie des Konings*, vervat in zyne aanspraak, om *verdeelingen en partytschappen te myden*. Den Lord Bullingbroke sprak by deze gelegenheit zeer loffelyk van den Koning, te weten, dat zyn *Majestait al te veel wijsheit had, om iemand onverhoort te veroordelen, en dat het Hoogerhuis dat voorbeeld behoorde te volgen*. Den Grave van Straffort voerde deze taal, dat hy, door de *gewezene Koninginne*, was *gebruikt geworden in de allergewigtigste Negociatiën*; dog dat hy *nooit had kunnen bemerken, dat de Reputatie van de Natie in 't minste gekrenkt wierd, nog lust geleden had*; maar de Whigse Pairs verdedigden hare uitdrukking met zo veel kracht, en haalden zo veel slegte staaltjens van het voorgaande Ministerium voor den dag, inzonderheit den Hertog van Devonshire, den Marquis van Wharton, de Graven van Aylesfort, van Nottingham; van Cholmondley, en meer andere, dat de Thoris mosten swygen; begerende egter, dat de stemmen in omvrage zoude werden opgenomen, of de voormelde woorden in het Adres behoorde te blyven, of niet? waar op 66. affirmative de 33. negative overhaalden; komende hier omtrent in opmerkinge, dat den Bisschop van Bristol, hoewel 's Konings Aakmoessenier, met de Thoris stemde. Nu volgt het Adres van 't Lagerhuis aan den Koning.

ALLERGENADIGSTE SOUVEREIN.

UWe Majesteits zeer pligtichuldige en getrouwe Onderdanen, de Leden der Gemeente van *Groot-Brittannien* in 't Parlement vergadert, geven uwe Majesteit huane ongeveinsde Dankzegging voor uwe zeer genadige Aanspraak van den Throon.

Is met eene onuitsprekelyke blydschap, dat wy uwe Majesteit genaken,

1714.

April.

vreedzaamlyk gezeten op den Throon uwer Koninglyke Voor-Ouderen : en zynde ganschelyk gevoelig van de veele openbare en heimelyke praktyken, die in de laatste Jaren herwaarts zyn gebruikt geweest, om de Protestantse Successie te vernietigen, zo konnen wy de Godlyke Voorzienigheid niet genoegzaam aanbidden, die zo ter regter tyd een schut daar voor geschoten, en deze Natie, door uwe Majesteits gelukkige komste tot de Kroon, gered heeft.

Uwe getrouwe Leden van 't Lagerhuis ontfangen, met de hoogste dankbaarheid, uwe zeer genadige verzekeringen, dat de bevestigde gesteltenis in Kerk en Staat de regel uwer Regeeringe zal zyn; en dat de veiligheid, het gemak, en de voorspoet uwer Volks de voornaamste zorg uwer Levens wezen zal. Wy zyn gevoelig van uwe goetheit, betoont aan de geene, die door hunnen yver en onbezwekenheit voor het Protestants Nazaatichap uitgemunt hebben. En gelyk wy niet twyfelen, of de wysheit en bestendigheid uwer Regeeringe, zal de herten van alle uwe getrouwe Onderdanen vereenigen, in onderdanigheid en toegenegenheit, tot uwem geheiligden Perzoon, zo verzoeken wy zeer ootmoedelyk verlos om uwe Majesteit te verzekeeren, dat wy niet alleen ten hoogsten gevoelig zyn, van de godlooze inboezemingen die 'er gebruikt worden, om de gemoederen uwer Onderdanen te ontruiven, maar dat wy vast wan voornemen zyn, die booze gesteltenis, welke nog werkende is, om uwe Majesteit van de toegenegenheit uwer Volks te beroven, naar ons uiterste vermogen te smoren en te dempen.

Wy zyn gevoeliglyk geraakt, niet alleen door de te leur stelling, maar door de smaart die 'er op deze Natie gebragt is, door de ongevoeglyke eindiging van eenen Oorlog, welke met zulk een overgrote koste gevoert, en met zulken onvergelykelyken voorspoet verzelt was; maar gelyk die oneer niet met regt aan de geheele Natie kan geweten werden, zo hopen en geloven wy vastelyk, dat door uwe Majesteits groote wysheit, en de getrouwe pogingen uwer Leden van 't Lagerhuis, de agtinge van deze uwe Koningryken te zynet tyd zal verdedigt en herstelt werden.

't Is niet zonder verbaasheit dat wy bevinden, dat eenige voorwaarden van de laatste Vrede, wezentlyk behorende tot de veiligheid en den Koophandel van *Groot-Brittanniën*, nog niet behooryk nagekomen zyn, en dat 'er geen zorg gedragen is, zodanige Alliantien aan te gaan, welke die Vrede niet als afgesmeekt mogten gemaakt hebben. En gelyk 'er geen zorgvuldigheid ontbreken zal, by uwe getrouwe Leden der Gemeente, om ontrent die verderfelyke mislagen een onderzoek te doen, zo verlaten wy ons ganschelyk op uwe Majesteits wysheit, om zodanige Alliantien aan te gaan, als gy nodig zult oordeelen om de Vrede van *Europa* te bewaren; en wy beloven getrouwelyk uwe Majesteit in vermogen te stellen, om alle zodanige verbintenissen gestant te doen.

Het is met een regtmatig misnoegen dat wy bespeuren, dat de Pretendent zig nog in *Lotteringen* onthout, en dat hy de vermetenheit heeft, door eene verklaring van daar, uwe Majesteits Onderdanen tot juitery op te hiten :
maar't

— maar 't geene de uiterste vervolgenheit van uwe Leden der Gemeente gaande maakt, is, dat daar uit blykt, dat zyne hope steunde op de maatregelen die men, nu eenigen tyd geleden, in *Groot-Brittanniën* genomen heeft. Wy zullen 't daarom ons werk maken, die maatregelen, waar op hy zyne hope stelde, na te spooren, en de Autheurs daar van tot hunne verdiende straffe te brengen.

1719.
April.

Uwe Leden van 't Lagerhuis zyn onder de zwaarste bekommertheit, dat een groot gedeelte van onzen koophandel ondoenlyk gemaakt is, 't welk, zo 't niet verhelpen werd, onze Manufacturen zal moeten te gronde doen gaan, en onze Scheepvaart ten verderve brengen. Maar alhoewel wy niet dan al te gevoelig van die verderflike gevolgen zyn, nogtans zyn wy niet zonder hope, dat uwe Majesteits grote wysheit, door de bystant van uwe Leden der Gemeente, middelen zal vinden, om uw Volk uit deszelfs tegenwoordige zwaarigheden te ontwikkelen.

De zegeningen op deze Natien afgedaakt, van uwe Majesteits gelukkige Regeeringe, zyn niet aan deze tegenwoordige tyden bepaalt; maar wy hebben een vooruitzigt van een toekomende en duurzame gelukzaligheid, op uw Volk by *Erfenisfe* vast gemaakt, door een lange reeks van agtervolginge uwer Koninglyke afkomst. En gelyk dit een zegen is, dien deze Koningryken lang gemist hebben, zo konden zy noit gehoopt hebben, dit gebrek zo wel vergoet te zien, als in den Perzoon van zyn Koninglyke Hoogheit, den Prins van Wales, en zyne Kinderen. Uwe getrouwe Leden van 't Lagerhuis, zullen 't daarom hunnen pligt agten, uwe Majesteit in vermogen te stellen, om de waardigheid der Kroone te onderschragen, en een eerlyke voorzorging voor de Koninglyke Familie te doen.

De verbazende aanwas van 's Lands schulden, zelfs zedert dat alle gedagten van den Oorlog aan een zyde gestelt zyn, zullen ons niet afschrikken van zodanige onderstandgelden te geven, die voor den dienst dezes Jaars, en tot ondersteuninge van 't publyk geloof nodig zyn. En wy komen t'eenemaal met uwe Majesteit overeen in dat gevoelen, dat niets meer kan toebrengen tot het bewaren van 't credit der Natie, dan een naauwkeurige onderhouding van alle verbintenissen des Parlements, welke wy vastelyk besloten hebben op alle voorvallen onschendelyk te zullen handhaven.

Op dit Adres, van 't Lagerhuis, geliefde den Koning te antwoorden aldus.

IK bedank U, voor de veelvuldige goeds verzekeringen die Gy My in U schuldpligtig en getrouw Adres hebt gegeven.

Geene pogingen zullen aan Myne kant ontbreken, om U waar belang te bevorderen, en om My zelf by al myn Volk bemint te maken; en ik zal My p Uwen yvet en genegenheit verlaten, om alle boze voorneemens, die zou- mogen strekken tot ontrusting der gemoederen van myn Volk, en van de reede van myne Regeering, te dempen.

1719.
April.

Den 3. verdeelden die van 't Lagerhuis de vyf groote Commiteés, en men ordonneerde, dat de Votes of Nötulen van 't Huis door den druk zouden gemeen gemaakt werden. Den Prijs van Wallis was dien dag heimelyk in de Sprekers Kamer, om eens te hooren hoe het daar toeging, zynde men toen bezig met het debat over 't Adres; gedurende 't welk den Secretaris van Staat Stanhope zeide, *dat 'er een Origineele ordre lag, waar door aan de Generaals van het Groot-Brittanisch Leger, alvorens men eenige mouvemenen van Vrede met Vrankryk bespeurde, bevolen wierd, om de ordres van den Franschen Staats Minister de Torcy, en die van den Maarschalk de Villars te behoorzamen; zo mede, dat den Hertog van Ormond zelf moest opvolgen de ordres des Konings van Vrankryk, die hem, door evengemeldens Staats Minister en Maarschalk, wierde toegezonden; en dat in een tyd, wanneer men zeven Millioenen Sterlings, tot het voortzetten van den Oorlog had toegestaan.* Vervolgens zeide hy ook, dat het niet bleek, dat het antwoord van de Koninginne, op de byzondere Boodschappen en Adressen tegens den Pretendent, door de hand van hare Majesteit getekent was; en dat de Wallen van Duinkerken wel waren verbroken, maar dat Vrankryk te Mardyck een veel groter Haven had gemaakt, bekwaam om deszelfs geheele Zeemagt daar in te bergen. Mr. Celar durfde zeggen, dat de Vrede met Vrankryk zeer voordeelig en goed moest zyn, nadien 'er, volgens de Boeken van 't Costuimbuis, veete Goederen, nevens een grooto kwansteit Goud, waren ingekomen; dog den Ridder Heathcoat wederleide dit. Eindelyk, men tragte het daar mede goet te maken, dat de Koninginne magt had, om Vrede of Oorlog te sluiten, en, indien door haar dat gedaan was, daar tegens niets te zeggen viel; maar dit wierd t'eenemaal ontkent; en daar op gezegt, dat kwade raadgevingen en slijkze uitvoeringen, de Raadgevers van dien strafbaar stelden.

Den 11. wierd in 't Lagerhuis een besluit genomen, om den Koning by Adres te verzoeken, dat aan haar alle de Volmagten, Ordres, Memorien, Brieven, en andere Geschriften, opzigt hebbende zo tot de laatste Vredehandeling en Commercie met Vrankryk, als tot de wapenschorsing, mitsgaders alle de Proceduuren, gehouden over het slegten van Duinkerken, mogte werden gecommuniceert; desgelyks alle de representatiën en memorien der Kooplieden, handelende op Spanjen en de West-Indien; en zo mede alle de Proceduuren van de Zuidzee Compagnie, omtrent deszelfs Koophandel en 't Affiento. Den 12. rezol-

zolveerde men in een generale Committee, om, voor den dienst van dit Jaar, het onderhoud voor 10000. Man toe te staan, gerekent yder Man op vier Ponden Sterlings ter maand, daar onder begrepen de Artillery onkosten; en dan nog 538678. Ponden aan het Collegie tot de Equipagie ter Zee, zynde een gelyke zomme, die deze 12. maanden, ingaande met Kermis 1714. door den Thezaurier van de Vloot, aan de Compagnie van de Zuidzee moft betaalt werden.

1715.
April.

Den 13. deed den Heer Ferror verslag aan 't Lagerhuis, wegens de Rezolutien in het generale Committee genomen, en welke men t'eenaemaal goet keurde. Daar ontstond een zeer hevig en lang debat, over den voorslag, door den Ridder Whitlok, een Thory, gedaan; die des Konings Proclamatie, tot ontbinding van het vorige, en het betoepen van dit nieuwe Parlement, uit zyn zak haalde; zeggende, onder veel hatelyke expressien, *dat die Proclamatie, ten opzigte van de beswoording, ongemeen was, en dat zulks dierhalven by 't Huis behoorde te worden overwogen.* De Whigs hem kragtig tegengesproken, en de Hofparty hem gehekelte hebbende, zo verzogt hy aanstonds verschooning, welke het Huis deste gereeder aannam, geconsidereert hy, zynde een Man ruim 70 Jaren Oud, ligtelyk in den dut konde geraakt zyn; en waar by de zaak zoude gebleven hebben, indien niet tusschen beide den Ridder William Windham, die zig voor het hoofd der Thorys uitgaf, en zo veel levendigheid bezat als een Jongman van 30 Jaren, staande had gehouden 't geavanceerde van voormelden Whitlok; leggende daar nog een loetje op, *dat deze Proclamatie niet alleen zonder exempel, maar zelf van een kwaad gevolg voor de vryheit der Parlemen ten was.* De Hofparty wederleide hem zeer ernstelyk, houdende zyn zeggen voor eene belediging van den Koning, en van deszelfs Regeering; dringende een geruimen tydaan, *dat hy wilde verklaren, wat hy eindelyk tegens deze Proclamatie had in te brengen;* waar op dezen Windham, ziende dit, zonder zig nog meer vuil te maken, niet wel te kunnen doen, dien Bal zeer slytkoppig af kaatste; blyvende egter nog daar by, *dat hy dewylt hy de Proclamatie gevaarlyk oordeelde te zyn, bes aan yder Lid vry stond, om zyn gevoelen deswegens te uitten.* Men antwoorde hem, *dat het wet de waarheit was, dat eenygelek zodanige vryheit competerde, maar dat het Huis dan ook de Vryheit en magt had, om hare Leden te mogen berispen en straffen, ingevalle zy de Palen van betamelkheit, en van onszag voor den Souverain te buiten gingen, en zig verma-*

1719.
April.

ten een taal te voeren, welke het Huis hatelyk en veragtelijk, buiten hare Vergadering, zonde maken. Vervolgens hoordemen een van de Leden voorstaan, dat men dezen Ridder Windham naar den Tower behoorde te zenden, maar den Heer Walpole sprak dat tegen, zeggende, zig volgens de gewoonte na den Spreker kerende, neen myn Heer, na myn raad moet men de begeerte, om den Ridder Windham in den Tower te zetten, die het lid is 't welk dit de'at veroorzaakt, niet toestemmen; want dan zoud aan hem al te veel eer geschieden, naadsen by een Jongman is, die bekwaamheden genoeg heeft, en die zig voor een yverig Campioen der laatste Ministers uitgeeft, ja die in alle de geheimen van hare Cabalen geweest is; dus zoud het my zeer aangenaam zyn, dat hy tegenwoordig was, wanneer het Huis 's gedrag van zyne Vrienden zal onderzoeken; op dat hy ons dan opening geve, en ter zelve tyd getuige zy, van de opregtigheit, met dewelke het Huis die zaak behandelen zal; ten eynde men in de Waereld niet voorgeve, als of wy ons zonden hebben zoeken te bedienen van het minste voordeel op die Messieurs. Nog verscheide andere redenvoeringen duurde van een tot zes uren 's avonds, wanneer in omvragte gestelt wierd, of het Huis zig zoude adjourneeren of niet? en getemt zynde, van niet te adjourneeren, zo ging het Huis voort met de Debat-ten tot na zeven uren, terwyl de Whigs nog al bleven aanhouden, dat den Ridder Windham zoud zeggen en betoonen, wat hy tegens de Proclamatie sustineerde te kunnen opperen; maar den zelveen was dit gestadig van de hand, en gaf te kennen, dat hy beryd was alles te lyden, wat men hem, by meerderheit van stemmen, zoude opleggen; dus in omvragte gebragt zynde, of hy uit het Huis behoorde te gaan of niet? zo wierd, door 208. tegens 129. stemmen, overgehaalt, van ja, en deze meerderheit, tot verwondering van veele, gevolgt van alle de bovengemelde 129. Leeden; zo dat hy daar opaanstonds vertrok. De Whigs, zig aldus meester ziende van het slagveld, kwamen tot dit besluit, dat den Ridder William Windham, hebbende beledigende reflexien op de Proclamatie des Konings, tot samenroeping van het Parlement, gemaakt, en geweigert zyn gezegde goet te maken, hoewel men hem dikwils, om dat te doen had aangedrongen, schuldig was aan een groote verontwaardiging jegens zyne Majesteit, en aan een schending der Voorregten van dit Huis: Ordonnerende dierhalven, dat de gemelde Ridder, tot vergoeding van die belediging, een bekering van den Spreker zal ontfangen, op zyn plaats, daar hy verpligt is Woensdag te verschynen. Den Ridder Windham aan dit

dit bevel gehoorzame, zo gaf hem den Spreker eene ligte bestraffing, en waar voor hy den zelve bedankte, zeggende, *Mr. Spreker, gelyk ik een Lid van dit Huis ben, zo moet ik bekennen de berisping van 't zalve onderheug te zyn, dog niet zo strengelyk, nadien ik verklaren moet, dat ik by myn zalven geenszints bewust ben, aan eenige verontwaardiging jegens zyn Majesteit, of aan verbreking der Voorregten van dit Huis. Gy hebt, myn Heer, amptshalven my bestraft, en dat gedaan op eene wys, die aan een Edelman betaamt; maar ik bedank niet de andere, welke, onder voorwendzel van zagtheit, my hier toe gebragt hebben. Veel gematigtheit, waarlyk, betoonden zig de Whigs in deze zaak, doende daar uit genoegzaam blyken, dat hunnetoeleg geenszints was, om in 't vervolg op de strengite wyze te handelen.*

Wy moeten hier van de Parlements-handelingen een weinig afstappen, om zodanige gewigtige zaken voor te stellen, welke ons, in 't vervolg van die handelingen, veel stoffe van Schryven geven zullen. Den Heer Prior, gewezen Groot-Brittannischen Minister aan 't Fransche Hof, arriveerde eindelyk den 5. April van daar te Londen. Hy wierd den volgenden morgen, door den Hertog van Schrewsbury, den Lord Townshend, en den Grave van Dorseth, by den Koning ter gehoor gebragt, zeer gunstig ontfangen, en omtrent een uur lang met zyn Majesteit in gesprek toegelaten; mitsgaders vervolgens, nevens den Hertog van Roxbourg, den Generaal Stanhope, den Grave van Dorseth, en Mylord Lumlei, door den Lord Townshend ter maaltyd onthaalt. Dien avond trad een Committee, uit den geheimen Raad benoemt, met hem in conferentie, om te onderzoeken zyne verrigtingen aan 't Hof van Frankryk. Verscheide geheimen ontdekte hy, die het vorig snoon Ministerschap aan hem vertrouwt, of waar in hy haar gedient had, zig nu t'eenemaal overgevende tot den dienst van de tegenwoordige Regeering; invoegen de gevolgen haast deden zien, dat 'er een wezentlyke schult, ten laste van zommige derzelve Ministers, lag. Dit kwam te blyken uit het zig schuil houden van eenige, en wel voornamentlyk van haren (a) grootten Voorvegter den Lord Bullingbroke, die zyn misdryf, door een schandeleuze publyke vlugt naar Frankryk, zelfs kenbaar maakte. Dezen Heer een korten tyd vermist zynde, zo wierd den 10. April aan den Secretaris van Staat Stanhope overgegeven den volgenden brief, door Mylord Bullingbroke, na zyn vertrek den 27. Maart oude Styl, aan den Grave Powlet uit *Dou-ures* geschreven.

1719.
April.

(a) zinn
pag. 248

My.

1719.

April.

M Y - L O R D ,

IK verliet de Stad zo schielijk , dat ik geen tyd had om affcheid te nemen van U , of van eenige myner Vrienden . Gy zult my wel verſchonen , wanneer Gy weet , dat ik zekere en herhaalde berigten had van eenige , die in het geheim der zaken waren , dat 'er een beſluit genomen was , door de geene die magt hebben , om het uit te voeren , om my op 't Schavot te ſleepen .

Myn bloed zoud den band hebben gelegd van nieuwe Alliantien , en myne onnoozelheit zoud het daar van niet hebben bevryd , na dat men het van buiten 's Lands reets gedicht , en binnen 's Lands beſloten had , dat het nodig was my het leven te beneemen .

Had 'er de minſte reede geweest , om te hopen dat 'er een oneenzydige en oprechte Regtbank zoud zyn , na dat ik reets voor af door de twee Huizen des Parlements ongehoord veroordeeld was , ik zoud my het ſcherpſte onderzoek hebben onderworpen .

Ik daag uit de dodelykſte van myne vyanden , dat ze een enig bewys voortbrengen van eene crimineele verſtandhouding , of van de minſte Corruptie in eenig gedeelte van de Administratie , die van myn departement is geweest . Indien den yver voor de eer en de waardigheid van myne Koninglyke Meſtreſſe , en voor het ware belang van myn Vaderland , my ooit heeft vervoerd tot het laten ontſlippen van een hevige en onbedagtzaam woord , hoop ik dat daar aan eene gunſtige uitlegging zal worden gegeven .

Het is een trooft , die my in alle myne wederwaardigheden byblyven zal , dat ik hare Majesteit ſchuldpligtiglyk en getrouwlyk gediend heb , voornamentlyk in dat geene 't welk zy het meeft ter herte nam , te wete de verloffing hares Volks van eenen bloedigen en koſtbaren Oorlog ; en dat ik altyd te groten Engelsman geweest ben , om het belang van myn Vaderland op te offeren aan eenigen uitheemſchen Geallieerden , wie hy ook zy ; en het is om die misdaad alleen , dat ik nu daar uit gedreven word .

P. S. Gy zult in 't kort van my meer in 't breede hooren .

— Douer den 27. Maart , O. Styl.

Hy was , in verandering van kleding , hebbende een zwarte paruik op 't hoofd , en verzelt van den *Franſchen* Kabinet Courier la Vigne , den 7 's morgens ten zes uren te *Douves* gekomen , tegens de middag ſcheep gegaan , en nog dien zelven avond te *Calais* aan land geſtapt , nemende zyn verblyf aldaar ten huize van den Gouverneur . Den bovenſtaande brief bragtmen ten eerſten aan den Koning , die dezelve las , en voorts naar 't Hoogerhuis , toen vergadert zynde , zond . Behalven evengemeldén *Franſchen* Kabinet Courier la Vigne , had zekere Kapi-

Kapitein Morgan den Heer Bullingbroke tot aan *Calais* uitgeleide gedaan, die, te rug verſchynende, deze vlugt rugtbaar maakte, ſtellende daar in een zoort van glory, dat hy Mylord Bullingbroke geholpen, of ten minſten verzeld had; dog hy wierd door een Bode van Staat in verzeeking genomen, en door een Comitéé uit den geheimen Raad, welke in de *Kokpit* gehouden wierd, naukeurig ondervraagt; voor wien hy betuigde, dat hy voorleden Zondag den 7. te *Douvres* in't *Koffhuis* zittende, en gereed zynde, om met een gehuurt ſchip naar *Calais* te zeylen, daar binnen ook gekomen waren twee onbekende Heeren, die hem verzogten om mede in zyn gezelfchap te mogen overſteeken, en't welk by toefond: datze dien zelven dag te *Calais* arriveerden, wanneer hy eerst vernam, dat een van deze Heeren, dragende de zwarte *Paruk*, den *Vicomte Bullingbroke*, en den ander, de *Fransche Kabinet Courier la Vigne* was; voorts, dat hy (*Kapitein Morgan*) zyne zaken te *Calais* hebbende verrigt, weer na *Londen* zig begaf. Over dit geval bleef de Comitéé tot middernagt by een, terwyl de *Lords*, na het lezen van den voormelden *Brief*, zig tot den 12. adjourneerden; moeende de *Pairs* altemaal dien dag in't *Hogerhuis* verſchynen, om inzonderheit over deze zaak te beſoigneeren.

Den 11. wierd naar alle de *Zeehavens* van *Groot-Brittanniën* ordre gezonden, om te beletten dat voortaan niemand, zonder behoorlyke permiſſie, uit het *Koningryk* kwame te vertrekken; te meer, wyl gerugt wierde, dat nog verſcheide andere voorname Grooten op ſprong itonden, om het ſpoor van den *Lord Bullingbroke*, hare *Noordſtar*, mede in te ſlaan. Dezen dag, omtrent den avond, verſcheen uit *Frankryk* te *Londen* den *Groot-Brittanniſchen* Bode van Staat *Gordon*, verhalende, dat hy den *Lord Bullingbroke*, en den *Franschen Kabinet Courier la Vigne*, zittende te zamen in een *Poſt Chaiſe*, op den weg van *Parys*, ongeveer 20. mylen van *Calais*, had ontmoet.

Nu weer tot de *Parlements* handelingen. De Comitéé, tot het onderzoeken der *Papieren* van den Heer *Prior*, was den 12. met die zaak weder bezig; verſlytende daar mede eenigen tyd, en deden hem ter examinatie voor haar ontbieden. Den *Koning* geliefde eindelyk te bevelen, dat de verzogte *Papieren*, rakende de jongſte *Negotiatien* van *Vrede* en *Koophandel*, mitsgaders alles wat daar toe betrekkelyk was, aan het *Huis* der *Gemeente* zoude overgelevert werden. Hier van deed den *Generaal Stanhope* den 13. aan't *Huis* verſlag, en gaf

1715.
April.

(a) 22:1
pag. 264.

De Thorys deden den (a) voorwaards geinzereerden Brief, van den Lord Bullingbroke, naarstiglyk uitdeelen, om daar door de verflage gemoederen van hare aanhangeren weder op te beuren, en hadden ook al eenige weken te voren een paskwil doen uitstroijen, waar in gezegt wierd, *dat beide de Huizen van het Parlement met vooroordeel en partydigheit tegens de vorige Ministers waren aangedaan, zo dat men van dezelve gene wettige of zuivere Proceduuren konde veru agten.* Om nu diergelyke snoode practyken der Thorys tegen te gaan, zo had den Autheur van 't Papier, genaamt de *Flying-Post*, weder doen drukken den Brief van de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, door haar Hoog Mogende den 5 July 1712. aan de Koninginne geschreven, aangaande de ordres, welke men in dien tyd had gegeven aan den Hertog van Ormond, *Groot-Brittannischen Veldheer, dat by zig in geen Gevegt tegens het Fransche Leger zoude hebben in te laten;* en over de verklaring des Bisschops van *Bristol*, aan de Plenipotentiarissen van welgemelde haar Hoog Mogende toenmaals ook gedaan, *dat de Koninginne zig ongehouden hield aan alle hare verbintenissen met de Hollanders, enz.* Onderwylen vond de Committee der bewuste verkiezingen mede vry wat werk. Zy onderzogten den 19. 's avonds die van *Windzor*, en hebbende daar over tot twee uren na midnagt gezeten, zo wiert met een grote meerderheit van stemmen besloten, dat de twee Whigze Heeren, Ashurst en Trevor, maar niet de twee Thoryze Heeren, Wren en Gyer, wettig verkoren waren, invoegen men de twee laatstgemelde op de *Lyft der Leden* uitschrapte.

De Vergadering der Kerkelyke, van de Provintie van *Kanterbury*, den 15. April te *Westmunster* by een zynde, zo bewilligde het Hoogerhuis dezer Prelaten in een reeds ontworpe Adres aan den Koning te prezenteeren; dog hier over viel geschil, waar door ze hunne zamenkomst twee dagen mosten uittellen, en wanneer 't zelve, met eenige verandering, goetgekeurt, mitsgaders den 18. door den Bisschop van *Londen*, aan zyne Majesteit overgelievert wierd; luidende dit Adres der Geestelyken als volgt.

ZEER GENADIGE SOUVEREIN.

WY, u Majesteits zeer schuldpligtige en getrouwe Onderdanen, de Aarts-Bisschop, Bisschoppen en Geestelykheit van de Provintie van *Canterbury*, in een Convocatie vergaderd, onze opregtste Lof- en Dank-zeggingen aan den Almagtigen God opgecofferd hebbende, voor u Majesteits vreedzame komste tot

tot den Throon, bedienen zig van de gelegenheit, om u Majesteit; en deze Koningryken geluk te wenschen, over dat aanmerkelykste bewys der Godlyke gunst en goedheit, in het voorspoedig maken van die wyze voorzorg, gedragen door Koning WILLIAM, en gesterkt en bekrachtigd door wylen hare Majesteit Koninginne ANNA, welkers geheugenissen voor altoos diebaar aan ons wezen zullen, om dat zy ons verzeekerd hebben de vrye oefening van onze H. Religie, onder eene wettige Successie van Protestantse Princen.

1715.
April.

De vroege verzeekering, die het uwe Majesteit behaagde aan ons te geven, van u vast besluit, om de Kerk van *Engeland* te handhaven, zo als die by de Wet vastgesteld is, en nog meer openbare verklaringen, die het u zedert belieft heeft te doen, dat de vastgestelde Constitutie, in Kerk en Staat, de Rigtsnoer zal zyn van uwe Regeering, zyn door uwe Geestelykheit met het uiterste genoege ontfangen: aan dewelke ook tot een zeer troostelyk uitzigt verstrekt, eenen Prius op den Throon van *Groot-Brittannien* te zien, op wiens bekende dapperheit, standvastigheit en yver, het Protestantendom in *Europa* zo veel grond heeft, om staat te maken van gehandhaaft en beschermt te worden.

En naast aan de zeegeningen die wy genieten, en in u Majesteits Regeering voorzien, 't welk ons tot verder erkenenis aan God; en verder begroeting van u Majesteit, en van deze Koningryken aanport, is, de uitgestrektheit van ons gezigt, van veilighheit en geluk, in een talryk Geslagt, dat van u voortgesproten is.

Gelyk als wy nooit ophouden zullen, onze hertelykste Dankzeggingen aan God, den Groten Gever van deze Zeegeningen, te doen, zo zullen wy ons altyd onvermydelyk verpligt agten, om alle schuldpligtige onderwerping en gehoorzaamheit te betalen, aan het gelukkig werktuig daar van, u Majesteit, zyn Steedehouder, en onze regtmatige en wettige Souverain; en om onze uiterste pogingen aan te wenden, om uwe Regeering voorspoedig, en uwe Bestiering gemakkelyk te maken.

En wy beloven u Majesteit plegtelyk, dat wy niet alleen onze uiterste pogingen zullen aanwenden, om aan uwe Onderdanen een conscientieuse achtting en eerbiedigheit voor u Geheiligd Perzoon en Gezag in te prenten, maar wat meer is, (even als het den Predikers van het Evangelium des Vreedes betaamd) om zelf te zyn Voorbeelden van Vreede, Rust en Ordre, onder het Volk, dat aan onze zorg toebetrouwd is.

Op dit Adres behaagde het den Koning zeer gunstelyk te antwoorden.

My-Lords, en de Overige van de Geestelykheit.

IK bedank u Liedren, voor u zeer schuldpligtig en getrouw Adres, en gelyk als Ik groot vertrouwen heb, dat Gy u, agtervolgens de Grondregulen van onze H. Religie, zult beneefthigen, om Vreede te bevorderen, en Myne Bestiering gemakkelyk te maken; zo kunt Gy ook verzeekerd zyn, dat Ik de Kerk van

1719. van *Engeland*, zo als die door de Wet vastgesteld is, zal ondersteunen, en het
 April. Myne byzondere zorg laten zyn; de Geestelykheit aan te moedigen.

Den Grave van Clare, Gouverneur van het Graaffschap *Middelfex*, en van de Stad en Vrydom van *Westmunster*, den 17. April door zyne Onder-Gouverneurs zeer pragtig werdende ter maaltyd onthaalt, zo vonden dezelve te zamen mede raadzaam, om een Adres, over den tegenwoordigen toestand, (door den bekenden Richard Steele te ontwerpen.) aan den Koning te prezenteren. Ingevolge van dit besluit begaven zy zig des Zondags daar aan, gevolgt van meer als 60 koetsen, naar *St. James*; alwaar den Vicomte Townshend dit gezelschap by den Koning inleide. Ziet hier hun Adres.

WY, u Majesteits zeer schuldpligtige en getronwe Onderdanen, de Gouverneur en Onder-Gouverneurs van 't Graaffschap van *Middlefex* en der Stad en Vrydom van *Westmunster*, bidden verlof, dat Wy by onze eerste zamenkomst u Majesteit mogen begroeten, over uwe vreedzame komst tot uw ontwyfelbaar Regt. Wy ontfangen de onwaardeerbare zeegeving met alle eigentlyke gevoelens van ongeveinsde vreugde, genegenheit en yver.

Onze blydschap, is de blydschap van zodanige, wiens voorby zynde vrees, haar tegenwoordig genoeg vergroot. Vrees, die door geen ander bewys gebleeken heeft maar ingebeeld te zyn, als door de Voorzienigheit, die voor ons genadiger is geweest, als Wy met reden hadden kunnen hopen.

De Vryheit, en het Geluk van 't Menschdom, was de roemrugtige oorzaak en het roemrugtig einde van die Revolutie, welke onze tegenwoordige veiligheid, tot ons overgebragt heeft; een daad, die zedert uw Majesteits komst tot de Kroon, met eenen verdubbelden luister schynd, en zulke merkteekenen van glory draagd, dat de geene, die tot nu toe niet bekwaam of willig geweest zyn om te zien, niet kunnen missen van deel te hebben aan het genot, 't welk hare invloeyingen op het gemeene welzyn te weeg brengen.

Dit geluk schynd aan ons bevestigd, wanneer Wy een *Britsch* Parlement behouden, wat meer bezorgd voor de *Britsche* Eer, eenpariglyk geneigd om het gedrag, van de geene diese verminderd hebben, te onderzoeken, en om de beleeidigde achting van die Doorlugtige Mannen, door wiens raad en handelingen, die Eer, eens tot den hoogsten top van grootheid gerezzen was, te herstellen.

Van deeze zamenlopende omstandigheden, verzeekeren Wy ons zelve, dat de tyd nu gekomen is, waar in vroomheit en opregtigheit niet langer onderscheiden zullen zyn van ware Politie, waar in Roosheid niet langer zal doorgaan voor Wysheit, of Bedrog voor Voorzigtigheit; maar waar in de maatregelen van eene wyze, regtvaardige, weldadige en bestendige Administratie, de voorspoed van deze Ryken zal bevestigen, door eene naauwe Alliantie met die

die Mogentheden, wiens vertaling zo zeer bederfelyk voor haar en voor ons zelf geweest is.

1754.
April.

Vergun ons by deze gelegendheit, dat wy u Majesteit verder begroeten, over het geen wy dagelyks aanmerken, dat zeer veele van u Majesteits Onderdanen na hunne ware gevoelens te werk gaan, en zig ontdoen van alle die quade indrukkingen, waar mede zy door listige Luiden misleid waren, om zodanige te verkiezen, die begunstigers zyn van den toeleg om de Vryheden te vernietigen even van die Constitutie, tot welkers bewaring en verweering, zy verkoren waren.

Wat ons aangaat, aan dewelke u Majesteit de Militie van dit Graaffchap vertrouwt heeft, wy beloven plegtelyk, dat wy getrouwelyk zullen uitvoeren 't geen onze zorg aanbevolen is; dat wy zeer ver zullen zyn van aanmoediging of oogluiking van eenige zodanige oproeren en wanordres, waar over u Majesteit zo rechtvaardelyk geklaagt heeft, als over een hoon van eenige vorige Jaren; en dat 'er geene pogingest aan onze zyde ontbreken, zullen, om de minsten aanslag tot eenige bewegingen voor te komen en te dempen.

Wy vleyen ons zelve dat onze laatste Nakomelingschap, die zegeningen, welke wy nu in u Majesteits Regeering genieten, genieten zal van de uitmuntende deugden des Prins van Wales, en van het aangenaam uitzigt van deszelfs talryke Afkomelingen. Dat dit alzo geschiede, zyn de oprechte geboden van &c.

Zyne Majesteit antwoorde; ik bedank u lieden voor uw zeer groot en schuldplichtig Advies; confereerende vervolgens de eer van den Ridderhoed op de drie Heeren Leden dezer Commissie, namentlyk, Robert Thornhill, Georg Kook, en Richard Steele.

Tot dus verre de Parlements handelingen, rakende deze maand April, hebbende beschreven, zo valt nog eenige weinige byzonderheden hier te melden. Wyl den geheimen handel op de *Spaanfche West-Indien*, geduurende de laatste Jaren van den jongsten Oorlog, en zelf nog tot op dezen tyd toe, inzonderheit door de *Franschen*, bleef continueren, zo had het Hof van *Groot-Brittannien* menigmaal hare klagen daar over-gedaan; en dit by 't Hof van *Vrankryk* zo verre gebracht, datze dien handel verbod; maar hoe verre dit verbod stand greep, was af te nemen uit de berigten van Passagiers, welke in de voorlede maand Maart, uit de *West-Indien*, in eene der Havens van *Biscayen* waren aangelant, verklarende, dat 'er, by hare atreize, zo in de Havenen van het Koningryk *Peru*, als in die van de *Zuidzee*, meer als 40. *Fransche* Schepen lagen, en den meesten handel alleen dreven, zelf tot zo verre, dat de Schepen der *Spanjaarden* zonder eenige *Negotie* stil

1714.
April.

stil lagen. Dit niet tegenstaande, zo had zyn Majesteit van Frankryk egter nog kunnen goedvinden, om in 't laatst van Maart eene Memorie aan het Hof van Groot-Brittanniën te doen overleveren, dienende tot stremming van dezen particulieren handel, vertoonende daar in, dat, alshoon het verbod aan zyne Onderdanen gedaan, om geen heimelyke Kaophandel op de Spaansche West-Indiën te drijven, ter verbeurte van 1000 Kroonen, door yder Overtreder te betalen, evenwel verscheide particulieren niet nalieten, om zalks te doen; ook dat hy verwittigt was, dat men in Groot-Brittanniën, en in Holland Schepen toeruste, om insgelyks dien sluikhandel te drijven, zo prezenteerde hy dezelve nogmaals te verbieden, en, by de gefatueerde Geldbooste, de Straffe van de Galej te voegen, ingevalke den Koning van Groot-Brittanniën en de Heeren Staten Generaal het zelve, op een pane na grado, mede wilde verbieden, en toestaan, dat de Oorlogschepen van de drie Magten, alle Lorrëndrajers, als Roovers &c. zoude aantasten en wegnemen.

Den 28. Maart stierf, 74. Jaren oud, den geleerden Dr. Burnet, Bisschop van Salisbury, Kantzelier der ordre van de Koussebant, en lid van de Koninglyke Sociëteit der wetenschappen. Hy was geweest een meesterlyk voorbeeld, in het verklaren van de Geloofs Artykelen, en in ervarenheit der Historiën; een opregte Protestant, door het in 't ligt geven van zyne *Historie der Reformatie*, onder de Regeering van Koning Karel de II. wanneer de verborgentheit der ongerechtigheit al zwanger ging, en hy de vloek van Koning Jacobus de II. over zyne nakomelingen, die Paapszoude werden, verkondigde; een Britton in zynen yver voor het Vaderlant, verdrietig zynde te beschouwen, dat het gewonnene door den Oorlog wierd wedergegeven; en eindelijk een man, die zyn levens tyd had afgeslooft, in het voortzetten van alles wat geleertheit genoemd mag werden; hebbende nog weinig dagen voor zyn dood afgeschreven een algemeene Historie, van alle 't gebeurde, zedert de Regeering van Koning William de III. tot aan het overlyden van de Koninginne Anna.

DUITS-
LAND,

HET Hof van Weenen, ontvangende daaglyks bevestigende tydingen, van de ongemeene Oorlogstoerustingten der Turken, om eerlang met een magtige Armeë in 't Veld te komen, rezolveerde egter by deze gelegenheit daar tegen niets te doen, wat aan de ongelovige eenige argwaan of misnoegen zoude kunnen geven; willende niet gaarne tot een

1719.
April.

eën nieuwen Oorlog treden , voor dat hare slegte Finantien en meer andere agterstallen , door den vorigen Oorlog veroorzaakt , in eën beter staat zoude wezen gebragt. Men had door brieven uit *Konstantinopolen* , van den 26. Maart , berigt , dat den Sultan , met het gantsche *Ottomannische* Hof , zig den 17. bevorens uit die Hoofstfad begeven , en zyn kampement voor dezelve onder Tenten neergeslagen had ; zo mede , dat den Kapitein Pascia of Admiraal ter Zee , den 20. met de Schepen , Galeyen , en eenige minder gereet zynde Vaartuigen , uit het Arsenal naar buiten gezeilt was ; die , zo dra nog eenige andere , aan dewelke sterk gearbeit wierde , klaar zouden zyn , te gelyk in Zee steken , en met de Zeemagt , in *Barbaryen* toegerust , conjungeeren mosten ; zullende alsdan hare Oorlogs Vloot by uitnemenheit ontzaggelyk bevonden werden ; en wilde den Sultan , ter zelyer tyd , met het gantsche Hof en alle by een gezamelde Troupen , van voor *Konstantinopolen* naar *Adrianopolen* opbreeken , van welke laatstgemelde plaats men deszelfs voornemen eertlang stond te ontwaren , nadien hier omtrent de algemeene Zamelplaats van het Leger der *Ottomannen* bepaalt was ; invoegen het Keizerlyke Hof , geen zekerheit hebbende , of het Koningryk van *Polen* niet ten gevalle van een ander zoude moeten lyden , zig zo lange wilde gerust houden , tot dat men van alles een volle zekerheit kreeg.

Op de Ryksvergadering te *Regensburg* was in 't laaft van Maart de volgende Rezolutie , ten opzigte van de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* , genomen , en met den druk gemeen gemaakt.

DE Heer Maximiliaan Karel , Vorst van *Lowenstein Wertheim* , op detegenwoordige algemeenen Ryksdag , Gevolmagtigde , Hoogstaanzientlyke Principale Keizerlyke Commissaris , zig bevindende. Nademaal in alle de Ryks Collegien de Keur Kenze Memorie , den 13 dezer door een publyke dicature aan de Keurvorsten , Vorsten , en Standen gecommuniceert , wegens de restitutie van den *St. Pieters Berg* , leggende by *Maeftvigt* in 't *Luikze* gebiet ; de Demolitie van 't Fort in den beginne van den laaftten Oorlog door de Heeren Staten Generaal daar op doen maken ; en de afvoeringe van 't Garnizoen van den *Luikzen* en te gelyk Ryksbodem , door een behoortlyke propositie in beeraad genomen is , zo is na overweginge der zake goedgevonden en besloten , dit Keur Keulze verzoek aan den keizer te brengen , en denzelven , in conformiteit van 't voorgaande Ryksbesluit , van den eersten February , onderdagnigt , gelyk mits dezen geschiet , te recommandeeren , dat het zyn Keizerlyke

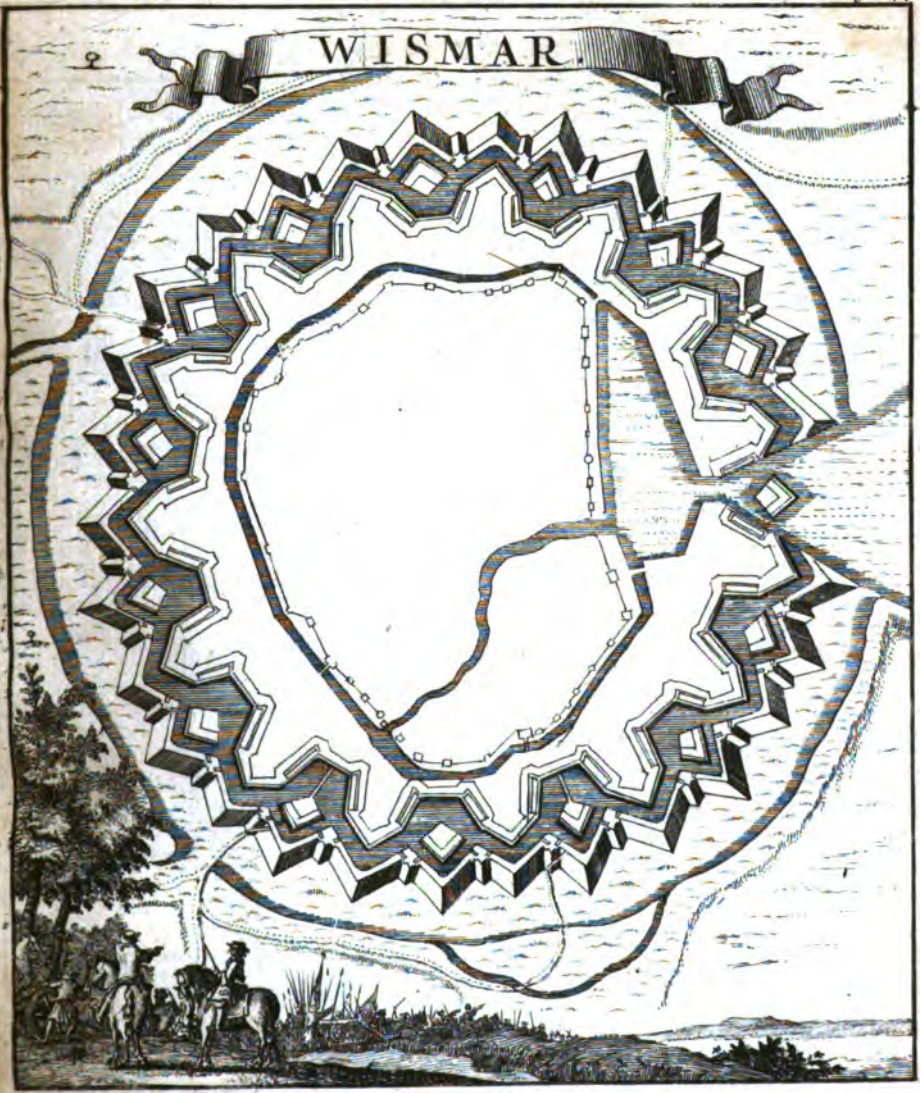
1715. *Aprils* Majesteit allergenadigst believen mogte de Heeren Staten Generaal te bewegen, dat de verzogte restitutie van den gemelden *St. Peters Berg* aan *Keur Keulen*, als Bisschop van *Luit.* met den eersten mocht volgen, het Fort daar op gebouwt gedemoliceert, het Garnizoen, zonder langer uitsfel, met goede ordre van den Ryksbodem afgevoert, en 't *Roomze Ryk* niet langer door diergelyke dingen in zyn territoriale regten bezwaart mogte werden. Waar mede zyn Hoog Vorstelyke Genade, de Keizerlyke Heer Principale Commissaris, zig aan der Keurvorsten, Vorsten, en Standen des Ryks aanwezende Raden, Boodschappers, en Gezanten beoorlyk beveelt.

Geteekent te Regensburg den 27 Maart 1715.

NOOR-
DER
KROON-
NEN.

TER WYl de Noordze Oorlogende Magten malkander in 't Veld schenen te willen bestoken, om het geluk harer Wapenen, ten koste van veel Menschen bloed, te beproeven, zo was de hope van een vergelijk, welke men zedert eenigen tyd had opgevat, geheel en al verdween. Immers den Koning van *Zweden* schepte gantsch geen genoegen in de voorstellen van een accommodement, aan hem tot nutte onder de hand gedaan; zig vertrouwend op de regvaardigheid van zyne zaak, en 't geluk zynervoorneemingen; blyvende gerezolveert de Veldtogt eerlang te openen, om met het Zwaard in de vuist de aangeboden Vrede tot zyn voordel te verkrygen. Nogtans nam merkelyk toe het gebrek van zeer veel noodwendigheden tot Subsistentie van zyne Armee, wyl den uitvoer uit alle de omleggende Landen naar *Zweden* was en bleef verboden; waar tegens zyn *Zweedsche* Majesteit den Adel van *Pomeren* met nog meer Lasten bezwaarde, bevelende, niet tegenstaande hare klagten van onmagt, de Goederen der onvermogens te verkopen, en die Penningen tot zyn dienst te gebruiken, waar door vele dezer Menschen in de uitterste armoede vervielen; egter vermogten de eigenaars, als een soort van genade, hant Goederen in tyd van Vrede wederom benaderen, mits restitueerend aan den kooper zyn uitgeschoten geld, met 25. ten hondert advans.

De Deenen waren reets werkelyk in optogt naar de kant van *Wismar*, om die Stad te gaan belegeren, hebbende ten diert einde te *Rensburg* 80 stukken Kanon en 50 Mortieren gereet. Ook bleef den optogt der *Pruissische* Troupen naar die Stad vastgestelt; terwyl de *Saxische* zig mede derwaarts beweegden, en tegens 't laatst van deze maand, omtrent *Zweed*, een Kumpement mosten geformeert hebben, zullende alsdan de Troupen van *Pruisschen* en *Saxen*, gesteekt door eenige *Hanoversche*, wel 30000. Man sterk zyn.

SEA 1001 W

1719.
April.

Ondertuffchen zagmen, dat den Koning van *Zweden*, ter zelve tyd als hy aan 't Hof van *Pruiffchen* verzekeringe liet doen, van niets tegens 't zelve te zullen ondernemen, de eerste feitelykheden begon, met het aantasten van het Eiland *Femeren*, gelegen in de *Baltische Zee*, aan de *Femernuid*, over 't *Holfteinsche* Landfchap *Wagern*, met oogmerk alleen, om een roof daar uit te halen; medenemende alle den voorraat die zy vonden, en verwoestende 't gene zy niet konden wegvoeren. De Inwoonders, schoon Vorftelyke *Holfteinsche*, wierden mishandelt, en na 't welke zy, op 't zien van eenige *Deenz* Troupen, weer naar boort de wyk namen. De tweede attaque gefchiede tegens de *Pruiffifche* bezetting op 't Eiland *Uzedom*, daar de *Zweden* uit hare Schepen, onder gezag van den Vice-Admiraal Henk, den Generaal Dekker met 3000 Man deden Landen. Langs dit *Uzedom* loopt de Rivier *Pene*, aan welkers mond of inwatinge de *Penemunder Schans*, bezet met 100 *Pruiffifche* Manschap, lag, waar om heen de *Zweden* eene Blokkade floegen; terwylze een ander, hun in de weeg leggende, klein Fortje, voorzien met 30. Man, onder een *Pruiffifch* Vaandrig, eerst door geweld vermeersterden, en dus de voormelde *Schans* zedert veilig geblokkeert hielden. Den Koning van *Pruiffchen*, van dit laaste geval kennis krygende, verdubbeldt aanstonds zyne ordres, om alles tot de Veldtocht te doen gereet maken, en beval ter zelve tyd, dat den *Zweedschen* Envoyé Friezendorp, den Secretaris Brunel, en den Overften Wagenheim, welke zig in *Berlin* bevonden, die Stad binnen den tyd van vier uren zouden hebben te ruimen; ook om het Koninglyk *Zweeds Holfteinsche* Battaillon, dat in *Stettin* Guarnizoen, en neffens de *Pruiffifche* Militie daar binnen de wacht hield, te arrefteren en te ontwapenen; 't welk men zedert, zonder veel gerugt, uitvoerde, brengende haar ter bewaringe gevangen op het Slot.

De Trouw, tuffchen den Erfprins van *Hessenkassel*, en de *Zweedsche* Erfprinces *Ulrica Eleonora*, was ondertuffchen den 4. April 's avonds ten tien uren binnen *Stokholm* voltrokken. Den Aards-Bifchop van *Upfal* verrigte deze plegtigheit in de Vertrekken van de *Zweedsche* Koninginne Grootmoeder, onder een zeer deffige Statie, zynde daar by, behalven de voornaamfte Heeren en Dames van 't Hof, geen andere toegelaten, als de Senatoren en hunne Vrouwen, neffens de *Zweedsche* Generaals, den Kolonel van 's Konings Lyfwagt, den Procurcur en Advokaat Generaal, en de Secretariffen van Staat. Het gevolg van

1711.
April.

den Prins Bruidegom bestont alleen in den Generaal Rank, den Brigadier Verschuur, en den Kolonel Kutsleben. 's Anderen daags, den 5. namiddag, ontvingen de nieuw getrouwde, in hun eigen Vertrek de Complimenten van de Uithoemliche Ministers, en van veele andere Grooten, zynde den Prins nu overgegaan in het kwartier 't welk den Hertog voor dezeu had; werdende dien avond eeh heerlyk Festyn, en vervolgens een Baal gegeven, duurende 't zelve tot in de morgen, en waren daarop genodigt alle de Senatoren met haar Vrouwen, den gantschen Hofstoet, die by het Trouwen geassisteert hadden, de Uithoemse Ministers, en voorts de meeste aanzienlykste Luiden van *Stokholm*. Na de maaltyd dansten de Prins, de Princes, en den Hertog van *Holstyn*, omtrent twee uren lang, en gingen toen weg.

Den Koning van *Deenmarken* had, by forme van Represaille, een Ordonnantie doen afkondigen, verbiedende daar in, van geene Granen nog natte Waren, met Schepen van *Lubek*, *Rostok*, en andere, uit-neutrale Plaatzten naar hunne Steden te voeren; of dat men, die zulks mogten onderstaan te doen, en van *Deenze* Oorlogschepen of Kapers ontmoet werdende, opbrengen, dog egter, voor datze nader onderzocht waren, niet verbeurt verklaren zoude. Zedert hadmen alle de *Holstynse* en *Deenze* Schepen, komende op de *Elve*, aangehouden, en naar *Gluckstad*, *Staden* of *Altena* doen zeilen, om te beletten datze geen Granen of andere Eetwaren naar eenige Havenen der *Zweden*, en inzonderheit naar *Straulzont*, kwame te sleepen; blyvende egter de *Engelze* en *Hollandze* Schepen, tot dien tyd toe, van deze aanhouding vry. Te Land hielden de *Deenen* alle de Passagies rondzom *Hamburg* nog nauwer bezet; latende geen Menschen of Goederen, zonder hare bewilliging, aldaar passeeren, en erkennende geene andere Passen of Certificatien als die van haren Generaal, den Hertog van *Wurtemberg*, die zyn verblyf te *Itzehoe* was houdende. De eerste ordre, dezen aangaande, had zig niet verder uitgestrekt, dan alleen te viziteeren zodanige Goederen, welke naar *Pomeren*, *Lubek* en *Rostok* gebragt wierde, dog nu doorzogtenze alles wat maar uit *Hamburg* kwam; openende meestendeels de groote Pakken, om te zien of men daar in ook Lakenen, of Stoffen, tot monteering der *Zweden* bevond: kunende ook het Volk, ten dienst der *Zweden* geworven, niet door raken, dewyl zelf den Major Generaal *Bassewitz* in *Hamburg* als in arrest

rest bleef, niet durvende van daar vertrekken, uit vreeze dat men hem agterhalen en gevangén nemen zoude.

1715.
April.

HET was den 15. dezer maand, als den (a). Generaal Cadogan, *Groot-Britannischen* Minister, weér te rug van het Keizerlyke Hof in *s'Gravenhage* verscheen; medebrenkende, zo men verzekerde een brief van den Keizer aan haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal, aan wien hy ook van zyne Negociatie opening deed, en zond kort daar op eenige depeches naar 't Hof van *Groot-Brittanniën*. Het Tractaat van Barriere, waar aan nu de laatste hand moét gelegd werden, en welkers voltrekking alleen naar de wederkomst van dezen Heer Cadogan scheen gewagt te hebben, meende men dat thans door de voormelde twee Hoven opgesteld, en aannemelyk gemaakt was. Immers hadden haar Hoog Mogende dat ontwerp naar de respectie Steden der Provintien gezonden, om over eenige zwaarigheden de belangen der Vroedschappen in te halen.

NEDER-
LANDEN.
(a) ziet
pag. 186.

Eindelyk waren de Ratificatien op de geslotene (b) Vredens Artykelen, tusschen *Spanjen* en *Portugal*, van die respectie twee Hoven, aan hare Plenipotentiarissen te *Uitiregt*, te rug gebragt, en aldaar, onder eene wandeling in 't midden van de Malie Baan, ter plaatze daar het Vredens Tractaat zelve den 6 February mede was getekent geworden, den 2. April uitgewisselt; dus, die Heeren Plenipotentiarissen zedert *Uitiregt* verlieten, en zig naar *s'Gravenhage* transporteerden; vermits den Hertog van Ossuna, eerlang te rug naar *Spanjen* keeren, Don Louis d'Acunha naar 't Hof van *Groot-Brittanniën* zig begeven, en den Grave van Tarouca, *Portugeeschen* Gezant, voor eerst in *s'Gravenhage* rezideeren moét.

(b) ziet
pag. 187.

1715.
May.

M A Y.

ZWIT-
ZER-
LAND,

ZEDERT een geruimen tyd was by het *Fransche* Hof toeleg gemaakt, om hare vorige Alliantien met de *Zwitsersche* Kantons, weinig minder als 300 Jaren oud, te vernieuwen; en dit oogmerk haddenze nu eindelyk voor eerst by de Roomsgezinde Kantons bereikt. Deze eerste Alliantie, gesloten den 28. October 1444, wiert door Koning Karel de VII. op den 8. November 1452. nader bevestigd, en den tytel van een *eeuwigduurende Alliantie* gegeven; welke de Successive Koningen van *Vrankryk* telkens bekrachtigde, en den tegenwoordigen Koning Lodewyk de XIV. den 4. September 1663. te *Solothurn* mede geliefde te doen, met byvoeging, dat die Alliantie niet alleen zoude blyven duuren zo lang als hy, en zyn Zoon den Dauphin, leefde, maar zelf nog agt jaren na de Dood van haar beide. Den Dauphin, wien men had aangezien als wettige opvolger, van de *Fransche* Kroon, nu overleden zynde, zo geliefde zyne Majestait thans in deze zaak te voorzien, op dat deszelfs Navolger, by tyds verandering, in dit opzigt zonder zorg mogt zyn; vertrouwend deze Commissie aan den Grave van Luc, zyn Ambassadeur by het *Zwitsersche* Eedgenootschap; en welken Minister deze Commissie eindelyk meer tot genoegen van *Vrankryk*, als van de gezamentlyke Kantons voltooide. Dit Tractaat hadmen met veel agterdocht van weerkanten behandelt, en schoon ten dezen aanzien eenige *Zwitsersche* Leden omzigtig waren, zo wierdenze agter door den *Franschen* Minister verkloekt, zynde de toestemming alleen door drie a vier Leden overgehaalt. De *Roomsche* Kantons, alvorens het zo verre kwam, begeerden een autentyke Schriftelyke verzekering van *Vrankryk*, dat die Kroon hun zoude helpen, tot het wederkrygen van een volkomen restitutie, en rembourzeering der onkosten, door hun in den laatsten Oorlog tegens de Protestantische Kantons verloren. Dit te beloven, was buiten de magt van den

den *Franfchen* Minister, dus hy haar met goede woorden wist te paaijen, door het uitstellen der voormelde belofte tot aan de verschyning van zyn Sucoeffeur, die, voorzien met Instructien, om zulks te bekragtigen, eerlang by haar stond te verschyuen; ook betuigende, dat ze zig konde verzekeren, dat den Koning, die tot haar een byzondere agting van vriendschap en genegenheit droeg, bedagt zoude zyn, dat de Protestantsche Kantons, *Zurig* en *Bern*, aan haar een redelyke satisfactie kwame te geven, en 't welke deze Roomsgezinde Kantons, als een Euangely spraak, gerust stelde.

1715.
May.

Na dat, om de bovengemelde Tractaten te tekenen, den 8. May alles gereet gemaakt was, zo wierd zulks egter eerst den volgenden dag, onder het losbranden van 't Kanon en eenige andere plegtige formaliteiten, voltrokken; welkers Substantië men tot nog toe verborgen hield, om dat de *Zwitsersche* Gedeputeerden, tot deze nieuwe Alliantie gebruikt, zo men verzekerde, hare zaak, na de bevattinge van 't gemeene Volk, zo heerlyk uitgevoerd hadden. Alleen wistmen by uitlekking, dat den Koning van *Frankryk*, over de gemelde *Roomfche* Kantons, Schutsheer zyn en blyven zoude; zodanig dat, wanneer zy met de Protestantsche Kantons, of met eenige andere Mogentheit oneenig wierden, den *Franfchen* Koning zig verpligte, om eerst te trachten de twistende in der minne te bevredigen, en, dat niet helpende, de Roomfche met 16000 Man by te springen; waar tegens de *Zwitsersche* Troupen, in *Franzen* dienst zynde, niet als *Zwitschers*, maar als *Franfche*, zo wel in opzigt van Soldy, als anderszints, voortaan zoude aangemerkt werden; in diervoegen, dat den Koning dezelve over al, en wanneer het hem mogt behagen, konde gebruiken. Ook hadden zig de *Roomfche* Kantons verbonden, om met geen andere Mogentheden van *Europa*, zonder verlof van *Frankryk*, eenig Verbond te maken; desgelyks, datze ten allen tyde, des nodig zynde, een vryen doortogt door hare Landen aan de *Franfche* Troupen zoude toelaten, mits dat haar alsdan tegens hunne Vyanden beschermde. De verdere omghegden, van dit vernieuwt Tractaat, zalmen door den tyd moeten gewaar werden. Ondertusschen had den *Franfchen* Gezant, na 't houden der vrolyke maaltyden, ten opzigte van het meergemelde vernieuwde Tractaat, de gewone Penningen of Medailjes en Goude ketenen, aan de Roomfchgezinde *Zwitsersche* Gedeputeerden, en haar gevolg uitgedeelt; namentlyk, aan yder Gedeputeerden een Ketting en

1715. en Medailje, omtrent 80. Goude Pistoletten waardig, en 300. Ryks-
 daalders voor Ryks onkosten; aan hare Edellieden elk een Kleet en
 Ketting, gepryzeert op 40. Pistoletten, en 100. Ryksdaalders reis-
 gelt; mitsgaders aan yder Ruiters een Zilver Medailje, geschat op
 zes Ryksdaalders, en tot drinkgelt in contant nog zes Ryksdaal-
 ders.

Zo die wiert de voltrekking van deze zaak niet rugtbaar, of men
 bespeurde onder de Ingezetenen een algemeen misnoegen; hebbende
 de Geestelyken het Volk wys gemaakt, dat de Protestantische Kantons,
Zurig en *Bern*, alle derzelve Conquesten zoude moeten wedergeven,
 en 't welk nogtans tot nog toe niet gevolgt was, waar door deze Gee-
 stelyken veel te verantwoorden hadden. Het allerhartste voor 't ge-
 heele *Zwitsersche* Eedgenootschap bestont, dat zelf de geheele grond-
 vereeniging der gezamentlyke Kantons zig hier door gescheurt vont;
 te weten, het erkennen van *Vrankryk* tot scheidsman over de verschild-
 len, welke onder hun mogte opryzen; weshalven, om deze en meer
 andere gewigtige redenen, verscheide Magistraats Perzonen tegens de
 Artykelen, van die nieuwe Alliantie met *Vrankryk*, protesteerden, en
 hare Protesten lieten registreeren; over welke Stoffe verscheide Schrif-
 ten in 't licht kwamen, waar van den voornaamsten inhoud behelsde,
dat de Gedeputeerden zig met Goude Louizen laten omkooopen, en de Vryheit
van 't Land tegens Goud verruult hadden. Hier tegens hoorde men zom-
 mige Gedeputeerden, hebbende een ruime Contumptie gemaakt, over
 de gierigheid van den *Franschen* Gezant klagen, wyl ze van gedagten
 waren geweest, dat hy ten minsten wat rykelyker in de Beurs getalt,
 en, boven hare verteering, de Gifte wat groter gemaakt hebben zou-
 de; dog hy, in plaats van dit te doen, tragte deze onvernoegde *Zwit-
 sers* te zuffen met de volgende zedige Aanspraak, zwemende zeer wel
 naar eene Godvrugtige Predikatie.

IN de verscheidene bedieningen, welke ik tot hier toe by u lieden waargeno-
 men heb, is het altoos myne gevoeligste blydschap geweest, te zien dat uwe
 zorg, nevens die van den Koning mynen Meester, mede strekte tot de herstel-
 linge van uwe eenigheid, en de bevestiginge uwer vryheit.

Zulke wettige inzigten, en zo een roemwaardige bevytiging als de uwe,
 konde niet missen van den bystand des Hemels over u lieden te halen. Dee-
 ze heeft uwen arbeid begunstigd, en uwen yver gezegend: en zyne beloonin-
 gen straalen eindelyk uit, in de voleindinge van dat heilig werk, 't welk gy
 nu voltooid hebt.

Laat

Laat ons 'er niet aan twyffelen; Voortreffelyke Heeren, deze eendragtige overeenkomst der Mogendheden welke gylieden verbeeld, deze gelukkige overeenstemming der volken waar uit dezelve bestaan, en die Godsdienstige yver der hoofden welke dezelve regeeren, kunnen aan de menschelyke wysheit alleen niet toegeschreven werden. 't Komt alleen de hand des Almagtigen toe, zulk een zeldzaame overeenkomst onder de menschen te formeeren; 't is de kostelykste gave zyner Voorzienigheid, en het onseilbaarste onderpand zyner gunsten. 't Is dan aan die Opper-Mogendheit dat ik alhier den regtmatigen lof opdrage, dien ik kom geven aan de wysheit, den yver, en de doorzigtige Godvrugtigheit, welke gylieden in het gantsche beloop dezer gelukkige onderhandelinghe hebt laten blyken. Ik verwonder my, zelfs in 't beginfel van alle deugd, over de deugden die ik in u lieden pryze: en myne pryzingen hebben hier geen ander voorwerp, dan dat van de toejuichingen, waar van gy zelve uwe altaren hebt doen weergalmen.

Ondertusschen moet ik het zeggen, Voortreffelyke Heeren, een gevoel van droefheit schynt de zuiverheit myner blydschap te dezer tyd te stooren. Ik en kan aan het geluk, 't welk ik nu heb van my onder u lieden te bevinden, niet denken, zonder ook te denken aan 't nakend oogenblik dat 'er my van afscheiden zal. Ik govoel, zeg ik, hoe ondragelyk die verwydering my wezen zoude, indien ik zoude moeten besluiten eene Natie, die my zo waard is, uit het gezigt te verliezen, en indien het belang van uwen gantschen Staat niet een nodig verband maakte, tusschen den dienst welken ik verlaat, en dezen dien ik ga waarnemen.

Alle Vorsten welken de Godsdienst aankleeft, en welke de gezonde Staatkunde verligt, moeten uwe behoudenis met dat zelfde oog aanzien, waar mede de Koning myn Meester uwe voordeelen, en uw geluk, altoos aangezien heeft. De weldaden zyner Majesteit zouden voor hem verlooren zyn, indien ze voor u lieden verlooren waren: en uwe verswakking zou niet minder verderfelyk zyn voor alle uwe gebuuren, dan nadeelig voor zulken trouwen Bondgenoot. Om dan u lieder Mogendheid op onwrikbare fondamenten te bevestigen, heeft zyne Majesteit geacht uwe kragten te moeten her-eenigen, door het her-eenigen van uwe harten. Hy heeft geacht niet beter te kunnen treden in de beoogingen der Voorzienigheid, die uit de verscheidene Staaten, waar uit gy lieden geformieert zyt, eertyds maar een eenig Vaderland, en om zo te spreken, maar een huisgezin maakte, dan door u lieden te ontwakten dien zelfden geest van eendragt, welke zo gunstig voor uwe roemrugtige voorvaderen was. God, de Stigter der Vreede, zal zyn werk niet onvoltooid laten; en eene onderneeming, zo regtmatig, en zo heimelyk begonnen, kan aan geen zekerder hand toevertrouwd werden, dan aan die van den regtvaardigsten en Godvrugtigsten van alle Monarchen.

Laten wy onze gebeden vereenigen, Voortreffelyke Heeren, voor het lang duuren van zulk een leven, dat zo nut voer ons gemeen geluk is. Onderdanen, Bondgenoten, gebuuren, wy hebben alle een en 't zelfde belang, by al dien het waar zy, dat de gemeene ruste ons waard is. De Hemel geve dat de

1715.
 May.

jonge erfgenaam zyner Moogendheit , eens erfgenaam zyner deugden werde , en dat hy tyd hebbe om onder zulken grooten Meester te leeren , dat dit de ware konst van regeeren is , God te laten regeeren , de gerechtigheit te handhaven , en de Vreede te doen bloeyen.

Dezen *Franschen* Minister had ook al eenige pogingen gedaan , om de Protestantische Kantons , *Zurig* en *Bern* , door aan dezelve , onder de hand zeer voordeelige Conditiën , en groote Privilegiën te beloven , tot diergelyken daad te bewegen , dog deze ongemeene voorstellen waren door die beide Kantons rondbortig van de hand gewezen ; doende in tegendeel aan de respectieve Hoven van *Weenen* , *Prusschen* , *Groot-Brittanniën* en *Holland* , kennisse geven van deze gevaarlyke Alliantie , en dat ze zig tot geenderhande onderhandeling met *Frankryk* , buiten kennis dezer hooge , en inzonderheit van de twee laatstgemelde Zee-Mogentheden , zouden inlaten ; hebbende ten dien einde den Heer de St. Sappotin naar 't Keizerlyke Hof gezonden , om aldaar alle efforten aan te wenden , tot verkryging van eene behulpzame hand , en om eens een vast en volkomen vergelyk met den Abt van *St. Gal* te bewerken ; wyl zy zig bekommerden , dat dien Abt zig wel mogt bedienen van de voordeelen , door de *Roomsche* Kantons aan *Frankryk* toegestaan , en die Kroon als Scheidsman , ten beste van hem , te verzoeken ; 't geen voor een gevaarlyke nasleep , en een onvermydelyken Oorlog deed vrezen ; tragtende ook hare Alliantien , in de Jaren 1474. en 1477. met het Huis van *Oostenryk* opgerigt , zonder tot dat van *Frankryk* eenige genegentheit te laten blyven , te vernieuwen.

Den Grave van *Luc* had eindelyk , door een brief van zyn eigen hand , van de vernieuwing der voormelde Alliantie met de *Roomsche* Kantons , aan die der Gereformeerde , *Zurig* en *Bern* , kennisse gelieven te geven ; behelzende dien brief wel ten voornaamsten , dat zyne bezigheden hem den tyd niet hadden gelaten , om de Protestantische Cantons de vernieuwing der Alliantie , tusschen *Frankryk* en de *Roomsche* Cantons , te laten weten , behalven dat het zyne bedenkykbeden had hen daar van te schryven ; dog ingevalle zy begeerig mogten wezen , om deswegens meer narigt te mogen hebben , zo wilde hy aan hen zynen Secretaris *Martiniere* wel zenden , die haar alsdan toonen zoude , dat deze Alliantie het gantsche lighaam der *Zwitschers* ten hoogsten nut en voordeelig was. En ingevalle de Protestantische Cantons iets byzonders tegens de voornoemde Alliantie

1715.
May.

liantie hadden in te brengen, en dienaangaande de Mediatie van Vrankryk begeerden, zo wilde hy dezelve zeer gaarne daar in dienen, voor dat hy van Parys naar Weenen zoude vertrekken; aangezien de gunst, gedurende zyn Gezantschap in Zwitserland bewezen, hem daar-toe ten hoogsten verpligte &c. De Geheime Kamer besloot, om, op dit hoflyk en gewichtig schryven van den Franschen Gezant, haar antwoord met een expresse naar Solosburn te zenden; bevelende dien expresse, van aldaar niet langer te vertoeven, als dat hy een blyk van de overlevering zynes briets, van den Secretaris der Ambassade zoude hebben ontfangen; gevende in dien antwoord brief te kennen, dat de Gereformeerde Zwitsersehe Cantons standvastig bleven by haar besluit, om de eeuwige Vrede, en vernieuwde Alliantie in't Jaar 1663, tuschen Vrankryk en Zwitserland gemaakte, te onderhouden en na te komen: en, indien den Heer Ambassadeur goed vond, om aan haar de thans vernieuwde Alliantie gemeen te maken, dat zy zyn Exellentie verzogten zulks schriftelyk te willen doen: voorders, wat de hereeniging van 't Zwitserisch Eedgenootschap aanging, dat zy geloofden niet verbroken nog gekrenkt te hebben de Vrede te Arras gesloeten, welke de grondslag van de Unie most zyn. Den Grave van Luc, dit antwoord ter hand gekomen zynde; liet door een weder schryvens weten, dat hy nodig had gevonden, om't zelve antwoord naar't Fransche Hof te zenden; en dat, wanneer hy van den Koning daar omtrent eenige ordre of bescheit ontfing, hy zulks aan haar zoude doen verstedigen.

DOOR het doen gevangen nemen, en het Bannen van eenige Priesters, heeft men gezien, in wat ongerustheit de Janzenisten en Jezuiten dit Koningryk thans hadden gebragt. Den Heer Amelot, naar Romē gezonden, om wegens de Pausselyke Constitutie eenige verklaring, verzagting, of verandering te bekomen, had dat oogmerk niet kunnen bereiken; ontfangende den Koning, den 23. April, uit handen van den Nuntius, de laatste verklaring des Paus, op de Memorien aan hem door gemelden Heer Amelot overgeleverd; by welke verklaring den H. Vader standvastig bleef in zyn begeeren, tot aanneming van deszelfs Bulle, met tusschenkoming of assistentie van des Konings gezag, en om de weigerige tot het aanvaarden van dien te dwingen. Den Kardinaal de Noailles, als hooft van de ondergedrukte party, had zedert nogmaals zeer ernstig de ontslagting van zyn geestelyke Ampten verzogt; maar dit verzoek was hem door den Koning

1715.
 May.

ning afgeslagen; begeerende zyne tegenstrevers, dat hy zig moft onderwerpen, vermits zyne Demiffie tot fchande, maar zyne onderwerping tot verheffing van de Jezuitsche Kerk zekerlyk zoude ftrekken.

By deze moeilijkheden, welke den Koning nu over de Verdeelt-heit der Geellelyken moest dragen, gevoelde zyn Majesteit nog een vry zwaarder laft omtret het verval der Finantien, en de noodzakelyk-heit om geld by een te zamelen. Hy vertrok den eerften May, ver-zelt van een geringe Hofstoet, en van deffelfs voornaamfte Raads-heeren, naar *Marly*, ten einde aldaar in meerder ftilheit deze beide gewigtige zaken ernftig te overwegen. Hier waren zedert verſcheide ontwerpen, rakende 't ſtuk van Finantie, op het tapyt gebragt; en onder anderen, dat alle de groote pagten met die voorwaarde zoude gefchieden, dat de Pagters voor af twee Millioenen moften opſchie-ten. Ook om 300 Ampten van loontrekkende Raadsheeren en Se-cretariffen des Konings, in 't jaar 1688. opgerigt, voortaan af te ſchaf-fen, en 100. evenwaardige nieuwe bedieningen aan te ſtellen, mits dat yder van deze nieuwe Amptenaars 10000. Ecus contant moften beta-len. Een ander ontwerp verzekerde men dat 'er gemaakt was, ten opzichte de kas of Bank van Leeninge, tot het rembourzeeren, of ten minften tot het veranderen der Obligatien tegens den Penning 16. ge-negotieert, en dezelve te verwiffelen in Contracten, a 25. ten hondert, op het Stadhuis van *Paris*; welke Rezolutie niet lang agterbleef, maar door een Koninglyke Declaratie, waar van de voornaamften inhoud hier onder te zien is, bekrachtigt wierd.

1. **D**At van den dag af, dat deze Declaratie afgekondigd werd, alle de be-loften der gemelde kaffe, wanneer zy vervallen, op de ordinaris wyze ver-nieuwd moeten werden. Dat de Ontfanger dier kaffe den intrest tegens vyf ten honderd, die in de gemelde beloften begreepen zyn, tot aan den vervaldag zal betalen; en dat in de beloften, tot vernieuwinge gedaan, de intereffen maar zullen wezen tegens vier ten honderd.

2. Nademaal, tot betalinge der renten, en uitkeeringe der hoofd-zommen van alle de beloften der gemelde kaffe van Leeninge, ſpecialyk gefchikt zyn vier fols uit ieder livre van de Inkomften der pagten, en dat dit fonds van maand tot maand door de Pagters aan den Ontfanger Generaal van de gemelde kaffe ter hand gefteld zal werden, zo wil de Koning, dat alle de penningen, daar uit komende, alleenlyk tot dat gebruik zullen gefchikt zyn; zonder ergens an-ders toe gebruikt te mogen werden, onder hoedanig een voorwendzel, en om welke

welke reden het ook zonde mogen wezen; dewyl zyn Majesteit voor zig zelve, en voor alle zyne nazaten daar van renuncieert. 1715.
May.

3. Op dat de betaling der hoofdzommen van de gemelde beloften eenpariglyk, en zonder eenige preferentie mag geschieden, zullen de beloften, van vierendeeljaars tot vierendeeljaars, door 't lot getrokken worden, te beginnen met den eersten October dezès jaars 1715. opentlyk in 't Paleis van *Bourgoigne*, in 't byzyn van de Heeren le Rebours en de Bercy, 's Konings Raden van Staat, en Intendanten der Financien; zullende ten dien einde van tyd tottyd zo vele briefjes, als 'er aantekeningen zyn, gemaakt werden: En dewyl alle de beloften volgens de folios der aantekeningen genommerd zyn, zullen 'er ook zo veel briefjes als 'er beloften zyn, op de aantekeningen opzigt hebbende, gemaakt, en die briefjes dan in twee byzondere bossen gedaan, en te gelyk getrokken werden. En, op dat de houders der beloften verzeekerd mogen zyn, van de afbetaalinge der zelve, die ieder vierendeeljaars zullen getrokken werden, zal door de gemelde Heeren le Rebours en de Bercy een lyst van de aantekening, de nommer, en den vervaldag van ieder belofte, volgens 't lot te betalen, werden gemaakt, en de betaling door den Ontfanger van de gemelde kasse, volgens die lyst, geschieden. En dan zullen de beloften, die ten einde van ieder vierendeeljaars betaalt zullen zyn, aan de voorz. Heeren le Rebours en de Bercy moeten vertoon, en op de aantekeningen der gemelde kasse uitgeschraapt en vernietigt werden.

Nopende de Koninglyke Munt-briefjes, verloor, gedurende deze maand May, de Kas der Leeningen 75. de Assignatien op de Comptoirs van de Generale ontfangers 60. de subzittentie 77. en de Contracten op het Stadhuis van *Parys* 36. ten hondert. Voegd hier by de vermindering der Geld-specien, zedert het voorleden jaar 1714. zeer aanmerkelyk afgezet, zo most zulks altemaal een groot verval in den koop- en burgerlyke Neering-handel, mitsgaders gewigtige Bankroeten veroorzaken; hebbende onlangs alleen zekeren *Monfr. Raffard*, nalatende een schuld van twee Millioenen, zig zoek gemaakt. Onder deze Bankerouten wierden verscheide zeer bedrieglyk en schelmagtig bevonden; waar door het Parlement van *Parys* zig genoodzaakt vond, om een Arrest te laten drukken; daar in statueerende, dat alle *Pagiers of Bankiers, en zelf Kooplieden, die men, buiten toestemming van hare Crediteuren, bevond 16. Mylen van Parys, als publyke dieven, zonder eenige genade, zoudo worden opgehangen.* Ook had den *Controlleur Generaal* dezèr dagen verscheide malen aan zyn Logement doen komen, alle de *Duijsche, Italiaansche, en verdere voornaame Handelaars, om haar advys te hooren, en een middel uit te vinden tot het stuiten der voortgangen van deze disordres; welkers antwoord Conzonant hier op*

1715.
May.

uit kwam, dat de overgroote menigvuldigheid der Koninglyke *Alimt-briefjes*, verliezende dikwyls twee derde van hare waarde; grootelyks tot deze ongelukken voet gaven, en dat, om dit kwaad eenigzins te stremmen, het nodig was, die briefjens ten spoedigsten te voldoen en in te trekken; belovende hy daar op zyn naarstigheit te zullen aanwenden, en moedigde haar aan, om geduldig te blijven staan; willende yder protegeeren, mits dat de ongelukkige betaalden de Intresten van de Sommen, welke zy schuldig waren, tot dat men haar van de Koninglyke briefjes, met contant Geld, zoude ontlasten. Om deze wedergevinge te beginnen, zo liet den *Franschen* Staats Minister Desmarets twee nieuwe Declaratien des Konings publiceren, dienende tot verhooging van vier Stuivers per Livre, van alle de Regten der generale en particuliere Pagten. Deze uitvinding strekte weder tot een zware last voor 't gemeen, dog troostelyk, by aldien men 't zelve employeerde tot het boven gemelde oogmerk.

Madame des Ursins, alschoon uit het oog van 't *Spaansche* Hof gerequireert, moest evenwel de gramtschap van Koning Philippus nog bet gevoelen; want zyn *Fransche* Majesteit, ontfangende in 't laatst van April een Brief van gemelde desselfs kleinzoon, deed daar op haar aanzeggen, datze zig binnen korten tyd uit Vrankryk zoude hebben te begeven, om haar verblyf te gaan nemen te Keulen, Luik, of elders anders, waar het haar behaagde. Niet minder onverwagt kwam deze slegte boodschap haar voor, als die van haar eerste Ballingschap; dog den Koning deed midlerwyl haar in dit ongeluk troosten, en inzonderheit door het merkelyk vermeerderen van haar jaarlyks Pensioen, 't welk een considerable uitwerking op alle bedroefde gemoederen te weegbrengt; invoegen zy, aldus gesterkt, rezolveerde Vrankryk te verlaten, en haar verblyf te *Vitrecht*, in de *Zeven-Vereenigde Provinciën*, te gaan nemen. Het jaarlyks Pensioen bestond uit 5000. Ducaten door den Koning van *Spanjen*, en 40000. Livres door 't *Fransche* Hof, aan deze Princesse toegelegd.

GROOT.
 BRIT.
 TAN.
 NIEN.

ZYNDE hier weder gekomen tot *Groot-Britannien*, zo laat ons eerst de voornaamste Parlements-Handelingen vervolgen, en dan tot byzonderheden overgaan. Den 25. April presenteerde den Heer Secretaris van Staat Stanhope, aan 't Lagerhuis, de Memorien en Papieren, aangaande de Proceduuren gehouden, omtrent het sleggen van
 Duin-

Duinkerken &c. als mede die, rakende den handel van de *Zuidzee* Compagnie, en van 't *Affiento*; alle welke Stukken gerenvoijeert wierden aan de *Committée* tot de *Secrete* zaken, 't geen men ordonneerde te moeten zitten van dag tot dag, alſchoon het Huis zelf ware geadjourneert, en daar op adjourneerde het zig tot Maandag den 6 May; wanneer alle de Leden van 't Lagerhuis zig dien dag op hare Zitplaatzen moſten laten vinden, of dat de nalatige in de bewaringe van een *Sergeant* der wapenen zoude hebben te gaan.

1715.
May.

De *Lords*, of Leden van 't Hoogerhuis, vergaderden, volgens hare (a) laaſte dagſtelling, weder den 2. May, dog wierd op dien dag weinig verrigt; behalven dat den *Grave* van *Abingdon*, en nog eenige andere nieuwe *Pairs*, de vereiſchte Eeden aſſeiden en zitting namen; ook dat den *Grave* van *Nottingham* verzogt, om een *Bil* te mogen inbrengen, tot het doen ſchcheiden van zekere getrouwde *Juffrouw Maria Foreſter*, van haar wettige man *George Downing*, dog vermits het geval, waarom zy zulks begeerde, zeer byzonder was, zo wierd die zaak uitgeſteld, tot dat het Hoogerhuis zig voltallig zou bevinden, en waar op hare *Lordschappen* zig voor vyf dagen, of tot den 7. adjourneerden. Weder vergadert zynde, zo wierd over het verzoek van deze *Echtscheiding* den 9. beſloten, om aan den voormelden *Ridder Downing* agt dagen tyd tot verantwoording te geven. Het *Request* van gemelde *Juffrouw Foreſter* behelsde, dat haar *Lordschappen* gelieven wilde te vernietigen haar huwelyk, nademaal de koelheit, tuſſchen haar en haar man omſtaan, belet had de voltrekking van de huwelyke *Pligten*, en dat zy beide dierhalven tot de *Echtscheiding* genegen waren. De *Vader* van deze *Jonge Vrouw*, Voogd van den *Ridder Downing* zynde, en oordeelende geen beter *Fortuin* voor zyne *Dogter* te zullen opdoen, had dit *Huwelyk* nu al drie *Jaren* geleden gemaakt, en het minderjarig *Paar* doen ondertrouwen; waar na hy den *Jongen Ridder* buiten's *Lands* deed *Reizen*, tot dat hy zyn mannelijke *Jaren* zoude hebben bereikt: na welken tyd den zelve weer te rug gekomen, en, in plaats van de *Huwelyks-Pligten* te volbrengen, zo afkeerig van zyne *Bruit* bevonden was, dat hy haar voor zyn *Vrouw* niet begeerde te erkennen; en dus zy hare toevlugt nu tot het Hoogerhuis kwam te nemen. Zy was geweest *Staat Juffer* van de overleden *Koninginne*, en bekleede die *Plaats* thans nog by de *Prinſſe* van *Wallis*; invoe-gen die van 't *Hof*, en meer andere voornaame *Grooten*, voor haar,

om

1715
May.

om van deze Ondertrouw te mogen ontbonden werden, kragtig Solliciteerden; dog zommige Pairs, en voornamentlyk de Biffchoppen, konden daar toe niet verftaan, verklarende, nadien de Trouw met alle de vereifte Solemniteiten gefchied was, en dat 'er geen wettige oorzaak van fcheiding vertoonnd wierd, dat zy oordeelden het vry beter te zyn het Huwelyk te bevestigen, dan te ontbinden; zeggende eene dezer Prelaten, *dat de menfchen niet vermogten te fcheiden 't geene God had zamen gevoegt.* Zo dat men eindelyk goed vond, om Copie van dit Verzoek-fchrift der Jonge Vrouwe te geven aan haar ondertrouwde Man den Ridder Downing, en wyders deze tedere zaak tot den 16. te verfhuiven; op welken dag de Lords, met meerderheit van twee ftemmen, het Request van Juffrouw Maria Forfter verwierpen.

Vermits de geheyme Committée, aangefteft tot het onderzoeken van 't gedrag der vorige Ministers, langer tyd moftte befteeden, als men in den aanvang wel gedagt had, zo fcheen de tegenparty daar door zig te kittelen; durvende met woorden en gefchriften de opening van dit onderzoek uit tartten. Hier over zagmen de Thoris zeer fterk woelen, en niet minder wegens de (a) Proceduuren, onlangs tegens den Ridder Windham gehouden; zig bedienende van een vuilaardig Paskwil, getituleert, *Ironecé, of de eere en onpartydigheit van 't Huis der Gemeente, klaar voor oogen gefteft in de zaak van den Ridder William Wyndham.* Alleen't begin van dit kwaftig ftuk zal ons hier genoeg zyn.

(a) ziet
pag. 201.

DAt de vryheit der *Engelfchen* voornamentlyk afhangt van 't Huis der Gemeente; dat de Parlementen deze vryheit hebben behouden, zelf in d'allerzwaarfte tyden, uitgenomen die van Cromwels ufurpatie, en dat de gefteftheit van de wettige Regeering op 't uiterfte legt, als men dat regt, 't zy door Amptenaren of Hovelingen, die in dat Huis zyn, verkragt.

Dat, gelet op de middelen, in 't werk gefteft omtrent de laaftte verkiezingen, men alzo weinig ftaat moet maken om te zien een incorruptibel Parlement, als een incorruptibel Hof: maar dat men van de andere kant nooit hadde konnen geloven, dat eenige Cabale van luiden, die de eer hebben van Leden van 't Parlement te zyn, zig zo vinnig zouden hebben *aangekragt* tegens een van hare mede Leden, alleen om dat hy hadde gezegt, dat eene Proclamatie gevaarlyk is; als of 't hoogverraad was te fpreken tegens een Papier dat de naam draagt van G. . . . c.

Dat de tegenwoordige fecrette Committée de waare Copye is van die van den Jare 1641, en dat die de laaftte hand zal ftaan aan het werk dat de *Whigs* zo zeer behartigen: dat, gelyk als men in 't verkiezen van een fecrette Committée heeft

heeft gevolgt het voorbeeld van 't Parlement, dat dezelve handen bemorite met het bloed des Graafs van Strafford, en van den Koning martelaar, de Biffchophykheit vernietigde, en alle de wetten omkeerde, het ook apparent is, dat men nu ook alzo zal handelen, dewyl'er niets regtvaardigs is te hopen van luiden die menig gehad hebben tot Leden van de Committe te kiezen, alle van dezelve foort.

1715.
M. 17.

Men had daar tegens met den druk gemeen gemaakt de Artykelen van befchuldiging, ten tyde van Koning Karel de II. toenmaals door 't Lagerhuis tegen den Opperthezaurier Danby geformeert, latende aan den Lezer, of omtrent die befchuldiging niet eenige overeenkomst zy met het bedryf van het onlangs boosaardig Minifterium.

1. **D**at hy op een verraderlyke wyze zig zelve de Koninglyke magt aanmatigde, door 't verhandelen van zaken van Vrede en Oorlog.

2. Dat hy verraderlyk poogde de oude en welgestelde form van Regeeringe om verre te ftooten, en in plaats daar van een eigen goeddunkelyke en tirannifche wyze van regeeringe in te voeren.

3. Dat hy verraderlyk poogde het by een komen der Parleumenten te verhinderen, en daar door de gefteltenis der Regeeringe te veranderen. Dat hy ook eene Vrede voor den *Franfchen* Koning voorftelde en bewerkte, om 't welk te doen hy voorhad een groote fomme van dien Koning te verkrygen, om daar door in staat te zyn van zyne verraderlyke aanslagen te handhaven.

4. Dat hy het bewys van 't fchrikkellyk verraad der Pausgezinden verraderlyk bedekte en fmoorde.

5. Dat hy 's Konings geld verkwifte, door groote fommen voor onnodige jaargelden en geheime dienften uit te geven, ter beloop van 231. duizend 602. pond sterl. in de tyd van twee Jaren; en dat hy, buiten de bekende wyze van Exchequer, een ganfchen tak van 's Lands inkomsten tot byzondere gebruiken aanleide, zonder in den Exchequer rekening daar van te houden, geheel ftydig tegen eene Acte des Parlements; dat hy twee van 's Konings Commiffariffen van een gedeelte der inkomsten verftak, om dat zy weigerden zyn onverantwoordelyk bedryf daar omtrent toe te laaten.

6. Dat hy door flinkte middelen verfcheide merkelyke vergunningen van erfenniffe uit de aloude inkomsten der Kroone, tegen de wetten des Parlements, van den Koning voor hem zelve verwierf.

Onderwylen zagmen het Parlement vast voortvaren tot het afdoen der onderhanden zynde zaken. In het Hoogerhuis verfcheen den Koning den 21. en 't Lagerhuis daar ook ontboden hebbende, gaf zyn Majesteit de toeftemming op de Landtax-bil, en nog twee andere.

1715.
 May.

By deze gelegentheit deed den Spreker van 't Lagerhuis, volgens gewoonte, een korte aanspraak tot den Koning, hem gelukwenshende, over zyne Vreedzame bezitting van den Throon; met byvoeging, dat, nadien zyn Majesteits getrouwe Gemeentens geresolvoert waren, om zodanige onderstanden te verzorgen, als tot den dienst van dit jaar wierden vereijst, zy reeds 900000. Ponden Sterlings, als een gedeelte van hare Landtax, toegestaan hadden; verzoekende dierhalven, dat zyne Majesteit die Bil geliefde te bekrachtigen. Deze zomme was den zelven dag in de Exchequer tegens vier ten hondert al ingeteekent; en, zo dra den Koning was weg gegaan, adjourneerden zig de Lords. tot den 24.

Nu tot byzonderheden. De aanhangers van Mylord Bullingbroke hadden een brief, voorgevende als of die aan den Lord Stanhope was gezonden, gemeen gemaakt; welkers voornaamste Substantie hier geplaatst diend.

DAt hy nooit gemankeerd had, nog in zyn genegentheit tot de Successie van het Huis van *Hanover*, nog in 't ontzag, dat hy aan zyn geheiligde Majesteit schuldig was. Dat, indien hy, wanneer hy de eer had, van de overleden Koningin te dienen, zig zomtyds eenige al te harde en onvoorzigtige woorden had laten ontvallen, hy zig durfde vleien, dat men deze drift zal toeschryven aan zyn jongheit, en de vlugge yver van zyn inborst; betuigende te goeden *Engelsman* te zyn, om ooit gedagten gehad te hebben, van iets te doen, dat tegens 't belang van zyn Vaderland streed; en, zo hy in zekere gevallen zig al te verre ingewikkelt had, men zulks op hem niet wilde verhalen. Eindelyk, om aan de geheele waerelt te doen zien, dat hy, met zyn vrtrek uit *Engeland*, nooit voor gehad heeft, met de vyanden van den Koning verstanthouding te hebben, dat hy zig naar de kant van *Geneve* gong begeven; ter tyd toe, dat het zyne Majesteit, in zyne grote goedertierenheit, behagen mogt, hem zyne misdagten van onbedagtzaamheit en onbescheidenheit, waar aan hy zelf geloof niet onschuldig te zyn, te vergeven.

Onder 't examineeren van zyne Brieven, waren verscheide zeer railant, en daar in de gewigtigste Staatszaken zeer ichertzende behandelt. In eene daar van, aan den Heer Prior geschreven, vindmen, *Matthys* (dit was Priors doopnaam) *span al uw krachten in, om dat van den ondern Louys te verkrigen, of anders moeten uw vriend Robin* (denoteerende *Oxford*) *en ik byget opramen.* In nog een ander roemt hy, *van den Hollandfchen Leeuw haast voor zyne voeten ter neer gevecht te zullen zien.* Onderwylen toonden de Graven van *Oxford* en *Strafford*, mitsgaders den Hertog

Hertog van Ormont, en den gewezen Kantzelier Harcourt, ten Hove nog al goede mynen, verschynende daaglyks in 't Hoogerhuis, en zig aantellende in 't byzonder wel gemoed te zyn; waar uit die van hare Cabale zig vleyde, dat de zaken, welke men tot lafte van deze groote Perzonagien wilde voortbrengen, wel moude blijven smoo-
ren.

1713
Maj.

Den 23. April overleed, in den ouderdom van 67. jaren, den Marquis van Wharton, Lord geheim Zegelbewaarder en Kabinet-Raad des Konings. Hy was een groot Staatsman en een byzondere Vriend van zyne Majesteit; een yverig voorstander van zyn Vaderland, en een gellage Vyand van het Pausdom, van arbitraire Magt, en van *Frankryk*; zynde een van de eerste geweest, die zig in 't jaar 1688. voor den Prins van Oranje verklaarde, en had ook meerder yver en standvastigheit, dan eene van zyne Lands-luiden, getoond, om de Successie van de *Groot-Britannische* Kroon, op 't Huis van *Hanover* te ondersteunen. De Whigs erkenden hem als Hoofd van hare Party, en de Thorisals haren grootsten tegenstrever; dog geen van beiden, ja zelf zyn ergste vyanden, konden niet ontkennen, dat hy ongemeene talenten bezat, om in 't openbaar te spreken; weshalven den Koning een zyner beste vrienden, en het vorige Ministerium een van hare gevaarlykste vyanden, kwam te verliezen.

Den Grave van Peterburg, na desselfs te rugkomst uit *Spanjen* en *Frankryk*, in des Konings ongenade gevallen, wierd, op zyn eerste verschyning aan 't Hof, door den Lord Townshend, ter ordre van zyn Majesteit, aangedient, van zig niet meer ten Hove te laten vinden, en afstand te doen van zyn Regiment Dragonders; waar op hy kort daar na by den Koning gehoor verzogt, en hem zulks toegeestaan zynde, zoo gaf hy zyne Commissie, van Kolonel, zonder een woord te spreken, aan zyn Majesteit zelfs over, die dezelve aannam en mede stil zweeg.

Den 22. April zagmen de Ridder Heatcoat en Peers, verzelt van de voornaamste Leden der berugte Artillery Kompagnie, en met groote Statie, den Prins van Wallis gaan Complimenteeren, wegens dat zy hem tot haren Kapitein Generaal verkoren hadden. Zyn Koninglyke Hoogheit ontving haar minlyk, en schreef met eigen hand zyn naam en voormelde kwaliteit in haar boek; volgende daar in het voorbeeld van Karel de II. als hy nog Prins van Wallis, en van James de II. als

1715.
May.

berg by *Temple Bar* gingen, alwaar een prachtige maaltyd gereet gemaakt was. Zy gasteroerden daar lustig, drinkende op de gezondheid van den Hertog, wiens Verjaardag zy vierden, en op alle de Thorys, waar voor zy sustineerden eenige agting te moeten hebben. Tegens den avond kwam een deel gepeupel (buiten twyffel daar toe bestelt) op de Markt van *Newgate* te zamen; gaande in alle Huizen geld afvorderen, tot viering des geboorten dag van den Hertog van Ormont; zynde ondertusschen ook bestelt, dat de klokken der Abdy van *Westminster* moesten luyen. Dit gepeupel trok, van *Newgate* Markt, naar *Newgate* Straat, daar het Wapen van den tegenwoordigen Koning G B O R G, voor het Huis zyner Drogist, hing; 't welk zy met drek en steenen, gemengt met verschrikkelyke Scheldnamen, zodanig attaqueerden, dat het wel haast verbroken, en niet een glas in 't huis heel bevonden wierde; plegende mede diegelyke uitsporigheden aan het huis van een Lakenkoper in de *Ave Maria Straat*, daar het beeld van *St. George* uitstak.

DUITS-
LAND.

(a) zint
Mag. 218.

DE reize van den *Turkzen* Aga Ibrahim, naar (a) 't Keizerlyke Hof, beginnende te avansceeren, zo ontvingmen in 't laatst van April te *Weenen* een lyst, van 't gene hy dagelyks vorderde tot onderhoud; te weten, onder meer andere Sotternyen, zekere kostelyken Balzem, om in zyn Koffy te mengen, en welke ter week meer als 600 *Duitsche* Guldens zoude bedragen; dog zyn geheel defroyement hadmen geregelt op 83. *Rynse* Guldens daags, en daar mee most hy te vreden zyn. Deze *Turkzen* Aga, met zyn gevolg, sterk 22 Perzonen, verscheen eindelyk den eersten May te *Weenen*, muntende by, door zyn vervaarlyken bult, zeer kennelyk uit; en, komende in de aangewezen verblyfplaats, wierd hem een wacht van 20. man toegestaan. Terwyl nu het Keizerlyke Hof gaarne van het oogmerk der *Ottomanssche* *Porte* wat meerder opening had, zo bleef den tyd, wanneer dezen Gezant by den Keizer ter audientie zoude toegelaten werden, nog onbepaalt, en 't welk denzelve aan verscheide omstandigheden scheen bemerkte te hebben, wyl hy al gedreigt had, van weder te willen vertrekken; dog men tragte hem op dees of gene wyze op te houden.

Midlerwyl had het Hof van *Weenen* ordres afgezonden, dat de Keizerlyke Troupen zig gereet houden, en de atgelegenste ten eersten

mar-

1755.
May.

marcheren moften, om in't kort by *Salankemen*, aan ~~de~~ zyde van de Rivier de *Sau*, tegens over de Vefting *Belgrado*, een kampement te formeeren; werdende met veel fpoed de Magazynen te *Segedin* en *Esfek* aangevult; zullende dit Leger, verzamelt zynde, 80000. man fterk wezen; waar door den Keizer wilde doen zien, dat hy in ftaat was, om de bedriegelyke handelingen van het *Turkze* Hof tegen te gaan, en't zelve af te leiden, van niets tegens *Polen* te ondernemen. Evenwel; om den voormelden Gezant nog wat te believen, zoude men hem gehoor geven by den Prins *Eugenius*, als Prezident van den Keizerlyken Krygsraad, en wel in de kostelyke Tenten van dien Prins, onlangs uit *Hongaryen* gebragt, en gevonden onder de Goederen van den gewezen Hofpodar van *Wallachyen*, welke Tenten den Keizerlyken Generaal *Steinville* gekogt, en aan den Prins *Eugenius* gezonden had: zynde dezelve vier in getal, in de thuin van zyn Hoogheit opgeregt, te weten, een om gehoor daar in te verleenen, een om in te fpyzen, een om in te fapen, en een tot extra daaglyks gebruik, hebbende by inkoop 15000. Florinen gekoft, en was daar aan zedert nog wel 30000. Florinen veronkofft. Hier op zag men de gehoor-hebbing den 13. May voor de eerftemaal gefchieden, dog niet in de even gemelde Tenten, maar in het Palys van den Prins *Eugenius*; werdende den *Turkzen* Gezant uit deffelfs Logement; ftande in de *Leopoldiner* Voorftad, met twee karoffen afgehaalt, verzelt van zyne Domifliken en Stoet, zo te voet als te paard; ook ging voor de Koets, waar in hy perzoonlyk zat, een Chaja, zittende mede te paard, dragende met beide handen opentlyk de brieven van Credentie, Jeggende in rood Saryn. Men leide hem naar't Paleis van den Prins *Eugenius*, waar de Giarde, tot aan weerzyden van de trap gerangeert, het geweer prezen- teerde. Uit de Karos tredende, wierd hy op de trap door twee Officieren van de Rijks-Hof Kantzelarij, als Commiffariffen tot de receptie, uit de naam van zyn Hoogheit in de *Hoogduifche* taal verwelkomt, en waar op hy door den Keizerlyken Tolk *Schmidt* met gelyke beleeftheit, buigende het hoofd, antwoorde. Men liet wyders voor af gaan den voormelden Chaja briefdrager, geaccompagneert van twee andere Turken, d'eene ter regter, en d'ander ter linkerhand. Hier agter volgden den Heer *Harena*, Keizerlyken Commiffaris van de Defroijeering, en den Keizerlyken Tolk; voorts den Aga *Ibrahim* zelfs, geconduifeert door twee Turken, die hem onder de armen tot

in

1715.
May.

in de Audientie-Kamer bragten. Den Prins Eugenius, verzelt van veel kostelyk uitgedofchte Generaals, Officieren en Adel, zat in een Armstoel, onder een verhemeltzel van rood fluweel met goude Franjen; dog ziende den Aga nadaren, zo stond hy op, nam met behoorlyke reverentie den hoed af, ging weer zitten en dekte zig. Den Aga, den Brief uit handen van den Chaja nemende, kuste dezelve, drukteze tegens zyn voorhoofd, en reikteze eindelyk, met diepe buigingen, aan den Prins Eugenius over; die dezen brief weer overgaf aan den Heer Keizerlyken Hof-Krygsraad van Ertel, staande aan zyne linkerhand. Voorts zette zig den Aga, op aanwyzing van den Prins Eugenius, in een stoel zonder Leuning, en werd daar op, na een kort minlyk gesprek, 't welk door middel van den Keizerlyken Tolk geschiede, weer in de vorige ordre naar zyn Logement geleid, alwaar hy in't openbaar spysde.

NOOR.
 DER
 KROON.
 NEN.

(a) ziet
 pag. 275.

T R R W Y L men aan 't Hof van *Pruiffchen* in beweging was, om alles te vervaardigen, wat tot de Veldtocht tegens de *Zweden* benodigde, zo ontving den Koning van *Pruiffchen* den 28. April een brief van zyn *Zweedsche* Majesteit, aantoonende daar in de redenen, die hem genoodzaakt hadden, om de *Pruiffische* van (a) 't Eiland *Uzedom* te verdrijven. Of nu deze redenen eenig genoeg aan den Koning van *Pruiffchen* toebragten, bleef onzeker; immers men staakte daar op aantsonds het inschepen van 't Kanon en Mortieren, brengende zelve eenige hondert centener Buskruit weder in de Magazynen. Onderwyl en had zyn *Pruiffische* Majesteit alle de Officieren, en 't gene tot zyn Leger behoorde, voor af naar *Stettin* gezonden, werwaarts hy zelf in Perzoon den 28. April 's morgens volgde. Den eersten May kwamen twee Regimenten voor de Poorten van evengemelde Stad, en wanneer hare Bagacie en verderen trein daar verscheen, zo trokkenze een grote halve myl opwaarts tot omtrent een plaatsje *Krekau* geheeten, alwaar zedert den vorigen dag reeds eenige Ruitery zig gekampet had, om het begin van 't Leger te formeeren. 's Middags kwam den Koning in dat Leger, 't welk in 't geweer stond en een korte exercitie deed; zijnde deze Troupen binnen den tijd van drie dagen tot 16000. man aangegroeit; rydende zyn Majesteit den 2. May door *Stettin* naar *Dam*, om de Ruitery, leggende toen omtrent die plaats, te bezigtigen. Hy reverteerde kort daar na weder binnen *Stettin*, daar hy

hy aan 't Logement van den Grave Flemming aftrad , hēt middagmaal hield , en vervolgens weer naar 't Leger keerde. 1715.
May.

Vermits nu , uit het gedrag des Konings van *Zweden* , niet anders dan een gevaarlijken Oorlog te vrezèn was , zo had den Koning van *Pruiffchen* , om de Goddelyke byftand over zijne wapenen te verwerken , den zelven dag als hy uit *Berlyn* vertrok een algemeene Boet- en Beden dag doen uitschryven , navolgens dit Patent.

NAdien tuffchen Ons en den Koning van *Zweden* , zedert eenigen tyd , een en andere Differenten zyn ontstaan ; tot welkers bylegging wy dog alle minzame middelen by der hand hebben gevat , en het aan Ons niet laten man-
 queren , 't geen tot derzelve billyke vereffening eenigzints had kunnen dienen ; dog van de *Zweedze* zyde onze Voorfagen , indien niet geheel verworpen , egter van d'eene tyd tot d'ander , onder allerhande nietige Pretecten en ver uitzie-
 nende beloften , de positive verklaring gediffereert is geworden , tot dat einde-
 lyk eenige onzer Troupen (zwygende van andere dwangmiddelen) van dezelve zyn overvallen en aangegrepen ; weshalven Wy dan ook in de Naam des
 Alderhoogften eindelyk hebben moeten rezolveren , tot befcherming onzer
 Landen en Volkeren , ook tot te rugdryving en afhouding van dezen tot Ons
 dringenden Vyand , en tot wederbrenging van een finale en zekere Vrede , als waar
 heen onze eenige oogmerk ten alle tyden gerigt is geweest , onze Veldtogt aan
 te vaarden : gelyk Wy nu hier toe , voor alle dingen , des Grooten Gods ge-
 nadige en sterken byftand van nooden hebben ; op wiens genadigfte hulp Wy
 ons enkel en alleen in deze onze geregte Zaak verlaten ; zo hebben Wy ook
 allergenadigft gerezolveert , dat een Algemeene extraordinaire Boet- en Bede-
 dag in alle onze Provintien en Landen gehouden zal werden , en zelfs ook in
 deze onze Residentie en naaft omgelege Provintien , Steden en Plaarzen , al-
 waar dien aangaande de behoorlyke Vervoeging nog tydg genoeg gefchieden
 kan , op heden , als Zondag , over agt dagen , die wezen zal den 5 *Mey* , op
 welke dag Wy ook de Boet- en Bede-dag by onze Armee zullen laten houden ;
 dog in de verder afgelege Provintien en Landen op den eerst volgende
 Zondag , zo haaft als deze onze Ordre in yder Provintie behoorlyk gepubliceert
 zal kunnen werden . Gy hebt ook dienaangaande ten eerften de behoorlyke
 Vervoeging in uwe Plaats te doen , dat deze Boet- en Bede-dag van u vurig-
 lyk gehouden , een convenable Text daar toe gekozen , en de Gemeente na-
 drukkelyk van u aangemaant moge werde , God den Alderhoogften met her-
 e aan te roepen , dat hy Ons en onze Troupen op deze onze Veldtogt by
 zene zo geregte zaak met zyn H. Engelen wil geleiden , alles tot zyns H. Naams
 Eere , tot onze en onzer Landen zekerheit en welvaren , ook wederbrenging
 en vafftelling der gemeene Rust in deze Quartieren strekkende Raadflagen en
 Ondernemingen met een gelukkig succes bekronen , onze en onzer Geallieer-
 de Armee voor alle gevaarlyke toevallen en krankheden bewaren , ook tegen

1719. onze Vyand , die regt op Ons aandringt , gelukkige Zegen verleene , en daar
 May. door tot een bestendige zekere Vrede weer in genade helpen.

Gegeven te Berlyn den 28. April 1719.

Ondertusschen dat de *Zweden* , door het bezetten van 't Eiland *Uzedom* , goede gelegenheit hadden , om van daar het Eiland *Wollin* te doen bezetten , en 't welk haar een open deur gaf , om door *Agier-Pomeren* in *Polen* te kunnen dringen , zo was den Koning van *Pruiffchen* hun daar in voorgekomen , met het derwaardszenden , na het volkomen formoeren van de Armée , van negen Battaillons en vijftien Escadrons , onder den Generaal *Arnheim* , die zijne ordre ook zedert uitgevoerr , en het gemelde Eiland *Wollin* , zonder eenige de minste ombragie , in bezit genomen had. Desgelyks was door zyn *Pruiffische* Majesteit , alvorens hy tot eenige feitelikheden overging , op de Ryks Vergadering te *Regensburg* bekend doen maken.

DAt , uit het geene onlangs ten opzichte van het Eiland *Uzedom* voorgevallen was , genoegzaam bleek , dat de Koning van *Zweden* naar geen vergelyk luisteren wilde ; dat derhalven zyn *Pruiffe* Majesteit deszelfs Leger by *Sietsin* had byeen getrokken , om de verdere voornemens van dien Koning tegens *Pruiffen* , en andere naburige Landen , af te keeren , en dat ten dien eindenog eenige *Saxische* Regimenten zig by de *Pruiffische* voegen zouden. Voorts dat de eerstgemelde Koning ook wydlopig aan den Keizer geschreven , en van al 't gene , zedert de te rugkomst des Konings van *Zweden* uit *Turken* , tusschen die twee Kroonen in *Pomeren* voorgevallen was , omstandig berigt gedaan had ; en dat hy , vermits men den Koning van *Zweden* tot nog toe niet had kunnen bewegen , om van eenen inval in *Polen* of *Saxen* af te slaan (waar door het *Roomse* Ryk , het welk onlangs door de *Badenze* Vrede eenigzints in rust was gestelt , ligtelyk op nieuws zoude kunnen werden ontrocrt) zyn Keizerlyke Majesteit had verzogt , dat hy , als Ryks Opperhoofd , door deszelfs hoge bemiddeling , den Koning van *Zweden* zo verre wilde bewegen , om zodanigen inval in *Polen* of *Saxen* niet te ondernemen , in welk geval de Koning van *Pruiffen* ook in rust blyven , zyne Wapens aanstonds neerleggen , en dezelve tegens niemand meer gebruiken zoude &c.

Eer wy met deze Landzaken verder gaan , zo dient tusschen beide gesproken van een Zee gevegt , tot nadeel der *Zweden* , en voordeel der *Deenen* , onlangs voorgevallen. Hier toe zullen dienen de twee ondervolgende verhalen , 't eerste van een *Deens* Zee kapitein , en 't ander

ander van haren Schout by Nagt Gabel zelf, die het Esquader commandeerde, aan zyn *Deensche* Majesteit overgelevert. 1715.
Mey.

Aan boord van 't Deens Konings Schip, de Prins Karel, ten Anker liggende by Fredriks Oort, den 26. April.

Den 15. dezer gingen wy, met acht Oorlogschepen en drie Fregatten, onder den Schout by Nagt Gabel, van de Ree van *Koppenbagen* onder zeil.

Den 17. kwamen wy onder *Bornholm* ten anker. Dien dag kregen wy be-
rigt met een Advysjagt, dat vier *Zweedse* Oorlogschepen en twee Fregatten, onder *Travemunde* lagen.

Den 18. 's morgens ten vyf uuren, ligheden wy onze Ankers, om de Vyanden op te zoeken, dog wy wierden door sterke tegenwinden zo zeer opgehouden, dat wy het *Zweedse* Esquadre, onder den Schout by Nagt Graaf Wagtmee-
ster, niet voor den 24. 's morgens, ontrent ten vyf uuren, tusschen *Femeren* en *Laland*, in 't gezigt kregen, op ons aan laverende, om ons aan te tasten.

Nadien wy het zelve voornemen hadden, zo maakten wy ons gereet om de Vyanden eerst op 't lyf te vallen, waar toe ons wind en stroom zeer gunstig waren. Ten twee uren na de middag liet de Heer Gabel de Bloedvlag wagen, en begroetede den *Zweedzen* Schout by Nagt met negen Kanonschoten. De Commandeur Dykman moest, met het Schip de Prins Karel, den eersten aanval beginnen. Het gevegt, dat zeer hevig was, duurde tot half tien uren 's avonds, wanneer de duifternis ons scheidede: wy gingen vervolgens wat van den Vyand afleggen, en maakten ons gereet tot een tweede gevegt.

De *Zweden* zetteden ondertusschen hunne zeilen by, en zогten door de Belt te ontkomen; maar wy, hen op de hielen volgende, zo moesten zy eenen anderen koers nemen, en zeilden, met alle de vier Oorlogschepen en de twee Fregatten, twee mylen van *Frederiks-Oort*, aan de *Hollandsche* Wal op de grond, met voornemen om hun Volk aan Land te werpen, en zo door te gaan; dog, door de Strandwagten verhindert zynde, kapten zy hare Masten over boord, en de Schout by Nagt Wagtmee-
ster streek, 's morgens ten half negen uren, zyne Koninglyke Vlag; en hysten de witte Vlag op, terwyl de andere Schepen sinne Wimpels ook lieten zakken; waar op wy aan haar boord kwamen, en al het Volk krygsgevangne maakten.

Zy waren 3000 mannen sterk geweest, en van alles wel voorzien. Zy hebben ontrent 1000 doden en gekwetsten, en wy niet meer als 250; zo dat wy eene volkomen Overwinning hebben behaalt. Wy zyn nu bezig met het verdeelen van de gevangens, en met arbeiden om de op strand gezette Schepen vlot te krygen, en dezelve onder *Frederiks-Oort* in de Have te halen.

Nu volgt het Verhaal, of Rapport, van den Schout by Nagt Gabel, aan den Koning van *Deenmarken* geprezeenteert.

1715.
May.

Den 23. April was de wind Noord-Noord-West; wy laveerden met de grootste moeite, tusschen *Femerens* en *Rode-zand*, om den vyand, die agter *Femerens* omtrent *Heiligenbaven* ten Anker lag, by te komen. Nademiddag wierden wy gewaar, dat uit de *Oostzee* op ons aankwam het *Zweeds* Oorlogschip, genaamt *Verden*, voerende in de 50 stukken Kanon; waar op ik zein deed, dat de Schepen *Ysland* en *Raa* op het zelve Jagt zouden maken; maar zulks wiert door de Nagt belet: kort daar na kwam de Kapitein *Wessel* berigten, dat de Vyand onder zeil was, om ons te naderen. Ik lag 's Nagts dwars over het Vaarwater ten Anker, en liet de *Fregatten* neffens het Schip *Laland* opzeilen, om den Vyand te obzerveren.

Den 24. 's morgens vroeg wederom onder zeil gegaan zynde, zagen wy de Vyanden, in slagordre gerangeert, en de wind tot haar voordeel hebbende, op ons aankomen, doende hun best om ons te naderen. De wind was toen Noorden, en het wiert ten eenemaal stil; zo dat wy van weerkanten genoodzaakt werden onze *Chaloupen* te gebruiken, om zo ras het doenlyk was by malkander te boegzeren. Tegens den middag draaide de wind tot ons voordeel na het Oost-Zuid-Oosten, en ik gaf ordre, dat de schepen de *Prins Karel*, *Ysland* en *Laland*, het *Driedeks Schip*; en de schepen *Fyen* en *Nettelblad*, de twee andere zouden aantasten, nemende ik de schepen *Prins Willens* en *Delmenhorst* tot myne ondersteuning; daar op deed ik zein om in ordre voor de wind te zeilen. De vyand lag ondertusschen stil, als of hy ons niet agtede, maar ik zeilde en front daar na toe, en detacheerde den Kapitein *Wessel* op den rechter, en Kapitein *Siwersen* op den linker vleugel, met bevel, dat onze Schepen meer zeil zouden maken, het welk geschiede. Toen ik de Vyanden op een halve myl genadert was, liet ik onder 't loffen van negen Kanonschoten de *Bloedvlag* wajen, en om dat myn Schip, de *Prins Christiaan*, zeer wel zeild, kwam ik iets voor uit, en zocht den *Zweedzen* Schout by Nagt, die zeer stil lag, en my afwagtede, aan te doen. Het *Driedeks Schip*, beneffens de andere Schepen, begon den op my te kanonneren; maar de Schout by Nagt schoot nog niet. Ik hield myn kours, en zeilde in haar vuur; daar op gaf de *Zweedze* Schout by Nagt my zyne gantsche laag, waar van ik vyf doden, 15 gekwetsten, en drie Kanonschoten onder water kreeg, behalven dat vier van myne stukken van 24 pond *Yzer* onbruikbaar wierden gemaakt, en myne *Bloedvlag* afgeschoten; dog ik bleef nog al by myn kours, tot dat ik oordeelde, dat de Vyanden wederom geladen hadden; toen stak ik by, gaf den Schout by Nagt myne breede laag, en zeilde tot dat ik hem door alle zyne Stukgaten konde zien; wanneer ik hem de gantsche laag op eenmaal gaf. Alle myne Stukken waren geladen met een ronde kogel, knuppel kogel en schroot zak; en de Graaf *Wagtmeeister* heeft naderhand zelfs gezegt, dat door myne eerste laag, van 36 man, die by hem op het halfdek geweest waren, niet als zes man waren overgebleven, zynde de overige gedood en gekwetst. Wy continueerden met elkander anderhalf uur lang op zy te leggen en te kanonneeren, en midlerwyle wicrd myne *Bloedvlag* nog twee-

1719.
May.

zweemaal afgeschoten; weshalven ik ordre gaf dat men dezelve zoud vastspieren. Ondertuffchen my den tijd te lang vallende, rezolveerden ik den Schout by Nagt aan boord te leggen; ten welken einde ik den Kapitein Rosenpalm met een Chaloup aan de Schepen, die my ondersteunden, zond, met bevel dat de eene den Zweedzen Schout by Nagt van voren, en de andere van agteren aantasten zoude, willende ik het van ter zyden doen. Daar op hield ik af; hy, zulks gewaar werdende, draaide met zyn Schip, om myne engering te ontgaan, maar hy was genoodzaakt onze Linie te passeren, en al het vuur daar van uit te staan. Ik herstelde my een weinig en atraqueerde vervolgens het Driedek Schip. Toen ik het zelve drie of vier lagen gegeven had, nam het de vlugt, en in plaats dat wy gantsche lagen gaven, deden dit laatste en de andere Zweedse Schepen maar vier of vyf Schoten. De Schout by Nagt schoot tweemaal met scherp na het Zweedse Driedeks Schip, maar het ging egter door. Ten zeven uren namen zy alle de vlugt, en wy vervolgden haar, met kanonnen, zo lang als wy zien konden. Daar na vergaderde ik onze Schepen byeen, en ging ten Anker, latende de Fregatten by den Vyand blyven, om op hem agt te geven.

's Morgens vroeg ging ik weer onder zeil; en vond de Vyanden by Bulke, een mijl van Frederiks-Oort, alwaar zy zeer bezig waren met hare Schepen op het Land te zetten, om niet te zinken; en zy namen hare Vlaggen af, en staken de witte Vlag op. De Graaf Wagtmceester wiert door den Kapitein Wessel by my gebragt, en toen hy in 't Schip kwam, zeide hy in 't Frans tegens my, *Mijn Heer, ik ben genoodzaakt my over te geven, ondertuffchen ben ik myn ongeluk nog gelukkig, dat ik my zie in de handen van een braaf Man.* Ik antwoorde hem in dezelve Taal: *Ik ben het niet die u gedwongen heeft, maar het zyn de Wapenen van mynen Souverain, die door de genade van God uwe fierheit hebben beteugelt, en, nadien zodanig een ongeluk u overkomen moest, ben ik blyde dat gy onder myne handen gevallen zyt.* Voorts bragt ik hem in de Kajuit, en ziende dat hy geen degen op zyde had, zeide ik tegens hem: *Heer Graaf, hoe komt dat gy uwen Degen niet hebt; ik geloof noit datmen zo onbeleefst geweest is, van u den zelve af te nemen.* Waar op hy antwoorde: *Ik hebbe niet geweten, wat voor een outbaal ik te wagen had, daarom ben ik gekomen als u gevange.* Ik repliceerde: *Wy zyn geene Barbaren, en het zoud onregmatig zyn, een Man van uw dapperheit zonder Degen te zien.* Daar op prezenteerde ik hem mynen Degen, en hy nam dezelve aan met deze woorden: *Ik neem hem aan als een zeer kostelyk geschenk.* En wy dronken vervolgens een glas Wyn.

Zedert waren de Deenen doende geweest om de Zweedse gestrandde Schepen Vlot te krijgen, en 't welk haar ook aan de meeste gelukt was; hebbende dit geval het ander in Zee zijnde Zweeds Esquader genoodzaakt, om voor eerst weer naar hunne Havens te keeren.

1715.
May.

Kort naar 't vertrek des Konings van *Pruiffchen* uit *Berlin*, waren de *Fransche* Ministers, namentlijk den Marquis de Croiffi en Monfr. Pouffin, welke voorwende gekomen te zijn, om de rust in 't *Noorden* te helpen bevorderen, zijne Majesteit naar 't *Leger* gevolgt; dog den laatstgenoemden trok direct naar *Hamburg*, alwaar hy vervolgens den 10 May was aangekomen, en aan de Ministers van den Keizer en des Konings van *Deenmarken* verklaarde, dat den Marquis de Croiffi geen andere last of ordre had, als om de goede dienften en medewerking van 't *Fransche* Hof aan te bieden, tot herstelling van de *Vrede* in 't *Noorden*; mitsgaders, dat zijn Koning zig met die *Vrede* niet verder als Middelaar begeerde te bemoeijen; ja dat, indien den Keizer deze bemiddeling mishagde, zijn Majesteit van *Frankryk* dezelve geheel aan zijn Keizerlijke Majesteit gaarne wilde overlaten.

Den bovengemelde Marquis de Croiffi genoot den 10. May by den Koning van *Pruiffchen*, in deszelfs Legertent voor *Stettin* een openbare Audientie, aan wien hy twee Brieven van den Koning, zijn Meester, overhandigde, en deze Aanspraak deed.

S I R E,

DE Koning, myn Meester, heeft my bevolen, uwe Majesteit te verzekeren van zijne achting en toegenegentheit, en het is, om wezentlijke blijken daar van te geven, dat hy zijne zorgen aanwent; om een volkomen verstand, tusschen uwe Majesteit en den Koning van *Zweden*, uit te werken.

Hy meent, S I R E, dat deze eenigheid, voor den eenen zo wel als voor den anderen, te gelijk voordeelig zal zijn, oordelende dat het, nog met de wysheit nog met het belang des Konings van *Zweden* overeenkomt, zig zulken machtigen Vyand, als uwe Majesteit, op den hals te halen.

Maar ondertusschen acht hy het ook met uwe wysheit en belang over een te komen, zulken Vorst, als de Koning van *Zweden* is, niet van zig te vreemden, en de zaden van Oorlog, die vroeg en laat schadelijk kunnen zijn, te smoren.

De geheele Waereld weet, van welk een ondernemenden aard de Koning van *Zweden* is; ondernemingen, die aan andere roekeloos voorkomen, ontzetten hem niet; zy zouden t'eeniger tijd kunnen gelukken, en indien den uitslag met zijne kloekmoedigheid overeenkwam, dan zouden uwe Onderdanen de eerste zijn, die voor zijne wraakzugt bloot stonden.

De gezonde Staatkunde, S I R E, van zulken verligten Vorst, als uwe Majesteit is, vereist, een Oud-Vaderlyk Erf van zyn Huis niet bloot te stellen voor het gevaar van gantzelyk vernielt te worden, en zulks, om voor eenigen tyd min of meer de bewaring van een Plaats te behouden, daar hy den eigendom niet van verkrygen kan.

De

De Koning, myn Meester, meent derhalve, dat uwe Majesteit een voorzigtige en edelmoedige daad doen zal, indien hy *Stettin* wedergeeft, op voorwaarde die de Landgraaf voorgeslagen heeft, en dat niets bekwaamer zal zyn, om de herstelling van de Vreede in het *Noorden* te bevorderen.

1715.
May.

De Koning hoopt ook, dat zyne diensten behulpzaam zullen zyn, tot uitwerking van een Vergelyk tusschen den Koning van *Zweden* en den Koning van *Polen*; en de Koning, myn Meester, volhard, om Borg te staan voor de Vreede, waar over men zoud mogen overeenkomen.

Ik heb bevel, om dezze gevoelens aan uwe Majesteit te verklaren, op de kragtigste en uitdrukkelykste wyze, die aan uwe Majesteit het best zoud kunnen doen blyken, het belang dat de Koning, myn Meester, in de rust van *Europa* en *Duitsland* neemt. Ik heb ook last, te handelen, over al het geene strekken kan, tot de personeele roem en nuttigheit van uwe Majesteit, en het is een last, die ik met de grootste vreugd en neerstigheit uitvoeren zal.

De Heer van Kniphauzen is getuige van de wyze, waar mede ik zulks behartige, maar ondertusschen bid ik uwe Majesteit, eens agt te geven op het gewigt en de kragt, welke de *Westfaalze* Tractaten in *Europa* hebben, en of het uwe Majesteit wel toestaat die te breeken, om dat die zelfde Tractaten de Grenzen van uwe Staten uitstrekken en verzekeren.

Ik eindig, met uwe Majesteit te verzekeren van myne opregte en eerbiedige genegenheit &c.

Den volgenden dag wierd dezen *Franschen* Gezant, nevens andere *Nedermeeze* Ministers, die het *Pruissisch* Leger volgden, door den Koning ter maaltyd getraecteert, en daar op verreisde hy den 12. naar *Straalzon*, om met den Koning van *Zweden*, over dezelve affaires, mede te spreken. Meergemelde Majesteit van *Pruissen* deed ondertusschen alle zyne Onderdanen, welke zig in *Zweedschen* dienst bevonden, opontbieden; zullende de voornaamste Substantie van dat Patent in dezen genoeg zyn.

DAt, nademaal alle middelen tot nog toe aangewend, om de verschillen met den Koning van *Zweden* tot een billyk verdrag te brengen, niet alleen te vergeefs zyn geweest, maar dat de *Zweden* ook een Vyandyken aanval gedaan hebben, zya Majesteit van *Pruissen* daar door is genoodzaakt geworden dit geweld te wederstaan, en met de wapenen zig tegen den Koning van *Zweden* te verzetten; dat daarom ook alle zyne Vasallen en Onderdanen, die tegenwoordig in dienst van de Kroon *Zweden* zyn, en niet voor meinedige en trouwloose verraders willen gehouden, en daar voor verklaard werden, zig aanstonds uit den dienst der gemelde Kroone zullen hebben te begeven, en geene hulpe aan dezelve te verleenen; maar dat, zo zy eenige Krygsdienst zullen willen verrigten, zy zig dan by de *Pruissize* Generaals zullen hebben aan te geven.

Dog

1719.
May.

Dog dat de geene, die in *Zweedzen* dienst volhardden , niet alleen als meinedigen en trouwelozen van hunne eere en waardigheid versteeken , en hunne goederen geconfisqueert, maar dar zy , gevat wordende, ook aan lyf en leven gestraft zullen werden.

(a) zie
Pag. 299.

Den Koning van *Deenmarken* , den 9. May in Perzoon te *Gottorp* aangekomen, gaf aanstonds bevel, dat zyne Troupen, bestaande mede in een aanzienlijke magt, naar het afgestoken kampement by de Rivier de *Trave* zouden opbreeken, om eerstdaags daar over de reveu te doen. Hy had den Schout by Nagt Gabel, wegens zyne verrigtinge ter Zee, even (a) voorwaarts van gesproken, tot Vice-Admiraal, en Kamerheer van den *Deenzen* Kroonprins verheven, mitsgaders vereert met een Deggen, welkers greep, met Diamanten omzet, wel 4000. Rijksdaalders waardig was; doende hem daarenboven 30000. Rijksdaalders tellen, tot voldoening der Schulden, waar mede de Goederen van zyn Vader, den geheimen Raadsheer Gabel, bezwaart waren.

Van de stoutheit der *Zweden*, die nog al bleven voortvaren, met weg te nemen en te confisqueeren alle koopvaardy Schepen, van welke Natie die mogten zijn, en met hoe verzekerde bewijzen en Zee-Passedullen, volgens 't nieuwe Reglement, voorzien, zagmen in dezen tijd, onder meer andere bescheiden, uit *Libau*, een Haven in *Kourland*, den volgenden Brief.

Den 26. April, des morgens, kwamen tien *Zweedze* Kapers, met *Ruffe* Vlaggen, vol Volk, en met Kanon voorzien, op onze Reede in ons gezigt; drie van dezelve ankerden voor't gat, drie op het Zuidwerk, en drie of vier Noordwaards, en boven de Haven. 's Avonds ten vyf uren ligte de eene zyn anker, en kwam met drie kleine boots agter om na de Haven; waar op de Schepen zo ver binnen dezelve haalden, als zy konden, en zalveerden hare Ankers en Touwen. Zy haalden het Schip van Tyme Jans, met zyn volle last, en dat van Jan Staffeld, een derdepart beladen zynde, uit de Haven, en zondenze na de Reede, nevens het *Lubekker* Schip van Schipper Oloffz; zy namen vervolgens nog een Krayer Schip, en dat van Schipper Pieter Rembertsz., die alvorens zyn Schip had onbruikbaar gemaakt, om te kunnen vervoeren; dog, het egter na buiten boegzerende, raakte het aan de grond, daar zy't moesten verlaten; als ook een *Bremer* Schip met 1800 Ton Lynzaat beladen, waar van zy 300 Ton buiten boord wierpen, om't Schip Vlot te krygen, maar, het egter niet over de Bank konnende brengen, keerden zy weder na de Reede te rug, hebbende hare genome Schepen in de nacht al voort gezonden; vervolgens zeilden deze Kapers eenige mylen bezuiden de Haven, daar

daar zy 60. of, zo eenigen willen, wel 100 man aan Land zetteden, die alles 't geen zy konden, weg roofden, en het Vee, het geenze niet konden mede nemen, dood schoten.

1715.
May.

OVERMITS het wegnemen der *Hollandsche, Engelsche, en* andere koopvaardy Schepen van neutrale Mogentheden, door de *Zwe-*den, hoe langer hoe onverschbonlijker wierd, zo hadden haar Hoog Mogende, de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, besloten, om een Esquader Oorlogschepen uit te rusten, en daar door de Koopvaarders harer Onderdanen tegens alle overlast in't Noorden te beschermen. Diergelijken rezolutie lag ook aan 't Hof van *Groot-Brittanniën*, hebbende reeds een Esquader van 20. welgemonteerde Oorlogs kielen klaar gemaakt, die, onder het gezag van den Ridder Norris, Admiraal van de blaauwe Vlag, eerstdaags stonden Zee te kiezen; waar by zig moesten voegen 12. klokke Oorlogschepen van deze *Vereenigde Provinciën*, om gezamentlijk te ageeren, en uit te voeren de fecrete ordres, aan hun ter hand gestelt.

NEDER-
LANDEN.

Gedurende het verblyf van den (a) Generaal Cadogan, *Groot-Brit-* (a) ziet
tannischen Minister in 's *Gravenhage*, hadmen denzelven daaglyks met 177.
de Heeren Gedeputeerden van haar Hoog Mogende, en zomwylen met eenige Uitheemze Gezanten, in Conferentie gezien; en van voornemen zynde, om in 't begin dezer maand naar *Brabant*, tot het helpen ten einde brengen van het bewuste *Barriere Tractaat*, te vertrekken, zo zagmen hem verscheide malen ter Vergadering van gemelde haar Hoog Mogende Gedeputeerden verschynen, mitsgaders daar op den 8. May naar *Antwerpen* vertrekken; werdende weinig dagen daar na gevolgt van de Heeren Vander Duffen en van den Berg. Te *Antwerpen* komende, namen zy aanstonds die *affaires* by der hand, houdende den 16. en 17. de nodige, en was dit nu al de 12. Conferentie. Den Directeur Generaal van de Posteryen, door den Generaal Cadogan ontboden, most van zyne Administratie, zedert het overgaan dezer *Spaansche Nederlanden* aan de hooge Geallieerden, pertinente rekening doen; en wierd niet getwyffelt, of alles zoude in weinig dagen geregelt en gesloten zyn.

Den 16. May verscheen in 's *Gravenhage* de jonge Princesse *Carolina*, dogter van den tegenwoordigen *Groot-Brittannischen* Prins van *Walis*, die tot nu toe aan 't Hof van *Hanover* nog agtergebleven was.

1735.
Juni

Haar Hoog Mogende deden dit Princesje, en haar gevolg, zo veel gemaklykheden toebrengen, als aan een kind van weinig jaren konde geschieden, doende 't zelve tot divertissement naar *Schevelingen*, en elders heen voeren; terwyl men naar een voordeelige wind wagte, om dit Vorstelyk gezelschap, met de in den *Briel* gereed leggende Schepen en Jachten, naar *Engeland* over te transporteren; zynde den Brins Kurakin, *Muscovischen* Ambassadeur, ten dien einde mede naar den *Briel* vertrokken, na dat hy den 20. in de Treveskamer, van de aldaar vergaderde Heeren Ministers, afscheit genomen, en daags te voren met eenige Gedeputeerden van den Staat geconferceerde had.

J U N I

FRANK-
RYK.

DEN Grave van Stairs, *Groot-Brittannischen* Minister, zyn oogmerk, ten opzigte het dempen van de nieuw gegraven Haven te *Mardyck*, tot nu toe niet bereikt, en diehalven als nog geen publyk Character aangenomen hebbende, had in 't laaste van May de laatste Resolutie zynere Principalen aan de *Fransche* Ministers voorgesteld; hier in bestaande, dat, nadien het Hof van *Vrankryk* voorgaf, deke Haven van *Mardyck* alleen tot een *Waterloozing*, en niet tot het nyt en invoceren van Schepen, te zullen dienen, men dezelve Haven toesluiten, en ook allerlei Schepen en Vaarwigen t'eenemaal onbruikbaar maken moest. Over dit voorstel wierd een grooten Raad gehouden, in dewelke eenige, en daar onder den Hertog van *Villeroy*, oordeelden; dat men zulks behoorde te doen; maar andere, en wel voornamentlyk den Intendant *Le Blanc*, beweerden het tegendeel; by brengende de groote voordeelen door *Vrankryk* voorheen van de *Duimertke* Haven getrokken, en dat de profyten, in vervolg van tyd uit deze nieuwe Haven van *Mardyck* te profluereen, niet minder konden zyn.

De *Fransche* Geestelykheit, ter ordre des Konings op ontboden, opende den eersten dezes maand Juny, te *Parys* in 't klooster der grote Augustinen, hare Vergadering, moettende daar in, volgens gewoonte, den Kardinaal de Noailles, Aartsbisschop van *Parys*, voorzitten; maar deze waardigheid bekleede thans den Aartsbisschop van *Narbonne*. Men formeerde 's anderen daags vier byzondere Collegien, tot welkers Prezidenten benoemt wierden de Aartsbisschoppen van *Narbonne*, *Bordeaux*, *Alby*, en *Bourgos*; welke Vergadering zig gemamentlyk den 3. Juny naar *Versailles*, om den Koning te begroeten, vervogde; wordende aldaar door Grave de Pontchartrain, Minister van Staat, aan den Koning geprezenteert, doende den Aartsbisschop van *Alby* de aanspraak, en gingen daar op, in deelve ordre, naar den Dauphin; aan wien zy mede het Compliment afleide, en vervolgens weer naar *Parys* keerden. Deze Vaders, tastende wat rykelyk in de Kerkbeurs, geliefden aan den Koning voor eerst een gifte te doen van twaalf Millioenen, en nog 30. Millioenen ter Leen aan zyn Majesteit op te schieten.

De Jezuiten zagmen in dezen tyd pogingen doen, om te vernietigen de Arresten, zedert meer als hondert jaren herwaards tegens hun uitgekomen; waar door zy buiten 't Regt van te mogen Erven gestelt zyn; adresseerende zig tot dien einde aan 't Parlement, met verzoek, dat alle Arresten, tegens hun genomen, vernietigt werden, en zy, zo wel als andere menschen van malkanderen, in 't gene men haar by uiterste wille Legateerde, Erven mogte. De byzondere gunst des Konings, tot deze Societeit, moedigde hun tegenwoordig daar toe, en deed hun dit Proces winnen: wyl men haar habil verklaarde, van te kunnen Erven, tot datze hunne laatste beloften, dat is gemeenlyk wanneerze al 30. jaren in de ordre geweest waren, zouden gedaan hebben. Om de geestelyke nog wat meer te bezwaaren, te weten, tot het leggen van een eeuwigduurende belasting op alle hare beneficien, en prebenden, welke ter nominatie van den Koning staan, had men eindelyk een nieuwe toevlugt genomen, door het maken van een Generaal Tarif, beginnende van de Aartsbisschopelyke waardigheid af, tot de minste Kerk of Klooster bediening toe; moettende, volgens deze beasting, alle beneficien, beneden de 1000. Livres inkomen waardig, aan den Koning jaarlyks betalen 25. en daar boven 50. Ecus, mitsgaders de andere beneficien na proportie, en zoude dit wel vier

1715.
Juni

Millioenen 's jaars opwerpen; dog de vergadering der geestelyken had daar in huone toestemming niet willen geven, en moest men ook afwachten, wat genoeg den Paus deswegens stond te scheppen.

(a) ziet
voorzijnde
stuk,
tweede deel,
pag. 137.

Den Keur-Prins van *Saxen*, aan 't *Fransche Hof* nu (a) eenige maanden doorgebracht, en door zyn Edelmoedige ommegang, beleeftheit en andere voortreffelijke hoedanigheden, veel lof verkregen hebbende, had onlangs van den Koning afscheit genomen, om ook het Hof van *Groot Brittanniën* eens gaan te bezien. By deze gelegenheit betoonde zyn Majesteit een groote agting voor dien Prins te hebben, hem vercerende een-Degen welkers geveest met Diamanten omzet was, en die men schatte wel 50000. Ecus waardig te zijn; genietende deszelfs Gouverneur den *Widwode van Lyfland*, en Ondergouverneur den *Baron de Hage*, mede aanzienlijke geschenken. Eindelijk, in dezen tijd overleed, in een hoogen Ouderdom, de beruchte Hofdame de *Montespan*, Hertoginne van *Bellegarde*; zijnde dezelve eertijds geweest een bemind voorwerp van den tegenwoordigen Koning *Lodewyk de XIV.*

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIËN.

L A A T ons nu wederom, alvortens wy tot byzonderheden overgaan, de voornaamste Parlements-handelingen beschryven. Den 23. May deden de gevangens, over haren toeleg op het Leven van Koning *William*, thans wel 16. Jaren geleden, in hegtenisse bewaart, aan 't Lagerhuis verzoek doen, dat het hun geoorloft mogt zyn, om een Request tot ontlaging te mogen inleveren; maar dat verzoek wierd verworpen; gelijk mede dat der *Kwakers*, om hare verklaring, welke men voor een Eed aannam, te veranderen, agtervolgens het voorschrift, in hun Request opgegeven.

Den 24. voorgestelt zijnde, of men den Koning 70000. Ponden Sterlings 's Jaars zoude toeleggen, zo wierd zulks met 248 tegens 144. stemmen overgehaalt. Vervolgens sprakmen ook over de vaststelling der Hofhouding van den Prins en Princesse van *Wallis*, nefsens hare Kinderen; weswegen, naar veel yverige debatten, het besluit viel, dat, dewijl het bleek, dat aan wyleh den Koning *WILLIAM* 70000 Ponden Sterlings 's Jaars, gedurende zyn Leven, tot handhaving van zyne Hofhouding en andere noodwendigheden, toegelegd was, en dat ten tyde van zyn Majesteits overlyden (na aftrekking van 3700 Ponden Sterling 's weeks, tot een gemeen gebruik.)

die

1715.
July.

die civile Inkomsten gecontinueert en vastgesteld wierden op wylen de Koninginne A N N A, mede gedurende haar Leven, de Committee oordeelde, datmen, om zijn tegenwoordige Majesteit in staat te stellen de waardigheid van de Kroon te handhaven, en de Koninglyke Familie eerlijk te bezorgen, aan zyn Majesteit behoorde toe te leggen, zyn Leven lang, een Additioneële Inkomste; te samen, met het nette provenu van de civile Lyst, uitmakende een Jaarlyks Fonds van 70000 Ponden Sterlings, voor zyn Koninglyke Hofhouding, en die van zyne Familie, mitsgaders voor andere noodwendigheden; waar op het Huis, met meerderheit van Stemmen, zig adjourneerde.

Den 29. wiert den Heer Freeman verkoren tot Prezident der Committee, om over de Jaargelden, door de overleden Koninginne, en door den thans regeerenden Koning weg gegeven, te delibereren. De tegenpartijen van 't Hof, en waar onder zig ook al eenige Whigs bevonden, beweerden styf en sterk, dat 'er Jaarlyks van de Kroons Inkomsten meer als 50000 Ponden Sterlings waren vervreemt, en datmen den Koning by Adres behoorde te verzoeken, om de onnodige Pensioenen te willen intrekken; maar hier tegens deed den Heer Hambden blyken, dat alle de Pensioenen, over welke men dezert dagen zulken groot geschreeuw maakte, geen 30000 Ponden Sterlings kwamen te belopen; ja den Heer Walpole liet zig zeer welsprekent hooren, datmen den Koning niet moft stellen buiten staat, van te kunnen beloonen de zodanige, die zyne Majesteit en haar Vaderland by uitnemement trouw en wel gediend hadden; dus, om den aanslag van de andere party te veydelen, wiert het zo geschikt, dat in omvrage kwam, of de Committee over deze zaak zoude delibereren of niet? en wiert, met 191. tegens 188. stemmen, geconcludeert van Neen.

Den 4. Juny nam het Lagerhuis een besluit, om 120000 Ponden Sterlings Jaarlyks aan den Koning, tot een Supplement, toe te staan, dewijl de andere Inkomsten, tot onderhoud van de Hofhouding, en van de civile Lyst, niet meer als 58000 Ponden Sterlings bedroegen; zo dat zyne Majesteit nu zuiver zoude trekken de zomme van 700000 Ponden Sterlings in 't Jaar, hebbende de tegenstrevende Party niet geconsidereert, dat de Pensioenen, aan veel Grooten gegeven, pas half zo veel rendeerden als zy zig voorstelden; beloopende alleen de verhooging van Jaarlyke tractementen, die men, om corruptien te weeren, aan de Regters had toegestaan, 70000, en de charitable Pen-

1715.
Juni.

Penſioenen, aan arme *Franſche* Proteſtanten, 15000. Ponden Sterlings buiten nog de Jaargelden van de aangeſtelde Commiſſie in *Schotland*, en welke drie Poſten eigentlijk voor geen Penſioenen gerekent konde werden.

Den 10. beſloot het Comité, over de Onderſtanden, aan den Koning toe te ſtaan, deze volgende Geldzommen.

- 33525 Pond, tot het betalen der zeven Battaillons laaſt uit *Vlaanderen* overgebracht, van den 29. September 1714. tot 25. Maart 1715 wanneer dezelve op de repartitie van *Ierland* waren geſtelt.
- 8401 - - tot betaling van drie Battaillons, in *Vlaanderen* gebleven, van den 29 September 1714. tot den 25 December daar aan volgende.
- 8183 - - tot betaling der Officieren van de Regimenten, welke nog te *Gibraltar* en *Minorca* waren, van den 25 Juny tot 24. December 1714.
- 868 - - voor een *Don Gratuit* aan de afgedankte Soldaten van verſcheide Regimenten, thans op de repartitie van *Ierland* geſtelt.
- 20000 - - tot onderhoud van het Gaſthuis te *Chelſea*, voor het Jaar 1715. boven het Pondgeld, en andere Revenuen, tot dat Gaſthuis geſchikt.
- 53322 - - voor de Nonvaleurs, of het te kort gekomene der Claſſicale Lotery van 't Jaar 1711.
- 52938 - - voor als boven van het Jaar 1712.

177237 Ponden Sterlings te zamen; en alle welke Zommen door het Lagerhuis den 11. wierden goedgekeurt.

Het Hogerhuis, den 10. onderhanden genomen hebbende de Bil, tot regulering der Troupen voortaan in dienſt te blyven, zo vielen daar over verſcheide zeer gewigtige debatten: wyl de Thorys, met al haar kragten, het oogmerk der Whigs pragte te verydelen; zynde het éene om te beletten, dat den Koning geen krygsvolk, ſchoon men die benodigde, van buiten zoude mogen doen inkomen, en 't ander, dat de Troupen, prezent in *Schot-* en *Ierland*, van daar niet naar elders getransporteert, maar alleen in die Ryken blyven en dienſt doen mogten. De yverigſte onder haar waren den Hertog van Bukkingham,

ham, de Lords Trevor, Nort en Gray, den Biffchop van Rochester, en nog eenige andere; maar den Hertog van Marlbourg zeide daar op, *dat men, zo doende, den Koning de banden binden, en buiten staat stellen zoud, om eenen inval te kunnen afkeeren, of wel eenige opfchudding in zyne Sonten, door uytheemfe of inlandze Vyanden veroorzaakt, te dempen.* Zommige andere Whigze Heeren, die den Hertog van Marlbourg onderfteunde, verzoonden, dat, nadien den Koning zig geheel bloot in de banden van de Groot-Brittannifche Nafie geworpen, en in zyne aanspraak verklaart had, dat by voor dezelfs eigen veiligheid genoeg oordeelde, al het gene de twee Huizen des Parlements voor de hare nuttig meende te zyn, het minfte, dat men voor zyn Majesteit doen konde, was, om de difpozie over de weinige op de been gebleven Troupen aan zyne wysheit te laten. Verscheide Lords, der Thorys gezinde, zagmen vervolgens ook voorflaan, om de Uitheemfe Officieren, zig onder die op de been gebleven Troupen bevindende, daar uit te fluiten; dog den Hertog van Marlbourg, weder het woord vattende, zeide, dat het een gruwelyke onregtvaardigheit zoud zyn, waar van geen voorbeeld zelf onder de Barbaarste Nafien was, Officieren weg te jagen, die, gelyk als de Fransche Vluggelingen, meer als 25. Jaren lang, met veel yver en getrouwheit, Engeland gediend, en alle toets van standvastigheit niggestaan hadden; dus, na verscheide andere redenvoeringen, bragtmen ten laafsten in omvraag, of men de voorgestelde veranderingen der Thorys in de Bil most voegen, of niet? en wierd met 81. tegens 35. stemmen besloten van Neen; egter, dewyl het getal der manschap, om op de been te blyven, in de Bil niet stond uitgedrukt, zo wierd goedgevonden 't zelve daar in te stellen; namentlyk, in Groot-Brittannien 1995. Ruiters, 1185. Dragonders, en 4870. Voetknechten; in de Colonien 1905, te Minorca 2500, te Gibraltar 1500, in Vlaanderen 1895, en in Noorder-Brittannien of Schotland 1335 koppen; mitsgaders nog afzonderlyk in Ierland 1205 Ruiters, 634. Dragonders, en 10214. Voetknechten.

Den 11. wierd de bovengemelde Bil voor de derde maal in 't Hoogerhuis gelezen, goed gekurt, en naar het Lagerhuis gewonden; alwaar men den 12. in overweging nam, of men zig met de veranderingen der Lords, in die Bil gemaakt, behoorde te conformeeren, en viel het besluit, zonder dat het eens in omvraag kwam, van Ja. By deze gelegentheit kwam egter een zeer hevige debat voor te vallen;
Mr. Schip-

1719.
Juniy.

Mr. Schippen, gewezen mede Commissaris over de publyke Reekeningen, en die de vorige Ministers byzonder toegedaan was, gaf te kennen, dat het uit deze Bil, zodanig dezelve nu bestond, tem toefchaan, dat de Whigs gaarne een Leger op de been wilde hebben, om met geweld te mogen regeren; ja dat zulks nog meer te denken was, om dat de bedreigingen van de geheime Committee genoegzaam in rook verduwen, wyl die nu al twee maanden, zonder enig rapport te doen, als hebbende niets tot laste van de vorige Ministers gevonden, gereed bad. Hierop antwoorde Mr. Boskawen, Controlleur van 's Konings Hofhouding, zeer ernstig, dat hy zig niet genoeg konde verwonderen over de stoutheit van sommige luiden, die, hebbende de gruwelykste misdaden begaan, de Regtspleging van de Natie nog bleven braveren; maar dat by het Huis konde verzekeren, dat die misdaden niet lang ongestraft zoude blijven, nadien de geheime Committee gereed was, om verslag te doen, en baren president reeds gelast had, het Huis den volgenden dag te verzoeken, den tyd daar toe te willen bepalen; voornemens zynde niet alleenlyk verscheide Lords, maar zelf ook eenige Leden van het Lagerhuis, thans tegenwoordig, over hoog verraad aan te klagen. Den Heer Walpole, die dezen Mr. Boskawen ondersteunde, vraagde daar op, wat dag of tyd het Huis goed vond, om het verslag van de secreto Committee te ontfangen; en zeide, dat hy geen woorden kragtig genoeg konde bedenken, om de gruwelyke en verfoeijelyke misdaden der vorige Ministers uit te drukken, wyl zy niets, als op den Raad en ten beste van Vrankryk; gedaan hadden. Den Generaal Stanhope voegde daar nog by, dat hy niet konde begrypen, hoe de zulke, die zig aan deze Schelmstukken schuldig bevonden, de Straat nog durfden betreden; dat men de deuren van dit Huis behoorde te sluiten, en een beoedschap aan de Lords te zenden, met verzoek, datze gesleiden vergaders te blijven, om het rapport van de Committee aansonds te booren. Hierop vertoonde den Spreker, dat men eerst met de nu op het Tapyt zynde zaken behoorde voort te gaan, en 't welk ook geschiede.

Den 13. berigte de Heer Walpole aan 't Lagerhuis, dat de geheime Committee gereed was, om rapport te komen doen, en dat hy dierhalven bevel had, het Huis te verzoeken een dag, tot het ontfangen van dat rapport, te bepalen. Mr. Smith, eertyds Spreker geweest, stelde voor, dat dit rapport over agt dagen behoorde te geschieden; dog Mr. Thomas Onlow antwoorde, dien tyd te kort te zyn, en dat

dat men daar toe de volgende Maandag, over agt dagen, wel konde gebruiken; maar den eersten voorflag ging door; invoegen dat groote werk den 20. Juny stond verrigt te werden. Dit staat ons dan in het tweede deel, onder de maand July omftandig te verhandelen; diennende egter, alvorens wy hier afbreeken, nog gezegt, dat het Lagerhuis, wegens de Pinxterdagen, zig adjourneerde tot den 19, behoudens nochtans dat de geheime Committee ondertuffchen daaglyks zoude mogen zitten. Den Koning, dezen dag met de gewone plegtigheden in 't Hogerhuis gekomen, bekrachtigde met zyn Koninglyk Conzent de Moutbil, en die tot het beter reguleeren der Troupen; na 't welke de Lords zig ook tot Donderdag den 20. adjourneerden.

1711.
Juny.

Den braven Lord Halifax, den 26. May nog aan 't Hof geweest, en dien middag by den *Hollandschen* Ambassadeur gefpyft hebbende, wierd tegens den avond door een zwaare koorts en het pleuris aangeaft. Den Koning zond, om dezen Lord te helpen, twee zynere Lyf-Doctoren by hem, dog alle Medicynen waren vergeefs, wyl hy den 30. op den middag het sterffelyke afleide. Dezen Lord Halifax, zynde de vierde Zoon van George Montagu van Harton, *Grave van Northampton*, was een welgeleerd Edelman; en in 't byzonder voor een goed Orateur en Poëet bekend; hy had by uitnemenheit zynen yver laten blyken in het Lagerhuis van 't eerste beroepen Parlement onder Koning William, loffelyker gedagenisse; die hem, voor zyne ongemeene dienften, in 't Jaar 1691. tot eerste Commissaris van de Theaurie aanstelde; en naderhand Kantzelier en onder Thezaurier van de Exequer, mitsgaders den 24. December 1700. Baron van Halifax maakte. In 't zelve Jaar van 1700. wierd hy, nevens meer andere goede Patriotten, in het Lagerhuis, geheel Thorys gezint zynde, aangeklaagt, over dat hy den voormelden Koning het berugte Tractaat van Verdeeling had aangeraden, dog ook ter zelve tyd door 't Hogerhuis met eere weer vry gesproken. Onnodig om alle de roemwaardige dienften, geduurende zyn levens-loop aan *Groot-Brittannien* toegebracht, hier op te tellen; zullende alleen nog zeggen, dat hy een der Lords geweest zy, die in 't Jaar 1710. den oproerigen Dr. Sacheverel schuldig stemde; die 1711. het Whigs Ministerschap verdedigde, tegens 't geen men haar te laste bragt, over kwade uitgiften in den jongsten Oorlog aan de kant van *Spanjen*; die in Juny 1712. het protest, tegens de Fatale Stillhand van Wapenen met *Frankryk*, mede

1715.
Juny.

onderteekende; ja die zyne bestendigheid, voor de Successie van't *Hannoversche* Huis tot de Kroon dezer Monarchie, doorgaans zodanig deed blyken, zig aankantende tegens de schadelyke beramingen van het laatste kwaadaardig Ministerschap, dat zyn tegenwoordige Majesteit, by het afsterven van de Koninginne, hem benoemde tot een der Heeren Regenten, Grave van Halifax, Ridder van de Koufband, en eerste Commissaris der Theaurie. Zyn Lyk wierd den 6. Juny 's avonds ten zes uren, te *Westminsterhal*, in de zo genaamde *Jeruzalems Kamer*, op een praalbed ten toon gelegd, en ter middernagt in de Abdy van *Westminster* begraven. Weinig dagen daar na geliefde den Koning te bevelen, om de opene brieven op te maken, en met het groot Zegel van *Engeland* te bekrachtigen, waar by zyn Majesteit, George Montagu, Broeders Zoon, en dus Neef van den Overledenen, verklaarde tot Lord Grave van Halifax, en Vicomte van *Simbury* in *Middelsex*.

DUITS-
LAND.
(a) ziet
pag. 296.

HET (a) gesprek, tusschen den Prins Eugenius van *Zavoyn*, en den *Turkzen* Aga Ibrahim, by deszelfs gehoorhebbing, gehouden, bestont slegs in een vrage naar de gezondheid van den Primo Vizir, en of men hem Aga, gedurende deszelfs reize door de Keizerlyke *Erlanden*, wel gedient had? het antwoord was van ja, doende vervolgens de groetenis van wegens den gemelde Vizir aan zyn Hoogheit, en maakte wyders bekend de geboorte van een *Turks* Prins, Suitan Seliman genaamt; daar by voegende, dat hy ter bekwamer tyd gelegentheit zoude zoeken, om nader opening van zyne Commissie te geven, en waar mede hy deze onderhandeling afbrak. Hier op benoemde den Prins Eugenius twee Heeren Raden uit den hoogen Krygsraad, om als Commissarissen met dezen *Ottomannischen* Minister te confereren. In de eerste byeenkomst, den 16. May gehouden, gaf hy betuiginge van zyn Meesters vriendschap, en dat hy gaarne wilde weten, hoe den *Roomsch* Keizer zig zoude gedragen, indien den Sultan de Republyk van *Venezien* kwam te beoorlogen; voorgevende van onverbreekyk de Vrede met zyn Keizerlyke Majesteit te willen onderhouden, alshoon hem dikmaals reden waren gegeven om die te breeken; dus indien den Keizer de *Venesianen* assisteerde, zo dreigde hy, dat de Porte den Koning van *Zweden* dagt te assisteeeren met geld, en, door een Inval in *Polen*, nieuwe Troubelen in 't Keizerryk te verwekken. Hier

1715.
Juni.

Hier op wierd ter materie passende geantwoord, en hem eenige punten voorgeschreven, op dewelke men van de Porte een spoedig antwoord verwachtte. Tot dien einde vaardigde hy een expressen af naar *Konstaminopolen*, wiens wederkomste men met verlangen te gemoet zag.

Den 7. May's morgens vroeg ten drie uuren, kwam een kloek Mansperzoon met een ledige zak voor het Logement van den *Turken* Gezant, begeerende ingelaten te mogen werden; dog de Schildwagt, hem afhoudende, vraagde wie dat hy was, en wat hy te zeggen had, waar op hy voorgaf geen Duitsch te kunnen spreken; dus men hem naar de Wagtmeeſter bragt, en aldaar in de *Slavonische* Taal examineerde. Hy zeide een arm Man te zyn, en kennis te hebben aan zekeren Domestyk van den Gezant, die hem beloofd had, te *Weenen* komende, iets te zullen geven; maar men bevond, naar een naukeurig onderzoek, in zyn Kamizool gehait een Brief in de *Turke* Taal geschreven, die men aan de Hofs krygsraad overleverde, en most dezen Briefdrager, gelykende wel een Boer of Landman, aan de *Italiaanse* Poort in arrest blyven. Den inhoud van dien Brief was nog niet openbaar, zullende zekerlyk eenig geheim bevatten, om dat men die op zo een bedekte wyse had getragt te bestellen. Ondertusschen om nu dezen Aga te doen zien, datmen voor de dreigementen der Ottomanen niet vreesde, zo deed het Hof van *Weenen* alomme kennisse geven van deszelfs gereed staande Krygsmagt in *Hongaryen*, begrotende die op meer als 80000 Man; desgelyks van hare verbetering der Vestingwerken, het aanvullen der Magazynen, het remonteren der Keizerlyke Troupen, en alle andere zaken daar van afhangende.

Den Lord Cobham, *Groot-Britannischen* Envoyé aan't Keizerlyke Hof, vertrok den 16. May, naar dat hy zyn behoorlyke Audientie van affcheid genoten had, uit *Weenen* weer naar *Londen*. De *Kou-Keulze* Regeering tot nu toe niet op zodaaig een vaste voet zynde gebragt, als zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheit van *Koulen* wel gaarne zoude willen zien, zo had hy daar over meermalen met de Standen geraadpleegt. Eene Vergadering, van Gedeputeerdens uit de *Westfaalsche* *Nederrynsche* *Kreutz*, daar over belegt, had deswegens wel eenige weken bezig geweest, dog was in't laast van May gescheiden; hebbende, tot defentie van de gemelde *Kreutz*, welke door de *Noordze* trou-belen gedreigt wierd, volgens besluit van den 23. May, vastgesteld deze agtervolgende tien byzondere Artykelen.

1714.
Junn.

1. **N**adien de Troubles in 't *Noorden* dagelyks continueren en gevaarlyker schynen te werden, en dat de Loffelyke Kreitz op haar veiligheid moet denken, en zig in de nodige *staat* van defensie stellen, zo zal yder Stand van de Kreitz gehouden zyn, in *faveur* van het Gemeene Interest, hare gedeelte daar toe te contribuieren, met by tyds *suffisante* Middelen daar tegen te stellen.
2. Nadien de 10000 Man Infantry, die deze Kreitz tegenwoordig op de been heeft, niet genoeg zouden kunnen zyn, om de Passage en andere te vrezene Geweld te wederstaan, zo zal men by tyds *Secours* van de geassocieerde Opper-Kreitz verzoeken.
3. Men zal insgelyks de magtige Standen van de Kreitz, by *circulaire* Brieven, verzoeken, dat het haar behage, op 't verzoek van de Kreitz Stand, die 't meest aan 't gevaar zal geëxponeert zyn, tot haar *Secourste* komen, t'elkens als het van nooden zal zyn, met de Troupen die zy op de been hebben, (zonder dat zy egter Compensatie of Indemnifatie daar voor te verwagten hebben) dezelve met de Troupen van de Kreitz te conjungeeren, en aldus, met het combineren van haar Wapenen, geweld met geweld te repoulleren.
4. Deze Troupen, van de *Westphaalze* Kreitz, zullen door den Baron van Bernsau, Generaal van de Kreitz, gecommandeert werden; omze alom, daar 't Opper Directorium goed en nodig zal oordeelen, t'employeren: Maar zo d'Indispositie van den Generaal continueerde, of dat hem andere overkwamen, dan zal 't Commando van deze Troupen aan den oudsten Generaal, die zig in 't Corps zal bevinden, toevertrouwt werden, en zulks onder de Directie van 't Kreitz Opper Directorium.
5. Deze Generaal zal van de Kreitz geen Gage, voor dit Commando, te pretenderen hebben; egter zal hy een redelyke Gratificatie, geproportioneert na den tyd dat hy effectivelyk in Expeditie is geweest, genieten; welke Gratificatie uit de Gemeene middelen van de Kreitz getrokken, en, van 't geen men van den Baron de Bernsau afgehouden zal hebben, genomen werden.
6. Als 't gevaar van de Passage, of eenige Irruptie in die Kreitz, zal gepasseert zyn, zullen de Troupen zonder uitsel na de Landen van haar Meester te rug gezonden werden.
7. De verdrukte Stand, aan wien 't Kreitz Assistentie zal geven, zal niet genoodzaakt zyn aan de Troupen iets anders te leveren, als onder Dakkoming; en ieder Stand zal gehouden zyn op zyn eige kosten zyn Contingent t'onderhouden, en haar de nodige Vivres, Ammunitie en andere Noodwendigheden te fournieren; maar de verdrukte Stand zal zorg moeten dragen, dat 'er de Vivres by tyds en in overvloed tegen een redelyke Prys kunnen zyn.
8. Alle, en een ieder Stand, moet haar Contingent gereed houden en hebben, om 't zelve, op de eerste Brief van 't Opper Directorium, te kunnen leveren op den gestelden tyd en plaats; en, zo eenige Stand in dien regarde in gebreke kwam gevonden te werden, zal de Commandant Generaal recht hebben, en

en gehouden zyn te doen remplaceren 't geen aan het Contingent mogt ontbreken, op kosten van den nalatigen Stand; en hy zal tot dit supplement zig tot een naburige gearmeerde Stand mogen adresseren.

1714.
Jany.

9. Maar, op dat ieder Stand zo veel te beter zyn Volk marschvaardig houde, of dat hy door nalatigheid 't zelve niet in disordre laat vervallen, zal men den Baron van Bernsau, Generaal van de Kreitz, ordonneren, dat hy van tyd tot tyd de Reveu over het Battaillon van de Stad *Keulen*, en van de andere concurrerende Standen, doe, namentlyk 't Contingent van de Stad *Keulen*, in de Stad zelfs; dat van *Aken* en andere Contingenten, by *Aken*, op een bekwame Plaats, gelegen tusschen die Standen: Dat hy ze verzamelt, dat hy ze exactelyk de Reveu laat passeren; dat hy van naby haar Monture en haar Wapenen examinere; dat hy ook haar d'Exercicien laat doen; en dat hy daar van ieder rys en ten eersten een omstandig advys naar 't Opper Directorium geve, als ook by wat Stand hy eenig manquement zal gevonden hebben: hebbende de Heeren Opper Directeurs Paderborn en Osnabrugge, en de andere concurrerende Standen, gerezolveert, 't zelve aan dees zyde van den *Rhyn* te doen nakomen.

10. De nodige Artillery, d'Ammunitie, de Voorspan en 't vereischte Volk daar toe, zullen, in cas van nood, door de Stand, die 't meest aan 't gevaar geëxponeert is, moeten gefourneert werden; maar de geheele *Kreitz* zal genootzaakt zyn, 't remboursement daar van te doen na proportie van 't geheele Corps, en 't secours van de *Kreitz*.

Meermalen was ook geraadpleegt, over het doen slegten van de Fortificatie werken der Stad *Luik*, dog wyl zommige Mogentheden zulks als nog bleven tegenhouden, zo had den Keurvorst van *Keulen* zyn oogmerk, daar omtrent, tot nu toe niet kunnen bereiken; betuigende de *Westfaalsche Kreitz* dit geenszints te zullen verstaan, maar datze begeerden alle die Sterktrens, in dezelve staat, te doen bezetten met haar eigen Troupen, en niet met eenige andere Krygsvolkeren, 't zy van *Keur-Keulen*, het Dom-kapittel, of van een ander Potentaat. Onverwagt was deze Resolutie den Keurvorst voorgekomen, dus hy zyn toevlugt nam tot de Staten van *Luik*, haar beschryvende te vergaderen tegens den eersten July, om over deze zaak nader te raadplegen. De Magistraat van *Keulen* besloot ook in 't laatst dezer maand, om haar Garnizoen nog merkelyk te verminderen, en de bezetting te doen bestaan alleen uit 450 man, tot het waarnemen van de wagenen aan de Poorten en eenige Posten; zo mede, wyl tegenwoordig geen Troupen van Protestantische Mogentheden zig in die Stad bevonden, om de vryheit, over weinig Jaren aan de Gereformeerde en Luitertiche toegestaan, weer in te trekken; moettende deze Luiden nu,

1715.
July.

gelyk voor den jongsten Oorlog, hare Godsdiens oeffening te *Mulheim* gaan plegen. Ten voordeele dezer belyders had den Koning van *Groot-Brittanniën*, by de Magistraat nadrukkelyke instantien laten doen, op datze haren Koophandel onbepaalt, nevens andere, mogten voortzetten; dog dit verzoek wierd van de hand gewezen, en daar op geantwoord, dat men de *Protestanten* wel vergunde binnen *Keulen* te wonen, en haar eigen Koophandel te mogen drijven, maar datze geen *Commissien* of *Expedition* vermogten waar te nemen, wyl zulks alleen aan de *Roemsgezinde* toekwam.

Besluit van
 dit eerste
 Deel.

NOG verscheide meldens waardige byzonderheden, betreffende niet alleen *Groot-Brittanniën* en *Duischland*, maar inzonderheit ook de *Noorderkroonen*; behoorende tot deze maand *July*, houden wy gerezeerveert tot het tweede deel van dit *Stuk*, alwaar den *Lezer* die stoffe ter bekwaamer plaatze, onder de maand *July*, aart een geschakelt zal vinden; waar mede wy dan, met ons bestek, alhier gekomen zyn tot het

E Y N D E.

B L A D W Y Z E R.

A.

Ambassadeur van *Persien* komt in *Vrankryk*. 56.
 — zyn pragtige Intrede binnen *Pa-rys*, en gehoorhebbing by den Koning. 133. 196.

Afgezanten van *Groot-Brittannien* aan 't Hof van *Weenen*. 93.

Algemeene Wisselbank door den Keizer opgerigt. 167.

Ambassadeurs der *Vereenigde Nederlanden* aan 't Hof van *Groot-Brittannien*. 216.

— hare Intrede binnen *Londen*, en openbare gehoorhebbing by den nieuwen Koning, en by den Prins en Princesse van *Wallis*. 245.

Algemeene Boet- en Beden-dag, door den Koning van *Pruiffchen*, in zyne Landen uitgeschreven. 297.

D.

DUITSCHLAND. 89. 164. 218. 272. 294. 314.

Dankdag in *Groot-Brittannien* gevierd, over de gelukkige en vreedzame komfte van den Koning *GEORGE* tot den Troon. 162.

Dood van den geleerden *Dr. Thomas Burnet* te *Londen*. 272.

— van den *Marquis van Wharton* aldaar. 291.

F.

Feitelykheden van Oorlog, door de *Zweden*, tegens den Koning van *Pruiffchen* bezaan. 275.

G.

GROOT-BRITTANNIEN 60. 146. 208. 245. 286. 308.

Geheim Tractaat, al voor twee Jaren, tusschen den Heer Administrator van *Holslein*, en den *Zweedschen* Generaal *Steinbok* gesloten. 105.

H.

Huwelyk, tusschen den Erfprins van *Russen-kassel*, en de *Zweedsche* Erfprincesse *Ulrica Eleonora*. 110. 184. 275.

I.

ITALIEN, rakende 't misnoegen yan den Paus, tegens den nieuwen Koning van *Sicilien*. 236.

K.

Koning van *Vrankryk* tot scheidsman, over de verschillen tusschen *Spanjen* en *Portugal* verkoren. 52.

Keurvorst van *Keulen* vertrekt uit *Vrankryk* naar zyne Staten. 55.

— doet zyne Intrede binnen *Luik*. 101.

— 't voorgevallene aldaar, en wat hem bejegende. 175. 220.

— zo mede te *Bon*. 221.

Koning van *Zweden* halstarrig, om den Oorlog tegens de *Noordze* Geallieerden met alle kragt voort te zetten. 109. en 274.

Keurvorst van *Beyeren* verlaat *Vrankryk*, en vertrekt naar zyne Staten. 245.

Kragtige Memorie, door den Grave van *Stairs*, *Groot-Brittannischen* Minister, wegens het Graven der *Kanalen van Maryland*, aan den *Franschen* Koning doen overleveren. 197.

— antwoord, wegens *Vrankryk*, op die Memorie. 202.

M.

Miscrische Gröden, over ontrouwe Handelingen, regtvaardig door den *Czaar* gestraft. 112.

— Vice-Admiraal *Kruis* uit zyn Ballingschap ontslagen. 227.

Ministers des Konings van *Vrankryk*, schynen de *Rust* in 't *Noorden* te willen bevorderen. 302.

Nieuw

B L A D W Y Z E R.

N.

Nieuw Jaars groetingen aan den Koning van *Vrankryk*, en de Gedenkenningen ten dien einde geflagen. 58.
 Nutte voorzorge des Koning's van *Pruiffchen*, tot wegneming der oude gevoelens van Hex- of Spokerij. 100.
 NOORDERKROONEN. 103. 180. 223. 274. 296.
 NEDERLANDEN. 114. 186. 228. 277. 305.

O.

Ombragie, door den Koning van *Pruiffchen*, regtvaardiglyk tegens den Koning van *Zweden* opgevat. 180.

R.

Politique betragtingen, tot Inleidinge van deze *Mercurius*. 5.
 Princeffe van *Parma*, ondertrouwd Bruid van Koning *Philippus*, verfchynt in *Spanjen*. 48.
 — verftoot de oude beruchte Princeffe des *Urzins*. 49.
 — en voltrekt haar Huwelyk. 51.
 Pragtigen Intogt der *Beyerfche* Troupen binnen *Muncheu*. 96.
 Project, tot het vereenigen der *Nederlandsche Ooft- en Weft-Indifche* Maatfchappyn. 115.
 Parlement van *Groot-Brittannien*, voor de eerfte maal, by de Regering van den nieuwen Koning *GEORGE*, geopent. 252.

— hare Onderhandelingen. 257. 265. 286. 308.

S.

SPANJEN. 46. 132. 208. 241.
 Schandeleuze vlugt, van den gewezen *Groot-Brittannifchen* vordnaamften Staats Minifter, Mylord *Ballingbrocke*, naar *Vrankryk*. 263.
 Snoode zamenrottingen en tumulten in *Londen*. 292.

TURKYEN. T.

Turkzen Gezant verfchynt te *Wenen*, en krygt gehoor by den Prins *Eugenius* van *Zavoyen*. 37. en 129. 294. 314.

V.

VENETIEN, door de *Turken* met een Oorlog gedreigt. 37. en 129.
 VRANKRYK. 52. 133. 196. 242. 283. 306.

Vehementen Brand te *Londen*. 88.

Vervolg van d'afreize des Koning's van *Zweden* uit *Turkyen*, paffeerende de Keizerlyke *Erflanden*, en zyn verfchyning te *Straalkont*. 89. 104.

Verskil tuffchen de *Montenegrinen* en het *Turkze Hof*. 92.

Vredens Tractaat, tuffchen *Spanjen* en *Portugal*. 187.

Voltoyng der *Franfchen*, van de Sluis en Haven te *Mardyk*. 233.

Verschrikkelijken Stormwind in de *Nederlanden*, en de fchade daar door geleden. idem.

Vernieuwing der oude *Aliantien*, tuffchen *Vrankryk* en de *Roomfchgezinde Zwitfersche Kantons*. 278.

Volharding der *Zweden*, in hare ftoute ondernemingen ter *Zee*, tot het aanfnoceten en confifquieren van alle *Koopvaardy Schepen*. 304.

W.

Wismar (de Stad) met een Belegering gedreigt. 274.

Z.

ZWITZERLAND. 45. 278.

Zware vervolging, tegens het gering gebleven overfchot der Gereformeerde in *Vrankryk*. 243.

Zeeveegt, tuffchen twee *Esquaders* Oorlog Schepen, van *Zweden* en van *Deenmarken*, tot nadeel der eerfte gemelde. 298.

EUROPISCHE MERCURIUS;

BEHELZENDE

De Voornaamste Zaken van Staat en Oorlog, voorgevallen in alle de Koningryken en Heerschappyen van Europa; benevens eenige meldenswaardige Tydingen uit verscheide andere Deelen der Waereld.

Historischer wyze, onverward en klaar beschreven, en met de noodige Authentyke Stukken voorzien.

Door J. C. Philologo-Polit.

ZES - EN - TWINTIGSTE STUK.

T W E E D E D E E L.

VERVATTENDE

De ZES LAATSTE MAANDEN van het Jaar 1715.

Verciert met kopere Platen.

A M S T E R D A M,

By ANDRIES VAN DAMME,
Boekver koper op 't Rokkin, bezyden de Beurs. 1715.

B E K E N T M A K I N G .

- Te Amsterdam by den Drukker van deze Mercurius is ook Gedrukt en te bekomen :*
Alle de Werken van den Heere JACOB CATS, in 2 Deelen , met Curieuse
Print-verbeeldingen, noyt voor deze zo Gedrukt, in Fol.
Het Leven van den Heer MICHEL DE RUYTER, met Figuren, in Fol.
De geheele Mathesis, van de GRAAF; in Quarto.

Nog is onder de Pars en staat in 't kort uit te komen; de Reize van WILLIAM DAMPIER, gedaan rondom de Waereld, 3 delen, met kopere Platen, en nodige Land- en Zee- kaarten voorzien, in Quarto.

De Historische Gedenk - Penningen van Lodewyk den XIV. Vertonende, in by de 300. Trossen Muntbeelden, het gantsche Leven van dien Monarch, beginnende met zyn Geboorte, en lopende tot deze tegenwoordige Eeuwe; yder Penning voorzien met een korte Historische Beschryving en Verklaring van 't Opschrift, gevolgt na de grote Koninglyke Medalien, door J. GOEREE; alwaar dezelve ook te bekomen zyn: het Vervolg dezer Penningen tot op de Dood van dien Vorst, en wat verder tot de volflagenheit van dit Werk vereist word, is onderhanden, en reeds ver gevordert, waar na de Liefhebbers zig kunnen reguleeren.

De Wisselstyl van Amsterdam, met de Ordonnantien op dezelve, op alle Plaätzen daar men handelt, en de vertaling daar nevens, door PHOONSEN, in 8°.

Den Koophandel van Amsterdam, naar alle de Gewesten des Waerelts: bestaande, in een Verhandeling; van de Waaren en Koopmanschappen, die men daar heenzend, en wederom ontfangt; benevens vergelykingen der Munten, Maaten en Gewigten, en op wat wyze men over en weer Wisselt. Als mede, een Verhandeling, over de Wisselbank; Beurs, en Koorenbeurs, Koorenboekje, Loon der Makelaars, Convooylyst, Waagboekje, Nieuwe Rabat- en Tarra-Tafels, en vele andere wetenswaardige zaken den Koophandel aangaande, eerst ontworpen door wylen LE MOINE DE L'ESPINE, nu doorgaans in andere ordre gebracht en zeer veel vermeerderd door J. LE LONG, in Octavo.

De Regten van den Keizer JUSTINIAAN in Octavo.

De Zeden der Israëlieten ten voorberde ener volmaakte Republiek ontworpen, en door hoedanigen oppang den Kerkelyken Staat der Christenen, den ondergang van 't Joods gemeene best verhaalt heet, met Printverbeeldingen, in 8°.
De volmaakte Secretaris, Frans en Duits, in 12°.

En verder alle andere voorname HISTORISCHE Boeken, &c.

EUROPISCHE MERCURIUS;

Behelzende

De voornaamste zaken van Staat en Oorlog, voorgevallen in alle de Koningryken en Heerschappyn van Europa; benevens eenige meldenswaardige tydingen uit verscheide andere deelen der Waereld.

ZES - EN - TWINTIGSTE STUK.

T W E E D E D E E L.

J U L Y.

D O O R overvloed van stoffe, inzonderheit wegens TUR. Groot-Brittannien, zyn wy in ons eerste deel van dit KYEN. Stuk vry wat ten agteren gebleven; omtrent den Oorlog der *Ottomannische Porte* tegens de Republyk van *Venesien*; dus, met het openen van dit tweede Deel, dat werk onze eerste betragtinge moet zyn. Zedert de (*) Oorlogs-Declaratie der *Turken* waren (*) zied eerste deel. pag. 129. hare Krygs-toerustingen met veel yver voortgezet. Den Sultan deed den

1715.
July.

den 12. April zyne Intrede te *Adrianopolen*, en den 16. zagmen den Aga der Janitzaren, met zyn onderhebbende Troupen, naar *Morea* opbreken; zynde als toen de *Anatolifche* en verdere *Aztaifche* Krygsbenden tot naby *Konftantinopolen* geavanceert, van de welke het gros te *Gallipoli* moft overtrekken. Den optogt naar *Morea* was gereguleert, en men bleef als nog by het befluit, om *Napoli di Romania* aan te taffen; alhoewel eenige andere berigten vermeldte, dat ze eerst de Eilanden *Zanto*, *Cefalonia* en *Corfu* zouden tragten te vermeesteren, om daar door te beletten de zamenvoeging der *Maltbezers* met de *Venetianen*; en waar toe zy hare Zeemagt by uitnemenheit vergroote, beftaande in 148. Zeilen, te weten 70. Oorlogfchepen van Linie, 40. Galeyen, veel Brigantynen, en eenige Transport-Schepen tot het o- vervoeren der Militie; leggende deze Vloot in 't laaft van May aan 't Eiland *Scion*, een der Eilanden van de *Archipel*. Het Admiraals Schip voerde 112. ftukken Kanon, en 1700. Man.

Den Officier, voerende het oppergezag in *Konftantinopolen*, by afwezen van den Primo Vizir, had den Heer Fleifchman, Keizerlyken Rezident aldaar, uit name des Sultans en des Divans, afgevraagd, of zyn Meefter wel eenige hulpe zoude geven aan de trouwlooze *Venetianen*; onder bedreiging, zo hy op deze vrage weigerde regtzinnig te antwoorden, van hem daar toe te zullen dwingen. Evengemeldten Rezident zeide, hier toe geen ordre te hebben, en van het voornemen des Keizers, zyn Meefter, onkundig te zyn; maar dat de reden medebragt, om te geloven, dat zyn Keizerlyke Majesteit, agtervolgens het Vredens-Tracktaat van *Carlowitz*, de *Venetianen* behoorden te helpen. Dit antwoord niet voldoende fchynende, zo wilden ze hem naar *Adrianopolen* doen gaan, dog hy protefteerde daar tegens; zeggende, dat hy niet vermogt, buiten ordre van den Keizer, uit *Konftantinopolen* te vertrekken.

Ondertuffichen bleef het *Ottomannifche* Minifterfchap, wegens den Oorlog, welke den Sultan tegens de *Venetianen* voorgenomen had, zeer verdeelt; voornamentlyk om dat men zulk een grooten magt zo verre van de hand zond; zeggende de Vredelievende Party, dat deze ongemeene Wapenruttling, ter Zee en te Land, de Chriften Vorften konde bewegen, om zig aan malkander te verbinden, als kunnende geen gerufter verzeekerheit nemen in de beloften, die men het doen, van met haar in een goede Vriendfchap te willen leven, ja dat den

Oorlog

Oorlog tegens *Venetiën* veel zwarigheden inhad; dog alle gestaafde redenen, in dit geval voortgebracht, versmolten voor die der Oorlogsgezinde Party; invoegen den Sultan zyne ordre aan den Groot Vizir vernieuwde, om met de voornaamste Krygsmagt door *Bosnien* naar *Dalmatiën* te marcheeren, en de ontworpen desseinen werktellig te maken.

1711.
July.

Men had ook brieven onderschept, waar uit het oogmerk der *Turken* was gebleken, namentlyk, om in *Polen* te vallen, zo dra de *Zuuden* van een andere kant in dat Ryk zoude zyn ingedrongen; dog dat de *Porte*, hebbende verstaan dat in *Polen* zig alles in rust bevond, en dat de aanhangers van *Stanislaus* teenemaal den moed ontzong, gerezolveert had, van geene feitelykheden tegens *Polen* te beginnen, maar hunne Krygsmagt voor 't grootte gedeelte tegens de *Venetianen* te gebruiken, terwyl een ander Corps de Troupen des Keizers, en die der *Muscoviten* obzerveeren most; hoewel het *Ottomannische* Hof zig vleide, dat den Keizer geensints dagt, om *Venetiën* te helpen; censdeels om dat deze Republyk, gedurende den laatsten Oorlog tusschen *Frankryk* en de Hooge Geallieerden, aan het Hof van *Wenen* reden van misnoegen gegeven had, en ten ander, om dat den Franschen Ambassadeur te *Konstaminopolen* deed verstaan, dat de *Vrede*, onlangs te *Rustad* en te *Baden* gesloten, nog zo zeer niet bevestigd scheen, of dezelve konde door nieuwe verwydering ligtelyk weer gebroken werden; met byvoeginge, dat de *Zee-Mogentheden* buiten staat waren geraakt, om zig met de zaken van andere veel te bemoeijen, enz.

De magt, door de *Venetianen* tegens de *Turken* te gebruiken, bestond meer in die ter *Zee* als te *Land*; want de wyd afgelegentheit harer Grenzen liet niet toe, om voor dit Jaar een regelmatige Armee op de been te brengen, wyl de aldaar zynde Troupen alleen mosten dienen tot het bezetten der sterke Steden; dog belangende de *Venetiaanse* Vloot, die was reeds, sterk 35. zware Schepen, 21. Galeyen, en twee Galeassen, vaardig, om in 't kort van *Venetiën* uit te loopen.

WEGENS het vernieuwde Alliantie Tractaat, tusschen *Frankryk* en de Roomsgezinde *Zwitserse* Kantons, hebben wy in het (a) eerste Deel gesproken, en beloofd, om dat Tractaat in zyn geheel aan den Lezer te zullen vertoonen; ziet hier nu den beknopten inhoud van

ZWIT.
ZER-
LAND.
(a) met
Pag. 278.

1719.
July.

alle de Artykelen , verdienende grootelyks de opmerkinge van den regt-zinnigen Lezer.

1. Dat, Ichoon 't geheele *Zwitserze* Corps in dit Tractaat niet begrepen is, de intentie is, haar te nodigen.
2. Men confirmeert de Tractaten van Vrede en Alliantie van de Jaren 1521 en 1663.
3. Na de Dood van den Danphyn, en van yder Koning, zal men op nieuw swareen van deze Alliantie na te komen.
4. Als *Frankryk* door vreemde Troupen van binnen geattacqueert wert, zal 't *Zwitserze* Corps tien dagen daar na 16000 Man, op kolten van den alsdan regeerenden Koning, fourneren.
5. Zoo 't *Zwitserze* Corps door vreemde Macht van binnen geattacqueert of ontruft wert, zal zijn Majesteit haar met al zijn Macht, die God hem gegeven heeft, helpen, en zig Guarandeur van de Tractaten, die tusschen de Cantons zouden mogen gemaakt werden, verklaren.
6. De *Zwitserze* Officers en Soldaten zullen geen Imposit in *Frankryk* betalen.
7. De *Zwitserze* Soetelaars zullen vry in Wyn, en zonder bedrog, mogen negotiëren; maar overtuigt zijnde, zullen haar effecten geconfisqueert werden.
8. De Soldy der *Zwitserze* Troupen in *Frankryk*, zal in Oorlogstyden 17 Livres 8 Sols voor yder Man 's maands zyn, en 1960 Livres voor den Etat Major, behalven 't Regiment Guardes.
9. De Compagnien van 175 Man zullen compleet gerekent werden, als volgens 't Tractaat van 1671; staande de Koning haar 25 Man Gratificatie toe.
10. De Compagnie beneden de 175 Man zynde, zal de Kapitein zyn Gratificatie verliezen.
11. Als de Officers by den Oorlog considerabel verlies zullen lyden, zal de Koning haar vier à vyf Maanden tyd geven, om haar Compagnien te repareren, en zy zullen de betaling op de voet van de laatste Reveu ontvangen.
12. De Kapiteins zullen alle Maanden regulier betaalt werden, en zy zelfs de subalterne Officers betalen.
13. Zo de Koning nieuwe Wervingen doet, zal zyn Majesteit 6000 Livres voor yder Compagnie van 200 Man geven; welke Somme op de Soldy in de zes laatste Maanden van 't eerste Jaar dienst zal gekort werden.
14. De Koning zal aan de nieuwe Wervingen en Recruten Estappes, tot haar bestemde plaats toe, laten geven.
15. 't Canton zal de Vrinden van een overlede Officer tot de vacante plaats mogen recommanderen, mits dat het capable subjecten zyn.
16. De Kapiteins zullen de subalterne Officers mogen voorstellen.
17. De Koning zal aan de Kapiteins, in de Reveys, de Soldy der zieke Soldaten of Gevangens, goet doen.

18. Als een Kapitein alleen, of met zyn Compagnie, gecasseert wert, zal men de Soldaten niet mogen noodzaken, andere Kapiteins te dienen, als die van haar Canton. 1719.
July.

19. De Recruten mogen niet gedebaucheert werden.

20. De Koning permitteert niet, dat zyn Onderdanen tegen 't *Zwitserse* Corps dienen, gelyk de Cantons nog haar Onderdanen eenig Prias of Magt tegen zyn Koninkryk niet zullen mogen dienen.

21. Als de Koning, of iemand zyner Successeurs, in Perzoon zal commanderen, zal hy 70 veel Officiers en Soldaten, als hy wil, op zyn kosten mogen werven, volgens 't zesde Artikel van het Tractaat 1663.

22. Zoo de Koning, of iemand der Successeurs, in de Staten, Landen, Heerlykheden, &c., gemelt in d'Alliantie van Koning François I., in het Jaar 1521, weder wil komen, zal 't *Zwitsers* Corps hem Secours weigeren, volgens 't 22 Artikel van d'Alliantie van 1663.

23. Zoo het gebeurde, dat de Koning en 't *Zwitsers* Corps, voor 't welken van 't Vaderland, oordeelden t'zamen den Oorlog aan andere Magten aan te doen, zal zonder kennis van den ander geen Tractaat nog Vrede gemaakt werden.

24. De *Zwitsers* zullen als Inwoonders van 't Ryk geschat werden, en als zodanige vry zyn van het Regt van Aubaine, in 't geheele Koninkryk en de Landen van den Koning, mits justificerende haar Geboorte, en dat zy met approbatic van haar Overheden uit haar Land zyn gegaan: zy zullen ook als Inboorlingen mogen handelen, en haar beroep in alle vryheit waarnemen, ook de vryheit van 't Regt van Tractaat Foraine genieten, wegens de Successie-Goederen van de geene die van haar Natie in *Frankryk* overleden zyn; en zy zullen in alles als eige Onderdanen van zyn Majesteit gehandelt werden.

25. De Onderdanen des Konings, zullen ook by Parentage of Testament kunnen erven, en van de gemelte Regten bevryd zyn, behoudens de gewoonlyke Regten; en de Kooplaiden, &c., zullen in alle veiligheid in *Zwitserland* inogen negotiëren, volgens 't 20 Artikel van het Tractaat 1663.

26. De *Zwitserse* Natie zal in haar Commercie in 't Koninkryk genieten al de Privilegien, die haar door den vorigen Koning zyn toegestaan, en op nieu door zyn Majesteit geconfirmeert zullen werden.

27 en 28. Volgens het agtste Artikel van de eeuwigdurende Vrede, en 't 14. van d'Alliantie van 1663, sal men in zyn Land den Vyand van zyn Geallieerde niet dulden; en men zal ook de Voleurs en Moordenaars overgeven.

29. Volgens het 14. Artikel van d'Alliantie, van 1663, zal men de we'rydye Passage aan de Troupen, &c., toestaan, zelfs tot Secours van zyn Geallieerde.

30. Zo tusschen een geassocieerde Fransman en een *Zwitzer* Proces ontstaat, zal d'Eiffcher zyn Party voor zyn eige Regter moeten vervolgen, ten ware by haar Contracten haar Regters niet genoemd waren: De Koning en 't *Zwitsers* Corps verbinden zig, goed en kort Regt te doen.

31. Zoo een Fransman in *Zwitserland* over Schulden vlugt, zal hy vervolgt

1715
July.

volgt werden, om de Sententie, tegen hem in *Frankryk* gewezen, zelfs van een *Zwitzer*, te doen executeren.

32. Al de Pensioenen, Contracten en Obligatien, waar over men in de *Traactaten*, particuliere Actens, &c. overeengekomen is, zullen gecontinueert, en alle Jaren, als na gewoonte, in *Solothurn* betaalt werden.

33. In deze Alliantie zyn van wegens den Koning gerezerveert, ... en van wegens de Kantons en 't Land van *Valais*, de Paus, de H. Apostolische Stoel, 't S. Collegie, 't H. Ryk, 't Huis van *Oostenryk*, 't Groot Hertogdom van *Florence*, en 't Huis de *Medicis*, zelfs om haar te secouren, indien een van beide Partyen haar wilde invaderen of ontruften.

34. Zo een van de Gerezerveerde d'ecne of d'andere Party, door Oorlog of anders, wilde invaderen of ontruften, zal men malkander helpen.

35. En nademaal deze Alliantie d'alderoudste is, zo verklaren de Cantons, datze altyd gerezerveert en geprefereert zal werden boven alle andere Alliantie van d'andere Princen, die later als van 't Jaar 1521. zyn, zedert welken tyd die met *Frankryk* altyd gecontinueert is.

Binnen twee Maanden zal de Ratificatie geschieden; en binnen vyf à zes Maanden zal de Koning noemen de gene, die hy wil rezerveren, om in 't 33. Artikel geinscreert te werden.

FRANK-
RYK.

VERSCHIEDEN Lasten, het gemeene Volk van *Frankryk* niet weinig drukkende, hadmen onlangs op nieuws weder te voorschyn zien komen. De extraordinare Schattingen, het Hoofdgeld, en den tienden Penning, waren volgens een Resolutie des Konings nog voor zes jaren gecontinueert; en daar by moften de winkels, boven hare belasting, yder drie stuivers ter week opbrengen. Men vernietigde daar tegens alle Ampten en Bedieningen op de Havenen, Kajen, Hallen, en Markten van *Parys*, zedert het Jaar 1689. opgereggt; waar door meer als 20000 menschen hare Ampten, en wel 30. Millioenen, die zy daar voor hadden uitgeschoten, kwame te verliezen; want schoon men by dat Edict beloofde hare Penningen te rembourzeeren, zo was die belofte pas voor een vierde part geffectueert. De Voorreden van 't zelve Edict dunkt ons al te aanmerkelyk, om de voornaamste subilantie alhier niet te vertoonen.

DE considerabele Onkosten, die wy genoodzaakt zyn geweest, zedert het Jaar 1688. voor de Soldy en Onderhoud van een groot getal Troupen, gedurende de twee laatste Oorlogen te maken, hebben Ons genoodzaakt toevlugt tot differente middelen te nemen, om Ons de Fondzen daar toe te bezorgen. De toegenegentheit, die Wy altyd voor onze Onderdanen gehad hebben, heeft dikwyls de vervreemding van de Domeinen van onze Kroon, en Creatien van Renten

Renten op de Revenuen van den-Staat, doen prefereren boven de Belastingen, die haar tot last zouden zyn geweest; maar nadien, in de loop van 25. Jaren Oorlogs, d'Onkosten dagelyks zyn vermeerderd, en dat de vvreemdingen en de Creatien van Renten, de ordinaire Revenuen vermindert hebben, zo zyn wy genoodzaakt geworden nieuwe Secourfen te zoeken, van op differente tyden Creatien van Officien te doen, aan dewelke wy Gages en Augmentatien van Gages toegeleit hebben, waar van de Fonds op onze Pagten, Generale Ontfangsten en andere Revenuen geassigneert was, en aan dewelke wy ook verscheide Regten, te betalen door onze Onderdanen, toegelegt hebben: En nadien het God behaagt heeft, eene zo langen Oorlog t'eindigen, door het sluiten van een zoo vaste als voordeelige Vrede, zo oordeelden wy, niet beter al de Genaden, die de Hemel zichtbaaryk op onze Perzoon en onzen Staat uitgestort heeft, te kunnen beantwoorden, als met ons Volk t'ontlasten van de belastingen, die de duurzaamheit van den Oorlog noodzakelyk had gemaakt, na mate dat wy in de Revenuen en d'Onkosten van den Staat zullen herstellen d'Ordre en de Proportie, die d'Oorlogen geïnterrompeert hadden, en met het supprimeren van d'Officien, die onze Onderdanen tot last zyn, en wel voornamentlyk zulke, aan dewelke Regten toegelegt waren, die zy dagelyks betalen, om dat, de verkoping van deze Officien voor inatige Sommen gedaanzynde, het niet regtmatig is, dat de titulaire continuëren considerabile Revenuen te genieten op kosten van onze andere Onderdanen. En nadien d'Officien, gecreëert op de Havens, Kaayen, Plaatzten, Hallen, Markten en Werven van onze goede Stad *Paris*, van die natuur zyn, dat verders de Regten, die daar aan geattacheert zyn, gelykelyk de Koopluiden en de Burgers door de menigvuldigheid der Comptoiren fatigueren, een augmentatie van een considerabile prys op de nodige Eetwaren veroorzaken, en zeer nadeelig aan de Commercie zyn; zoo zyn wy geresolveert geworden al de voornoemde Officien, zedert 1689. gecreëert, te supprimeren, nevens de geheelheit van de rechten zedert het voornoemde Jaar van 1683. gelegd op 't Koorn, Tarw, Rogge, Meel, en op alderhande soorten van groene en drooge Vruchten, Groente, en andere soorten van de nodigste Eetwaren; als ook verscheide andere mindere regten tot laste van 't publyk, en zelfs te supprimeren, tot gemakkelykheit van de Commercie, d'oude en nieuwe regten, gestabileert op de Schepen, en op de Treins en 't Hout; en aan de Burgers en Inwoonders van onze goede Stad *Paris* toe te staan, de geheele bevryding van al de nieuwe regten zedert 't voornoemde Jaar 1688. gestabileert op de Waren, komende van het gewasch. Wy hadden gewenscht, ter zelve tyd al d'andere regten, aan gemelte Officien toegelegt, te supprimeren; maar nadien de Schulden, die wy gedurende de twee laatste Oorlogen gemaakt hebben, ons niet overlaten eenig middel, om in 't Remboursement van de Eigenaars van die Officien en Regten voor een tyd te laten stand houden, zo hebben wy geresolveert, een vierdepart daar van te vernietigen, en by een nieuw Tarif ('t welk agter 't Edict volgt) de drievierde, die wy genootzaakt zyn, gedurende een zeker getal Jaren te laten stand houden, in een en 't zelve Regt te vernietigen, om aan d'Ei-

1719.
July.

1715.
July.

genaaers 't rembourfement der Sommen , die zy ons betaalt hebben , te verze-
keren : Met dezen inzigte hebben wy gerezolvoert , aan 't Corps van onze
goede Stad *Parys*, Gifte by forme van Octroi op tyd te doen van al de voorn-
oemde gereserveerde Regten , en 't geen daar van komt , in handen van den
Ontfanger van gemelte Stad te laten stellen , om door hem s'jaatlyks geëm-
plojeert te werden tot de betaling van de Hooft-Sommen en Intresten van de
Finantien door de Titulzire betaalt , of van de Sommen aan haar Creditours
fchuldig , volgens de Liquidatien , die daar van gemaakt zullen werden door
de Commiffariffen van onzen Raad , die wy daar toe zullen benoemen. Wel-
ke rembourfementen gedaan zynde , zullen de voornoemde gereserveerde reg-
ten geheel en voor altyd vernietigt en gefupprimeert blyven : Om welke oor-
zaken en andere , ons daar toe moverende , met het advys van onzen Raad en
met ons zeker weten , volle magt en Koninklyke Authoriteit , hebben wy by
het tegenwoordig eeuwigdurent en onwederroepelyk Edict , vernietigt en ge-
fupprimeert , vernietigen en fupprimeren al de nieuwe Officien , die volgen ,
gecreëert en geftabileert by onze Edictiën en Declaratiën , zedert den 1 Janua-
ry 1689. tot tegenwoordig , op de Havens , Kaayen , Werven , Hallen en
Markten van onze goede Stad , Voorfteden en Jurisdicdien van *Parys* ; op de
Koopmanfchappen en Waaren , die aldaar gebragt werden , om aldaar te wer-
den verkogt , gecoufumeert , of verder gevoert , 't zy , dat gemelte Officien
door particulieren verkregen zyn , die daar mede zyn bekleet , of datze aan an-
dere Officien in 't particulier of in Corps van gemeenfchap zyn vereenigt , of
dat zy nog in onze gevallige Gedeeltens te ligten zyn , of in handen van de
Handelaars of daar over geftelde , die gelast zyn , dezelve te verkopen , zonder
eenige uit te zontieren of te rezerveren , &c.

De zes Corporatien van Kooplieden , namentlyk de Lakendrappiers ,
Goudfmiten , Bontwerkers , Kruideniers &c. waren getaxcert , om in 't
kort twee Millioenen op te brengen , en zoude men de andere Cor-
poratien op dezen voet mede een aanzienlyke Zomme doen geven.

In opzigt van de vermindering der gemunte Geldfpecien , deswegens
geliefde den Koning nog de volgende Declaratie te laten uitgaan.

DAt zyn Majesteit onderrigt zynde , dat niettegenftaande dezelve by vorige
Arreften genoegzaam te kennen had gegeven , dat de vermindering der gou-
de en zilvere Geldfpecien , omze tot hare eigentyke waarde te brengen , enze
daar op in 't vervolg te houden ('t welk met het welzyn van den Staat , en
het voordeel der Ingezetenen volitrektelyk overeenkwam) stand zoud grypen ,
en dat niets anders als diegelyke Geldfpecien in den Koophandel zouden cours
hebben , verfehiede Particulieren egter , uit een zoort van misnoegen dat daar
door haren woeker-handel zal worden geftremt , onder de Gemeente tragten
uit te ftroyen gerugten , het zy van eene nieuwe verfmelting van 't geld , om
het

het weder te brengen op den zelve voet als voor de vermindering, of van het uitgeven van Briefjens, die, neffens het geld, cours zouden hebben, zyn Majesteit oordeelde, dat hy, om die verderfelyke gerugten te doen ophouden, en te beletten dat zommige daar door verleid worden, nogmaals zyne meening daar ontrent moest te verstaan geven, namentlyk, om de goude en zilvere Geldspecien tot hare eigentlyke waarde te brengen, na proportie als dezelve buiten's Lands gangbaar zyn; en dat daarom de verminderingen, by de vorige Arresten geordineerd, stand grypen zullen, te weten met den 1 July aanstaande de Goude Louizen op 14 livres 10 sols, en de Ecus op 3 livres 12 sols 6 deniers, en met den 1 Augusty, de Louizen op 14 livres, en de Ecus op 3 livres 10 sols; op welken voet dezelve in 't vervolg zullen blyven, zonder eenige verandering, en zonder dat daar by eenige Briefjens gevoegt werden.

1719.
July.

Uit deze behandeling der Finantien bleek, dat het *Fransche* Hof van voornemens was, om een groote Schat te verzamelen, hoewel hun oogmerk onzeker bleef; komende hier door zeer veel geld aan den Koning, en nogtans bleef men over al klagen, wegens wanbetaling aan de *Fransche* Troepen, aan de Leverantiers, en aan de Rentetrekkers. De generale Pagt had men thans vernieuwt, rendeende 47. Millioenen. De Koninglyke en andere Briefjens van 't Ryk verminderden van dag tot dag; de Contracten van Renten op 't Stadhuis van *Paris*, ja zelfs de nieuwe onlangs veranderde, rendeerden niet meer als 35. en verloren dus wel 65. per Cent. Maar ziet hier nu de Declaratie des Konings, waar by de belastingen van 't Hoofdgeld, en van de Tienden Penning gecontinueert werden; zeggende zyn Majesteit in deze Declaratie, by wyze van een Voorreden.

Zedert dat het de Goddelyke voorzienigheid behaagt heeft, op onze gebeden, en op die van ons Volk, de Vreede te vergunnen; zyn wy voornamentlyk en byna alleen bezig geweest met de zorg, om onze Onderdanen te verligten. Ons eerste voorwerp is geweest, dezelve te ontlasten van verscheide Schattingen voor de Militie. Wy hebben vervolgens vernietigt de verdubbeling der Tollen, de dubbelde Regten van de Opzienders der Vleeshallen en der Dranken, en verscheide andere Regten, die ons de allerlastigste toegescheenen hebben. Wy hadden voorgenomen, om aan ons Volk de vrugten van deeze zo gewenste Vreede te doen genieten, het Hoofdgeld te vernietigen, en zelfs den Tienden Penning, waar van wy de belasting niet geordonneert hebben, als na dat wy alle maatregels genomen hadden, die op de gevoeligste wyze aan onze Onderdanen toonden, dat wy hare rust boven onze eige belangen stelden; maar na het onderzoek van de onmeetelyke Schulden, die wy genoodzaakt zyn geweest te maken, gedurende twee agter een volgende Oorlogen, die 25 jaren

1714.
July.

byna zonder tuffchenpozen geduurt hebben; hebben wy met leedwezen gezien, dat wy als nog, gelyk wy wel gaarne wilden, niet konden voldoen aan de regtmatige verwagting van ons Volk, nog aan de belofte die wy gedaan hadden by onze Declaratie van den 12 Maart 1701, aangaande de wederheffing van het Hoofdgeld, en by die van den 14 October 1710, tot ligting van den Tienden Penning, zonder in een nog veel groter quaad te vallen, dewyl, door het vernietigen van deeze twee Belastingen, wy niet konden vermyden, ter zelve tyd te kort te doefl aan alle de verbinteniffen, die wy gemaakt hadden met de gene die hunne Goederen tot de onkosten van den Oorlog verftrekt hebben. Het is ligt te oordeelen, tot wat point de onvrugtbareit van de jaren 1709 en 1710, en de droevige uiflagen van den Oorlog, die verbinteniffen hebben moeten brengen, wanneer men overweegt, dat men heeft moeten zorgen voor de betaling der Troupen, voor het opregten van Magazynen tot onderhoud der Legers, en voor alle de andere onvermydelyke onkosten, die in deeze ongelukkige tyden driemaal groter zyn geweest, als in de gemeene en ordinaire jaren. Het kan niemand onbekent zyn, dat wy, om ons Volk in deeze moeiljelyke gellidheden te fparen, onze Domeinen hebben verveemd, een groot getal Ampten hebben opgeregt, en Renten opgenomen op de allerzuiverfte Inkomsten van onze Kroon; dewelke zig eindelyk zodanig belast bevinden, dat het gedeelte, het geen daar van nog bevryd is, niet toereikent zyn kan, als tot het derde deel van de allernoodzakelykfte onkosten van den Staat; En dewyl het zo wel ons belang, als dat van ons Volk is, dat men de ordinaris Inkomsten van de Kroon weder herfteld, en voor de betaling der fchulden zorg draagt, na dat wy de middelen, om daar toe te raken, gezogt hebben, zo hebben wy geoordeeld geen zekerder toevlugt te kunnen vinden, als in het herte van onze Onderdanen, overtuigt zynde, dat zy met geen minder yver gereed zullen zyn, om de nodige fchattingen op te brengen, tot herftelling der Finantien, gedurende de Vreede, als zy gedurende den Oorlog gedaan hebben, om den laft van dezelve te helpen dragen. Van onze kant zyn wy voornemens, de onkosten te verminderen, en het geen het Hoofdgeld en den Tienden Penning opbrengen zullen, te befteden tot betaling der gemaakte fchulden wegens den Oorlog, en tot rembourfering der Amptenaren, die onze Onderdanen tot laft zyn, door de Privilegien en Exemptionen die aan dezelve toegeltaan zyn geweest, ten einde om een nette proportie en overeenkomst te maken tuffchen den ontfangft en de uitgave die men daar van doen moet, en om vervolgens ons Volk te kunnen verligten, zo veel als onze genegtheit voor het zelve, en de voldoening die wy hebben van den yver, die zy, gedurende den gantfen Oorlog, voor onzen dienst getoont hebben, ons doet wenfchen. &c. &c.

Men had zedert eenigen tyd aan 't *Fransche Hof*, door medewerking van den Grave van *Stairs*, *Groot Britannifchen Minister*, gearbeitet, om een accoord, tuffchen het Hof van *Madrid* en de Inwoonders van

't Eiland

't Eiland *Majorca* te mogen treffen. Deze handeling, met hope van een gewenscht Succes, voortgezet zynde, zo ontving men zeer onverwagt berigt, dat de *Spaanse* Vloot van voor *Barcelona* was Zeil gegaan, en, zonder tegenstand van belang, de ingescheepte Krygsmagt op dat Eiland aan Land gezet, en aanstonds eenig voordeel behaalt had. Hier over viel den voormelden *Groot-Brittannischen* Gezant aan den Marquis de *Torcy*, *Franschen* Staats Minister, klagtig; dog dezen antwoordde hem, dat dit het *Spaansche*- maar niet het *Fransche*-Hof aanging; dat *Koning Philippus* had goed gevonden, om zig van deze gelegenheit te bedienen; dat 'er geen tyd bepaalt was, hoe lang men stil zoude zitten; en dat, wyl de aangeboden voorwaarden, voor den *Koning* van Spanjen niet aannemelyk waren, het hem vry stond, om andere wegen in te slaan. Dit reekende men in *Frankryk* een polityke misleiding; te meer, wyl op de onderwerping van het geheele Eiland *Majorca*, ook was gevolgt dat van *Tuica*. De omstandigheden dezer verovering, door het Hof van *Frankryk* gemeen gemaakt, luid aldus.

1715.
July.

DE *Spaansche* en *Fransche* Zeemagt, voor *Barcelona* gereet leggende, bestont uit 18 Oorlogschepen, zes Galleyen, en omtrent 200 Transportschepen. Hier op was geëmarquert 24 Battaillons Voetvolk, 1200 Paarden, en 600 Muitezels, om de Artillery te trekken; behalven een genoegzame voorraad van Ammunition, Kanon &c. Op expres bevel des Konings, stak deze Vloot den 11. Juni in Zee, zette de cours regt naar *Majorca*. De onderneeming was opgedragen aan de Ridder d'Asvelt als Chef, en onder hem de Maarschals de *Camp le Querchois* du *Querlus*, de *Lecheraine* en de *Ribadco*: zynde ook enige *Majorkeynze* Grooten, die reeds afgevallen waren, mede aan boord, om de beste gelegenheit der kusten aan te wyzen. Behalven de ingescheepte Troepen, hieldmen nog 20 Battaillons, de helft *Franze* en *Spaanse*, gereet, om te volgen; indienze van noden waren.

De Vloot, den 13. s'avonts ten zeven uuren voor de vlakke van *Sta Ponca* ten anker komende, zo wierd, na gehouden Krygsraad, een Chaloup naar Land gezonden, om te recognoscieren, en deze bragt berigt dat de Eilanders vyf Batterijen hadden, met een groot Retrenchement; en vol Volk. Hier op wiert besloten het anker te ligten, en ten Noorden van 't Eiland te loopen, daarmen den 15. des nademiddags ten vyf uuren, het anker voor *Cala Ferrera* en *Cala Longa*. omtrent een myl van de Haven *Pietriss*, liet vallen. Na dat men weder een Chaloup naar Land had gezonden, en deze geen onraad vernomen hebbende, zo wiert zein gedaan, om in de sloepen te vallen, en men bragt dien avond omtrent 6000 man te Land; werdende voort van de Paarden, Muitezels en verdere sloop gevolgt. Die te Land by een geruikt waren boden een geringe tegenstand, en onder 't Landen naderde de Oorlogschepen

1715.
July.

zo na by Land als ze konden , gevende gestadig op het byeengézam't Land-
volk wakker vuur , die hier door , als door 't aan Land gekome Volk , haast
verjaagt wierden. De Eilanders hadden de Landing hier niet verwagt , en uit
dien hoofde is ze des te gemakkelijker voor de aanvallers gelukt.

Dus zonder tegenspoed geland zynde , zo viel de Stad *Alcudia* de eerste aan-
val te baat , welke , na een beleg of insluiting van vier dagen , overgelevert
wierd. Van hier trokmen voort naar *Palma* , ook gezam't *Majorca* , de hoofd-
stad , gelegen aan de westkant van 't Eiland , aan de Zee ; zynde sterk , en met
een goede Haven voorzien. Wanneer het Leger daar voor kwam , liet den
Generaal d'Asvelt de Inwoonders zommeeeren , om zig over te geven , met
belofte van eenige voorwaarden , zachte handeling , en genade des Konings. De
inwoonders , hier na huiltrende , gaven hier den Marquis de Ruby , Gouver-
neur der Stad , kennisse van ; maar deze de overgave weigerende , steunende op
een talryke bezetting van 2000 man , en op de belofte der Burgers , om in ge-
vaar , dapperheit en standvastigheid , die van *Barcelona* niet te zullen toegeeven ,
sloeg alle voorbidding af. Maar het gemeen het geweer opgenomen , en ver-
klaart hebbende zyn party te zyn , zo wierd hy gedwongen , na een onder-
handeling van weinig dagen , deze sterke plaats , zonder eenige tegenstand ge-
boden , of eenige aanval uitgestaan te hebben , over te geven.

Men heeft een volkome Capitulatie gemaakt , en bedongen dat de *Majorky-
men* in bezit zullen blyven van hare Goederen , Effecten , Vryheden en Privile-
gien , neffens restitutie van de Confiscatien , die op haar , in de Landen van
Spanjen dependeerende , gedaan zyn : ook is bedongen dat de Keizerzo en an-
dere vreemde Troupen , die zig op 't Eiland bevonden , in deze Capitulatie zul-
len begrepen zyn , en na een neutraal Land getransporteert werden , om yder
na zyn huis te konnen keeren , zonder die van haare Wapens , Kleederen , Ba-
gagie , &c. te beroven : mits betalende de Vivres en 'Schepen tot haar Tran-
sport : Ze verklaren ook , datze de Amnestie , die de Ridder d'Asvelt haar in
de naam des Konings van *Spanjen* offereert , zullen aan niemen , en binnen 14
dagen alle de Forten en Plaatzten van 't geheele Eiland inruimen. Deze over-
gaaf en Capitulatie is ook betrekkelijk op het Eiland *Ivica* , dat zig hier in mede
onderwerpt. Dus is deze onderneming zonder eenige tegenspoed van belang
gelukt , en de groote drift der Inwoonders van *Palma* , eerst zo yverig en cou-
ragieus om 't voorbeeld van die van *Barcelona* na te volgen , in een lafheit , die
alle veragting waardig is , verandert ; hoewel hier door de verwoesting van
Stad en Volk is voorgekomen.

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

ALVORENS wy komen tot het beschryven der Parlements-
handelingen , en de gehouden Proceduuren ten laste van het vorige
Ministerium , zo dankt ons best voor af te vertoonen deze twee merk-
waardige Adressen , al in de gepasseerde maand May aan den Koning
geprezenteert.

Adres

*Adres aan den Koning van Groot-Brittannien, door die van de Provinciën
en de Stad Sleigoe in Ierland.*

1719.
Juli.

Met believen van uwe Majesteit.

WY, uwe Majesteits zeer pligtschuldige en getrouwe Onderdanen, hebbende een behoorlyke aandoeninge van 't verlies onzer zeer roemrugtige Koninginne, verzoeken verlos om te dier oorzaak den rouw by uwe Majesteit te beklagen: en wy moeten bekennen dat onze droefheit ontroofteyk geweest zoude zyn, indien haar ongeluk, in 't laatste van hare Regeeringe, haar niet geleid had in den raad van zodanige quade Raadslieden, die vyanden van onze gesteltenisse waren, en den roem en de triomfen van het vorige gedeelte daar van bewalkten.

En nu loven wy den grooten en goeden God, voor de wonderbare Verlofsinge die hy voor ons gevrogt heeft, door uwe geheiligde Majesteit tot onzen Koning te zenden, en ons van de uitmuntende gevaren van 't Pausdom en de slaverny, die ons toen over 't hoofd hingen, te bewaren.

En indien de Voorzienigheit den Hertog van Shrewsbury niet in de Regeering van dit Eiland gevoerd had, in zulk een hagchelyke tyd, om den geweldadigen yver van een heethoofdige en hoogvliegende Party onder ons te betuigen, wy zouden voor dezen tyd al door 't Pausdom, en een eigen goeddunkelyke magt overstromd geweest zyn.

En wy loven God voor uwe Majesteits groote wysheit, in uwe keur van zulke wyze en onderscheidene Regenten, die in uw Majesteits afwezen ons met zulk een groote voorzigtigheit en veiligheid geregeerd, en volgens hun voortreffelyk oordeel twee van de laatste hooge Regeerders van dit Ryk afgezet, en der zelve plaatsen vervuld hebben, met den zeer eerwaardigen Vader in God William Lord Aartsbisschop van Dublin, en den regt honorablen Graaf van Kildare, die in de sijnste tyden sterke steunen van de Protestantsche Successie in uw doorlugtig Huis geweest zyn.

Wy wenschen uwe geheiligde Majesteit van herten geluk over de komste tot den Throon dezer Koningryken; door dien des zelfs blinkende deugden ons groote verzeekeringsen geven, van ons toekomend geluk in de veiligheid onzer Religie, Wetten en Vryheden; want het gezigt, dat wy toen van den Pretendent en het Pausdom hadden, was droevig.

En onze pligt en gehoorzaamheit by de waare toegenegenheit onzer herten gevoegt zynde, zo beloven wy uwe geheiligde Majesteit, dat wy naar ons uiterste vermogen uw Majesteits ontwysfelbaar Regt tot de Imperiale Kroon van deze uwe Koningryke zullen voorstaan, tegen den Pretendent en alle aanhangers, zo binnen als buitens Lands, hoedanig zy ook mogen genoemd wesen, 't zy Niet-zweerdere, Jacobiten, Torys, Papisten &c.

Adres

1719.
July.

*Adres aan den Koning van Groot-Brittanniën , door die van de Gerigt-
Zittingen van Ilchester in de Provincie van Somersfet.*

Met believen van uwe Majesteit.

DE eere van uwe Majesteits commissie, uit welken hoofde wy alhier vergaderd zyn, geeft ons gelegenheit om uw Majesteit geluk te wenschen over uwe gelukkige en regt tydige komste tot den Throon uwer Voorouderen; en over 't goed verstand tusschen uwe Majesteit, en beide de Huizen des Parlements, 't welk wy ons beloven een middel te zullen zyn, om den verderfelijken toeleg der voorgaande Ministers niet alleen te ontdekken, maar ook gantschelyk om verre te slooten; en om de Natie in zulken staat te stellen, dat wy veel minder zullen lyden, door een kwalyk gemaakte Vreede, dan men eerst vreesde: wyders om te zyner tyd, door uwe Majesteits zeer regtvaardige en bestendige Administratie, de verlorene eere te herstellen, en den Koophandel dezer Koningryken weder te verkrygen; 't welk de hartelyke gebeden zyn van ons

*Uwe Majesteits zeer getrouwe en gehoorzame
Onderdaanen.*

Den Koning had in dezen tyd aan den Aartsbisschop van Canterbury, president der Kerkelyke Vergadering, dezen volgende Briefgelieven te zenden.

G E O R G E R.

Zeer eerwaardige Vader in God, onze regt getrouwe, en gantschelyk be-
minde Raad, wy groeten U. Nademaal wy, door ons Koninglyk verlof
aan de tegenwoordige Kerkelyke Vergadering der Provincie van Canterbury,
dezelve onder andere gemagtigd en geauthoriseert hebben om te spreken, han-
delen, overleggen, overwegen, beraadslagen, en overeen te komen over zo-
danige punten, stoffen, zaaken en dingen, welke wy van tyd tot tyd in ge-
schrifte onder ons handteken, of geheimzegel, aan u zouden overleveren, of
doen overleveren; om overlegd, overwogen, beraadslaagd, en toegestemt te
worden, zo zenden wy midsdezen aan u over, zodanige punten die wy ge-
voeglyk achten voor de overweging der gemelte Kerkelyke Vergadering, wel-
ke zyn als volgt.

Het reguleeren der handelingen in den Kerkban, en 't veranderen van boe-
pleginge.

Een verzorging tot bewaringe en overleving van naauwkeuriger lysfen en
berigten van Landeryen, tienden, en andere bezittingen, en voordeelen tot
Kerkelyke proven behoorende.

Het

Het reguleren van verlof-gevingen tot een huwelyk, volgens de kerkelyke wet, tot des te kragtiger voorkominge van heimelyke huwelyken.

Het maken van een formulier om Kerken en Kapellen in te wyen.

Het beter vaststellen van de bevoegdheden, tytelregten, en getuigenissen van personen, die zig tot de H. Verordeninge aanbieden.

Het meerder kragtig maken van den 75sten kanon, betreffende den nuchteren wandel in Predikanten vereischt.

Het meerder kragtig maken van den 47sten kanon wegens 't bezorgen van Beurt-Predikers, daar de Predikanten wettiglyk van hunne proven afweezend zyn, als mede den 48sten kanon nopende het veroorloven van zulke Beurt-Preekers.

Regelen om jonge personen beter te onderwyzen en te beteydenster bevestiging, volgens den 61sten kanon, en tot ordentlyker volbrenginge van dat aupt.

Alle welke punten, stoffen, en zaken, wy nidsdezen voordragen om overlegd, overwoogen, en verhandeld te werden door de gemelde Kerkelyke vergadering, volgens ons bovengemelde verlof; op dat, als men deswege zal overcegekomen zyn, dezelve aan onze Koninglyke overweeginge voorgesteld mogen werden. Alzo wenschen wy u van herten wel te varen.

Gegeven in ons Hof te St. James, den 16. May, in 't eerste Jaar onzer Regeeringe.

Door zyn Majesteits bevel,

Townsbend.

Zo mede, aan de Kerkelyke Vergadering van *Schotland*, den onderstaanden Brief.

Zeer Eerwaardige en Wel-beminde, wy groeten U lieden.

WY zyn zo wel voldaan met de blyken, die de Kerk van *Schotland* gegeven heeft, van hare gestadige aanklevinge aan de Protestantze Successie in onze Familie; van de getrouwheit en toegenegenheit die zy aan onzen Perzoon en Regeeringe betoont heeft; en van haren standvalligen yver voor het Protestants belang, dat wy deze eerste byeenkomst in onze Regeeringe, zeer gewillig met onze agtbaarheid begunstigen.

Wy hebben onzen getrouwen en ganschelyk beminden neef, John, Graaf van *Rosbes*, verkooren om onzen Commissaris te zyn, en onzen Koninglyken perzoon in deeze byeenkomst te verbeelden, gelovende dat niemant u lieden aangener kan wezen dan hy, die op alle voorvallen zig op eene uytmuntende wyze gequeeten heeft voor't belang der Protestantze Successie, en der vastgestelde Kerk van *Schotland*. Wy grypen deeze gelegentheit blymoediglyk aan, om u lieden te verzekeren; dat wy de Presbyteriaansche Kerk van *Schotland*,

1719.
July.

en hare Voorregten, onschendelyk handhaven zullen, gelyk wy op onze kon-
ste tot de Kroon beloofd hebben te zullen doen; en dat wy haar tegen alle on-
wettige aanvallen en indringen op haar gedaan, hoedanig die ook zouden mo-
gen zyn, beschermen zullen.

Niets kan ons aangenamer wezen, dan de bevordering van ware Godvrug-
tigheit, het onderdrukken van oudergd en zedeloosheit, en 't voorkomen van
den aanwas des Pausdoms, gelyk wy inze Koninglyke Proclamatie verklaast
hebben; en wy twyfelden niet of gylieden zult van uwe kant alles doen, wat
daar toe behulpzaam zoude kunnen zyn.

Wy wenschen ernstlyk dat de vacante Kerken voorzienmogen werden met
mannen van geleerdheit en vroomheit; en wy recommandeeren u lieden, dat
gy van uwe kant goede zorge draagt, om alles te doen dat tot zulk een goed
en Godvrugtig oogmerk zoude mogen strekken, en om in alle uwe verrigting-
en eendragt en liefde te betragten; en dat gy ons volk gevoelig maakt van de
zegeningen die het genies, en van de quade gevolgen die eenige soort van ver-
deeltheit zoude kunnen hebben, zo wel voor de tegenwoordige ruste, als voor
hunne toekomende welstand.

Wy hebben zulke voldoende berigten van uw vorig goed gedrag gehad, dat
het ons een volkomen vertrouwen geeft, dat gy lieden op zulk een wyze zult
handelen, dat wy reden zullen hebben om 'er mede voldaan te zyn: dies wen-
schen wy u lieden van herten wel te varen.

*Gegeven in ons Hof te St. James, den 3. May, in het eerste Jaar onzer
Regeringe.*

Door zyn Majesteits bevel:

Getekend:

Mantrose.

Den Grave van Rothes, door den Koning aan de generale Kerk-
Vergadering van *Schootland* gezonden, had een deftige Aanspraak in-
dezelve gedaan, en was die aanspraak door den Heer *Castains* den 15.
May aldus beantwoord:

Als beloven van U'Excellentie.

DE groote dingen die de God des Hemels, zedert de byeenkomst der laatste
generale Vergadering van deze Kerk, gedaan heeft, tot behoudenis en ver-
zekering van onze H. Religie en dierbare Burgerlyke Vryheden, waar in Wy
als Menschen en Christenen onze dierbaarste belangen behoren te stellen, zyn
van zulk een verbazenden aart, dat zy eene erkenenis der Godlyke Voorzie-
nigheit moeten asperfen, zelfs van de gene, dieze ontkennen; en noodzakelyk
verwondering moesten verwekken, in de gene dieze geloven en erken-
nen.

Dat

• Dat de Protestantse Opvolger, by het overlyden van wylen onze Meestreffende Koninginne ANNA, gebragt zoud worden tot het bezit van dien Throon, tot dewelke hy alleen den regtmatigen en ontwyfelbaren Titul heeft; en dat die geene die geslachte vyanden van zyn Regt, en toegewyde vrienden van het belang eens Paapzen Pretendent waren, zig niet in het minste daar tegens zouden hebben durven kantten, is volkomentlyk het werk van hem, die in de Koningryken der Hemelen en der Aarde doet na zyn welbehagen.

1714.
July.

Wanneer wy overdenken de elende en verwerring, waar in deze Natie zoud hebben moeten gewikkelt zyn, en dat Papery en Slaverny hare plaag zoud zyn geweest, indien den wensch en den toeleg der vyanden van de Protestantse Successie gelukt waren; dan zyn wy gehouden de Godlyke wysheit en goetheit te verheerlyken, die ons met zo veel rust, zulk een getukkige vaststelling gegeven heeft, als wy nu genieten onder den groten Koning GEORGE, wiens gestadige aankleving aan het Protestantse belang, wiens yver voor de vrydommen van Europa, wiens regtvaardigheid, getrouwheit aan zyn Woord, afschrik van verdrukking en van 't uittrekken der Koninglyke Prerogativen, verby hare juiste palen; en zyne veele andere Helden-deugden, blinkende Cieraden zyn aan de Kroon, die hy regtmatelyk bezit.

Gelyk het deze grote zegen was, die zommige vorige Vergaderingen aan alle de Leeden van de Kerk ernstelyk recommandeerden yverig van Gode af te bidden; zo kan men niet twyfelden, of het is met eene byzondere voldoening en vreugde, dat deze Eerwaardige Vergadering zichtbare blyken ziet, van de wonderbare goetheit van haren God, in het verhooren van hare gebeden, op zulk een verbazende en goedertierene wyze; en dat het haar byzondere zorg zal zyn, zig zelve onder de Goddelyke bestiering zodanig te gedragen, dat het blyken mag, dat zy een regt gevoelen heeft van de uittrekkende genade van den Vader der Ligten, en van de getrouwigheid die zy schuldig is aan zulken genadig Souverain, waar mede zy nu is gezegent.

De gunstige Brief, waar mede het zyn Majesteit behaagt heeft deeze Vergadering te vereeren, is zo vol van goetheit, en geeft ons zulken verzekering, dat hem niets aftrekken zal van 't nakomen van zyn Koninglyk woord en plegtige verbintenisse, in het beschermen van deeze Kerk in alle hare wettelyke Regten en Privilegien, en in het verzekeren van dezelve, tegens alle oproeyige en onwettelyke aanvallen, dat wy ontrent deze zaak volkomentlyk gerust kunnen zyn.

Daar zyn waarlyk enige bezwaarnissen, waar onder wy zugten, die onze Souverain alleen niet verhelpen kan; maar waar van wy, door zyn Majesteits vrikendelyke tusschenkomst ter bekwaamer tyd, hopen ontheft te zullen worden. Maar medien yder zaak een tyd heeft, waar in zy alleen welgevallig is; zo hoop ik, dat deze Eerwaardige Vergadering door Godes goeden Geest zo geseld zal worden, om een gedrag te hebben, dat onaantotelyk zal zyn, of aan God, of aan haren Souverain, en dat aan de Vyanden van onze gelukkige vaststelling in Kerk en Staat, geen voet zal geven, om zig te vleyen met de hoop van eenig voordeel te hebben, het zy door verdueling onder ons zel-

1719.
July.

ven, of door verkoeling van genegenheit voor onzen genadigen Koning
GEORGE.

Het overige van deze Redenvoering behelsde een betuiging, hoe aangenaam den Perzoon des Grave van Rothes, om zyn Majesteit in deze Kerkelyke Vergadering te reprezenteeren, hun was. Maar ziet hier ook den Brief, door gemelden Heer Castairs tot antwoord op die van den Koning, geschreven.

Met believen van u Majesteit.

HET is met een byzondere vreugd en voldoening, dat wy de gunstige Brief, waar mede het u Majesteit behaagt heeit ons te vereeren, ontfangen hebben. Wy agteden uwe vreedzame komste tot den Throon van deeze Natica, by het overlyden van wylen onze Meestresse Koninginne ANNA, zulk een groten aeegen, dat wy Gode daarom ernstelyk baden, en wy kunnen noit dankbaar genoeg zyn voor de genadige verhoring onzer smeekingen; want het is aan u Majesteit, naast God, dat wy de behoudenis van onze H. Religie, en van onze dierbare Burgerlyke Vryheden, schuldig zyn, en wy zouden verraders van die beide hebben moeten zyn, indien wy geen yverig belang hadden betoont voor de Successie in uwe Koninglyke Familie. En of schoon het u Majesteit, in uwe grote goetheit behaagt, een vriendelyk gevoelen van onze vaste aankleving aan dezelve, uit te drukken, zo meenen wy egter geen verdienst te maken van die zaak, waar toe ons beide onze pligt en belang verbond; dog u Majesteit, ons met haar gezag begunstigende, geeft ons geen kleine vertroosting, en verpligt ons tot dankbare erkentnissen voor uwe Koninglyke gunst onswaards, en om ons zelve zo te gedragen, dat wy het geluk van de goede gedagten, die u Majesteit van ons gesieft te hebben, niet verliezen.

Wy kunnen het niet anders als een uistekent blyk, van u Majesteits gunst onswaards aanmerken, dat gy ons met zulken Adelyken Perzoon, als den Graaf van *Rorbes*, vereert, om u Majesteit in onze vergadering te verbeelden; niemand had ons meer aangenaamer kunnen wezen dan hy, die in alle omdrayingen en verwisselingen van zaken, met eenen byzonderen yver in de Bres gestaan heeft, voor de Protestantze Successie, als het ware belang van zyn Vaderland, en die noit bevrees of beschaamt is geweest, om zyne ongekreukte genegenheit voor onze Kerk openbaar te maken, en wy hopen, dat 'er in onze onderhandelingen niets zyn zal, 't welk hem de minste ongemakkelykheit veroorzaken zal, om de hoge Commissie die hem toevertrouwt is, hier te verrigten.

De pleynige verbintenis, waar onder u Majesteit by uwe eerste komste tot de Kroon zig wel heeft willen begeyen, om de Regten en Privilegien der Presbyteriaanze Kerk van *Schootland* onschendbaar te handhaven, waar van gy de goetheit hebt, om aan ons herwaerde verzakeringen te doen; als mede van

ons te beschermen tegens alle onwettelyke aanvallen, die ons mogten overkomen, van wat nature dezelve ook mogten zyn, laat ons geen plaats over, voor twyfeling en vrees, voor eenig goed gevolg van de aanslagen, die onze vyanden onder uwe Majesteits Regeering, tegens ons zouden mogen hebben gesmeed; en verpligt ons tot alle dankbaarheid en schuldpligtigheid, waar toe wy bekwaam zyn.

1717.
Juh.

Uwe Majesteits Godvruchtige zorg tot demping van ondeugt en ongemaniertheit, en tot verhindering van den aanwas van Papery, kan niet anders als uwe Koninglyke Perzoon en Regeering dierbaar maken, aan alle ware verstandige en goede Luiden; en wy hopen, dat dezelve de zegeningen van den Hemel zal doen nederdalen over uwe Majesteit, en over uwe Koninglyke Familie, en dat zy voorkomen zal alle de straffen Gods over uw Volk, en wy hebben goede gronden om verzekerd te zyn, dat onder u Majesteits gelukkige Regeering zodanige Perzonen gebruikt zullen werden, die de Wetten tegens Papery en alle zodanige practyken, die een vlak zyn van het Christelyk Geloof, en tegens dewelke uwe Majesteit haar ongenoegen in hare Koninglyke Proclamatie te kennen gegeven heeft, getrouwelyk uitvoeren.

Wy zyn ten hoogsten gevoelig van de noodzakelykheit van een heilig en welgequalificeert Miniisterschap, om de grote eindens van het Evangelium onzes Zaligmakers te bevorderen, en dat godloze Kerken-Dienaren, een van de grootste pesten zyn, die een Kerk, of eene Burgerlyke Societeit, hebben kan; en wy zullen niet nalaten, alle onze uiterste pogingen aan te wenden, om het geene u Majesteit ontrent deeze zaak in onze tegenwoordige omstandigheden verwagten kan, te beantwoorden.

Wy zouden uwe Majesteits gunste onwaardig zyn, indien wy niet een schuldpligtige opmerking hadden, tot het geene gy in uwe grote goetheit ons zo vriendlyk gelieft te recommanderen, zo wel ten opzigte van ons eigen belang, als ten opzigte van liefdadigheid en eensgezintheit. Wy zyn, Sire, zeer gevoelig, dat het een groot ongeluk moet zyn, byzonderlyk voor Societeiten van Religie, met verdeeltheden geplaagt te wezen; en daarom merken wy ons zelve aan, als onder een byzondere verpligtig, om daar tegens op onze hoede te zyn; en wy bidden verlot, om u Majesteit te verzekeren, dat, gelyk als wy eenpariglyk in alle tyden, onzen hertelyken yver en genegenheit voor de Protestantse Succesie in uwe Koninglyke Familie, betuyg hebben, het ook ons vast besluit is, om op allerhande wyzen die in ons vermogen zyn, te betonen het gevoelen dat wy hebben, van de wonderbare goetheit van God, in ons te zegenen met zulk een goeden en wyzen Monarch, en om alle, onder onze Bedieningen, regte indrukzelen te behouden, van de genade, van den Opperheerschenden God, door u Majesteit tot den Throon te brengen; 't welk de hoop der vyanden van het ware belang van de Natie, heet verdyeld, en een verquikkelyk vooruitzigt heeft gegeven, voor de Protestantse Kerken, binnen en buiten's Lands; en het zal onze zorg zyn, om ons zelve in alle onze handelingen van deeze Vergadering, zo te gedragen, dat het blyke, dat het maat onzen pligt aan God, onze oprechte wenich is, ons aan u Majesteit aan-

1714.
July.

genaam te maken, door deze Vergadering tot zulken einde te brengen, dat daar uit ons hertelyk belang, voor de eer en de rust van uwe Regeering, gezien worde.

Dat uwe Majesteit altoos onder de Goddelyke bescherming en leiding mag zyn, en lang bewaart blijven tot verdediging van de ware Protestantische Religie, het welvaren en voorspoed van alle uwe Landen, en van deze Kerk in 't byzonder; dat hare Koninglyke Hoogheden, de Prins en de Princesse van Wales, hare Koninglyke Kinderen, en uwe geheele Koninglyke Familie, hooglyk van God begunstigt, en lang behouden moge worden, tot een gemenen Zegen in de wereld, en dat 'er noit een van uwe Koninglyke Geslacht ontbreken mag, om den Scepter van deze Natie te zwaayen, en dat alle voornemens tegens onze gelukkige vaststelling onder u Majesteit, tegens de Vroede van uwe Regeering, en tegens de veiligheid van onze Protestantische Successie in uwe Koninglyke Linie, tot niet gebragt mogen worden, is en zal altyd blijven het yverig gebed van u Majesteits zeer schuldpligtige getrouwe, en zeer gehoorzame Onderdanen.

De Predikanten en Ouderlingen in deze generale Vergadering van de Kerk van *Schootland* zamengekomen, getekend in onze tegenwoordigheid, in onze naam, en op onze ordre, te *Edenburg* den 17 May 1715. By,

William Confairs.

Den 8. Juny, zynde de 55. Verjaaring dag des Konings, zagmen des voormiddags een ongemeenen toevloey van Adel, uitbeemze Ministers, Geestelyke en meer andere Hooge Stands-Perzoonen ten Hove verschynen, om zyn Majesteit op deze zynen Geboorten-dag te feliciteeren. Den Koning vertoonde zig 's middags ten een uur aan het gantche Hof, 't welk het cierlyk en talryktye was, dat men alhier in veele Jaren niet gezien had. Zyn Majesteit hield Cucul, terwyl de Muzikanten een Concert van stemmen en Instrumenten maakten, zingende na gewoonte een Air, passende op dezen heuggelyken Verjaardag. Ten zeven uren 's avonds begon den Baal, dog om dat het den volgenden morgen Zondag was, zo wierd maar tot omtrent de klok tien uren gedanst, en dit groote Baal tot den 10. verschoven. Het kanon op den *Tour* en in 't *Park* donderde, de Koninglyke Standaard stond op de gewoonlyke Plaatzen geplant, de winkels waren gesloten, men luide de klokken by na den gantchen dag, en 's avonds zag men de meeste huizen, behalven die der Jacobiten, met ligten opgeschikt, mitsgaders een yder, onder veel Vreugde-vuuren, zig zeer vrolyk vertoonen. Vier Compagnien van de Trainbands waren onder
de

de wapenen; de Regters van *Westminster* vervoegden zig te *St. Mar-
tins*, alwaarze den gantichen nacht verbleven; en de Konstabels, yder
verzelt van zes goede nagtwakers, begaven zig ten drie uren al op
hunne posten. De *Guardes du Corps* en de *Granadiers* te paard had-
den oedre, om zig geveed te houden tot het beletten van eenige wan-
ordres. Alles ging vreedzaam toe, tot 's avonds ten elf uren, wan-
neer het slegte volk zig in partyen verdeelde, trekkende, gewapent
met stokken en knuppels, in slagendre naar *Sticks Market*. Hier be-
gonnen de *Thorys* den eersten aanval te doen, maar de *Whigs*, heb-
bende daar een groot vreedde vuur, dreven haar tweemaal terug; dog
in den derden aanstoot, kregen de *Thorys* de overhand, schreeuwende
de *Hooge Kerk, Ormond, &c.* en spottede met de Konstabels, stads-
militie en nagtwakers; zeggende tot dezelve, dat zy niet behoefden
te patrouilleeren, om wanordre voor te komen, nadien een yder van
haar hunne grootte vreedde bespaarde tot den volgenden dag, zynde
de Verjaring der herstelling van de Koninglyke Familie onder Ko-
ning Karel de II. In der daar dien dag wierd door de *Thorys* met meer
Illumination geviert, als de *Whigs* den vorigen dag getoond hadden.
Dr. *Buften* Predikte voor den Koning, de Prins en Princeffe van *Wal-
lis*; den Bisschop van *St. Asaph* voor de Leden van 't Hooger- en Dr.
Aubrey voor die van 't Lager-Huis.

De *Thorys* gezinde Predikanten, in sommige Kerken van de Stad
Londen, vermaanden hunne toehoorders, om vast te blyven by de grond-
regels van de *Engelsche Kerk*; en Mr. *Hilliard*, gewoon by diergely-
ke gelegentheden veel toeloop te hebben, predikte uit 2. *Samuel* cap.
19. vers 14. zeer sterk beweurende het *Effelyke Regt*; gelyk ook Mr.
Smit, nemende den zelve Text, tegens de *Whigs* eenigermaten uit-
voer. Van den *Tour* en in het *Park* donderde het kanon, de klokken
luide zonder ophouden, en 's avonds zagmen de volgende onordentlyk-
heden plegen; namentlyk, op de plaats van *Smithfield* verzamelde zig
wel 10000. gemeene menschen, verbrandende de afbeelding van *Olivier*
Cromwel, en ook dat van Dr. *Hondley*, die ten voordeele van de
Whigs had geschreven. Zy riepen, *Geen Overweldiger, maar een Sinars,*
hooge Kerk en Ormond. Zy dronken op sommige plaatzen opentlyk de
gezonthet van den Pretendent, inslaande de glazen van verscheide huis-
zen, en zelfs van den Lord Major, die zulks weigerden te doen. Van
de voornaamste dezer muitemakers wierden wel 30. gevangen gezet,

1715.

July.

om welke te examineeren den Lord Major en Aldermans van *Londen*, den 10. en 11. Juny vergaderden; doende haar voor het Hof brengen, gewapent met de zelve knuppels en stokken, met dewelke zy gevat wierden. Men zond van deze gatten 10. a 12. stux, over Hoog Ver- raad, naar *Newgate* gevangen, waar onder zig bevond een *Franfche* Schoolmeester, hebbende staande gehouden, dat den Koning *GEORGE* geen regt had tot de *Groot-Brittannische* Kroon.

In veel andere Steden van dit Ryk waren de Ingezetenen door dien ruimegeest mede besprongen, zynde opgehitst door kwalyke gezinde Groóten, en nog meer aangezet van woelgeestige Predikers. Op des Konings Verjaardag kwam een zaak voor te vallen, betreffende de Militie, welke van een zeer kwaad gevolg zoude hebben kunnen zyn. Men had aan een Battaillon Soldaten van 't eerste Regiment der Koninglyke Garde nieuwe kleederen en hembden uitgedeelt, welke, door de baatzugt van den Leverancier der zelve, veel slegter in haar soort wierde bevonden, alsvoor dezen; dus het volk daar over morde, smytende de hembden over de schutting in de Tuin des Hertogs van *Marlbourg*, hem beschuldigende, even of zyne kwade directie daar van de oorzaak was, andere vertoonden dit slegt habyt aan de Burgers, zeggende, *Zie daar Hanovers, Hollands, Marlbourgs gaedje, dus slegt hebben wy het by 't leven van de Koninginne, nog onder het Commando van den Veldheer Ormond niet gehad, enz.* Eindelyk kwam dit geroep ter ooren van den Koning, den Prins van *Wallis*, en ook van den Hertog van *Marlbourg*; welken Generaal eenige van die kwaadspreekers voor zig deed komen, en in waarheit het laken tot de kleederen zeer grof en slegt, mitsgaders de hembden mede veel te grof en ook te kort bevond; zo dat den Koning aansonds bevel gaf daar in te voorzien; en den Hertog van *Marlbourg* de Officieren ordonneerde, om alle de slegte hembden by een te doen brengen, en dezelve te verbranden; gelyk zulks 's avonds, tusschen 8 en 9 uren, voor de poort van het *Paleis* en by den *Tour* geschiede, uitdeelende aan deze voorbarige misnoegders een beter zocht van goederen. Meergemelden Hertog van *Marlbourg* zuiverde zig van zuiken blame opentlyk op den 13. Juny, wanneer hy over dat malkontent Regiment de *Reveu* dede, en, aan 't front staande, de volgende Aanspraak geliefde te gebruiken.

MESSIEURS.

M E S S I E U R S.

1717.
July.

HEt is my zeer leet te zien , dat gy zulk een regtmatige reden van klagten hebt , over uwe slechte Kleederen . Ik bedien my van deze gelegentheit , om aan u lieden te verklaren , dat ik ten eenemaal daar aan ontschuldig ben ; en gy Lieden kunt staat maken , dat ik alle moeite aanwenden zal , om den oorsprong van het ongelyk , dat men u en my aangedaan heeft , te ontdekken . Ik heb het besluit genomen , waar van niets bekwaam zal zyn my af te trekken , om aanstonts deswegen voldoening te eischen , zonder agt te geven , op wie het ook mogt zyn , meenende , dat ik nooit te veel doen kan voor Lieden die zo veel verdiend hebben ; als gy lieden . Ik heb geordonneert , dat men aan u lieden nieuwe Kleederen geve , die in alle opzigten waardig zyn ; door het eerste regiment Guardes gedragen te worden . Ik verzoek u , deze wederom te geven , en uwe oude Kleederen zo lang aan te trekken , tot dat de nieuwe gemaakt zyn , die ik u lieden belove , dat vaardig zullen zyn , zo haast als het doenlyk is . Ik heb de eer gehad , van in verscheide Veldtogten met eenige van u lieden te dienen , en ik hoop dat gy my het regt zult doen , van aan de geheele waereld te verklaren , dat ik nobit opzettelyk ymand van u lieden verougelykt heb . Indien ik u lieden , van den kleinften af tot den grootsten toe , dienst kan doen , zult gy my altyd daar toe gereed vinden , en ik zal de gelegentheit daar toe met blydschap omhelzen . Ik hoop dat ik u lieden tegenwoordig laet in de gevoelens van goede Onderdauen , van den beste der Koningen , en dat gy nu ten eenemaal voldaan zyt .

Na deze aanspraak zond hy voor yder Compagnie een ton Ale , om op zyn gezondheid uit te drinken , en daar mede eindigde de opschuldiging .

Onder veelerhande geschriften , reflecteerende op dezen tyd , gaf den bekenden Ridder Steele een voornaam boek in 't licht , getituleert , *Verhaal van den staat der Roomsche Katholyke Religie over de geheele Waereld , geschreven ten diensten van Paus Innocentius de XI. door den Heer Cerri , Secretaris van de Vergadering genaamt de Propaganda fide* , nu eerst in de Engelsehe taale uit een Italiaansch Manuscript over gezet ; zeggende gemelden Heer Steele , in zyne Voorreden , dat dit Manuscript was gevonden in de Boekzaal des Abts van St. Gal , wanneer de Krygstroupen der Protestantsche Kantons , *Zurig* en *Bern* , zig onlangs van de Abdy meester maakten , en dat den Heer Ot , Bibliothecaris van *Zurig* , de authentique Copie hierwaards had gezonden . Men vind in dat boek een opdracht , bestaande wel 78. Paginez , aan Paus Clemens de XI. behelzende een zeer aardige *fronsche* Heekeling , wegens de

1715.
July.

pretense onfeilbaarheid van den Roomschen Stoel, en die van de zogenaamde *Tverars*, of *Jacobiten*, welke zig met de naam van de Kerk tragten de dekken. Het Tractaat stelt aan de Waerelt klaar voor oegen de deugden en bekwaamheden des nieuwen Konings, en doet blyken de onmagt en kwaadaardigheid zyner Vyanden; gevende grooten Roem aan den Aartsbisschop van *Canterbury*, en aan alle de Whigze Bisschoppen; maar inzonderheit welriekende bloemen stroyende op het graf des Bisschops van *Salisbury*.

Een ander Boek, te voorschyn komende, was genaamt, *het gedrag des Hertogs van Ormond in de Veldtogt van 1712*. Dit stuk vervat alle de Instructien, aan den Hertog van Ormont gegeven, alvorens hy naar *Vlaanderen* Vertrok; en ook vervolgens een Dagverhaal van zyn gedrag, getrokken uit de brieven, door hem geschreven, en de antwoorden daar op ontfangen; zo mede uit de Memorien aan den zelve geprezeenteert. Men was verwondert, dat hy in die geschriften te voorschyn bragt eenige byzonderheden tegens zig zelfs; blykende uit gemelde zyne Instructien.

DAt hy gelast was, om de Regeering in *Holland* te verzekeren, dat de Koninginne bestoten had den Oorlog met alle mogelyke wakkerheit voort te zetten, tot dat de Vyand zekere en eerlyke Voorwaarden van Vrede voor hare Majesteit en voor hare Geallieerden zoud hebben toegegaan: dat hy in den *Hage* zoud tragten te vernemen, wat Plan men gemaakt had tot de Operatien van den Veldtogt: Dat hy, daar gekomen zynde, niets van die Regeering had kunnen ontdecken, dewyl dezelve hem gewezen had aan hare Gedeputeerden in het Leger, en aan hare Generaals: Dat hy, in het begin van May te *Doornik* gearriveert zynde, en met den Prins Eugenius, en met de Gedeputeerden van den Staat, gesproken hebbende, hen aangemaand had, om in 't Veld te trekken; maar dat hy den gemelden Prins ongerzolveert vond, misfchien, zo als de Hertog meende, om den langzamen marsch der Keizerlyke Troupen te verschonen; maar dat 'er eindelyk gerzolveert wierd, den 21. May de Legers te formeren: Dat de Hertog eenige Dagen te voren twee Brieven van den Secretaris van Staat, St. John, ontfing; dat dezelve, in die van den 16. April, aan hem te kennen gaf, als of de *Hollanders* eenige argwaan hadden van den Keizerlyken Generaal: Dat de voornoemde Secretaris van Staat, in die van den 25. derzelve maand, aan hem schreef, dat haar Majesteit meende, dat alle de Troupen in haar soldy, zo wel vrecnde als Onderdanen, de ordres van den Hertog moesten volgen; dat het in 't Voorgedene anders was toegegaan, maar dat hare Majesteit tegenwoordig hare redenen daar toe had, die dagelyks nog kragtiger konden worden; dat het niet nodig was aan hem te zeggen, waarom men eenige argwaan van den Keizerlyken Generaal had, maar

maar dat hare Majesteit oordeelde, dat de Hertog zig moest zoeken te wagten, van zig in eenige actie te wikkelen: Dat de Hertog, in antwoord op deezen Brief, de Secretaris van Staat erinnerde de uitdrukkelijke Ordre, die hy in zyne Instructien had ontfangen; om den Oorlog wakker voort te zetten; dog dat hy wel haast eenen anderen Brief van dien Secretaris ontfing, waar in hy hem mededeelde de positive Ordre van de Koningin, zig geenzints in te lateu in eenige Belegering, en geen Hoofdtreffen te wagen. Dat de Hertog deeze Ordres slyptelyk gehoorzaamde; dat hy de Geallieerden eenigen tyd om den tuim leidde, tot dat hy, zeer gedrongen zynde, genoodzaakt wierd zyne Ordres te verklaren: Dat de Memorie, die aan hem door de Gedeputeerden van den Staat overgegeven wierd, hem niet verwrikte, en dat hy, alles met den Maarschalk van Villars geconcerteert hebbende, de Wapenschorsing deed uitroepen: Dat hy eindelyk, om de *Hollanders* handelbaarder te maken, zig verzekerde van *Gent* en *Brugge*; en dat zyn gedrag daar oantrent van de Koningin gedgekeurt, en van hare Ministers geprezen wierd.

1715.
July.

Tot bewys van dit alles, moet dienen den volgenden Brief, in dien tyd door den Grave van *Oxford* aan den Hertog van *Ormond* op dit subject geschreven; luidende aldus.

G Een Pen, nog Tong, zoud kunnen uitdrukken, het groot vermaak, dat ik genomen heb in 't goed succes van uwe Grootheit. Het heeft my tot veel voldoening verstrekt, te zien, dat gy alles gedaan hebt, voor het gemeen. Het voorbeeld van standvastigheid, dat een Man van zulken hogen qualiteit, en van zulken onverschrokken moed, als uwe Grootheit, komt te geven, heeft u gemaakt tot een voorwerp van wangunst by sommigen, en van schrik by uwe Vyanden; en heeft daarentegen de toejuichingen van alle ervaren en regtgeaarde Luiden tot u getrokken. De marsch van uwe Grootheit na *Gent*, &c. is een meesterstuk: Men erkent het daar voor in *Vrankryk* en in *Holland*; en ik betuige, dat ik daar in een dubbeld vermaak vinde, om dat het is gedaan door den Hertog van *Ormond*, voor wiens Perzoon ik een volkome vriendschap drage, en in wiens geluk, ik zo veel belang neem. De Heer de *Torcy* heeft ons een regtmatig Compliment gemaakt, over het werk van *Denain*, zeggende; dat de Geallieerden nu konden zien het verlies, welk zy geleden hebben, toen hare Majesteit hare Troupen van haar trok, en de agting die zy moeten hebben voor eene Natie, die de overwinning altyd met zig voerd. Ik ben met het uiterste ontzag en genegenheit, &c. Den 25 Augusty 1712.

Was getekent,

Oxford.

Onder de Paskwillen en Geschriften, zonder naam van Drukker of Maker, zagmen een, tot opschrift voerende, *aan alle ware Liefhebbers*

1715.
July.

bers van hun Vaderland. Dit behelste de aller kwaadaardigste reflexie op de tegenwoordige Regeering, waar van men geen voorbeelden zoud kunnen bedenken, of oit gezien had; dus den Lord Major deed verbieden de bekende weekelykze Courant, genaamt de *Examiner*; mitsgaders aan alle Koffi- en Bier-huizen aanzeggen, datze daar binnen niet meer dit voddig Paskwillens Papier, nog ook geen andere diergelyke, reflexie op de Regeering makende, zoude hebben te gedoogen, veel min te laten lezen.

(a) zieft
dezes deel.
275, 313

Het beschryven der Parlements handelingen, en, als 't voornaamste, de Proceduuren tegens het vorig monstreus Ministerium, zal ons nu overvloedige stoffe van merkenswaardige zaken verschaffen. Volgens de laatste (a) dagstalling, zagmen den 19. Juny het Lagerhuis weder vergadert, en den 20. berigte Mr. Walpole van 't zelve, van wegens de geheime Committee, dat hy een verslag (agtervolgens de ordres van de Gemeentens) had over te geven, dog dat hy van de Committee gelaft was, om, alvorens hy dat verslag las, eerst aan het Huis een voorstel te doen, dat in dit verslag verscheide zaken van de grootste aangelegenheit waren; dat, niet tegenstaande de Committee magt had, om zig te bedienen van Perzonen, Papieren en Registers, zy, om misdadigers te Regt te stellen, nodig meenden te zyn, zig van eenige ontrouwe Ministers te verzekeren, alvorens dezelve konde weten wat vragen men haar voorstellen zoude; dat de Committee aan hem derhalven had bevolen, om (in diere eijke gelegentheden gebruikelyk) voor te staan, dat de Spreeker van 't Huis mogt uitgeven eene volkomen ordre, om zommige Perzonen, door den Prezident te noemen, te mogen vatten; en dat het aan niemand van de Leden vry stond, om uit het Huis te gaan. Hier op wierd bevolen, alle de vromde menschen van de Gallery te laten vertrekken, de agterdeuren van des Sprekers kamer te sluiten, en de Sleutels op de Tafel te brengen; wyders, dat den Spreeker, aan den Sergeant der Wapenen van het Huis, ordre had te geven, om zodanige Perzonen in bewaringe te nemen, als den Prezident van de geheime Committee hem noemen zou; ten einde dezelve ter examinatie voor haar te doen brengen. Mr. Walpole vraagde zeer zagtyens, wie deze Perzonen waren? en daar op zagmen den Sergeant der Wapenen uitgaan. De eerste, die men in des Sprekers kamer bragt, was den Heer Prior, en voorts wierd gezogt naar Thomas Harlei, den Ridder Wishart, en eenen Arthur More. 's Vrijdags ten vier uren verscheen Thomas Harlei van zelfs in 't Lager-

Lagerhuis, maar Mr. More was niet te vinden, wyl hy, zo men verzekerde, al zedert twee dagen, hebbende zyne meeste Goederen verkogt, zig vlugtig gesteld had. 1715.
July.

Ondertusschen verwittigde Mr. Walpole aan het Huis, dat de Committee de aan haar overgegeven Boeken en Papieren doorloopen, en daar uit een verslag opgesteld had; zynde begrepen in twee volumen, 'e eene behelzende 't verslag zelve, en 't ander in 't breede alle de bewys stukken en brieven in 't eerste geciteert, en waar aan men zig kwam te gedragen. Hy las vervolgens dit verslag, duurende wel tot 's avonds ten zes uren, wanneer wierd voorgesteld, of men de tweede Lezing niet behoorde te verschuiven tot den anderen dag; dog 28j. tegens 174. Stemmen haalden over, om thans daar mede voort te gaan, en dus de Klerk weder een gedeelte daar van las; maar nadien de klok al negen uren had gellagen, zo rezolveerde men om het resteerende den volgenden morgen te hervatten; mitsgaders dat de Leden van 't Huis, welke zig den eersten July absent mogten houden, door een Serjant der Wapenen in verzekering zoude werden genomen. Het overige van 't verslag den 2r. gelezen zynde, zo ontstond onder zommige Leden een Debat, of men niet tegenwoordig most treden tot het overwegen van elk Arttykel, dan of men 't zelve zoude doen aanstaande Maandag den 24. Juny, of nog agt dagen later, te weten den eersten July. De Hofparty verklaarde zig voor het eerste, andere voor het tweede, en de Thorys voor het laatste, en duurde deze Debatten wel vyf uren lang; eindelyk in omvrage komende, of men zig adjourneeren zoude, zo wierd met 280. tegens 160. Stemmen besloten van Neen. Hier op sloot men de deuren, en wierd met deze verhandeling voortgevaren.

Tusschen beide dient hier aangereken, dat dien middag, wanneer men het bovengemelde verslag in 't Lagerhuis zoud beginnen te lezen, een deel slegt volk voor het Paleis van *Westminster* zamen rottede, maar ze wierden wel haast weg gejaagt, houdende zig de Constabels daar omtrent by der hand, en men had de wagten verdubbelt. Onder de brieven, in het verslag van de Committee geciteert, bevondmen eenige van zulken galanten styl, dat de meeste Leden zig van lagchen niet konden intoomen; maar in een, aan den Marquis de Torcy, Staats Minister van *Frankryk*, geschreven, las men, dat het noodzakewas, om den *President*, voor een korten tyd, van plaats te doen ver-

1715.
July.

anderen; dat men het Tractaat van Geertruidenberg eens moest vergelijken met het tegenwoordige, waar uit te oordeelen was, welke groote diensten by aan Vrankryk gedaan had, en wat men hem daar voor schuldig was. Van den Hertog van Ormond waren ook twee Brieven van gelyken datum gevonden; in die aan den geheimen Raad van de Koningin, zeide hy, dat hy tegens den Vyand zoud ageeren; en ind'ander, aan den Lord Bullingbroke, dat hy zyn Lordschap verzekerde, deszelfs ordres, van niet te Vegtē, te zullen nakomen. Dezen Hertog van Ormond, in zyn Koets door de Stad rydende, was doot een party slegt Volk nagegelopen, roepende lang Leve den Grave van Oxford; dog zy wierden door een andere party met stokken verdreven, ja zyn Lordschap zelf, zoude mishandelt zyn geworden, indien de Konstabels hem niet beschermt hadden.

Nu weer voort. Na de Lezing van het Rapport der Committee, 't welk tot 's namiddags ten drie uren bleef duuren, zo proponeerde den Ridder Thomas Hanmer, om de deliberation daar over tot den volgende Maandag agt dagen uit te stellen. De Thorys, houdende dezen Ridder Hanmer voor haar hoofd, vielen hem toe; maar den Heer Walpole, zig kantende daar tegen, zeide, dat men zig niet genoeg konde verwonderen, dat lui den, hebbende zo veel ongedult getoont, om het verslag der Committee te zien, de eerste waren die het onderzoek daar van wilde verschuiven; dat, wat aanging de Leden van de geheime Committee, door wien het verslag nog niet in zulken staat was kunnen gebracht werden, als zy wel wenschten, wyl nog verscheide stukken van belang, om onderzocht te werden, overgebleven waren, zy blyde zoud zyn geweest, dat men hun daar toe een vereisten tyd had gegeven; dat zy, om die reden, het verslag nog drie weeken of een maand meende uit te stellen; maar dat sommige Leden van het Huis hunne langzaamheit bespottede, waar door zy zig genoodzaakt vonden het verslag te verhaasten; dog, nadien de Wyn nu was ingeschonken, dat men dezelve ook drinken moest. Hier tegens wierd door de Thorys ingebracht, dat yder Lid van 't Lagerhuis dit verslag behoorde te onderzoeken, en derhalven nodig 't zelve te doen drukken, waar mee ten minsten agt dagen zoud verloopen. Den Generaal Stanhope zeide, dat hy aan deze Heeren zeer gaarn vergunde den tyd tot onderzoek van het verslag; dog dat hy, hebbende zelf de zaak verhaast, ook wilsteerde om die met ernst voort te zellen, uit vrees van, op zulken frajen weg stilstaande, dat zy zoudē slyven den ergwaan, door de vrien-
den

1775.
Juli.

den van de beschuldigde Ministers het gemeene Volk ingeboezemt, te weten dat dit verslag der geheime Committee slegs in rook stond te verdwynen, enz. By dit stuk bleef de Hofparty onverzettelyk; dus, naar een hevig debat, 't welk duurde tot 's avonds ten zeven uren, de eerste voorslag, door den Ridder Hanmer in omvragē gebragt, met 280 tegens 160. stemmen verworpen wierd. Vervolgens zeide den Heer Walpole, dat hy niet twyffelde, of het Lagerhuis-zonde, naar de twee Lezingen van het verslag der geheime Committee, overtuigt zyn, dat den Lord Vicomte Bullingbroke aan hoog verraad en hoog wanbedryf schuldig was, inwoogen hy denzelven deswegens aanklaagde; dog dat hy ook niet twyffelde, indien iemand der Leden hem eenigzints konde verschoonen, of het Huis was gereed zulks aan te hooren. Op deze gevoelige redeneering schenen de Thorys malkander als verbaast aan te kyken, en men hoorde in den tyd van drie a vier minuten niet een woord spreken; wanneer Mr. Hungerford dat Sententium af brak, zeggende niet anders als dat, naaf zyn gevoelen, Mylord Bullingbroke, alleenlyk voor 't meest schuldig was aan hoog wanbedryf. Nog slegter maakte het den Generaal Rofs, zeggende, dat hy verwondert was, om dat niemant ten voordeele van den aangeklaagden durfde spreken; dat hy, zo veel hem aanging, nu wel niet te zeggen had, maar dat hy 't zelve wilde sparen, tot behoortlyker tyd en plaats. Hierop wierd, zonder omvragē, gerezolveert, dat Henry, Vicomte Bullingbroke, door het Huis zal betigt worden van hoog Verraad, hoge Misdaden en Wanbedryven. Het was toen 's avonds omtrent agt uren; dus men de kaarsen aanstak, als wanneer den Lord Koning-by opstond en zeide, den Heer Walpole heeft den Arm wel beschuldigt, maar ik wil de eere hebben van het Hoofd, namenslyk, Robert, Grave van Oxford en Mortimar, over hoog Verraad te beschuldigen. Edward Harlei, Broeder van even gemelden Grave, nam ten eersten het woord op, doende eene zeer beweeglyke Redenvoering tot verschooning; en concludeerde, dat men zyn Broeder niet hooger te laste leggen kan, als de schuld van wanbedryf. Hem ondersteunde eenen Mr. Tolei, Schoonbroeder des Grave van Oxford, maar Mr. Joseph Jekyl, Lid van de geheime Committee, zynde een vermaard Advokaat, scheen aan den beschuldigten 't meeste voordeel te doen, zeggende, dat, betreffende den Lord Bullingbroke, men overvloedige bewyzen in handen had, om hem van hoog Verraad te overtuigen, agtervolgens de Wet of 1701, gemaakt in 't 25. Jaar der Regeering van Koning Eduard de III. genaamt,

1719.
July.

genaamt, verklaring, welke zaken voor hoog Verraad moeten gerekent werden. Maar, belangende den Grave van Oxford, dat hy wiffelde, dewyl men stegs een zyner Brieven had, of dit bewys genoeg zoude zyn. Hier op replieerde den Generaal Stanhope, datmen, behalven dezen Brief, veel mondelinge bewyzen konde voor den dag brengen; dus, zonder het opnemen der Stemmen, insgelyks gerezolveert wierde, om Robert, Grave van Oxford en Mortimar, door het Huis te doen beschuldigen wegens hoog Verraad, hoge Misdaden, en hoge Wanbedryven; ordonnerende, dat de geheime Committee zoude hebben op te stellen de Artykelen, en te vervaardigen de bewysstukken, ten laste van Henry Vicomte Bullingbroke, en van Robert, Grave van Oxford en Mortimer. Voorts wierde de verdere overweging van het verslag uitgesteld tot over agt dagen, en goedgevonden, om het Rapport met deszelfs aanhangzel ondertusschen door den druk gemeen te doen maken. De bovengemelde Acte van Koning Eduard de III. behelzende welke zaken voor hoog Verraad te houden zy, verdient hier in't kort aangehaalt; eerstelyk, die op het Leven van den Koning of Koninginne, of ook op derzelver oudsten Zoon, toegelegd hebbens; ten tweeden, die zoude mogen ontceeren des Konings Gemalinne, deszelfs oudste Dogter, nog onge trouwt zynde, of wel de Gemalinne van zyn oudsten Zoon en Erfgenaam; ten derden, die eenen Oorlog durven aanvangen tegens den Koning in zyn Ryk, of die het bonden met des Konings Vyanden, haar gevende hulp en bystand, waar het ook mogt zyn; ja in deze Acte vindmen nog gevoegt deze expressie, en nadien in het toekomende veel meer andere diergelyke gevallen van hoog Verraad kunnen gebeuren, by niemant voor tegenwoordig te bedenken of verklaren, zo word vastgesteld; zo wanneer eenig ander geval, 't welk men ondersiets hoog Verraad te zyn, en hier boven niet uitgedrukt staat, voor eenige Regtbank wierde getrokken, dat die Registers het zelve niet zullen doemen als hoog Verraad, voor en al eer de zaak door den Koning en zyn Parlement onderzegt, en door die beide verklaart zal wezen, of zy de misdaden oordeelen Verraad, of anders Misdryf te zyn.

De voornaamste Pointen, waar op den Heer Walpole de beschuldiging, tegens den Lord Bullingbroke, gegrondet had, bestond in deze zeven onderscheide nauw ingetrokke Artykelen.

1. **D**at hy den Raad van de Koningin heeft verraden, en het geheim daar van ontdekt aan den Marquis van Torcy, door den Heer Menager.

2. Dat

2. Dat hy ordre gegeven heeft aan den Hertog van Ormond, om, met den Prins Eugenius, en de Generaals van de Geallieerden, nodige maatregels te besamen tot voortzetting van den Oorlog tegens den Vyand; en te gelyk een regen bevel aan dien Hertog, om zig nog in een Beleering nog in een Hoofdtreffen niet in te laten.
3. Dat hy de Vyanden van de Koningin heeft aangehangen, en aan dezelve hulp en bystand verleend.
4. Dat hy *Ryffel* van de *Hollanders* voor *Vrankryk* verkregen heeft.
5. Dat hy bevel gezonden heeft; om zig van *Gent* en *Brugge* te verzeekeren.
6. Dat hy met den Abt Gautier een plaats beraamd heeft, daar den Pretondent veilig mogt zyn, wanneer hy uit *Vrankryk* gezonden wierd.
7. Dat hy ordre gezonden heeft aan den Admiraal Jennings in de Middellandsche Zee, om de *Franse* Koopvaardy-Vloot, uit de *Levant* komende, niet te onderscheppen.

1719.
July.

De beschuldiging, tegens den Grave van Oxford, was door den Lord Koningsby maar gegrond op dit eene Arttykel, *Dat hy zig de Souveraine magt had aangemaakt, door het treden in onderhandeling met de Vyanden van de Koningin, zonder alvorens daar toe van hare Majesteit geauthorizeert te zyn.* Hier op hoorde men de Vrienden van dezen Grave van Oxford voorgeven, dat hy niet ontzet was van de aanklagte, die het Lagerhuis gerezolveert had tegens hem te doen, dat hy den wisslag daar van stoutelyk te gemoet bleef zien, en dat hy zelf zynen Neef Thomas Harly had geraden, om zig by den Spreker aan te geven. Hy Grave verscheen daar op zelf perzoonlyk den 22. in 't Hoogerhuis; maar ziende dat alle de Leden hem scheenen te myden, en dat zyn Vriend, den Grave van Pauler, ter nauwer nood hem wilde aanzien, zo wierd hy zeer verlegen, en ging aanstonds weg. Behalven de Heeren Prior, Harly, Wishart, en More, had het Lagerhuis nu ook voor zig ontboden, en onder de bewaaring van een Serjant der Wapenen doen stellen, den Ridder Hovendon Walker, die in 't Jaar 1712. het Esquader, tot de onderneming op *Quebecq*, gecommandeert had.

Den 22. ordonneerde het Lagerhuis, dat den Spreker een gedrukt Exemplaar, van het Rapport der geheime Committee, zoude hebben te zenden aan alle de Officieren, die de ordres, tot het verkiezen van Parlementsleden, moesten overmaken: waar mede men voor had, om door het gantsche Ryk te openbaren de gruwelyke bedryven van het vorige Ministerium. Men rezolveerde den 25. in een generale Com-

1715.
July.

mittee, de nog schuldig gebleven somme van 150000 Ponden Sterlings te betalen aan de Uithemze Troupen, welke geweigert hadden om met den Hertog van Ormont, laatst gewezen Groot-Britannischen Veldheer tegens Frankryk in de Spaansche Nederlanden, uit het Leger der hooge Geallieerden weg te trekken. Den 26. rapporteerde de Heer Walpolé, dat hy door de Secrete Committeé gelast was, om aan het Huis voor te stellen, dat op de plechtigste wyze, volgens het van ouds gewoone gebruik, de in Arrest genomen Perzonen ondervraagt mogten werden; dus men tot deze examinatie verloor twee Leden van de Secrete Committeé, zynde beide Vrede Regters van't Graafschap *Middelfex*. Den 28. maakte den voormelden Heer Walpole wederom aan het Lagerhuis bekend, dat den Schildknaap Matthew Prior was ondervraagt voor de Secrete Committeé, en dat 'er midlerwyle zaken van zo grooten aangelegentheit waren voor den dag gekomen, dat de Committeé hem had belast, om aan het Huis voor te dragen, tot het doen gaan in naeuwe hegtenisse van dezen Schildknaap Prior; ja dat hy daar behoorde, zonder toegang van icmand, als met verlof van den Spreker, bewaart te werden; 't welk men ook goedgevond, en ter Executie stelde Den Heer Bromlei stelde voor, of men de nader overweging van het Rapport der Secrete Committeé niet diende uit te stellen, tot dat alle de Leden van't Lagerhuis het gemelde Rapport, gedrukt zynde, zoude hebben gelezen; dog men stelde de overweging van dien voorslag uit tot den 2. July. De redenen; waarom den Heer Prior in nauwer Hegtenisse moest gaan, hadden ten fundament, om dat hy, werdende den 27. door de Committeé wel zeven uren lang ondervraagt, toenmaals durfde herroepen alle 't gene hy te voren vrywillig en onbeschroomt verklaart had; ja men bespeurde zedert, dat den Grave van Oxfort, én meer andere goede vrienden der vorige Ministers, dikmaals by hem waren geweest; door wien hy ongetwyffelt, met kragt van geld en ongemeene beloften, in haar voordeel omgezet was. In een brief, door den Grave van Oxfort, kort voor zyne disgratie, aan de Koninginne geschreven, bevond men deze aanmatiging, *dat van alles wat 'er geschied was, na dat de Whigs uit het Ministerium waren gestooten, aan hem alleen de eer toekwam; en wel voornamentlyk, dat hy had weten te stremmen het onderzoek, door het Parlement, wegens den ongelukkigen togt na Quebec, voorgenomen te doen.* Dit oordeelde men een Crime van hoog Misdryf te zyn; en wierd nog gesproken, om hem te beschuldigen,

aan-

1775:
July.

aangaande de verandering der Regeering; Constitutie in *Groot-Britanniën*, nadien hy de Koninginne had geraden, tot het verkiezen van twaalf Pairs te gelyk, tragtende daar door kragteloos te maken de sentimenten van de welmeenende Pairs; weswegens den Grave van Petersbourg toenmaals in een brief aan hem zeide, *gy hebt het kley in uwe handen, dus kunt gy daar van maken vaten ter eere of ter oneere, zoo als gy zult goet vinden. Indien de menigte nog eenige Millioenen wil afschieten, zo hoop ik immers, dat het Ministerium te wyjs zal zyn, om die te weigeren enz.*

Tot laste des Hertogs van Ormond kwam klaarlyk te blyken, dat hy, Commandeerende het Geallieerde Leger in de *Spaansche Nederlanden*, heimelyke Correspondentien met de *Fransche Vyanden* hield; zynde hy daar toe gelaft, volgens een brief door den Lord Bullingbroke aan hem geschreven; behelzende, dat het Hof van *Frankryk* tot dusdanige Correspondentie mede Consenteerde, en dat zy derhalven malkander voortaan niet als Vyanden, maar als Vrienden, zoude hebben aan te merken. Den 27. Juny zagmen den Spreker van 's Lagerhuis, na dat het Rapport der geheime Comité nu gedrukt was, een begin maken, met de exemplaren daar van aan alle de Leden om te deelen; beslaande dit gedrukt Rapport wel 64. bladzyden in folio, en dus oordeelen wy het te groot, om in zyn geheel hier te vertoonen; zullende alleen een kort begryp der zaken den Lezer genoeg voldoen.

IN de inleiding werd aangetoont, dat deeze Boeken en Papieren, waar van het onderzoek aan de Geheime Comité bevolen was, raken de laatste onderhandelingen van Vreede en Commerce; de Slegtiag van *Dünkerken*; het Affiento Contract; eenige Onderhandelingen aangaande de *Catalanen*; en de geheime bedryven ontrent den Pretendent.

Dat de Comité gehoopt had, dat zy in zulk een groot onderzoek had kunnen opklommen tot den oorsprong, om'also den geheelen draad van deeze Onderhandelingen te volgen; maar dat zy, tot hare grote verwondering, ondervond, dat haar verscheide Boeken, Brieven en Papieren, die men in de gene, die haar ter hand zyn gesteld, aanhaald en bybreugt, ontbreken; als mede veelvuldige en lange verstandhoudingen over zekere zeer gewigtige zaken: maar dat zy egter dit Rapport heeft opgesteld, gegrond zynde op Bewyzen, die zommige, daar aan deel hebbende Perzonen zelf, wel hebben willen aan den dag brengen.

Voorts geven de Leden van de Comité te verstaan; dat het eerste Stuk

1711.
July.

van aangelegentheit genaamt is, *Eerste Voorſlagen van Vrankryk, geteekend door Mr. de Torcy den 22. April 1711. N. Styl.* Dat het wel niet blykt aan wie deze Voorſlagen geaddreſſeert zyn; welke Preliminairc Aanbiedingen *Vrankryk* gedaan heett; of welke aanmoediging dezelve ontfangen had, van de zyde der *Engelen*, om die Voorſlagen te doet; dog dat het kennelyk is, datze in loſſe en algemeene woorden waren opgegeven.

Dat het den toelag van *Vrankryk*, van toen af, al was, *Spanjen* en de *Wef-Indiën*, voor Philippus te verzekeren, en om argwaan tuſſchen de Geallieerden te verwekken; en dat *Vrankryk* daarom aanbod, te handelen met *Engeland* en *Holland*; of afzonderlyk, of gezaamentlyk met de andere Bondgenooten, ter keure van *Engeland*. Dat de Secretaris van Staat St. John deeze Voorſlagen zond aan den Lord Raby (zedert Grave van *Strafford*) om ze mede te deelen aan den Raad Penſionaris in den *Haag*; met ordre, om dien Miniſter te verzekeren, dat de Koningin gerezo'veert was, altoos overcéntſtemmig met de Staten te handelen, zo ten opzigt van de Vreede, als van den Oorlog; en dat zy begeerde, dat men het geheim ontdekte aan zo weinig Perzonen als het mogelyk was.

Dat de Lord Raby, in zyne brieven van den 25. en 26. May 1711, Nieuwe Styl, hier op antwoorde; *Dat de Staten zeer aangedrongen hadden op de noodzakelykheit van een volkome en onderling vertrouwen tuſſchen de twee Natien, in dezen begchelyken toſtand; dat zy den Oorlog moede waren; maar dat zy zulks zогten te verbergen voor den Vyand; nit vrees, dat hy zyn voordeel daar mede zoud doon; en dat zy gereed waren te treden in alle de maatregels, die de Koninginne dienſtig zoud oordeelen, om eene goede Vrede te verkrygen; dog dat zy deeze Voorſlagen even eens aanmerkten als de Heer St. John, te weten, zeer duifler en onzeker, en tot geen ander einde gedaan, als om argwaan tuſſchen hare Brittanische Majesteit en de Geallieerden te verwekken; maar dat zy van de regtvaardigheit en voorzigtigheit van hare Majesteit hoopten, dat zy dien quaden toelag zoud verbinderen, en de Franſſen verpligten, om op yder Articul klaarder te antwoor-*

Dat de Committee, na zo veele onderlinge verzekeringen, verwonderd is te zien, dat men aan de Staten de minſte communicatie niet heeft gegeven van de Negotiatien, die meer dan vyf maanden agter een tuſſchen *Engeland* en *Vrankryk* gehouden wierden, tot dat men de generale Preliminaria had geſloten, en die aan de Staten gezonden. Dat de Lord Raby ondertuſſchen (t geheim nog niet wetende) rondelyk verklaarde; *dat het, na zyn gedagten, dienſtig en noodzakelyk was, dat men met de Staten, ten opzigt van de gedane Voorſlagen, regt door Zee ging; dat alle de berigten uit Vrankryk overeenſtendens, dat die Majesteit geens andere hoop had, als om ergwaan onder de Geallieerden te zaaijen; en dat hy daarom zynen raad berhaalde, dat men met de Staten omzigtiglyk behoorde te werk te gaan, ten einde zy geen reede hadden om ons te beſchuldigen; dat wy maatregels zonder haat hadden genomen.* Dog dat de Secretaris van Staat dezen Ambassadeur wel haast in andere gevoelens zогt te brengen, o utrent de manier van deeze Negotiatic voort te zetten: dat hy hem ten dien

den einde, in zynen brief van den 29. May, de aangename tyding liet weten, 1745.
July.
namentlyk; dat de Koningin begeera, dat by ten eersten in Engeland kwam; dat zy hem tegenwoordig wel kon missen ter plaatze daar by was; maar dat 'er in 's kort op het Tapyt zouden komen verscheide Intrignes; waar over hare Majesteit dienstig vond, dat by met hare Ministers alhier raadspleegde; dat hare Magesteit, tegens zyne komst aan 's Hof, voor hem bereid had den nieuwen Titul, die by verlangde, niet twyfelende, of zyn Excellentie zoud alsdan meer genegen zyn, om te conformeren met de gevoelens van onze Ministers. Dat de Secretaris van Staat St. John, in eenen anderen brief, aan den Ambassadeur had gezegt; Dat Engeland hare belangen reeds al te veel gedwaalt had in die van 's weste Land, en het niet makkelek zoud zyn onze zaken, zonder scheuten, te ontwarren; dog dat deeze zwaarigheid, egter geen bekommring moest veroorzaken aan zyn Excellentie. Waar op die Lord (door tegenwind niet kunnende verrekken, en begiannende te vermoeden, dat de Negociatie, eenen anderen loop genomen had) den Heer St. John, in zynen brief van den 16. Juny 1711. verzeekende; Dat by alles zoud wagen om de Koninginne te dienen; dat de Heer Secretaris hem het geheim vryelyk kon vertrouwen, dewyl by daar van geen gebruik zoud maken, als volgens zyne Instructie; en dat by hem verzogt; in het byzonder zyne gebieden te doen aan den Hertog van Shrewsbury, en aan den Heer Harley, zedert Grave van Oxford.

Dat men rechs bemerkt heeft, dat alle zoort van verstandhouding tusschen Engeland en Holland, over het tegenwoordige Tractaat, ophield, door de mededeeling der voorlagen van Frankryk aan de Staaten. Dat, indien deze laatste de minste poging maar gedaan hadden, om de onderhandeling uit de handen van de Koningin te rukken, of indien zy afzonderlyke Maatregelen genomen, of het minste misnoege of bekommring aan Engeland gegeven hadden, het wel te denken was, dat het Ministerium de Memorien daar van zoud hebben bewaard, met haar eige regtvaardiging; maar dat de Committee den minsten voetsap daar van niet vond, en dat zy zig niet kan verbeelden, onder wat voorwendzel deze zo plechtige verzekeringen zo haast werden vergeeten, als men ze gedaan had, en de Eer en Reputatie van de Koningin opgeoffert aan de byzondere inzigten van haare Ministers.

Dat al 't geen tusschen Engeland en Frankryk, in al dien tusschentyd omging, ten eenemaal verdonkert is, op twee of drie brieven na; dat de eerste den Titul draagt van Geheime Voorlagen door den Heer Prior, van wegens Engeland gezonden, gedateert den eersten July. Dat de tweede een Geschriit is, genaamt Authorisatie van den Heer Prior, geteekent A N N A R. aan 's hoofd, en A N N A R. aan den voet; maar zonder tegentocking, zonder datum, en niet anders behelzende, als deze woorden, namentlyk; de Heer Prior is ten volle geauthoriseert, om onze Preliminare Eisches aan Frankryk bekend te maken, en ons het antwoord daar op te berichten. Dat het in die twee Papieren is, waar in alle de Volmagten en Instructien vanden Heer Prior, die men in het Comptoir heeft kunnen vinden, vervat zyn; maar dat het uit het Register van den

1795.
Juli.

Graaf van *Stroffore* blykt, dat de Heer Prior ordre had, om te onderzoeken, of *Frankryk* ook Volmagten had van *Spanjen*.

Dat de Voorstellen, die in *Engeland* ontworpen waren, geen reede overlieten, om te twyfeien, dat het Ministerium die aan de Geallieerden in den naam van de Koningin gegeven waren, om de *Franffen* te verpligten, dat die zig verklaarden na te komen; nademaal de Voorstellen van *Engeland*, ten opzigt van de Geallieerden, alzo duister, en alzo los waren, als de geene die *Frankryk* gedaan had; dat, indien zulks in twyfel getrokken kon worden, men het klaar bewyfen zoud met een derde Papier, genaamt, *Minus van Antwoord o-ver de Conferentie met den Heer Menager*: Uit welk Geschrift bleek, dat de *Franffe* Ministers instructien hadden, om mede over de belangen van de Geallieerden te handelen; waar toe de *Engelze* Ministers nooit wilden verstaan. Dat 'er in huane secreete voorstellen een uitdrukkelyk Articul was, dat men het geheim daar van ongeschonden zal bewaren, zo lang tot dat de twee Partijen toestaan, dat het aan den dag gebragt word; door welk middel *Engeland* zelf de onderhandeling op eenen voordeeligere voet voor *Frankryk* bragt, als dat Ryk ooit begeert had, of hopen kon.

Daar na gaat de Committee over tot het eerste gedeelte van het VIII. Articul van de groote Alliantie, behelzende; *Dat, den Oorlog eens verklaard zynde, het aan een van de Partijen niet vry zal staan, met den Vyand over Vrede te handelen, als gezamenlyk, en overeenstemmig met de Geallieerden*; en zy teebend hier op aan, dat zo een openbare schending van de grote Alliantie droevige gevolgen heeft gehad, die een rype overweeging van het Huis verdienen; nademaal het *Engelze* Ministerie, zelfs van het begin van deze onderhandeling af, aan het Huis van *Bourbon* abandonneerde den Koophandel van de gantsche Waereld, en de geheele *Spaanse Monarchy*, die zo veel Millioenen, en zo veel bloed gekost had; zonder dat daar op eenige aanhouding gedaan wierd, niettegenstaande de Adressen van verscheide Parlemten, en het openbare gevoelen van de Koningin; en dit alles op mondelinge verzekeringen, dat de Kroonen van *Frankryk* en *Spanjen* nooit vereenigd zouden worden onder een Hoofd: waar by nog gevoegd word, dat men wel zal doen, zig in 't vervolg van deze Negociation te erinneren, dat men zig, van den aanvang af, reets zo diep ingewikkeld en verbonden had.

Vervolgens vertoond de Committee het werk van de geheime onderhandeling met den Heer Menager, met den welken de Hertog van *Shrewsbury*, de Opper-Thezaurier, de Lord *Dartmouth*, en de Heer *St. John*, eenige conferentien hadden, buiten weete van de Koningin, en zonder dat zy daar toe geauthoriseert waren, het welk eene capitalje Misdaad is; en men voegt 'er by, dat deze Ministers alle hare zorges aanwendden, om zig tegens navorsching te dekken, terwyl zy geen agt gaven op de eer en het belang van de Koningin, en van haar Vaderland.

Voorts werd van het Tractaat van Koophandel gezegt, dat het zelve vervat is in zulke dubbelzinnige woorden, dat *Frankryk* maar alleen haar voordeel-
daar

daar van trekken kan. Dat het Equivalent van *Dainkerken* op zulken vreedewys, en de slegting van die Haven zo kragteloos uitgedrukt zyn, dat het niet anders, als tot nadeel van onze Geallieerden kan strekken. Dat het Assiento Contract van weinig of geen voordeel is voor de *Engelze*; dat het Artikel, waar by ons een voordeel van 15 ten 100 op onze Manufacturen, die na *Spanjen* gezonden worden, toegestaan wierd, haast tot niets verdweenen is; en dat men by het VIII. Articul aan *Frankryk* gegeven heeft al het geen haar ontbrak, te weten, om in *Torrenusius* Vis te mogen vangen, en te droogen.

1714.
July.

Daar na vertoond de Committee aan de waereld het gedrag der Plenipotentiarissen van *Groot-Brittannië* te *Utrecht*, de Wapenschorsing, de Brieven van den Lord Bullingbroke aan den Hertog van *Ormond*, den Graaf van *Strafford*, en den Bisschop van *Bristol*; als mede die tusschen den Maarschalk van *Villars*, den Hertog van *Ormond*, den Marquis de *Torcy*, en den Lord Bullingbroke, en het geen 'er by Brieven, tusschen den laatstgemelden Lord, en den Graaf van *Oxford*, verhandeld is. Eindelyk vergelykt de Committee, op het einde van het Verslag, de Verklaringen en Boodschappen van de Koninginne aan het Parlement, ten opzichte van de Voorwaarden der Vrede, met de Maatregelen die door hare Ministers in deze gewigtige zaak genomen wierden; waar uit blykt, dat al het geen de Koningin dien aangaande gezegt had, den volgenden dag ineelt tegengesproken wierd, door de ordres die haare Ministers daar op gaven, &c. &c.

Die van 't Lagerhuis, hebbende vastgesteld, met het verder onderzoek van het verslag der geheime Committee den 2. July voort te gaan, verschoven dierhalven de meeste zaken tot op een anderen dag, en ordeneerden den Serjant der wapenen, om zig met zyn staf in de byzondere vertrekken van *Westminster* te begeven, en de Leden, die hy aldaar mogt ontmoeten, te waarschouwen, van zig in het Lagerhuis te laten vinden. Dit geschied, en de Vergadering byeenzynde, zozagmen den Generaal Stanhope opstaan, zeggende, dat hy wel gewenscht had geen gelegenheit te hebben, om in het tegenwoordige geval te moeten spreken; maar dat hy, als Lid van de geheime Committee, en van deze groote Vergadering, die, zonder aanzien van Perzonen, aan de Natse rege moest doen, thans beschuldigde *James*, Hertog van *Ormond*, over Hoog Verraad en Hoog Misdrif: werdende daar in ondersteunt van den Heer *Boscawen*, Comptrouleur van de Konings Hofhouding; waar na eenen Mr. *Archibald Huthenon*, die voor dezen als Secretaris by den Hertog van *Ormond* gedient had, in desselfs voordeel een lange Redenvoering deed; besluitende, naar optelling van de goede hoedanigheden en groote diensten van dezen Hertog; en die van zyne Voorouders,

dat

1715
July.

dat den zelven, in zyn gantsche gedrag, de aan hem gegeven ordres slyp-
tyk had gevolgt, en dat men hem, op het alderstrengste, niet hoger kondt
aanklagen, als alleenlyk over wan-bedryf. In der daat, deze aanspraak
van den Heer Hutchenfon, als voortkomende uit de mond van een
Whig, maakte grooten indruk op de gemoederen van eenige Leden;
invoegen zommige van d'eën en d'ander Party hem toevielen,
onder dewelke den berugten Advokaat Jekkyl zig wel het kragtig-
ste voor den Hertog van Ormont hooren liet, zeggende onder an-
deren;

DAt, indien het voegde aan ymand genade te doen. hy hoopte dat het zoud
zyn aan den Hertog van Ormont; een Heer, in welken de gantsche waer-
eld erkende een grote schat van Edelmoedigheid, en eene dapperheit, die alle
proef uitgestaan had; dat hy verscheide Jaren herwaarts uitneemende blyken
had gegeven; dat het welzyn en den Roem van de Natie hem ter herte gin-
gen; en dat, indien hy op 't laatst het ongeluk had van anders te handelen,
men de geheele schult daar van niet behoorde te leggen op hem; maar op de
gene, die, zynen yver en getrouwheit voor zyne Vorstinne verrast hebbende,
hem in hare verderflike Maatregelen hadden ingewikkelt; dat, nademaal de
Acte, gemaakt in het 25ste Jaar der Regeering van Koning Eduward de III.,
waar op men de aanklagte van hoog Verraad gronde, gelimiteert was door
de daar op gevolgde Wetten, hy derhalven van gevoele was, dat men zig van
die Acte niet behoorde te bedienen, maar zig vergenoegen met de beschuldig-
ing van hoog Wanbedryf; dat, voor 't overige, verscheide menschen zyne
misdaden zогten te vergroten, met aan hem toe te schryven alle de wanor-
dres en oproeren van 't graauw, die men zedert eenigen tyd bespeurt had;
maar dat hy durfde verzeekeren, dat de Hertog daar aan geen deel ter waereld
had, en dat eenige kwaadzardige die uitvoerden op zyn naam, die 'zy daar in
misbruikten.

Den Generaal Rofs onderving in deze Redencering den Ridder
Jekkyl, prees zyne welsprekenthheit, en bekragtigde zyn gevoelen;
waar tegens nogtans zekeren Mr. Lyddal, zynde een jong Parlements
Heer, die nog nooit zyn mond toe spreken in het Huis geopent had,
met veel verstand en wel ter zake redeneerde, gelyk ook den voorflag
van den Generaal Stanhope wierde ondersteunt door de Heeren
Hampden en Thompson, wederleggende alles wat men tot verschoo-
ning van den Hertog van Ormont had ingebracht; hier in bestaande,
dat hy zig altyd populair maakte; dat men niet kon ophewust zyn, dat zyn
naam, als tot een zeyn, gebruikt wierd van de oproeren in het Koninkryk

van Groot-Brittannien; dat, dewyl by zulks niet openlyk tegenfprak, ^{1715.} zyn ftilzwygen moft opgenomen worden, voor een goedkeuring van die oproe- July. ren; en dat het alzo fcheen, als of hy toovlugt wilde nemen tot een openbare opfchudding. Den Procureur Generaal Edward Northey bekende, dat men grond genoeg vond, om den Hertog van Ormond over Hoog Verraad te befchuldigen, maar hy verfchoonde zig deswegens meer te zeggen; waar op den Solliciteur Generaal Lechmore, zynde zo weerhoudent niet, te verftaan gaf; dat den Hertog van Ormond op een gelyke Hoogte ftond, met het geval van Vaughan, die voor dezen van Hoog Verraad befchuldigt, en overtuigt was, om dat hy tegens zyn Vaderland, met eene Commiffie des Konings van Vrankryk, gediend had. Hoewel nu deze Debatten van 's namiddags ten een uur, tot 's avonds ten negen uren geduurt hadden, zo fprak egter niemand, van die zaak tot den volgende dag te adjourneeren, maar men eifte kaarften, en wierd den gedanen voorflag van den Generaal Stanhope in omviage gebragt; 't welk nog tot om trent elf uren in de nacht bleef duuren, als wanneer met 234. tegens 187. ftemmen de rezolutie viel, dat het Huis den Hertog van Ormond zoude befchuldigen over Hoog Verraad, misgaders over andere zware misdaden en wanbedryven; ordonneerende wyders, dat de geheime Committeé had op te maken, de Artykelen van befchuldiging, en de bewyzen tot justificatie van dien; zo mede, dat men den volgende morgen het verflag verder onderzoeken wilde. Dat de meerderheit van ftemmen tegens den befchuldigden Hertog, niet grooter als 47. was; zulks ontftond, om dat even te voren verfcheide Leden der Whigs, die den zelve geen nadeel trachte toe te brengen, waren uitgegaan; beftaande de Hoofdzaak, door den Generaal Stanhope ten lafte des Hertogs van Ormond voorgesteld, ten principalen hier in; dat hy aan de Ordres van den Marquis de Torcy, Franschen Staats Minifter; en van den Maarschalk de Villars. Franschen Generaal, had gehoorzaam; dat hy de geheimen van de Generaals der Geallieerden had ontdekt; en dat hy aan den gemelden Franschen Generaal had opgegeven het getal der Troupen van het Leger der Hooge Bondgenoten, na dat hy zig met die van Groot-Brittannien daar van had afgefcheiden; door 't welke hy aan den Vyand genoegzame hulpe en byftand verfhafte. Verfcheide Leden, die tegens den Hertog van Ormond fpraken, voegden by deze befchuldiging nog, dat hy de oprzaak geweest was, dat de Franfchen de bewuste overwinning te Denain behaalde; en voorts van de verdere Rampen,

1715.
July.

welke de Geallieerden dien Zomer troffen; ja dat den Maarschalk de Villars, zo haast by kondschap met een Trompetter des Hertogs van Ormond ontfing, wegens het afrekken der Engelsche Troupen, aanstonds het Corps detacheerde, 't welk den Grave van Albemarle te Denain overviel.

Den 3. July, na dat alle de Leden van 't Lagerhuis weder gesommeert waren, om hare Zitplaatsen te bekleeden, wierd doorden Heer Aislaby voorgeslagen, de beschuldiging van zware Crimes en misdryven ten laste des Grave van Strafford; 't welk, na een Debat van negen uren, met 268. tegens 100. stemmen doorging. Dezen Heer Aislaby vertoonde in zyne rendevoringe het onder volgende.

DAt het gescheenen had, als of 't grootste gedeelte der Leden van het Huis; daags te voren, had willen spreken voor den Lord, die men toen beschuldigde, (te weeten den Hertog van Ormond) om dat men overtuigd was, dat hy veel eer uit zwakheit als uit kwaadaardigheid verderflike raadgevingen had gevolgd; maar dat hy nu eenen anderen Lord ging beschuldigen, die, na zyn gevoelen, zeer weinig voorsprak in deze Vergadering vinden zoud. Dat de Persoon, die hy in 't oog had, was de Graaf van Strafford, een der Plenipotentiarizen van Groot-Brittanniën op 't Congres te Uitrecht, wiens gedrag zeer verschilde, van dat van zyn Collega, den Bisschop van Londen; dat deze goede en godvrugtige Prelaat, aan 't hoofd van deze Ambassade, tot geen ander einde schein gesteld te zyn geweest, als om de godloosheit van dezelve, met de heiligheit van zyn Character te bedekken; nademaal hy niets van het bedrog der onderhandelingen wist, en dat hy maar een O in 't Cyfer was; waermeer de Graaf van Strafford zig elders bevond: dog dat hy ter zelver tyd moest bekenen, dat dien goeden Bisschop altyd te werk was gegaan, met de grootste weerhouding en omzigtigheid, en dat hy nooit de minste pas had willen doen, zonder de uitdrukkelyke ordres van de Koninginne; daar de uitdrukkelyke ordres van de Koninginne; daar de Graaf van Strafford tegen zyn eige beter weten schein gehandeld te hebben; en zig moedwillens tot een werktuig had laten gebruiken van Ministers, die zig aan Frankryk geheel overgegeven hadden; ja die in verscheide gelegenheden zyne Instructien te buiten gegaan was, en een zeer verderflike Raad gegeven had. Dat hy derhalven, het gedrag van deze twee Vrede makende Ministers onderzocht hebbende, verblyd was, dat men geen vat had op den Bisschop; dewyl de gantze Waerelt daar uit zien zoud; dat de Kerk niet in gevaar was: maar dat men nochtans aan de Naffie regt doen moest, en dat hy daarom voorfloeg, dat men Thomas, Grave van Strafford, aanklaagde over Hoog Misdryf.

Vervolgens bragt den Heer Aislaby deze beschuldiging tot drie Hoofdpointen, namentlyk

1. Dat

1711.
July.

1. **D**at hy zangeraden had de verderfelyke Wapenschorsing, wel haast gevolgd van de ongelukken, die de Geallieerden overkwamen, en haar vervolgens noodzaakten eene oneerlyke en schadelijke Vrede aan te gaan.

2. Dat hy aan den Hertog van Ormond het ontwerp aan de hand gegeven had, om zig meester te maken van *Brugge* en *Gent*; waar van den eenigsten toeleg was, om de Geallieerden hinderlyk te zyn, en de *Franffen* te begunstigen.

3. Dat hy de Mimifters van zyn Majesteit, en het Keurvorstelyk Huis van *Hanover*, met zeer veel Veromwaardiging had behandeld, niet tegenstaande hy zeer wel wist, dat die Doorlugtige Familie de naaste Erfgenaam van de Kroon was.

Den Heer Bailhu van *Jeriswood*, hebbende dezen voorflag van den Heer Aislaby ondersteunt, zo begon den Ridder William Wyndham daar tegens den Grave van Straffort te verweeren, ten opzichte van het eerste Arttykel der bovengemelde beschuldiging, zeggende, dat de *Vrede*, zynde maar een gevolg van de *Wapenschorsing*, niet alleen door twee *Parlementen* goed gekonst, maar voor veilig en eerlyk verklaart was. Tot zyne verschooning zeiden ook iets de Heer Schippen, den Advokaat Ward, en eenen Mr. Snell; maar Mr. Hungerfort, te boek staande voor een spotter der *Thorys*, sprak gekscheerende onder anderen, dat, of schoon den *Bischoep* van *Londen* niet minder schuldig was als den *Grave* van *Straffort*, hy nochtans zig wel zoud weten te redden met het Voorregt der *Geestelyken*; zinspelende op eene *Wet* alzo genaamt, en gemaakt in de tyden der onwetentheit, wanneer een geestelyk *Perzoon* ter nauwer nood zyn gebede boek konde lezen. Den *Generaal Ross*, mede iets inbrengende ter ontschuldiging des *Grave* van *Straffort* en des *Hertogs* van *Ormont*, wierd met veel yver tegengevallend door den *Generaal Cadogan*, die kragtelyk beweerde, dat men, agt gevende op de *situatie* en *sterkte* der twee *Legers*, voor den *Stilstand* der *Wapenen*, de *Franfche Armoe* had kunnen vernielen, en in het hart van *Vrankryk* indringen; voegende daar by tot besluit, dat men niet anders als verderfelyke ordres konde te gemaect zien, van een *Princes* en hare *Minifters*, die zig zelve in de handen van *Vrankryk* overgeloverd hadden. Den Ridder *James Campbell*, neef des *Hertogs* van *Argyle*, sprak mede tegens den *Grave* van *Straffort*: maar den Ridder *David Dalrimple*, Advokaat *Generaal* van *Schootland*, distingueerde zig in deze zaak met het allermeest; weder ophalende, met veel klare welsprekenheit, het gezeg-

1715.
July.

de van weerkanten, en hy vertoonde vervolgens, dat den Grave van Straffort, na alle soort van Wetten, ten minsten aan hoog Wanbedryf schuldig most gehouden werden; voegende daar by, dat hy zelf twyfelde, of deze misdaden niet naby kwamen de schuld van hoog Verraad. Wel twee uren duurde de Redenvoering van dezen Ridder Campbel, en een yder stont, over de fraaiheit van dezelve, in een stille verwondering als opgetogen; dog den gemelden voorslag van den Heer Aislaby, in omvrage gebragt werdende; zo wiert dezelve, als boyen reets gemelt, overgehaakt.

Zeer aanmerkelyk bevontmen de volgende twee passagies van het Rapport der geheime Committee, in opzigte der Renunciatie van Frankryk en van Spanjen: eerstelyk, dat op zekere Memorie van Engeland gezonden, tot voorkominge der vereeniging van Frankryk en Spanjen, en waar in de gemelde Renuntiatie, als een heilzaam expedient, was voorgeslagen, door Mr. de Torcy, Franschen Staats Minister, geantwoord wiert.

DAt de vereischte Renunciatie van geener waarde, en kragteloos zoude zyn, door de fondamenteele wetten van Frankryk; volgens welke wetten de naaste Prins tot de Kroon noodzakelyk erfgenaam daar van moet wizen: want het is eene erfenis, die hy ontfangt niet van den Koning zynen voorzaat, nogte van het Volk, maar van het voordeel der Wet; zo dat, als de ene Koning sterft, de andere hem aanstonds opvolgt, zonder consent te vragen van iemand, wie't ook zoude mogen wizen. Hy volgt niet als Erfgenaam, maar als Meester van het Ryk, waar van de Heerschappy hem toekomt, niet door verkiezinge, maar alleen door geboortereg. Hy is voor zyne Kroon niet verpligt aan de wille van zynen Voorzaat, nogte aan eenig Edict of Decreet, nogte aan de mildheit van iemand, maar aan de wet. Deze wet werd aangezien als het werk van hem, die alle Monarchyen vastgestelt heeft; en wyhouden't in Frankryk daar voor, dat God alleen die vernietigen kan. Hierom kan geen Renunciatie die verbreeken; en by aldien de Koning van Spanjen, om vreedes wil, en om den Koning zynen Grootvader te gehoorzamen, daar van afstaan zoude, dan zouden de gene, die dit als een genotgzaam middel aannamen om't kwaad, dat wy poogen te vermyden, voor te komen, zig zelve en andere bedriegen.

De tweede aanmerkelyke Passagie was, hoewel in het Rapport der geheime Committee zandertling' geene Brieven des Grave van Oxford wierde gevonden, dat'er evenwel blyken waren, dat hy nu en dan Brieven, over het

het werk, gedurende de Vredehandel op het Tapyt geweest, had gezonder; want Mr. Prior schreef aan hem, in een brief van den 8 January 1713. iets nopende *Terra Neufe*, in dewelke hy tot besluit zig aldus uitdrukt; ik schryf dit alleen aan uw Lordschap, om dat het een zaak is, niet behoorende in dien Raad onderzocht te werden. Ik hebbe beloofd, dat den Franschen Koning het antwoord van hare Brittannische Majesteit, zo als hy't zelve begeert, daar op hebben zal. In nog een anderen brief, gedagteekent den 19. January 1713. schryvende over deze stoffe aan den Thesaurier van Engeland, zegt hy, Ky lieve Mylord, laet ons uwe distincte en pozitive ordres met den eersten hier op hebben; en, sprekende in die van den 23. daar aan, mede over dat point, en ook over den Tarif van het Jaar 1664. zo verzoekt hy de laatste ordres over deze twee pointen; dog in die van den 2. February leestmen de volgende woorden. By aldien ik verzoek, dat gy aan my schryven zoudt, het is om dat ik zulks waarlyk voor den dienst van de Koninginne agte te zyn; en ook op dat ik in deze post, waar in gy my gesteld hebt, zoudt kunnen zeggen, dat ik de immediat bevelen van Mylord den Thesaurier hebbe; en dat het is uit hoofde van die Vriendschap, waar mede ik door u'zo openlyk ge-eert ben; en die in't voorby gaan al het werk hier verrigt. Wat meer is, in een brief van den 4. February schreef Mr. Prior aan den zelve Thesaurier, ik wil my schikken, zo als u Lordschap my gelieft privatelyk te instrueeren. Op dit alles sustineerde de geheime Committee, by aldien zy onder de Papieren, door Mr. Prior overgelevert, ook de antwoorden van den Lord Thesaurier hadden gevonden, dat zy dan met reden geloofden daar uit genoegzaam zoude komen te blyken, hoe verre het overgeven van de *Terra Neufze* Vissery, en de aanneming van het IX. Arttykel des Commercie Tractaats, aan de immediatie van die Lords ware toe te schryven. Zeer aanmerkelyk bevondmen mede den onder volgenden Brief, door den Grave van Oxfort, aan de Groot-Brittannische Plenipotentiarissen te *Vurocht* gezonden; ten tyde, wanneer de gevolmagtigden van *Frankryk* zwaarigheid maakten om de Vrede te sluiten; zynde geaddressert aan den Grave van *Straffort*.

IK moet uw Excellentie over 't goed succes van al uw yver, en de regte lietde dien gy aan uw Koninginne, uw Vaderland, en de ruste van geheel *Europe* getuond hebt, feliciteeren.

Het uog overige gevaar is, of wy nog in 't gezigte van de Haven schipbreuk mogten lyden. De Natie hier is 500. tegens een voor de Vrede. D'oorlogs.

1715
July.

1715.
July

gezinden zyn al uit hare Buiten-werken gedreven; het laatste retrenchement dat zy nog hebben is uitsfel; en ik moet zeggen dat dit hier kragtig werkt: de giting begint te werken, en 't zal onmogelyk zyn om te kunnen verzeekeren wat keer het Huis der Gemeente zal nemen, indien deze uitsfellen haar verder gaande maken. Zy gevoelen alle hoe veel 100000 ponden dit onnodig dralen haar kost. Wy onderhouden nu effectivelyk 49000 man te Land, en byna 30000 ter Zee. Midlerwyl houden 't de koopluiden van de wal, niet willende in de haven komen: de vertellingen van praatjes door de factie bedagt, en de correspondentie en aanmoediging, welke de party aan hare vrienden geeft om het nit te houden, en op 't een of 't ander ongelukkig toeval te wagen, dit zoude al 't geene dat 'er tot nog toe gedaan is kunnen ondoen: voeg hier nog by de gemelykheit der Leeden, die zeer zal toeneemen door hier zo lang leedig te werden opgehouden; en, in een woord, alles wat zedert zo veel dagen onafgedaan is gebleeven, is niet waardig de extraordinaris onkosten van een dag, die *Engeland* door dit uitsfel doen moet, ik vinde die zoo 't schynt te zyn de algemeene prevaleerende opinie hier; en dat *Vrankryk* zig heeft geacquieert: de eenige hinderpaal is nu tot *Urregt*.

Het Rapport der geheime Comitée zegt wyders, dat door dezen brief alle obstructien aanstonds weggenomen, en de Tractaten van Vrede en Commerce, tusschen *Groot-Brittannien* en *Vrankryk*, geteekent wierden, welk voorbeeld de andere Geallieerden allengskens volgden. Zo mede, dat men naderhand aan de *Spanjaarden* overgaf eene pretentie, om tot *Terraneufve* te mogen vissen, weswegens dit de woorden van dat Artykel zyn.

N Aardien van de kant van *Spanjen* instantie werd gedaan, dat zekere regten, om aan 't eiland *Terraneufve* te visschen, aan die van *Guipuscoa* behooren, of aan andere onderdanen van den Katholyken Koning; consenteert haar Majesteit en staat toe, dat alle zodanige Privilegien, als die van *Guipuscoa*, en ander volk van *Spanje*, zullen kunnen geregelyk bewyzen haar toe te komen, aan haar zullen werden toegestaan, en gepreserveert.

Dit Artykel streed regtdraats met het Tractaat van July 1670. door den Ridder Godolphin ten voordeele der *Groot-Brittannische* Natie bedongen, en ten opzigte der zaken, betrekelyk op d'erkenning van Koning Philippus tot de *Spaansehe* Monarchie, door den Lord Lexington buiten ordre gedaan, toonde de geheime Comitée in haar Rapport zeer duidelyk, dat het Ministerium aan gemelde Lord Lexington geordonneert had, contrarie zyne vorige Instructien, en menigvuldige ver-

1713.
Juli.

verklaringen der Koninginne, om in eene private Audientie Philippus tot Koning van *Spanjen* te erkennen, alvorens nog een Artikel van Vrede of Commerce was vastgesteld; te weten, eer deze Lord Lexington eens schreef, dat hy het Hof van *Spanjen* heel op een andere voet bevond, als voor de Wapenschorsing, en dat Koning Philippus aan hem Lexington raad uit gezegt had, volkomen onderrigt te zyn, dat *Groot-Brittanniën* alzo wel als *Spanjen* de Vrede begeerde, en dezelfde voor beide Natien ten hoogsten nodig was; wyders dat den Marquis de Torcy, *Franschen* Staats-Minister, den Heer Prior, en dezen het *Brüsche* Ministerium, tot het erkennen van voormelde Majesteit als Koning van *Spanjen* had weten te bewegen, door dit argument, dat het gansche Traetaat eventueel zynde, deze erkentenis zoude vervallen gelyk andere Pointen, ten ware de Condittien volbragt, en de Vrede gesloten en geratificeert wierde. Voorts dat den Lord Bullingbroke dit wylt te draaijen ten voordeele van Koning Philippus, zig houdende als of den Lord Dartmouth, toen Secretaris van Staat, als hy de ordre zond van op dit point te blyven staan, de raeyninge der Koninginne niet wel hadde begreepen; waarom hy aan den Heer Prior schreef, dat het hem supreneerde en speet, dat denzelven Prior, door deze onvoorzigtige uitlegging van hare Majesteits intentie, was misleid, om zig te verbeelden dat Lexington zwarigheid zoude maken, den Koning van *Spanjen* als zodanig te erkennen; schryvende hy aldus: *Op dezen voet voort te gaan, door Koning Philippus voor eerst te erkennen, schynt te zyn natuurlyk, heus en buiten eenige exceptie, maar alle andere sels zoude wezen absurd, en onbestaanbaar met onze overige onderhandelingen; besluitende dien brief met deze woorden. Om Gods wille, Lieve Matthys (de voornaam van Prior) verberg dog de naaktheit van uw Vaderland, en geef aan de verwarring uwer Landslieden, die niet veel beter poliyken als de Franschen Poëeten zyn, den besten draai, die uwe vrugtbare hersenen u zullen te kunnen brengen.*

Op welken slegten wyze dat snood Ministerium ook handelde met de *Katalanen*, bewerkende hare ondergang, in plaats van ze, volgens de belofte der Koninginne, te helpen, zal den Lezer omstandig blyken, uit dit onderstaande vervolg van het Rapport der geheime Comitee.

MEn vint dat Bullingbrooke aan de Plenipotentiarijfen tot *Utrecht* schreef; *Het is niës voor't Interf van Engeland der Katalanen wyheden te bewarens;*

1715.
July.

verzoekt verhoef om u lieden deeze observatie te maken; dat der Katalanen Privilegien zyn de magt van de beurfe en van 't zwaard: maar dat de Kastiliaanfche Privilegien, die de Koning van Spanjen haar geven wil (in plaats van hare Katalaanze) zyn de wrybeit van te handelen, en te varen na de West-Indiën, en eene vacaciteit om te mogen bekleeden die voordeelige ampten in America, die de Koning haar kan geven; dewelke van oneindig grooten waarde zyn voor zodanige, die gezeit zyn te leven onder eene schuldige onderwerping aan gezag. Dat Lord Lexington daarop de Katalanen; in plaats van hare Privilegien te bewaren, als Rebellen handelde; aan 't Spaanze Hof radende, met Portugaal Vrede te maken, en deszelfs Troupen uit Andaluzien tegens de Katalanen te zenden &c.

Op een andere plaats ziet men, dat de Keizer, als men hem genoodzaakt hadde tot de Conventie, om Katalonien te evacueeren, door zyne Miniiters tot Utrecht instantien deede doen voor die van Katalonien, Majorca en Ivica, dat zy hare Privilegien mogten behouden; en dat de Koninginne toen weder dede verklaren: dat zy hare goede Officien op de kräftigste wyze in 't werk konde stellen, om de Privilegien van die van Katalonien, Majorca en Ivica, te verkrygen. Dat de Koning van Frankryk ook beloofde, zyne pogingen tot dien einde te voegen by die van de Koninginne: dat de Negotiatie in Spanje daar op wierd opgehouden, tot dat ons Tractaat van Vrede met die Kroon ryp was, waar door der Katalanen Vryheden t'eenemaal zouden werden geabandonneert: dat de Lord Lexington daar na weder ordre kreeg, om der Katalanen Privilegien te vorderen, dewyl de Koninginne zig door de allersterkste banden, te wten van eer en consciëtie, verpligt vondt, om daar op te blyven staan, voor een Volk, van wegens de noodzakelykheit van den Oorlog, door haar in haar Intrest gebragt. Dar deze ordre kwam als Lord Lexington het Tractaat met Spanjen al hadde geteekent: dat hy egter, conform die ordre, een Memorie presenteerde aan den Marquis de Bedmar; dewelke daar op antde, dat die zaak in het Tractaat, onlangs door Lexington zelf geteekent, was verhandeld. en dat de Koning niet zag, dat daar omtrent verder iets te doen viel: dat 'er niets anders voor de Katalanen in dat Tractaat was bedongen, als dat zy zouden hebben dezelve Privilegien, als des Koningsmoest beminde onderdanen de Kastilianen: dat de Koning van Spanjen, ziende hoe weinig werk de Britse Miniiters maakten van deze vaste banden van der Koninginnes eer en consciëtie, al verder gong, en den Lord Lexington verzogt, dat de Koninginne Oorlogfcheepen wilde geven om Barcelona in te sluiten: dat Lord Lexington toen even voor zyn vertrek, ten verzoeke van 't Spaanze Hof, aan die van Barcelona schreef, om haar tot onderwerping te raden; dog op zodanige wyze, als of hy dat uit eige beweging hadde gedaan, en als of hy nog haar vriend was: dat Mr. Burch, Lexingtons Secretaris, aangaande dezen brief schryft, als de redden waarom die geschreven was: *Das, indien de Katalanen geneegen waren tot een accommodement, de Koninginne zoude hebben de bemiddelung; en, indien zy ongeneegen waren, het Spaanze Hof zien zoude, dat hare Majesteit altyd gereet was, om 't zelve te dienen.* Dat de Spaanze Minister Patrik Law les

Lawles in September 1713. by Memorie aan 't Britze Hof in bedenking gaf, dat de Koninginne, als guarantrice van de conventie van d'evacuatie, en tot beveiliging van de Commerce in de Middelandze Zee, een Esquader Schepen behoorde te zenden, om de onderdanen van Spanjen tot ghoorzaamheit te dwingen; zeggende, dat zyn Katholyke Majesteit dat hoopte: dat Wishart daar op met een Equader wiert gezonden, met instruelien van den 28. February en 18. Maart, behelzende dat hy d'evacuatie-conventie in alle deelen met kragt zoude doen nakomen: dat hy, indiende *Katalanen*, *Majorkynen*, *Sardiniëzen* of *Napolitanen*, Scheepen namen, reprefailles most gebruiken: dat hymet zyn Vloot voor *Barcelona* zoude gaan, en vorderen betaling van der Koninginnes Voorraat van Ammunitie, die in de Stad was, of borgen voor de betaling; dat hy zig, omtrent zyn gaan voor *Barcelona*, zoude schikken na de advyzen van Lord Binglei, gedesigneerde Ambassadeur na Spanjen; dat hy, door kragtige representatien, zoude tragten de Regeering van *Barcelona* te beweegen, tot het aannemen van zodanige Conditien, als men voor haar zoude verwerven; dat hy, agtervolgens der Koninginnes intentien, zoude tragten een einde te maken van de confusien, die 'er in die deelen waren, en om de *Majorkynen* tot onderwerping te beweegen; en, in gevalle zy weigerig waren, zyn Esquader te gebruiken, tot het helpen bevorderen van alle onderneemingen, om haar tot die onderwerping te dwingen. Voorts dat Prior in die tyd aan den Marquis de Torcy zide, dat de Koninginne verzeekert was, dat de *Katalanen* zig op de voorwaarden, te vooren door den Koning van Spanjen aangeboden, zouden onderwerpen; zonder eens van haare Privilegien te reppen: dat de Koning van Frankryk, die, even als de Koninginne, door 't Evacuatie-tractaat verplicht was, om goede Officien ten voordeele der *Katalanen* aan te wenden, op deze verklaring van Prior goet vont, van geene Privilegien te spreken: dat *Groot-Brittannien* gehouden was, om de Privelegien van die van *Majorka* te behouden, op die tyd als men aan Wishart ordre gaf, om haar aan totaasten: dat Bullingbroke toen aan Prior schreef: *Voor zo veel als wy hier konnen bespeuren van den Katalaanen Agent; dien wy nooit als een pablyk man hebben aangemerkt, is het samelyk blyklyk, dat 'er wel een billyk verdrag zal konnen werden gemaakt met dat turbulente volk.* Wyders dat de Koninginne, op 't vertoog door 't Hogerhuis ten voordeele der *Katalanen* gedaan, had geantwoort: *dat zy, als zy het Tractaat met Spanjen sloot, gerezalveerts had hare interpositie by alle gelegentheden te gebruiken, om die Vryheden te verkrygen, en om zo 't mogelyk was die rampen voor te komen, wabar aan dat Volk bloot legt, door 's gedrag van die gene, die meer belang hebben om haar te helpen.* Dat, oen de indignatie van 't Volk, over deze mishandelingen, tegens 't Ministerium opgevat, pro forma het verzoek, om der *Katalanen* Privilegien te bewaren, in Bingleis instruelien wiott ingeschaft. Wyders dat Wishart, den Kapitein Gordon met twee Scheepen voor *Barcelona* gezonden hebbende, deze Kapitein op een zeer harde en dreigende maniere satisfactie eitte, wegens twee genomen *Engelze* Scheepen; waarop de *Katalanen* zeer heuslyk en wyslyk hadden geantwoort, met een vertoog, hoe zy op inductie van de Geallieerden, en byzonder van *Engeland*, de wapenen

1713.
July.

1715.
July.

nen hadden opgevat, en wat zy al hadden uitgestaan, en een Verzoek; dat de Admiraal haar veldrukte menschen wilde vertroosten: dog dat Wishart den 7. Augusty aan den Lord Binglei schreef; dat de Spaanze Minister *Grimaldo* hem, van wegens den Koning van Spanje, hadde te verstaan'gegeven, dat, alle des Konings Oorlog'scheepen voor Barcelona zynde, zyn Majesteit geene van dezelve konde zenden, om zyn t'huis komende Vloot t'ontmoeten; weshalven hy den Admiraal verzogt, drie van zyne Scheepen ten dien einde te zenden; 't welk ook geschiede. Wishart schreef aan Bullingbroke, dat hy 't gedaan hadde, hopende dat de Koninginne het zoude goedvinden. Eindelyk, dat de *Katalanen*, aldus tegens trouw en eere verlaten, en aan hare Vyanden ten proye overgegeven, appelleerden aan den Hemel; en der Koninginnes plechtige declaratie (dat zy haar zoude beschermen) boven haar groot altaar hangende, ondergingen de alderuiterste miserien: dog dat de Committeé hoopte, dat deeze niet op derekening van *Groot-Brittannien* in 't generaal, maar op die van 't voorige Ministerium, dat haar met herhaalde verzeekeringsen zo bedrogen hadde, gestelt zouden werden.

Den 7 July begaven zig de *Bairs* tot het nazien van hare Retroacten, ingevalle van beschuldigen, over Hoog Verraad en Hoog Misryf, door het Lagerhuis tegens eenige Leden van 't Hoogerhuis (aan wien de Jurisdicctie in dat geval Competeert) in te brengen, om zig te be-reiden tot het onderzoeken van zodanige zware zaken, welke binnen weinig dagen voor haar stonden te komen. Het Lagerhuis besloot dezen dag eenparig, tot het inleveren van een Bil, om te verzekeren de Perzoonen de Regeering des Konings, misgaders de Erfvolging van de Groot-Brittan-nische Kroon, aan de Protestantsche af-komelingen van *Wyle de Princesse Sophia*; ten einde daar door uit te doven alle hope in den gewaanden *Prins van Wallis*, en deszelfs aanbangeren.

Den 9. maakte den Heer Stanhope aan 't Lagerhuis bekend, van wegens den Koning, de volgende Schriftelyke Boodschap.

Zyn Majesteit een Adres ontfangen hebbende, van de Commissarissen, aangestelt tot het bouwen van 50. nieuwe Kerken, in en omtrent de Steden *Londen* en *Westminster*, en derzelver Voorsteden; vertönende de zwaarigheden welke zy vinden; om, met het voltrekken en bouwen van zodanige Kerken voort te gaan; by gebrek van behoorlyk onderhout voor de Predikanten, die dezelve moeten bedienen, en hem biddende zulks aan de zorge en wysheit van het Parlement te willen recommandeeren, om in dat onderhout te voorzien, ten einde, dat zo goeden werk, door ontberinge van het zelve, niet vrugteloos mogt gemaakt worden; zoo recommandeert zyn Majesteit dit Huis hartelyk, van zig te willen beraden over de beste middelen, tot vaststellinge van

van zodanig een onderhout als dienftig is, tot het voltrekken van zo godvrug-
tig een voorneemen, tot eere van de *Engelz* Kerk, en bevordering van onze
heilige Religie. 1779.
July.

Den 10. werd besloten, om de verdere overweging van het Rap-
port der Secrete Committee tot den 18. uit te stellen, vermits de Reg-
ters en Regtsgeleerden, wegens de Circulaire Raads-plegingen en hun-
ne eigen zaken, zo veel te doen hadden, dat zy zig onmogelyk kon-
den verdedigen, om de vorige Proceduuren, in diergelyke gevallen ge-
houden, na te zoeken. *Myt. bet.* (zeide de Heer Walpole) onredelyk
zoude zyn, dat de Regtsgeleerden, van de welke ook zommige Eeden der
geheime Committee waren, zouden verhindert werden, om hunne practyk
op deze drokste dagen van 't geheele Jaar voort te zetten. Zeggende den
Generaal Stanhope by deze gelegenheit wyders, dat men niet moft den-
ken, als of men door dit uitsfel omtrent den regmatigen yver, tot het vervol-
gen van deze zaken, eenigzins verslapte, gelyk veel kwaadaardige voor-
gaven; maar dat de Committee haar zaken zo verklaart wilde doen, dat'er
door de alderneedste niets op te zeggen konde vallen; ja dat zy tot dien ein-
de, over de poimen der beschuldiging, alvorens ordentlyk bezerden in te ne-
men de advyzen der voornaamste Regtsgeleerden.

Den 12. bragt den Heer Walpole in 't Lagerhuis aantmerkelyke klag-
ten voort, over een verdigten brief der Thorys, welke men publyk ge-
drukt vond in zeker geschrift genaamt de *Avondpost*; zynde deze
Thorys zo onbeschaamt geweest, van dien brief op reekening des voor-
melden Heer Walpole te stellen, als of hy die aan den Grave van
Sunderlant zoude hebben geschreven. Ziet hier in zyn geheel dit
schelms papier.

My-Lord.

Ik heb uwen brief ontfangen, welkers inhoud my meer verdriet, als verwon-
dert. In de algemeene verdorventheit, had ik weinig grond, om te geloven,
dat de Nabuurschap van de Plaats, daar u Grootheit zig bevint, bevryd zoud
zyn van besmetting.

Met deze Post zult gy door den Lord Townshent onderrigt zyn van 't gees
in deze kwartieren voorgevallen is, en van eenige byzonderheden van het op-
roer te *Oxford*. De ingeleide, My-Lord, is de Cyye van een Brief, die aan
Dr. Charlette gezonden is; maar het is niet door brieven, dat men ooit die U-
niversiteit in tuyt en ordre zal kunnen brengen. Men moet andere middelen
daar toe gebruiken.

1711.
July.

Ik moet aan u Grootheit bekend maken, dat de Committee de laatste hand gelegd heeft aan 't Rapport, en het zelve eerstdaags aan het Huis mededeelen zal. Ik weet niet wat daar op zal volgen; maar wy hebben tegenwoordig geen ander toevlugt, als de zaak met stantvastigheid voort te zetten, en daarom is 't dat wy besloten hebben aan den vyand geen tyd te geven, om het Rapport te onderzoeken, of uit te piuzen.

De beschuldigingen zullen zyn van hoog Verraat, en andere Misdryven; maar ik hoop dat wy hier ontrent niet al te ver gegaan zullen zyn. Niet dat ik van gedagten ben, dat 'er 't minste gevaar is, dat u Huis, alle de beschuldigingen die wy voor u lieden zullen brengen, niet confirmere; maar 't volk, 't welk regt meent te hebben, om onze handelingen na te gaan, kent hare Magt, weet wat het Feets heeft kunnen doen, en dat het niet veilig kan zyn, ten zy het nog meer doet.

Indien de Regeering op alle de Feest- en Vreugde-dagen door oproerige zameningen aangerant wort; wat voor tegenstant moeten wy niet verwagten, wanneer wy de Gunstelingen van de Factie na het Schavot zenden?

Indien wy onzen aanslag missen, zullen wy het Jok 't welk wy voor onze Vyanden bereid hebben, moeten ondergaan. Indien 't ons gelukt, zullen wy noit meer geplaagt zyn van dien geest, die, zedert zo langen tyd, om ons zwerft.

Men heeft aan de Guardes bevel gezonden, om zig gereet te houden; maar ik weet niet of men staat maken kan, dat zy doen zullen, al dat vereischt wort, indien men hen mogt nodig hebben: derhalven ben ik van 't gevoelen der geene die meenen, dat het volstrektelyk noodzakelyk is, ondersteuning van vreemde Troupen te hebben.

Ik zal u niet meer daar van zeggen, My-Lord, de teerling is geworpen, en het fortuin zal in weinige dagen ons noodlot op de een of andere wys beslissen.

Onderstont,

R. W.

aan den Lord S. . . . te Bath.

Men ordonneerde daar op, dat Eduard Berington, een Roomsgezinde Drukker, en John Morphew, uitgever van deze *Avond-Post*, door een Serjant van Wapenen in arrest zoude genomen werden. Den 15. onderzocht het Lagerhuis, in een groote Committee, de Bil der Lords, tot verklaring der Acte van Successie, aangaande het naturalizeeren der Vreemdelingen. Over deze Bil ontstont een debat, 't welk drie uren duurde; hebbende den Lord Trevor, en nog verscheide andere Thorysgezinde Leden, een clauzule daar in geslans, om die Bil te doen verwerpen; te weten, dat de Vreemdelingen, welke zig in het

toekomende mochten laten naturalizeeren, geen wille of mislukte Ampten zouden konnen bekleeden, ten zy dat 'er een uitdrukkeelyke Clauzul in de Acte van hare naturalizatie gestelt wiert, welke haar naar toe barmhertig klaarde. Wyl nu deze Clauzul een agterdeur openliet, om de Vreemdelingen tot de Ampten toe te laten, zo wierden de Gemeentens daar door gealarmeert; dus zy rezolveerden die deur te sluiten, en de gemelde Clauzul op deze wyze te veranderen; dat alle Aftens van naturalizatie in het toekomende conform moesten zyn met die van Successie, te weten, dat de Vreemdelingen, alshoorn genaturalizeert, uit de Ampten gesloten bleven. Deze Bil, met de daar in gemaakte veranderingen, wierd den 17. goetgekeurt; egter dient hier omtrent aangemerkt, dat Mr. Hambden, hebbende altyd, na den gevaarlyksten toestand van zaken, zeer geyvert voor de Protestantische Successie, in het doerlugtig Huis van Hanover, en hem zelf by na geruineert, om zig tot een Lid van 't Lagerhuis te doen verkiezen, in weerwil der pogingen van het Thorys Ministerschap, 't welk zulks toenmaals tragte te beletten, niden rug tegens de krebbe zette; ongetwyffelt misnoegt zynde, om dat men in het vergeven der Ampten niet gelet had op de dienften, die hy sustineerde aan den nieuwen Koning Georg gedaan te hebben.

Den 18. wierd by het Lagerhuis hervat de verdere onderzoekingen van het Rapport der geheime Committee, ten laste der vorige Groot-Brittannische Ministers. Den Heer Walpole berigte aan 't zelve, dat de Committee, agtervolgens de bevelen van het Huis, had gereet gemaakte de Artykelen van beschuldiging, behelzende hoog Verraad en andere hooge Crimts, ten laste van Robert, Grave van Oxford en Mortimer; dat de Committee hem had gelast, om ter zelve tyd aan het Huis te verwiittigen, dat zy in 't kort nog meer Artykelen tegens dien Grave stonden open te leggen; en dat hem bevolen was, om nu alleen verslag te doen van de zodanige, die thans gereet waren; gevende daar op over een geschrift, bestaande, met de Voorreden, verscheide bladen; welkers Artykelen van beschuldiging, XVI. in getal, alhier plaats verdienen.

I. Dat hy in eene geheime onderhandeling met Frankryk getreden is, ten tyde men met die Kroon in Oorlog was; en dat hy den Heer Prior heimelyk derwaarts gezonden heeft.

II. Dat hy de Koninginne heeft geraden, om toe te staan, dat de Heer Menager overkwam, zonder daar toe door eene formeele Ordre geauthorizeerd te zyn.

III. Dat hy, terwyl hy aan het Tractaat met *Frankryk* yvarig arbeide, de Onderegende Preliminaria na *Holland* heeft gezonden, om de Geallieerden te be-
~~dragen~~ ^{dragen}, maar om den tyyl te leideil, en de eer van de Koninginne ten beste te
~~geveuen~~ ^{geveuen} tot waer te staen.

IV. Dat hy geen oogenoogen gebroeg op het Vertoog van de Staten Generaal, door den Heer *Boys* gedaen; maar zyne verderflyke Onderhandelingen voort-
 gezet, en de Geallieerden van hare Majesteit met mooye beloften gevleid, ter-
 wyl hy eenē afzonderlyke Vrede maakte.

V. Dat hy aar de Plenipotentiarizen te *Utrecht* geordonneert heeft, de Geal-
 lieerden te verzeekeren van den bystand der Koninginne, terwyl hy zeer stry-
 delyk daar tegen handelde; en hare Majesteit rade op de Restitutie van de
 Monarchie van *Spanjen* niet te staan.

VI. Dat hy nergens in eenige yoldoening voor de Geallieerden heeft zoe-
 ken te bezorgen: maar altyd eenstemmig met *Frankryk* gehandeld.

VII. Dat hy, in plaats van aan de Restitutie van *Spanjen* te arbeiden, den
 Hertog van *Anjou* begunstigt, en de Koninginne geraden heeft, met eenē Re-
 nuntiatie te vrede te zyn, hoewel hy wist, dat het *Fransse* Hof dezelve aan-
 merkte als een gantsch onwettelyke zaak.

VIII. Dat hy, in wecrwil van den Veldtog, den goeden staat van het Le-
 ger, en de yorige Overwinningen, toegestemd, geraden, en den Hertog van
Ormond geordonneert heeft, zig niet in eenig gevegt in te laten; en daar door
 alle de zaken van de Geallieerden heeft verdorven: Dat hy vervolgens aan den
 Bisschop van *Bristol* te *Bisetti* bevel gezonden heeft, te verklaren, dat de Ko-
 ninginne niet meer gebonden wilde zyn aan hare Tractaten; en dat hy, op deze
 wys de Geallieerden, en de Eer van de Koningin en van de Natie, ten besten
 gegeven had.

IX. Dat hy den verderflyken Stillstand van *Wapenien* aangeraden heeft, en
 vervolgens, om de agterfallen aan de Troupen, die by den Prins *Eugenius* ble-
 ven, niet te betafen, hoewel men haar zulk verschuldigd was, uit kragt van
 een Acte van t Parlement.

X. Dat hy, om aan de Koningin het voorzetten van den Oorlog onmogelyk
 te maken, aangeraden heeft de *Wapenschorsing* en de zending van den
 Lord *Beulingbroke* na *Frankryk*, om dezelve te regulieren.

XI. Dat hy aan het *Fransse* Hof heeft doen raad geven, op wat wys het zel-
 ve *Doornik* zoud kunnen behouden.

XII. Dat hy den Hertog van *Anjou* in alles by gestaan heeft,

XIII. Dat hy den Koophandel van *Engeland* heeft bedorven, door het ma-
 ken van t 9de Artikel van het Tractaat, en het vergunnen van de *Visschery*
 in *Terreneufve* aan *Frankryk*; terwyl hy mede zyn best deed, om de Koning-
 inne te verzeekeren, dat den Koophandel op een goede voet gebragt was.

XIV. Dat hy de hand gehad heeft, in *Sicilien* den Keizer te ontmeenen, en
 dat Koningryk aan den Hertog van *Savoyen* te geven.

XV. Dat hy de Koninginne geraden heeft, den rechten toestand der zaken
 aan het Parlement te verbergen, door valsche Aanspraken, die hy zelts dik-
 wils

wils opgesteld, en hare Majesteit daar door van den goeden raad van haar Volk berooft had.

XVI. Dat hy een inbreuk had gedaan aan de Privilegien van het Hoogerhuis, en aan de Eer van de Lords, door het doen aanstellen van twaalf Pairs te gelyk.

1719.
July.

Deze Artykelen door den Heer Walpole gelezen, en door den Secretaris van 't Lagerhuis nog eens overgelezen zynde, om vervolgens aan het Hoogerhuis gebragt te werden, zo hoorde men een van de Leden der Thorys voorlaan, dat men het nazien van die Stukken moest verschuiven tot over agt dagen; maar men verwoerde zulks den volgenden dag te doen. By deze gelegenheit sprak Mr. Hungerford, dat hy, voor zoo veel hem aanging, meende, dat men al te weinig gront had, om den Grave van Oxfort overhang Verraad te beschuldigen, als om hem Hungerfort wegens Sminkrobery te doen ophangen, waat op eenen Mr. Lownden, die nazit hem zat, hem in 't oor beet, dat het Lagerhuis 't een en ander wel zoude konnen doen, dewyl hy missschien had vergeten, zyn wezjaging voor dezen in het Huis, over dat men hem van corruptie overtuigde.

Den 19. las men voor de tweedemaal de bovengemelde Artykelen van beschuldiging, ten laste des Grave van Oxfort, na 't welke een groot debat ontstont over het eerste Artykel, rakende den Heer Prior, toen denzelve naar Frankryk gezonden wierd, om te handelen over de Preliminaire Pointen van Vrede &c. en ook om met malkander te houden Correspondentie, alvorens de Acte van het Parlement, die zulks verbood, vernietigt was. Dit debat duorde wel zeven uuren lang, wanneer eindelyk in omvrage kwam, of men dit Artykel moest aanmerken als een beschuldiging van hoog Verraad? 't welk 286. stemmen van ja, 3 tegens 125. van neen overhaalden. Nog tien andere Artykelen doorliep men; dog wyl het al vry laat was, zo wilde de Thorys zulks uitstellen tot den volgenden dag, maar dit wierd mede met meerderheit van Stemmen verworpen. Men liet daar op kaarsen binnen brengen, en als 't elfde Artykel gelezen was; zo debatteerde men, of de misdaat, in 't zelve vervat, betrekking had tot hoog Verraad, of niet. De Ridder Raimond; Bromlei, Wyndham, Harlei, Folci, Ward, Hungerfort en Jekkyl, sustincerde van neen; waar tegens de Heer Walpole, den Lord Koningsby, den Generaal Stanhope, den Luitenant Generaal Cadogan, mitsgaders verscheide andere voornam Whigs,

krag.

1715
July.

kragtelyk van ja beweerden; dus men, na een kleine verandering, dit Artykel met 247. tegens 127. stemmen goed keurde. Vervolgens delibereerde men over de vyf laatste Artykelen, yder in 't byzonder, werdende dezelve, na eenige veranderingen, mede goetgekeurt, en daar op geordonneert alle de Artykelen in 't net te stellen; met byvoeging, dat het Huis der Gemeente aan zig de Vryheit behielt, om nog meer Artykelen van beschuldiging tegens hem Grave van Oxfort te mogen inbrengen; ja dat men begeerde, dat hy uit het Parlement gezet, en in hegtenis gebracht wierde.

Den 20. wanner de Secretarissen bezig waren, met het uitschryven der gemelde Artykelen, zond men de Heer Boscawen, Controleur van 's Konings Hofhoudinge, om de Pairs te verzoeken vergadert te willen blyven, en 't welk zy toestonden; waar op dan, omtrent ten vyf uuren, den Lord-Koningsby, door wien den Grave van Oxfort eerst in 't Lagerhuis was beschuldigt geworden, gevolgt van by na alle de Leden van 't zelve Huis, voor de Balie van 't Hoogerhuis verscheen, zeggende met luider stemme, dat hy ordre had van het Groot-Brittanisch Lagerhuis, om Robert, Grave van Oxfort en Mortimer, te beschuldigen over hoog Verraad en andere Misdaden; en te begeren, dat hy derbalven uit het Hoogerhuis gezet, en in hegtenisse gebracht mogt werden; zeggende wyders, agtervolgens deze ordre beschuldige ik den gemelden Grave; en daar op gaf hy aan 't Hoogerhuis over de vorenstaande 16. Artykelen van beschuldiging.

Dezen Lord-Koningsby, en de andere Leden van 't Lagerhuis, die hem verzelt hadden, weg gegaan zynde, zo wiert door zeker Pair, van de party der Thorys, voorgeslagen, om het onderzoek der gemelde Artykelen tot den 22. uit te stellen; maar dien voorslag door 86. tegens 51. stemmen verworpen zynde, zo kwam het tot de omvragt, of men over dit geval het advys der Regteren van Engeland moit innemen of niet, en men besloot dat zulks geenszints behoorde te geschieden. Wyders wiert gevraagd, of men den beschuldigten Grave van Oxfort in de gevankenis zoude doen gaan, en waarop de meeste Leden stemden van ja. Dezen Grave, hebbende alle de Debatten; zo voor als tegens hem, aangehoort; deed zelf een aanspraak, tot verdediging van zyn gedrag, en tot wederlegginge der XVI. Artykelen zyner beschuldiging; gebruikende, zig naar den Kantzelier keerende, deze of dergelyke woorden.

MY-LORD.

M Y L O R D.

1715.
July.

HEt is atyd een groot ongeluk, voor wie het ook mag zyn, in de ongenade te vervallen, van zulken groote en magtige Vergadering, als de Gemeentens van *Groot-Brittannië*; en dit ongeluk is des te grooter voor my, dat, ik de Eer gehad hebbende aan het Hoofd van het laatste Ministerie gestelt te zyn, men my verantwoordelyk wil maken van al het geen dat Ministerie gedaan heeft. Ik zoud zeer veel tot myne verweering te zeggen hebben, maar de onpaffelykheit, waar in ik my tegenwoordig bevind, en de vermoedheit van het Huis, door de debatten die reets zo lang hebben geduurt, verpligten my, nu maar eenige weinige woorden te uiten.

De geheele betigting, die men tegens my inbrengt, schynt gerigt te zyn over de Negociatie van de Vreede. Het is zeker, Mylord, dat de Natie eene Vreede nodig had, en het is niet minder zeker, dat men die zo goed gemaakt heeft, als men kon hopen; wanneer men let op de afkeerigheit en onwilligheit der Geallieerden, om in de maatregels der Koninginne te treden. Men beschuldigt my, van eene afzonderlyke Vreede gemaakt te hebben; maar het zal my niet moeyelyk zyn te bewyzen, datze generaal is, en dat *Vrankryk*, en niet *Engeland*, de eerste openingen gedaan heeft, om in onderhandeling te treden.

Wat de zaak van *Doornik* belangt, waar van men een Hoofd Misdaad maakt, kan ik in conscientie verklaren, dat ik daar aan niet het minste deel heb, en dat die alleenlyk behandeld is door den Lord, die goedgevonden heeft, om over zee te gaan; maar ik moet in zyn voordeel zeggen, dat, indien men al het gene, 't welk daar omtrent bygebragt word, moegt bewyzen, het geen Misdaad van Hoog Verraad zoud zyn.

Voor het overige, nadien ik niets gedaan heb, als op uitdrukkelyke orders van de Koninginne, myne Meesteresse, die my met middelen en eer opgehoopt heeft, zonder dat ik die gevraagd had, en wiens geheugenis aan alle goede *Engelsen* aktyd in waarde zal worden gehouden, heb ik een geruit gewisse; en, hoedanig myn lot ook wezen mag, geef ik my geheel en al over aan Gods wille.

Hier op hoorde men eenige Leden aandringen, om hem naar den *Towr* te zenden; maar wyl den beschuldigten Grave zelf, en zyne Vrienden, voorwende, dat hy te zwak van lighaam, en met het graveel gephaagt was, zo wierd goed gevonden, dat hy twee dagen in bewaring des deurwaarders van't Hogerhuis zoude blyven, en daar op begaf hy zig, onder die bewaring, naar het Logement van zyn Zoon, staande by *St. James Paleis*. Onderwege wierd hy twee maal flauw, dus men hem wyn te drinken gaf; mogende, behalven zyne dienaars, Medicyas, en Bloed-vrienden, niemand by hem komen.

1716.
July.

Den 23. 's middags ten een uur, liet den beschuldigten Grave van Oxfort, onder de bewaaring des deurwaarders van 't Hoogerhuis, agtervolgens de gegeven ordre der Lords, zig vinden in de zogenaamde Bisschops voorkamer, naast het Parlement; wanneer den Lord Ferras de Debatten begon, of men hem naar den Tower zonden, dan of by verder onder de bewaaring van den deurwaarder blyven zoud; vermanende de Lords, deze zaak met de grootste omzigtigheid te behandelen, nademaal het van bus eigen belang was, datze in dier voegën te werk gingen; te meer, wyf nauwlyks eene der Pairs, in dienst van de Kroon, de heftiging van het Lagerhuis konde ontgaan, by aldien daar in slegs eene factie de overhand kreeg. Zeer ernstelyk wierd door de Whigze Pairs hier op te verstaan gegeven, dat de heftiging ten laste des Grave van Oxfort, indien dezelve bewezen wierd, zo buiten gewoon was, dat de Natie het grootste belang des Waerelts had, om haar eer en reputatie in het point van Justitie te verdedigen. Toen viel den Grave van Anglesea daar op in, zoekende aan te toonen de kwade gevolgen, welke deze zaak zoude kunnen na zig slepen; te weten, dat de Violente Proceduuren van het Lagerhuis nu ganssch ontydig waren, dewyl dezelve over al zo veele oproeren had veroorzaakt, waar door men gemakkelyk zien konde, dat die het volk tegens de borst staken, zo dat die oproeren de Scepter in 's Konings hand deden beven. Flux riepen zommige daar op, na den Tower, na den Tower, andere, voor de Balie, voor de Balie, en eenige, naar de Ordre van 't Huis; 't welk te kennen gaf, dat den Grave van Anglesea zyne woorden most verklaren en uitleggen; maar den Grave van Sutherland, een Schotse Pair, opstaande, sprak met veel yver aldus. De Scepter beven! neen by G. . . . niet; die is daar toe al te vast, en vast genoeg, om aan alle Verraders en Vyanden, wie die ook mogten wezen, Justitie te doen oeffenen. Wy vreezen geensins de Factie; zullende hare beschuldigingen door het Lagerhuis moeten bewezen werden, en wy dan uitwyzen wat regt is. Geen andere als Papijsten of Jacobieten kunnen deze taal voeren, derhalven verzoek ik deswegens Satisfactie. Den Hertog van Rosbury, en meer andere Schotse Pairs, opstaande, om den Grave van Sutherland te ondersteunen, zo zag den Grave van Anglesea wel haast wat 'er gaande was; zeggende, dat het bleek, door de tumulten overal voorvallende, dat het vervolgen van 's voorgaande Ministerium aan 't volk niet aangenaam was; dat, was hem belangde, by deze wan-ordres ganssch niet goed kerde, maar zulks als Hoog-Verraad aanmerkte; dat hy wenschte, dat men die met

met eenig voorbeeld van strengheit wilde fluiten; dat hy een zo trouw Onderdaan van den Koning GEORGE en desselfs Regeering was, als ymand in de geheele Monarchie; dat hy, van zynen yver voor de Protestantsche Successie, in de Revolutie van den Koning WILLIAM, en in meer andere gelegenheden, kragtige blyken hadde gegeven; en dat alle 't gene door hem gezegt was alleentlyk voortkwam, uit eene vreeze voor de kwade gevolgen van deze tumulten, en van zynen yver voor het welwezen des gemelden Konings, en desselfs Regeering: dog, by aldien het Huis zyn zeggen kwaltyk geliefde te duiden, dat het hem van herten leet zyn, en hy het gaarne introepen willen zoude. Hier bleef het by, en men nam kort daar na het besluit, om den beschuldigten Grave van Oxfort naar den *Towr* in gevangenisse te zenden; en dus wierd hy, wagtende (als gezegt) in de Spreekers Kamer, voor de Balie van 't Hoogerhuis ontboden; alwaar verschynende, zo bood hy zels aan om 't knielen, dog men verschoonde hem, van wegens zyne onpaffelykheit, zulks te doen; lezende den Opper-Kantzelier overluid de Rezolutie tegens hem genomen, en voorts ordonneerde men, dat hy wederom zoude weg gebragt werden; dog hy deed, alvorens hy vertrok, aan het gemelde Hoogerhuis, de volgende korte aanspraak.

My-Lords,

IK neem myn afscheid van uwe Lordschappen en van dit Huis, misschien voor eeuwig. Ik zal myn leeven met genoegen afleggen, in een zaak die door wylen myne Koninglyke Meesteresse begunstigt is geweest; en wanneer ik overweeg, dat ik zal geoordeeld worden, door het Regt, de Eer en Deugd van myne Pairs, zal ik my gerust stellen, en met groot genoegen weggaan. En dus, *My-Lords*, Gods wil geschiede.

Hier op uitgaande, wierd hy gevolgt van de Bisshoppen van *Chester*, *Bristol*, en *St. Davids*; welke, hebbende met hem wat gesproken, ten eersten te rug kwamen, en aan de Lords voorstelden, dat aan den beschuldigten Grave van Oxfort ten minsten nog vier dagen tyd behoorde vergunt te werden, al eer men hem naar den *Towr* deed brengen, geconsidereert den slechten staat zyner gezondheid, bestaande in de steen en graveel kwale, volgens verklaring van den Medecine Docter Mead. Dit verzoek wierd ook, door de Her-

1713.
July.

togen van Schrewsbury en Schomberg, wel ernstelyk ondersteunt; waar door dan met meerderheit van stemmen het besluit viel, om den gemelden Grave niet voor den 27. naar den *Towr* te zenden; dog dat hy midlerwyle in zyn eigen huis, door twee dienaars van den Deurwaarder; zoude bewaart werden. De 55. Lords, die het gevangen zetten des Grave van Oxfort in den *Towr* niet gestemt hadden, deden ondertusschen een protest, tegens de gemelde Resolutie van 't Hoogerhuis, aan teekenen; hebbende dien Grave ook een Afschrift van de Artykelen zynor beschuldiging, door het Lagerhuis tegens hem ingebracht, en een maand tyd om daar op te antwoorden, verzogt, 't welke wierde toegestaan.

Aanmerkelyk was het, dat den Heer Jekkyl, voornaam Advokaat, en een der Leden van de geheime Committee, wanncer men in het Lagerhuis debatteerde, of de misdaad, vervat in het elfde Artykel der beschuldiging des Grave van Oxfort, Hoog Verraad was of niet? zig zeer yverig daar tegen kantede; zeggende, onder anderen, dat hy altyd den Grondregel, van aan een regelyk recht te doen, gevolgt had; overtuigt zynde dat het de pligt van een eerlyk man was, om zig nooit door de geest van partytschap te laten zwaaijen: dat hy zig durfde vleyen, eenige kennis te hebben wegens de wetten van 't Groot-Brittannisch Koninkryk; en dat, wyl hy in de geheime Committee van gevoelen was geweest, strydende met de sentimenten zynor medeleden, hy derhalven geen swarigheid maakte, om nu in het huis te verklaren en te zeggen, dat, volgens zyne meening, de voorgemelde misdaad geen Hoog Verraad was. Over deze redenvoering betoonden zig de andere Leden der geheime Committee, als schynende hunne handelingen te veroordeelen, zeer geërgert; weshalven den Heer Walpole daar op antwoorde, dat 'er in de Committee, en buiten dezelve, luiden waren, die dat Lid, het welk zo even had gesproken, in eerlykheit niet behoeften te vlyen, en die, zonder hem ongelyk te doen, van de wetten meer kennis hadden als hy; maar die ondertusschen overtuigt waren, dat de misdaad, in het elfde Artykel gemelt, Hoog Verraad was &c. Midlerwyle deden de Pairs aan 't Lagerhuis weten hare gegeven ordre, om den Grave van Oxfort gevangen te doen nemen; zynde, gedurende alle deze debatten, den Prins van Wallis in het Hoogerhuis present, en dat in het Lagerhuis op het tapyt kwamen deze volgende vragen. Eersteplyk, of de Artykelen, opgesteld tegens Robert Grave van Oxford, zig uitstreke

strekte tot Hooge Misdaden en Misdryven? 't welk 280. ja, tegens 125. neen stemmen overhaalden. Ten tweden, of die Artykelen zig ook uistrekten tot Hoog Verraad? waar op insgelyks 248. tegens 131. stemmen de affirmative overhaalden; En ten derden, of het woord Verrader zoude staan als een gedeelte van de betigtinge? zulks wien mede met 247. tegens 126. stemmen geaffirmeert.

1715.
July.

Men moet de Parlements-handelingen, voor deze maand July, afbreken, en het vervolg gerezerveert houden tot de maand Augustus; dus ons nog eenige merkens waardige byzonderheden, concernerende de stofte van *Groot-Brittannien*, hier te melden staan. Terwyl alle de voorichreve Proceduuren, by het Parlement en de geheime Committee, ten laste van de vorige Ministers, verhandelt wierden; zo zagmen het gemeene Volk, aangezet van Thorys en kwalyk gezinde Grooten, in veel buitensporigheden volharden; waar omtrent in dezen tyd boven andere uitmuntede eenige steden diep in 't Land gelegen, namentlyk *Manchester* in 't Graaffschap van *Laucaster*; *Leeds* in 't Graaffschap van *York*; en *Wolvershampton* in *Siraffortshire*; in welke plaatsen veel slegt volk zamenrottete, die op de gezondheid van den Pretendens durfde drinken, en de Militie, derwaards geschikt om alle buitensporigheden te stremmen, te keer gaan; werdende wel eenige van deze roervinken by de kop gevat, dog wierden de meeste, uit kragt der Wetten, onder borgtogt weder ontslagen; Te *Londen* zagmen door de Stad zwieren een party Jacobiten, dragende op hare hoeden een bos linten, waar in men las, *God vordere den Ploeg, en beware Koning Jacobus de III.* Ook bleef nog duuren het verbreiden van Paskwillen, onder dewelke men zeer vuilaardig bevond zekér geschrift te *Edenburg* gemeen gemaakt, en genaamt, *Declaratie, Protestatie en Bewys, vaneen arm, verwoest, verlaten, valschelyk uitgebeeld, en versmaad overblyfzel van de ware Presbyteriaansche Christus Kerk in Schotland, te zamen vereenigt in trouw en schuldpligtigheid; uitgegeven tegens de Proclamatie, komsle en vaststelling van GEORGE, Hertog van Hanover, tot Koning dezer Landen, en tegens alle zyne aanhangers en handhavers: werdende in dat godloos geschrift, op een zeer kwaadaardige schandeleuze wyze, uitgevaren tegens de thans nieuwe Regeering dezer Geoot-Brittannische Monarchie. Over diergelyke gepleegde buiten-sporigheden hadmen te *Londen* zekeren beruften *Fransche* Schoolmeester, *Jean Bournois* geheeten, aan een Kar gebonden,*

1714.
July.

bonden , en zo strengelyk gegeefft , dat hy twee dagen daar aan overleed ; dienende dit al mede in de kraam der Jacobiten , zeggende Spotsgewyze , *dat het Konings Zeer hem de Dood aandeed* ; Zinspelende daar mede op de ftraffe , die dezen vailaardigen *Franchen Schoolmeester* , uit ordre van 't Hof , of des Konings , had moeten ondergaan ; daar het nogtans heel anders bleek , te weten , dat dien Booswigt , door de Pokken , aan zyn einde geraakt was . Wat meer is , fchoon het Parlement vast arbeide , om eenige nieuwe Wetten , tegens de oproerige , en deffels aanleiders vast te fteflen , zo durfden de Jacobiten de ftoothet gebruiken , van op verfcheide Plaatzen , omtrent de Beurs van *Londen* , uit naam des Pretendents , aan te plakken deze nieuwe Declaratie .

Aan ons zeer getrouwe en welgeloofde &c.

Nadien wy gerezolveert zyn , deezc onze Koningryken , met Gods hulp , van de Arbitraire magt van Vreemdelingen te verloffcn ; zo is onze wil en goedvinden , dat gy dit ons befluit , onder zodanige van uwe getrouwe Vrienden , op welke gy u veilig verlaten kond , bekent maakt ; en dat gy dezelvc , op de eerfte waarfchouwing , met zo veel byftant , als 'er byeengebragt kan werden , aan ons zend , om onze Kroonen weder te bekomen : en hier mede wenfchen wy u welvaren .

Gegeven aan ons Hof te Barleduc , den ... Juni ; in 't 14. Jaar van onze Regeering.

J. R.

Voor alle deze Bullebakkentoonen zig de welmenende in 't minfte niet bevreest , ziende dat dezelve , door de goede voorzorge welke men daar tegen aanwende , wel haast verdwynen zoude moeten .

Eenige voornaame Grooten , een wedloop van Paarden , tegens den 18. Juny vastgeftelt hebbende , zo zagmen den Koning in Perzoon deze oefening bywoonen ; opyzende zyn Majesteit dien middag op het Landhuis van den Ridder Onflow , alwaar verfcheide Edellieden van dit district de eer genooten , van mede aan tafel te zitten . Onder de maaltyd wierd aan eenige Boerinnen , op hun instantelyk verzoek , vergunt den Koning te zien eten ; die , befchouwende den opfchik en dragt dezer Boerinnen , daar in veel genoeg fchepte . Wyders , zyn Majesteit te Paard geftegen , reed hy naar de Plaats daar

daar het Wedlopen geschiedde, verzelt van zeer veel aanzienlyke Heeren, alle mede zeer pragtig te Paard uitgedoscht, en zagmen daar omtrent de Hoogtens wel met ruim 20000. menschen, om den Koning te mogen aanschouwen, bezet. Onder de Paarden, lopende in dit Wed-park, was er een, toebehoorende den Koning, uit de Prys, bestaande in een stuk Zilverwerk, waardig 50. Ponden Sterlings, won. Met geen minder toevloey van menschen, deed zyn Majesteit den 24 Juny de Reveu in *Hydepark*, over drie *Engelsche* Regimenten, en een der *Schotten*. In 't Park komende, vond hy aldaar den Hertog van Marlbourg, te voet in 't front, om het eerste Regiment te exerceeren, en 't welk den Koning met opmerking bleef bezigtigen; waar na zyn Majesteit zelfs het Commando aanvaardde, in het exerceeren van een *Engelsch* en een *Schots* Regiment. Ontelbaar waren by deze gelegenheit de menigte van toekykers, dog men hoorde niemand, geduurende de voormelde Exerctie, de minste beweging of gerugt maken; maar zo dra den Koning gedaan had, toen weergalmdde de lugt wegens 't onophoudelyk geroep, van *Hussa*, en *God bles de King*; betoonende zig zyn Majesteit zo gemeenzaam, dat een yder die slegs 't geluk had van zyn Perzoon te kunnen naderen, ter handkus wierd toegelaten.

Het behaagde den Koning in dezen tyd nog eenige veranderingen, onder verscheide aanzienlyke Amptenaren, te maken; afzettende alle zodanige, die een verkeerde streng bleven trekken: waar onder den Generaal Webb niet alleen afstand most doen, zo wel van 't Gouvernement van 't Eiland *Wicht*, als van zyn Regiment Infantery, maar ook ontnomen wierde zyn bewuste Jaargeld van 1000 Ponden Sterlings, aan hem door de Overleden Koningin zedert de Battailje van *Mons* toegelegd. Den Hertog van Schrewsbury most mede zyn ampt van Opperkamerling des Konings neerleggen, en het teeken van deze waardigheit, (de witte staf) den 15. dezer maand in handen van zyn Majesteit overleveren, die daar mede den Hertog van Bolton verzeerde; en den Grave van Clardigan, volle neef des gemelden Hertog van Schrewsbury, zag zig versteeken van het Opper-Jagermeester ampt. Hier tegens viel den Hertog van Montagu te beurt het Gouvernement der Graafschappen van *Northampton* en *Warwyk*, en den Hertog van Argyle dat van *Suary*; zo mede den Heer Lechmose de bediening van Procureur Generaal, in plaats van den Ridder Northei. Boven dien

1715.
Jult.

1715.
July.

betreffde het den Koning ordre te geven, dat voortaan de openvallende bedieningen in de Regimenten zoude gevult werden, met deafgedankte en halve gagie trekkende Officiëren, na haar rang; welk bevel den Hertog van Marlbourg aan den Secretaris van Oorlog liet weten, op de volgende wyze.

Myz Heer,

Zyn Majesteit gerezolveert zynde, zo spoedig als het mogelyk is, de afgedankte Officiëren, en de gene die op halve soldy staan, te plaatsen; eensdeels met oogmerk om de Natie by tyds van dien last te verligten; en ten anderen, om de byzondere verdiensten van zodanige Officiëren, die zig zelve in hunnen dienst, gedurende den laatsten Oorlog, gedistingueert hebben, te vergelden; ben ik gelaft, u te doen weten, dat hy goedvind, dat wanneer eenige Commissie onder de Froupen voortaan komt open te vallen, van wat rang die ook mag zyn, die gevult zal worden met een half soldy trekkent Officier; en dat in't toekomende niemant door gunst, interest of andere practyken, onregtmatelyk een Commissie zal mogen verkrygen, waar toe hy geen regt heeft, tot nadeel van een ander Officier, die ouder is als hy. Verder is het zyn Majesteits wil, dat men altoos in de eerste plaats agt zal geven op de oudheit van de Commissie, mits dat zyn Majesteit goede reede zal hebben om voldaan te zyn van de hoedanigheit en verdienste van den Persoon, en van zynen yver en getrouwheit voor zynen dienst; gedurig lettende dat een gereduceert Officier van den zelve rang, in't regiment waar in zodanige plaats open valt, geprefereert word. Dit goedvinden van zyn Majesteit zult gy doen aantekenen in de Boeken van uw Comptoir, om tot een vaste Regel en Reglement te strekken. Ik ben,

U zeer gehoorzame en ootmoestige Dienaar,

Den 11 July 1715.

Was getkend,

Marlbourg.

Onder dien brief deed den Secretaris van Oorlog een bekendmaking voegen, dat alle Kollonels van de Regimenten aan hem zoude hebben te zenden een Certificatie der Commissie dezer Officiëren, van den dag der teekening datze uit hare respectieve Regimenten waren gereduceert; ten einde dezelve alle wederom, volgens hunne rang, te mogen plaatsen. By uitnemenheit behaagde dit de Militairen in't generaal; wyl nu yder hope gegeven wierd, om tot eenige cerampten, des openvallende, geadvanteert te zullen werden; daar zulks te voren alleen plaats had by een soort van gunst.

Men

Men ontving te *Londen* in dezen tyd berigten uit de *Engelsche* Colonie van *Karolina*, dat den woesten Landkaart aldaar, staande onder tribuit van *Groot-Brittanniën*, of die ten minsten in een soort van Vriendschap met de *Engelsche* Natic handelen en leven, oproerig waren geworden, en, onder voorwending van verdrukking, een innoeden toeleg gesmeed hadden; ziet deswegens dit naarovolgende

1715.
July.

Verhaal van den opstand in KAROLINA, zynde gedagteekent te Charlestown den 19. Mey 1715.

IN't begin van de week voor Paaschen liep hier een gerugt, dat de *Indianen* over éénige zaken misnoegd waren, en eenen opstand dreigden, 't welk men zeer weinig agtede; maar twee *Indiaanse* Koopluiden, genaamt Bray en Warner, kort daar na hier komende, verhaalden het zelfde; met byvoeging, dat, indien de Gouverneur niet by haar quam en wat Redres maakte, zy zekerlyk de Wapenen opnemen zouden. Men vond daar op goed, deze twee Luiden aanstonds aan haar af te vaardigen, om hen te zeggen, dat de Gouverneur ten eersten komen zoud, en hunne bezwaarnissen wegnemen, 't welk hy ook dien zelven dag deed.

Bray en Warner, Donderdag voor Paaschen in een Stad der *Jammafees*, niet ver van *Port Royal*, gearriveerd zynde, vonden daar onzen Agent, Kapt. Nairne, Mr. Wright en Mr. Cockram, die onder dat volk leefden; als mede verscheide andere *Indiaanse* Handelaars. Deze menschen gingen de *Indianen* en hunnen Koning vinden, deden hem de boodschap van den Gouverneur, en prezenteerden alle bedenkelijke voldoening voor het minste ongelijk dat zy mogten geleden hebben. Zy gelieten zig alle hier mede vergenoegd, gaven de handen aan ons volk, en dronken met elkander, waar na de Handelaars na hunne wooningen keerden.

Maar den volgenden morgen, met het aanbreeken van den dag, hoorde men het vreeslyk Kryggeluid, en men zag aanstonds eene groote meeningte voor den dag komen; met rode en zwarte streepen op hunne Tronynen en Ligchamen geschildert, 't welk een Oorlogs-teeken onder haar is. Zy vielen ten eersten als een hagelbui op den Agent en Mr. Wright, met hunne Huisgezinnen; en de gene, die zy niet onder de voet schoten, wierden op een onmenschelyke wys dood gemarteld. Die hunne handen egter ontquam en herwaarts vlugtede, was eenen Kapt. Borage, zynde nogtans in 't overzwemmen van een Rivier op twee plaatzen gequest; en door den zelven wierd men te *Port Royal* eerst onderrigt van het geen 'er gaande was, en men gaf daar van kennis aan de andere Plantagien. Ten alle gelukke lag daar een aangehaald schip van Kapt. Swadle, die met zyn volk nog aanboord was, en alle de Inwoonders van 't Land, ten getale van 400. menschen, innam. Deze, waren nauwliks scheep gegaan, of de *Indianen* kwamen tegens den avond, om ze te overvallen, dog

1715.
July.

dezelve in hare Plantagien niet vindende, trokken zy na de Zeekant, en schoten den gantschen nagt op 't schip, zonder egter iemand te doden.

Den volgenden dag schoten zy alle hunne Paarden en 't Vee onder de voet, verbrande de huizen, plunderdeze en ruineerden wel 300. Plantagien. Een ander *Indiaanse* Handelaar, die ook ontvlugt is, had zig in een moeras digt by de Stad verborgen; alwaar hy de onmenschelyke wreedheden, die men aan de mannen en vrouwen deed, hoorde en zag. Hy kleede zig naakt uit, en sloop, als een *Indiaan*, by avond door de Stad, zonder ontdekt te worden. Mr Nairn wierd door deze Barbaren geroofterd, dog of Mr. Wright op de zelve wys ter dood gebragt is, weet men nog niet.

Ondertusschen verzamelde de Gouverneur al zyn volk, en legerde zig omtrent een Bosch. Kort daar na hoorde men alarm schoten en Krygs-gescrewen, en een party *Indianen* quam hem in zyne Retrenchementen aantasten; maar zy wierden wel haast te rug gejaagd, zonder eenig verlies aan onze zyde. Voorts hield men Krygsraad, en men vond goed de Vyanden zelfs te vervolgen. De Kolonels Barwell en Mackey wierden met een detachment te water na de Stad gezonden, daar zy hunne wreedheden pleegden, terwyl de Gouverneur met de overige troupen te land derwaarts marcheerde.

Den derden nagt, digt aan een Rivier met Bosschen aan we'erkanten, gelegerd zynde, bragten de uitgezonde verspieters berigt, dat de *Indianen* met verscheide detachementen digt by hem in de Bosschen waren, zo dat men den gantschen nagt onder de wapenen bleef. 's Morgens, voor het aanbreeken van den dag, deden de *Indianen* een Seyn-schoot uit hunne Snaphanen, om ons te bespringen, en vervolgens losten zy onophoudelyk hun Schiet-geweer, tot dat de Zon omtrent een half uur hoog was; voorts hadden zy ons Campement meest omringd; zo dat de Gouverneur eindelyk geraden vond op haar in te vallen, 't welk zo wel gelukte, dat men ze overhoop wierp, en veele deed sneuvelen, daar onder verscheide van hare Kapiteins en Bevelhebbers, als mede eenen Mr. Smith; by den welken men een brief vond aan onzen Gouverneur; waar in hy hem waarschoode het Land te verlaten, nadien zy besloten hadden 't zelve te hebben; dat zig alle de *Indianen* van wyd en zyd by hem zouden voegen; en dat wy immers niet tegens haar op mogten &c.

Niet tegenstaande dit behaalde voordeel, vond men niet dienflig deze monsters te vervolgen, van wegens de moerassen, en de hinderlagen, die 'er in de struiken mogten zyn, en waar door wy veel volk, 't welk wy ten hoogsten nodig hebben, zouden kunnen verliezen. Zy geven nu voor, dat zy wel vlugten, maar dat zy in het kort met meer magt zullen komen, om ons alle den hals te breeken.

Het schynd ook, uit het berigt der gevangenen, dat de *Indianen* diën aanslag al voor eenige jaren moeten gesmeed hebben; en van alle kanten, van het Noorden tot het Zuiden van deze Colonie, heeft men tyding, dat zy alle de witte menschen, die onder haar woonden, hebben gedood.

De Jonge *Indiaanse* Prius, die in *England* gedooft en te rug gekomen is, za in zyn Land groote verandering vinden; zynde zyn Vader door zyn eige On-

1715.
July.

Onderdanen vermoort, om dat hy geweigerd had den Kryg mede tegens ons te voeren; en men verteld, dat, wanneer de andere *Jamajeesche* Koningen hem daar toe wilden overreden, hy hen deze drie vragen deed, namentlyk, of zy Snaphanen, Buskruid of Rum (zynde een soort van drank sterker dan Brandewyn) konden maken? En, als zy neen geantwoord hadden, had hy gerepliceerd; *Zullen wy dan vegten tegens de Engelsen, die ons van deze dingen voorzien? zonder Snaphanen en Buskruid kunnen wy onze Vyanden niet overwinnen of Beeren schieten; en zonder Rum kunnen wy ons niet vrolyk maken, wanneer wy overwonnen hebben.*

Volgens de maatregels, die onze Gouverneur nu genomen heeft, maakt men staat, dat wy het nog zes of agt maanden hier zullen kunnen uithouden, en ondertusschen moeten wy met Krygsvolk, eenige scheepen, en met nodige voorraad uit *Engeland* bygesprongen worden &c.

HET Hof te *Weenen* ontving in dezen tyd, van haren Generaal DUITS-
Herberstein, gebiedende langs den *Theis* de Keizerlyke Troupen, be- LAND,
rigten, dat den zelve uit eenige onderschepte *Turkze* brieven gezien had, dat de *Ottomannische* Troupen alleen maar bleven wagten naar 't eerste bevel, om te marcheeren; te weten, zo dra als men kwam te vernemen, dat de *Zweden* in *Polen* zoude gevallen zyn; ook dat men te *Adrianopolen* een valsch gerugt verspreit had, als of zulks reeds geschied was, en dat den Sultan op dat gerucht 30000 man over de *Theis* had gezonden, die zig by de Troupen onder den Gouverneur van *Themiswar* moesten voegen, om, nevens nog andere gereedstaande 60000 naar de *Sau*, en van daar naar de *Poolsche* Grenzen te marcheeren; dog dat hy Generaal Herberstein, hebbende daar tegens zyne magt verzamelt, zig in postuur stelde, om deze marsch en zamenvoeging der *Turken* te mogen verhinderen. Den Prins *Eugenius* van *Savoyen*, wegens alle dit bovenstaande vaste tyding krygende, ontbood daar op by zig te komen den *Turkzen* Aga, Gezant van de *Porte* aan dit Hof, aan wien hy vraagde naar de Reden van dit bedryf, en waarom zyn Meester zo veel Krygsvolk naar de Grenzen van *Bosnien* en *Dalmatien* ed trekken; daar by voegende, wyl zulks streed tegens de goede labuurschap, dat men dit met geen onverschillig oog konde aanzien, zynde de Grenzen van den Roomsche Keizer aan die kant van Krygsvolk ontbloot, en dus voor de *Turken* genoegzaam open leggende; op welke taal, van den voormelden Prins *Eugenius*, den Aga trotzelyk antwoorde, dat hy dezen aangaande niet geïnformeert was; maar dat hy sloofde, dat de *Porte*, het gene dezelve had begonnen, ook wel zoude we-

1719.
July.

ten te voleindigen; hoewel hy zig niet konde inbeelden, dat dezelve eenigers pas gedaan had, welke den Keizer kwalyk konde nemen. Zedert wierd dezen Gezant nog meerder van naby, als te voren, geobzerveert, en deszelfs verzoek van afscheid uitgesteld; terwyl men bevel gaf, om de Keizerlyke Militie voltallig te maken, de Magazynen meer aan te vul- len, en over al wel op hoede te zyn.

Nog hadmen onlangs aan't Keizerlyke Hof tyding gekregen, wegens een nieuwe zamenzweering tegens Koning Augustus, en het Ryk van Polen; hebbende deze Conspirateurs hare Gedeputeerden afgezonden, niet alleen aan den Koning van Zweden, maar zelfs ook aan de Ottomannische Porte; doende aan het laatstgemelde Hof verzoeken, van te willen suppleeren dat gene, waar in de magt des Konings van Zweden te kort schoot, om de Poolse Natie van onderdrukking te verlossen enz. Dit verzoek kreeg den gewenschten uitslag niet, wyl de Turken een verwyttend antwoord te rug schikten, zeggende, dat de Porte most klagen over het gedrag van zyn Zweedsche Majest, vermits hy niet nakwam deszelfs belofte, van in Polen te zullen vallen; ja dat hy oorzaak was, dat de Porte nu drie Jaren agter een 300000 man te vergeefs onderbonden, en zeer zware onkosten tot zyne hulpe gedaan had. Deze gegeven erger- nisse aan't Hof van Weenen wierd nog vergroot, over de taal, door den Franschen Ambassadeur aan de Porte gevoert; gantsch niet over een komende met de vertrouwde belofte, in de laatst geslotene Vrede, tusschen den Keizer en Frankryk, gedaan; dus het Keizerlyke Hof den inhoud dezer onderschepte brieven aan den Grave van Luc, nieuwen Franschen Ambassadeur, mede deelde; en aan hem te verstaan gaf, dat den Rezident van Frankryk in Turkyen niet opregt handelde, vermits zyn doen niet over een kwam met het gene 't Fransche Hof, ten opzigte van den tegenwoordigen Oorlog tusschen het Ottomanni- sche Ryk en de Republyk van Venetien, had beloofd; invoege den Keizer zig in postuur stelde, om de Turken onder de ooggen te kunnen zien, rezolveerende zyne magt met nog 20000 man te vergrooten; hebbende reeds een sterke magt in Hongaryen, die by Effek en Peter- waradyn, om de Turken het hoofd te kunnen bieden, verdeelt la- gen.

Vier brieven des Konings van Zweeden aan den Keizer, d'eerste twee, zo men meende, te Bender; en de twee laatste uit Straalzone gedagteekent, waren in dezentyd door den Zweedschen Rezident over-

1713.
July.

gelevert; dienende de twee eerstgemelde, tot congratuleering over zyne Keizerlyke, en Hongaarze Koninglyke Krooning; de derde, tot bedanking, in zeer obligante expressien, voor 't vriendelyk omhaal, aan hem en zyne Hooftoet, passeerende de Keizerlyke Erflanden, bewezen, met verzekering van een altyd duurende erkenenis daar voor te zullen bebouden; en in de vierde, voorstellende, onder beweeglyke termen, het ongetyk, hem door zyne Vyanden, die de Zweeden ter oecagie van de Noordze Krygszaken, uit hare Duitiche Provintien tragtede te verjagen, aangedaan; om welk schadelyk dessein te verboeden, by ook geen Gezant tot het Congres te Bronswyk gezonden had; vertrouwende op de billykheit en gerechtigheit van zyn Keizerlyke Majesteit, dat den zelven, nevens de Kroon van Vrankryk, als Guarandeurs der Westphaalze Vrede, hem by de daar in zo dier verkrege Goederen kragtadig zoude willen ondersteunen. Onderwylen schein het Hof van Weenen zig zeer weinig met de Zweedze zaken te bemoeijen, en was de eenige hope, die men op het Congres te Brunswyk, als of in 't zelve iets goeds besloten stond te werden, t'eenemaal verdweenen; zo dat den Koning van Zweden voor eerst zig zelf moest redden, wyl niemand, dan alleen de Fransche Kroon met geld, hem ondersteunde.

Den Ryksdag te Presburg, over de zaken van Hongaryen, wasthans geëindigt, dog het besluit geenszints tot genoeg van wederzyds partyen uitgevallen; welkers Artykelen nog niet publyk gemaakt zynde, zo kanmen voor tegenwoordig niet anders deswegens te boek slaan, als dat, wyl de Euangelische door de Roomschegezinde op allerlei wyze, zelf tegens wil van den Keizer, waren onderdrukt geworden, men nog iets had ontdekt, waar in de vuilaardigheit der Papisten uitmunte; want by het overlezen der Artykelen bevond men, dat, niet tegenstaande den Keizer had gewilt de zaken in 't stuk van Religie te laten blyven op den ouden voet, ja tot dien einde geschreven, dat het zal zyn gelyk het geweest is ten tyde onzer Voorzaten, nogtans de Roomsche bestelyke Heeren, op haar eigen gezag, dit verandert en gestelt hadden, na 's Konings welbehagen; egter wierden de dusdanig gedrukte Exemplaren ingehouden.

Den Grave van Luc, gedefigneerden Franschen Ambassadeur aan 't Keizerlyke Hof, en wiens meeste bedienden aedert eenigen tyd al voor af te Weenen waren aangekomen, verscheen mede in Perzoon den 4. July in die Stad; zynde hy wat onpasselyk, waarom den Prins Euge-

1719.
July.

nius van *Savoyen*, en verscheide andere Keizerlyke Grooten, hem eerst de vizite gaven; in welke ontmoeting hy verzocht, om, alvorens het doen zyner publyke Intrede, een atzonderlyke gehoorhebbing te mogen genieten, en wierd dit verzoek door den Keizer toegeestaan. Het was dan den 11. July, als dezen *Franſchen* Minister ter atzonderlyke Audientie kwam, doende in zyne aanspraak zeer kragtige verzekeringen, dat 'er voortaan een opregte vriendschap tusschen zyn Keizerlyke Majesteit en den Koning, zyn Meester, zoude zyn; mitsgaders, dat het *Franſche* Hof met ongedult verlangde naar een Gezant des Keizers, aan wien alle bedenkelyke eere stond te geschieden. Dit alles beantwoorde zyn Keizerlyke Majesteit in zeer heusche termen, voegende daar by, dat hy, Heer *Franſchen* Gezant, tot het doen van zyne publyke Intrede zig niet behoefde te verhaasten, wyl zulks wel ter gelegener tyd konde geschieden, en dat hy ondertusschen zorge voor zyne gezondheid behoorde te dragen. Zeer voldaan betoonde zig den *Franſchen* Gezant, over deze Redeneering des Keizers, en de ongemeene beleeftheit van 't Hof; bespeurende daar uit de goede agting voor den Koning, zyn Meester, en ook in 't byzonder voor zyn Perzoon. Hy, in 't vervolg, door eenige Keizerlyke Hovelingen gevraagd werdende, of zyne ordres zig uitstrekten, om aan den Keizer de *Spaansche* Eertytelen te geven, zo antwoorde hy van neen; met byvoeging, dat daar over gehandelt wierd, en dat, zo wel *Vrankryk* als *Spanjen*, beide eerlang dezen tyt tel aan den Keizer ligtelyk wel geven mogten.

NOOR-
DER
KROON-
NEN.

DE N Marquis de Croissi, *Franſchen* Afgezant, tot het bevredigen der twistende *Noorderkroonen*, by den Koning van *Pruisſchen*, in deszelfs Legertent voor *Stettin*, den 10. May gehoor gehad hebbende, en den 12. daar uit naar den Koning van *Zweden* te *Straalzom* vertrokken zynde, zodanig op het (a) einde van dit stuks eerste deel omstandig vertoont zy, was den 14. aldaar aangekomen. Hy gaf terstont, van zyne verschyning, aan de *Zweedze* Koninglyke Ministers kennis; en wiert kort daar na door den Baron van Muller verwelkomt, mitsgaders des anderen daags voormiddag ter audientie van zyn *Zweedze* Majesteit gebragt. Het mondgefprek duurde omtrent een groote half uur, wanner men hem te rug uitleide; dog in zyn Logement gekeert zijnde, zo veranderde hy van kleeding, en begaf zig weder naar 't Hof; rydende vervolgens met den Koning van *Zweden* naar buiten, en

(a) Ziet
pag. 307.

en spysde met zijn Majesteit's avonds aan eene Tafel. Zedert was hy meermalen met dien Monarch en zijne Ministers in onderhandeling getreden, dog had het oogmerk des Konings van *Pruisschen* niet kunnen bereiken; van 't welke hy door zynen Secretaris aan die Majesteit rapport liet doen.

1719.
July.

Den Grave van Welling, *Zweedsch* Minister van zeer veel agting, had zijn Koning zeer instantelijk gebeden, om zig te willen laten neigen tot een billijk accommodement met zyne vyanden, dog te vergeefs; dus hy zijne demissie verzogt en ook verkreeg. Eindelijk schreef den *Franfchen* Minister aan den Koning van *Pruisschen*, wegens den staat der zaken, en de omstandigheden des Konings van *Zweden*, dezen brief.

S I R E.

NA de tegenwerping, die men my te *Stettin* gedaan heeft, dat ik de gevoelens des Konings van *Zweden* uitdrukte, zonder die te hebben gezien, meen ik dat het van myn plicht is, en met de ontzagchelyke genegenheit die ik voor u Majesteit heb, over een komt, aan de zelve rekenfchap te geven van de gefeldheden, waarin ik alles op myne aankomft heb gevonden.

De Koning van *Zweden*, vol van regtvaardigheid en gematigdheit, verlangd niets liever, als met zyne Naburen in vrede te leven, en heeft alle agting die men behoort te hebben, voor een Middelaar, zodanig als de Koning myn Meester: maar zyne standvastigheid is aan de andere kant niet verwrilt door 't onweer, dat rontom hem klaterd; Hy heeft de slagen, die men hem toebrengen kon, voorzien, en zyne wyze voorzorge heeft hier in alle de gemoedren eene veiligheid gestaakt, die niet alleenlyk gegrond is op de liefde en het vertrouwen van zyne Troupen, maar op de zaaklykheit zelf.

Het Eiland *Rügen*, welkers aangelegendheit u Majesteit beter als my bekend is, heeft niets te vrezen voor alle de magt, die het zoud mogen aantasten; en, zonder de verovering van dat Eiland, weet al de waereld wel, dat men aan die van *Straalzond* niet denken moet.

Deze Plaats is daarenboven verzekerd, niet alleenlyk door eene goede bezetting, maar ook door een wel gereteneheert Campement, welkers gelegenheit verwonderlyk is, nadien het van de eene kant uitkomt aan de zee, van de andere aan een ondoorganglyk Moeras, 't welk zig langs de Rechenementen uitfrekt, en de gragten, die door een treffelyke Borftweering reed en diep gemaakt zyn, met water vuld.

Behalven deze dispositien, SIRE, is 'er eene in 't hert der Officiëren en ldaten, die al het geen men zig daar van verbeelden kan te boven gaar, in die ik niet als zeer onvolmaakt voor uwe ogen zoud kunnen affchilderen: maar zy kan tegens de beste Fortificatien op.

1715.

July.

Ik kan dan aan u Majesteit betuigen , met de opregtigheid van een man die zig zelve niet verdagt wil maken , en die eene 25. jarige Krygs-ondervinding heeft , dat , indien 'er eene onmogelyke onderneeming is , het is die van *Straalzond*.

Verwagt niet SIRE , (gelyk als u Majesteit my de eer gedaan heeft , van te zeggen ,) dat het ogenblik kome , in 't welk de Heer van Glasnappe my Ichryve , om aan myne redenen regt te doen ; hoorde zo het u beliefd , terwyl het nog tyd is , ik bezweer u Majesteit daar toe , by het ware belang , dat ik neem in het geen u betreft , en by de groote begeerte die ik heb , om uwe agting te verdienen. Ik ben &c.

Straalzont den 22. May 1715.

Twee dagen daar na beantwoorde zijn *Pruissische* Majesteit den bovenstaanden brief , in dezer voegen.

IK heb , myn Heer ; uw brief van den 22. dezer , ontfangen ; en ik ben u verplicht , voor eene zo wydlopijge onderrigting , als gy my wel hebt willen geven van de toebereidzelen , die de Koning van *Zweden* , tot verdediging van *Rügen* en *Straalzond* gemaakt heeft.

Vermits dit het eenige onderwerp van uwen brief is , en gy my van niets anders meld , zo werd ik daar door gantzelyk versterkt in de gedagten , die ik al voor langen tyd gehad heb , van het voornemen van dien Prins , waar by gy hem ook zonder twyfel zult hebben gevonden op uwe aankomst aan zyn Hof , namentlyk , dat hy geene Vrede wil , maar dat zyne inzigten alleenlyk gerigt zyn na den Oorlog. Gy zult toestaan , dat dit my volstrektelyk verplicht om den zelve weg in te slaan , en of schoon gy het vermaak genomen hebt , van my in uwen brief zulk een ontsagchelyk portrait te geven , van den Staat , waar in de Koning van *Zweden* zig bevind , hope ik nochtans , dat gy niet zult begeeren , dat ik in het alderminste mistrouwe de geregtigheid van myne zaak , nog het gene ik van myne Wapenen te verwagten heb ; dewelke in voorgaande Oorlogen wel andere zwarigheden te boven zynde gekomen , onder Gods hulp , zo ik hope , nog wel de tegenwoordige zullen te boven komen. Ik ben &c.

In 't Leger te Stettin , den 24. May 1715.

Men twijffelde aan het Hof van *Pruissen* , uit de vorenstaande en meer andere omstandigheden , of den *Franschen* Gezant de Croissi by den Koning van *Zweden* te *Straalzont* , tot het bereiken van eene Vrede , de regte middelen wel aanleide , en of hy niet veel eer tragte , om gemelde Majesteit , onder belofte van dadelijke assistentie , in zyn kwa-

de

de begrypen te stevigen, en hem daar door nog meer onhandelbaar te maken; wyl eenige ingekomen berigten van 't *Fransche* Hof verzekerden, van zyn *Zweedsche* Majesteit te zullen blyven aankleven, en hem niet te verlaten, al zoude het Hof van *Frankryk* deswegens een nieuwen Oorlog aanvangen. Zedert hadmen by vervolgezien, dat den bovengemelden brief de gerequireerde uitwerking niet kreeg, betoonende zyn *Pruissische* Majesteit daar over deffels misnoegen; 't welk den *Franschen* Gezant vernemende, zo tragte hy zig te ontschuldigen, met den onderstaanden Brief aan den Baron van Ilgen, Minister des Konings van *Pruissen*, te zenden.

1719.
July.

Myn Heer,

DE brief, dien ik d'eere gehad hebbe van aan den Koning van *Pruissen* te schryven, heeft een uitwerking gehad zeer verschillende van dat 't welk ik my hadde ingebeelt. Ik hebbe hem willen doen zien mynen yver tot zynen dienst, en myne respectueuse aankleefing voor zyn Majesteit. De begeerte dien ik hebbe, om tot een volkomen verstand tusschen hem en den Koning van *Zweden* iets toe te brengen, en alles wat ik gezegt hebbe, heeft eene nadeelige uitlegging gehad; en de Koning van *Pruissen* merkt my aan als een Snorker, die, in hem verslag te doen van den toestand der zaken, geen ander oogmerk hadde als om hem te trotzeren. Alzo heeft men my toegepast een eigenschap, die verre van verschoonlyk te zyn in een middelaar, zelf veragtelijk zoude zyn in een vyand. Ik bidde U.E. derhalven, Myn Heer, de kwade indrukzelen, tot dewelke ik nooit aanleiding hebbe willen geven, af te leggen. De intentie van zyne Majesteit van *Zweden* is geweest, en is nog, om met den Koning van *Pruissen* in een volkome verstand te leven. Dezelve heeft my dienaangaande zyne sentimenten op de alder duidelykste en klaarste, en ook meest met het gemeene best overeenkomende wyze te verstaan gegeven, waar van ik U.E. met blydschap geerne blyken zoude geven. Ik zal eindigen met U.E. te zeggen, dat niets voor my honorabelder nog aangeneramer zal zyn als te contribueren tot de Vreede, tusschen zulke groote Potentaten. Ik zal nog zorge nog moeite daarom sparen. Zyne Majesteit van *Pruissen* zal ondervinden, dat het niet een enkele wyze van spreken is, als ik zegge, dat niemand meer als ik voor zyne belangen ben. Bewys my nu de gunst van hem daar van te verzecken, en voor my het Hof by hem te maken, en my aan te merken als die meer als iemand ter wereld waarlyk is &c. &c.

Hier op antwoordde den Baron van Ilgen, aan den *Franschen* Gezant de Croissi, in dezer voegen.

1715.
July.

DE Koning, gezien hebbende den brief dien Uw Excellentie my de eere gedaan heeft den 29 May te schryven, heeft my bevolen aan Uw Excellentie te betuigen, dat hy zig t'eenemaal verzekert houd, dat de brief, dien hy onlangs van Uw Excellentie heeft ontvangen, niet is geschreven in een andere zin, of met andere intentie, als die dewelke Uw Excellentie wel heeft willen schryven aan my; waar ontrent zyn Majesteit hem volkomen regt doet, niet begrypende, hoe'er menschen werden gevonden, kwaadaardig genoeg om de zaak anders uit te leggen.

Voor't overige, myn Heer, moet men toestaan, dat het zeer moeijelyk is, dat, naardien zyne *Zweedse* Majesteit gevoelens heeft met het gemeene best, en met eene volkome intelligentie met den Koning, myn Meester, zo over een komende, als Uw Excellentie my verzekert, die Vorst ons dat niet eerder heeft believen te verklaren, maar de zaken laten loopen tot op het point van extremiteten, waar in die nu zyn.

Ondertusschen protesteerde ik aan Uw Excellentie, dat dit de verdiensten, die dezelve by ons door zyne goede wille, en de zorgen, die dezelve wel hebt willen besteden, om de zaken door billyke conditien by te leggen, zig heeft verkreegen, gantsch niet heeft vermindert; hoewel dat zyne uitwerking niet heeft gehad.

De Koning heeft my uitdrukkelyk bevolen, Uw Excellentie daar van te verzekeren, als meede van de agting en de byzondere toegenegenheit die zyn Majesteit altyd voor Uw Excellentie zal behouden. Ik neem deezze gelegentheit waar, om my met eerbiedigheit te noemen &c.

Enige dagen in deze onderhandelinghe slytende, zo bezorgde terwyl yder, alles wat tot defentie nodig was. De *Zweedse* versterkten inzonderheit de Eilanden *Uzedom* en *Rugen*, zijnde de Stad *Straalzont* in een goede staat van defentie; welke Vesting men voorgaf ten uitersten te zullen verdedigen; ook waren de toegangen met Retrenchementen gesterkt, de doorvaarten aan de Zeekant, door gezonken met Steen geladen vaartuigen, gestopt, en voorts alles der maten verzorgt, even of men van uur tot uur een algemeene attacque vreesde; werdende den arbeid over al, door den Koning in peizoon, daaglijks bezigtigt; die, rydende zeer fors te paard, ongelukkig uit den Zadel viel, en zig zo fel bezeerde, dat hy bloed spoo; dog de Medicyns wisten dit ongeval in't korte weder te herstellen.

Het eenigste gebrek der *Zweedse* Troupen was schaarsheit van mond behoefsten, zijnde de Magazynen in *Straalzont* niet meer als voor vier Maanden geprowandeert; zo mede waren eenige Regimenten zeer zober voorzien van kleederen en handgeweer, welke de *Deenen* meer als

eens geligt hadden. Daar en boven bevond zig den *Zweedſchen* Adel, en het gemeene Volk ten platten Lande, in de uitterſte armoede en ellende, wyl men haar alles kwam afhaleu; en waar door veel huisgezinnen weg trokken, agterlatende alleen hunne ledige Woningen, die ter orde van den Koning, om weer aan andere te verkoopen, wieden aangeſlagen.

1722,
July.

De *Ruſſen*, om door *Finland* het Koningryk van *Zweden* dieper in te dringen, bleven onderwylen hare voornemens, by na zonder tegenſtand te vinden, wakker voortzetten. Zy hadden de Communicatie met *Finland*, door het opwerpen van verſcheide ſterktens, ſecuur gemaakt, en, door een byzonder zoort van driehoekige Vloten, op Zee een nieuwe Legering geveſtigt. Deze Vloten, aan een gevoegt, vertoonde een zeer lange ſtreek, zynde zodanig in malkander gehegt, dat de een zonder de ander niet voort konde, en te zamen een dryvent Eiland verbeelde. Van deze Vloten bediende zig de *Ruſſen*, voornamentlyk in het paſſeeren van een Engte, of Rivier, mitſgaders in klipagtige Wateren, en tuſſchen de kleine Eilandjes, om van 't een op het ander te kunnen komen; zynde dezelve aan hun tot nu toe van goede dienſten bevonden. Hare Troupen waren niet verre van *Stokholm* geadvanceert, terwijl de *Zweedſche* Armee op verſcheide plaatzen in welgeſtrekte Retrenchementen gepoſteert lag, om hun het naderen van evengemelde Hoofdstad te bediſputeeren; in dewelke men een ongemeene verſlagentheit onder de Inwoonders beſpeurde, zodanig, dat voor eerſt geen Transport naar *Pomeren* ſtond te geſchieden. Ook was de *Ruſſiſche* Vloot reeds in Zee geloopt, om met eenige *Deenſche* Schepen te conjungeeren, ten einde te gaan opzoeken de *Zweedſche* Zeemagt, 13 Schepen ſterk, onder haren Admiraal Lillie, in 't begin van May mede voor den dag gekomen, en die nog eenige andere uit *Karelskroon* by zig verwacht. Behalven deze Zeemagt der *Zweden*, zoude haren Vice-Admiraal Wagtmeeſter, met een Esquader ligte Schepen, in de *Scheeren*, en den Schoutbynagt Erenfelt ter zelve plaatze met de Galeyen de wagt houden.

Den Koning van *Zweden*, zig mede veel latende gelegen zijn aan de behoudenisse van de Stad *Wismar*, had bevel gegeven, om die plaats zo veel van mondkoſt te proviandeeren, als immers doenlyk was; verwagende dat de Vyanden voor dezelve eerder een blokkade als belegering ſlaan zoude. De bezetting daar binnen beſtond uit 5000. Voet-

1715.
July.

knegten , en 300. Ruiters ; hebbende den Gouverneur het platte land van levens behoeften ontbloot , en de zelve in de Vesting doen bren- gen.

Ondertusschen verlangde men in het Leger des Konings van *Pruis- sehen* , om te mogen verstaan de laatste Rezolutie van zyn *Zweedse* Ma- jesteit ; zo mede naar het marcheeren der *Deense* troupen ; welkers magt op de *Grander Heyde* , hun aangewezen rendezous , den 20. Juny com- plect stond , en waar over haren Koning te *Trittau* de montering deed ; toonende een byzonder genoeg over de destige Kavallery , welke een schoone Parade maakte. Dit Leger , bestaande in 't geheel uit 51724. koppen , zagmen den 21. May 's morgens op breeken , en 's avonds na by *Ratzenburg* Campeeren , om langs *Gadebusch* , door 't *Zaxen Lau- wenburgse* , naar *Pomeren* voort te rukken ; latende nog afgezonderd een Corps van 8000. man , die , gecombineert met de *Pruissische* en andere Geallieerde Volkeren , de Stad *Wismar* insluiten zoude.

Om de onredelyke Hostiliteiten der *Zweedse* ter Zee , zedert eenigen tyd ter ordre van haren Koning gepleegt , te beletten , was een Esqua- der *Engelse* en *Hollandse* Oorlogschepen in de *Oostzee* aangekomen , tot geleide van hare Koopvaarders in behoude Haven ; hebbende den *Groot- Brittanische* Zeevoogd ordre , om alle Schepen , varende op Neutrale Plaatzten , onder zyne bescherming te nemen ; van welke ordre hy aan de Steden *Hamburg* , *Lubek* , *Bremen* , en meer andere kennisse deed ge- ven , belovende vry en vrank te zullen bevorderen de Commercie in de *Oost- en Noord-Zee* ; dus verwagte men , dat het *Zweedse* Hof voor deze Oorlogs-Vloot meer ontzag zou toonen , als het gedaan had voor alle de geschriften reeds van tyd tot tyd , om dit booze werk te strem- men , aan haar overgelevert ; hebbende den *Groot-Brittanische* Resident *Jakzon* , onlangs wedetom , over het onregtmatig aanfnocren van vyf *Engelse* Schepen , aan den Senaat te *Stokholm* geprezenteert deze Me- morie.

DE ondergeschreven Resident van zyn *Brittanische* Majesteit , zig 'telkens in den naam des Konings zyns Meesters , aan uwe Excellentien en aan de Koninglyke Cancellery geadresseert hebbende , ten einde men de geweldena- ryen , die de *Brittanische* Onderdanen zedert eenige Jaaren door 't nemen en confiscueren van hunne Schepen en Goederen hier in *Zweden* , tegen alle ge- regtigheit en tegen de letter van het Tractaat hebben geleeden , eenmaal doe ophouden ; hoopte derhalven dat men als een blyk van de optregtigheit der be-
tui-

1715.
July.

tuigingen, dat men een goet verstand met *Groot-Brittannien* begeert te behouden en aan te kweeken, van de *Zweedse* kant tot nu toe altyd gedaan, zorge zoude hebben gedragen om deeze bezwaarnissen, ten minsten voor deeze tyd te doen redresseeren: maar dat 'er in tegendeel van dag tot dag nieuwe klagten, en van een zeer extraordinair soort gedaan werden. Dat de ondergeschreven met de laatste post van *Gottenburg* berigt heeft bekomen, dat 'er onlangs weer waren gearresteert vyf *Engelsche* Schepen, te weten, de *John* en *Thomas van Londen*, van Schipper *Josua Ranson*, de *Robert* en *Henry van Nieuwkaassel*, van Schipper *Robert Dickson*, *Dorotheas Goodwil van Londen*, van Schipper *John Griffin*, de *Providencie van Farnouth*, van Schipper *William Colby*, alle vier met Koolen geladen, en na *Koppenbagen* gedellineert, als mede de *Brittannie van Londen*, Schipper *Cornelis Anderfon*, met *Portugees* Zout geladen, en na *Gottenburg* of *Stokholm* gedellineert. De drie eerste wierden op de reis door twee Kapers, de eene van *Erik Brink*, en de andere van *Gerde Kessel* aangetaft, en gedwongen om tot *Gottenburg* in te loopen; maar de twee andere kwamen uit haar eigen beweginge in die haven, als geen kwade handeling verwagende in een land van een Vorst, met den Koning, hunnen Souverein geallieerd. Dat zy ondertusschen zo dra niet in de Haven waren, of zy wierden tot hunne groote verbaasheit als vyanden gehandelt, en op ordre van den *Admiraal Lowenhaupt*, gestelt buiten 't bezit van hunne Schepen. En of schoon de gemelde vyf Schippers authentique Paspoorten hebben, en geene contrabande Waaren voeren, zo vervolgt men haar egter met der daad voor 't *Admiralteits Hof van Gottenburg*, en men dreigt haar met confiscatie. Hierom is het dat de ondergeschreven zig verpligt vind, om door deeze *Memorie* zeer ernstiglyk in den naam van den Koning zyn doorlugtigste en genadigste Meester te eischen, dat uwe *Excellentie* en de *Koninglyke Cancellery*, zig in deeze gelegenheit van hun gezag zo uitvoeriglyk gelieven te bedienen, dat die ongehoorde, onverantwoordelyke, en eigen goeddunkelyke proceduuren niet alleen overal mogen ophouden, maar ook dat 'er ordres na *Gottenburg* werden gezonden, om de bovengemelde Scheepen aanstonds in vryheit te stellen. Anderzins zal men moeten besluiten, dat men hier de onaanname *Rezolutie* heeft genomen, dat men alles, wat door *Tractaten* is bedongen, wil inden wind slaan, en dat men, in plaats van te tragten de oude vriendschap tusschen de beide Natien te maintineeren en aan te kweeken, een besluit moet hebben genoomen, om allen handel en goet verstand, met de *Brittanische* Onderdanen t'eenemaal af te breken.

Getekend,

R. Jackson.

Terwyl (als even voorwaards beschreven) de *Pruissische*, *Saxische* en *Deense* Troupen zig beweegden, om met malkander te Conjungeeren, zo bleef den *Franschen* Minister de *Croiffi* nog even sterk arbeiden,

1715.
July.

om de vastgestelde onderneming dezer *Noordze* Geallieerde Mogentheden tegens *Zweden*, door zyn tusschenkoming, te strekken; continueerde ten dien einde zyne Brief-wisseling met den Heer van Ilgen, *Pruissischen* Staats-Minister; aan wien hy den 9. Juny deze onderstaande uit *Straalzond* liet afgaan.

Myn Heer,

Het is my zeer leet, dat ik mynen Secretaris van U Excellentie wederom eischen moet, en ik zoud hem veel liever zelf te *Stettin* hebben willen gebruiken, tot het schryven van een Tractaat van Alliantie en Vriendschap, als hem hier te laten komen. Het zoud een zeer groot voordeel geweest zyn, voor hare Majesteiten van *Zweden* en van *Pruissen*, voor alle de *Noordze* Vorsten, als mede voor derzelver Onderdanen; en veel eer voor my, gecontribueert te hebben tot eene Vreede, die zulke droevige gevolgen verhindert had, als ik te gemoet zie. Het vertrouwen, waar mede de Koning van *Zweden* my vereert, laat my niet toe te twyfelen aan de opregtigheit zyner voorneemens; dat is te zeggen, aan de begeerte die hy heeft, om met zyne Naburen in een volkome verstand te leven. Het is een waarheit, myn Heer, waar van ik de eer heb gehad U Excellentie te verzeekeren, en die ik niet genoeg herhalen kan, ten einde men my noit moge verwyten, iets versloft te hebben van het geen tot zulk een gewigtig, en ik durf wel zeggen nuttig werk, zelfs voor de geene, die daar aan 't minste geloof slaan, zoud kunnen helpen.

In den Brief, die gy my de eer doet den eersten dezer te schryven, meld gy my, myn Heer, dat, zo de Koning van *Zweden* gevoelens heeft, zo overeenkomende met het gemeene best, en met een volkome verstant met den Koning van *Pruissen*, het wel te beklagen is, dat zyn *Zweedze* Majesteit ons die niet eer heeft willen open leggen; maar de zaken laten lopen tot dat Punt en tot het uiterste, waar inze zig tegenwoordig bevinden. Ik moet hier op antwoorden, dat de Koning van *Zweden* het op dit uiterste niet heeft laten aankomen, om dat hy, zo ras hy de bemiddeling en de Conditien, die de Koning van *Pruissen* voorstelde, wist, dezelve aangenomen heeft. Gy begeerde van hem 400000 Ryksdaalders voor de onkosten van *Stettin*, en zyn Woord, dat hy in *Saxen* of *Polen* niet dringen zoud; dit alles is toegestaan, en op de Garantie van den Koning, myn Meester, waar mede gy te vreden waart, heeft men aangeboden de Garantie van alle de Magten, die daar in zouden willen treden. Wat kon de Koning van *Zweden* meer doen? gy hebt my tegengeworpen, dat hy zig van het Eiland *Uzedom* meester gemaakt had; dat dit een teeken is, dat deze Vorst alle soorten van vergelyk verwerpt, en dat men zig op hem niet verlaten kan. Zyn *Zweedze* Majesteit heeft geantwoort, dat de overeenkomst, die tusschen den Koning van *Pruissen* en het *Holftein-Gottorpze* Huis gemaakt is, geen regt aan den Koning van *Pruissen* geeft, om Troupen in het platte Land te mogen leggen, maar alleenlyk twee battaillons in de Stad

Stet-

Stettin, tot veiligheid van dezelve; dat deze Troupen te zamen met een even gelyk getal *Gottorpze* zouden wacht houden; dat de Bevelhebbers van dezertwee detachementen by beurten in die Stad zouden commanderen, en niets als met overeenstemming doen, dat men ondertusschen aanstonts een derde battaillon *Pruissize* Soldaten in die Stad bragt, en dat men, in weerwil van de tegenkanting van den Commandant der *Gottorpze* Troupen, zig met geweld heeft meester gemaakt van het Tuighuis, en het Kanon, dat daar was, weggenomen, om het zelve na *Uzedom* te brengen, alwaar men *Pruissize* Troupen gelegd heeft.

1715.
Juli.

Zyn *Zweedse* Majesteit zegt, dat deeze overtreding van het Tractaat van *Sequesteratie*, denzelven, na vergeefze *Vertogen* aan het Hof van *Pruissen*, genoodzaakt heeft, om het Eiland *Uzedom* in te nemen; alwaar zyne Troupen niet als *Vyanden* gekomen zyn, dewyl zy de *Pruissize* met hare kleederen, geweer en equipage hebben te rug gezonden. Wie kan dan, myn Heer, met regt het gedrag van den Koning van *Zweden* laken? maar indien hy ook nog langer gewagt had (het welk niet is) durf ik u vragen, of het niet veel voorzigtiger en verstandiger is, van zulken groten Vorst, als de Koning van *Pruissen*, en van een zo verligten Minister als u Excellentie, het kwaad af te keeren, hoe na by het ook mogt zyn, als den voortgang daar van te begunstigen, en het te laten groeijen tot den hoogsten top toe.

Het is nog tyd, myn Heer, en daar door zal zyn *Pruissize* Majesteit aan de gantze *Wacred* doen zien, dat dezelve noit een ander oogmerk heeft gehad, als de rust en gemeene veiligheid te herstellen. Ik onderwerp, myn Heer, myne opmerkingen aan de uwe, en ik verzeeker u Excellentie, dat ik ben &c.

Straalzont den 9 Juny 1715.

Zo mede, ter zelve tyd, aan den Grave van *Flemming*, *Saxische* *Veldmaarschalk*, de volgende.

Myn Heer,

Indirecte Advyzen, en overeenkomstig met de geene die ik uit *Polen* ontvang, verzeekeren my, dat dat Hof in der daad tot de *Vreede* genegen is. Dit verplicht my, aan u Excellentie dezelve zaken te verhalen, waar mede ik de eer gehad hebbe, u te *Stettin* te onderhouden, dat is te zeggen, dat ik my geen korter en gemakkelijker middelen verbeel, om den Koning van *Pruissen* tot de *Vreede* te beweegen, en een goeden uitslag van de *Commisfie*, waar mede ik gelaft was, te erlangen, als blindelings uwen raad te volgen, dewyl ik also wel onderregt was van de opregtigheid van uwe genegenheden voor de gemeene-rust, als van uwen yver, om zulk een groot goed te verkrygen; maar de gesteldheit van zaken, toen misschien niet gunstig gevonden zynde, zeide u Excellentie my, dat'er geen zekerheit was; dat de *Conditien*, die hare

1715. hare *Poolse* en *Pruiffische* Majesteiten hadden voorgelagen, te weten de weder-
 July. betaling van 400000. Ryksdaalders voor de onkosten van de Sequestratie, en
 het woord van den Koning van *Zweeden*, om in *Saxen* of *Polen* niet te drin-
 gen, met de Garantie van den Koning myn Meester, en van alle de Magten
 die daar in zouden willen treden, verworpen waren: En de Heer Ilgen zei-
 de my in uwe tegenwoordigheid, dat ik de voorneemens des Konings van
Zweeden niet wist, dewyl ik hem nog niet gezien had, en met een woord,
 dat men zig op dien Vorst niet verlaten kon, en dat de beloften, die zyn Am-
 bassadeur in *Vrankryk* aan den Koning myn Meester gedaan had, ook van geen
 gewigt in myne mond waren. Dit is 't geen dat my bewogen heeft, myn
 Heer, kort na myne aankomst te *Straalzond*, rekenschap te geven aan zyne
Pruiffische Majesteit, van de gevoelens des Konings van *Zweeden*, die my zelf,
 alle 't geene bekrachtigde, dat ik reeds te voren op de zelve wyze te *Stettin* had
 te kennen gegeven. Myn Brief heeft al te veel gerugt gemaakt, dat het nodig
 zoud zyn, u den inhoud daar van te zeggen. U Excellentie weet zeer wel,
 dat men aan dezelve aanstonds eene kwaadaardige uitlegging gaf. De waar-
 heden, die ik daar in aanhaalde, wierden verdagt gehouden, en myn yver,
 die veragtelyk scheen, bragt een antwoord te weeg, dat ik niet verwagt had.
 Des niettegenstaande, myn Heer, heb ik den moed niet laten zakken; Ik heb
 zedert aan den Heer Ilgen geschreven, en ik schryf nog heden aan hem, om
 door zyne wysheit en voorzigtigheid af te weeren, de ongelukken, die op het
 Noorden gaan nederstorten, en waar van geheel *Europa* het gevoelen misschien
 hebben zal. Maar het is voornamentlyk aan u, myn Heer, dat ik my adres-
 seer, u aanmerkende, als een Minister van een Vorst, die minder belang by
 dezen Oorlog heeft, als eenig ander, en die by gevolg bekwaamer is, de ge-
 moederen tot de Vreede te bewegen. Indien u Excellentie daar toe eenig mid-
 del weet, zoud het my een groot vermaak zyn, my met uwe goede diensten
 te conformeren; en u by alle gelegenheit te verzekeren, dat niemand met meer
 agting zyn kan &c.

Straalzond, den 9. Juny 1715.

Den Heer van Ilgen, *Pruiffischen* Staats Minister, beantwoorde den
Franschen Gezant de Croissi aldus.

Myn Heer,

IK twyfel geenfints, of het zoud u Excellentie zeer lief zyn, de zaken tus-
 schen den Koning myn Meester en zyn *Zweedse* Majesteit, tot een vergelyk
 te brengen; gelyk gy my de eer doet in uwe Missive van den 9. dezer, te mel-
 den: en ik betuig aan u Excellentie, dat wy van onze kant altyd het zelfde ge-
 zocht hebben, en dat wy met de grootste afkeer van de waereld, genoodzaakt
 zyn geweest, in de maatregels te treden, waar in wy ons tegenwoordig bevinden.

Ik

Ik wil ook geloven (gelyk u Excellentie zegt) dat de Koning van *Zweden* inft heeft, met zyne Naburen in een goet verftand te leeven; maar dat zal miſſchien zyn (zo het my vergunt is te zeggen met alle eerbiedigheid die ik zulken groten Prins ſchuldig ben) onder Wetten en op Voorwaarden, die zyne Naburen zig niet gaarn zouden laten opleggen, en die het fatſoen en het belang hen niet toelaat aan te nemen.

1714.
July.

Voor het overige; beken ik aan u Excellentie, dat ik tot nog niet geweten had, dat zyn Majesteit de Koning van *Zweden*, onze 400000 Ryksdaalders aan ons betalen, en van den marſch in *Polen* en *Saxen* afſtaan wilde. 't Is waar, dat wy ons wel erinneren de Verklaring, die zyne Doorlugtigheit, den Heer Landgraaf van *Heffen-Kaſſel*, in de Conferentie te *Oranjenburg* deed, om voor de bewuſte 400000. Ryksdaalders borg te blyven; maar dat was op conditie, dat de Stad *Stettin* aan hem in bezit zoud worden gegeven: en dewyl deze Voorwaarde geen plaats hebben kon, is het zeker, dat de Heer Landgraaf zedert dien tyd aan deze borgtocht niet meer gedagt heeft. Wat aangaat den marſch in *Polen* en *Saxen*, verzecker ik u Excellentie, dat dit de eerste maal is, dat ik uit nwen Brief verſta; dat de Koning van *Zweden* daar van afſtaat; want toen u Excellentie hier was, beſtont al het geen gy ons daar ontrent de eer gedaan hebt te zeggen, hier in; dat gy den Koning van *Zweden* daar toe meende te bewegen; zonder dat gy ons zedert gemelt hebt, of gy dat uitgewerkt had of niet. Maar, in gevalle wy zelfs ontrent deeze twee Pointen volkome genoeg hadden, zal u Excellentie zig gelieven te erinneren, dat het allergewigtigſte, en waar toe zyne Aller-Chriſtelykſte Majesteit zelfs ons voor dezen hoeft doen hopen, den Koning van *Zweden* te zullen brengen, ons altyd is geweigert geworden, te weten, de bewaring van *Stettin* tot de Vrede toe: en dat, hoe groten agting wy anders voor de Garantie van *Vrankryk* ook hebben, te geloven, dat, om deeze Garantie zo veel te gereeder, en aan zyn Aller-Chriſtelykſte Majesteit zelfs te min laſtig te doen zyn, het ten eenemaal noodzakelyk zoud wezen, eenige andere voorzorg, tot onze geruſtheit, en waar op wy ons aan u Excellentie duidelyker geuit hebben, toen wy de eer hadden u hier te zien, daar by te voegen. Wat de zaak van *Uzedom* betreft, verzoek ik u Excellentie verzecker te zyn, dat wy ten allen tyde, wanneer gy daar van zult willen onderregt zyn, u zo klaar als den dag zullen doen zien, dat dit Eiland, en de Stad *Wolgaf* zelf, begrepen zyn in de Sequeſtratie, met goetvinden en volle toeltemming van het *Holſtejnſe* Huis; ja zodanig, dat, toen zyne Koninglyke Majesteit van *Zweden* goetgevonden heeft, ons uit dit Eiland te verdryven, hy niet alleenlyk directelyk heeft gehandelt tegens het geene waar over wy met het Huis *Hulſtein* (het welk daar toe, door de Volmagten die de Koning van *Zweden* aan den Heer Graaf van *Welling* gegeven had, geauthorizeert was) overceengkomen waren; maar dat hy zelf daar door met ons ten eenemaal gebroken, en begonnen heeft ons den Oorlog in allen deele aan te doen, &c. Al 't geen u Excellentie in deszelfs Miſſive wel heeft willen bybrengen, aangaande een groter getal van Troupen, die wy in *Stettin* zouden hebben gebragt, en aangaande de ſtaaken Kanon, die

1715.
July.

uit het Tuighuis aldaar genomen zyn; kan niet worden aangemeikt als eene overtreding van de Sequestratie, zo lang als zyn Koninglyke Majesteit van *Zweden* alle de Voorwaarden daar van niet aannemen wilde; onder dewelke de voornaamste was, dat wy *Stettin* zouden behouden tot de Vrede toe.

U Excellentie is al te billyk, om goet te keuren, dat men deze Sequestratie herroept, ten opzigt van zommige Voorwaarden, zonder dezelve toe te staan ten opzigt van alle de andere Condities, waar van *Zweden* zig tot nu toe zo vreemt gehouden heeft, dat zy zelf ons den Oorlog daar over heeft beginnen aan te doen.

Voor het overige, myn Heer, zal u Excellentie het my ten goede houden, te zeggen; dat, alhoewel zyn Koninglyke Majesteit van *Zweden*, onze Trouwen, uit *Wolgast* en *Uzedom* verdreeven, met hunne kweederen, geweer en equipage, aan ons heeft te rug gezonden, zulks niet genoeg is, om te tonen dat hy dezelve niet als Vyanden gehandelt heeft; ten zy *Zweden* het ook voor vriendschap gelieft op te nemen, wanneer wy dezelve uit hare Posten, aan de overzyde van de Rivier de *Pebbe*, zullen doen verhuizen, en haar dan de Soldaten, die wy daar zouden mogen vinden, te rug zenden.

Ondertusschen komt ik gantschelyk met u Excellentie overeen, dat het in alle opzigten veel voorzigtiger en verstandiger is, de Vrede (hoewel laat) te maken, als den vryen loop aan den Kryg te geven: maar u Excellentie zal ook met my toestaan, dat een Oorlog, hoe die ook zy, altyd beter is als een slegt verzerkede Vrede, die ons in 't vervolg van kwaad tot erger doet vervallen; en dat 'er in der daad geen zekerheit voor ons in een Vergelyk is, ten zy men het zelf make op een vasten voet, en wel zodanig, als ik de eer gehad hebbe aan u Excellentie mondeling te verklaren.

Ik verzoeke duizentmaal excuis, myn Heer, dat ik u zulken langen Brief geschreven heb: dewyl ik bemerkte, dat men aan 't Hof daar gy zyt, en daar niemant voor ons spreekt, u allerhande kwade indrukzelen tragt te geven; zo heb ik my niet kunnen onthouden, u daar van een weinig anders te onderregten; verzerkende ondertusschen dat ik ben, &c.

Stettin den 13 Juny 1715.

Hier op repliceerde den *Franschen* Gezant in dezer voegen.

Myn Heer,

EEn Minister, die met zo veele zaken bezet is, als u Excellentie, kan vergeeten hebben de Voorzagen, die de Heer Landgraaf, zo wel als de Heer van Rotenburg, u reets voor myne aankomst gedaan had, en welke ik de eer gehad hebbe u verscheide malen te herhalen, in de mondgesprekken die wy onder ons beiden, of met den Heer Maarschalk Graaf van Flemming en den Graaf van Rotenburg, gehad hebben. Ik voor my, die maar drie woorden te

1715.
July.

zeggen had, te weten de wederbetaling der 400000 Ryksdaalders, het woord van den Koning van *Zweden*, om niet in *Saxen* nog in *Polen* te vallen, en de Garantie van den Koning, myn Meester; erinner my zeer wel, myn Heer, dat gy my, op het Articul ontrent de 400000 Ryksdaalders, antwoorde; dat de Koning van *Pruiffen* tegenwoordig met deeze zomme niet te vrede zoud zyn, en dat de onkosten zedert dien tyd vry vermeerderd waren: en toen ik u zeide, dat dit dezelve zomme was, die gy begeert had, repliceerde gy my; dat de Koning van *Zweden* toen het Eiland *Uzedom* niet aangetast had. Wanneer ik u verzekerde, dat de gemelde Koning beloofde, niet in *Saxen* of in *Polen* te trekken; zeide gy my, dat men zig op het woord des Konings van *Zweden* niet verlaten kon. Ik antwoorde, dat hy het nooit verbroken had, en dat, zonder afhankelijkheit van het zelve, de Garantie des Konings myn Meester, tot eene zekerheit verstrekte. Gy repliceerde, dat de Garantien niet zeker waren, en dat de Koning te ver daar van af was. Derhalven verzoek ik u Excellentie, te geloven, dat ik niets verzuimt heb van het geen tot de Vrede iets kon bybrengen. Ook durf ik u verzekeren, dat ik geene kwade Indrukzelen opgevat heb, gelyk als gy van my oordeelt. De geene die geschenken weigert, en die zig in gevaren stelt, die hy myden kon, heeft na alle waarfchynlykheit lust om eer en agting te verkrygen. Gy weet, myn Heer, hoe het met het eerste point gelegen is; en van het tweede zult gy overtaigt worden, wanneer gy my, gedurende de belegering, te *Straalzon* zien zult; van waar ik niet meen te vertrekken, ten zy ik aan den Koning van *Pruiffen*, of aan u Excellentie van eenig nut kan zyn. Dus zult gy t'eeniger tyden erkennen, dat ik de Bediening, die ik heb, regtmatelyk heb waargenomen; en ik hoop dat zyne Koninglyke Majesteit van *Pruiffen* dat toestemmen zal. Ondertuffchen herhaal ik u, dat niemand met meer eerbiedigheit en agting zyn kan, als ik, &c.

Straalzont den 19 Juny 1715.

Op welk Replyk, van den *Franschen* Minister, den Heer van Ilgen dupliceerde, met dezen Brief.

Myn Heer,

MY dunkt dat de voorflag, die de Heer Landgraaf aan ons, ontrent de restitutie van onze 400000 Ryksdaalders, gedaan heeft, des te minder in twyfel getrokken kan worden, om dat dezelve door zyn Hoogheit schriftelyk aan ons is geschiet; en ik verzeker u Excellentie, dat ik, na de Papieren, die de Heer Landgraaf ons dien aangaande gegeven heeft, op nieuws onderzoek te hebben, daar in niets vinde, dat verschillende is met het geene ik de eer hebbe gehad aan u Excellentie in mynen laasten te schryven. Ook zoud het onnut zyn, myn Heer, in een onderzoek te treden van het geen tuffchen u Excel-

1715.
July.

lentie en ons, in den tyd wanneer gy hier waart, voorgevallen is over een Vergelyk, zo lang als gy niet zult willen ontkennen, gelyk ik verzekert ben, dat gy ons de minste hoop niet gelaten hebt, dat wy in het bezit van de Sequesteratie tot de Vreede toe zouden blyven; het welk egter altyd een wezentlyke Voorwaarde van het gemelde Vergelyk geweest is; niet uit zeker inzicht van eenig voordeel, dat de Koning, myn Meester, voor zyn byzonder belang daar by zoud hebben gezogt, maar met betrekking tot de Tractaten, die zyn Majesteit met de Noordze Geallieerden aangegaan heeft. om de rust in het Ryk, en 't bezit van *Pommeren* voor zyn Koninglyke Majesteit van *Zweden* te bewaren. Voor het overige is het waar, dat wy altyd geloofd hebben en nog geloven, dat, zedert de Koning van *Zweden* goetgevonden heeft ons den Oorlog aante doen, door het aantasten van *Uzedom*, de zaak gantaelyk van gedaante verandert is, voornamentlyk om dat dezen aanval ter zelve tyd geschiede, toen de Graaf van *Rotemburg* en de *Zweedze* Minister te *Berlin* aan ons geheele andere verzekeringen van wegens *Zweden* deden. Maar u Excellentie zal my vergunnen aan u te zeggen, dat hier in niets anders als zeer natuurlyk is; en dat men (na dat nog de considerabile dienst die de Koning, myn Meester, aan zyn *Zweedse* Majesteit heeft gedaan, door zyn Land voor hem te bewaren, nog het woord van zynen Minister zelf, 't welk hy op uitdrukkelyke ordre van den Koning, zyn Meester, gaf, nog ook de agting, die de Koning van *Zweden* voor de bemiddeling van *Frankryk* moest hebben, ons niet hebben kunnen bevryen van het geweld, dat deeze Prins ons heeft gedaan) noodzakelyk op krachtiger middelen zal moeten bedagt zyn, als op mondelinge beloften en Garantien, om in Vreede te kunnen leven, en om niet meer bloot gestelt te zyn voor diergelyke verrassingen.

Ondertulichen doen wy volkome regt aan u Excellentie, dat gy niets verzuimt zult hebben, van het geen iets tot de Vreede toebrengen kon.

Het was te wenschen, dat *Zweden* ook opregtelyk had willen beantwoorden de goede diensten, die u Excellentie daar ontrent gedaan heeft, en vaar toe gy van uwe kant buiten twyfel gearbeit hebt. Daarenboven verheug ik my zeer, myn Heer, over de verzekering die u Excellentie my geeft, dat gy te *Straalsond* geene kwade indrukzelen tegens ons opgevat hebt. Dat zo zynde, ben ik verzekert, dat gy volkomentlyk overtuigt zyt van de gerechtigheit van onze zaak; van de grote begeerte die wy altyd gehad hebben, om den Oorlog te vermyden; en van het oogmerk dat wy ons voorgestelt hebben, na dat men ons met geweld daar ingewikkelt heeft, om dezelve tot geen ander einde te voeren, als om, hoe eer hoe liever, tot eene goede en zekere Vreede te geraken. Ik ben &c.

Was getekent,

Hoon.

Stettin den 21 Juny 1715:

De Noordze Geallieerden, hebbende goed gevonden, om de Stad

Wismar.

1715.
July.

Wismar weder in te sluiten, detacheerden, by den verderen optogt van het *Deenze* Leger, daar uit twaalf Escadrons en vier Battaillons, en versterkte die kort daar na met nog twaalf Escadrons en twee Battaillons *Pruissische* Manschap; alle welke troupen de gemelde Vesting *Wismar* geheelijk omcingelden. De *Deenze* Armee aldus in vollen optogt geraakt zynde, zo zagmen in 't laatst van Juny de Troupen, van *Pruissen* en *Saxen*, mede van voor en omtrent *Stettin* opbreeken, latende die Stad slegs met twee *Pruissische* Battaillons bezet, dus den Commandant de Burgery ontwapenen, en de Sleutels op de Hoofdwagt brengen deed. Den Koning van *Pruissen*, op berigt dat de *Zweden* met hare meeste magt by *Vollin*, daar een gering Corps geposteert lag, doorbreeken, en dus door agter *Pomeren* in *Polen* trekken wilde, liet, tot verhinderung van dit voorneemen, deze Posthouders tot 13000. man vermeerderen. Het Leger van zyn Majesteit, verdeelt in drie Colommen, zagmen den 28. Juny opbreeken, en den 29. toe by *Passewals* naderen; trekkende de Ruitery over *Lokkenitz* en *Passewals*, en 't Voetvolk langs twee wegen boven *Frideland* en *Torgelaw*.

Zier wel gelegen voor het *Deenze* Leger was thans de Stad *Rostok*, om aldaar een Magazyn op te regten; maar den Hertog van *Mecklenburg*, ziende de *Deenen* ten dien einde op trekken, weigerde hun zulks, zig gelatende deze plaats in perzoon te willen verdedigen; dog dit kwam zo verre niet, werdende, door een vergelyk, de Stad aan haar ingeruimt, en daar binnen groote Proviant Magazynen gesticht. Den 7. July verscheen het *Deens* Leger te *Rebnitz*, na by de Rivier *Rikke-nitz*; aan welker overkant zig vertoond de Stad *Damgaarden*, en wat lager *Tribbezes*, beide door de *Zweden*, als leggende op de passagie naar *Straalzom*, sterk bezet.

Men had verwacht, dat de *Zweden* aan de *Deenen* zoude bedispu-teert hebben den overtocht der Rivieren; dog verlatende de bovengemelde Plaatzten *Damgaarden* en *Tribbezes*, zo vonden de *Deenze* Troupen, den 8. July, een vrye passagie over 't Riviertje de *Kekemitz*, alleenlyk slaande over 't zelve hare Pontons, wyl de *Zweden* de Brug hadden afgebroken. Den 9. 's nagts trok men weër voort, door een digt bewasschen en duister woud, en vervolgens langs 't Riviertje de *Panc*, tot aan *Garben*, alwaar de *Saxische* Troupen met de *Pruissische* conjun-gerden. Men voerde in dien tyd de Pontons nog hoger op, en pas-

1715.
July.

feerde als toen de Rivier zonder tegenstand ; zendende aanstonds een Detachement, om met de *Deenen* voor *Straalzond* post te vatten ; welke laatstgemelde troupen den 13. reeds die Stad, tot omtrent drie quart Myl van het *Zweedsch* Detrenchement, genadert waren. Een Detachement, van 1000. *Pruissische* Granadiers, maakte zig meester van een *Zweedsche* Post by *Anklam*, en vervolgens ook van *Grypswalde*; invoegen men alle de Steedjens, lager omtrent *Straalzond* leggende, afsneed of innam, en dus de gemelde Stad geheelijk insloot.

Den 14. avanceerde de gezamentlyke *Pruissische* Magt, en sloeg zig neder tot op een kanonshoot van het *Zweeds* Retrenchement ; en wierd den volgenden dag, uit de zamengevoegde Armee, de nodige Manichap gedetacheert, tot het opwerpen van eene Linie, en verscheide Reduiten. Den 18. laat in den avond, kwamen zes *Zweedsche* Escadrons den toestand der Belegeraars verkennen ; dog den Hertog van *Wurtemberg*, aan die kant 't naaft by de werk zynde, deed daar tegens vier Escadrons van de *Veldwagt*, ondersteunt van nog andere vier uit de *Picquet-wagt*, aanrukken, welke de *Zweden* op de vlugt te rug dreven, en tot aan de *Contrescharpen* vervolgden. Men was sedert in 't *Leger* der *Noordze* Geallieerden, omtrent het reguleeren van de *vourageering*, over een gekomen ; zo mede, wegens het *Opper-Commando*, zullende den *Koning* van *Deenmarken*, en die van *Pruissen*, zuiks dag om dag waarnemen. Nu wachte men alleen naar 't zwaar *Kanon*, dat van *Stettin* te water naar *Grypswalde* most gevoert worden, om de *Belegering* van *Straalzond* te kunnen formceeren en voortzetten. Ongelyk begroote men de magt der *Zweden*; dog volgens de zekerste berigten betfond dezelve uit 14. a 15000. *Krygsknegten* te voet, en 3000. te paard, zynde de laatstgemelde op het *Eiland Rugen* geposteert. Deze waren onlangs nog door eenig Volk, uit *Zweden* te water overgebracht, merkelyk versterkt, en van allerhande noodwendigheden, zo van *Geld* als *Oorlog- en Mond-behoefsten* geproviandeert ; invoegen den *Koning* van *Zweden* zig mede in staat bevond, om, ingevalle men hem met ernst aangreep, dappere tegenstand te doen.

Den Heer *Jeffreits*, *Groot-Britannischen* Minister, te *Straalzond* by den *Koning* van *Zweden* rezideerende, had diverse malen voldoening verzogt voor de *Engelsche* Schepen, door de *Zweden* genomen, opgebracht en geconfisqueert ; op wiens laatste *Memorie* zyn *Zweedsche*

zine Majesteit den 31. May geliefde te doen geven het volgende merkwaardig antwoord.

1711.
July.

Zyne Koninglykè Majesteit uit de Memorie, die de Heer Jeffreis, Minister van den Koning van *Groot-Brittannien*, onlangs overgelevert heeft, vernomen hebbende, dat hy eindelyk van den Koning, zyn Meeſter, gelaſt was, niet alleenlyk aan te houden, dat de *Engelsche* Scheepen en Goederen, in *Zweden* opgebracht, koſt en ſchadeloos mogten worden onſlagen, maar ook te verzoeken, dat men in 't toekomende alle geweldenaryen tegens de gemelde Scheepen, mogt verbieden, en ingeolge van de Tractaten, den vryen koophandel in de *Ooſtzee* herſtellen: zo heeft hoogſtgemelde zyne Majesteit bevolen in zynen Naam daar op genadigt te antwoorden; dat dezelve, uit aanmerking van zyne genegenheit voor zyne Vrinden en Bondgenoten, het zeer kwalyk nemen zoud, indien 'er tegens de Tractaten van Koophandel, en de Koninglyke Ediſten, eenig geweld aan de Onderdanen des Konings van *Groot-Brittannien* gedaan was; en derhalven beloofte, dat, zo haalt de gemelde Miniſter de Namen der Scheepen, aldus opgebracht, zal hebben overgegeven, dezelve niet alleenlyk onſlagen, maar ook de geene, die diergelyke miſſlagen zullen hebben begaan, na behoren geſtraft zullen worden. Indien epter bevonden word, dat geene andere Scheepen of Goederen in *Zweden* opgebracht en geconfiſqueert zyn, als de geene die, tegens den inhoud van de Tractaten of Koninglyke Ediſten, Contrabande Goederen aan boord gehad, of verbodene Havens in de *Ooſtzee* bezogt hebben, is zyne Koninglyke Majesteit van gevoelen, dat, of ſchoon men die niet onſlaat, de Onderdanen des Konings van *Groot-Brittannien* geen reede hebben om over aangedaan onrecht te klagen, om dat zy zig zelve deze ſtraf op den hals gehaalt hebben, vermits hen niet onbekent kan zyn het antwoord door den Koning den 26 October 1711. aan den Heer *Brittannien* Miniſter Jeffreis gegeven, en door zyne Majesteits Miniſters aan de Zee-Magten gecommuniceert, aangaande den Koophandel die verboden is met de Plaatzten die de *Czaar van Moſcovien* in de *Ooſtzee* bevestigd heeft: en dewyl de zaken als nog in den zelve ſtaat zyn, waar in ze toen ter tyd waren, zo kan zyn Koninglyke Majesteit den vryen Koophandel op de gemelde Plaatzten, zo lang dezelve in de handen der Vyanden zyn, niet toelaten: maar indien aan eenige andere Scheepen vryheit gegeven is om derwaarts te gaan, is het zelve niet alleenlyk zonder bevel, maar ook zonder weten, en zelfs tegens de meening des Konings, geſchied. Wat aangaat het Koninglyk Ediſt van den 8 February dezes jaars, rakende de byzondere Commiſſievaarders; men heeft daar mede niet voor den Koophandel in de *Ooſtzee* gantzelyk te verbieden, maar alleenlyk die na de verbodee Plaatzten; nademaal zulks nodig is geweest, om de menigvuldige kunſjes, waar van de Uitheemſchen zig tegenwoordig bedienen, zo wel om de *Zweedſche* Scheepen, die ontrent de gemelde Plaatzten kruiffen, te miſleiden, als om eenen Koophandel, die aan de Vyanden voordeelig en aan den Koning ten hoogſten ſchadelijk is, te voeren, voor te komen. Voorts werd

1715. werd de gemeldé Koninglyke *Brittannize* Minister van zyne Majesteits goede gunst verzekert.

July.

Gegeven te Straalzond den 31. May 1715.

Onderfond,

Op expres bevel van zyn Koninglyke Majesteit,

En was getekent;

C. Feif.

Dit antwoord behelsde wel goede beloften, maar die waren zedert tot geen de minste uitvoering gebragt; dus den voormelden *Groot-Brittannischen* Minister, over het zelve onderwerp, in't laatste van Juny nogmaals aan den Koning van *Zweden* prezenteerde deze kragtige en sterckdringende Memorie.

S I R E.

NAdien de Onderdanen van zyn Majesteit, den Koning van *Groot-Brittannien*, handelende op de *Oostzee*, deze voorlede jaren zeer groot en considerabel verlies geleden hebben, door de *Zweedze* Oorlogschepen en Kapers, die haar Schepen hebben genomen, en in diverse Havens opgebragt, alwaar zy met haar Koopmanschappen zyn geconfisqueert geworden, niettegenstaande dat zy met zeer goede Paspoorten waren voorzien, en de Tractaten niet overtreden hadden; en schoon wylen de Koningin, hoogloffelyker Memorie, en zedert zyn Majesteit, de tegenwoordige Koning, na zyn komst tot de Kroon van *Groot-Brittannien*, door hare Ministers, by uw Majesteit en in *Zweden* residierende, diverse Instantien hebben laten doen, dat deze Procedure mogt ophouden, dat de vrye Commercie conform de Tractaten, die tusschen de twee Natien stand houden, herstelt, en dat aan deze Onderdanen van *Groot-Brittannien* haar gelede Schade vergoet werde; en nademaal men geen de minste regard daar op heeft willen nemen, maar in plaats van de Roveryen der Kapers te stuiten of te beletten, dezelve door nieuwe Ordonnantien aangemoedigt, om te nemen en te confisqueeren al wat zy van de Schepen van *Groot-Brittannien* zouden kunnen attrappèren, 't geen de ruïne van verscheide zyner Onderdanen heeft veroorzaakt: zo heeft de Koning, myn Meester, zig genootzaakt gevonden, een Esquadre in *d'Oostzee* te zenden, zoo om de Commercie van deze Onderdanen te beveiligen, als om de Restitutie t'eiffchen, gelyk ik by deze tegenwoordige doe, in de Naam van zyn Majesteit, nevens vergoeding van alle Schade die zy geleden hebben, waer van ik een Lyst zal prezenteren, zoo haast het uw Majesteit zal behagen zulks te bevelen.

De

De Koning, myn Meester, pretendeert daarenboven, dat d'Ordonnantie, gepubliceert den 19. February in faveur van de Kapers, in 't geheel te niet gedaan en vernietigt werde, en dat de Commercie van nu afaan in al de Havens van d'Oostzee vry zy. Om tot dit oogmerk te geraken, heeft zyn Majesteit al d'Admiraals, die 't Esquadre van *Groot-Brittannien* commandoren, ordre gegeven, van al de *Zweedze* Schepen, hebbende Commissie van uw Majesteit of anders, en haar Koopmanschappen te nemen, en te houden, tot dat men over de bovengemelte Pointen overeengekomen is, namentlyk, van Satisfactie der Schade te geven, de Ordonnantie wegens de Kapers in te trekken, en te maken, dat de Commercie, in d'Oostzee vry zy en niet geïnterrumpeert wert; 't welk zoo overeenkomende is met de Tractaten, en met de gerechtigheit zelfs, dat men geenzins kan twyffelen, of uw Majesteit zal, volgens zyn ordinaire Inclinatie om regt aan de geheele Werelt te doen, zig verwaardigen, zig daarna te schikken. Vorders verzekert de ondergeft. Minister zig, dat uw Majesteit hem de Resolutie des te vaardiger zal laten weten, om dat hy een expresse ordre van den Koning, zyn Meester, ontfangen heeft, van uw Majesteit zeer ootmoedelyk te verzoeken, om zig op 't spoedigste te verklaren. En uw Majesteit toewenshende alle prosperiteit, recommandeert hy zig met een diep Respect, aan uw goedwilligheit en uw protectie, en hy blyft, &c.

Straalzond den 23. Juny, 1715.

Desgelyks wierd ter zelve tyd door den Heer Jakson, Rezident des Konings van *Groot-Brittannien*, reziderende te *Stokholm*, aan den *Zweed-schen* Senaat aldaar overgelevert deze omstandige Memorie.

Niettegenstaande de meenigvuldige, ernstige en dringende-verzoeken, die de ondergeschreeve Resident van zyn Koninglyke Majesteit van *Groot-Brittannien*, van tyd tot tyd, en zelfs zedert eenige jaren, aan u Excellentien en de Koninglyke Kancelery gedaan heeft, dat de geweldige, onverschoonlyke en goeddunkelyke bejegening, die de *Britze* Onderdanen geleden hebben, door het opbrengen en confiscueren van hunne Schepen en Goederen, hier in *Zweden*, eens ophouden mogt; zyn alle pogingen en moeite daar omtrent aangewend, tot zyn groot leedwezen, tot nu toe vrugteloos bevonden, zo dat de *Britze* Koopluiden zedert eenigen tyd genoodzaakt zyn geweest, tot groote schade en ongelegenheit van de Natie, haren Koophandel geheel te slaken.

En om den *Britzen* Koophandel, in de *Oost-zee*, kragtadiger en voort te ruineeren, heeft het zyn *Zweedze* Majesteit verder behaagd een Edict uit te geven, gedagteekend te *Staalzond* den 19. February laastleede, waar in zyn Majesteit (zonder de minste agtgeving op de Tractaten, en als of 'er geene tus-schen de twee Kroonen in wezen waren) verscheide hardigheden op de *Britze* Onderdanen te leggen, die niet alleenlyk regt aanlopen, tegens derzelve uit-

1714.
July.

drukkelyken inhoud, maar die onmogelyk stiptelyk nagekomen kunnen worden. Des niet tegenstaande zyn verscheide *Brittze* Scheepen, uit kracht van het gemelde Edict, dit jaar aangehouden, opgebracht, en, tegens alle regt en rede, prys verklaard; en zelfs hebbon eenige, die, met haar eige toestemminge, in de *Sweedze* Havens kwamen, om daar hunne Cargazoenen te verkopen, niet alleenlyk hunne Scheepen en Lading geconfisqueert gezien, maar zyn ook gehandelt als de doodelykste vyanden. Weshalven zyn Majesteit van *Groot-Brittannien*, niet langer een onbekommerd aanschouwer hebbende kunnen zyn van het verderf van zo veele van zyne onnozele Onderdanen, op hunne ernstige en ootmoedige smeekingen goedgevonden heeft, aan hen toe te staan een genoegzaam Convoy, tot veiligheid en bescherming van haren wettigen Koophandel; en ten dien einde is een Esquadre van zyn Majesteits Oorlog-Scheepen onlangs in deze Zee gekomen, onder het geleide van den Ridder John Norris: van welkers aankomst, de ondergeschreeve ordre heeft, deze bekendmaking te doen, en ter zelve tyd te verzeekeren, dat de Koning, zyn genadigste Meester, niets meer ter herte heeft, als de bewaring en verdere aankweeking van de oude vriendschap tusschen de twee Koningryken: en, gelyk als zyn Majesteit hoopt, dezelve goede genegenheit van de kant van *Sweedden* te zullen vinden, verwacht hy ook, dat de volgende regtmatige en redelyke eischen, die hy den ondergeschreven uitdrukkelyk bevolen heeft, om in zynen Koninglyken Naam te doen, spoedig zullen ingewilligd worden.

1. De ondergeschreeve heeft last over te leveren een Reekening van het verlies en de schade, welke de *Brittze* Koopluiden geleden hebben, door het onregtvaardig neemen en confisqueren van verscheide van hare Scheepen en Goederen; bedragende eene somme van 69024 ponden Sterlings, twee β nege Pence, (behalven verscheide andere Schepen, die dit Jaar te *Gottenburg* prys gemaakt zyn, waar van de Eigenaars hunne pretenzien tot nog toe niet opgegeven hebben;) agtervolgens welke Reekening, zyn Majesteit begeerd, dat onmiddelyke voldoening en reparatie werde gedaan aan zyne Onderdanen.

2. Ziende dat zyn *Sweedze* Majesteits bovengenoemde Edict, den *Brittzen* Koophandel geheel inpracticabel maakt, verwacht zyn Majesteit, dat het zelve ten eersten herroepen en vernietigd zal zyn, en dat in 't toekomende de vryheit van handel, op alle de Havens in de *Oost-zee*, onbelemmerd zal blyven, tot wederzyds genoeg en voordeel der Onderdanen van beide de Koningryken, agtervolgens den volkomen en uitdrukkelyken inhoud der Tractaten: welk verzoek, in zig zelve zo regtmatig en redelyk zynde, kan zyn Majesteit van *Groot-Brittannien* niet twyfel en, of uwe Excellentien en de Koninglyke Kancelier, zal deze zaken ter behooryker plaatze zodanig vertoonen, dat een gunstige en voldoende Resolutie; zonder uitsfel, daar op volge.

Ter zelve tyd heeft de ondergeschreeve ordre, om bekend te maken, dat dewyl 'er tot nog toe het minste redtes niet heeft kunnen verkregen worden, op de zo menigvuldige gedane klagten, over de onverdraaglyke en onverschoonlyke geweldendaryen, die de *Brittze* Onderdanen zo lang en zo onregtvaardelyk geleden hebben; maar dat in tegendeel nog dagelyks op dezelve strenge

en wreede wyze gehandeld worden; de Koning, zyn Meester, derhalven goedgevonden heeft, zynen Admiraal den Ridder John Norris, te lasten, om alle de *Sweedse* Schepen, die hy zal ontmoeten, op en aan te houden, ter tyd toe dat aan den gemelden Admiraal berigt word, dat zyne *Sweedse* Majesteit volkomenlyk gelieft in te willigen, het geen zyn Majesteit van *Groot-Brittannien* hier by begeert: waarom de Ondergeschreve u Excellentien en de Koninglyke Kancelery ernstelyk bid, hem te vereeren met zulk een spoedig antwoord hier op, dat de Koning, zyn Meester, zig daar na zoud mogen reguleren.

1715.
July.

Stokholm, den 25. Juny 1715.

Was geteekend,

Jakson.

DEN Generaal Cadogan, wegens *Groot-Brittannien* gecommitteert, tot het bywonen der onderhandelingen over 't werk van de Barriere en den Tarif des Koophandels in de *Spaansche Nederlanden*, had aldaar by uitnemenheit de achting van desselfs Principalen opgehouden, en eindelyk getoond zyne eerbied voor den Koning GEORGE; wiens Verjaardag, verschenen den 8 Juny, hy, door 't geven van een zeer pragtig Festyn, overheerlyk celebreerde. Geen particuliere Plaatzten in de geheele Stad *Brussel* tot dit Festyn bekwaam zynde, zo geliefde de Magistrat haar Stadhuis aan hem te offereren; toonende daar door mede hun groot respect voor dien Monarch. Gemelde Verjaring viel juist op een Vastendag der Roomschegezinde, en dus de maaltyd twee dagen later bleef uitgesteld; egter ontving den Heer Cadogan, op dien zelve agtsten, de gelukwensingen der grooten, en gingen drie Regimenten, zo te voet als te paard, tegens den avond op de Bolwerken; alwaar 's avonds ten agt uren het Kanon geloft, en 't geen door de Soldatesque, uit haar hand schiet-geweer, beantwoord wierd.

NEDER-
LANDEN.

Den 10. 's morgens kwamen vele Edellieden en Grooten, om den Heer Cadogan aan zyn Logement wederom te Complimenteren. Hy onthaalde 's avonds ten zeven uren de genodigde Heeren en Dames met een Opera, vertoonende *Amadis de Grace*. Dit eindigde ten tien uren, en daar op begaven zy zig alle naar het Stadhuis, rondom 't welke een wagt van 300. man, om alle wanordres te weeren, geposteert stond. Het gezelschap wierd in geleid langs eene Gallerye, met Waxe-kaarsen verligt, tot in de groote Kamer der Heeren Staten van *Brabant*, opgepronkt met kostelyke Tapyten en andere Vercierselen. Voor het Front van 't Stadhuis, na de Markt uitzierende, plaatsten zig

1715.
July.

zommige Heeren en Dames in de vensters, om deel te hebben aan het vermaak, aldaar voor de burgers en 't gemeene volk bereid; terwyl de andere zig verlustigden met danssen en aangename Muzyk-Concerten, tot dat alles ter tafel opgediſt was. De markt zagmen verligt met een groot getal brandende Flambouwen, hangende rondom, even wyd van malkander geplaatst, zeer fraje Wapens en Cyffers des Konings van *Groot-Brittanniën*. Twaalf Oxhoofden met Wyn de *Bour-gogne*, hadmen onder het Front van 't Stadhuis in diervoegen geschikt, dat een groot getal gemeen volk, zonder zig te verdringen, yder Oxhoofd gemaklyk konde omcingelen. In het midden van de markt stond een tamelyk hooge staak, en op den top een groote vergulde Zwaan, van binnen gevuld met Vuurwerken, en hebbende in de borst een smal pypje, door 't welke alleen deze Vogel, door het opschieten van een vuurpyl; in brand te steeken was; zynde dit eene byzondere oefening der Ingezetenen dezer Landen. Den Heer Cadogan geliefde tot een prys, voor den overwinnaar, te stellen een zilvere Schotel en Lampet, ter waarde van hondert Ducaten; 't welke de ervarentste in deze kunst aanmoedigde, om na die winst te komen staan. Hier van hadden alle de toekykers een fraje vertooning, duurende omtrent twee uren lang, wanneer zeeker *Brussels* Borger de prys behaalde, en daar op een ander schoon Vuurwerk, van een nieuwe uitvinding, aangestoken wierd. Dit gedaan zynde, zo vervoegden zig de genoodte Gasten uit de vensters ter maaltyd na de groote Zaal, die by deze gelegenheit met zeer kostelyke Tapyten was behangen, en in welke zaal vier tafels, yder voor 40. menschen, gedekt stonden; twee malen, naar malkander, zagmen allerhande soort van de keurlykste warme Spyze, en ten derde maal een uitnemen heerlijk Dezert opdisschen; pronkende, onder dit Dezert op de tafel, waar aan de voornaamste Dames zaten, een Piramide van Conſituuren, verbeeldende de tegenwoordige *Groot-Brittannische* Koninglyke Familie. De verdeling der bedienden, hadmen agter de tafels zodanig gereguleert, dat alle Heeren en Dames zeer ordentelyk met allerhande Wyn, van vier Bufets, rykelyk met Zilver Servis gestoffeert, konde genest werden. Het gezelschap, bestaande wel uit 160. Heeren en Dames, alle op 't kostelykste gekleed, nauylks ter tafel gezeten, of men liet de twaalf Oxhoofden Wyn, leggende op de Markt, voor het gemeene volk loopen; dus men veel vreugde-schoten en toejuichingen hoorde, roepende *Long leve*

leve *GEORGE* Koning van Groot-Brittanniën, lang leve *Marlbouſg*, en lang leve *Cadogan*. De rykelykheit, en in 't byzonder de verſcheidenheit van het onthaal, (want men in deze *Spaanſche Nederlanden*, zelfs by de allerplegtigſte gevallen, gewoonlyk niet meer als eens opdicht, en zomtyds, ſtaande de maalyd, maar eenige Schotels verwiffelt) ſtak des te meerder uit; betoonende het gantſche gezelfchap daar in een uitnemenſt welgevallen, wyl men zelden zulk een menigte volk van den eerſten rang, met zo veel ordentlykheit en genoegen, eengeheelen nacht zag doorbrengen. Na de Maalyd wierden de Dames wederom geleid in het Vertrek der Heeren Staten van *Brabant*, om zig te vermaken in een konſtig Baal, dat tot 's morgens ten zes uren bleef duren, terwyl men haar met Limonade, Chocolaat, en veelderleye Li-queurs deſtroijeerde. Den gantſchen nacht patrouilleerde het Regiment des Grave van *Westerlo* door de Stad, om alle wanordres voor te komen onder zo ongemeenen toevloei van menſchen, begeerig dit weertgaloos Feſtein te zien. Twee dagen daar na onthaalde den Generaal *Cadogan*, aan zyn Logement, weder 30. Heeren en Dames van de eerſte Rang, op een middagmaal, en van 's avonds tot 's morgens ten vier uren met een Baal. Dit alles niet tegenſtaande, zo wierden de (a) onderhandelingen, over 't werk van de Barriere, en den Tarif des Koophandels, egter voortgezet; dog de voltrekking bleef nog ſchoorvoeten, hebbende den Heer *Cadogan* van het *Groot-Britanniſch Hof* bevel gekregen, om voor een keer naar *Londen* over te komen; zullende die Reize zeer kort zyn, en waar door men geloofde, hoewel zonder grond, dat dit zo lang geſloerde werk, na deſſelfs te rug verſchyning, ten eerſten zoude afgedaan en geteekent werden.

(a) zie
eerſte deel.
pag. 305.

De Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, overwegen-
de des Lands zware ſchulden, veroorzaakt door het ſpillen van onnoemelyke Schatten, tot het voeren van den jongſten Oorlog; en welke agterſtallen thans in tyd van Vrede betaalt, of ten minſten een groot gedeelte daar van afgelegd behoorde te werden, hadden ten dien einde verſcheide ontwerpen, voor hare Ingezetenen minſt drukkende, in derzelve Vergadering op het Tapyt gebragt; dog daar onder vond wel de meeſte ingang, het heffen van een *FAMILIE-GELD*, gelyk zulks ook eindelyk by de Heeren Staten van *Holland* en *West-Vrieſland* was goed gekeurt, toegestemt, en bevolen ter uitvoeringe te ſtellen. Ziet dezen aangaande, het volgende wydlopig.

1715.
July.

Extract uit de Resolutien van de Heeren Staten van Holland ende West-Vrieland, in haer Edele Groot Mogende Vergadering genomen, op Vrydag den 19. April 1715.

BY résumptie gedelibereert zynde op het Advys van de Heeren haar Edele Groot Mog. Gecommitteerden, hebbende, in gevolge ende tot voldoeninge van voorgaande Resolutie commissoriaal, nader geëxamineert ende overwoogen het Project van een Familiegeld, onder de Notulen van haar Edele Groot Mogende, van den 23. February voorleden, breeder gementioneert: hebben de Heeren van de Ridderschap en de Edelen, mitsgaders de Gedeputeerden van de respectieve Steden, uit den name ende van wegen Burgermeesteren ende Vroedschappen van de selve Steden, geconsenteert ende bewilligt, gelyk haar Edele Groot Mog. consenteren ende bewilligen mits desen, in een Familiegeld, 200 ende in voegen het zelve hier na is geïnserceert.

Familiegeld over de Ingezetenen van Holland ende West-Vrieland, 200 tot vervaal van de schulden van den Staat, gedurende den laaſten Oorlog gemaakt, als om een proef te nemen, of men door het introducereen van het zelve in het toekomende niet zonde konnen doen cesseren en ophouden de reële Honderste Penningen.

DAt het voorschreve Familiegeld tot een proef zal werden geintroduceert voor een jaar; en dat voor een Familie, Huishouden, of contribuabile Perzoonen, gerekent zullen werden,

1. Alle de Hoofden van een Familie, zonder onderscheit, of de zelve minder of meerderjarig zyn, getrouwt, of ongetrouwt.
2. Item alle Perzoonen by andere Inwoonende, indien de zelve getrouwt zullen zyn.
3. Item alle Perzoonen, onder voogdye of curatele staande, by hare Voogden of andere Inwoonende.
4. Item alle onbestorvene Perzoonen, zo minderjarige, als meerderjarige, die by hare Ouders of andere Inwoonen, indien de zelve eenige Goederen, buiten haar Ouders, besitten, eenige Ampten of Officien bekleeden, of ook eenige Neeringen, Professie of Handeringe doen zullen; en alsdan na mate van de zelve Goederen, Ampten of Neeringen.
5. Insgelyks, meer Broeders of Susters, of andere buiten het Huis, of kosten van haar Ouders, met den anderen wonende en huishoudende.
6. Insgelyks alle Communisten, by andere inwoonende, zo in Herbergen, als in Burgers Huizen.

Dat

Dat van de voorschreve taxatie verschoont zullen werden.

1. Alle Perzoonen, die geen Onderdanen nog Burgers, maar Vreemdelingen zyn, en alleen voor een geringen tyd, tot het dryven van hare Negotie, of om andere oorzaken, zig hier te Lande onthouden zullen, zonder intentie, omme zig alhier neder te zetten; dog dat de voorschreve exemptie geen plaats zal hebben, indien dezelve Perzoonen, na verloop van ses maanden, alhier gevonden mogten werden.
2. Alle Predikanten, voor zo veel haar Ampt aangaat.
3. Alle subalterne Officiieren, zoo te water als te lande, tot Lieutenants inclus; ten ware dezelve uit andere hoofde gegoet waren, of ook Ampten bezitten mogten.
4. Alle Ambagts- of Handwerks Gefellen, gewoon in dagloon te dienen; de vrye Meefters en Werkbazen daar onder niet begrepen.
5. Alle Perzoonen, van de Godshuizen, Armhuizen, in het geheel of ten deele levende.
6. Insgelyks alle arme Gildebroeders, van de Gildbusfche eenige subsidie ofte allimentatie genietende.

Dat, van de voorschreve Familien, of taxable Perzoonen, geformeert zullen werden negen distincte Classis.

Dat de eerste Classe zal getaxeert werden op f	200
De tweede	150
De derde	100
De vierde	80
De vyfde	60
De zesde	40
De zevende	20
De agtste	10
De negende op	5

Dat onder de eerste Classis genomen zullen werden alle huishoudende of taxable Perzoonen, in manieren als voorfz. is, die tien duizent guldens, en daarboven 's jaars inkomen hebben, winnen of verteeren, en dat van alle Goederen, waar die zonden mogen zyn gelegen.

Onder de tweede Classis, alle van zeven duifent vyf hondert, tot tien duifent guldens 's jaars.

Onder de derde Classis alle van vyf duifent tot zeven duifent vyfhondert guldens.

Onder de vierde Classis, alle van vier duifent tot vyf duifent guldens.

Onder de vyfde Classis, alle van drie duifent tot vier duifent guldens.

Onder de zesde Classis, alle van twee duifent tot drie duifent guldens.

Onder de zevende Classis, alle van vyftien hondert tot twee duifent guldens.

Onder de agtste Classis, alle van duifent tot vyftien hondert guldens.

Onder de negende Classis, alle van vyf hondert tot duifent guldens.

Dat

1719.
July.

1719.
July.

Dat voorts, alle neeringdoende Laiden, het zy de zelve onder eenige Gildens forreren of niet; Werkbafen, Meesters of Gildebreeders, die onder geen andere Bafen, Mans of Vrouwen, werken; ende onder bovengemelde Claſſes niet behooren mogren, egter mede getaxeert zullen werden; dog niet hooger als tot vyf guldens; welverſtaande dat de Magiſtraten en Geregten daar van zullen vermogen te excuſeren, alle die zy bevinden buiten ſtaat te weſen, om deze taxatie te konnen voldoen.

Dat, om de voorgeſchreve proportie en begroottinge te vinden, de taxatie of opſchryvinge gedaan zal werden:

1. Na de gegoetheit, neeringen en apparentſte winſten, of inkomſten; van de huishoudende of contribuable Perſoonen, te rekenen zonder aftrek of vermindering, wegens de extraordinaris conſenten, dit jaar gegeven werdende.
2. Daar het zelve onſeker mogte zyn, na den omſlag en train van de zelve Perſoonen, het zy in Huizen, Buitenplaatſen, Koetſen of Domestiquen.

Dat de navolgende Perſoonen wel hooger, maar niet lager gebragt of getaxert zullen werden, als hier onder volgen zal, namentlyk:

1. Alle Perſoonen, eenige Buiten-plaatſen van Plaifier, Koetſen of andere Speel-rytuigen, met vier Wielen en vier Paarden gebruikende, onder de tweede Claſſis, en zulks op hondert vyftig guldens.
  2. Alle Perſoonen, geen Buiten-plaatzen, maar echter Speel-rytuigen met twee Paarden hebbende, of gebruikende, of ook eenige Huizen bewoonende, boven duifent guldens aan Huure doende, met of zonder de Kelders, Pakhuizen of Stallen, zoo veel *Amſterdam*, *Rotterdam*, en den *Hage* betreft, ende in andere *Steden*, boven de vyf hondert guldens, onder de derde Claſſis, ende zulks op hondert guldens.
  3. Alle Perſoonen, Huizen bewonende binnen *Amſterdam*, *Rotterdam*, en den *Hage*, van vyf hondert tot duifent guldens aan Huure doende, en in andere *Steeden*, van twee hondert vyftig guldens, onder de vierde Claſſis, en zulks op tagtig guldens.
- Dat de Huizen, by de Eigenaars bewoont, door haar zal moeten werden opgegeven, hoe veel haar Huizen jaarlyks in Huure behoorden te doen; blyvende egter ſubject, een nader begroottinge, in dier voegen als ten opzichte van de opgevinge, door de reſpective Hoofden der Familien, hier na gereguleert.
4. Alle Perſoonen, als boven, geen Buiten-plaatſen, en echter Speel-rytuigen, Sleeden of andere met een Paart of Ry-paart gebruikende, of ook meer als twee Dienſt-boden, of Dienſt-maagden, hebbende (die tot de Neeringen nodig zyn), en daar toe effectieve werden geëmplojeert, hier onder niet begreepen) onder de vyfde Claſſis, en zulks op Sestig guldens.

Dat

Dat de voorschreve omschryvinge en taxatie aanbevolen zal werden aan de Hooren haar Edele Groot Mogende Gecommitteerde Raden, voor soo veel de Eedelen en Suppoosten aangaat; wyders aan de Magistraten in de Steden, ende aan de Schouten ende Gerechten ten platten Lande, voor zoo veel de verdere Ingezetenen van den Lande aanbelangt.

1719.
July.

Dat de voorschreve Gecommitteerde Raden, Magistraten ende Geregten, daar toe gebruiken en tot hen assumeren zullen de Burger-Officiers, Wyken Buurtmeesteren, Deekens en Overluiden van de Gilden, neffens zoodanige andere Persoonen, als zy daar toe de bequaamste voordeelen.

Dat de voorschreve Gecommitteerde Raden, Magistraten en Geregten, door de respectieve Hoofden van de Familien, aan hen zullen doen opgeven, onder wat Classis de zelve meenen gerangeert te moeten werden, ende, dien onvermindert, by dezelve Hoofden van de Familien mogen vorderen, al het geeue tot het doen van de voorschreve taxatie nodig zal wezen; ende dat de Onwillige daar toe gehouden ende geconstringeert zullen werden, op een boete van drie guldens voor yder dag, dat de zelve in gebreeke blyven, de gerequiseerde informatien te geven.

Dat aan de voorschreve informatien ende opgevingen, door de respectieve Hoofden der Familien te doen, niet anders nog verders gedefereert zal werden, als voor zoo verre de voorschreve Gecommitteerde Raden, Magistraten ende Geregten daar mede genegen zullen nemen; ende dat gemelde Gecommitteerde Raden, Magistraten ende Geregten dien onvermindert bevoegt, ende ook gehouden zullen zyn, de taxatie foodanig, en in dier voegen te begrooten, als behooren zal; daar inne opvolgende de voet en wyze, hier boven opgeschreven.

Dat de voorschreve opschryvinge en taxatie zal werden gedaan, zonder eenige Taxabele over te slaan; ende ook zonder aanzien van Perzoonen, zodanig en in dier voegen als op den eed, ten aanvang van hare Regeering gedaan, behooren zal; zonder gunst of dissimulatie, en zonder reguard te nemen op eenige recommandatien of diergelyken, alles directelyk of indirectelyk.

Dat daar van geformeert zullen werden behoorlyke Quohieren, met byvoeginge van de naam der huishoudende of taxabele Persoonen, waar dezelve wonen, der zelve professie, neeringe, of andere wyze van bestaan; het getal van hare Dometticquen; het beloop der Huuren van de Huisen door hen bewoont, als mede ten regarde van de gene, die eenige Buiten-platzen, Rytuigen, of Ry-paarden, gebruiken mogten, wat daar van gebleeken, of voorgekomen zal zyn.

Dat, voor al, mede geobserveert zal moeten werden, de distinctie van de respectieve Classen, hier voren benoemt, en dat yder huishoudende Persoon onder de Classis, waar toe hy behoort, pertinentelyk opgeschreven zal worden.

Dat de voorschreve Quohieren geformeert, ende aan de Heeren Gecommitteerde Raden overgezonden zullen moeten werden, ten langsten voor den certen Augusti naalkomende.

1715.
July.

Dat het voorschreve Familiegelt zal werden gecollecteert, ten pericule van de Steden en Dorpen, door een of meer Perfoonen, by de Magistraten van de Steden, ende by de Geregten in de Dorpen, daar toe particulierlyk te committeren.

Dat, voor het voorschreve collecteren of garing, by de Steden en Dorpen genomen zal werden een per cento, van het beloop der collecte.

Dat het voorschreve Familiegelt zal moeten werden betaalt in vier ofte twee Termynen, na de conventie van de Steden ende Plaatzen, daar hetzelfde zal werden gecollecteert, ende soo als het by de gemelde Heeren haar Edels Groot Mogende Gecommitteerde Raden, Burgermeesters en Regeerders van de Steden, ofte Schouten ende Geregten van de Dorpen, respectivlyk zal werden geordonneert.

Dat, ten aanzien van de kleine Getaxeerdens, tegens vyfguldens in het jaar, zoo verre die onder eenig Gilt behooren, dezelve taxe zal moeten werden betaalt aan zodanig Gilt, waar onder yder behooren zal, om aan de Collecteurs of Gaarder verantwoord te werden.

Dat de voorschrevr Executie geschieden zal, door de respectieve Collecteurs, met assistentie van de Schutteryen, Wyk- of Buurt-meesters, Gildebroeders, en zoodanig anders, als yder in den zynen zal meenen te behooren, en dat by parate Executie en Pant halinge.

Dat, door de respectieve Schutteryen, Wyk, Buurtmeesters en Overluiden van de Gildens, zal moeten werden geformeert, en aan de Collecteurs, des gerequireert, overgegeven werden een Lyst van de Perzoonen, die betaalt of niet betaalt zullen hebben.

Ende, belangende de voorschreve lage Getaxeerdens, dat, by manquement van betalinge ter bestemde tydt, ten einde van de respectieve termynen, na voorgaande consent van Burgermeesteren, de Regeerders van de Steden, Schouten ende Geregten van de Dorpen, boven de voorschreve poene van Executie, de Gildebroeders uit het Gilde gezet, en aan die en alle anderen, niet reformaterende onder eenig Gilt, geinterdiceert zullen werden haar Neering, Professe of Handwerk te doen, voor ses weken, en ook langer, na exigentie van zaken.

Dat, omme de Getaxeerdens te animieren tot prompte en tydige betalinge, een premie van vyf per cento gegeven zal werden aan de geene, die de gehele volle taxatie by anticipatie zullen voldoen, mits de zelve betalinge doende voor de expiratie van de eerste drie maanden.

Dat de Steden en Dorpen zullen vast staan voor de verantwoordinge van het volle Quohier, met autorisatie omme het defect, dat uit eenige dolcanten zouden kunnen ontstaan, te vinden door het verhoogen van de vermogende Perzoonen, en het taxeren van andere, die zy zullen vinden getaxeert te moeten werden.

Dat de voorschreve verantwoordinge alleen wezen zal voor deze eene reize, ende met dien verstande, dat, indien haar Edels Groot Mog. mogten goetvinden het voorschreve middel andermaal te heffen, de Steden en Dorpen van de verantwoordinge, als boven, geexcuseert zullen zyn; ten ware de difficul-

teiten,

teigen, welke hier uit resulteren zouden kunnen, alvooren geapplaneert waren, ende ten genoegten ingefchikt mogten zyn.

1715.
July.

Dat aan de Particulieren, die fustineren willen te hoog getaxeert te wezen, vry zal staan het regt van Doleantie, binnen den tyd van vier maanden, na dat de Quohieren zullen wezen geformeert en gearresteert, ende dat, na het verloop van de voorschreve tyd, geene Doleanten geadmittleert zullen werden, ten ware om wettige redenen van absentie.

Dat tot de voorschreve Doleantie niemand zal werden toegelaten, dan mits affirmerende onder eede, ende, ten aanzien van de Mennogezinde, by waare woorden, in plaatze van eede, de redenen waar op hy zyne Doleantie fundezal willen, en dat, van de voorschreve redenen, specificque aantekeninge gehouden zal werden.

Dat alle die geene, welke bevonden zullen werden qualyk gedoleant, en eene onware Verklaringe gedaan te hebben, gehouden zullen werden voor infaam, eerloos, en inhabil tot het bekleden van eenige Ampten of Beneficien, en daarenboven moeten betalen het viervout, waar op zy getaxeert zullen zyn, met suspensie van Neeringe ofte Ambagten, indien zy eenige mogten doen, voor den tyd van zes maanden.

Dat de voorschreve Doleantien zullen moeten geschieden, ten opzigt van de Heeren Edelen en Suppooften, voor de Heeren Gecommitteerde Raden, ende, ten opzigt van de Ingezetenen van de Steden, voor de Burgermeesters ende Regeerders harer Residentien, ofte wel voor Commissarissen by de zelve Steden daar toe te nomineren; en, in het reguarde van de Dorpen, en Opgezetenen ten platten Landen, voor Burgermeesteren en Regeerders van die Steden, daar onder zy luiden fullen bevonden werden, ten aanzien van de Verpating, te forteren.

Behoudens aan de respectieve Doleanten haar verdere beroep aan de Gecommitteerde Raden, binnen den tyd van twee maaden daar na, indien zy mogten denken, by het afwyzen van hare Doleantie in de Steden, beswaart te zyn.

Dat, onder beneficie van het voorschreve middel, door de gemelde Heeren haar Edele Groot Mog. Gecommitteerden zal werden overlegt en overwogen, of niet zoude en moeten werden vastgesteld,

1. De vermindering of aftelling van het Zout en Zeep, zoo veel aangaat de kleine Getaxeerde en Onvermogende.
2. Item van Coffy en Thee, mede ten aanzien van de minst Vermogende.
3. Insgelyks van het regt op het Trouwen en Begraven, mede ten aanzien van de kleine Getaxeerden en Onvermogende.

Laastelyk, dat, by de te doene opschryvingen van de Familien ende contribuierende Persoonen, insgelyks opgenomen zullen werden alle Huisen, Buitengewoeninge of Landeryen aan Buitengezetenen toebehoortende, met expresse; waar de zelve Persoonen zig onthouden zullen, om nader overlegt en o-

1715.
July.

verwogen te werden, of eenige en hoedanige taxe op de zelve gestelt behoorde te werden.

Ende werden de Heeren, haar Edele Groot Mogende Gecommitteerde Raden, in beide de Quartieren gelaft en geordonneert te bezorgen, dat den inhoudes deses, in de respectie Quartieren, behoorlyk ter Executie gelegd werde; ende zal voorts Extract authentieq van dien gezonden werden aan Burgermeesteren en Regeerders van de Steden, mitsgaders Schouten en Geregten van de Dorpen; om te strekken tot hare narigtinge, ende zig daar na te reguleeren; met ordre, om, van veertien dagen tot veertien dagen, aan haar Edele Groot Mogende, by Miffive, kennis te geven, wat daar in zal wesen gedaan en verrigt.

Onderfond,

*Accordeert met de voorschreve
Rezolutien.*

En was geteckent,

SIMEON VAN BEAUMONT.

Deze Artykelen, van het FAMILIE-GELD, hadmen vervolgens in alle de Wyken van de respectie *Hollandsche* Steden doen ombrengen en uitdeelen; moettende de Hoofden van yder Huisgezin daar op in margine schriftelyk antwoorden, onder wat Classis elk zig sultineerde te behooren; en na 't welke te bezien stond, of deze Finantie passieeren zoude of niet.

AUGUSTUS.

1715.
Augustus

A U G U S T U S.

DEN Ambassadeur van *Persien*, (a) onlangs aan 't *Fransche Hof* verlicheenen, genoot, wyl men hem reeds moede was, den 13. Augustus te *Versailles* van den Koning zyn afscheids Audientie; werdende hy op dezelve wyze afgehaalt, als gedaan was by zyn eerste gehoorhebbing; zittende zyn Majesteit op den Throon, in de groote Zaal, van een talryke Hofstoet omringt. Hier zyn zaken verrigt hebbende, zo geleide men hem naar den Dauphin, alwaar de uitgeleide mede even eens geschiede, als toen hy ontfangen wierd; rydende te Paard, vergezelt van de gewoonlyké Ceremoniemeesters, en wyl het sterk regende, zo geraakte het geheele gezelschap door nat. Hy had voorgegeven, zyne te rug reize naar *Persien* door *Muscovien* te zullen nemen; dog het Hof, schynende hem als nog te mistrouwen, beval dat hy naar *Marseilje* zoude hebben te keeren, alwaar men tot zyne vorage over Zee eenige Schepen uitruste. Eindelyk kwam hy 's avonds ten tien uren, by 't ligten van *Flambouwen* te *Chaillos*, zig eenigzints misnoegt toonende, over dat het Hof hem deed aanzeggen, van te moeten vertrekken eerder als hy wel gedagt had; dus embarqueerde hy zig, met al zyn Volk, aan de Poort van de Conferentie op Vaartuigen, aldaar voor hem geprepareert; werdende geescorteert door zeven a agt Officieren en een klein Corps Soldaten, welke den Gezant tot aan *Rouaan* geleiden moesten, om alzo den weg te verkorten, en hem te beletten het onbut rekken van zyne reize te Land naar *Marseillien*, gelyk hy onlangs gedaan had, toen hy van daar naar *Parrys* kwam. Hy vertoefde aan boort van tien tot twee uren 's nagts, eer alle zyne effecten geembarqueert waren, en toen stak hy af, schynende zeer gemortificeert, dat, wyl hy niet meer op kosten des Konings leefde, men hem noodzaakte uit *Frankryk* te delogeeren; maar dit was de regte oorzaak niet, hy most zyn *Fransche* Matres verlaten, die hem

1715.
Augustus

op dezen dag de laatste vaar wel zou komen zeggen, en nogtans zulks niet durfde doen, als hebbende daags te voren ordre gekregen, van zig niet meer by hem te mogen vervoegen. Ziet daar het pynend Chagryn van dien Mahometaanfche *Persifche* Minister, en zyn be-
 minde Christen *Fransche* Dame. Aldus moft hy 's nagts ten twee uuren afsteeken; dog werwaards, zal ons in 't vervolg ontmoeten.

Wyl de menigvuldige Bankeroeten, zedert eenigen tyd in *Frankryk* voorgevallen, zonder voorbeeld, en buiten alle bedenkelykheit van de gewone reden en gevallen des Koophandels zyn, zo begon men in dit geval geheel andere gedagten te formeeren, beschuldigende de Jezuiten met de uitvinding van deze zo fchadelyke zaak; hebbende hier door niet alleen zeer veel vermogende Luiden tot armoede gebragt, maar zelfs de smerten daar van in de nabuurige Koningryken en Provintien overgevoert. Door een middel, by haar bedagt, om de Koninglyke Briefjens in plaats van geld te doen stand grypen; hadden zy uitgevonden, om des Konings Kaffe, ter verarming van duizende Ingezetenen, te doen vermeerderen, waar door zyne Majesteit in staat getelt zoude wezen, by onverwagte gevallen, zig van dien fchat te kunnen bedienen; tragtende, door aanwyzing van dit middel, hare agting by den Koning nog grooter te maken. Den Raad, handelende over het doen circuleeren der Koninglyke Briefjens voor contant gelt, ontmoete deswegens veele zwarigheden; dog men ftelde dit eindelyk vast met deze bepaling, dat alle, die Koninglyke Briefjens, Contracten van Renten, Briefjens van Subziftenfie op de Kas van Leeningen, Assignatien op de Pagien, en diergelyke, mitsgaders die dezelve, door de Officiers des Konings, als Contant geld willen doen privilegieeren, zullen moeten verliezen 20 per Cent. Zedert was nog een nader ordre uitgebragt, veranderende de voormelde Briefjens in Rentebrieven op het Stadhuis van *Parys*, met verlies van twee vyfde of 40 per Cent; na 't welke deze nieuwe Rentebrieven dan zouden lopen tegens vier ten hondert; mits datmen dezelve voor drie vyfde aan den Koning gaf; zo dat, door de bovengemelde verandering, zyne *Fransche* Majesteit meer als 't halve Kapitaal der Onderdanen in dezelfs Kaffe moft krygen. Ja, om eindelyk meester te worden van de schulden der Kroon, zo wierd besloten een nieuwe versmelting der Geldfpecien te doen, en hadmen daar toe reeds, behalven het vervaardigen der stempels, de

de proeven der Spetien genomen; zynde de prys der Louizen gestelt op 16. en de Ecus op vier Livres.

1719.
Augustus

Op nieuwe bewegingen, tegens de een of ander Potentaat, gaf het *Fransche* Hof voor in't minste niet bedagt te zyn; betuigende geen deel te hebben in alles, wat zedert eenigen tyd verbreed was, wegens het slinks voornemen van den Pretendent der *Groot-Brittannische* Kroon; en egter belette men niet, dat hy op de *Fransche* Frontieren, en zelf in *Frankryk*, Krygsvolk aannam: hebbende hy Geld genoeg, om daar door Vrienden en een grooten aanhang te krygen; want den Paus, zo men verzeekerde, assisteerde hem met het overmaken van 200000 *Roomse* Kroonen, en Koning Philippus betoonde zig in deze gelegenheit ook zeer mild.

Den 18. deed den Ambassadeur van *Portugaal* zyne publyke In-trede, zeer pragtig, binnen *Parys*: hy had vyf karossien, yder met agt Paarden belpannen, en onder deze een van uitnemende Praal; gelyk mede waren de kleederen van agt zynere Pages te paard rydende, kostende, behalven die van nog 10. knechts, wel 1000 Livres. Geduurende den marsch strooide den Secretaris en de Edellieden dezer Ambassade nu en dan Zilveren Penningen, van 25. stuivers't stuk, met Opschrift aan de eene zyde, JOANNES V. D. G. PORTUGALIAE REX, en aan d'ander zyde gestempelt met drie Kroonen, omschreven NECTI ET FIRMAT, en onder aan PAX TRAJECTENSIS.

Den Hertog van Ormond, gewezen *Groot-Brittannischen* Veldheer, uit zyn Vaderland gevlugt, zoodanig ons in't vervolg, onder het Artysel van die Monarchie, te beschryven staat, arriveerde den 7 Augustus te *Parys*, en vertoonde zig des anderen daags by den *Franschen* Staats Minister de Torcy, met wien hy 's avonds spysde. Zedert hield hy een gemeenzame ommeegang met den bekenden Lord Bullingbroke, den Hertog van Berwik, den Lord Galmoy, den Hertog van Leeds, Milord Hatton, en meer andere zynere hier geweeken Landsluiden, altemaal aanhangers van het Hof te *St. Germain*, en van den Prédent; afstreckende aldus het mom-aanzigt, waar mede hy tot nu toe zyn Verraderye had weten te dekken; noemende nog verscheide Heeren van de zelve streng, die hem binnen korten tyd uit *Engeland* stonden te volgen.

1715. De berugte Princeſſe des Urſins , van wie in ons (a) eerſte deel
Auguſtus laatſt geſproken is, was in dezen tyd uit *Frankryk* verſtrokken, dog
 niet naar *Ditrecht*, of eernig ander Plaats in de *Nederlanden*, maar
 naar *Avignon*, door haar eindelyk, om de overige leef-dagen op deze
 Waerelt te ſlyten, tot een verblyf verkoren.

GROOT-
 BRIT-
 TAN-
 NIEN.

(a) ziet
 pag. 286.

(b) ziet
 pag. 61.

(c) ziet
 pag. 50.

DEN draat der Parlements-handelingen (b) voorwaards afgebro-
 ken, zalmen hier weer aan een knoopen. Den 23. July gingen de
 Leden van 't Lagerhuis naar *St. James*, om aan den Koning te pre-
 zenteeren hun Adres van Dankzegging, voor de (c) boodſchap aan
 haar gedaan, nopende het bezorgen, door zyn Majesteit, van het
 nodig onderhoud voor de Predikanten der 50. nieuwe Kerken, en
 waer op zy dit gunſtig antwoord ontſingen.

Edelluyden.

IK bedank U Lieden voor het regtmatig belang, 't welk Gy in dit Adres
 roond voor onze uitmuntende Conſtitutie in de Kerk, en in den Staat, en
 voor de verzeekering die Gy My geeft van zulken goed en Godvrugtig oog-
 merk te zullen bevorderen. Ik kon My niet minder beloven van een Huis der
 Gemeentens, dat zo veele blyken van genegenheit voor My, en voor myne
 Regeering gegeven heeft.

Den 24. wierd door den Proceureur Generaal een Bil ingebracht,
 om te beletten alle oproerige by-een-komſten, en de muitemakers
 ſtrenger te ſtraffen; welke Bil men ten eerſten aannam, twee-
 malen las, en voorts aan een Committeé van het gantsche Huis ſtel-
 de.

Den 26 adjourneerden zig de Lords voor drie dagen, na dat zy
 alvorens eene ordre voor den Deurwaarder geteekent hadden, om
 den Grave van Oxfort 's anderen daags naar den Tower gevangen
 te brengen; gelyk dan ook geſchiede, gaande gemelde deurwaarder
 ten dien einde alleen, den 27. 's avonds, met den Grave in een Koets
 zitten; zynde zeer veel menſchen in de groote ſtraten, als 't *Strand*,
Ludgate, *Cheapside*, &c. (den regten weg naar den Tower) op de
 been, alle begeerig zyn Lordschap te mogen zien; maar men reed
 op deſſelfs verzoek, door de agterſtraten, te weten *Holborn*, *London-
 wall*, *Houndsſich*, en diergelyke, gevolgt van twee andere koetzen;

zit-

zittende in de eene, nevens de Gravinne zyne Huisvrouw, den Lord *Harley*, en in d'ander den Hertog van *Ormont*; die hem geleide tot in de kamer zyner gevangenis; en keerende naar huis, van eenig slegt volk, met het roepen van *Hussa* wierde toegejuigt, daar nogtans dit wispeltuurig graau even te voren styf en sterk geschreeuw had, *weg met den Verrader, weg met Ormont en Oxford voor altyd,* enz.

1719.
Augustus

Dezen dag deed den Procureur Generaal aan 't Lagerhuis verslag, wegens de veranderingen, in de Biltegens oproeren, door de groote Committeé gemaakt. De eerste verandering wierd goed gekeurt, en de overweging van de resteerende verschoven. Het Huis der Gemeentens kennisse gekregen hebbende, van de slegte wanordres, door verscheide kwalyk gezinde muitzieke, in het Graaffchap van *Straffort* gepleegt, en verstaande dat Mr. Bayly, even uit dat Graaffchap gekomen, voor de deur stond, om van alles verslag te doen, zo wierd den zelven binnen geroepen. Dit verslag behelsde in substantie.

DAt, verscheide Vergaderplaatzen in dat Graaffchap door het graauw omvergehaald zynde, de Eigenaars der Presbiteriaanse Kerken te *Dudley*, *West-Bromwitsch* en *Oldbury*, met zommige Regtsgeleerden hadden geconsuleert; of zy volgens de Wet hare Kerken mogten beschermen; dat die geadviseert hebbede van ja, zy gerezolveert hadden elkander ten dien einde de hand te bieden; dat zy daarenboven ook een ordre van den Heer *Henry Gough* aan den Konstabel van *West-Bromwitsch* hadden verkreegen, om zig van zodanig een Wagt te voorzien, dat hy in staat was, om alle oproeren te beletten. Dat deze voorzorge zeer wel te stude kwam, nadien het graauw dingsdag te *Bromwitsch* verscheen, en de Kerk aantaste, dog dat het met zweepen en knuppels afgeslagen en gedwongen wiert op de knien te vallen, voor den Koning *GEORGE* te bidden, en vergiffenis te verzoeken, onder belofte van 't niet meer te doen: dat zy des niettegenstaande 's anderen daags weder kwamen in groter getale, en gewapent met gaffels, lange knuppels, &c. Dog dat zy andermaal op de viagt waren gejaagt, met agterlating van 36. gevangens, die in een herberg onder een sterke Wagt gezet wierden, omze 's morgens voor een Vreede-Regter te brengen. Dat 's avonds ten 11. uren wel hondert mitemakers met eenig volk te paard van *Birmingham* kwamen, om hunne makkers te helpen; dat die na de herberg trokken, op de Wagt die buiten de deur stont schoten, het huis aantasteden en opraken; dat zy egter nogmaals afgeslagen wierden, met agterlating van eenige gevangens. Dat zy donderdags nog sterker, en met meer moed te voorschyn kwamen, en de geavanceerde Wagt te rug dreeven; en vervolgens op dezelye vuurgaven; dat de geene van de Wagt, die Snaphanen had-

1715. hadden, de hunne te hulp komende, de muitemakers na eenige schermutzelingen wederom waren afgewezen; na dat 'er eenige van de guardes doodelyk gekwetst, en zommige van het graauw gefneuevt waren. Dat twee van hare gevangens gezegt hadden, dat Mr. Vernon en Mr. Lane yder 60. Guinees wilden geven, om haar aan te moedigen, en dat de laatste aangeboden had huane Leidsman te zyn &c.

Augustus

Voegt hier by, dat, wanneer zy de Kerk te *Wolverhampton* over haalden, een van de Belhamers op die Kerk ging zitten, zwajende zyn hoofd, en roepende, *G . . . D . . . Koning GEORGE en den Hertog van Marlbourg*. Zeker Perzoon, een harer landsluiden, daar by staande, en voor een Verspieder gehouden, wierd gedwongen op zyn knien te vallen, en uit te roepen, *God zegene Koning Jacobus de Derde &c.* Geen wonder dan, dat het Lagerhuis, op deze en meer andere oproerige berigten, met eenparigheid van stemmen rezolveerde, om aan den Koning te prezenteeren dit volgende Adres.

Zeer genadige Souverain,

WY, u Majesteits zeer schuldpligtige en getrouwe Onderdanen, de Gemeentens in 't Parlement vergaderd, ten hoogsten geraakt zynde, over de aanhoudende pogingen der vyanden van uw Perzoon en Regeering, om de rust en 't geluk van uwe Koningryken te storen, en uw Volk van de groote zegeningen, die het onder uwe voorspoedige Regeering geniet, te beroven; en het aan ons gebleeken zynde, dat door de aanmoediging, en door de valsche en verraderlyke inboezeringen, van luiden die uwen Titul en Regeering ongenegen zyn, zeer veele van uwe arme misleide Onderdanen, in verscheide gedeelten van 't Koningryk, aangezet zyn om zamen te rotten, en, op een oproerige muitzigtige wyze, grote wanordres te plegen, en groote beledigingen te doen aan andere hare Mede-Onderdanen en Protestantsche Geloofs-genoten, Oordeelen het van onzen onvermydelyken pligt, om by deze gelegenheit uit te drukken, onze grootste affchrik van alle zodanige verraderlyke handelingen, en ons hoogste misnoegen tegens de Authouren en Bevordersaars van dezelve; en om aan u Majesteit te vernieuwen de hertige en kloekmoedige besluten van uwe getrouwe Gemeentens, om uwe Majesteit en uwe Regeering, tegens alle uwe openbare en bedekte Vyanden te ondersteunen, en het aiterste dat in ons vermogen is toe te brengen, tot eer en veiligheit van uw geheiligd Perzoon, en tot de rust en zekerheit van uwe Regeering.

En ten dien einde verzoeken wy zeer ootmoedelyk verlos, om u Majesteit te bidden, dat het u genadelyk believe, ordres te geven aan de byzondere Magistraten door uw geneel Koningryk, dat de Wetten, die nu in kragt zyn, op het spoedigste uitgevoert mogen worden, tegens alle de geene, die men be-

vint eenigzints deel te hebben aan de mppitzugtige en oproerige moettwilligheden en wanordres die 'er gepleegt zyn , en nu aangekweekt worden ; door ^{1719.} Augustus Lauden die u Majesteit en uwe Regeering ongenegen zyn ; en dat 'er een scherp onderzoek mag worden gedaan , om de Auteurs en Bevorderaars daar van te ontdekken , ten einde die hare verdiende straffe ondergaan.

En nadien het waarschynlyk is , dat het verzuim of quaad gedrag van veele Vrede-Regters en andere Magistrants-Perzonen , groote aanleiding heeft gegeven tot de voornoemde wanordres ; verzoeken wy in alle onderdanigheit verlof , om u Majesteit te bidden , dat 'er een Lyst mag worden ópgenomen , van zodanige Vrede-Regters , die by deze voorvallen nalatig zyn geweest , in het doen van hunnen pligt ; en dat de zulke onder haar , die u Majesteit zal bevinden , dat zig van hunnen pligt niet gekweten hebben , aansfonds van hare bedieningen van Vrede-Regters mogen worden afgezet ; en dat zodanige andere Magistraten , die u Majesteit insgelyks zal bevinden hier ontrent nalatig te zyn geweest in hunnen pligt , na de uiterste strengheit van de Wet vervolgd mogen worden.

En dewyl uwe getrouwe Gemeentens volkomentlyk verzeekerd zyn , dat , door de wysheit en bestendigheid van uwe Administratie , de Scepter , in uwe Koninglyke Hand , haast tot een schrik zal worden voor alle de zulke , die , door openbare of geheime practyken , de Vyanden van uw Koninglyk Persoon of Regeering aanmoedigen ; zo smeeken wy u Majesteit , van wegens onze schuldpligtigste agting voor u Majesteit , en om regt te doen aan die gene van uwe Onderdanen , die door hunnen yver en vaste aankleving jegens u Majesteit en uwe Regeering , in de gemelde oproerige en verraderlyke wanordres geleden hebben ; dat het u Majesteit genadigst gelieve bevel te geven , dat 'er een nette staat worde gemaakt , van het verlies en de schade , die eenige van uwe Onderdanen geleden hebben , ter oorzake van de voorzeide oproerige en rebellise handelingen ; en dat aan de Lyders volkome vergoedinge worde gedaan van hare schade ; uwe getrouwe Gemeentens aan u Majesteit onderdanigst verzeekerende , dat alle de onkosten , welke men uit dien hoofde aanwenden zal , aan u Majesteit vergoed zullen worden , uit de naaste Onderstanden , die hier aa door het Parlement zullen worden toegestaan.

En voor de zekerheit van uw geheiligd Perzoon , en voor de geruststelling der gemoederen van uwe getrouwe Onderdanen , raden wy u Majesteit zeer ootmoedelyk , dat het u genadelyk believe , ordre te geven , dat de Magistraten , het gantz Koningryk door , in hunne byzondere Stand-plaartzen , de Wetten tegens de Paus-gezinden , en die de Eeden weigeren , spoedig en kragtadelyk ter Executie stellen.

Op dit Adres geliefde zyn *Groot-Britannische* Majesteit te antwoorden aldus.

1715.
Augustus *Messieurs,*

IK bedank u lieden voor uw Adres , en de veele blyken van yver en genegenheit . welke gy voor myne eere en veiligheid , en voor de zekerheit van het Ryk betoont.

Ik zal aansonds ordre geven om die verscheide zaken , welke gy lieden my zo billyk recommandeert , ter Executie te stellen. En gelyk ik gerezolveert ben , op alle voorvallen den raad van myn Parlement te volgen , zo twyfel ik niet of ik zal , door den zegen van God Almagtig , en door uwen tydigen en wakkeren bystand , haast in vermogen gestelt zyn om dien geest van muitery , die zo voordagteelyk onder ons aangekweekt werd , kragtiglyk te dempen , en de vrede en voorspoed myns volks te bevestigen.

Zonder tegenspraak van iemand wierd hier op gerezolveert , om zyn Majesteit voor dit gunstig antwoord te bedanken. Vervolgens boodschapte den Ridder William Oldes , deurwaarder van 't Hoogerhuis , dat den Koning de Leden van 't Lagerhuis beval , om zyn Majesteit in 't Hoogerhuis te komen opwagten ; dus den Spreker , nevens de gezamentlyke Leden , zig derwaards vervoegde. Den Koning , zyn consent op diverse Bills gegeven hebbende , zeide , dat den Lord Kantzelier aan beide Huizen eene zaak van de grootste importantie verklaren zoude ; die daar op de volgende aanspraak , welke zyn Majesteit hem van den Troon toereikte , aan het Parlement voor las.

Mylords en Edellicden.

DEn yver , dien gylieden betoont hebt , om de Vrede van myne Koningryken te bewaren , en uwe wysheit in 't bezorgen van zulk een goede wet , om alle oproerige en muizugtige bedryven voor te komen , geven my groote voldoeninge : maar 't moeit my , te bevinden dat 'er zulk een geest van muitery zig ontdekt heeft , dat men niet langer behoeft te twyfelen , of deeze wanordres worden aangeregt en aangemoedigt door Perzoonen , die myne Regeeringe kwalyk geneegen zyn , in verwagtinge van ondersteunt te zullen worden van buiten 's lands.

De behoudenis van onze voortreffelyke Ryksgesteltenisse , en de veiligheid van onze heilige Religie , is geweest , en zal altoos zyn , myne voornaamste zorg : en ik kan niet twyffelen of uwe aangelegenheit voor deeze onwaardelyke zegeningen is zo groot , dat gylieden die niet zult laten bloot staan voor zodanige aanslagen , welke , gelyk ik zekere berigten heb , buitens lands door den Pretendent verwaardigt , en binnen 's lands door eene rustelooze party hem ten gevalle aangevoert worden.

Messieurs.

*Messieurs van 't Lagerhuis.*1715.
Augustus

IN deeze omstandigheden agt ik het gevoeglyk uwen bystand te verzoeken ; en ik twyfel niet of gylieden zult uwe eigene zekerheit zo verre bezorgen , dat gy de Natie, onder eene Rebellie , die binnens lands dadelyker wyze begonnen is, en van buiten met eenen inval wert gedreigt , niet in eenen weerloozen staat laten zult. En ik zal de voorzorge, welke gylieden tot de beveiliginge myns volks zult nemen, aanmerken als de beste blyken uwer genegenheit jegens my.

Op deze aanspraak, waar van den Sprecker van 't Lagerhuis een Copie kreeg, die hy aan 't zelve voorlas, wierd zonder eenige tegenzegging gerezolveert, om een Adres aan den Koning te prezenteeren, tot het afleggen van hare ootmoedige dankzegginge, voor de bekenmakinge aan zyn Parlement van de berigten, die by had ontfangen, wegens eenen aanslag, ten gevalle van een Paaps Pretendent, buiten 's Lands tegens de Groot-Brittannische Natie vervaardigt, en binnen 's Lands door verradelijke practyken gestyft en aangemoedigt; misgaders om zyne Majesteit te verzeeken, dat het Huis hem tegens alle desselfs Vyanden wilde bystaan en beschermen; met verzoek, dat 'er aansonds ordre mogt gegeven werden, tot het uitrusten van zodanigen getal Oorlog Schepen, bekwaam de kusten van Groot-Brittannien te beveiligen, en ook om Commissie te verleenen, tot het vermeerderen van zyne Troepen te Lande: wyders verzeekerende, dat het Huis, zonder tyd verlies, hem kragtadelyk in vermogen zou stellen, om alzulken getal van Troupen, zo ter Zee als te Lande, op de been te brengen, en die te onderhouden, als tot bescherminge van zyn geveiligde Perzoon, en tot veiligheid der Groot-Brittannische Monarchie, nodig bevonden mogt werden. Deze rezolutie besloot het Lagerhuis eenparig en Corps aan den Koning te prezenteeren; gelyk dan ook geschiede, en waar op zyn Majesteit beliefde te antwoorden.

Messieurs.

IK bedank ulieden hartelyk voor dit Adres. De yver en wakkerheit, welke gylieden op dit voorval betoont, zal, gelyk ik in God vertrouw, my in vermogen stellen om de kwade aanslagen myner vyanden te verydelen. Ik zal aansonds ordre geven tot zulk een vermeerderinge van onze krygsmagt ter Zee en te Lande, als ik t' uwer zekerheit zal nodig oordeelen, en ik zal ordineren dat 'er begrootingen van de kosten daar van, aan ulieden voorgelegt worden.

1715.
Augustus

Dien zelve dag hadden de Lords het volgende Adres opgesteld, en aan den Koning geprezenteert.

Allergenadigste Souverein.

WY, uwe Majesteits zeer pligtschuldige en getrouwe Onderdanen. de geestelyke en waereldlyke Lords in 't Parlement vergadert, verzoeken verlof om de zeer ootmoedige dankzegginge van dit Huis af te leggen, voor uwe Majesteits genadigste verzekeringen, dat de behoudenis van onze voortreffelyke Ryksgeestekennis, en de veiligheid onzer Heilige Religie, geweest is, en altoos zyn zal uwe voornaamste zorg: en voor de bekendmakinge aan uw Parlement wegens de berigten van buiten, van eenen voorgenomen aanval op deeze Ryken, zynde begunstigt en aangemoedigt door opstanden binne lands, en gekoestert, en gaande gemaakt door de medestanders en onderschragers van des Pretendents belang. En wy verzekeren uwe Majesteit op 't allerootmoedigste, dat dit Huis uwe Majesteit zal byspringen en bystaan, ten perykele van onze levens en goederen, in 't ondersteunen en verdedigen van uwen geheiligden Perzoon, en uw ontwyselbaar regt en tytel tot de Kroon, in weerwil van alle uwe openbaare en heimelyke vyanden.

Waar op zyn Majesteit zeer vriendelyk beliefde te antwoorden.

Mylords.

IK bedank ulieden voor de yverige toegenegenheit, welke gy lieden jegens my betoont, en voor de verzekeringen die gy my in dit Adres geeft: en gy moogt 'er u op verlaten, dat ik stiptelyk zal nakomen alle die, welke ik op deeze, of eenige voorgaande gelegenheit, aan myn volk gegeven heb.

Ook gingen dezen dag den Lord Major en het Hof der Aldermanden van Londen den Koning verzekeren, datze hunne levens en middelen voor zyn dienst bereidwillig waren te geven, met aanbiedinge daar nevens van een millioen Ponden Sterlings. De propositien, door de Bank van 't Ryk voor de publyke dienst ingelevert, hadmen aangenomen en goet gekeurt; mits bezorgende een jaarlyks Fonds van 120000 Ponden Sterlings, geduurende des Konings Leven, voor deszelfs Huishoudinge; en een Fonds van 546000 Ponden, tot het ligten van 910000 Ponden, als een gedeelte der ingewilligde onderstand Penningen voor de publyke diensten, in zodanige termynen, als in de voormelde Propozitien waren geciteert &c. Vervolgens wiert voor de

de eerste maal gelezen de Bil, tot meerder verzeeking van de Perzoon des Konings en zyne Regeering, mitsgaders wegens de Successie van de *Groot-Brittannische Kroon*, op de Protestantische Erfgenamen van wylen de *Hanoverse Princesse SOPHIA*, tot uitbluffing van alle hope des gewaanden Prins van Wallis, en van zyne zo openbare als heimelyke aanhangers.

1714.
Augustus

De Koning den 31. July uit het Hoogerhuis te rug komende, zo wierd ten eersten een grooten Raad gehouden, en daar in ontboden den Lord Major, nevens de Officieren van den Krygsraad der Stad *Londen*; makende den Prezident dezer Vergadering aan dezelve bekend, de gewisse tyding die men had, dat den Pretendent dreigde, om binnen veertien dagen in het Ryk te vallen; weshalven zijne Majesteit haar verzogt, om voor de rust en veiligheir der Stad *Londen* te waken, door het brengen in de wapenen van de Burgery, en het desarmeen van alle Roomsgezinde, of kwalyk geintentioneerde Perzonen. Hier op verzekerde den Lord Major nogmaals, om den Koning met goed en bloed by te staan, hem aanbiedende, uit name der gantsche Burgery, van een Millioen Ponden Sterlings binnen den tyd van 24. uren tot deszelfs dienst, des nodig, op te schieten; begevende zijn Lordschap, met zijne Officieren, zig vervolgens naar *Guildhal*, daar zy den gantschen nacht bleven overzitten, zendende hunne onder-Officieren naar alle Herbergen, en in de Huizen der Roomsgezinde, of alle zodanige, die de eeden niet gedaan hadden, om hunne Stallen te doorzoeken; welke Perzonen men ontwapende, en ruim 900 Paarden van haar mede nam. Dit geschiede ook in *Westminster*, en in alle de Voorsteden; dagvaardende de Eigenaars, om in Perzoon voor de Magistraat te verschynen.

Den Ridder George Bing, benoemt om een Esquader Oorlogschepen, tot bewaring der kusten, te commandeeren, vertrok den 2. Augusty naar *Duins*, alwaar reeds negen gereed lagen; zijnde de nodige Commissien afgezonden, tot het toetakelen aantonds van nog twaalf andere, mitsgaders tot het pressen der nodige Bootsgezellen van de Koopvaardy Schepen; invoegen men meende binnen agt dagen 21. Oorlogs kielen zeilvaardig te hebben. Ook deedmen 7000 man, te voet en te paard, op de been brengen, en zoude, indien het de nood vereischte, in alles 18. nieuwe Regimenten Infantery, en 12. Regimenten, zoo Ruiters als Dragonders, geworven werden. Behal-

vert

1715. ven dit, paffeerde het Lagerhuis een Bil, magtigende den Koning om
Augustus zodanige Perzonen in hegtenis te doen nemen, die tegens de Regeering mogten confpireeren; voegende daar in een Clauzul, dat de Acte van *Habeas Corpus* voor den tyd van agt maanden geen plaats verdien-
 de.

(a) zie
 pag. 103.

De zaken, voor de kwalyk meenende, aldus verkeerende, en dat-
 men gemagtigt was, om in hegtenis te nemen alle Perzonen, zonder
 onderscheit, die de tegenwoordige Regeering en gemeene rust, 't zy
 door oproerigheden of andere snoode practyken, tragte te stooren, zo
 vond den Hertog van Ormont, van naby beschouwende het gebeur-
 tie omtrent de Grave van Oxfort, raadzaam liever op te kramen en
 schandelyk te vlugten, als langer af te wagten, dat men hem mede
 naar den *Tour* gevangen bragt; dus had hy zig al zedert den 31. July
 geabzenteert; en, gelyk (a) voorwaards is gezegt, naar *Vrankryk* begeven.
 Op verscheide wyze verbreide men de omstandigheden zyn-
 er vlugt; dog het waarfchynelykste behelste, dat hy, hebbende den 31. met
 eenige Heeren gefpijst, en tegens den avond, in zyne Thui-
 nen by *Richemont* wandelende, zig naar zijn kamer begaf, doende aan de gene,
 die na hem mogten vragen, zeggen, dat hy wat onpaffelijk gewor-
 den was, en dierhalven eenige geneesmiddelen gebruiken wilde; dat
 hy dien zelven nagt, verzelt van desselfs Hofmeester, een Roomsge-
 zinde *Fransman*, *Monf. Renaud* genaamt, mitsgaders van een zijner
Lakeijen, in een Schuitje de Rivier, tot beneden *Gravezend*, afzake-
 te, alwaar een Schip zeilree naar hem wagte, met 't welke hy naar
Vrankryk overftak. Hier tegens meende weer andere, dat hy, zyn-
 de dien dag ter Jagt gereden, zig van het gezelschap gefcheiden, en
 de wijk in een bosch genomen had, vindende aan 't cinde van 't zelve
 bosch een Post-Chaise gereed staan, die hem naar *Harwig* bragt, en
 dat hy aldus met een Schip, verzeld van de bovengemelde twee Per-
 zonen, naar *Vrankryk* zoude gezeilt zijn. Dit zy zo het wil; immers
 veele, die het gedrag van dezen Hertog tot nog toe hadden getragt
 te verſchoonen, onder voorgeven van zijne gehoorzaamheit in het op-
 volgen van de Ordres der Koninginne, betoonde zig nu, door de bo-
 venftaande manier van vlugten, van heel tegenftrydige gedagten, en
 men twijffelde ook geenzints, of de genegtheit van 't gemeene Volk,
 tot hem, zoude hier door mede merkelyk verminderen.

Op het voorbeeld van de twee Huizen des *Parlements*, had de gee-
 telykheit

stelijkheid van de Provincie *Canterbury*, in een Synode vergadert, den 2. Augustus aan den Koning geprezenteert dit volgende zeer paderkelyk Adres.

1774.
Augustus

WY, u Majesteits zeer dienstplichtige en getrouwe Onderdanen, de Aards-Bisschoppen, Bisschoppen en Geestelykheit van de Provincie van *Canterbury*, in een Synode vergadert, agten ons zelven pligts- en dankbaarheids-halve aan u Majesteit verbonden, om onze onderdanigste erkentenis te betuigen voor die genadige Boodschap, welke het ubelieft heeft aan het Huis der Gemeentens te zenden, waar by gy recommandeert een onderhoud te bezorgen voor de Predikanten die den dienst zullen waarnemen van de 50. nieuwe Kerken, die begonnen zyn gebouwt te worden in en ontrent de Steeden van *Londen* en *Westminster*, onder de godvrugtige aanmoediging van u Majesteits zeer voortreflyke Voorzaat van altoos gezegender gedagtenis.

Eene Boodschap, zo godvrugtelyk beoogt en zo wel ontfangen, kan niet anders, zo wy vertrouwen, als de gewenste uitwerkzelen hebben tot eer van de Kerk van *Engeland*, en tot bevordering van onze H. Religie.

Na alle de verklaringen, die 't, u Majesteit behaagt heeft te doen ten voordeele van onze vastgestelde Kerk, en na de dadelyke blyken die gy gegeven hebt van uwe zorg voor deszelfs belangen, hopen wy, dat 'er niemant zo onregtvaardig gevonden zal worden, om uwe genegenheit tot dezelve in twyfel te trekken. En wy verzekeren u Majesteit zeer onderdaniglyk, dat wy alle gelegentheden zullen waarnemen, om aan de geene, die aan onze zorg bevolen zyn, in te prenten, 't zelfde dankbaar gevoelen 't welk wy van u Majesteits goetheit hebben; dat wy wel byzonderlyker in deeze tyd, nu de rust van uwe Ryken door optand van binnen gestoord, en de Natie met eenen inval van buiten gedreigt word, hen in gedagten zullen brengen die strange verplichtingen van conscientie, die haar verbinden om uwe Majesteits Regeering te verdedigen en te ondersteunen; en dat wy hen ernstelyk zullen vermanen om voorbeeldelyk, door een behoorlyk gedrag, die grondregelen van gehoorzaamheit en getrouwheit te tonen, welke de Kerk van *Engeland* het altoos van haren pligt geagt heeft te belyden.

Dat de Godlyke voorzienigheit alle booze aanslagen, die tegens ons heilig Geloof en tegens u Majesteit, den Beschermmer van 't zelve, gesmeect zullen worden, verydèle; en dat God, die u Majesteit in 't hert gegeven heeft zulke grote dingen voor ons te doen, de herten van alle uwe Onderdanen vereenige, om zynen Naam te loven voor de meenigvuldige zegeningen, die wy onder u Majesteits zeer voorspoedige Regeering genieten, en om alle cerbiedigheit en gehoorzaamheit te bewyzen, die men aan zo een goeden en genadigen Souverein schuldig is.

Op dit Adres der geestelijkheid geliefde zijne Majesteit te antwoorden aldus.

1715.
Augustus*Mylords en de overige van de Geestelykheit,*

IK neem dit dienstpligtig Adres zeer vrendelyk aan, en bedank u lieden voor de zorg, die gy verklaard voor de vrede van myne Regeering. Ik verlaat my op de getrouwheit van de Kerk van *Engeland*; en gy lieden kunt verzeekerd zyn, van myne gestadige bescherming en aanmoediging.

Den zelven 2. Augustus zagmen de Militie van *Londen* en *Westmunster* onder de wapenen komen, passierende die van de laatstgemelde stad in ryen voor den Grave van *Clare*, en leiden de Eeden af; dog een karel, die dit weigerde te doen, wierd aanstonds gevangen gezet. De Hertogen van *Marlbourg* en van *Argyle*, mitsgaders de Generaals *Stanhope* en *Cadogan*, regelcerden ook dezen dag de Lijst der Hoofd-Officieren voor 21. nieuwe Regimenten, te weten dertien Dragonders, en agt Infantery. Den 3. zagmen, door den Generaal *Cadogan*, een Campement in *Hydepark* afsteeken, waar binnen zig terstond postcerden de *Engelsche* Guardes, en 's anderendaags de Guardes du Corps en de Granadiers te paard. Die van den Krijgsraad der Stad *Londen* hadden den Ridder *Robert Child*, zijnde Kolonel van een Regiment Stads Militie, afgezet, als hebbende hy geweigert te Casceeren eenige verdagte Officieren; zo mede bleven de Vrede-Regters van *Londen* en *Westmunster* voortvaren, met het naukeutig onderzoeken na de wapenen en paarden der Roomsgezinde, waar van zy reeds een goede kwantiteit gevonden en weggehaalt hadden, uitzendende Bodens van Staat, om zig van diverse verdagte Perzoonen te verzeekeren. Sommige Roomsgezinde, tragtende diergelyke moeylijkheden te ontgaan, verkregen op hun verzoek de nodige Paspoorten, om uit het Ryk te mogen vertrekken. Een Proclamatie van wegens den Koning in 't ligt gekomen, strekte tot demping van oproeren. Ziet hier dezelve.

G E O R G E . R.

NAdemaal onlangs eenige van de geringste van ons volk, in verscheide gewesten van dit Ryk, zyn verleid en opgehitst tot oproeren en oploopen tot storinge der gemeene ruste, en dat zulks nu voortgezet werd tot een openbare rebellie, en het voeren van Oorlog tegen ons en ons Koninklyk gezag, door de gemelde rebellen, zo dat zy niet alleen verklaard hebben, dat het oogmerk waarom zy in 't geweer komen tot een algemeen voornemen is en dit tegen de Wet; maar dat zy met eene gewapende magt zyn voortgeva-

ren,

1715
Augustus

ren, in veele afgelegene Plaatzten, om afte breeken, te verbranden, en te vernielen, huizen en gebouwen van onze goede en vreedzame Onderdanen; en zig voor den Pretendent verklaard, en dadelyker wyze met kracht van wapenen wederstaan en beftreden hebben, zodanigen, die door een wettelyk gezag hen poogden te verdryven; en dat'er ganfch geen twyffel is, of deze verraderlyke bedryven zyn voortgezet en aangemoedigd door Pausgezinden, wegeeraars van den vereifchten eed, en andere Perzonen, die onze Regeeringe qualyk genegen, en in verwagtinge zyn van onderfteund te zullen werden van buitenlands: So is 't, dat wy, tot dempinge en een spoedige eindiging der gemelde rebellie, goedgevonden hebben, met en volgens het advys van onzen Geheimen Raad, deze onze Koninglyke Proclamatie uit te geven; hier nevens verklarende, dat alle onze zo wel Burgerlyke als Krygs amptenaren, uit kragte van hunne verfehide ampten, en bevelhebbingen, gehouden zullen zyn hunne uiterfte pogingen, door kracht van wapenen, zo het nodig is, aan te wenden, om alle zulke verraderlyke rebellien te dempen.

En dat insgelyks alle de Onderdanen van dit Ryk, volgens de wet, gehouden zyn behulpzaam te wezen, en byftand te bewyzen in het dempen van zulke rebellien; of dat zy tegen zulke Rebellen zullen mogen zig ter weer stellen, buiten 't byzyn van zodanigen Amptenaar, zo men de tegenwoordigheid van zodanig eenen niet hebben kan; of zo zulk een Officier het uitvoeren van zynen pligt weigert, of verzuimt. En dat alle onze pligtschuldige en getrouwe Onderdanen, zonder eenige uitdrukkelyke laft of gezag, hunne huizen, perzonen, of bezittingen zullen mogen befchermen, zoo zy door zulke rebellen of oproerige Perzonen aangegrepen of besprongen werden. En by aldien het mogte gebeuren dat iemand van de gemelde rebellen kwame gedood te worden, 't zy door de burgerlyke of Krygs-Officieren, of door onze Troupen, of onze andere getrouwe Onderdaanen, in bedryf zynde, als gezegt is, tot voorftand van de Wetten, van ons Koninglyk gezag, en van de bewaringe der gemeene ruste, zo zal zulk doodfnaan geoorloofd, en die het doen, door de wet vry en fchadeloos gehouden zyn. Hierom is't dat wy alle onze, zo wel Burgerlyke als Krygs-amptenaren, en alle onze andere gehoorzame en getrouwe Onderdaanen, ftriktelyk belaften en beveelen, dat waar zy ook de gemelde rebellen en verraders, zig in 't geweer (als gezegt is) en in openbaare rebellie tegen ons vertoonende, aantreffen, zy, zonder vertoeven, tragten met hunne uiterfte magt hen te dempen, en met dié strengheit te handelen, waar mede rebellen en verraders, die in dadelyken oorlog en rebellie tegen de Kroon bevonden werden, mogen werden bejegend.

Gegeven in ons Hof te St. James den 25. July 1715. Onderftyl, in 't eerste Jaar onzer Regeeringe.

God bewaare den Koning.

1715.
 Augustus

De Acte van het Parlement, dezen aangaande, luide in substantie aldus.

DAt, indien twaalf of meer Perzonen, na den laaften July Oude Styl, zamen komen om de rust te storen, dezelve door een Vreede-Regter, Sherif of ander Officier, in 's Konings naam gewaarschouwt zullen worden, om van een te gaan: dat, indien deeze Muite makers egter een uur na die waarschouwing verzamelt blyven, men die by de kop zal vatten, voor een Vreede-Regter brengen, en met de dood straffen, zonder het voorregt van de Geestelykheit te genieten: dat, indien ymant of eenige van die Muite makers gedood of gekwetst worden, wanneer zy zig tegens de Officieren van het Geregt verweeren, de Daders deswegen niet aanspreekelyk zullen zyn: dat de geene die met geweld omverhalen of beginnen te slegten eenige Kerk, Kapel, of ander Gebouw, waar in de Protestantze Godsdienst geoeffent word, insgelyks met de dood zullen worden gestraft; als mede die de Proclamatie hier tegens met geweld beletten, of de Afkondigers van dezelve beleedigen; en eindelyk, dat, indien eenige Kerk in het geheel of voor een gedeelte door de Muite makers omvergehaalt word, de Inwoonders van de Plaats, daar zulks geschied, gehouden zullen zyn de schade aan de Eigenaars te vergoeden &c.

Den 3. verscheen den Koning in 't Hoogerhuis, en 't Lagerhuis daar doen komen hebbende, zo bekrachtigde hy met het Koninglyk Conzert de Acte, gevende volkomen magt aan zyn Majesteit, om alle Perzoonen, verdagt wegens Conspiratie tegens hem en zyne Regeering, in hegtenisse te nemen, en gevangen te houden; zullende die Acte kragtig wezen van den 4. Augustus tot den 4. February daar aan. Dezen dag wierd aan 't Lagerhuis geboodschapt, dat de Pairs gepasseert hadden de Bil, mits eenige gemaakte veranderingen, tot het op de been brengen van Militie, verzoekende des wegens de Concurrentie van 't Huis der Gemeente. In een generale Committeé viel het besluit, om in de Bil, tot meerder beveiling van 's Konings Perzoon en zyne Regeering, te voegen deze Clauzul; dat men Zyne Majesteit volmagtigde, om aan alle Officieren, Soldaten en Matrozen, te doen voorhouden de Eeden van getrouwheit voor hem, en affweering van den Pretendent. Wyders wierd goed gevonden, dat den Secretaris van Staat Stanhope, nevens den Lord Powlet, en den Ridder Dalruple, zouden ontwerpen een Bil, tot het aanmoedigen van alle de aan Koning GEORGE getrouw blyvende Superieuren, Vassalen, Eygenaars en Huurders van Landeryen in Schotland, welke de Rebellen be-

1715,
Augustus.

beteugelen , mitsgaders bedrieglyke Overdragten en Hypotheeken, dienende om Confiscatien van goederen te verydelen, voorkomen zoude.

Den 5. befloot het Lagerhuis, om aan den Koning toe te staan 265754. Ponden Sterling, tot het betalen van 3000. nieuw geworvene Dragonders, en 4000. Voetknechten, daar onder begrepen het Werfgelt, en de onkosten door de Officieren ten dien einde verspilt; Item 5458. Ponden, voor de Werving als boven, van vier Compagnien, om daar mede het Regiment Guardes te voet van Colstream, tot twee Battailions, voor een Jaar Compleet te maken. Voorts, om in bovengemelde Bil, tot meerder veiligheid van 's Konings Perzoon en Regeering, te laten vloeyen, dat den genen, die den Pretendent, komende in zyn Majesteits Domeinen aan te Landen, mogten gevangen krygen en overleveren, 't zy levend of dood, boven de Præmie van 100000. Ponden Sterlings, nog 5000. Ponden aanstonds zoude genieten; ja ingevalle zodanigen Perzoon, of Perzonen, in de Actie kwame te sneuvelen, dan zoude echter zyne of hare erfgenamen de bovengemelde Præmie ontfangen. Nog befloot men, om den Eed, welke de Geestelyken verplicht zyn te doen, met dit byvoegzel te vergrooten; zweetende, *dat zyn Majesteit, zo wel Koning de Jure als de Facto, dat is, zo wel Regeerent als regmatig Monarch, en dat dit alleenlyk eene wettige en geoorlofden Eed was.* Alvorens dit doorging vielen zeer hevige Debatten voor; want dit most veele dezer Geestelyken op haar zeer raken, ten ware zy zig wisten te behelpen, met een Jezuitische mentale rezervatie.

Den 6. wierd de bovengemelde Bil in 't net gestelt. Den Secretaris van Staat Stanhope maakte vervolgens aan 't Lagerhuis bekend, dat het Hof geene brieven van haren Minister, den Grave van Stairs, uit Frankryk met de laatste Post ontfangen had, gevende dit nadenken, dat zyne brieven mogelyk onderschept waren, als zynde hy veel te naarstig, om in dezen misselyken toestand van zaken een Postdag te laten verby gaan, zonder te schryven, en weswegens den Heer Walpole, in zyne aanspraak aan 't Lagerhuis, ook gewag had gemaakt; dus rezolveerde men, om aan alle de Krygs-Officieren, thans maar halve Gagie trekkende, voortaan het geheele tractement te geven, mits dat zy zig mosten gereed houden, om over al, daar het de nood vereischte, te dienen. Dit besluit maakte men den 7. door een Adres,

1715. aan den Koning bekend; die daar op antwoorde; dat hy zulks aanmerkte als een versche blyk van gehoorzaamheit en genegenheit van 's Huis der Gemeente, missgaders van baren yver tot beveiliging en behoudenis zynner Onderdanen en Regeering. Dezen dag wierd voor de eerste en tweede maal gelezen de Bil, om de Militie, of 't gewapent Landvolk, tot den dienst bekwaam te maken; gelyk ook geschiede met de Bil, om de geregleerde Troupen op een beter voet te brengen; doende ondertusschen twaalf stukken Kanon, en verscheide wagens met Amminitie, uit den *Tour* naar het Kampement in *Hidepark* brengen.

Den 8. Lasmen ten derdemaal de Bil, tot meerder verzeekering van 's Konings Perzoon en Regeeting, nevens de Successie der Protestantse Nazaten tot de Kroon van *Groot-Brittanniën*; en ook tot het uitsbluffen der hope van den gewaanden Prins van Wallis, en alle zyne openbare en heimelyke medestanders of ahangelingen; werdende dezelve Bil goed gekeurt, en door den Heer Carter na 't Hoogerhuis gebragt.

Den 9. wierd mede voor de derdemaal gelezen en gepasseert de Bil, om de geregleerde Troupen op een beter voet te brengen; desgelyks gerezolveert, om de Militie van dezelve nuttigheit te doen maken, als de geregleerde Troupen. Wyders wierd gelezen de Bil, tot het ligten van 91000 Ponden Sterlings, door het verkopen van Renten, genaamt *Annuitios* tegen zes ten hondert. Men ordonneerde een Bil te ontwerpen, om de arme gevlugte *Palatinsche*, van dewelke nog 203. Huisgezinnen zig in *Ierland* bevonden, te Naturalizeeren. Dezen dag lazzen de Pairs ook voor de eerste en tweede maal de Bil, tot meerder verzeekering van 's Konings Perzoon en zyn Regeering; onderwylen zagmen den Lord Major, en de verdere Officiëren over den Krygsraad der Stad *Londen*, naar het Hof ryden; overhandigende aan den Koning dit volgende aanmerkelyk Adres.

Allergenadigste Souvereyn.

Uwe Majesteit word zo qualyk gehandeld van de geenen die uwer onwaardig zyn, dat wy, uwe Majesteits zeer getrouwe en opregte Onderdanen, niet anders kunnen dan het te dezer tyd onzen pligt agten, onzen yver en toegenegentheit voor uwe geheiligde Perzoon en Regeeringe duidelyk te toonen, en uwe Majesteit verzekeringen te geven, dat wy u zullen bystaan, en uwe handen tegen uwe Vyanden versterken.

Wy

Wy zyn niet verwonderd te hooren dat de Pretendent eenen aanslag smeed om op uwe Majesteits Heerschappyyen aan te vallen : men kon gemakkelyk voorspellen , dat de godlooze koop , onlangs door de Verraders gemaakt , aangelegd was om den weg voor hem te baanen , en hem met nieuwe hoope en aanmoediging aan te blazen ; en 't was natuurlyk te verwagten , dat deze , die ons gekoft hadden , de eerste gelegenheit aangrypen zouden , om dezen bedrieger over te zenden , op dat hy t'hunnen gebruike bezit van ons neemen , en ons door Paapsche hoofdregels , en eigen goeddunkelyke grondregelen regeeren mogte.

Gelyk het Mom-aangezigt van 't oproerig Rot eindelyk afgeligt is , zo zien wy nu dat geene , 't welk te voore te grof was om te geloven : wy zien Geenwederlandbiedende Muters , Lydende gehoorzaamheits Oproerigen , afzweering gedaan hebbende Jacobiten , en Fransgezinde Engelschen ; gedrogten welke geene Eeuw nogte Land , voor dezen tyd uitgelevert heeft.

Maar wy zyn door alle deze dingen niet mismoedigd : wy geloven vastelyk , dat zy , die met plegtige Eeden als beuzelingen konde speelen , en jegens God en menschen veinszen , nooit zullen kunnen voorspoedig wezen. Wy verlaten ons onder de Godlyke Voorzienigheit op de regtvaardigheit onzer zake , eh op de wysheit en deugd van uwe Majesteit en uwen Raad. En gelyk de godloze aanslagen om de beste Kerk , en de beste Ryksgesteltenis van de Waereld ten bederve te brengen , door het invoeren van 't Pausdom en slaverny , nu opengelegd zyn , zo twyfelen wy niet of de Stigters daar af zullen van hunne bedroogene aanhangers verlaten , en vryelyk aan 't Geregt van eene verongelykte landaard overgegeven werden.

Het verschaft stoffe tot schaamte zo wel als droefheit , te zien dat een Vorst , die vreedzame heerschappyyen en getrouwe Onderdanen heeft , op dat hy ons gelukkig en bloeyend maken zoude , zo kwalyk vergolden word door eenen ondankbaren oproerigen anhang ; maar wy verzekeren uwe Majesteit , dat de bedagtzame en eerlyke Liederen onder uwe Onderdanen , die verre den grootsten hoop uitmaken , wel weten , hoe zy den zegen , van eenen goeden Koning te hebben , waardeeren moeten. En wy , voor zo veel ons aangaat , beloven naar ons uiterste vermogen uwe Majesteits Kroon en waardigheit , en het nazaatschap uwer Koninglyke Lijn te onderschragen , met ons goed en bloed ; met dat goed en bloed , het welk uwe Majesteit zeer ter regter tyd kwam redden , toen het in 't hoogste gevaar was.

Op dit Adres , van den Lord Major en de verdere Officieren over den Krygsraad der Stad *Londen* , aan den Koning , geliefde zyn Majesteit zeer kort , te antwoorden aldus.

DE regt tydige yver , dien gy lieden in dit onderdanig Adres te kennen geeft , is my zeer aangenaam ; en gy moogt u verlaten op myne bestendige pogingen.

1719.
Augustus

1715 gen, om voor ulieden, en myn gantsche volk, het genot van hunne Godsdienst, *Augustus* vryheit, en eigendom te verzekeren.

Nog verscheide andere Adressen, aan den Koning geprezenteert, schoeiende meest altemaal op dezelve Leest, zal men, om hare byzondere uitdrukkingen, hier mede plaats geven.

*Adres van het Graaffschap Middelfex, en van de Stad
Weltmunster.*

Zeer genadige Souverain.

WY een regtvaardig gevoelen en afschrik hebbende, van de laatste oproeren en muiteryen, verwekt en aangekweekt in verscheide Plaatzten van dit Koningryk, door de Vyanden van uw Majesteits Perzoon en Regeering, aangevoerd door de hoop van eenen inval van buiten, ten voordeele van een Paaps Pretendent; nemen deze gelegenheid met yver en eendragtigheid waar, om u Majesteit te verzekeren van onze standvallige en onwrikbare genegenheit voor u, en voor uwe Koninglyke Familie (die God lang beware) en van het besluit, 't welk wy hebben genomen, om den ontwiltbaren Titul, die Gy tot de Kroon van deze Ryken hebt, te handhaven, als de eenigste veiligheid van onze Heilige Religie, en van onze gelukkige Constitutie in Kerk en in Staat, tegens alle aanslagen van 't Pausdom, en eige goeddunkelyke Magt; niet twyfelende of dezelve zullen onder Gods zeegeen verdyeld worden, door de voorzigtigheid en standvalligheid der Ministers die u Majesteit zo wyselyk verkoren heeft, en welkers yver en neerstigheid, in dezen haghelyken toestand, nooit genoeg geprezen kan worden. Wy kunnen ons niet onthouden het genoeg en uit te drukken, 't welk wy gevoelen door 't gezigt, dat u Majesteit een Parlement heeft, 't welk nergens anders op toelegt, als om de waardigheid van de Kroon, de veiligheid van u Majesteits Perzoon, en van zyne Regeering, en de bewaring van hare eige Regten en Vrydommen, die zy, en alle uwe ware Onderdanen altyd onaffneidelyk moeten achten, te handhaven.

Het is met de grootste verontwaardiging, dat wy eenige van u Majesteits Onderdanen zien vlugten, om de bescherming van uithemle Magten te gaan beedelen, ten einde zy zouden mogen ontgaan de straffe, die zy door hare verledene misdaden verdiend hebben, en ten einde zy gelegenheit zouden krygen, om door eene openbare Rebelle uit te voeren, dat gene, waar aan zy door geheime verraderyen al lang gearbeid hebben.

Wy bidden u Majesteit om verlof, dat wy, tot een sterkeblyk van onze getrouwheit in deze gelegenheit, u Majesteit verzekeren, dat de beveelen, die wy van u, en van uwen Raad ontfangen hebben, ten opzigt van de Papijten, die de affweering niet gedaan hebben, en andere quaad-geziinde menschen, kragtadelyk

dadelyk ter Executie zullen worden gesteld , door ons , die met u Majesteits Commissien vereerd zyn ; en dat wy al het genein ons vermogen is , aanwenden zullen , om de gemeene rust te handhaven , en om dien geest van Rebel-^{1715.}
lie , die wy als de laatste poging der Vyanden van onze Constitutie aanmerken , Augustus
te dempen.

Adres van de Aldermans en Gemeentens der Stad Londen.

Allergenadigste Souverain.

WY de Lord-Major , Alderman en Gemeens-luiden in den Gemeenen Raad vergaderd , naderen met alle onderdanigheid u Koninglyk Perzoon , ver- lof verzoekende , om onze uiterste gevoeligheit te toonen over het gevaar , t welk u Majesteit , en uwe Koningryken nu schynd te dreigen , met een aanval op dezelve , door den Pretendent , gelyk het u Majesteit genadelyk beliefd heeft , daar van aan u Volk kennis te geven , van den Throon ; welke voor- genome aanval , wy dugten dat maar al te veel aangemoedigd is door Papi- sten , die de Eeden weigeren , en door Luiden van Republyke en weerspan- nige Hoofd-regelen , die altoos duidelyke Vyanden geweest zyn van onze zeer uitmuntende Constitutie , beide in Kerk en in Staat.

Het is met groot genoege , dat wy in agt genomen hebben , u Majesteits herhaalde verzoekeringen (op dewelke wy ons volkomentlyk versaten) tot be- scherming en handhaving van de Kerk van *Engeland* , gelyk die volgens de Wet vastgesteld is , (zo zeer begunstigt en aangemoedigt van wyle hare Majesteit Koninginne ANNA , roemrugtiger en onsterfiker gedagtenis , waar door zy haar zelve by hare Onderdanen zo bemind gemaakt heeft) welke Kerk , ge- lyk die de grootste zuiverheit in haren Godsdienst behoud , ook zulke Leer- stukken onderwyft , en zulke Grond-regelen belyd , die meest overeenkomen met de veiligheid van u Majesteit , de vrede van alle Regeeringen , en de be- houdenis van onze gelukkige Constitutie.

Wy derhalven , onderwezen zynde in de Leere van deze onze H. Kerk , verzekeren uwe Majesteit onderdaniglyk , dat wy de grootste afschrik en ver- foeying hebben , van alle oproerige Muitemakers , en hunne openbare en ge- heime Aanhangers , die in 't minit de hoop van den Pretendent aanmoedigen ; en dat wy onze pogingen verder zullen aanwenden , om dezelve te dempen en te verydelen . Voort verzekeren Wy U Majesteit van onze gelladige aankle- ving aan uwe Koninglyke Perzoon en Regeeringe , tegens den Pretendent , en alle andere uwe Majesteits vyanden , zo binnen als buiten's Lands.

Zyne Majesteit antwoorde.

IK dank u lieden voor de regttydige verzekeringen , die gy lieden my in dezen toestand geeft , van uwe gelladige aankleving aan myn Perzoon en Regeering.

1714. Ik ben vast gerezolveert, om de Kerk van *Engeland*, zo als die door de Wet *Augustus* vastgesteld is, te beschermen en aan te moedigen; en om alles te doen dat het welzyn van myn volk bevorderen kan.

Adres van de Geestelykheit der Steden Londen en West-münster.

Zeer genadige Souverain.

WY, U Majesteits zeer dienstpligtige en getrouwe Onderdanen, de Bisschop en Geestelykheit van de Steeden van *Londen* en *Westmünster*, bidden ootmoedelyk verlof, om de verzekeringen te vernieuwen, die wy onlangs gegeven hebben, van de ware en oprechte getrouwheit, die wy, volgens de Grondregulen en Leerstukken der Kerk van *Engeland*, pligtshalven schuldig zyn aan uwe Majesteit; en om onze hertelykste Dankzeggingen te doen, voor uwe genadige en dadelyke zorg, voor die belangen van onze H. Religie, waar in wylen hare Majesteit Koninginne ANNA, van altoos gezegender gedagtenis, zo ver gegaan is, en welke belangen wy ootmoedelyk ondernamen u Majesteit voor te houden en te recommanderen, by uwe komste tot de Kroon. Wy agten ons zelveu byzonderlyker verpligt, om zodanige verzekeringen te vernieuwen, in deze tyd, wanneer eenen gevreesden inval van buiten, en aangestookte oproeren van binnen, schynen zamen te spannen, om de vrede en de rust van uwe Regeering te stooren, om uwe Koningryken bloot te stellen voor het gevaar van eenen Inlandschen Oorlog, en u Volk voor een wederzydse doodslaning en uitroeying; en om de beginzelen van uwe Majesteits Regeering te bezoedelen.

Wy overdenken in deze omstandigheden, met de grootste droefheit van onze Ziele, het ogenschynekst gevaar van onze Constitutie, beide in Kerk en Staat; als mede van u Majesteits geheiligd Perzoon, van uwe Koninglyke Familie, van alle uwe goede Onderdanen, en in't byzonder van zo veel Christe Zielen, die men zo veel reden heeft te vrezen, dat verloren zullen gaan, ten zy de hand des Heemels tusschen beide kome, tot uwe en onze bescherming, en u in staat stelle, om, met de getrouwe en wakkere diensten van uwe Onderdanen, de verderflyke uitwerkingen van zoodanige aanslagen voor te komen.

Het is daarom, en het zal altyd zyn ons dagelyks Gebed tot den Almachtigen God, dat hy uwe Majesteits raadslagen in dezen haghelyken toestand be-
stiere: dat hy uwe pogingen voorspoedig make, en dat hy u eene gelukkige en onbloedige uitkomst uit alle deze zwaarigheden verleene. Wy zullen insgelyks met al onze magt arbeiden, om uit de herten van uwe Majesteits Onderdanen, die onze zorg aanbevolen zyn, te roeyen alle de zaden en grondregulen van Oproer, en hen te bevestigen in die pligten van ongevreesde getrouwheit en onderwerping aan uwe Majesteits wettig gezag, en in hertelyke genegenheit voor eene Koninglyke Regeering, welke, in weerwil van alle tegenafprekking
en

en besmetting van andere. geweest zyn , en zo wy betrouwen voortaan we-
zen zullen een uitblinkend gedeelte van het Character van een Lid der ware Kerk
van *Engeland*; en daar beneven hopen wy, dat wy door den Goddelyken by-
stand bekwaam zullen zyn , om haar in te prenten een levendig gevoelen van
hunnen plicht en belang , om u Majesteit en uwe Koninglyke Familie stand-
vastelyk aan te hangen, en om met hert en hand zig te kanten tegens den Pre-
tendent , zyne Aanhangers, en alle de geene die het ook zouden mogen wee-
zen, welke toeleggen om u Majesteits Regeering over ons (welke God lang
continuere) te storen, en ons te beroven van het geluk, van onder dezelve in
Vrede, Godzaligheid en Eerbaarheid te leven.

1714.

Augustus

Den Koning antwoorde.

IK bedank u hertelyk voor de verzeekeringsen die gy my geeft , van uwe ge-
trouwigheit en genegentheit voor myn Perzoon en Regeering ; en voor het
regtydig en billyk misnoegen 't welk gy verklaart tegens de geene, die, door
aankwekking van rebellige Oproeren binnen 's Lands , de grootste moed ge-
ven aan onze Vyanden van buiten. De Kerk van *Engeland* , zo als die door
de Wet vastgesteld is , kan zig verlaten dat zy mynē begunstiging en beschutting
genieten zal.

Adres wegens het Graaffschap Edenburg.

Met believen van uwe Majesteit.

WY u Majesteits zeer dienstplichtige en getrouwe Onderdanen , de Edellui-
den, Baronnen, Vry-Geëerden &c. van 't Graffschap *Edenburg* , kunnen
niet nalaten by deze gelegenheit aan u Majesteit te betuigen het diep gevoe-
len, dat wy van Gods goedheid hebben, door u Majesteit, een Vorst met zo
veele Doorlugtige en Koninglyke hoedanigheden bekleed, op den Throon van
deze Ryken te zetten , onder den welken wy de vrye oeffening van onze H.
Religie, zo als die door de Wet vastgesteld is , en alle de aangename vrugten
van Vryheit en Eigendom genieten.

Dat 'er eenige van u Majesteits Onderdanen in deze Landen gevonden wor-
den, zo ongodsdienstelyk ondankbaar aan den Almagtigen God , en zo hard-
nekkelyk blind voor hun eigen belang, dat zy de minste ongenegentheit of we-
derstand zouden hebben of toonen , jegens de Regeering van zulk een wys
Vorst , die volgens den regtmattigsten en onbetwistbaarsten Titul den Throon
bezit , komt ons zeer verwonderlyk voor ; maar dat de Verspieders van den
Pretendent bequaam zouden zyn , om zodanige miltzuchtige Oproeren , onder
uwe Majesteits Regeering binnen 's Lands , en eenen inval van buiten te ver-
wekken, is een zaak die ons zo zeer ontroerd, dat wy verlosverzoeken, om
uwe Majesteit ecne onderdanige aanbieding te doen , van onze standvastigste
pligt

1715. Augustus pligt en yver, tot handhaving en verdediging van u Majesteits Koninglyk Perzoon, Kroon en Waardigheid; en om u Majesteit te verzekeren, dat, gelyk als de zeeeningen die wy nu genieten, en aan ons zelve onder uwe voorspoedige Kegeering beloven; ons grootste geluk uitmaken; u Majesteit ook vertrouwen kan, dat wy met ons goed en bloed u Majesteit zullen ondersteunen en bystaan, tegens alle openbare en geheime Vyanden.

Nadien uw Majesteits neerstige zorg, met de wyze en eendragtige handelingen van uw Parlement, in deze gelegentheit, ons volkome verzeekering geeft, dat alle aanslagen, tot flooring van de vrede en rust van uw Majesteits Ryken, verydelen en mislukken zullen; zo bidden wy ernstelyk, dat dezelve gunstige hand des Heemels, die de voornemens van uwe Vyanden zo merkwaardelyk verbroken en beschaamd, en u Majesteit op den Throon gebragt heeft, in een toestand, wanneer niet anders, dan de tegenwoordigheit en indruk van zulk een wys en godvrugtig Vorst, onzen ondergang kon verhinderen; u Majesteit zulke maatregels doe neemen, en dezelve met zulke uitkomsten zeegeue, die u roemrugtig doen triumfeceren over alle uwe Vyanden binnen en buiten 's Lands, en deze Koningryken, onder de voorspoedige Regeering van u Majesteit en Koninglyke Erfgenamen, voor altoos gelukkig maken.

Adres van het Graaffschap Kent.

Zeer genadige Souverain.

WY waren de eerste van U Majesteits Onderdanen, die, na uwe gelukkige aankomst in deze uwe Koningryken, de Eer hadden u geheiligd Perzoon te naderen, en wy zullen dien roemrugtigen dag, wanneer gy kwaamd om ons van onze regtmatige vrees en bekommelingen te verligten, nooit verliezen. Uwe vreedzame verheffing tot den Throon van uwe Voorouders, gaf ons hoop van eene duurzame en onafgebrokene rust; maar de Vyanden van uwe Majesteit en van uwe Koningryken, die door de verydelling van hunne boze voornemens, als van den donder geslagen schecnen, zyn onder uwe zachtzinnige Regeering onvermoedelyk wederom levendig geworden, niet zonder hoop op eenen inval van buiten tot hun voordeel. Egter zyn wy, over hunne gewaandheit in 't minst niet verslagen; maar wy verlaten onsten opzigt van onze veiligheid, naaft de Godlyke voorzietigheit, op u Majesteits bekende dapperheit, gedrag en waakzaamheit, welke gevoegd by u braaf en yverig Parlement en welv erkore Ministerschap, door Godes zeegeen niet manqueren zullen, alle hunne maatregels, hoe zeer die ook beraadslaagd zyn, te breeken. Wy zien yder stap, die den Pretendent en zyne Aanhangers doen, om u Majesteit in uw regtmatig bezit van de Keizerlyke Kroon van deze Ryken te ontruffen, aan, als een directe aanslag tegens onze Religie, leven, en al het geen dat ons dierbaar is; En wy verklaren plegtelyk, dat wy eerder zouden verliezen te verdrinken in 't midden van de Zee, en geen Volk meer te zyn, als Onderdanen te worden van dien Bedrieger, of van iemand die na hem zig eenig

1715.
Augustus

nig Regt zoud durven aanmatigen, in weewil van de regtvaardige en wettelyke vaststelling der Kroon in u Majesteits Koninglyke Linie. Terzelve tyd zullen wy niet nalatig zyn in onzen pligt jegens u Majesteit; maar wy zullen met al ons uiterste vermogen alle Vyanden van u geheiligd Perzoon en Regeering tegenstaan. De gene onder ons, die Magistraats Perzoonen zyn, zullen naarstelyk uitvoeren de heilzame Wetten, die in kragt zyn, tegens alle beledigers in woorden of daden, en zy zullen alle de gene, die zig in dezen toestand als onverschillig houden, aanzien voor geheime Vyanden van onze Ryks gesteltenis, en ze als zodanige in acht neemen. Wy zyn volkomentlyk verzeekerd van de gruwzame en gedrogtelyke aanslagen, die tegens ons gesceed zyn door eerloze en gewinzugtige Verraders van hun Vaderland, niet alleenlyk uit vorige omstandigheden die tastbaar genoeg zyn, maar uit later bewyzen, en byzonderlyk hunne spoedige vlugt voor de Justitie van eene verongelykte Natic. Wy zyn ten eenemaal gerust dat onze uitnemende Vaststelling in Kerk en in Staat, altoos veilig zal wezen, terwyl u Majesteit aan 't hoofd van die beide is. Dat God uwe geheiligde Majesteit met alle uwe Koninglyke Erffgenamen voor eeuwig zegene; dat hy uwe Vyanden met schaamte bekleede, en uwe Kroon op u zelve doe bloeijen, is het, hertelyk en opregt gebed van

U Majesteits zeer getrouwe en gehoorzame Onderdanen &c.

Adres van de Nonconformiste Gemeente der Stad Londen en West-munster.

Met believen van uwe Majesteit.

WY, uwe Majesteits zeer getrouwe Onderdanen, agten ons zelve volgens onzen pligt, en uit dankbaarheid gehouden tot eene ootmoedige erkentnisse, van die tydige bescherminge, welke 't uw Majesteit beliest heeft aan die van onze gezindheit te verleenend, tegens de laatste wederspannige oproeren; en van uw genadig antwoord op het Adres van uwe getrouwe Leden der Gemeenre, waar in zy verzoeken, dat 'er een volkome vergoeding gedaan mogte werden, aan de geenen welker lydingen zy zo regtmatig toeschryven aan hunnen ster en vaste aanklevinge aan uwe Majesteit en uwe Regeeringe. Wy kunnen uwe Majesteit verzekeren, dat 'er door geene van onze mede-onderdanen regtmatige oorzaak tot zulk een bejegening gegeven is. Ook konnend de gronden, die ons verpligten van de Kerk van *Engeland* te verscheelen, geen billyke terging zyn van iemand die de minste agting heeft voor het gemene regt der menschen, of voor de regelen der Chriitelyke Godsdiens.

Wy begeeren niets meer dan onze Burgerlyke Voorregten te mogen genieten, met een regtmatig vryheit om onze godsdiensstige gevoelens te belyden, 't welk wy agten een regt te zyn, dat allen menschen toekomt. Wy zyn altoos bereid geweest, om de Kerk van *Engeland* tot bescherminge der Protestant-

1714.
Augustus

ze Religie by te staan, wanneer die waarlyk en daadlyk in gevaar was, ster-
mende met haar en alle Protestantze Kerken, ovcreen in die gronden, waarop
de REFORMATIE begonnen wierd, en welke alleen die verdedigen en
onderschragen konnen. Wanneer'er een aanslag geweest is, om 't Pausdom
en een eigen goetdunkelyke magt in te voeren, zyn de Protestantze Dissenters
doorgaans eerst aangegreepen geweest. Ook weten wy geen andere reeden,
waarom wy nu de moedwil van Pausgezinden, weigeraars van den eed, en
andere kwalyk genegene Perzoonen, geleden hebben, dan dat zy zeker wisten,
dat wy menschen waren, die vast gegront zyn in onzen pligt jegens uwe Ma-
jesteit, en meest bloot lagen voor de aanvallen van 't gemene Volk; waar
tegen uwe Majesteit, en uwe twee Huizen des Parlements, volgens uwe
grootte wysheit en goetheit, ons een tydige, en zo wy hoopen kragtadige,
zekerheit voor het toekomende gegeven hebben.

Terwyl uwe Majesteits Regeering binnenslands verstoort, en met eenen aan-
val van buiten bedreigt werd, konnen wy instaan voor die van onze gezint-
heit, dat'er geene van die zyn, welker gronden en neigingen hen niet zullen
aanleiden om uwe Majesteit, en de Protestantze Religie, naar hun uiterste
vermogen by te staan. Wy agten ons zelve door de sterkste banden van
pligt, dankbaarheid, en belang verbonden, om uwe Majesteits ontwyffelbaar
regt en tytel, op de Imperiale Kroon dezer Ryken, te erkennen en te handhaven;
en ons uiterste afgryzen te verklaren van alle aanslagen binnen en buitens lands,
ter gunste van eenen Pausgezinden Pretendent.

Dat de genadige Voorzienighdit, welke zo merkelyk verscheenen is, om
uwe Majesteit op den Throon dezer Koningryken te brengen, volharde, met
uwe Koninglyke Perzoon en Familie, tegen alle de aanslagen van uwe open-
bare en heimelyke vyanden, te beschutten en te beschermen.

Het antwoord van zyn Majesteit, op dit Adres, was mede zeer kort,
zeggende.

IK ben zeer geraakt over de Onchristelyke en Barbarische bejegening, welke
die van uwe gezintheit in verscheide gewesten van myn Koningryk ontmoet
hebben: en daar zal zorg gedragen werden, dat 'er een volkome vergoeding
aan hen werde gedaan voor hunne lydingen.

Ik bedank u lieden voor dit onderdanig en getrouw Adres, en gy moogt
verzekert wezen van myne bescherminge.

Adres van de Regeering der Stad Aldboroug, in het Graafschap York.

Met believen van uwe Majesteit.

WY, u Majesteits zeer getrouwe en dienstplichtige Onderdanen, de Bailiff,
Burgers en Poorters van uwe oude Burgt *Aldbarroug*, in het Graafschap
York, zyn aangedaan met zulk een regtmatig gevoele van de ware voordeelen,
die

die wy onder uwe wyze en regtvaardige Regeering genieten, dat wy niet kunnen nalaten, de spoedigste verzekeringen te geven, dat wy met de uiterste droefheit en afschrik aanschouwen die verraderlyke en miltzuchtige Oproeren, welke aangezet zyn, ten deele door Papisten, ten deele door Protestanten, die de belangen van het Pausdom toegedaan, en ingenomen zyn, met de verwagting van bystand van buiten.

Deze beroerte, en de vlucht van eenige groote Misdadigers, zyn bewysstukken van hunnen beraamden toelag, om vuur en zwaart in dit Koningryk te brengen, en 't zelve met verwoesting te vervullen. Het geene zy door verradery niet konden uitwerken, besloten zy door geweld te onderneemen, en een onnatuurlyke Burgertyke Kryg moest op een cerlooze Vreede volgen. Het was geene verdiensten genoeg voor haar, by den Vyand, haar Vaderland verraden te hebben; zy moesten hem ook bystaan, om het zelve te veroveren.

Wanneer wy in 't midden van deze Alarmen acht geven op u Majesteits volmaakte Wysheit, de getrouwe besluiten van u Parlement, de naarligheit van u Ministerfchap, en de voorzigtige Maatregels, die tot onze bescherming genomen zyn, vermindert ons gevaar, en onze vrees begint te verdwynen.

Wy verzekeren u Majesteit getrouwelyk, dat wy met blydſchap onze Goederen willen wagen, tot handhaving van uwen regtmatigen Titel, waar doot wy die Goederen niet van een anders goetdunken zullen doen afhangen, en dat wy ons leeven zeer gaarn willen verhezen, in het beschermen van die Vryheit, die het leeven alleen dierbaar maakt:

Dat uwe Majesteits Regeering over ons lang en voorspoedig zy, en dat 'er ooit een van uwe Doerlugtige Erfgenamen ontbreeke, om op den Throon van deze Koningryken te zitten, zal altoos zyn het Gebed van

Uwe Majesteits zeer getrouwe en zeer dienstpligtige Onderdanen

Den 10. nam het Lagerhuis een besluit, om aan te nemen de aanbieding van de Zuidzee Compagnie, tot het opschieten, onder zekere Condition, van 822031 Ponden Sterlings aan 't gemeen, en haar Capitaal daar mede te vergrooten; ook wierd ten tweede maal gelezen de Bil, om 't Fonds van de Bank van Engeland te vermeerderen, met 120000 Ponden Jaarlyks op den Koning, gedurende zyn Leven, vast te stellen, en een Fonds van 54600 Ponden te ligten op 91000 Ponden ten dienste van 't gemeen, door het verkoopen van Rententegens zes ten hondert. Den Heer Walpole gaf dezen dag aan 't Huis over zes nader Arttykelen van beschuldiging, wegens zware Misdaden en Wanbedryven, tegens den gevangen Grave van Oxford, en wierden

1719. den dezelve terstont gelezen. Zommige Leden tragte de overwe-
Augustus ging dezer Artykelen tot over drie dagen te doen verschuiven, maar
 de meerderheit van Stemmen verwierp dien voorslag; dus wierd in
 eene van die Artykelen wat verandering gemaakt, en voorts geordon-
 neert de zelve in 't net te schryven, zynde van de volgende inhoud.

1. **D**at hy (Grave van Oxford) den tocht na *Quebek* aangeraden had, waar door de Geallieerden wierden versteeken van een groote onderstand van Troupen, en de Natie op zeer groote onnutte onkosten gejaagt.
2. Dat hy de Koninginne geraden had, toen hy Lord Thresorier was, om hem te ordineeren 13000 pond Sterling te betalen aan Robert Dumer, voor geheime diensten, wanneer nochtans dit geld voor hem zelve was.
3. Dat hy de Koninginne geraden had, 47000 pond Sterlings 's Jaars te betalen aan de Koninginne Weduwe, waar van de Abt Gautier 1000 pond had.
4. Dat hy aangeraden had, het betalen van 12000 pond Sterling, voor geheime diensten, waar van de Abt Gautier zyn deel had; en dat hy met dien Abt onderhandeling had gehouden, tegen de wetten des Lands.
5. Dat hy 1000 livres Sterling aan den Ridder Patrik Lawless betaalt, en de Koningin geraaden had, hem als Ambassadeur van *Spanjen* te ontfangen, onder de naam van Carlo Moro.
6. Dat hy het onderbrengen van de *Catalanen* aangeraden had, schoon hy, Secretaris van Staat zynde, geraden had, dat men een Verbond met haar aangaan zonde.

Men deed een Clauzule opstellen, om zig te behouden de vryheit, van nog meer Artykelen, tot beschuldiging des Grave van Oxford, in te brengen.

Den 13. passeerde het Lagerhuis de bovenstaande Artykelen, en zond dezelve na 't Hoogerhuis, alwaar de Lords dien dag, tot laat in de nacht, des wegens vergadert bleven. Zy keurdenze goed, en ordonneerden, om den gevangen Grave van Oxford den volgenden namiddag ten drie uren voor de Balie van 't Hoogerhuis te brengen, ten einde hy de meergemelde Artykelen zyner beschuldiging mogt hooren lezen; dog hy, in plaats van zelf perzoonlyk te verichynen, liet een Request overleveren, verzoekende Copie van deze nader Artykelen, mitsgaders datmen hem tot Advokaten geliefde toe te voegen den Ridder Konstantin Phips, den Opper-Regtsgeleerden Darnell, Mr. Williame, en Dr. Henchman; zo mede dat hem de nodige tyd mogt vergunt werden, om op deze Artykelen te antwoorden; 't geen men toestond,

1713.
Augustus(1) zie
pag. 12.

toestond, en hem 14. dagen respyt gaf, wanneer de maand, om op de vorige (a) Artykelen zyner beschuldiging te antwoorden, verstreken zoude zyn. Dr. Mead verklaarde ter zelve tyd, dat den gevangen Grave van Oxfort, aan de Steen en 't Graveel, zeer onpaffelyk was, waar door hy onmeoglyk in Perzoon voor het Hoogerhuis konde verschynen, en welke versoening men aannam. Dezen dag kwam den Koning in 't Hoogerhuis, gevende zyne Koninglyke toestemming op de Acte, tot verandering van muitery en dezertie onder 't Krygsvolk. Daags te voren, zynde den Verjaardag van 's Konings komste tot de Kroon, predikte den Bisschop van Lincoln voor zyne Majesteit, en voor den Prins en Princeesse van Wallis, zo mede den Bisschop van Oxfort voor de Pairs. Uitnemen eerbiedig was deze Viering, verschynende de hooge Amptenaren zeer talryk, hebbende den Rouw afgelegd, en yder zig op het pragtigste gekleed, ten Hove. Den Koning ontfing omtrent de middag de Complimenten van de Uitheemse Ministers, de grootste bediendens van de Kroon, en van den hoogen Adel. Op de gewoonlyke plaatsen stond de Koninglyke Standaard geplant, en men lofte het Kanon van den *Tour* en van 't *Park*'s middags ten een uur; wanneer de Troupen, in dat Park gekampeert, mede drie Salvos uit hare Artillery en hand schietgeweer deden. Een kostelyk Baal wierd 's avonds aan 't Hof gehouden, terwyl de welmeenende in de Stad, onder menigerlei Vreugdtekenen, zig vervrolykten.

Den 14. wierd in 't Lagerhuis, onder andere particuliere zaken, besloten, om de Bil, waar door het Krygsvolk dezer Monarchie van meerder nut en dienst most zyn, in een groote Committée voor te nemen, en vervolgens over de verdere onderstand gelden raad te plegen.

Den 15. kwam den Heer Walpole, wegens de secrete Committée, aan het Lagerhuis berigten, dat door de gemelde Committée was opgesteld de Artykelen van beschuldiging, over hoog Verraad en andere hooge Misdryven, tegens Henry Vicomte Bullingbroke, en dat hy ordre had, om aan het Huis bekend te maken, hoe de Committée in 't kort nog nader Artykelen van beschuldiging tegens dien Lord zoude inbrengen; ook, dat hy gelast was, om van de reeds opgestelde Artykelen verslag te doen, en welke hy dan vervolgens oplas. Den Spreeker dezelve ook tweemaal gelezen hebbende, zo wierdenze goed ge-

1714. keurt, en bevolen in 't net te stellen, mits eene Clauzul daar by voe-
 • Augustus gende, dat de Gemeentens voor zig reserveerden, om nog nader Ar-
 tykelen van beschuldiging tegens den Lord Viconte Bullingbroke te
 presenteren, verzöekende dat hy voor eerst uit het Parlement, en in
 besloten gevangenis gezet mogt werden. Ziet hier de Voorreden van
 de Artykelen zyner beschuldiging.

NAdien wylen zyn Majesteit Koning WILLIAM (onsterfelyker gedagtenis)
 eene Alliantie sloot met verscheide Mogentheden, om de buitensporige
 Magt van *Frankryk* te beteugelen, de Balans van *Europa* te houden, de aan-
 slagen van den Pretendent te verydelen, die zig den Titul van Koning van
Engeland &c. aangematigt had, en om het Huis van *Bourbon* te ontzetten van
 de Monarchy van *Spanjen*: en nadien men daar by overeengekomen was, dat
 de Krygs operatien gezamentlyk zouden worden beraamt, en geene onderhan-
 delinge van Vreede aangegaan, als met onderlinge kennis; zo &c. &c.

Wyders behelzen de zes ingebragte Artykelen tot laste van den Lord
 Bullingbroke, over hoog Verraad en andere hoge Misdaden, in sub-
 stantie zo volgt.

1. **D**at hy een Tractaat van Vreede aangeraden en begonnen heeft.
2. Dat hy met *Frankryk* heeft gehandelt, zonder kennis van de Koningin,
 en zonder toestemming van hare Geallieerde, hebbende also de plegtigste
 verbintenissen, die zy met dezelve aangegaan had, geschonden, alleenlyk uit
 kragt van eene bloote handtekening van hare Majesteit.
3. Dat hy den Heer Prior heeft na *Frankryk* gczonden, om over Vreede te
 handelen, zonder ordre van de Koningin.
4. Dat hy *Frankryk*, en andere Vyanden van wylen hare Majesteit aange-
 hangen heeft, ontdekkende aan het *Fransche* Hof de Instructien van de Konin-
 ginne aan den Graaf van Straffort, over 't werk der Vreede, en verradende
 also den Raad van hare Majesteit.
5. Dat hy getragt heeft *Doornik* uit handen van de *Hollanders* te krygen, en
 aan *Frankryk* te geven.
6. Dat hy aangeraden, en den Hertog van *Anjou* geholpen en bygestaan
 heeft, om *Spanjen* en de *West-Indiën* te behouden.

De bovengemelde Voorreden dezer Artykelen, van beschuldiging te-
 gens den Lord Viconte Bullingbroke, gelezen werdende, zo zagmen
 zekeren Mr. Hungerford, een styf koppigen Thory, opstaan, zeggende,
 dat hy had opgemerkt, hoe men daar in noemde den Koning *W I L L I A M*,
 van onsterfelyker gedagtenis, en daerom daar tegens en dezelfde

Periode sprak van de Koninginne *ANNA*, zonder dien eertitel, van onberisfelijker gedagtenis, te gebruiken; weshalven hy verzocht, om die woorden, van gezegenaer gedagtenis, daar by te voegen; wyl zy de roomrugtigste Vorstinne geweest was, die op den Throon van Groot-Brittanniën bekleede. Hier op antwoorde zommige Whigze Leden, dat dit zonder kwaad agterdenken was geschied; dus het voormelde verzoek van Mr. Hungerfort in omvragekomende; zo wierd met eenparigheid van stemmen die verandering goed gekeurt. Vervolgens sprak den Ridder *William Wyndham*, mede een hardnekkigen Thory, dat hy, omtrent de beschuldiging, ten laste van den *Lord Bullingbroke*, nu dezelfde gedagten had, waar in hy was geweest omtrent de onlangs ingeleverde Artykelen tegens een ander Adelyk Pair; te weten, dat het geschiede zonder regtmatige grond. Dat hy, hebbende de eer gehad, van perzoonlyk by zyn Lordschap bekend te zyn, overtuigt was van deszelfs opregten inborst, en nooit bevonden had, gedurende zyne Administratie, dat hy voor de Hollanders ten kwade, nog voor Vrankryk, in opzigt van Doornik, &c. ten goede geneigt was; wyders dat hy zeer levend gevoelde den misleiden yver van zyn Lordschap, voor den dienst der Koninginne en het Vaderland; wel verzekert zynde, dat hy niets gedaan had buiten de bevelen van hare Majesteit; zulks indien de Amptnaren van de Kroon, over het kwytten van hunne pligt, op diergelyke wyze beschuldigingen onderhevig waren, dat alsdan haren staat beklaaglyk, en veel bedroefder was, als die van iemand anders; vordelende dat de Commissie zeer partydig handelde, en protesteerende volkomenlyk tegens alle de voorschreve Artykelen. Hier op antwoorde den Heer *Aislaby*, dat hy zig niet genoeg kon verwonderen, hoe den Heer *Wyndham*, die zo even gesproken had, zig opwierp tot voorspraak in eene zaak, welke aan de ganse waereld i'eenemaal unal voorkwam; dat de snoode handelingen van den *Lord Bullingbroke*, uit zyne Brieven, tot nadeel der Geallieerden, als of zy loutere Fielten waren, genoegzaam consteerde; en, sprekende in 't byzonder wegens het overbrengen der Keizerlyke Troupen in *Italien*, zeide hy, dat zulks was geschied, na dat de Koninginne van den Throon had gelieven te verklaren, dat zy aan alle hare Geallieerden een behoortlyke voldoening bezorgen; en met dezelve eenstemmelyk handelen zoude. Den Heer *Walpole*, ondersteunende den Heer *Aislaby*, voegde by dit zeggen, dat den *Lord Bullingbroke*, buiten kennis van de Koningin, had beloofd, om de Stad *Doornik* aan Vrankryk te zullen bezorgen; dat daar tegens den *Grave van Straffort* en den *Bischof van Londen* zig sterk gekam, en

1715.
Augustus

1711.
Augustus

vertoont hadden, van wat kwade gevolgen zulks voor de Hollanders, ten opzichte van hare veiligheid, moét zyn; waar op verscheide Raadsvergaderingen in Engeland waren gehouden, om die zaak te verwerpen; dog te vergeefs, nadsen dien Minister zeide, dat den toestand der zaken het in dien tyd zo vereiste: dat men drie weken daar na ook voorstelde, om de gemelde Vesting van Doornik aan Vrankryk te geven, dog dat den Raad van de Koningin daar tegens een ander besluit nam, waar van de nodige instructie vervolgens aan de Plenipotentiarissen wierden gezonden. Voorts, dat de Staten Generaal, daar en boven, aan de Regeering van Groot-Brittannien deden weten, dat zy zig liever wilden overgeven aan de genade van Vrankryk, en zodanige Condities van Vrede aannemen, hun door dien Koning te vergunnen, als toe te staan dat men die importante Vesting hun ontnam; waarop den Lord Bullingbroke toen eerst in een Brief het Fransche Hof geliefde te bidden, van dit point te willen afstaan, invoegen het klaarlyk bleek, dat hy aan deze malverzaitie schuldig was. Nog sprak den Heer Walpole vorders, dat den Lord Bullingbroke, van tyd tot tyd, had bedel brieven geschreven, om den Koning van Vrankryk te bewegen, tot het inwilligen van 't een of 't ander point, even als of die Majesteit in alle deszelfs Krygsondernemingen, gedurende den laaften Oorlog, over de booge Bondgenooten getriumfeert had; voegende tot besluit daar nog by, dat hy het Huis zo lang niet zoude hebben opgehouden, inzien het niet ware geschied, om de gene uit hare dolingen te brengen, welke zig, door valsche voorgevingen, ligtelyk buiten de Stad verspreid, misleid bevonden; te meer, om dat den Ridder Wyndham nog durfde zeggen, dat de Commissie partijdig handelde, en dat hare beschuldigingen ongegrond waren. Eindelyk overhaalde 145. tegens 41. stemmen, om de zes voornoemde Artykelen, ten laste van den Lord Vicomte Bullingbroke, in 't net te schryven.

Den 16. wierd in 't Lagerhuis, door den Heer Walpole, ook deze volgende zes Artykelen van beschuldiging, tegens James Hertog van Ormont, over Hoog Verraad, en andere Hooge Misdryven, ingebracht.

1. **D**at hy den 26. May 1712. aan den Maarfchalk de Villars kenniffhadde gegeven van den Marsch van 't Leger der Geallieerden, en van deszelfs defflein.

2. Dat hy de Koninginne en deffels Raad den 25. May 1712. hadde misleid door zyn brief, inhoudende dat hy Vegten zoudé; en dat hy, ten zelve dage,

dage, een andere aan den Secretaris van Staat St John hadde geschreven, in welke hy zeide niet te zullen vegten.

3. Dat hy het opbreeken van het beleg van *Quevoy*, den 25. Juny 1712. hadde aangeraden; en geweigert verders iets tegens *Vrankryk* te ondernemen; of belegeringen te dekken, contrarie aan zyne Instructie; als mede aan den Maarschalk de Villars kennisse te hebben gegeven, van 't geen ten zelven dage in de Krygsraad was besloten.

4. Aan de Geallieerden te hebben geïnfinueert, dat het haar intrest was de *Kampagne* niet voort te zetten.

5. Den 16. July 1712. aan de Vyanden te hebben gezonden het getal der Troupen, die zig van 't Leger afscheideden, en kennisse aan haar gegeven te hebben; van den Marsch van 't Leger op dien dag.

6. Advys gevraagt te hebben, of hy aan de Vyanden kennisse zoude geven, van den aanslag, die na 't verrasschen van 't Fort de *Knokke* geformeert was, om *Nieuwpoort* of *Vourne* t'overvallen, met intentie om die daar door te betten.

Men las deze Artykelen tweemaal, keurde dezelve goed, en ordonneerde die in 't net te schryven; na dat nogtans alvorens eenige debatten, over het eerste Artykel, spreekende van zyne gehouden verradelijke Correspondentie met *Vrankryk*, waren gerezen; egter wierd de goedkeuring van dit Artykel, zo als het lag, door 177. tegens 78. stemmen, en vervolgens ook de vyf andere, goed gekeurt; wy willen de voormelde debatten hier vertoonen. De Artykelen gelezen zynde, zo was Mr. Bromley de eerste die opstond, om tot verschooning des Hertogs van Ormond te spreken, zeggende: *Ik oordeele den Hertog van Ormond niet schuldig aan eenige van de misdaden, waar over men hem aanklaagt; hy is het Gerecht niet ontvlugt, zo als de Whigs voorgeven, maar wel de geu eldtige handeling van de Regeering en hare Ministers, gelijk in vorige tyden de Lords Clarendon, Carmarthen en meer andere, mede geenssints schuldig aan de Crimes hun te laste gelegd, genoodzaakt wierden te doen; waar op de Heer Walpole antwoorde, dat hy wel gerust was, dat men in deze Proceduuren, tegens den Hertog van Ormond, geenssint denaryen pleegde, maar in tegendeel alle die handelingen gemakelyk konde goed maken; dat de gemelden Hertog was gevlugt na Vrankryk, aan wien hy, en zyne overige Zamenfwaarders, Groot-Brittannien, en geheel Europa, verkogt hadden; voegende den Lord Stanhope daar nog by, dat den Hertog van Ormond in het Leger der Geallieerden, als een Spion geweest, ja dat diergelyke schelmerjen in geen Historien, zelfs der Barbaarste Natien, te vinden zyn.* Hier op sprak Mr. Ward, dat 'er in de zaak des Hertogs

1715.
Augustus

van Ormond, volgens de Wetten van Engeland, niets was na Hoog Verraad gelykende, als heb' en te by zynen Souverain geboorzaamt, wans indien men al toefstond, dat hy niet van de Koninginne; maar alleenlyk van den Secretaris van Staat een Brief had ontfangen, zo was hy verpligt die Ordres op te volgen. Tegens dit argument repliceerde Mr. Aislaby zeer nadrukkelyk met deze woorden; Ik hope dat dit de laatste maal zal zyn, dat men gebruik make van zulk een beu ijsstuk, en dat ik een tyd beleven mag, dat een brief, door den Secretaris van Staat geschreven, aan de bevelhebber van een Leger, van dezelve kracht geoordeelt werden zal, als de eigen hand-teekening der Koningen. Mr. Cowper, Broeder van den tegenwoordigen Opper-Kantzelier, zeide; Dat het Hoog Verraad was den Ryand te helpen en by te staan, allegeeren de daar toe de Wet, gemaakt in het 25. Jaar van Koning Eduard III. byzonderlyk, daar men had een brief van den 26. May 1712. O. S. tebalven nog meer andere, welkers datum men niet recht wist, alle zonder zodanige ordre van hare Majesteit. Ook dat niet wierde ontkent, dat die ordre wel 20 dagen, na den voorschreven 26. May eerst aankwam; behetzende dezelve alicenlyk het toestaan van een provizioneele Wapenschorssing, mis de Stad Duinkerken onmiddelyk aan hare Majesteit over te leveren; dog dat het volkomenlyk bleek, uit een brief des Hertogs van Ormond, geschreven aan den Franchen Maarschalk de Villars, willende dien avond zyne Groot-Brittannische Troupen, van die de Geallieerden affcheiden, dat hy daar toe de vereiste Ordres niet had ontfangen. Den Comptrolleur van 's Konings Hof houdinge geliefde hier mede by te voegen, dat men niet vermogt te geboorzamen aan de bevelen van een Secretaris van Staat, ja zelfs niet aan een Brief der Koninginne, zonzet haar eigen hand teekening; wam (zeide hy) by voorbeeld, den Ridder George Bing, commandeerende de Vloot, ontfangt een bevel-brief van den Koning, om zig te gaan voegen by het Esquader van den Pretendent, 't zelve in Zee vindende, zo zoude hy, zulks doende, hoog Verraad begaan, nademaal den Koning, volgens een grandregel van de Wet, zig niet kan misgrypen, als zynde deszelfs Ministers, en niet de Kroon, daar voor aanpreekelyk; kunnende, boven dien, niets een eigenhandige onderteekening contramandeeren, dan een gelyke eigen handigo teekening. Den Ridder John Branlow, een zeer Ryk man, die altyd de Lyn der Thorys sterk getrokken had, sloeg nu een andere taal, zeggende, dat zyne oogen, door het Rapport van de geheime Commissie, thans geopent waren, wyl de Vlucht des Hertogs van Ormond hem overtuigde, dat de Tho-

rysgezinde Party slegs eene Cabale van schelmen was, hebbende gezogt hun Vaderland te verderven, en tot een Provincie van Vrankryk te maken, enz. 1719.
Augustus
By deze gelegenheit hoorde men ook den Lord Stanhope, oudste Zoon des Grave van Chesterfield, voor de eerste maal in het Huis der Gemeente op deze wyze redeneeren; dat hy nooit wenschte Bloed te zien vergieten van een zyner Landsgenoten, en nog veel min het Bloed van Perzonen, bekend door hare doortlugtige geboorte; maar dat hy zig tegenwoordig overtuigt bevond, dat het heil zynes Vaderlands eiste, alle zodanige Booswigten openbaar te straffen; die het op zulken godlozen wyze verraden hadden. Hier tegens geliefde den Generaal Lumley in te brengen, dat hy, geweest zynde in de plaats des Hertogs van Ormont, dok zoude gehoorzaamt hebben de Brieven van den Secretaris van Staat, zultineerende dat die hem daar toe genoegzaam authorizeerden; dog hy kreeg ten antwoord, dat hem dan ook het zelve Lot niet had kunnen missen, van verklaart te werden voor een godlooze, valsche en boosaardige Verrader; en dat den Hertog van Ormont de Justitie was ontvleden, om dat hy niet durfde antwoorden op de beschuldigingen tegens hem ingebragt. Diergelyken kragtigen Harangue, ten laste des Hertogs van Ormont, gebruikte mede den Lord Finch, Zoon des Grave van Nottingham; waar op, na nog eenige andere redeneeringen, de voormelde zes Artykelen, als gezegt, goed gekeurt wierden.

De Clauzulen, door het Lagerhuis aan zig behouden, om nader Artykelen van beschuldiging tegens den Lord Bullingbroke en den Hertog van Ormont in te brengen, als mede om dezelve uit het Parlement te zetten, en in gevangenis te sluiten, goed gekeurt zijnde, zo wierd geordonneert, dat de Heer Walpole aan de Lords zoude overhengen de Artykelen ten laste van den Lord Bullingbroke, hem aanklagende op de gewoonlyke wyze over hoog Verraad en andere zware Crimes; zo mede te verzoeken, dat de Lords hem geliefden uit het Hoogerhuis te zetten, en vervolgens in een beslote bewaring te doen gaan. Dit verrigte den Heer Walpole aan 't Hoogerhuis met deze Redenvoering.

Mylords.

Die van de Gemeente in 't Parlement vergadert, informatie hebbende bekomen van verscheide verradelyke practyken en aanslagen, van een groot Pair van dit Huis, Henry Vicomte Bullingbroke, hebben my bevolen, den gemelden

1715.
Augustus

den Henry Vicomte Bullingbroke van Hoog Verraad, en andere zwaare schelmstukken en misdaden te beschuldigen: en Ik beschuldige den zelve, in haare namen deswegen. En ik ben verder gelaft om te verzoeken, dat hy uit het Parlement gezet, en aanstonds in befloote hegtenis gebragt mag werden.

Alle de voormelde Artykelen van beschuldiging wierden in't Hoogerhuis goed gekeurt; doende 't zelve kort daar na aan 't Lagerhuis boodschappen, dat zy hadden geordonneert, om den Lord Bullingbroke, onder de bewaring van haren Deurwaarder, voor de balie van het Hoogerhuis ter verantwoording te brengen.

Den 19. ordonneerde het Lagerhuis den Secretaris van Staat Stanhope, om desgelyks de Artykelen van beschuldiging, ten laste van James Hertog van Ormont, op dezelve wyze, als van den Lord Bullingbroke geschied was, aan 't Hoogerhuis te gaan overhandigen; gelyk dan volbragt wierd, en waar op hare Lordschappen deden antwoorden, dat zy hunnen Deurwaarder gelaft hadden, om den Hertog van Ormont mede in verzekering te nemen; zynde dit alleenlyk een formaliteit, wyl het Parlement, als Parlement, toen nog geen kennis kon hebben van de (a) Vlucht dezer beide Perzoonen. Voorts trad het Lagerhuis tot de optelling harer Leden, van de welke men eenige absent bevond, en daar onder, behalven den Ridder Wharton, nog twee andere, genaamt Mr. Corbel Keynaston, en Mr. Lewis Price, die, wegens hun absent blyven, aan den Spreker de vereiste kennis niet gegeven hadden; dus men ordonneerde, dat dezelve door een Serjant der Wapenen in verzekering zoude genomen werden.

(a) niet
pag. 212.

Den 20. lieten de Lords aan 't Lagerhuis boodschappen, dat hunne Deurwaarder, op de gewoonlyke plaatzen, naar Henry Vicomte Bullingbroke zeer naarliclyk gezocht, maar hem niet gevonden had; waar op den Heer Walpole geliefde voor te slaan, een Bil van Dagvaardiging te ontwerpen, om binnen zekeren bepaalden tyd perzoonlyk te Compareeren, en by nalatigheid, alsdan hem te verklaren wegens hoog Verraad overtuigt te zyn; invoege, na eenige merkwaardige Debatten, geordonneert wierd deze Bil in te brengen. De Pairs, hebbende alle de Artykelen tegens den Hertog van Ormont mede gelezen, gaven bevel, dat hy gevangen genomen, en ter verantwoording voor hare Balie gebragt zoude werden, dog dien Heer was, naar een vergeefte zoeking, ook niet gevonden. Dezen dag lazen de Pairs de Bil, tot meerder beveiling van 's Konings Perzoon, Familie en Regeering,

ring, ordonneerende een Clauzul daar in te voegen, dat alle Hoofden van Huisgezinnen der twee Univerfiteiten, van *Oxford* en *Cambridge*, plegtelyk de nieuwe eeden in 't Hof van *Westmunfter* zoude hebben komen af te leggen; en zo mede, om de Vizitatie van gemelde Univerziteit te laten doen. Wyl nu, door die Clauzul, eenige Geestelyken gevaar liepen, om, weigerende deze nieuwe Eeden te doen, opentlijk bekent te worden voor kwaadaardige, die het vuur van tweedragt aantookten, zo zagmen den Aardsbiffchop van *Jork*, nevens de Biffchoppen van *Rochefter* en *Chefter*, ondersteunt van eenige aanzienlyke Thorysgezinde Ledan, zig daar tegens kanten; maar 46. tegens 16. ftemmen haalde de goedkeuring over.

De oproerige bedryven der Jacobiten gaf thans oorzaak, tot het werven van eenige nieuwe Troupen, en de uitrusting van een sterk Esquadder Oorlogfchepen onder den Admiraal Bing; waar door men het Rijk in staat ftelde, om de gedreigde Invazie des Pretendents af te wagten, van welke Invazie ook aan de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* de nodige kenniffe gegeven, en aan haar Hoog Mogende het Tractaat van Guarantie, nopende de Succelfie der *Groot-Britannifche Kroon* in 't Huis van *Hanover*, indagtig gemaakt wierd; hoewel men zig genoegzaam verzekerde van de hulpe dezer getrouwe Republyk, welkers belangen grootelyks aan den welftand van *Groot-Brittannien* verknogt bleef. Deswegens hadden de Heeren van Duivenvoorde en van Boffelen, haar Hoog Mogende Extraordinaris Ambaffadeurs aan dit Hof, den 15. Augufly by den Koning gehoor hebbende, uit de naam van hare Principalen verklaard, dat dezelve een Rezolutie genomen, en ingevolge van dezelve ordres aan hun gezonden hadde, om zyne Majeffeit in de kragtigfte termen te verzekeren van eene gefladige gereetheit, tot ftipelyke nakoming van hare verbinteniffen met de Kroon van *Groot-Brittannien*.

Eenen Kapitein Montagu, onlangs, door zyn partyfchap tegens de Regeering, afgedankt, durfde den 9. Augufly, voor de Beurs van *Londen*, het Volk vergadert zijnde, op zyn manier den Pretendent, onder de naam van Koning James de III. tot Koning van *Groot-Brittannien* uitroepen; maar hy viel aanftonds in de handen van het gemeene Volk, welke dien Booswigt zoude verscheurt hebben, by aldien de Conftapels, daar op toegefchoten, hem niet gered, en naar 't Gevangenhuis gebragt hadden. Ook waren by zommige Perzonen commif-

1715.
Augustus

fien; door den Pretendent onderteekeut, om Volk te werven, mitsgaders veel krygsgeweer in verscheide Huizen, byzonder ten platten Lande, ontdekt; zo mede had men een Schip, komende uit *Vrankryk*, geladen met wapenen voor 4000 man, en nog meer andere zulke bevrachte Vaartuigen in *Scho:land* en in *Ierland* aangehaalt; uit alle welke omstandigheden klaarlyk kwam te blyken, dat 'er ten voordeele van den Pretendent een aanflag op handen moest zijn; en van gelyken uit het gedrag der *Schotten*, dat, wanneer den gemelden Pretendent zyn voornemen eens werkstellig kwam te maken, zulks eerder in *Schootland*, dan in eenige Havens van *Engeland* zoude geschieden; want behalven den oproerigen aard der *Schotten*, zo schenen de misnoegden of kwaadaardige in dat Ryk magtiger, dan elders in de Monarchie; hebbende zeer veel *Schotze* Edelen een groot getal zo genaamde *Hooglanders* onder haar gezag, waar op zy steunden, als waarlyk in staat zijnde, om van dit woefte Volk duizenden op de been te brengen, bekwaam genoeg om by zodanigen gelegenheit veel kwaad te kunnen doen. Het ontbrak in *Schootland* mede niet aan getrouwe Onderdanen, vernoegt met de prezente Regeering, en geneigt om zig tegens de oproerige te stellen; gevende daar van een Proeve, door het oprigten van Associatien onder malkander, tot verdediging der zelve Regeering, eerst door de voornaamste Grooten begonnen, en voorts door de Burgers, nevens het gemeene Volk, nagebootst; waar van tot een Formulier verstrekt deze verbintenisse.

WY ondergeschrevene, zeer gevoelig over de goetheit van den Almagtigen God, door onzen eenigen, regtmatigen en wettigen Koning **GEORGE** te brengen tot de geruste bezitting van de Imperiale Kroon van deze Koninkryken, onder wiens goede en wyze Administratie wy genieten de onwaardcrlyke zegeningen van onze zuivere en heilige Religie en regtmatige Vryheden, nevens het troostfelyke vooruitzigt, dat die aan de Nakomelingschap overgezet zal werden, overwegende dat de welvaart en behoudenis van deze Natien, als van de Gereformeerde Religie, beide binnen en buiten, naast God afhangt van de bewaring van zyn Majesteits Perzoon en Regeering, en dat 'er, beide voor en na zyn Majesteits gelukkige komste tot den Troon, geweest is een rustelooze Paapze en Jacobitize Factie, die geene verdertfelyke uitvindingen nagelaten hebben, om ons een Paapze Pretendent op te dringen, strekkende tot de uitterste omkeering en vernietiging van onze Wetten, Vryheden, en alles dat ons als Menschen en als Christenen dierbaar is: dat wy tegenwoordig zekere blyken hebben, dat 'er een aanflag, om een Inval van buiten te doen,
op

op handen is, tot het begunstigen van den Pretendent, dewyl zyne Vrienden en Medestanders binnenlands zig bereiden, om deze Natie in bloed en verwoesting te bezwagtelen, mitsgaders het jok van Papery en Slaverny op onze halzen te leggen: en overtuigt zynde, dat het als goede Protestanten onze pligt is, onze pogingen by te brengen, tot het voorkomen van dusdanige boze en schadelijke ondernemingen, zo beloven en verbinden wy ons plegtelyken, na het voorbeeld van de loffelyke Praktyk in voorige tyden, van in een uitteekent gevaar den anderen by te staan en te helpen uit al ons vermogen, zyn Majesteit Koning GEORGE, onzen eenigen regtmatigen Souverein, en de Protestantse Successie, nu gelukkig vastgesteld, te zullen bystaan en beschermen, tegens alle openbare en heimelyke Vyanden, voor de veiligheid en bewaaringe van onze heilige Religie, Burgerlyke Vryheeden, en de zeer uitmuntende Constitutie beide in de Kerk en in den Staat. Ziende dan dat 'er veele genegen Perzoonen, welke niet magtig zyn, zonder bystand, met ons zamen te loopen, in het verzekeren van de publyke Vreede, in van hare Huizen en Bedieningen afgelegene Plaatzten, ingevalle een uitheemse Inval, of een binnenlandse Opstand mogt ondernomen, en zyn Majesteits regt en bezitting daar van verstoord werden, zo verbinden en obligeeren wy ons, yder voor ons zelve, zodanige Penningen en Somme te zullen betalen en opschieten, als agter de onderteekeninge van onze naam zal uitgedrukt staan, tot onderhoud en handhavinge van zodanig een getal van Manschap, als zyn Majesteits Commandeur en Chef in *Schotland*, als dan zal ordonneeren, voor zo veele dagen als de Commissarissen of Bewindsmannen, hier na te benoemen, zullen bevinden de by onderteekening beloofde Somme genoeg te zyn, tot haar onderhoud.

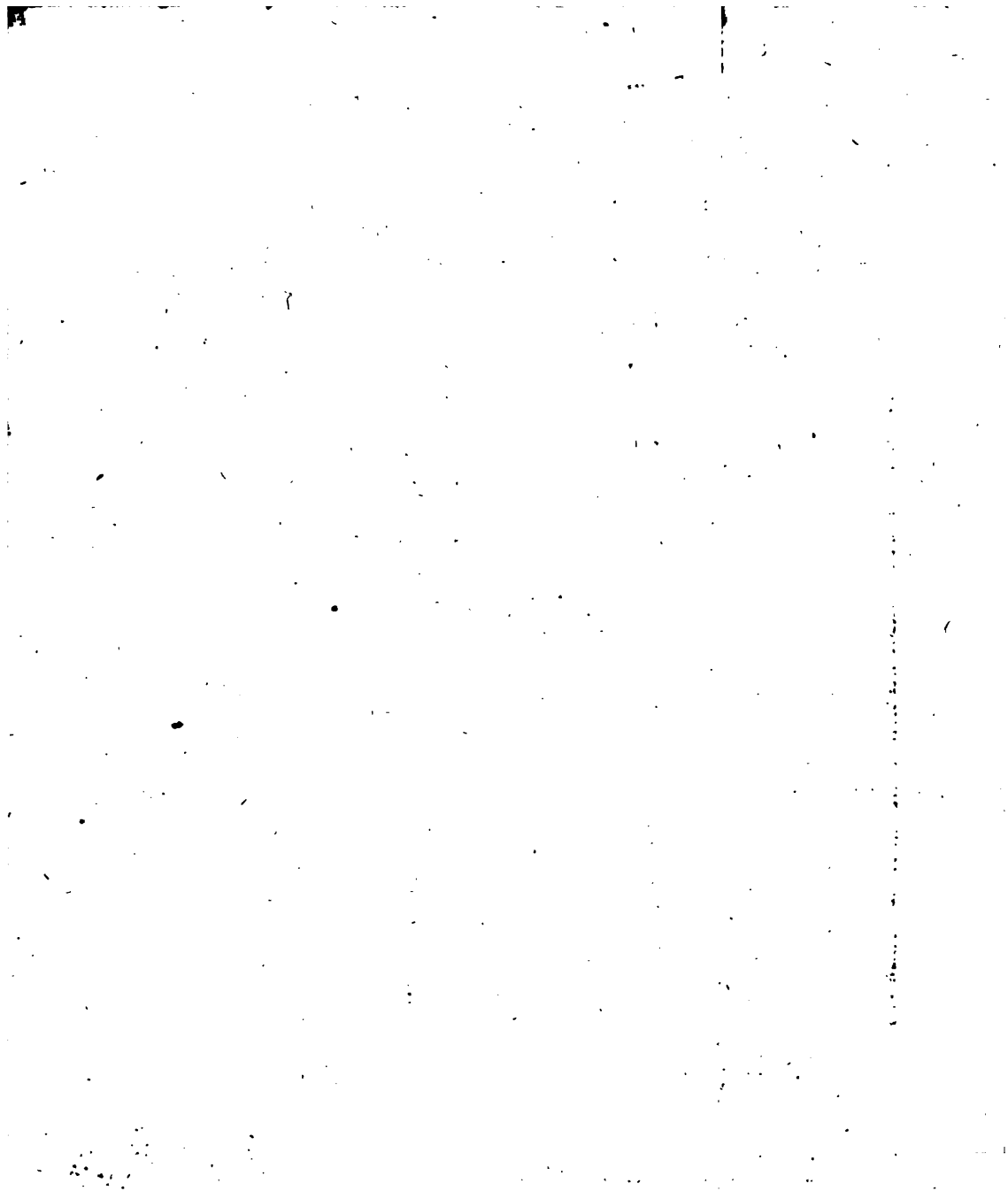
Verklaren wyders, dat wy, by de onderteekening van deze Confederatie, het vierendeel van de Ingetekende Somme hebben betaald, in handen van . . . die wy met deze tot onzen Tresaurier benoemen; dat een bekwaam getal van Bestuurders by ons zullen verkozen werden, zodanig als hier onder word vermelt, tot het uigeven der Penningen, volgens de meening van deze tegenwoordige, om van tyd tot tyd de nodige bevelen te geven, en zo dra als ze verkooren zyn, gematigd zullen wezen, om dat gedeelte van het Geld, dat in handen is van den gemelten . . . . . onzen Tresaurier, te besteden daar zy het nodig oordeelen, tot het ligten en onderhouden van de voornoemde Manschap; met magt, om ingevolge van de ordre, door hen of wel het meerendeel van hen onderteekend, van het overige zulke gedeeltens te vorderen van het ons by onderteekening beloofde Geld, zo als raadzaam zullen vinden, welke Somme wy by dezen aaneemen aan hen of hunne ordre te betalen.

Wyders is goedgevonden, en door deze tegenwoordige verklaard, dat de zodanige van ons, die voor . . . . . Ponden Sterlings teekenen, of daar boven, een Sterme zal hebben, in het verkiesen van de voornoemde Commissarissen of Bestuurders, en dat die, welke van ons in dezer voegen tot het Stemmen zullen geregtigd wezen, het getal van de gemelte Commissarissen of Opzienders zullen bepaaken, en vast stellen wat getal van die genoeg zal

1715. Augustus zyn, om te mogen ordonneeren; ontrent het geen hen is toebetrouwd, behoudens nochtans, dat de gemelte onzen Tresaurier, op het aanvaarden van zyn Ampt, in handen van welgemelte Commissarissen een Verbandschrift zal geven, van aan hen reekening te zullen doen, van alle de Penningen die uit kragte van zulks zal ontfangen, en aan de Contribuanten wederom te zullen betalen, na gerade dat door hen verstrekt is, hun aandeel van het overgebleve en niet uitgegeve Geld, en dit zo dra als zulks van de voornoemde Commissarissen zal bevoelen zyn: en eindelyk ten laatsen, gevoelig zynde dat het onze plicht is, allezints op zyn hoede te wezen, tegens de verraderlyke luttigheden en toeleggingen van deze zyne Majesteits rustellooze Vyanden, zo verbinden en verpligten wy ons zelve by dezen, dat niet tegenstaande, door Gods barmhertigheid, deze onze vreesen mogen te leor stellen, eger deze onze Associatie in volle kragt zal blyven, ingevalle van enige onderneeming, die in deze by den voornoemde Pretendent, of zyne Medestanders, mogt in 't werk gesteld werden, tegens de Perzoon en de Regeering van zyne tegenwoordige Majesteit Koning GEORGE, of de Protestantse Successie in zyn Koninklyke Familie, mitsgaders betaling te doen van zodanig een gedeelte van ons ingeteekend Geld, als by deze gelegenheid onuitgegeven zal blyven, wanneer het door de Commissarissen Opzienders word gevorderd.

Ten getuige van het welke, deze tegenwoordige, te Edenburg-beraamt, den 12 Augustus 1715. zynde den eerste dag in het tweede jaar der voorzeggende Regeering, van onzen Souvereinen Heer GEORGE, Koning van Groot-Brittannien, Vrankryk en Ierland, is ondertekend by &c.

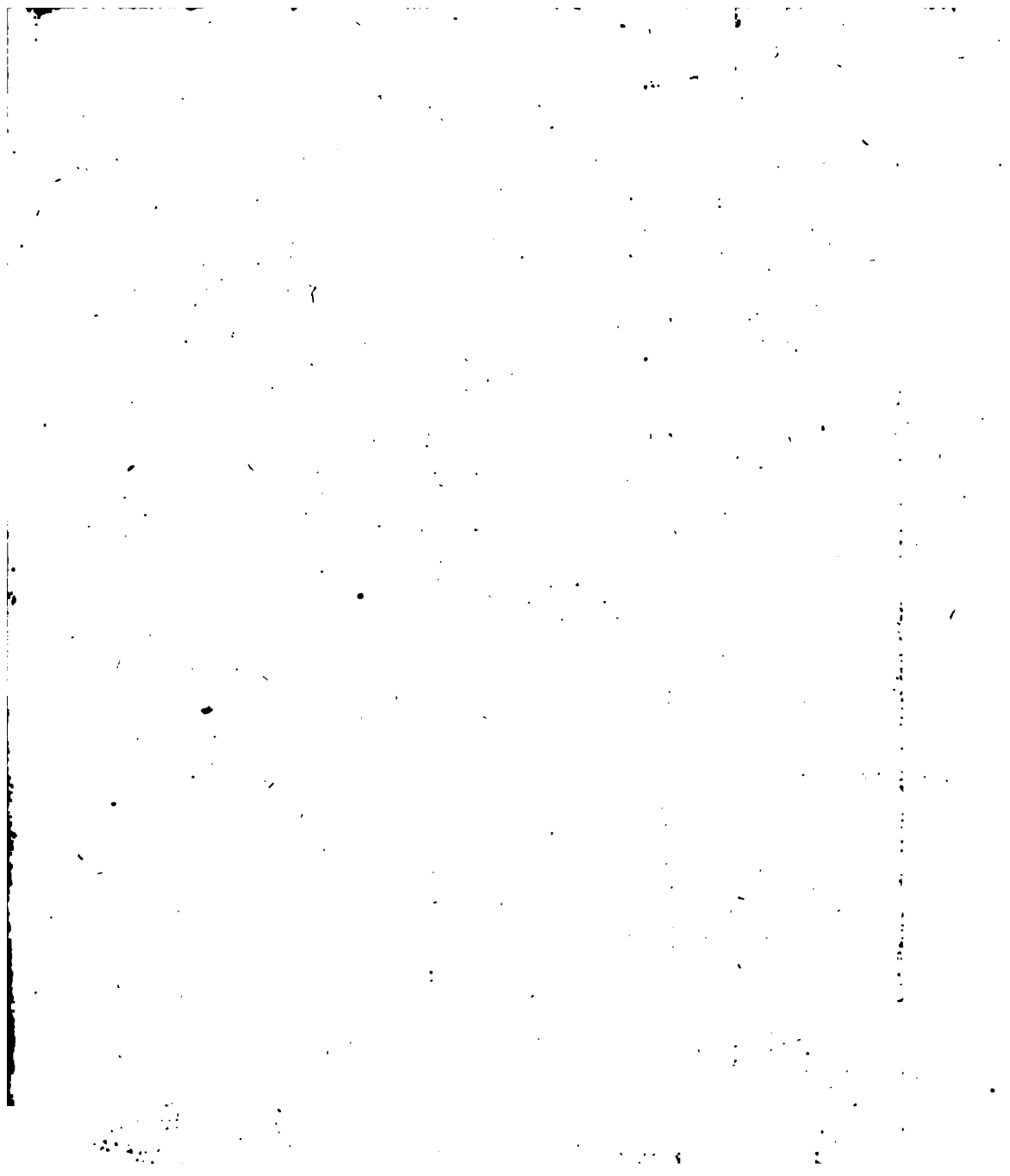
Het gerugt van deze Associatie, gekomen ter ooren van de kwaadaardige party, bragt hun tot het zelve besluit, ten voordeele van den Pretendent; en wierd hare verbintenis, kort na desselvs instelling, ontdekt; te weten, als hoofd den berugten Ridder Donald Makdonald, die men den grooten Donald noemde, en onder wien meer als 500. Edellieden forteerden, namentlyk, als de principaalste, den Generaal Hamilton, den Grave van Marr, de Lords Kinnoul, Sinklar van Lagan, mitsgaders de Graven van Nairne, van Tinlignow, en van Kiltzieh, den Lord Keith, Mr. Lokhart, den Graaf Nethsdale, de Vicomte van Henmoor, den Lord Drummont, den Grave van Hume, den Grave van Knowl, en nog verscheide andere. De boven gemelde Associatie van de welmeenende, al schoon met een goeden yect (zo't schein) begonnen, geliefde het Hof nochtans af te keuren; ja zelt haal de Regeering van Schotland zulks niet geaprobeert, maar aangemerkt als een middel, voor allerley slag van Volk, om zig te wapenen, zonder dat men door een vastgesteld oppergesag konde verzeckt zyn tot

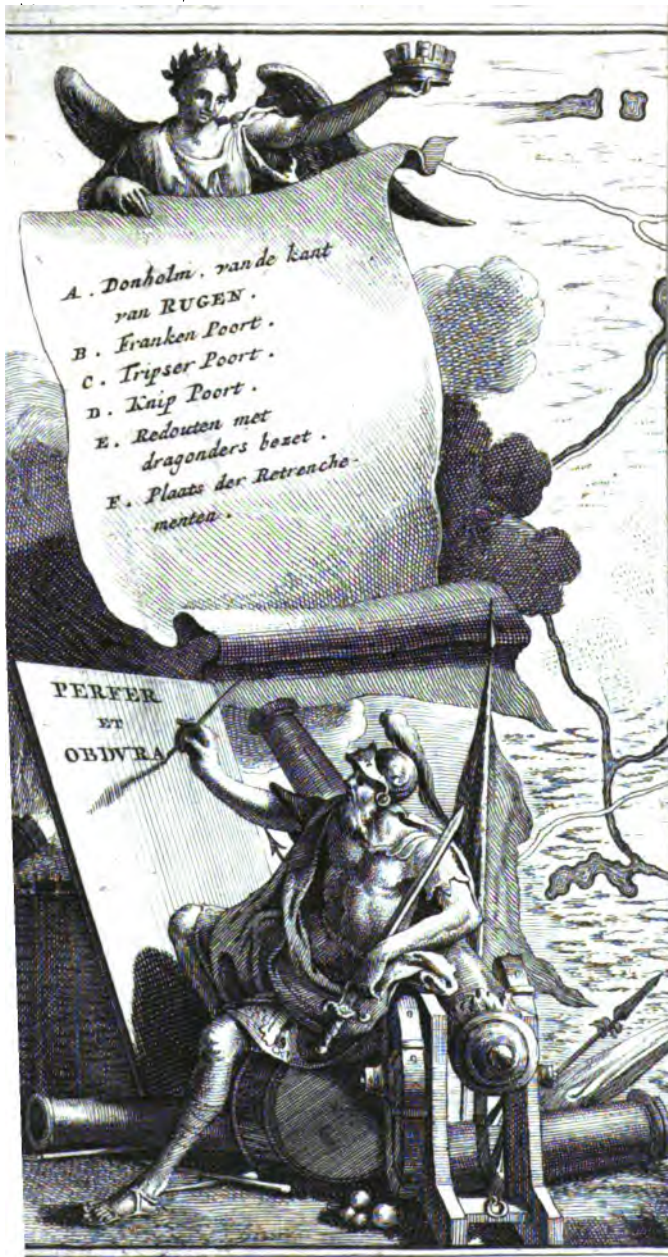
1715. Augustus zyn, om te mogen ordonneeren, ontrent het geen hen is toebetrouwd, behoudens nochtans, dat de gemelte onzen Trefaurier, op het aanvaarden van zyn Ampt, in handen van welgemelte Commissarissen een Verbandschrift zal geven, van aan hen reekening te zullen doen, van alle de Penningen die uit kragte van zulks zal ontvangen, en aan de Contribuanten wederom te zullen betalen, na gerade dat door hen verstrekt is, hun aandeel van het overgebleve en niet uitgegeve Geld, en dit zo dra als zulks van de voornoemde Commissarissen zal bevoolen zyn: en eindelyk ten laastten, gevoelig zynde dat het onze pligt is, allezints op zyn hoede te wezen, tegens de verraderlyke listigheden en toeleggingen van deze zyne Majesteits rustelooze Vyanden, zo verbinden en verplichten wy ons zelve by dezen, dat niet tegenstaande, door Gods barmhertigheid, deze onze vreesen mogen te leer stellen, egter deze Associatie in volle kragt zal blyven, ingevalle van eenige onderneeming, die na deze by den voornoemde Pretendent, of zyne Medelstanders, mogt in 't werk gesteld werden, tegens de Perzoon en de Regeering van zyne tegenwoordige Majesteit Koning GEORGE, of de Protestantse Successie in zyn Koninglyke Familie, mitsgaders betaling te doen van zodanig een gedeelte van ons ingeteekend Geld, als by deze gelegenheid onuitgegeven zal blyven, wanneer het door de Commissarissen Opzienders word gevorderd.

Ten getuige van het welke, deze tegenwoordige, te Edenburg-beraamt, den 12 Augustus 1715. zynae den eerste dag in het tweede Jaar der voorspoedige Regeering, van onzen Souvereinen Heer GEORGE, Koning van Groot-Brittaunien, Frankryk en Ierland, is ondertekend by &c.

Het gerugt van deze Associatië, gekomen ter ooren van de kwaad-aardige party, bragt hun tot het zelve besluit; ten voordeele van den Pretendent; en wierd hare verbintenis, kort na desselvs instelling, ontdekt; te weten, als hoofd den berugten Ridder Donald Makdonald, die men den grooten Donald noemde, en onder wien meer als 500. Edellieden forteerden, namentlyk, als de principaalste, den Generaal Hamilton, den Grave van Marr, de Lords Kinnoul, Sinklar van Lagan, mitsgaders de Graven van Nairne, van Tinliltow, en van Kilzith, den Lord Keith, Mr. Lokhart, den Graaf Neuhdale, de Vicomte van Henmoor, den Lord Drummont, den Grave van Hume, den Grave van Knowl, en nog verscheide andere. De boven gemelde Associatiën van de welmeenende, al schoon met een goeden yvet (zo't schein) begonnen, geliefde het Hof nochtans af te keuren; ja zelt had de Regeering van *Schootland* zulks niet geapprobeert, maar aangemerkt als een middel, voor allerley slag van Volk, om zig te wapenen, zonder dat men door een vastgestelt oppergesag konde verzekert zyn,

tot wiens dienst zy zig zoude laten gebruiken; behalven dat diergelyke verbintenissen aanliep tegens een vastgestelde Regeering, zweemende meer naar oproeren als naar regte hulpmiddelen; om welke en meer andere redenen, het Hof hare bevelen zond, de inzameling van penningen, en het in de wapenen brengen van't Land-Volk, te staken.

1715.
Augustus

DE Heeren Morosini en Grimani, Extraordinaris Ambassadeurs wegens de Republyk van *Venesien* aan den Keizer, deden den 23. July hunne openbare intrede binnen *Weenen*. De Livry van hare Domestiken was Catmozyn rood Laken met zilvere Galonnen bezet, en bestonden deze Domestiken uit 40. Lakeyen, 12. Pagien en 13. Handpaarden; zynde de eerste Koets van Staat geheel vergult, en de tweede van binnen met rood Fluweel bekleed. Hier agter reeden de Koetzen van den Pausselyken Nuntius, en die van den Bisschop van *Weenen*, mitsgaders nog zes Koetzen met de Livry der gemelde *Venesiaanse* Gezanten. Den volgenden dag genoten dezelve een publyke Audientie by den Keizer; hem geluk wenschende over zyne komste tot den Troon, en aanbiedende (zo men verzekerde) uit de naam van hare Republyk, om zes of zeven Millioenen Florynen in de (a) nieuw opgerigte Bank van *Weenen* te brengen, ingevalle zyn Keizerlyke Majesteit den Oorlog tegens de *Ottomannische Porte* geliefde te doen Declareren; maar het scheen, dat men de *Carlouise* Vrede dagt te houden, immers tot zo lange als het Hof te *Konstantinoplen* die zelf niet kwame te breeken. Zy wierden vervolgens getraecteert in't huis van den Vorst van *Lichtenstyn*, door den Keizer tot diergelyke voorvallen expres gehuurt, en ook, zedert hare komste, op kosten van zyn Keizerlyke Majesteit onderhouden; 't welk duurde tot den 29. July, wanneer men deze Gezanten hare audientie van afficheit zag hebben, zonder dat 't Hof van *Weenen*, op hunne voorstelling, belangende den gevaarlyken toestand der *Venetaanen*, en de bovengemelde voordelinge aanbieding, als nog eenige verklaring dien aangaande had gelieven te geven.

DUITS-
LAND,

(a) ziet
eerste deel,
pag. 107.

DE *Zu eerste* Stad *Straalzom*, zedert eenige dagen door de (b) Noord-NOOR-
ze Geallieerde Magten ingesloten geweest; was egter niet formeel kun-DEK
nen belegerd werden; ter oorzaak dat de nodige Artillery, te *Sietim* (b) niet
en daar omtrent gebleven, aan het gemelde Geallieerde Leger ontbrak. pag. 86.

1711.
Augustus

Den Koning van *Zweden*, dit gebrek niet onbewust zynde, had op meer dan eene wyze het transport dezer Krygsbehoeften weten te belctten, en wel voornamentlyk door zyne Kapers te zenden in een binnewater, 't *Groote Haf* geheeten, tusschen de Eylanden van *Wollin* en *Uxedom*. Hier tegens Equippeerde de *Deenen* een Vlootje ligte Fregatten, en voegden daar by verscheide Pramen, op een extraordinaire wyze gebouwt, voerende zwaar Kanon, en dus bekwaam, om iets van verre te beschieten. Dit Vlootje, onder den *Deensen* Vice Admiraal Schefstet, wierd in 't laast van July, door de *Zweedse* groote Zeemagt in 't Nieuwe Diep, onder 't Eyland *Rugen* bezet, en geattacqueert; dog de *Deenen* verweerde zig zo braat, dat hare bespringers weinig voordeel konden behalen; ziet van deze Actie het volgende gemeen gemaakte Dag-verhaal, uit de *Deense* Vloot, van den 18. tot den 24. July.

Den 18. 's morgens kreegen wy agt *Zweedse* Schepen in 't gezigt, tusschen het Eiland *Rugen* en 't vaste Land; dien nacht lieten wy 't Anker vallen tegen over 't Eiland. Den 19. bleven wy daar leggen; ondertusschen liet de Vice Admiraal Schefstet de diepte peilen, en men bevond dat in den uitloop, ter slinkerhand van *Rugen*, Schepen gezonken waren. Dien dag namen wy een *Zweedse* Jagt met meel geladen. Den 20. 's morgens naderden wy met de groote Schepen en Vaartuigen onder 't Eiland opwaards, om den vyand aan te tasten; dog die kannonneerde sterk op ons, zo wel van zyne Batteryen, als van de Bombardeer galjoots: wy bleven den vyand niet schuldig. Den volgenden nacht weeken wy weder af, dewyl een van onze kruissers narigt bragt, dat de gantsche *Zweedse* Vloot niet verre van ons was; welke den 21. 's morgens vroeg voor ons ten Anker kwam leggen, en zes Schepen detacheerde, die zo dicht by kwamen als zy konden, en daar op begonden te kanonneren; dog zy wierden door onze drie Pramen, en twee gewapende Gallioten gerepouffeert. Den 22. met het kriecken van den dag hervatteden de gemelde Scheepen, met nog twee groote Schepen versterkt, hunne attaque, maar zy wierden als te voren wakker afgewezen, gelyk ook de drie Schepen, een Praam, en een Bombardeer Galjoot, die, aan de andere zyde van *Rugen* leggende, ook vuur op ons gaven: dog deze laatste moesten haast wyken, 't welk ons deed vermoeden dat zy zeer beschadigt moesten zyn. Dea volgende middag kwamen de agt gemelde Schepen weder, maar wierden ook afgeslagen: en eindelyk wierpen zy 't Anker voor ons, en bleven zo den gantschen nacht leggen. Den 22. hadden wy de gantsche *Zweedse* Vloot in 't gezigt, waar van een gedeelte voor ons Esquader t'zeil ging. P. S. Zo komen elf vyandyke Schepen regt voor ons Oefswaart leggen, dog konnen niet zo na komen dat zy ons beschadigen konnen, dewyl wy aan de grond leggen.

Dit

Dit behelsde alle 't gepasseerde in deze Actie ter Zee; en schoon de *Zweedens* voorgaven, datze het bovengemelde *Deens* Vlootje eerlang meenden te ruineeren; zoo schreef den voornoemden *Deensen* Zeevoogd Schefted aan zyn Koning, dat hy aldaar ten minsten wel twee maanden, buiten hindernis der *Zweedens*, konde bestaan; in welken tusschen tyd, op de een of andere wyze, mogelyk opening zoude komen.

1755.
Augustus

Onderwyl en zagmen wederzyds groote Oorlogs Vloten gereed, om een Zeeslag te leveren; komende den 8. dezer maand malkander, leggende de *Zweedens* voor *Jasmund*, in 't gezigt. 's Middags omtrent ten twee uren, geschiede den aanval door de *Deenen*, wanneer de *Zweedens* wel zeven a agt uren agter eengestadig dapper vogten, tot datze eindelijk moesten de vlugt nemen, de Zee verlaten, en zig in *Karelskroon* retireeren. Van dit Generaal Combat ter Zee zagmen diverse Verhalen in druk waereld kundig maken; weswegens meest in aanmerking moet komen dit onderstaande, door den Commandeur Craug, aan den Koning van *Deenmarken* voor *Straalzond* gerapporteert; naemtelijk.

DAt, de Admiraal Raad met zyn Vloot, bestaande in 21. Schepen van Linie, op de *Zweedse*, van gelyke sterkte, by *Jasmund* leggende, losgegaan zynde, de *Zweedens* dapper vuur hadden gegeven; dog dat hy niet eerder had geantwoord, voor dat hy naby was gekomen; als wanneer het kanonneren vier uren duurde, tot dat beide Vloten zig in ordre van Bataille rangeerden, die in deze ordre twee uren lang bleven slaan, tot dat d'avont haar overviel, vermits het omtrent negen uren was.

Ondertusschen was de *Zweedse* Arrierguarde, als d'Admiraal Raab tragtede de *Zweedse* Vloot in d'engte te brengen, door 't Corps van de *Deense* Vloot willende heen dringen, zeer kwalyk ontfangen en slegt gehavent; 't welk de *Zweedens* noodzaakte de vlugt te nemen, waar toe de Wint, die dikwils veranderde, haar zeer dienstig is geweest, wyl hy anders op de *Pomerse* Kust zouden gezet zyn geworden; dog zy kregen hier door de gelegenheit by *Greipswalde*, om langs die Cours na *Danzig* door te komen; en schoon de *Deense* Vloot alle mogelyke vlyt aangewent heeft, om haar te vervolgen en in te halen, zoo had dog d'invallende nagt zulks verhindert; zoo dat zy na *Karelskroon* heen gelopen zyn. In tegendeel is de *Deense* Vloot van *Bornholm* na *Jasmund* te rug gekomen; en men heeft verscheide Schepen van de *Zweedse* zeer ontramponceert gezien, dog de Vyanden hebben dezelve onder faueur van de nagt mede gekregen.

1719.
Augustus

Wegens dit Zee gevegt, zagmen van den *Deenſen* Admiraal Rabe zelve het volgende Relaas.

DE Admiraal Rabe, den 6 dezer het Renfort van vyf Scheepen by zig bekomen hebbende, en waar mede 21. Schepen van Linie ſterk was, deed aanzoonds Seyn om Seyl te gaan na het Eyland *Rugen*. Den 7 zagen wy de *Zweedſe* Vloot vyf Mylen van ons, alleen met zefstien Scheepen Ooftwaard zeylende, om zes andere, die zy aan de kant van *Rugen* gelaten hadden, te ontmoeten. Wy deden ons beſt, om met een Zuydweſte Wind de *Zweden* te naderen, en bevonden ons den 8. daar by, hebbende de Vyanden aan Stuurboord of regterhand, en wy geleydenze in dezer voegen, met ſchieten uit ons Geſchut, met Kardoezen na hunne Maſten en Touwerk, om ze op te houden, en zy antwoorden met dezelfde Munt, doende yder zyn beſt, om den andere te verlammen, zonder dat wy dezelve egter in een regt gevegt konden inwikkeljen, voor des namiddags ten twee uren tuſſen *Doornboſch* en *Peer*. Tot dat haare zes Scheepen zo naby waren, van zig by de 16. te voegen, vogtenze niet als al wykende, maar verſterkt zynde, liepenze niet meer, en was den ſtryd by *Bornholm* zo hartnekkig, dat het voordeel van d'een op den ander tot den avond twyffelagtig ſtont, en wy van onze kant onzen ernſt verdubbelde; dog het Gevegt hield op door een zware Miſt, en de duiſterheit van de Nagt, geduurende dewelke de Vyanden haar ſtreck na de regter zyde vervolgte; en, dewylze hunne lichten in de Lantaarns uitgedaan hadden, konde men hen niet vervolgen, en hebben ons alzo Meeſter van het Slagvelt gelaten. Des anderen daags den 9. verſtonden wy uit onze Fregatten, die de *Zweden* hadden gevolgt, datze te *Kavelskroon* waren ingeloopten. Het Schip van den Vice-Admiraal Juell, die zelfs is geſneuveld, heft het meeſt geleden, zynde op zyn Schip alleen 110 Man dood gebleven; op dat van den Admiraal Rabe 80, en het verlies der andere Scheepen is nog onbekent, maar niet dat 'er zommige zyn die niet een cenig Man hebben verlooren. Behalven den Vice-Admiraal Juell weeten wy dat 'er twee Luitenants zyn geſneuveld, als meede twee Kapiteins en twee Luitenants gekweſt.

Nog wierden deze byzonderheden in *Koppenhagen* met den druk gemeen gemaakt.

NA dat den 8. Auguſti tuſſen onze Vloot, 21. Oorlogſchepen ſterk, en de *Zweedſe*, van een gelyk getal, maar grooter Monteeering, een bloedige Zeeſlag en wel zo ſcherp als men weet, dat ooit in de *Ooſtzee* is geweest, was voorgevallen, is de *Zweedſe* den 9. dezis te *Kavelskroon* binnen, en de onze den 12. dezis van *Fasmunt* in de *Kioger-bogt*, en den 13. nader aan deze Stad tot *Dragoe* gekomen, om de gekwetſte beter aan Land te konnen brengen, en andere Matroozen in te nemen, waar van hier een gedeelte is, en de overige

rige uit *Noorwegen* werden verwacht; zullende de Vloot aanstonds weder op nieuw van Buskruit en Koegels voorzien zyn, om in 't kort weder Zee te kiezen. 1715.
Augustus

Het Lyk van den Vice-Admiraal Juel, door een Kanon Koegel van twaalf Pond gesneuveld, is verleden nacht te *Rooschild* in het Graf van zyne Voorouders bygezet.

Onze Admiraal Rabe, voerende het Schip den Olifant, heeft in het gevegt wonderen gedaan; en, niet tegenstaande hy veel leed, anderhalf uur alleen tegens drie *Zweedse* Scheepen gestagen, en zig zelfs egter gered.

Het verlies van de *Zweden* zal gewislyk zeer groot zyn, dewyl men uit Koopvaarders, uit *Zweden* komende, en den 10. voor *Karelskroon*, als mede aan Boord van een *Zweedse* Snaauw, die het naderen belettete, geweest, verstaan heeft, dat de *Zweedse* Admiraal Lillie het halve Hoofd was afgeschooten; de Admiraal Henke, doer en door het lyf, mede dood; de Schout by Nagt Love zwaar gekwets, en zo na gerade veele Hooge Officieren gesneuveld en gewond.

De *Zweedse* Schepen waren uitermaten zeer doorboort, maar het nette getal van hunne dooden en gekwetsen wisten zy niet.

Van onze Oorlogschepen hebben meest geleden de voornoemde Olifant, de Justitie, Louise, Prins Christiaan, Teyen, Noordster, Oldenburg, Delmenhorst, Prins Karel, en Afren. Van de andere Schepen zyn 'er, die niet een doode of gekwetsen hebben, vermits by het vuur niet hebben kunnen komen, maar van eenige, die 'er in geweest zyn, is in die Actie 12000. Pond Kruit verschoten.

Het getal van onze doden zoude 210. Man zyn; en van de gekwetsen, die men uit de Schepen aan Land brengt, ruim 500.

Maar de *Zweedse*, zig mede toetschryvende de overwinning van dit Zee gevegt, lieten daar over een ampelder verhaal te voorschyn komen; zynde van de volgende bewoording.

WAnneer onze vooruitgezonde Brand-wagt den 8. 's morgens de Vyandlyke Vloot, ten getale van 21. Schepen van Linie, vier Branders, eenige Fregatten en andere Scheepen, in 't gezicht kreeg, en het geordonneerde signal deed, liet onze Admiraal ook ten eersten zyn geven, niet alleenlyk voor de Vloot om het anker te ligten, maar ook voor de Scheepen, die onder het Eiland *Greipswalde* lagen, om zig mede in de Linie van Bataille van de Vloot te rangeren.

De Vyanden, de Loef en de Wind tot hun voordeel hebbende, naderden ons met klein zeil meer en meer, zo dat 's namiddags ten twee uren van weerkanten al wakker met kanonnen begonnen wiert, 't welk zonder ophouden duurde tot 's avonds ten agt uren, wann'er de *Deenen* met hunne

1714.
Augustus

Vloot, by de Wind, van ons afhielden, en hunnen cours Noordwaards namen.

Wy bleven met onze Vloot leggen tot midnagt, om de become schade en de lekken in de Scheepen te herstellen. Terwyl kwamen de Officiëren van dezelve aan boord van den Admiraal, en gaven aan hem te verstaan, dat hare Scheepen aan Rondhout en Masten zo beschadigt waren, dat zy ze niet konden regeeren: dat het lopende en staande Wand ook weg geschoten was, en dat zy daarenboven gebrek begonden te krygen aan buskruit en kogels. Nadien wy *Jasmund* West ten Noorden vyf mylen van ons, en byna geen Wind, die toen West-Noord-West was, hadden, rezolveerde men met klein zeil en stil we'er Oostwaards cours te zetten.

Den 9. 's morgens, met het aanbrecken van den dag, zagen wy de vyandyke Vloot ten Westen van ons, met volle zeilen om de West stevenende. Wegens de stilte konden wy boven *Bornholm* niet komen, weshalven men noodzaak was beneden, of bezuiden dat Eiland te gaan; te meer, om dat het onmogelyk was met de Weste-wind na *Rugen* te keeren, behalven dat de Scheepen aan haar Touw-werk zo beschadigt, en de meeste matten zo in stukken geschoten waren, dat zy geen zeyl voeren konden.

Voorts had men de Transport-scheepen, die wy van *Karelskroon* verwagteden, ten Oosten van 't gemelde Eyland bescheiden, die wy den 9. 's avonds, onder 't gebied van den Vice-Admiraal Philander, ook gelukkig vier Mylen van daar aangeetroffen. De Admiraal hield toen met alle de Vlag-Luiden en Officiëren wederom eenen grooten Krygsraad, om te verneemen hoe het op yder Schip gesteld was; hy maakte ook aan dezelve bekend, dat, nadien de Proviant aangekomen was, hy na *Rugen* wilde keeren, om daar de voorraad over te nemen, dewyl dat in Zee niet geschieden kon; en hy stelde daar benevens aan den Krygsraad voor, of dezelve moende in staat te zyn, om den Koning dienst te doen, zonder dat de Scheepen al vorens hersteld waren. Waar op alle de Officiëren gezamentlyk verklaarden, dat zy verpligt en gereed waren, om haar leven voor zyn Majesteits dienst op te offeren, dog dat hare Scheepen, zonder gerepareerd te zyn, geen Zee konden houden, of de minste dienst doen, zynde het Schip de Eenigheid zo gesteld, dat het geen Mars-zeil kon voeren, maar gesleept moest worden; want het had wel 140. Schoten in de zyde, en in de 40. onder water.

Men had de Scheepen de Osel en Gothland, die geheel onbruikbaar waren, moeten afzenden, om de een of andere Haven te zoeken; als mede het Schip Pomeran, zo dat de Pompen nagt en dag gingen. Het Schip van den Admiraal had ook 140. Kanon-schoten in de zyde, en 10. onder water, behalven dat alle de Masten, de Boëg-spriet, het Wand en de Zeilen telkens onbruikbaar wierden gemaakt. De reden, dat men zo veel schoten onder water kreeg, is, dat wy met onze Scheepen onder de wind lagen, en de Vyanden zo ver van ons af, dat wy ze nauwelyks met agtien Ponden konden bereiken, waarom wy ook niet konden gebruiken het geschut van de bovenste laag, om ze daar mede te beschadigen, zo dat wy ons met de onderste en zwaarste stukken

ken moesten behelpen , 't welk ook oorzaak is , dat wy , in zulken langdurig Kanonneren , zo weinig Volk verloren hebben ; zynde op het Schip van den Admiraal inaar omtrent 60. doden en gekwetsten geweest , en op de anderen na proportie , dog aan de Masten en Touwen wierd de grootste schade gedaan.

1715:
Augustus

De *Deenen* hadden zwaare Stukken , en de Kogels , die van hunnen Admiraal kwamen , en in het Schip van onzen Admiraal bleven zitten , wegen over de 36. pond.

In het Gevegt zyn gesneuveld beide de Admirals Henck en Lillie , de Kapitein Grother , en de Licutenants Leerberg en Bomble , de laatste van de Landmilitie . Het getal der Onder-Officieren en gemeenen is nog niet regt opgenomen.

De Bevelhebbers van onze Vloot hebben zig de overwinning van dit Zeegevegt toegeëigend , en daar over het Kanon te *Karelskroon* doen lossen , om dat de *Deenen* , zo zy zeggen , eerst geweken waren . De Licutenant Generaal Lieve had zedert weder twee Oorlogschepen in Zee gezonden , en men herstelde de andere , om ten eersten te kunnen volgen , en agt te geven op de *Russise* Vloot , die men vreesde dat het oog op *Gosbland* had .

Nu zalmen weer te Lande voortgaan . Om de Belegering van *Straalzond* door de *Noordze* Geallieerden met vrugt te kunnen beginnen , zo was nodig eerst te bemagtigen het Eyland *Uzedom* , gelegen aan 't *Groote Haf* . Hier van wierd de Attaque den 31. July ondernomen , en ook gelukkig uitgevoerd ; te weten , het Voetvolk voerdemen in Booten , over de Rivier de *Swine* , dog de Paarden door de Ruiters by den toom opgehouden , mosten zwemmen ; gerakende aldus , zonder tegenstand , aan de overzyde , en terstond met een *Zweedsch* Corps Voetvolk , dat zig in een Battaillon Carree formeerde , in gevegt ; maar dit *Zweeds* Battaillon Carree wierd door het *Deens* Paardevolk wel haast van een gescheurt , en gedwongen het hazepad te kiezen . Tot deze onderneming was gebruikt den *Deenschen* Generaal Arnheim , en , onder zyn Commando , 2000. Man Infantery , nevens 800. zoo Ruiters als Dragonders . Een zyner Officieren had in haast dit onderstaande kort Relas weten af te zenden .

Om trent de Attaque van *Uzedom* heeft het zig dus toegedragen . Dingsdag namiddag den 30. waren de Vaartuigen , om 2000. Voetknechten , en 800. zoo Ruiters als Dragonders , over de *Schwien* te zetten , gereed . Het paardevolk gong zo wel als 't voetvolk 's avonds in de vaartuigen , latende de paarden , die zy aan den teugel hielden , na swimmen tot op een Sandbank in de *Schwien* , alwaar de Ruiters zig te paard zetteden , en zig formeerden ; wetende dat men van daar , zonder met de paarden te swimmen , op 't Eiland

1715. konde komen, gelyk zy ten drie uren 's morgens ook op 't Eiland stonden, en ondertuffchen wierd het Voetvolk ook overgevoert.

Augustus

Zo dra als de Vyanden dit gewaar wierden, verlieten zy de *Schwieners Schans*, om zig na die van *Penamunde* te begeven, en de 200. man te behouden. Maar de dragonders attaqueerden de retireerende Vyanden, zo dat zy, na eenige Decharges, tot op twee mannen wierden ter neder gehouden.

Nader aan de *Penemunder Schans* kregen de Dragonders 70. Vyanden gevangen, en van die gene, welke nog by hoopen naar de *Penemunder Schans* wilde retireeren, zyn omtrent 300. gevangen gekregen.

Dit Eyland *Uzedom* aldus door de *Noordze* Geallieerden meerendeels bemagtigt zynde, zo maakten dezelve zedert preparatiën, om ook de *Penemunder Schans* aan te grypen; werdende daar toe den 2. dezes maand *Augustus* uit het Leger voor *Straalzont* derwaards geschikt, van de *Deense* Troupen, twee Battaillons, 200. Ruiters, en twaalf Pontons, zullende gevolgt werden, uit het *Pruiffisch* Leger, van eenige hare Troupen, en nog andere twaalf Pontons. Onderwylen was het *Groote Haf* niet gezuivert van de *Zweedze* Kapers, welke zeet belette de het overvoeren der zware Artillery tot de belegering; maar zynde de meeste dezer Kapers den 11. Augusty by 't *Anklammer Veer* het gemelde *Haf* uitgezeilt, hebbende aan Land, tot afscheit, alles bedorven en verbrand, zo wierd van de zyde der *Noordze* Geallieerden ten eersten toestel gemaakt, om de zware Artillery over te brengen; dog kort daar na kreeg men berigt, dat eenige *Zweedze* Kapers, door de *Swine* ingevaren, zig weder in 't *Haf* vertoonden, 't welk het voorgenomen Transport nogmaals deed staken. De bovengemelde *Penemunder Schans* diende veroverd, zoude men geheel meester van het Eiland *Uzedom* wezen, invoegen een groot Corps Troupen dezelve omringden; openende daar voor den 18. Augusty de Loopgraven, en stigte twee Batteryen, van dewelke men den 19. op de Schans zo sel begon te schieten, dat 's avonds het meeste Kanon daar binnen zweeg; dus een attaque op de buiten Posten geschiede, die men zonder groot verlies bemagtigde.

Den 22. maakte men dispositiën, om het Lighaam der Schans zelfs aan te tasten, commandeerende daar toe 1000 man, onder den oversten Lippe, nog een Overste en twee Majoors, die 's morgens met den dag omtrent 400. Schreden van de meergemelde Schans post vatte, trekkende kort daar op na hare aangewezen plaatzen, en vielen voorts

op drie byzondere hoeken aan. De Graff, daarze door mosten, was byna een mans lengte diep, en met ingeflage Palen, mitsgaders hier en daar met Bomen en meer ander Hout tusschen beide, belemmert; zo dat deze aanvallers met de uitterste moete, zonder zig in die tyd te kunnen verweeren, de Graff passeeren mosten. De *Zweedze* bezetting, sterk 300 man en wel op haar hoede, deed uit haar Kanon en Musquetten een desperate defensie; dus de Bespringers, die (als gezegt) zig niet weeren konden, een schrikkelyk Vuur uitstonden, waar door zeer veel Volk; en de meeste Officieren sneuvelden, eer dat men tot het beklimmen der Contreschappen genadert was. De Prins van Wurtemberg, deze heete actie aanschouwende; poufleeerde de aanvallers zo kragtig, datze eindelyk de Graffen vulde en daar over geraakten, als wanneer zy met den Degen in de vuist met zulken geweld storm liepen, dat ze zig in 't kort overwinnaars zagen; doodende in de furie alle die men in de wapenen vond; waar door van de gantsche *Zweedze* bezetting niet meer als 90. man, die zig verscholen hadden, en, na dat de eerste woede gedaan was, kwartier kregen, overschoten. De geheele Attaque, hebbende wel twee en een halve uur geduurt, kwam de Bespringers te staan op 600. Gemeene, behalven veel brave Officieren. Nu bleef het Belegeren der Stad *Straalzont* nog afhangen, van de verovering van 't groot Eiland *Rugen*, dus men al zedert eenigen tyd had zien toeleggen, om die onderneeming mede werksfellig te maken; maar alvorens was het nodig eerst meester te worden van zeker Eilandeken, *Ruden* genaamt, leggende aan de mont der Rivier de *Pene*. Om dit Eilandeken te winnen, moste de kleine Vloot der *Deenen* de voornaamste dienst doen; dog hare Schepen, door tegenwind, eenigen tyd opgehouden zynde, zo had men die Attacque als nog niet kunnen uitvoeren.

Eindelyk, op dat de Hertogdommen van *Bremen* en *Vehrden*, by verandering dezer Oorlogs kans, niet mogten ten proey en wille van eenige der Ilydende *Noordze* Magten komen, en dan, als eertyds, met zware Lasten gedrukt werden, zo hadmen een vergelyk getroffen, om dezelve aan de *Hanoverze* Reggering in te ruimen, door hare Troupen te doen bezetten, en de Magistraten dier Hertogdommen naar bilykheit te handelen; waar op den 20. Augusty deze overlevering aan de Ministers van *Hanover* geschiede, die vervolgens de voormelde

1715.
Augustus

Vestingen deeden bezetten, en de Regeering der Steeden den Eed van getrouwheit afdamen.

NEDER-
LANDEN.

WEGENS de *Nederlanden*, te weten de *Zeven Vereenigde Pro-
vintiën*, staat ons deze maand Augustus niet anders te vertoonen, als dat hare *Oost-Indische* Retourvloot, in 't begin, ofte den 5. 6. en 7. derzelve Maand, binnen de Havenen van *Holland* en *Zeeland* behou-
den was gearriveert: bestaande in 24. Schepen, namentlyk

Berbicys,	}	van <i>Batavia</i> .	}	voor de Kamer <i>Amsterdam</i> .
Generale Vrede,				
Barnevelt,				
Doornik,				
Popkensburg, en	}	van <i>Ceylon</i> .	}	
Grimmestyn,				
Wassenaar,	}	van <i>Batavia</i> .	}	voor de Kamer <i>Zeeland</i> .
Zuyderbeek,				
Bentvelt, en	}	van <i>Ceylon</i> .	}	
Noordhoek,				
Herstelde Leeuw,	}	van <i>Batavia</i> , voor de Kamer <i>Delft</i> .	}	
Zandenburg, en				
Welthoven,	}	van <i>Batavia</i> , voor de Kamer <i>Rotterdam</i> .	}	
Limburg,				
Schellenberg, en	}	van <i>Batavia</i> , voor de Kamer <i>Hoorn</i> .	}	
Lokhorst,				
Horstendaal, en	}	van <i>Batavia</i> , voor de Kamer <i>Enkhuysen</i> .	}	
Schoteroog,				
Ter Horst, en	}		}	
Reynesteyn,				
Beverwyk, en	}		}	
't Huis tē Hemert,				
Koriloot, en	}		}	
't Raadhuis van				
Enkhuizen.				

Zynde de Schepen van *Batavia* den 16. en 26. November, en die van *Ceylon* den 21. December 1714. uit die verre gewesten vertrok-
ken;

ken ; bedragende de generale Carga inkoops 7230000 guldens , en
bestond uit de volgende Koopmanschappen. 1715.
Augustus

Pond-Goederen.

4898739 ^{fl}	Bruine Peper.	38 ^{fl}	Aguil Hout.
63608	- Witte dito.	3 ^{fl}	- Stamp Paarlen.
1000000	- Noote Muschaten.	36500	- Cardamon , divers.
500038	- Foulie.	13578	- Gommelak op stokjes.
3607	- Oly van Noten in Koc-	1102118	- Koffy , divers.
	ken.	497467	- Cauris.
600000	- Kaneel.	34200	- Kirmanse Wol.
100	- dito Bladen.	28000	- Kurkuma.
220464	- Thin.	12926	- Camfur , Japans.
134200	- Sappanhout , divers.	15950	- Borax.
1503793	- Poeyer Suiker.	200	- Drakenbloet.
33993	- Geconfyte Gember.	5393	- Namrak.
22000	stuks dito Noten.	149165	- Bengaalse Zyde.
100	potjes dito Nagelen.	5635	- Chinesee dito.
2770040 ^{fl}	Salpeter.	12741	- Persiaanse dito.
99047	- Japans Staaf koper.	97189	- Kattoene en Florette
45963	- Indigo , divers.		Garen , divers.
92266	- Calliatour Hout.		

Zyde Stukgoederen.

10115 ps.	Armozyenen.	43750 ps.	Dasjens , in zoort.
360	- Dotanys.	3000	- Bandancees , of Tafta de
900	- Allegias.		Foula.
200	- Restas.	3600	- Soesjens.
1000	- Adlaffen.	1650	- Sjoucoureassen.
106	- Chammerwaars.	500	- Golmandels.
245	- Boutidaars.	325	- Kakatoe Stofjes.
318	- Maypooften.	2400	- Geschilderde Chitzen.
125	- Lheymenias.	13592	- dito Neusdoeken.

1715.
Augustus

Katoene Lywaten.

6200 ps. gebleekte Mouris.	2880 ps Lochoris.
24500 - dito Bethilles.	4600 - Fotassen.
20154 - Mallemolens.	960 - Brandams.
21585 - Casse Bengale.	5800 - Beroupaats.
6124 - Doureassen.	800 - Boelongs.
2200 - Terrindains.	1000 - Gingams.
3467 - Tansjeeps.	17520 - Bastas.
313 - Adatheys.	116171 - Sallempouris.
100 - Coutanys.	73430 - Guinees.
4140 - Hammans.	16900 - Chitzen, divers.
200 - Zanen.	4800 - Corroots.
576 - Milmils.	500 - Tesslerse Alegias.
9813 - Perkallen.	2040 - Dongrys.
6000 - Zavogesjes.	1200 - Kannekyns.
400 - Sologesjes.	14250 - Roemaals.
3900 - Albnees.	2000 - Tapekankenias.
200 - Atchibancees.	3960 - Bherms.
2050 - Amiertjes.	640 - Patemaroepoe.
1600 - ruwe Cabayen.	480 - Negros kleeden.
3600 - Niquanias.	800 - Broules Lamby.
11160 - Caatjes.	2000 - Chadderboraal.
9200 - Gerrassen.	4900 - Zeildoek.
14915 - Desiabadys.	2000 - Handrottingen.

S E P T E M B E R.

ALVORENS wy met de vereifte omftandigheden befchryven de Ziekte, en de daar op gevolgde Dood, des Konings van *Frankryk*, in 't begin dezer maand voorgevallen, zo diend hier eerft, als van vroeger datum, wederom gefproken wegens de berugte Pauffelyke Conftitutie, waar door ongemeene opfchuddingen waren verwekt, zodanig den Lezer in onze voorgaande *Mercurius*, en ook in dit ftuks eerfte Deel, klaarlyk gebleken zy. Den Biffchop van *Montpellier*, broeder van den Marquis de Torcy, over het werk der gemelde Conftitutie mede gebannen, geliefde onlangs zeer vryborftig zyne gevoelens dien-aangaande aan den Heer van Mirepoix in een brief uit te drukken, welker Extract men hier vertoonen zal.

FRANK-
RYK.*Myn Eer, .*

GY zegt, dat men, in geval van een vergelyk, aanftonts overeenkomen moest, om niets aan te nemen, als door middel van uitspraak. Het is zeker, dat, indien wy aanneemen moeten, het op die wyze behoorde te gefchieden, en nooit anders: maar ik meen, dat, wy niets moetende aannemen, als by een uitspraak, wy abfolutelyk de Bulle niet moeten aanneemen. Wilt gy aan de Biffchoppen niets overlaten, als den naam van het geene hen volgens het Goddelyk Regt toekomt, en wilt Gy het wezentlyke daar laten? Is het hengenoege, dat zy, eene uitlegging van het Geloof van wegens den Paus ontfangen hebbende, zeggen, dat zy dezelve aanneemen, om dat zy ze goet oordeelen, dan hebben zy geen regt om zig daar van te beroven, of om dat regt niet te oeffenen: Zy moeten oordeelen, en zy moeten dat doen in gerechtigheit en in waarheit, niet goet noemende, dat kwaad is, en kwaad dat goet is. Het regt van te oordeelen is niet een ydele Eer, die den Biffchoppen alleenlyk gegeven is, om daar mede te pronken; Zy hebbenze tot geen ander eind ontfangen, als omze dadelyk te oeffenen volgens hare Confcientie; om den fchar, die hen toevertrouwt is, te bewaren, om de waarheit te verdedigen, en niet omze gevangen te houden.

Men moet dan, volgens mynen raad, niet alleenlyk aanneemen al oordeelende;

1715.
Septemb.

lende; maar men moet daarenboven wel oordeelen, en niets aanneeme, als het geene goet is, dat is te zeggen, dat men de Bulle, die kwaad is, niet aanneemen kan, voor en al eer de Paus zelf die goet gemaakt heeft, door verklaringen, waar in wy genoegen zouden kunnen nemen: en wanneer hy dat al deed, zoud my nog een grote zwaarigheid overblyven; want om wel te oordeelen is het niet genoeg, dat men goet noemt, het geene goet is; men moet ook niet kwaad noemen, als het geene dat kwaad is. Gy begrypt my wel; myn Heer. Voor het overige meen ik, dat wy, tot behoudenis van de waarheit en van de regten van het Bisdom, ons tegens de Bulle kanten moeten, niet alleenlyk tot onze afzetting toe, gelyk gy zegt, maar zelfs tot onze dood toe.

Op wat wyze het snoode Jezuitendom alle de welmeenende Prelaten bleven vervolgen, en inzonderheit hoe naby het met den ondergang van den Kardinaal de Noailles zelfs gelegen was, waar van alleen de ziekte en dood des Konings de uitvoering deed strëmmen, zulks magmen zien uit zekeren brief van den Jezuur Pater Le Tellier, zyn Majesteits finistren Biegtvaar, voor weinig tyd geschreven aan den Heer Chavelin, Advokaat Generaal des Konings; welken Regtsgeleerden kort daar na kwam te sterven, en onder wiens nagelaten Papieren dezen Brief (zo men zeide) gevonden was.

Alles is wel gedisponeert, myn Heer, om de registratie van't groote Edict te doen gelukken. De Koning zal den 20. dezer zelf in 't Parlement komen, en den Procureur Generaal voor agt dagen casseren, en hy zal u beveelen dat ampt waar te nemen, en de requisitien te doen; en hy zal 't arrest van de registratie pronuncieren, zonder dat iemand oppositie zal kunnen maken. De gezegelede brieven, om den Kardinaal de Noailles te doen arresteeren, zyn gereet. Men zal hem onder een goet geleidena *Pierencise* brengen. Als wy dezen Afgod zullen hebben van boven neder gerukt, zullen wy niëts meer te vreezen hebben; U E. bediene zig by deze gelegentheit van uw bekwaamheit, en van uw gewoonlyke welspreekentheit, om u des Konings gunste te verkrygen: het zal aan ons niet haperen, dat gy die niet zoudet hebben, en ook niet, omaan u blyken te geven hoe zeer onze compagnie aan u is toegedaan, en ik in't byzonder, die myn leven lang zal zyn &c. &c.

Getekent,

Le Tellier.

Den 2. Augusty 1715.

Koning **LODEWYK XIV.** al zedert eenigen tyd zyne mensche-lyke zwakheit zynde gewaar geworden, gevoelde zig zedert den 20.

van

van de gepasseerde maand Augustus zo verergert, dat hy des anderen daags (den 21.) niet langer kunnende opblyven, weer naar bedde ging, en den volgenden dag (den 22.) blyven leggen moest; mogende niemant der Uitheemse Ministers te *Versailles*, daar de Hofhouding was, by hem verschynen. 's Nagts, tusschen den 23. en 24. verslimmerde de ziekte, die verzelt was van geduurige koortzen, hitte en droogheit in de keel, zware pyn in de Dyen, en van een soort van Waterzugt; egter bereide zig zyne Majesteit den 24. om het middagmaal naar gewoonte te houden; maar hem beving een smartelyke pyn, waat door hy beval alle die in de kamer waren te doen vertrekken, behalven de Maarschalk de Villeroy, die alleen meer als twee groote uren by hem bleef; aan wien zyne Majesteit ongemeene blyken van vriendschap en vertrouwenheit betoonde, zeggende, *myns sterf uure nadert, dus moet ik op de eenwigheit denken.* Hy at 's middags niet als een weinig geharst brood, in Vleesnat met wat Reist gekookt, geweekt, en kreeg daar op ten vier uren een felle koorts, die hem belette te slapen tot 's morgens (den 25.) ten vier uren, wanneer den Maarschalk de Villeroy stilletjens zyn Majesteit verliet. Drie uren daar na, wakker wordende, gevelde hy zig van de Koorts verlaten, en geen Pyn meer in zyn been; waar op hy den Maarschalk de Villeroy wederom ontbood, en met den zelven meer als een half uur alleen sprak.

Den Hertog van Orleans, vervolgens binnen tredende, en den Koning in een beter staat vindende, betoonde zig, gelyk mede alle de Heeren van het Hof, daar over zeer verblyd; en des te meer, wyl zyn Majesteit belaste, om alle deuren te openen, en aan yder een toe te laten, van hem te zien spyzigen, niet regentstaande men vertoonde, welke hindernissen voor zyne gezondheid, door het groot gedrang van menschen, waren te vrezen. Zittende ter tafel, at hy zeer weinig, en dronk ook minder wyn, als naar gewoonte; 't welk den Maarschalk de Villeroy deed zeggen, *dat hy niet raadzaam oordeelde, om de ordinaire Spyze zo veel te verminderen*; op welk zeggen den Koning, hem laggende en toeknikkende, nog een weinig wyn nuttigde. De Doctoren en Chirurgyns, ten een uur namiddag binnen komende; verzogten om des Konings been te mogen zien, 't welk men haar toelattende, zo bevonden zy daar in geen beweging; ordonneerende derhalven 't zelve in heet water, daar men geen hand in kon houden, te steeken; gelyk terstond geschiede, maar de Koning gevoelde de hitte van

1714.
Septemb.

dit water niet eerder, als na dat 't zelve tot in 't merg van de pyp was doorgedrongen; na 't welke men het been, uit dit heet water getrokken zynde, met verscheide plekken van koudvuur bespeurde; zulks de Medicyns in een ander Vertrek zig vervoegden, om in deze gewigtige zaak met elkander raad te plegen; komende midlerwyl een oud man, van 114. jaren; aan den Koning als naar gewoonte een ruiker bloemen, over de naamdag van zyne Huysvrouw, brengen; en werdende by 'de hand gebragt voor het Ledikant van den Koning, zo vraagde hem zyne Majesteit, met deze woorden; *Wel goede Man hoe vaart gy als Sire; antwoorde hy, zeer wel, en indien ik slegs uwv Jaren had, ik zonde nog veel beter te passe zyn; op 't welke den Koning repliceerde, Ik wensse my zo wel te gevoelen, als gy zyt; doende den goeden ouden man, boven zyn pensioen, tien goude Louyzen verceeren, en die daar mee naar huis keerde.*

Tot den 25. Augustus bleef den Koning, met een standvaste grootmoedigheid, zyne zaken verrigten; bywoonende de Raadsplegingen, gevende zyne beveelen, even als of hy volkomen gezond was, latende zig zomtyds, by vermindering van pyn; met kleine Muzyk Concerten verlustigen, en doende op dezen *St. Louys'-Dag* in zyne Kamer de Tambours en Violons hare oeffening plegen; sprekende ook nog omstandig, wegens de verschillen met den Paus, aangaande de bewutte Constitutie, dog weigerde egter, om den Kardinaal de Noailles, niet tegenstaande zyn Biegtvaar Pater Le Tellicr hem ophutte, te veroordeelen. 's Avonds, voelende zyne krachten verminderen, verzogt hy, dat hem de laatste Kerkgeregten mogten toegedient werden; 't welk egter niet voor omtrent middernagt tusschen Zon- en Maandag, den 25. en 26. geschiede, wyl zyne Majesteit tweemaal naar mal-kander in slaauwte viel. Hier na door de Medicyns goed gevonden, en door hem toegestaan zynde, de Dye te openen, wyl 'er anders geen hope van genezing was, zo verklaarde zyn Majesteit deszelfs laatste Wille in een Codicil, met zulken standvastigheid, als zyn groots Gemoed paste; welke Codicil den Lezer in 't vervolg ontmoeten zal.

Den 26. deed hy den Jongen Daufin by hem brengen, wien hy omhelsde; en ontbood daar op den Hertog van Orleans, die aansonds kwam, en, naar omtrent een groot halt uur vertoevens, met tranen in de oogen weer weg ging. Vervolgens verlichienen by zyne Majesteit.

steit den Hertog du Maine en den Ryks Kantzelier, hem ter hand stellende twee Geschriften, die zy, na een lang gesprek, weder van den Koning ontfingen, om dezelve aan den Hertog van Orleans, als verklaarde Regent, over te geven; met byvoeging, dat dien Hertog onbeschroomt konde openen zyne uitterste Wille, vermits daar in alles na een natuurlijke ordre gestelt was. Tegens den avond geliefde den Koning aan de Medicyns te vragen, hoe lange dat hy nog zoude kunnen leven, en kreeg van dezelve tot antwoord, van maar weinige uren; waar op zyn Majesteit den Hertog van Orleans nogmaals, en kort na hem den Daufin deed by hem komen; welken laatstgemelden hy omarmde, zeggende tot den Hertog: *myn Neef, gy ziet hier twee Koningen, d'eene ten Grave gaande, en d'ander uit zyn Wieg komende; ik begeré uwe gedagtenisse tot den eenen, en uwe genegenheit tot den ander, en dat gy den laatst genoemden al die vriendschap wil bewyzen, die gy voor my hebt gehad; wyders, zig keerende tot den omarmden Jongen Daufin, gat hy aan hem den Zegen; gebruikende in Substantie deze woorden, dat hy was genoodzaakt geweest zyn Volk zwaar te belasten, en wel getragt had om hun daar van te verligten, maar, hebbonde zulks niet kunnen uitvoeren, dat hy die verligting aan hem overliet; en voorts recommandeerde, om altoos te tragten met zyne nabuuren in Vrede te leven, en hem in drie dingen niet na te volgen; te weten, eerstelyk, in de begeerte van grooter te worden, ten tweeden, in de Liefde tot vermaaklykhe ten, en ten derden, in de onnutte buitensporige verkuiffingen, zo na deelig aan de Onderdanen; welke gevoelens hy vermaande, dat de gene, die hy den Jongen Daufin had toegevoegt, steeds in acht nemen, en den zelve inprenten zoude. Vervolgens deed zyne Majesteit by zig komen de vier tegenwoordige Staats-Ministers van Frankryk, hun bedankende voor de getrouwe diensten aan hem bewezen, met verzoek die voortaan te willen vermeerderen omtrent den minderjarigen Koning.*

Een Chimist van *Marseillien* gaf aan de Medicyns des Konings zeker Elixir, om de vorder verstervinge te beletten, 't welk zyn Majesteit gebruikte, en hem zo veel goed deed, dat hy's nagts, tusschen den 27. en 28. mitsgaders tot den 29. 's avonds wel ruste; maar na die middernagt gevoelde hy zig weder erger, en kwam t'eenmaale te verdwynen de weinige hope, die men van dat Medicament geschept had; ja men hield hem toen genoegzaam dood, tredende niemant meer in de Ka-

1711.
Septemb.

mer als den Kardinaal de Rohan, nevens 's Konings Biegtvaar Pater Le Tellier, die eenige gebeden voor den Zieltogenden Vorst uitspraken. Onverdraaglyk was de stank van zyn Majesteits Lighaam, zynde't zelve zeer gezwollen, en het onderlyf voor 't grootste gedeelte gegangreneert; dus den voormelden Bisschop hem ook verliet, niet tegenstaande den stervenden Koning nu en dan, hoe wel meest zonder kennis, nog eenige woorden sprak; blyvende dit duuren tot den eersten September, wanneer de Ziele, 's morgens even over agt uren, van het Lighaam scheidde. Nog eenige andere omstandigheden, wegens de Ziekte en Dood des Konings van *Frankryk*, zal den Lezer vervat vinden in het volgende Relas uit *Parys*.

VAN het geen gedurende de Ziekte van wylen den Koning, en na deszelfs Overlyden is voorgevallen, kan men als gewis berigten, dat den Doctoor van Amiens, ontboden om den Koning te dienen, te rug is gezonden geweest, om dat hy de Geneesmiddelen, door hem te gebruiken, niet wildebekent maken; dat vervolgens een ander van *Montpellier*, die de Maarschalk van Villars, wanneer hy in de *Sevennen* tegens de Camisards Oorlog voerde, had gebruikt, te Post ontboden, deze zyn Majesteit iet had ingegeven, het welk hem Donderdag den 29. Augusti een zo oversterke afgang had veroorzaakt, dat met zeer gruuwlyke smerte daar door zyne meeste kragten heeft verlooren, zo dat in het midden van de pyn niet nalaten kon te zeggen, dat liever wilde sterven, als dat hulpmiddel andermaal innemen; en dewyl de vogtigheit tot in de Maage opgeklommen, dezelve had opgeblaazen, konde de Koning niet meer inslokken, maar nam die nagt en die van Zaturdag Smeltkoekjes in, en overleed daar op Zondag morgen, een vierendeel uurs na agten; dezelve was zedert Vrydag middag, om dat men hem als dood hield, genoegzaam van yder een verlaten. Niemand trad meer in deszelfs Kamer, anders, als den Kardinaal van Rohan, die'er nevens den Vader Tellier ingong, om de Gebeden voor de Zieltogende te doen, waar na vervolgens den laaften alleen bleef, om dat de stank onverdraaglyk was; deszelfs Lighaam was alstoen al opgeblaazen en gegangreneert of verrot tot aan den Buik toe; en zyn Majesteit sprak niet een woord meer met verstand, als nu en dan in een korte tusschenpoofing. De Kardinaal van Noailles had een ernstige Brief, dog egrer vol zoetheit en liefde, geschreven, en daar in betuigt het verdriet dat hy gevoelde over des Konings ziekte; de kragtige begeerte die hy had van hem te mogen zien, om de laatste blyken van zyne aanklevinge te geven; en met een eerbiedige vryheit te toonen, dat de Conscientie van zyn Majesteit zeer was ingewikkelt geweest, door het deel datmen hem had doen nemen in de zaak der Constitutie Unigenitus. Het is zeker dat'er de Koning over geraakt werd, en de beide Kardinaalen Rohan en Bissi vraagde, of hy waarlyk zig niet te diep had ingelaten in dat Werk, waar omtrent niets als op 't goedvinden van hen-

licden

1719.
Septemb.

lieden en zyn Biegtvader had gedaan; dat hy vreesde zig daar te diep ingewikkelt te hebben; dat indien zulks zo was hy daar in nog konde voorzien; dat het overzulks beval hem te zeggen of 'er geen drift in hun gedrag had geweest, en ofze niet door Menslyke inzigten waren gedreven geweest; en zoude daar op, zo men zegt, de Kardinaal geantwoort hebben, dat zyne Majesteit niet ongerust behoorde te wezen, om dat hy den Paus en de Bisschoppen had gevolgt; en dat, hen aangaande, zy niet gezien hadden als op Gods eere, den dienst van de Kerk, en het kwyten van hun Geweeten. Waar op den Koning gezeyt had, *maur den Kardinaal verzoekt my te mogen zien, ik heb hem altoos bemind, en ik zoude geen afkeer hebben in hem te zien*; waar op den Vader Le Tellier toetredende zoude gezegt hebben, *wil uwe Majesteit in een oogenblik ontdoen het Werk van zyn gantsche leven: indien zy de Kardinaal ziet, zo vernietigt ze alles watze gemaakt heeft*. Waar by een der Kardinalen voegde, dat de Koning waarlyk de Kardinaal niet vermogt te zien, zonder eene afzweeringe te doen van alles wat hy gedaan heeft: en de Koning gaf daar op tot een wederantwoord, *Ik hebbe niet personeels in myn harte tegens hem: Ik hebbe hem altyd gezegt en gelieft: dat hem den Cancelier antwoorde, en datmen ten minsten in den Brief niet verpligteude van mynent wegen laat vloeyen*. Het geen egter niet gedaan wiert, zynde den Brief zeer mager, en van den Vader Le Tellier bezorgt, die'er de voorwaarden, van de Constitutie aan te nemen, had ingelast. Men zegt wyders als gewis, dat dezen Vader de Koning voorgeselt hebbende benoeming van de openstaande Beneficien te willen doen, zyn Majesteit het niet had gewilt, en gezegt, dat altyd gebeest had, wanneer zulks had moeten doen, en vreesde deswegen een groote rekenschap te zullen moeten geven; dat hy geen nieuwe benoeming wilde by doen, en die zaak aan den Hertog van Orleans, die'er zig wel in kwyten zou, overlaten. Dat, als de Vader Le Tellier tot den Koning gezegt hebbende, dat zig een gerugt verspreide, als of zyn Majesteit de goetheit had gehad van hem tot onder-Precepteur te benoemen van den Dauphin, dog zeer wel wist van tot zo grooten Bediening niet bekwaam te weezen, den Koning had geantwoort; *Eilaas myn Vader! Ik heb 'er zelfs niet eens om gedagt*. Dat, als de Kardinaal Bissi den 27. Augusti de Koning over de Declaratie tegens de weigerende Bisschoppen wilde spreken, zyn Majesteit hem had geantwoort, daar van niet meer te willen hooten; *Ik hebbe, zeide hy tot hem, alles gedaan wat ik konde, om de Vrede onder u te brengen, en hebbe daar toe niet konnen komen, Ik bidde God, dat hy u dezelve geeve; dat is alles wat ik tegenwoordig kan doen*: ensin een andere gelegentheit; *Ik ben van een zeer goed vertrouwen, indien ghieden my bedrogen hebt, zo zyt gy zeer zwaar schuldig, want ik soeke niet dan het beste van de Kerk*. Wanneer zynen Zegen aan den nieuwen Koning gaf, zo ontving dezelve die al schreyende en recommandeerde hem in drie dingen niet na te volgen, als eerst, in de begeerte van grooter te werden, ten tweede, in de liefde tot vermaaklykheden, ten derde, in de onnutte en buitensporige verkwistingen, die zo nadeelig aan de Onderdanen zyn. Ook zegmen dat zyn Majesteit 800 Millioenen Schulden, zynde meer als vier Jaaren inkomsten van het Ryk, heeft nagelaten.

1719. De Kardinalen van Rohan en Biffi zyn den Hartog Regent het Werk van de *Septemb.* Constitutie wezen recommandeeren, maar hebben tot antwoord gekregen, dat hy zig, gedurende dat niet te doen had, in allerlye zaken had geoeffent, behalven de Theologie, en dat het aan de Kerkelyke stond, om hunne onderlinge Geschillen te besliffen, volgens de Constitutien en gewoontens van de Gallicaanse Kerk.

Dewyl nu, door een inwendige verrottinge van dit Koninglyk Lighaam, zo dra den Adem was uitgeblazen, de stank onlydelyk wierd bevonden, zo bleven alle de Ceremonien van een overtreffelyke Lykstatie gesuspenseert. Het doode Lighaam, door de Hovelingen met wywater besprengt, wierd geopent, gebalzemt, en in een kist gelegt; mitsgaders het Ingewant aanstonds ter aarde besteld, te weten, het Hert viel de Jezuiten ten deel, die het in hare Kerk, *St. Louys* genaamt, bragten; en 't overige kreeg de Hoofd-kerk van *Parys*. Voorts zagmen het Lyk den 9. 's Avonds, alleen met deze geringe omstandigheden, naar *St. Denys* voeren; namentlyk, het was den Kardinaal de Rohan, groot Aalmoesnier van *Frankryk*, vergezelt van den Hertog de Bourbon, die de eerste hand daar aan sloeg; vervolgens tilde het de Zwitsersche Guardie op een Rouw-wagen, en overdekten de kist met een kleed van Zilver Moor, kruiswyze over malkander geslagen, en waar na de marsch in goede ordre geschiede. Een groot getal Officieren, en de *Zwitsersche* Guardie, 100. man sterk, vervoegden zig omtrent een halve Myl van *St. Denys* mede by de Lykstatie, en een weinig verder stond de Geestelykheit van die Abdy, ten getalle van 120. alle gekleed met zwarte Fluweele lange Tabberden, het Koninglyke Lyk op te wagten; werdende deze Geestelyken voorgegaan van die der Parochien, en van de Magistraats Perzonen van *Parys*. Na dat hier de gewoone gebeden waren gesproken, marcheerde de Geestelyken, als in Processie voor den Rouw-wagen, tot aan de Deure van de Abdy, wanneer den Kardinaal de Rohan, met een beweeglyke aanspraak, het Lijk des Konings aan den Prior overleverde, die het vervolgens in de Kerk plaatste, en met Wax-kaarsen omringen deed; uitpreekende de Geestelyken daar over eenigen tijd hare gebeden, tot datze de kist in de Graf-Tombe nederzette.

Dezen Koning **LODEWYK DE XIV.** had geleest 77. Jaren min vier dagen, en geregeert (zyne minder-jarigheit mede gerekent) 73. jaren; zijnde het langste zedert de opregting van de *Fransche* Monarchie,

en waar van men in geene Jaar-boeken weerga vind. Naar veele voorspoeden trof hem, in de laatste Jaren van zyn leven, het verlies van talryke kinderen, de Rampen van den jongsten Oorlog, tegens de Hooge Geallieerde Magten, een dieten tijd, het verval des Koophandels, en meer andere smerten; dog hy behield egter, tot aan den uittersten snik zyns levens, eene grootmoedigheid, zyn Koninglyk gemoed passende. 1715.
Septemb.
Wy hebben nog overgeilagen te zeggen, dat, zo dra zyne Majesteit was overleden, den Hertog van Bouillon, Groot Kamerling, volgens een oude gewoonte, met laider stemme in de Gallerye uitriep, *Koning Lodewyk de XIV. is Dood; God beware Koning Lodewyk de XV.*

Het was den Ryks Kantzelier, die de tyding van dit overlyden aan den jongen Koning bragt, zijnde den Hertog van Orleans en alle andere Prinzen van den Bloede, mitsgaders, wegens de Geestelijkheid, den Kardinaal de Rohan, wegens den Adel, den Hertog de la Tremougle, en wegens den derden Staat, den eersten Prezident van 't Parlement, daar tegenwoordig; komende dezen jongen Vorst aldus tot de Kroon in den ouderdom van vyf Jaren en agt Maanden; en derhalven nog een Jaar ouder als zyn nu gestorven Overgrootvader was, toen denzelven dat Lot mede te beurt viel; ja 't is aanmerkelyk, dat **L O D E W Y K** de XIII. ook in zyn kindsche Jaren Koning wierd; invoegen dit nu de derde agtereenvolgende minderjarigen Koning zy, waar onder *Vrankryk*, zedert de Dood van **H E N D R I K** de IV. geraakte.

Den Hertog van Orleans, verzeld van den Hertog van Bourbon, den Grave van Charolois, den Prins van Conti, den Hertog du Maine, den Prins van Dombes, en den Grave van Tholouze, begaf zig den 20. 's morgens naar het Parlement. Den Abt van Champigny, Thezaurier, in zijne Pontificale kleederen, ontving zyn Koninglijke Hoogheit aan de deur van de H. Kapelle, daar men de Misse aanhoorde; en na 't welke twee Prezidenten *Au Mortier*, en twee Raadsheeren, hem vervolgens naar de groote Kamer geleide, waar binnen zig verscheide Hertogen en Pairs van 't Ryk vergadert vonden; aan wien hy vertoonde de Intention van den overleden Koning, met deze zeer merkwaardige aanspraak.

Myne Heeren.

NA alle de ongelukken die *Vrankryk* oversteelt hebben, en na het verlies dat wy komen te lyden van eenen grooten Koning, is onze eenigste hoop op

1715. den geene die God ons gegeven heeft. Het is aan Hem, *Myne Heeren*, aan *Septemb.* den welken wy onze hulpe en onze getrouwe gehoorzaamheit schuldig zyn; Ik ben het als de eerste van zyne Onderdanen, die het voorbeeld geven moet van die onschensbare getrouwheit voor zyn Perzoon, en van een veel byzonderder aankleving aan de belangen van zyhen Staat, als andere.

Deze gevoelens, aan den overleden Koning bekend zynde, hebben buiten twyfel tot my getrokken de Redevoeringen vol van goedheit, welke hy, in de laatste oogenblikken zynes levens, aan my gedaan heeft, en die ik geoordeeld heb aan u l. te moeten mededeelen.

Na dat hy het laatste Olyfel ontfangen had, riep hy My, en zeide tot My; *Myn Neef, ik heb een Testament gemaakt, waar in ik u alle de Regten, welke uwe Geboorte aan u geeft, beware. Ik beveel u den Dauphin: diend hem zo getrouwelyk als Gy My gediend hebt: en arbeid om zyn Koningryk voor hem te behouden. Indien hy komt te sterven, zult Gy Meester zyn, en de Kroon komt u toe.* By deze woorden voegde hy nog andere, die al te voordeelich voor my zyn, om ze te kunnen herhalen. Hy besloot, met aan my te zeggen; *Ik heb de dispositien, die ik de voorzigtigste geoordeeld heb, gemaakt; maar dewyl men alles niet kan voorzien, indien 'er iets gevonden word, dat niet wel is, men kan het veranderen.* Dit zyn zyue eige woorden.

Ik ben dan overtuigd, dat volgens de Wetten des Koningryks, en volgens de voorbeelden van het gene in diergelyke gelegentheden gedaan is, en de schikking zelf van den overleden Koning, het Regentschap my toekomt; maar indien het niet geschiede door uwe wyze vertogen, vraag ik het by avans van u l. betuigende in deze doorlugtige Vergadering, dat ik geen ander toelag hebben zal, als om het Volk te verlichten, de goede ordre in de Finantien te herstellen, de overtollige onkosten te besnoeijen, de Vreede binnen en buiten het Koningryk te onderhouden, de eenigheit en de rust in de Kerk voor al te herstellen, en eindelyk met alle mogelyke vlyt te arbeiden, aan al het geen eenen Staat gelukkig maken kan.

Het geen ik dan, *Myne Heeren*, tegenwoordig verzoek, is, dat de Advocaten des Konings hunne Conclusien geven op de propositien die ik kome te doen; en aansonds, wannecr het Testament gelezen zal zyn, delibereeren over de Titulen, welke ik heb, om tot het Regentschap te geraken, beginnende met den eersten, dat is te zeggen met den Titul, die ik heb van myne Geboorte, en van de Wetten des Koningryks.

Vervolgens wierd gelezen het Testament, en de twee Codicillen des overleden Konings, welke schriften hier vertoont dienen.

DIt is Onze dispositie en verordineering van Onze Uiterste Wille, aangaande de Voogdy van den Dauphin, Onzen Agter-Klein-Zoon, en aangaande den Raad en Regeering, welke Wy willen, dat na Ons overlyden, gedurende de minderjarigheit des Konings, aangesteld word.

Nadien

1715.
Septemb.

NAdien den Oolog , die Ons Koningryk met verscheide Vyanden veele jaren geslingerd , en aan Ons regtvaardige bekommringe veroorzaakt heeft , door de oneindige ontferminge Gods , gelukkig geëindigt is , hebben Wy tegenwoordig niets meer ter herte , als voor ons Volk de verligting te verzorgen , welke den tyd van Oorlog ons niet toegelaten heeft aan 't zelve te geven ; hen in staat te stellen , om de vrugten van de Vreede lang te genieten , en , het geene hunne rust zoud mogen storen , af te weeren . Met dat inzicht meenen Wy , dat Wy onze Vaderlyke zorgen behoren uit te strekken , om te voorzien , en zo veel als van Ons afhangt voor te komen de ongelukken ; waar mede ons Koningryk ontrufft moegt worden , indien ons , door de schikking van de Godlyke voorzienigheid , de Dood overvalt , voor dat de Dauphin , onze Agter-Klein-Zoon , die de Erfgenaam van ons Koningryk is , zyn 14. Jaar , wanneer hy meerderjarig is , bereikt heeft : dit is het geen ons aanzet , om zorge te dragen voor zyne Voogdy , voor de opvoeding van zyn Perzoon , en voor de opregting , gedurende zyne minderjarigheid , van eenen Raad van Regeering , bekwaam door haar verstand , hare opregtheit , en grote ervarentheit der geene die Wy daar toe verkiezen zullen , om de goede ordre in de Regeering van den Staat te bewaren , en onze Onderdanen in de gehoorzaamheit , die zy aan den minderjarigen Koning schuldig zyn , te handhaven .

Dien Raad van Regeering zal bestaan uit den Hertog van Orleans , Chef van den Raad ; uit den Hertog van Bourbon , wanneer hy 24. Jaren ten vollen bereikt heeft ; uit den Hertog du Maine , uit den Grave van Tholouze , uit den Kancelier van *Frankryk* , uit het Hooft van den Koninglyken Raad , uit de Maarfschalken van Villeroy , van Villars , van Huxelles , van Tallard , en van Harcourt , uit de vier Secretarissen van Staat , en uit den Controleur-Generaal der Finantien ; welke Wy verkoren hebben door de bewustheit van hunne bekwaamheit , van hunne gaven , en van de getrouwe toegenegenheit die zy altyd voor onze Perzoon gehad hebben , en die Wy vaststellen , dat zy insgelyk voor den minderjarigen Koning hebben zullen .

Wy willen , dat de minderjarige Koning onder de Voogdy en de bewaring zy van den Raad der Regeering ; maar dewyl het noodzakelyk is , dat , onder het Gezag van dien Raad , ymand van een alom bekende verdienste en dittingie door zynen Rang , byzonderlyk gelast zy , om voor de veiligheid , bewaring , en opvoeding des Minderjarigen te waken ; benoemen Wy den Hertog du Maine , om dat Gezag te hebben , en die gewigtige Bediening waar te nemen , van den dag af van ons overlyden .

Wy benoemen ook tot Gouverneur van den minderjarigen Koning , onder het Gezag des Hertogs du Maine , den Maarfschalk van Villeroy , die door zyn goed gedrag , zyne eerlykheit , en zyne begaaftheit , ons toegescheenen heeft verdient te hebben , met dit teeken van ons vertrouwen vereerd te worden : Wy zijn overtuigt , dat ontrent al het geene betrekking heeft tot den Perzoon , en tot de opvoeding des minderjarigen Konings , de Hertog du Maine , en de Maarfschalk van Villeroy Gouverneur , beide door een en dezelve geest gedre-

1719.
Septemb.

ven, handelen zullen met eenige voormaakte overeenstemming, en dat zy niets nalaten zullen, om hem de gevoelens van Deugd, van Religie, en van Grootheit van Ziel, welke Wy wenschen, dat hy zyn leven lang behoude, in te boezemen.

Wy willen dat alle de Officiëren van de Guardes, en van het Huis des Konings, gehouden zyn, den Hertog du Maine te erkennen en hem te gehoorzamen, ontrent het geene hy beveelen zal aangaande hunne Bedieningen, met betrekking tot den Perzoon des minderjarigen Konings, tot zyne bewaring, en tot zyne veiligheid. Ingeval de Hertog du Maine kwam te sterven voor onze dood, of gedurende de minderjarigheid des Konings, benoemen wy in zyn plaats den Graaf van Tholouze, om het zelve gezag te hebben, en dezelve Bedieningen waar te nemen. Insgelyks indien de Hertog van Villeroy komt te overlyden, voor of gedurende de minderjarigheid des Konings, benoemen wy in zyn plaats den Maarschalk van Harcourt.

Wy willen dat alle de zaken, die beflist moeten worden door het gezag des Konings, zonder eenige uitzondering of agterhouding; het zy, rakende den Oorlog of de Vrede, de dispositie en de Administratie der Finantien, of aangaande de verkiezing der Perzonen die de Aarts-Bisdommen, Bisdommen, Abdyen, en andere Beneficien moeten vervullen, waar van de benoeming aan den minderjarigen Koning blyven moet, de benoeming tot de Bedieningen van de Kroon, tot de Charges van Secretarissen van Staat, en die van Comptroller Generaal der Finantien, tot alle die der Officiëren zo van de Groupes te Land, als der Officiëren ter Zee en van de Galeyen; tot de Geregtszaken zo van de Opperhoven, als anders; tot die van de Finantie; tot de Bedieningen der Gouverneurs en Lieutenants-Generaal van wegens den Koning in de Provincien; tot die van den Staf in de vaste Plaatzten, zo wel van de Grenzen als binnen het Ryk; tot de Bedieningen van 't Huis des Konings zonder onderscheit van groote en kleine, die ter benoeming van den Koning zyn; en in 't algemeen tot alle Charges, Commissiën en Bedieningen, waar toe de Koning de benoeming doen moet, voorgesteld en gedelibereert zullen worden in den Raad der Regeering; en dat men de besloiten daar neeme met meerderheit van stemmen, zonder dat de Hertog van Orleans, Hooft van den Raad, alleen en door zyn byzonder gezag; iets zal kunnen bepalen, vaststellen en ordonneren, en eenige ordre in den Naam des minderjarigen Konings uitgeven, anders, als volgens het advys van den Raad der Regeering. Indien het gebeurde, dat 'er eenige verscheidenheit van gevoelens in den Raad der Regeering was, zullen de geene, die daar in verschyuen, verplicht zyn, zig te vereenigen tot twee advyzen, en dat van het grootste getal zal 't altyd overhalen: dog indien bevonden wort, dat in de twee advyzen het getal der stemmen even veel is, zal in dat geval alleen, het advys des Hertogs van Orleans, als Hooft van den Raad, overhalen.

Wanneer men de benoeming tot de Beneficien doen zal, dan zal de Biegtvader des Konings in den Raad der Regeering komen, om aan dezelve de Lyft der vacante Beneficien over te leveren, en hy zal de Perzonen voorstellen, welke

welke hy bekwaam oordeelt om dezelve te vervullen. In den zelven Raad zullen ook extraordinair toegelaten worden, wanneer men tot de nominatie der Beneficien treed, twee Aards-Bifschoppen en Bifschoppen der geene die zig aan het Hof bevinden, en die gewaarfchouwt zullen worden door ordre van den Raad der Regeering, om zig daar te laten vinden, en hunnen raad te geven ontrent de keur der geene die men voorftellen zal. 1715.
Septemb.

Den Raad der Regeering zal vier of vyf dagen van de week, des morgens te zamen komen, in de Kamer of 't Kabinet van de Vertrekken des minderjarigen Konings; en zo haast de Koning volle tien Jaren bereikt heeft, zal hy daar in kunnen zitten, wanneer hy wil; niet om te ordonneren en te decideren, maar om te horen, en om de eerste kennis der zaken te nemen.

In geval van afwezentheit of bolet des Hertogs van Orleans, zal de geene, die door zynen rang het meest gevordert zal zyn, den Raad houden, ten einde den loop der zaken niet afgebroken werde; en wanneer 'er verdeling van stemmen is, zal de zyne overhalen.

Daar zal door den oudsten der Secretariffen van Staat, die zig tegenwoordig bevind, Register gehouden worden van al het geene gedelibeereert en gerezolveert zal worden; waar na de Expeditien, in den naam des minderjarigen Konings, zullen worden gedaan, door de geene die daar toe gelaft zyn.

Indien iemand, die wy benoemt hebben om den Raad der Regeering uit te maken, voor dat het Gode behaagt ons tot zig te roepen, sterft, of zig buiten staat bevind om daar in te komen, behouden wy aan ons, daar toe te kunnen benoemen een ander Perzoon, om zyne plaats te vervullen; en wy zullen het doen by een Gefchrift, 't welk geheel van onze hand zal zyn, en insgelyks niet in 't ligt zal komen, als na ons overlyden; en indien wy niemand benoemen, zal het getal der geene, die den Raad der Regeering uitmaken zullen, gereduceert blyven op de geene, die op den dag van ons overlyden in leeven zyn.

Daar zal geen verandering worden gemaakt in den Raad der Regeering, zo lang de minderjarigheid des jongen Konings duurd; en indien ten tyde van die minderjarigheid, iemand van de geene die wy daar toe benoemt hebben, komt te ontvallen, zal de vacante plaats vervult kunnen werden door de verkiezing en deliberatie van den Raad der Regeering, zonder dat het getal der geene die dezelve uitmaken moeten, zo als ze op den dag van ons overlyden geweest is, vermcerdert zal kunnen worden; en het geval gebeurende; dat vercheide van de geene die ze uitmaken, door ziekte of anderzints, daar in niet konden verfchynen, zal altoos het getal van ten minsten zes Leeden daar in moeten zyn, ten einde de deliberatien, die men genomen heeft, den rang en kragt van gezag hebben; en daarom zal men in alle de Ediffen, Declaratien, Opene Brieven, Proviffien en Actens, die in den Raad der Regeering gedelibeereert moeten worden, en die gedurende de minderjarigheid uitkomen zullen, uitdrukkelyk gewag maken van 't getal der Perzonen die geaffifteert zullen hebben in den Raad,

1715. drag van den jongen Koning, of schoon hy nog geen zeven Jaren heeft; tot
Septemb. welken ouderdom van zeven Jaren uit, de Hertoginne van Vantadour blyven
 zal zo als zy gewoon is, Gouvernante, en belaft met dezelve zorg die zy tot
 nu toe gehad heeft.

Ik benoem tot zyne Onder-Gouverneurs, Sommery, die het reeds van den
 Dauphin myn Klein-Zoon geweest is; en Geoffreville, Lieutenant Generaal
 van onze Legers. Voor 't overige confirmere ik al het geen in myn Testa-
 ment is, 't welk ik wil, dat uitgevoerd word, in al het geen 't zelve vervat.

Gedaan te Versailles den 13 April 1715.

Was getekent,

LOUIS DE BOURBON.

Codicil van den 23 Augusty 1715.

IK benoem tot Leermeeſter van den Dauphin den Heervan Fleury, Biſſchop
 van Frejus; en tot Biegtvader den Pater Tellier.

Den 23 Augusty 1715.

Was getekent,

LOUIS.

Men vond in deze diſpoſitien des Konings den Hertog van Orleans
 niet benoemt tot Regent, maar alleenlyk tot Hoofd van den Raad der
 Regeering, in dewelke hy twee ſtemmen zoude hebben; ook dat den
 Hertog du Maine was aangefteft, om alleen als Bewind-Heer over de
 bewaring des Jongen Konings te zyn; waar op nogtans het Parlement,
 met eenparige ſtemmen, deze Reſolutie nam.

HET Hof, alle de Kamers vergadert zynde, waar in zig bevonden de Pri-
 ences van den Bloede, en de Pairs hier boven genoemt, na dat de oeping
 was geſchied van het Testament van wylen den Koning, bewaart zynde in de
 Griffie van het Hof, agtervolgens zyn Ediët van de maand Augustus 1714,
 en het Arrest van den 29. van dezelve maand, mitsgaders de Codicillen van
 den 13. April en den 23. Augusty laatſteden, door den Heer Hertog van O-
 rleans gebragt, en na dat de Advocaten des Konings in hanne Concluſie
 hoort waren, en men de zaak in overweging genomen had; heeft verklas-
 en verklaart den Heer Hertog van Orleans tot Regent in Frankryk, om in
 gemelde kwaliteit het bewind te hebben der zaaken van het Koningryk,
 rende de minderjarigheid des Konings: ordonneert, dat de Hertog van B-
 bon van nu af zal zyn Chef van den Raad der Regeering, onder het gezag
 den Heer Hertog van Orleans, en daar in, by dezelfs afweezen, preſide-
 7

zal: dat de Princen van het Koninglyk Bloed ook ingang in dien Raad zullen hebben, na dat zy den ouderdom van 23. Jaren volkomentlyk hebben bereikt. En na de Verklaring, gedaan door den Heer Hertog van Orleans, dat hy genegen is zig te conformeren met de meerderheit van stemmen van den voorsziden Raad van Regeering, in alle de zaken, uitgezondert van Ampten, Bedieningen, Benefitien en Gunsten; die hy zal mogen accorderen aan de geene die hy zal goetvinden, na dat hy met den Raad der Regeering heeft geconsulteert, zonder egter gehouden te zyn de meerderheit van stemmen ten dien opzigte te volgen; word geordonneert, dat hy den Raad der Regeering zelfs met zodanige subalterne Raden als hy goedvind, zal kunnen formeren, en daar in brengen de geene die hy daar toe het meest waardig oordeeld, alles volgens het ontwerp dat de Heer Hertog van Orleans verklaard heeft, dat hy aan het Hof mededeelen zal: Dat de Hertog du Maine zal zyn Sur-Intendant over de Opvoeding des Konings; maar het volkome gezag en gebied over de Huys-troupen van den gemelden Heer Koning, zelfs over de gene die tot bewaring van zyn Perzoon gebruikt worden, blyven aan den Heer Hertog van Orleans, en zonder eenige superioriteit des Hertogs du Maine over den Hertog van Bourbon, opper-Hofmeester des Konings. Ordonneerd hier van dubbelde en gecollationeerde Copyen te zenden aan de onderhorige Bailluwfchappen, om gelezen, afgekondigd en geregistreed te worden: bevelende den Substituit van den Procureur Generaal, de hand daar aan te houden, en aan het Hof daar van berigt te brengen binnen een maand.

1711.
Septemb.

Den Hertog van Orleans betuigde, op deze Rezolutie van het Parlement, dat alle de Heeren daar in genoemt, hem aangenaam waren; maar dat hy oordeelde, dat hem, als Regent van 't Ryk, de magt toekwam, om veranderingen in dien Raad te maken, zodanig den dienst van de Monarchie in 't vervolg zoude komen te vereischten. Daar en boven verzogt hy, dat den Hertog van Bourbon, schoon nog geen 24. Jaren oud, aanstonds, als Hoofd van den Raad, Zitting mogt hebben; 't welk het Parlement toestond, en 't zelve by een arrest verklaarde; met byvoeging, dat alle Prinsen van den Bloede, zynde 24. Jaren oud, Zitting in het Parlement konde nemen. Wyders geliefde

- 1 Hertog van Orleans aan 't Parlement voor te dragen, dat hy nutoordeelde, om vyf Subalterne Raads Vergaderingen te formeeren, nentlyk een voor de Buitenlandse, een voor de Binnenlandse, een voor de Oorlogs- en een voor de Finantie-Zaken; welke yder, van 't zelve by haar in 't byzonder mogt werden vast gestelt, aan den Raad der Regeering verslag zoude hebben te doen, om door dezelve als 't zelve het finaal besluit te nemen. Dit ontwerp keurde het Parlement

1715.
Septemb.

ook goed, en maakte daar van een nader Arrest; waar na den Hertog Regent desgelyks vertoonde, dat het gebied over de Huis-troupen des Konings, volgens het Testament aan den Hertog du Maine gegeven, aan hem zo wel Competeerde, als het Commando over de andere Ryks-Troupen; dog den Hertog du Maine deed afstand daar van, mits men hem dan ook moest ontslaan van de zorgte voor de veiligheid des Jongen Konings, invoegen het Parlement dien zelve dag nog een Arrest te boek stelde, inagtigende daar by den Regent, om den Raad der Regeering te mogen vermeerderen of verminderen, en dezelve te doen bestaan uit zodanige welmeenende Perzoonen, als hy dienstig kwam te vinden, mits verplicht zynde, om altyd de meerderheit van stemmen te volgen; ordonneerende dit Arrest ook, dat den Hertog Regent alleen het gebied over de Krygs-troupen, en den Hertog van Bourbon, als Opper-Hofmeester van den Jongen Koning, geen andere bevelen, als die van den Hertog Regent, op te volgen moede hebben. By een nader Arrest, wierd den Hertog du Maine, op zyn verzoek, ontslagen van de zorgte voor de veiligheid des Jongen Konings en alleen benoemt tot Sur Intendant over de opvoeding; dog den Marschalk de Villeroy bleef, volgens de dispositie van den overleden Koning, Gouverneur van dien Prins; gelykmen mede tot onder Gouverneurs erkende de Marquizen Sommery en Joffreville.

Tusschen beide diend gezegt, dat den Kardinaal de Noailles, Aarts-Bischop van *Paris*, de gewoonlyke Lykdiensten voor den ouden overleden Koning bezorgde; zendende aan alle de Kerken het navolgende Mandement.

Louis Antonie de Noailles, door de Goddelyke toelating Kardinaal Prins van de H. Roomse Kerk, Aartsbischop van *Paris*, &c. &c. Aan alle Gelovigen van ons Bisdom, Heil en Zegen. De alleen Eeuwige en Onverloofte God, die alle de menschen tot de dood veroordeeld heeft, doet den Koning die regtvaardige en vreeslyke Wet ondergaan. Hy neemt van ons weg een Meester, die, door een langdurige en roemruggige Regeering, onze eerbiedigheid en onze toegenegentheit verdiend had. De Religie en de standvastigheid, welke die Groote Vorst op het gezigt van de Dood gerond heeft, hebben meer als ooit ontdekt de uitmuntende hoedanigheden, die God in uwe Ziel gelegd had. Eene lange en pynlyke Dood ziekte heeft zyn Geloof niet kunnen verzwakken, nog zyne standvastigheid verwrikken. Hy heeft de tranen droefheit der Princeps en Princepsen van zyn Blood, en van zyne heilige Herten gezien, zonder eenige medelyden met zig zelve te hebben. Hy heeft

het volkome verstand, 't welk de Godlyke godheit behaagd heeft hem, byna tot het laatste ogenblik toe, te laten, gebruikt om de Staats-zaken te reguleren, om de Vreede in 't Koninglyk Huis vast te stellen, om den Koning, zyn Klein-Zoon, in de wyfste Grond-regulen, om te regeeren, te onderwyzen, en terwyl hy den ouderdom bereikt heeft, dezelve werkftellig te maken, de Regeering van het Koningryk te verzekeren aan een Prins, aan den welken God die door zyne Geboorte geeft, en aan wien de menffen dezelve door hunne gebeden reeds gegeven hadden. In een woord, de Koning, dien Wy beschreyen, is gestorven, als een Aller-Christelykste Koning, en als een ware Held. Ons blyft niet over, als om aan Hem de laatste pligten te bewyzen, welke de Religie en de erkenenis gelykelyk van ons eischen.

1715.
Septemb.

Om die redenen zullen Wy morgen in onze Hoofdkerk eenen plegtigen Dienst doen, over de rust der Ziele van den overleden Koning, en Wy beveelen, dat men in alle de Kerken van *Paris* het zelve doe &c. &c. Eindelyk vermanen Wy de Gelovigen van de beide Sexen, en van allerhande staat, hunne Gebeden en hunne Aalmoessen by de offerhanden der Priesters te voegen. Laten wy ons alle vereenigen, om van den onsterfelyken en onzichtbaren Koning der Eeuwen onophoudelyk te verzoeken, de bewaaring des nieuwen Konings, die over ons begint te Regeeren; laten wy hem bidden, dat hy hem geve eene Regeering, zo langdurig en zo roemrugtig als die van wylen den Koning, zyn Over-Grootvader; dat hy de hoop, die den gelukkigen Inborst van dit Doorlugtig Kind ons geeft, vervulle, en dat Hy den Meester en zyne Onderdanen overvloedig zeegene.

Gegeven te Paris, in ons Aarts-Bisschoppelyk Palais, den 2 September, 1715.

Was geteekent,

L. Ant. Kardinaal van Noailles, Aarts-Bisschop van Paris.

Zo mede deed den Hertog van Orleans, als Regent van 't Ryk, wegens dit affterven, uit name des Jongen Konings, aan alle de Gouverneurs van de Provincien en Steden, forteerende onder *Vrankryk*, dezen Circulairen Brief afgaan.

Ademaal God wylen den Koning, mynen Heer en Overgrootvader, tot geroepen heeft, zo doe ik aan u lieden dezen Brief schryven, om u te geven van dit verlies, het welk *Vrankryk* nevens my geleden heeft. Are dat Ryk wel nodig geweest, dat zyn leven zo lang geweest was als vol van godvrugtigheit en glorie is geweest, en dat het my een middel ver- it hadde tot eenen ouderdom te komen, die bekwamer was hem op te vol- 1: maar de godlyke goetheit heeft daar van anders beschikt, en heeft hem te eeuwige ruste willen geven na zulken menigvuldigen arbeit, gedurende te eeuwinge. om dezen Staat tot den hoogsten top te brengen, waar in die

1715. zedert de vaststellinge der Monarchie niet geweest is, en om aan den zelven eene
Septemb. valte en bestendige Vreede te verzekeren. Hy heeft zyn leven gecindigt met die godvrugtigheit en stantvastigheit, welke men van zulken grooten Vorst te verwagten had. Ik mag van die zelfde godlyke goetheit hoopen, dat zy deze Vreede voor myn Koningryk bewaren zal, en dat ik alle de vrugten van zulken zeer menigvuldigen arbeit, en van die groote en Koninglyke daden, welke de gedagtenis van wylen den Koning, myn Heer en Overgrootvader, voor altoos zullen doen uitmunten, genieten zal. Ik behoer dit ook te verwagten van de getrouwheit myner onderdanen: en gelyk ik my van u lieden in 't byzonder, en van uwe genegenheit ten goede van mynen dienst, beloove, dat gylieden zorgvuldig zult zyn om de Officieren en de Troupen, die onder uw bevel staan, in den pligt en de gehoorzaamheit, die zy my schuldig zyn, te houden, en te beletten dat de verwisseling eenige verandering in 't bestek van ulieder gebied make; en dat 'er niets ondernomen werde, 't welke den welstand van mynen dienst, en de ruste van dezen Staat, zoude konnen benadeelen; zo verzeekere ik ulieden ook, dat de diensten, welke gy my by deze gelegenheit doen zult, my zeer aanmerkelyk zullen zyn, en dat ik die gaar zal erkennen in alles dat zig tot uwen welstand en voordeel aanbiedent zal. Waarop ik God bidde, dat hy ulieden houde in zyne heilige hoede.

Nu moet volgen de Aanspraak, door den Aartsbisschop van *Narbonne*, president der Geesteykheit, aan den jongen Koning, over zyne komste tot den Troon, en wegens het overlyden van den Koning, zyn overgrootvader, den 3 dezer maand gedaan.

S I R E,

Zie hier de eerste hulde, en de eerste ontzagbewyzyng, die het eerste Lichaam van u Koningryk zig haalt, om aan uwe Majesteit te doen. Het kan zig niet onthouden van ter zelve tyd aan u te betuygen, dog veel minder door hare woorden, als door hare tranen, de diepe finerte die het gevoelt over het onherstelbaar verlies, dat gy, SIRE, dat den Staat, en dat de Kerk komen te lyden van den grootsten Koning, die 'er ooit geweest is.

Die Vorst, welke men niet genoeg beklagen kan, was de verwondering van het geheel Al. Gy zyt tegenwoordig het voornaamste voorwerp der oplettanheit van *Europa*. Hy was de verschrikkelykste vyand van de Kettery; Gy zult de uitroeying daar van voltooyen. Hy was den roem van *Frankryk*: Gy zyt 'er de eenigste verwagting van. Hy wiert van God aan dit Ryk gegeven, toen het byna geen hoop meer daar op durfde hebben; die zelve God befehichte u de Kroon des Konings u Overgrootvader, zelfs in een tyd toen het scheen, dat Gy het verste daar af waart.

Even als hy, klimt u Majesteit op den eersten Throon van de Waereld, in eenen ouderdom die u nog niet toelaat alle de voordeelen en alle de zorgen

1715.
Septemb

die ze omringen , te kennen : en gelyk hy , brengt Gy daar op dezelve zaden van Deugt , en de gelukkige geseitheden van de Natuur , om alle de pligten van de Opperheerschappy te vervullen. Maar gelukkiger , SIRE , als den onvergelykelyken Vorst dien Gy opvolgt , vint Gy in zyne Daden alle de Koninglyke en Christelyke Deugden , die hy met zorg verzamelt heeft uit de voorbeelden van zyne Allerdoorlugtigste Voorzaten , om die zamen te voegen , en U in zyn Perzoon voor te stellen.

Gy zult , SIRE , het verhaal daar van in 't vervolg met gemak horen , en Gy zult zelf moeite hebben om het te geloven. Maar dien levendigen Geest , en dat regt Hert , 't welk de eerste Gifte is , die Gy van den Hemel ontfangen hebt , zullen de gewigtige Lessen , hoewel in weinige woorden , welke die stervende , en de onsterfelykheit zo waardigen Koning , u gegeven heeft , niet vergeten.

Uwe Majesteit zal ook niet vergeten zyne gevoelens van Religie in zyne laatste ogenblikken : die te vergelyken zyn by die der grootste Heiligen , wanneer zy gereet gestaan hebben , om te verschynen voor de Vierschaar Gods , die de Koningen even als de andere menschen oordeelt ; en die standvastigheit , welke de naderingen des doods , verre van te verwikken , nog meer beveltigt hebben.

Die standvastigheit , zeg ik , welke hem de menschelyke Grootheden heeft doen verlaten , zonder verdriet daar over te hebben ; en dat meer is , zonder de minste verplichtingen van een Vader vol van teerhertigheit , en van een Koning , wiens wysheit en dapperheit nooit voor de tegenspoet , of voor de droefheit geweeken hebben , te verzuimen.

Zie daar , SIRE , de korte Schets der Wonderen van het Leven des Overleeden Konings , en de omstandigheden van zyne Dood , die nog roemrugtiger is , zelfs in de ogen van de Waereld die voorby gaat , en nog wenschelyker voor de Eeuwigheit , als de geduurzaamheit van zyne Regeering , en als zyne uitmuntenste voorspoeden. Volmaakt Model ! en welkers slypde navolging , altoos U wezentlyk geluk uitmaken zal.

Hier ontrent is het , dat U Majesteit zonder moeite zyn oogmerk bereiken zal door den Raad , en door de wyze bestiering van den Prins , welkers voorzigtigheit , uitgestrektheit van verstand , groot hert , en natuurlyke bevalligheden , U Gezag zullen oefenen en ondersteunen , door het zelve al zo eerbiedig te maken aan U Volk , als Gy aan 't zelve dierbaar zyt , en Gy het de liefde inblaast.

Wy vleyen ons ook , dat de zugtingen en gebeden der Geestelykheit , alle Prelaten van dewelke , en verscheidne van onze tweede Ordre , hunne Waardigheit , en de Goederen die zy bezitten , aan den overleeden Koning verschuldigt zyn , aangemoedigt door hunne erkenenis jegens haren Weldoener , en door de getrouwheit welke zy aan U verplicht zyn , die zy aan Uwe Majesteit , door middel van myne stem , beloven ; en waar van zy continueren zullen aan U blyken te geven in hare Vergadering , mede helpen zullen tot alle de gelukzaligheden die Gy rechtswegen kunt hopen , en die zy yveriger wenschen , als

1715.
Septemb.

eenige van Uwe Onderdanen, die het voordeel zullen hebben van onder Uwe Regeering te leven.

Ziet ook de Aanspraak, over 't zelve Subject, door den Bisschop van *Angers*, verzeld van meer andere Gedeputeerden der Geestelykheit, aan den Hertog van Orleans, over zyn Regentschap, gepreca-teert.

M Y N H E E R.

DE Geestelykheit van *Frankryk*, die de Eer heeft van U beden hare gedienslykheit aan te bieden, komt ook in U erkennen het geen hare finerte kan verzagten. Zig van een pligt, die zy zig gehaaff heeft, om by U KONINGLYKE HOOGHEIT af te leggen, kwytende, word niet schaamrood over de tranen, die de erkenenis en de godvrugtigheit haar doen storten; Gy zelf, MYN HEER, zoud haar Uwe bescherming en Uwe goetheit onwaardig oordeelen, indien zy op het ogenblik, wanneer zy U als haren troost aanziet, het onderwerp van hare droefheit vergat.

Maar hare tranen verblinden haar niet, en hoe zy ook geraakt is over een verlies, 't welk zonder U, MYN HEER, aan haar onherstelbaar zoud schynen, weet zy het geen zy verwagten moet van de verhevenheit van Uwen geest, van de doordringenheit van Uwe verligtingen, van de onverschroktheit van Uwe kloekmoedigheid, en van de meenigte Uwer gaven: Zy vleit haar door Uwe zorg de vrugten te plukken van eene Vreede, welkers zap, om zo te spreken, nog kwynende, eene bekwame hand nodig heeft, die het weder weet op te wekken: Zy hoopt voor al, dat de ontruffte Kerk in U Koninglyke Hoogheit eenen regtvaardigen en yverigen Voorstander vinden zal, en dat door Uwe Godsdienstigheit de gefmoorde of overwonne Dwaling voor altoos zal afzien van de verderflyke Zeegepraal, die zy zig zedert meer dan 60 Jaar be-reid.

Zodanig, MYN HEER, is ons vertrouwen, en zodanig zyn de beweegreden en die ons verbinden om onze gebeden voor U te verdubbelen. Belessiglyk gy zyt, om eenen Koning te formeren, die waardig zy den grootsten Vorst van de Waereld op te volgen, zult Gy hem door uwe voorbeelden onderwyzen, om zig van zyn Volk te doen agten; de bevalligheden die U verzellen, zullen hem leeren zig bemind te maken, en *Frankryk* verheugt, van U te hebben tot Bewaarder van hare Magt en van haar Vermogen, verwagt reeds regtmatelyk onder Uwe wyze Administratie te zien herleeven al den lustter van haren eersten roem, en alle de bekoorlykheden van hare oude rust.

Men bracht den Jongen Koning 's middags den 9. van *Versailles*, verzeld van den Hertog van Orleans, den Hertog van Bourbon, den Hertog

1729.
Septemb.

tog du Maine, en den Grave de Tholouze, naar het Kasteel van Vincennes, om aldaar voor eerst te blyven; passeerende den zelven langs de wallen van Parys, onder toeujuiging van ontelbare menschen. Den 12^{en} kwam hy van Vincennes wederom, om in het Parlement te verschynen; werdende voor uit gegaan van de twee Compagnien Musquettaires, en de ligte Paarden van de Guardes, zittende by hem in de Koets den Hertog van Orleans, den Hertog van Bourbon, den Hertog du Maine, de Hertoginne de Ventadour, zyne Gouvernante, en den Marschalk de Villars; van agteren gedekt door de Garde du Corps en de Gens d'Armes. Zyne Majesteit, tot aan Parys komende, wierd door den Hertog van Tremes, Gouverneur dezer Koninglyke Hoofstad, aangeboden den Provoost der Kooplieden en de Magistraats Perzoonen, welke hem de Sleutels prezenteerden; staande langs de straaten, tot aan het Paleis, de Fransche en Zwitserse Guardes gerangeert. Aan de zogenaamde Heilige Kapelle verschynende, tilde men den Koning uit de koets, en bragt hem daar binnen, om de Missie te hooren; na't welke vier Prezidenten en zes Raadsheeren hem geleide, tot in de groote Zaal, alwaar hy op zynen Troon van Justitie, onder een kostelyk verhemelte, zig neezette. Alle de Parlements-Leden waren gekleed in hunne roode Tabberden; de Prinzen van den bloede, en de Pairs zaten in het boven-, en de Raadsheeren van de negende kamer, gelyk als in kleine Audientien geschied, in het lage getoelte; en wyders daar agter, op de banken, de Prezidenten en Raadsheeren der Eoquetes; zo mede, op hunne gewoonlyke Plaatzten, regt tegen over den Throon, des Konings Regtgeleerden, en, voor die alle, den Kantzelier; die dit volgende Pronuncieerde.

DE Koning in zyn hoog Hof van Justitie en regterstoel gezeten zynde, op't Adyys des Hertogs van Orleans, en van de andere Prinzen van den bloede, gehoord, en dat eischende zyn Procureur Generaal, heeft verklaart, en verklaart overeenkomende met het Arrest van zyn Parlement, van den 2 dezer maand September, den Hertog van Orleans tot Regent in Frankryk, om in die qualiteit te hebben het bewint van zaken van 't Koningryk, gedurende de minderjarigeit des Konings; ordonneert dat de Hertog van Bourbon zal zyn, van nu af, hooft van den Raad van 't Regentschap, onder 't gezag des Heer Hertogs van Orleans, en dat hy in zyn afzyn daar in zal voorzitten; dat de Prinzen van 't Koninglyk bloed in dien Raad ook ingang zullen hebben, als zy den ouderdom van 23 volle Jaren zullen hebben bereikt; en na de verklaring door den Hertog van Orleans gedaan, dat hy voor heeft zig te confor-

mee-

1715
Septemb. meeren met de meerderheit van stemmen van dien Raad des Regentschaps in alle zaken, uitgenomen die van ampten, bedieningen, beneficien, en gratien, die hy zal kunnen geven aan die't hem zal goet dunken, na't advys van den Raad van't Regentschap te hebben ingenomen, zonder nogtans gehouden te zyn om de meerderheit der stemmen ten dien opzigte te volgen; ordineert dat hy den Raad van't Regentschap zal mogen formeeren, zelfs zodanige mindere Raden als hy dienstig zal oordeelen, en aldaar toelaten zulke perzoonen die hy de waardigste zal agten, alles volgens den voorslag dien de Heer Hertog van Orleans verklaart heeft aan't Hof te zullen mededeelen; dat de Hertog van Maine Opper-opziender van's Konings opvoedinge zal zyn, mits dat het volkomen gezag, en het gebied over de Troupen van't Huis van den gemelden Heer Koning, zelfs over die, welke tot eene wagt van zyn perzoon gebruikt worden, aan den Heer Hertog van Orleans zal verblyven, zonder eenige superioriteit van den Hertog van Maine over den Hertog van Bourbon, Groot-Meester van's Konings Huis: ordineert dat de Duplyken van het tegenwoordig Arrest aan de andere Parlementen van't Ryk zullen gezonden worden, en de gecollationeerde Copyen aan de Bailliuagien, en de Seneschaatschappen van't Resfort, om aldaar geleezen, afgekondigt en gepubliceert te werden. Beveelt aan de Substituten van den Procureur Generaal des Konings, de hand daar aan te houden, en'er't Hof binnen een maand van te ver-wittigen.

Gedaan in't Parlement, zittende de Koning aldaar op zynen Regterstoel, den 12 September 1715.

Getekent

Dufois.

Den Heer Guillaume Francoys July, advokaat des Konings, deed by deze gelegenheit aan zyne Majesteit, toen hy in het Parlement verscheen, de volgende wydluftige Aan spraak.

S I R E.

Het openbaar bezit dat uwe Majesteit komt neemen van den Throon zynes Voorvaderen, die doorlugtige plegtigheit, welke het ontzag indrukt, of veel liever dat respect vertoont, 't welk in alle de herten gegraveert is: die toevloeyingen van uwe getrouwste Onderdanen, die het regt, dat u voortboorte aan u geeft toejuigen; sehynen voorwerpen te zyn van vertroosting die den Hemel ons zent, na den smertelyken slag, waar mede hy ons te treffen.

Wy hebben verloren eenen Koning, roemrugtig door de uitsteekende spoeden, roemrugtig zelf door de onheilen, groot door alle de Helden deden, tot in de laatste ogenblikken van zyn leven, en toen nog groter alle de Christelyke Deugden.

Maar waarom op dezen dag vernieuwd, en Uwe, en Onze smertte? Wy bezitten U, *Sire*, in het Heiligdom des Regts: Gy begint Uwe Regeering, en byna U leven, met in 't midden van Ons te komen nederzitten; en met Uwe tegenwoordigheid te vereeren, die geene van Uwe Onderdanen, dewelke, als Bewaarders en Uitleggers der wetten, het meest in staat zyn, om aan het Volk te leeren, hoe onnatuurelyk de Wet is, die verpligt U te gehoorzamen: Gy moet hier niet vinden als verrukkingen van blydschap, die, als Onze eerste huldgingen, des te waardiger zyn U te behagen, om dat ze uit de grond van Onze herten voortkomen.

1735
Septemb.

Alles loopt waarlyk zamen, om Ons de aangenaamste hoop te geven; het is in 't midden van eene diepe Vreede (die byna het laatste werk geweest is, van de Wysheit des Konings U Over-Groot-vader) dat hy het bestier van dit groot Koningryk in Uwe handen laat; de eenigheid, die van binnen Regeerd, beantwoordt de gerustheit van buiten: Eene volmaakte eensgezintheit heeft alle de Stemmen van deze Vergadering zamengevoegd, om de Regeering op te dragen aan eenen Prins, dien de Geboorte en de Verdienste daar toe geroepen hadden: en Wy merken de verkiezing van een Regent, zo bekwaam om het te zyn, aan, als een zeker voortteeken van 't algemeen geluk; geboren met een Verstand, zamengesteld van yder zoort van Geest, 't welk de verscheidene gedeelten der Regeering vereischen; Geëerd van alle, door de uitgebreidheit van zyne Wetenschappen; Geliefd van alle, door de Hoedanigheden van zyn Hert; alzo groot door de Begaaftheden van den Kryg, als door de Vreedzame Deugden, zal Hy U Gezag doen respecteren buiten 's Lands: Hy zal het doen bemiinnen binnen 't Ryk, en deze genegendheden zo vol van goedheid, die in alle de handelingen van Uwe Majesteit uitblinken, voorkomende, zal hy zig van zyne Magt tot geen ander einde bedienen, als om het genoeg te hebben van gelukkigen te maken.

Wy hebben reeds een verzeekerd Onderpand van zyne toegengendheit voor het Volk, in die Wyze Raden, waar van hy Ons het Denkbeeld afgeschetst heeft, welke, yder gedeelte van de publike Ordre tot voorwerp hebbende, alle door hunne eenigheid zullen uitkomen, tot den Oppersten Raad der Regeering, als tot haar Middelpunt, en, door die gelukkige overeenstemming, het Model zullen formeeren van eene volmaakte Regeering.

De Princen van 't Koninglyk Bloed, geschikt om in dien Oppersten Raad te zyn, zullen in dezelve gevoelens treden; aangemoedigd zynde, door het voorbeeld van den geene die tot Hoofd van de zelve aangesteld is, zal eene edelmoedige na yver hen met eenen gelyken ernst doen zamenloopen tot Uwen Roem, *Sire*, en ten best van U Koningryk.

De gelukkige opvoeding van Uwe Majesteit, zal ons de duurzaamheit van deze voordeelen verzeekeren; Wy beloven ze ons, *Sire*, van den gene, aan wien het Opper-Intendantschap daar van is toevertrouwd. Het is aan dat wigtig werk, dat hy zo veele groote hoedanigheden, welke in hem die zeldzame, maar zo heerlyke vereeniging van wetenschap en van deugd, geformeerd hebben, besteden zal.

1719.
Septemb

Hy zal U leeren, dat de ware grootheit niet bestaat in dien uiterlyken luster, die U omringd; maar in de weldoerende deugden, die de liefde des Volks, en hun inwendig ontzag, zullen tot U trekken. Hy zal in het her-te van Uwe Majesteit aankweken die gevoelens van tederheit en vriendelykheit, die daar in reeds wortel geschoten hebben. Het is door hem eindelyk, dat Gy onderwezen zult worden, dat het Regt de grondslag is der Ryken, en dat het door 't zelve is, dat de Koningen de eerste en de voornaamste van ha-re verplichtingen vervullen. Wy hopen dat het den rigtsnoer zal zyn, van alle Uwe handelingen, en dat Gy altoos met Uwe bescherming, en met U vertrouwen zult vereeren de geene, die aangesteld zyn, om regt te doen tot Uwe ontlasting. Gy zult, *Sire*, t'eeniger tyd, door de Historien weten, dat deze eerste Vierschaar van U Koningryk, en deze bescherming, en dat ver-trouwen te gelyk verdiend; dat aan dezelve voor een gedeelte verschuldigd is, de handhaving van eene Monarchy, die zedert zo veele Eeuwenduurd; en dat de getrouwheit, voor onze Koningen, nooit in deze Vergadering verwrilt is.

De doorlugtige Vader van wien Gy gebooren zyt, *S I R E*, was overtuigt van deeze waarheden, en van alle de geene die gegraveert moeten zyn in 't hert eenes groten Konings. Zyne al te ontydige Dood heeft het Volk, zo wel als U, eenen Vader doen verliezen. Gy bezit eenen Throon, dien hy tegenwoordig bezitten zoud. Hy zelf zoud de plaats genomen hebben van Uwen Over-Grootvader, waardig voor altoos om beschreit te worden wegens zyne heusheit en vriendelykheit. Men zal aan U zeggen, *S I R E*, hoe veele deugden Gy aan ons weder te geven hebt; en Wy hopen dat deeze verplichting, hoe groot ze ook zy, van geen al te grote zwaarte voor U Majesteit weezen zal.

Onze levendige en belang hebbende opmerking, zoekt reeds in U, voortekenen van het toekomstende, en zy is volkomentlyk voldaan van al het geen zy daar vint; 't Majestueus gelaat 't welk zig in U met de minnelykheitpaart; de geest die uitblinkt tot in de eenvoudigheid van Uwe redenvoeringen; teekenen van goetheit die van de Natuur alleen voortkomen moeten; alles belooft ons 't geen wy wenschen.

Den Hemel gevee, dat Wy alle dagen zulke gelukkige gesteltheden met U zien aangroeyen; dat onder zo veele berugte Regeeringen, waar mede onze Historie vervult is, de Uwe byzonderlyk intmunte, en, om alle onze begeer-tens in eene te sluiten, dat Gy, *S I R E*, de deugden van Uwen Over-Grootvader moogt evenaren, en het getal zynrer Jaren te boven gaan.

Ziet hier nu ook de Aanspraak van den eersten Prezident dezer Vergad ring aan den Jongen Koning, wanneer hy den 12. September zyn eerste Gerigts-Hof hield.

S I R E.

1715.
Septemb.

Het Koninkdom is ontferslyk in *Frankryk*, hoewel onze Koningen, even als de minste van hunne Onderdanen, den tol aan de Natuur moeten betalen.

LODEWYK DE GROTE, is daar van, na eene langdurige en roemruchtige Regeering, het smertelyk bewys.

Dit wreede voorval bedroeft en ontstelt alle de Ordres van het Koninkryk, en griest met de levendigste smerte dezen eersten Regtbank van den Staat.

Maar in het ongelukkig oogenblik, wanneer de grootste Koning van de Waereld ophout te leven, begint U Majesteit, door 't Regt van zyne Geboorte, te regeeren.

Dit is de beweegrede der doorlugtige Plegtigheid, welke heden in dit heiligdom van de Justitie, het Hof der Pairs, en al het verhevenste dat 'er in 't Koninkryk is, verzamelt. Dit is het, 't welk door de liefde die Wy voor onze Koningen hebben, en door de pragt der vertoning, dien ongemeenen toevloet van Volk van allerlei onderdom en staat, derwaarts trekt.

Zy haasten zig alle om sryd, om U op uwen Throon des Geregts te beschouwen, als het zichtbare beeld Gods op der aarde, om U daar de eerste en nitmuntenste dienst van de Koninklyke Waardigheid te zien oefenen, en de hulde, de onderwerpen en den plegtigen Eed van onschynbare getrouwheit, van uw Koninkryk ontfangen.

Behalven deeze algemeene betuiging, bid het Parlement U Majesteit, verzekert te zyn, dat het aan de belangen van de Kroon, op een naauwer en onmiddelyker wys verknogt zynde, het altyd, als de volstrekte van hare plichten, zal agten, de Regten en de Privilegien van dezelve te handhaven en te verweeren.

Haar toewyding, om voort te gaan in 't voorbeeld te geven aan alle de Ordres des Koninkryks, zal hare voortreffelykheit volstandiglyk beantwoorden.

Men heeft in alle tyden gezien, dat, in weerwil van haar middelmatig geluk, hare overgegevenheit, tot den dienst van den Staat, geene andere palen gehad heeft, als hare onmagt.

De teederheit van uwe Jaren, SIRE, verschríkt ons niet.

De Goddelyke voorzienigheid, die van boven uit den Heemel de Toomen van uw Ryk houd, heeft dikwils behagen gehad, om haare zegeningen over de minderjarigheid onzer Koningen uit te spreken.

Clotarius de Tweede, Philippus-Augustus, St. Lonis (van wien Gy afdaalt,) Lodewyk de Regtvaardige, en Lodewyk de Groote, (Uw Overgrootvader, dien Gy opvolgt) zyn daar van aanmerkelyke en vertroostende Voorbeelden.

Alles voorspelt ons een diergelyk geluk; de Natuur, onze Wetten en onze stemmen hebben de Regeering en de Bestiering van Uw Koninkryk, met een

1714. Septemb. algemeene toejuiging, opgedragen aan den Heer Hertog van Orleans, den welken wy aanmerken als den Bescherm-Engel van den Staat.

De wysheiten de voorzigtigheid van dezen groten Prins, zyn yver voor het Gemeene-Best, de Jaren en de ervarentheit, die Uwe Majesteit ontbrecken, goetmakende, doen ons hopen, dat hy niets meer ter herten hebben zal, als de verligting van Uw Volk, de bescherming der heilige Vrydommen van de Gallicaanse Kerk, die het vaste steunzel van Uwen Throon zyn, en den glans der Justitie.

Zyne ontwerpen ontrent de Raden, waar in hy wil dat de meerderheit der stemmen beslist, doen ons hope hebben, dat hy de zaken van 't Koningryk zal herstellen, door het bevestigen van onze rust en van onze gelukzaligheid. Uwe Opvoeding, die de grondslag zal zyn van Uwe Religie en van Uwe Zeeden, zal het meesterstuk wezen van den Wyzen en den Godvrugtigen Prins, die het eerste bewint daar van heeft, en ook van de geene, die hem toegevoegt zyn.

Ik eindig, met U Majesteit voor zyn Parlement te verzoeken, de geduurzaamheit van het vertrouwen en van de bescherming, waar mede de Koningen Uwe Voorzaten het vereert hebben, en byzonderlyk in deeze laatste tyden de overleede Koning, wanneer hy het de bewaring gaf van zyn Testament.

Dat zal aan het zelve het regt en het bezit, waar in het zedert zo veele Eeuwen is, bevestigen, om regt te doen aan Uw Volk, tot Uwe ontlafing, in Uwen Naam en door Uw Gezag, altyd getrouwelyk volgende de Wetten en de Ordonnantien.

Na dit alles bragt men den Koning uit de Vergadering weer naar Vincennes, hebbende dien dag verscheide gevankennisen doen openen, en aan meer dan 500. Perzoonen, daar onder verscheide Religieuzen, hunne Vryheit geschonken. Zedert waren ook cenige Geestelyken uit haar bannissement te rug gekomen; en was den Kardinaal de Noailles by den Hertog Regent in byzondere goede agting, 't welk aan den Jezuyt Pater le Tellier zo grooten Jalouzy veroorzaakte, dat hy zig van 't Hof abzehteerde. Inderdaat deze Verandering most aan de zaak der Pausielyke Constitutie een geheel ander wezen verschaffen; waar door den voormelden Kardinaal de Noailles, hebbende zig des wegens tot het uitterste standvastig & zyn goede meening gedragen, waar-schynlyk over alle zyne tegenpartyders stond te triumferen.

Tot bekendmaking aan de meeste nabuurige Hoven, wegens het overlyden van den Franschen Koning Lodewyk de XIV. en het Succederen tot die Kroon van Lodewyk de XV. mitsgaders dat den Hertog van Orleans tot Regent van deze Monarchie was verklaart, waren de nodige

rodige Brieven afgezonden; van dewelke men alhier zal vertoonen de 1715.
volgende twee, aan de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Neder- Septemb.*
landen geschreven; luidende die van den Jongen Koning aldus.

Zeer waarde Grote Vrinden, Geallieerden en Bondgenoten.

WY hebben verloren den Koning, Onzen zeer geëerden Heer en Over-Grootvader, en God heeft zyne Christen- en Helden-Deugden eeuwiglyk willen belonen, door hem op den eersten dezer maand uit de Waereld weg te nemen. Gy-lieden zult genoeg begrypen de grootheid van dit verlies; waar van Wy aan U lieden, als aan Onze goede Vrinden, kennis geven; en Gy lieden zult ligtelyk van Onze droefheit oordeelen. Maar in 't midden van de finerte, die Wy gevoelen, zouden Wy de intentien, van wylen den Koning Onzen Over-Grootvader, kwalyk volgen, indien Wy U Lieden niet verzekeren, dat Wy de Tractaten van Vreede en van Alliantie, die Hy met U Lieden heeft gemaakt, bestendiglyk handhaven willen; en dat Wy, Ons zyne Deugden tot een model voorstellende, hem ook navolgen willen, in de begeerte die Hy had, om de algemeene rust te bewaren en te bevestigen. Het is den raad, welke Onze zeer waarde en zeer geliefde Oom, de Hertog van Orleans, Regent van Ons Koningryk, gedurende den loop van Onze minderjarigheid, aan Ons geeft; en Gy Lieden moet geloven, dat Wy ze met genoegen volgen, als overeenkomstig zynde met het ware verlangen dat Wy hebben, om aan U Lieden gedurige blyken te geven van Onze agting en van Onze genegenheit voor U Lieden. Hier mede bidden Wy God, &c. &c.

Geschreven te Versailles den 5 September, 1715.

Uwe goede Vrind, Geallieerde en Bondgenoot,

Was getekent,

Lager stond,

L O U I S.

Colbert.

En die des Hertogs van Orleans, aan welgemelde haar Hoog Mog. was van dezen korten inhoud.

Myne Heeren,

I N de regtmatige droefheit, die ik gevoel over het verlies, 't welk ik kome te lyden, van den Koning mynen Heer en Oom, is een van myne eerste zorgen, om aan U Lieden daar van, als mede van 't Regentschap des Ryks, 't welk hy my gelaten heeft, kennis te geven. Ik bid U Lieden verzekert te

1715.
Septemb.

zyn, dat ik, gedurende myne Administratie, al het geen, dat van my afhangt, doen zal, om de eenigheid en de naauwe verstandhouding, die tusschen Ons behoort te wezen, te onderhouden; en dat ik geen gevoeliger genoegen zoud kunnen hebben, als dat, om in allerlei gelegentheden aan U Lieden te tonen, de agting en aankleefing met welke ik ben,

Versailles den 5 September, 1715.

U Lieden zeer gevoege Vrind

Was getekent,

PHILIPPE D'ORLEANS.

Den Hertog Regent, met het aanvaarden zyner Regeering, had zeer veel noodloze dingen, welkers onkosten groote zommen gelds naar zig sleepten, afgeschafst; betreffende wel meest de zo genaamde Plaizieren des Konings, te weten, de Manegerie, de Valkery, de Wolve Jagt, de Muzyk, ende Gebouwen, met alles wat daar van depeende; ook de Thuinen en derzelve Opzigters te *Marly*, *Trainon* en *Versailles*; vernietigende de Machine tot dienst der Water-werken te *Marly*, waar aan men reekende wel voor twee Millioen alleen aan hout, Loot en Yzerwerk te zyn, en dempende het Kanaal; ja, in 't kort, menageerende alle onnodige verkwistingen; zynde deze spaarzaamheit des te pryffelyker, wyl men verzeerde, dat den overleden Koning meer als tagtig Millioenen aan schulden kwam naar te laten, en het Ryk op verre na niet in staat was, om, met alle hare Inkomsten, die zomme in vier Jaren op te brengen.

In 't Parlement van *Parys* wierd den 16. dezer Maand geregistreert eene Koninglyke Declaratie, gegeven te *Vincennes* daags te voren; waar by, behalven den algemeenen Raad der Regeering, men nog deze zes byzondere Raads-vergaderingen aanstelde, namentlyk, een Raad van *Confiantie* over *Kerfelyke zaken*; een Raad van *Oorlog*, en alle 't gene daar toe behoort; een Raad van *Finantie*; een Raad van de *Zee-Zaken*; en een Raad der *Binnenlandsche Zaken* van het Koningryk, voor dezen gebragt aan den Raad der *Depeches*; mits dat hier door nogtans geene Innovatie geschiede ten opzichte van den geheimen Raad, en zonder dat de zaken, waar van alleen de kennis behoorde aan de Hoven en Regtbanken, in de gemelde Raden mogten gebragt werden. Ziet hier de aanmerkelyke Voorzeden van deze Declaratie.

LOUIS,

1715.
Septemb.

Louis, &c. &c. De overleede Koning, roemrugtiger gedagtenis, Onze zeer geëerde Heer en Over-Grootvader, kon door zyne perzoonlyke hoedanigheden, en door zyne uitmuntende deugden, alleen de Regeering van zyn Koningryk waarnemen: De opregtigheit van zyn Hert, de verhevenheit van zynen Geest, de grootheit van zyn Verstand, door eene lange ondervinding vermeerderd en ondersteunt, maakte hem alles gemakkelyk in het oeffenen van 't Koninglyk gezag; maar de zwakheit, van Onzen Ouderdom, vereischt groter hulp, en of schoon Wy al het geen Wy nodig hebben kunnen vinden in den Perzoon van Onzen zeer beminden Oom den Hertog van Orleans, Regent van Ons Koningryk, zo heeft egter zyn bescheidenheit hem doen oordeelen, dat, om het gewigt van een Regentschap, 't welk hem zo regtmatelyk opgedragen is, te dragen, hy aauftonds moest voorstaan de opregting van verscheide byzondere Raden, alwaar de voornaamste zaken, die de directe en onmiddellbare opmerking van de Souverain verdienen, zouden worden onderzocht en gereguleert, om vervolgens eene laatste beslissing te ontfangen in eenen algemeenen Raad, die, tot voorwerp hebbende de geheele uitgetrektheit der Regeeing, in staat zoud zyn, om de verscheide oogmerken der byzondere Raden te vereenigen en zamen te brengen. Deze forme van Regeering is Onzen zeer beminden Oom den Hertog van Orleans, Regent van Ons Koningryk, des te dienstiger voorgekomen, om dat hy weet dat daar van reeds een Ontwerp was gemaakt geweest, door Onzen zeer geëerden Vader, wiens toeleg Wy ten minsten de voldoening zullen hebben, van te volgen, al heeft den Hemel Ons berooft van het voordeel, van door zyne grote exempelen geformeert te worden. Hy was overtuigt, dat het geheele gezag van yder gedeelte van 't Ministerschap, in den Perzoon van een eenige vereenigt zynde, dikwils een al te zwaren last wierd voor den geenen die daar mede beladen was, en gevaarlyk zyn kon by een Prins, die niet dezelve overgrootheit van Verstand mogt hebben, als de Koning Onze Over-Grootvader; dat de waarheit zo zelden ter ooren van een Vorst kwam, dat het nodig was, dat verscheide Perzonen evengelyk by de hand waren, om hem dezelve te kennen te geven, en dat, by aldien men in de Regeering niet een zeker getal zo getrouwe als verstandige Mannen trok, het byna onmogelyk zoud zyn, om altyd geformeerde en wel onderrigte onderwerpen te vinden, die het verlies der volmaakte Perzonen in de Weetenfchap der Regeering minder deden betreuren, en die zelfs in staat waren om derzelver plaatsen te vervullen. Wy zullen derhalven ten minsten den Geest van Onzen zeer geëerden Vader doen herleeven, door de opregting van zulke voordeelige Raden, ten besten van Onze Staten; en Wy zyn des te liever daar toegeneegen, om dat deeze aanstelling door hare nieuwigheit geen argwaan baren kan; nademaal Wy daar ontrent maar het voorbeeld zullen volgen, van 't geen men in andere Koningryken met voorspoed in agt neemt, en het geen zelfs in het Onze, gedurende de Regeeringen van verscheide Koningen Onze Voorzaten, geobzerveert is. De verwarring die eenen 25. jarigen Oorlog, en verscheide andere gemeene rampspoeden, in de zaken van deeze Monarchie veroorzaakt

heb-

1715.
Septemb.

hebben; de brandende begeerte, die de kwaliteit van Koning Ons inboezemt, om alle de zaken in hare natuurlyke ordre te herstellen, en om het vertrouwen en de gemeene rust weder op te regten, zyn ook nieuwe redenen, die de wysheit van den Raad, dien Onzen zeer geliefden Oom den Hertog van Orleans, Ons dien aangaande gegeven heeft, ondersteunen. Wy weten daarenboven, dat, belaaide zynde met de Regeering van Onzen Staat, tot den tyd van Onze meerderjarigheid, alle zyne begeertens zig nergens anders toe uitstrekken, als om dezelve gerust en bloeiende aan Ons over te leverén, en om door zodanige weegen daar toe te geraken, die aan alle onze Onderdanen zullen tonen, dat hy niets zoekt als de verdienste en de deugt te kennen en te gebruiken: Dat hy wil, dat de goede Onderdanen van allerlei Staten, en vooral die van de hoogste geboorte, aan de andere tot voorbeelden strekken, om geduriglyk voor het welzyn van 't Vaderland te arbeiden: Dat alle de zaken liever door eene eendragtige overeenstemming, als door middel van 't gezag afgedaan worden; en dat de Vreede, van buiten met onze Naburen getrouwelyk onderhouden werdende, ter zelve tyd van binnen, door de eenigheid van alle Stands-Perzonen des Koningryks, regeere, &c. &c.

Nog een andere Declaratie, uit naame van den Jongen Koning, wierd dien zelve dag ook in 't Parlement geregistreert, behelzende.

DAt, wanneer eenige Ordonnantien, Edicten, Declaratien, en opene Brieven, door het Gezag alleen van zyne Majesteit uitgegeven, aan het Parlement gezonden zullen worden, met zo genaamde brieven de Cachet, om te te doen registreeren, het Parlement, alvorens daar toe te treden, aan zyn Majesteit zal mogen vertonen het geen het zelve voor het Gemeene welzyn van het Koningryk dienstig oordeelt. Willende zyn Majesteit dit teeken van vertrouwen aan zyn Parlements-Hof geven, ter oorzaak van de getrouwheit, yver en onderdanigheid, waarmede het altyd den Koning zyn Over-Grootvader gedient heeft; en wel voornamentlyk in een tyd, nu den Raad van zulken wyzen en verligte Vergadering hem van zo groten nuttigheit wezen kan; wel verzekert zynde, dat het Parlement met zo veel omzigtigheid gebráuk zal maken van de oude Vryheit, waar in zyn Majesteit het zelve herstelt, dat haren Raad nooit als het welzyn van den Staat zal beoogen, en verdienen door het Koninglyk Gezag bevelligt te worden.

Den Heer de St. Port, Advokaat Generaal in den grooten Raad, had tusschen beiden, uit naame van dien Raad, aan den Minderjarigen Koning te Vincennes deze korte aanspraak gedaan.

S I R E.

WY komen ons hier voor den Troon uwer Majesteit vertoonen, om den eed van getrouwheit te vernieuwen. Wy hopen dat wy in u de wysheit van

van uwen Vader, de zagzinnigheit van uwen Grootvader, en de glorie van ^{1719.} uwen Over-Grootvader, die *Gy* in de Regeeringe komt volgen, vinden zullen. De voorbeelden van den Prins Regent doen hunne affche herleven, zyn verstand zal uw gemoed formeeren, en 't overige zal door Gods hand verrigt werden.

Septemb.

Den 16. en 17. dezer Maand zagmen de meeste Uitheemse Ministers, rezideerende aan 't Hof van *Vrankryk*, alle met lange Rouw Mantels omhangen, te *Vincennes* de Complimenten van Condoleantie, over 't affterven van Koning Lodewyk de XIV. by den Jongen Koning Lodewyk de XV. afleggen, en op welken dag de Magistraat van *Parys* ook hare Eeden aan den gemelden nieuwen Monarch deed; wiens voedster men 40000. Livres zond, om hare Equipage te maken, zullende Jaarlyks daar en boven 10000. Livres trekken, tot vergrooting van hare staat, behalven nog een Bediening voor haar man, geschat op 1000. Ecus 's jaars.

Den Hertog van Orleans, als Regent van *Vrankryk*, had, zedert het overlyden des ouden Konings, vernietigt alle Huur-Contracten der Huizen te *Versailles*; vermits de Huurders thans zo veel niet konden betalen, als toen gemelde zyne Majesteit leefde, en het Hof daar gehouden wierd; 't welk de meeste inwoonders deze Koninglyke Lustplaats deed verlaten, en naar *Parys* keeren; invoegen het zig liet aanzien, dat dit *Versailles* eerlange in een Hof van eenzaamheit stond getransformeert te werden. Hy hield zig ook bezig, zonder eenige tuschenpוזingen, met de herstelling van 's Ryks verwarde zaken; maar inzonderheit die der Finantie, en tot bewaring van het algemeen Credit der Natie; benoemende tot Leden van de voorwaards gemelde zeven byzondere Raads-Vergaderingen, eerstelyk, tot *die van 't Regenschap*, nevens hem of onder zig, den Prins van Condeé, den Prins van Conti, den Hertog du Maine, en den Grave van Tholouze; mitsgaders den Kantzelier, de drie Maarschalken van *Vrankryk*, met namen Villeroy, Harcourt, en Bezons; den Hertog van St. Simon, den Marquis de Torcy, de oudste Bisschop van Troijes, en de drie Secretarissen van Staat; zo mede (des ontboden werdende) Mr. le Pelletier, de Souffi, en d'Augueffeu; tot den Raad *van Conscientie*, den Kardinaal de Noailles, den Aartsbisschop van *Bordeaux*, den Bisschop van *Troye*, den Procureur Generaal, en den Abt Pucelle; tot den Raad der *Uitheemse Zaken*, den Maarschalk d' Huxelles, den Abt van E-

1714.
Septemb.

strees, M. Chivery, den Marquis de Cavellac, M. Amelot, en Mr. Pequet; tot de *Binnenlandsche Zaken*, den Hertog van Antin, M. le Premier, den Marquis de Brancas, M. de Herbigni de Ficubes, den Raadsheer Ferrand, en Mr. d' Argenson, wanneer men hem zoude ontbieden; tot den *Raad van Oorlog*, wegens het Voetvolk, den Maarschalk de Villars, en den Hertog de Guiche; wegens de Fortificatiën en Routes, M. de Puffegur; wegens de Ruitery, M. de Geoffreville; wegens de Zwitfers, Mr. Rainalds; en wegens de Artillery, M. St. Hilaire, die daar van aan den Hertog du Maine rekenschap moest geven; tot den *Raad van Finantie*, den Maarschalk de Villeroy, den Hertog van Noailles, den Marquis Duffiat, Mr. Pelletier Defort, Rouille de Coudry, Fagon, Bandri, Dormission, en nog drie andere; tot de *Zeezaken*, de twee Maarschalken d'Estrees en Tessé, Mr. Vauvry, Intendant van *Toulon*, en Mr. Fernant, Intendant van *Bretagne*, Item, Mr. de Bourepos, Mr. de Koetlogen, en Mr. de Champigni, drie Hoofden van Esquaders Oorlogschepen. Door deze aanstellingen onthief den Hertog Regent zig van veele beslommeringen, hoewel alle besluiten van eenig belang tot hem, om zyne toestemming daar op te geven, moesten gebragt werden. Hy vernietigde of veranderde ook, aan de andere kant, zeer veel bedieningen, strekkende tot laste van de Kroon; namentlyk, het Intendantschap van *Duinkerken*, 't welk hy by dat van *Vlaanderen* inlyfde, met afrekking nogtans der Kastelenyen van *Valencyn* en *Condeé*, die hy het Intendantschap van *Mauberge* toevoegde; wyders vernietigde hy dat van *Bearn*, en vereenigde 't zelve met dat van *Bordeaux*; veranderende op deze wyze alle de Intendantschappen door het geheele Koningryk, onder nieuwe zeer strikte en scherpe Instruatiën, tegens de gewoone practyken, die de Intendanten gewoon waren te gebruiken, om het volk te verdrukken.

Geen lastiger bezigheid trof den Hertog Regent, in deze tyds gestaltenisse, dan die der Finantie; wegens de zware schulden, waar mee het Koningryk was beladen, bedragende 1900. Millioen L...; te weten 1200. Millioen, zo in Renten op 't Stadhuis van *Parys*, in Gages, of augmentatie van Tractementen, en 700. Millioen Muntbrieffens op de Pagten, Ontfangers Generaal, en op den zaurier van *Frankryk*, door wien het Capitaal moest geresitueert werd. Om dit te boven te komen hadmen vericheide middelen uitgedagt, eindelyk gerezolveert het afsdanken van eenige Krygs-Troepen, 't v. minderr

1719.
Septemb.

minderen van zommige Pensioenen, Tractemten en Inkomsten, die veel Perzoonen niet verdient hadden te genieten; beginnende den Hertog Regent eerst van zig zelfs, aflappende van alle Appointementen, hem, als Regent van 't Ryk, Competeerende; willende ook boven dien merkelyk verminderen het Jaargelt, aan zyn eygen Dogter, de Hertoginne Weduwe van Berry, door den overleden Koning toegelegd; zynde dat een uitmuntend voorbeeld aan veele andere, om een groote zomme jaarlyks te sparen. Deze voorstellen wierden egter niet gevolgt, maar ontmoete groote zwarigheden, dus men zig wende tot de Pagten, vernietigende alle die tot nadeel van de Kroon, en ten profitte der Financiers gepasseert waren; doende een nieuwe verpagting voor zes jaren, dewelke 500000. Livres in de drie eerste, en drie Millioenen in de drie laatste jaren, boven de oude Pagten, renderende 47. Millioenen, opbrengen zoude. Men ordonneerde de Pagters, om te betalen zodanige Renten en Agterstallen van de Stad *Paris*, als bevonden zouden werden tot den eersten January onvoldaan gebleven te zyn; zo mede de Ontfangers, om ter maand twee Millioenen in de Koninglyke Schatkist te brengen, ter betalinge van de Krygs-Troupen, aan wien men voortaan geen meer Briefjens, in plaats van geld, wilde geven; en was, onder nog verscheide andere zaken, ook gereguleert het extraordinaire des Oorlogs, welkers Remboursement men op den tienden Penning, en het Hooftgeld affigeneerde.

Wyl by ondervindinge was gebleeken de snoode Wockenaryen van zeer veel Perzonen, hebbende Contracten gehad, 't zy van Leveransien voor 's Konings Legers, als andersints, zo zagmen nu een bevel in 't ligt komen, verpligtende alle de gene, die zedert het jaar 1680. in eenige zodanige handelingen gebruikt waren geworden, om de Contracten en hare Reekeningen te voorschyn te brengen; ten einde de zelve wederom door aangestelde Commissarissen te doen naarzien, onschuldige vry te kennen, en de schuldige met geld-boetens te sffen. Zeer rigoureuus wierd dit onderzoek voortgezet, zonder zelf verschoonen de Comptoiren van de Heeren Desmarets, de Pleneuf, Bourvalais, des Chiens, en meer diergelyke; ja de berugte Dame Maintenon most eenigzints deze vervolging lyden; vermits men loofde, dat zy, ter kwader trouwe, groote Schatten onder haar gecept had; dus zy, ook bemerkende, dat hare tegenwoordigheit by

1715. de Princesfen van den bloede niet meer aangenaam was , befloot , om
Septemb. de overigen tyd van haar leven in een Klooster , men meend dat van
 St. Cyr , te gaan flyten.

GROOT-
 BRIT-
 TAN-
 NIEN.
 (A) ziet
 pag. 136.

TOT den 20. Auguftus hebben wy de Parlements-Handelingen van
Groot-Brittannien (a) voorwaards befchreven; dus zalmen nu dezelve,
 voor zó verre wy die aanteekenens waardig oordeelen, wederom ver-
 volgen. Den 21. wierd door den Heer Walpole aan het Lagerhuis
 vertoont de Bil, tot het doen dagvaarden van Henry St. John, Vicomte
 Bullingbroke, om binnen zeekeren bepaalden tyd te Compareeren, of
 dat men hem anders aan Hoog Verraad fchuldig zoude verklaren; wel-
 ke Bil men voor de eerfte maal las, en de tweede Lezing tot 's ander-
 den daags uitfelde. Vervolgens zagmen ook den Secretaris van Staat
 Stanhope een Bil overgeven, dienende tot aanmoediging van alle Hoof-
 den, Vaffalen, Land-heeren en geërfdens in *Schootland*; den Koning
 GEORGE getrouw blyvende; en daar tegens om te straffen de
 zedanige, die deel mogten hebben aan oproerige Praetyken; zo mede;
 om alle verdagte Perzonen in *Schootland* naar *Edenburg* te doen gaan,
 en aldaar voor haar goed gedrag Borg te ftellen. Hier na bragtmen,
 van wegens de Pairs, aan 't Lagerhuis deze boodfchap; dat haren *Deur-
 waarder van de zwarte Roede* zeer naarftelyk naar *James Butler, Hertog
 van Ormont*, gezogt, dog hem in zyne gewoone verblyfplaatzen niet ge-
 vonden had; waar op men ordonneerde mede een Bil in te brengen,
 om dien Hertog te doen dagvaarden, zo als terftontl wegens den Vi-
 comte Bullingbroke gezegt is.

Den 22. wierd de evengemelde Bil door den Secretaris van Staat
 Stanhope ingebragt, welke men voor de eerftemaal las, en vervolgens,
 voor de tweede maal, die tegens den Vicomte Bullingbroke.

Den 23. onderzogt men, in een groot Comitée van 't Lagerhuis,
 nog nader de Bil, om den Vicomte Bullingbroke, wegens Hoog Vcr-
 raad overtuigt te verklaren; en men las voor de tweede maal de Bi
 tegens den Hertog van Ormond; mitsgaders, ook voor de tweedemaal
 die tot aanmoediging der getrouwe *Schotten*.

Den 24. deed de Heer Walpole, van wegens de groote Com-
 téé, aan wien de Bil, om den Vicomte Bullingbroke te dagvaard
 was gefelt, in 't Huis verflag, nopende de daar in gemaakte ver-
 deringen. Verscheide Debatten ontftonden over den tyd, in die B

te bepalen , wanneer zyn Lordſchap zoud hebben te Compareeren ; willende de Thorys hem daar toe drie of vier maanden , en de Whigs daar tegens niet meer als 29. dagen vergunnen ; zeggende de laattgamelde , dat dien Vicomte , hebbende zig zeer ſpoedig van Londen naar Parys kunnen begeven , nu ook geen meer tyd tot zyne te rugkomſt behoefde , alzo den weg heen en weer even lang was. Dus viel het beſluit , dat hy den 21. September moſt compareeren , of , zulks niet doende , dat men hem als overtuigt van Hoog Verraad zoude verklaren ; en in diervoegen wierd geordonneert , om deze Bil in 't net te ſchryven. Wyders berigte den Secretaris van Staat Stanhope aan 't Lagerhuis , dat de groote Committeé eenige veranderingen , in de Bil tegens den Hertog van Ormont , had gemaakt ; dog welk verſlag men tot den 26. uitſtelde.

1715.
Septemb

Dezen dag wierd voor de dertemaal gelezen , goed gekeurt , en naar het Hoogerhuis gezonden de Bil , om den Vicomte Bullingbroke aan Hoog Verraad ſchuldig te verklaren , indien hy binnen den beſtemden tyd niet kwame te Compareeren. Vervolgens deed den Secretaris van Staat Stanhope berigt , aangaande de verandering in de Bil tegens den Hertog van Ormont ; welke Bil mede goed gekeurt ; en alzo op te maken geordonneert wierd.

Den 25. laſmen voor de derde maal de Bil tegens den Hertog van Ormont , doende dezelve door den Secretaris van Staat Stanhope naar het Hoogerhuis brengen ; alwaar men dezen dag examineerde het Requeſt des gevangen Grave van Oxfort , waar in hy verzogt , dat de vier Procureurs , in zyn Requeſt genoemt , de Vryheit mogten hebben , om Copyen te ligten van de Papieren , waar uit de gehéyme Committeé haar Rapport , ten zynen laſte , voor 't grootſte gedeelte getrokken had ; maar de meeſte Lords ſuſtineerden , dat zulks alleen ſtrekte tot vertraging der Geregts-zitting , en dus ſtelden zy deze zaak aan 't Lagerhuis.

Den 26. klaagde den Grave van Straffort aan 't Hoogerhuis , over een Artykel , gedrukt in de Gazette , genaamt de *St. James Poſt* , van den 23. dezer Maand ; behelzende , dat *zeeker Plenipotentiaris des Zondags te voren in de Kerk te Witenham , wanneer den Predikant voor zyn Majesteit den Koning GEORGE bad , daar mede de ſpot , met het uiffſten van zyn tong tegens zekere Dame , gedreven had.* Waar op men ordonneerde , om den Drukker van deze Gazette , Walker genaamt , n Arrest te nemen.

1717.
Septemb.

zyn het uit te speelen. Dog deeze kwade omftandigheid zal nu haast keeren. Mr. Harley vertrekt morgen; en uwe Lordfchappen zullen van de voorneemens der Koninginne veel beter onderregt wezen, door't gene hy de eere zal hebben van u lieden te zeggen, dan gy lieden zoud konnen geweest zyn, door tien riemen Papiers met Inftuëtiën befchreven.

Extraët eens Briefs van Mr. St. John, aan Monfr. de Torcy, Secretaris van Staat des Franschen Konings, den 4. Maart 1712. O. S.

IK zou beschaamt geweest zyn, Myn Heer, het beantwoorden van uwe brieven zo lang uitgesteld te hebben, indien ik niet geloofde een goede reden, die gy niet kwaad keuren zult, t'myner verdediginge te konnen bybrengen. In't kort gezegt, ik wilde u gaarn met zekerheit fchryven, en tot dien einde was ik genoodzaakt te wagten, tot dat de Ministers des Keizers, en der Republyk van *Holland*, hun spel opentlyk getoond hadden, tot dat de nodige geftelteniffen onder ons Volk hier te lande gemaakt waren, en tot dat de Koningin het eenigfte besluit genomen hadde, 't welk ons binnen korten tyd tot een goede en vaste Vreede brengen konde. Ik heb nu het genoegen van u te zeggen, dat dit besluit genomen is, en dat Mr. Harly dezen avond, of morgen ogteut, met de laafte Inftuëtiën aan hare Plenipotentiariiffen vertrekken zal. Gy zult my verlof geven van my te gedragen aan Sr. Gaultier, om u het onderwerp van de Commiffie diens Edelmans, en wat de Koningin hoopt dat zyn Alderchristelykfte Majesteit zal doen, om nevens haar mede te werken, wydlopiger te verklaren.

Extraët eens Briefs van Mr. St. John, aan de Plenipotentiariiffen, den 26. Maart 1712. O. S.

IK twyfel niet of Mr. Harly is al lang voor dezen by uwe Lordfchappen, en ik hoop dat hy de begeerten en bedogingen der Koninginne al volkomen aan u lieden verklaard zal hebben; ten minften hy is daar omtrent zo breed geïnftreerd, als ik magtig ben geweest hem te onderregten. Het bestier dezerzake is in zulke goede handen, dat ik ben hoopende dat 'er een verantwoordelyke uitflag te verwagten zy.

Extraët eens Briefs van de Plenipotentiariiffen, aan Mr. St. John, den 6. April 1712.

MR. Harley is al drie dagen hier geweest, en gisteren kwam Monfr. G...r, die's avonds te vooren hier gekomen was, ons bezoeken.

Extraët

*Extract eens Briefs van de Plenipotentiarissen, aan Mr. St. John.
den 8. April 1712.*

1715.
Septemb.

ONze laatste van den 6. dezer zal u verwittigd hebben, dat eenige lieden dien dag te leur gesteld wierden in hunne verwattinge, van dit Congres af te breeken, 't welk wy hoopen dat zynen voortgang hebben, en de goede uitwerksefen, die men beoogt, voortbrengen zal. 's Avonds te voren hadden wy brede onderregtingen van Mr. Harley ontfangen, en ook met Monfr. Gualtier gesproken. Wy hadden mede een lang gesprek met de *Franse* Plenipotentiarissen, over den voorflag die den 22. u gezonden is, en waar van wy weder eene Copy ingesloten hebben, met zodanige aanmerkingen, waar op de *Franse* Ministers, na alles wat wy konden bybrengen, staan bleven. De 15. ten honderd, die zy geenzins toestaan willen, strekken zig tot andere goederen uit, dan die welke in *Spanje* komen, om na *Amerika* gevoerd te werden. Mr. Harley agt het nodig te wezen, dien ganschen eisch te laten vallen, en den Koophandel op zulken voet te stellen, als die stond ten tyde van den Koning Karel de II. van *Spanje*; en dat het eenigste gebruik, 't welk wy van de vyftien ten Honderd behoeven te maken, is dat wy op een andere wyze iets daar voor krygen, 't welk wy blyde zullen zyn van u te hooren; want in zulken geval zal ons werk met de *Hollanders* veel gemaklyker te doen staan.

Ziet hier by nu het frivool antwoord, door den Heer Harley aan de groote Committeé, die hem over deze zaken examineerde, onder eede gegeven, en waar over men hem gevangen naar *Gatchouze* bragt.

DE Geexamineerde zegt, dat toen hy eerst buitens Lands gezonden wierd in of omtrent Maart 1712. hy gezonden was door de uitdrukkelyke beveelen der Koninginne, welke zelve belieft had heel omftandig met hem te spreken. Dat haare Majesteit den Secretaris van Staat geordincert had zodanige volmagten op te stellen, als 'er nodig waren om hem te geven; maar dat hy die gemaklyk voor hem zoude maken, zonder eenige formaliteit. Dat 'er beveelen tot volmagten gegeven waren, welke de Geexamineerde in het Comptoir had laten leggen, daar hy dacht ze 't veiligt zouden wezen. Dat hy nooit eenige volmagten ontfangen, of gezien had, maar dat hy volgens zyn eigen keur, zonder die, buitens Lans gegaan was. Dat de Koningin bevolen had, dat den Geexamineerde een berigt zoude hebben van den staar der zaken, om door hem bekent gemaakt te werden aan zodanige Perzonen, waar mede hy buitens Lands spreken zoude. Dat hy van verscheide Comptoiren eenige Papieren outfangen had, betreffende de inkomsten, en andere dingen, nopende den toestand van zaken, waar van de Koningin hem beliefte te bevelen, dat hy zig zo wel als hy konde informeeren mogte, om alzo zig wel te kon-

1715.
Septemb

nen verklaren, als hy heenen ging; en dat, als hy in den Hage kwam, hy aan den Raad Pensionaris een berigt van den toestand van zaken geven, en de beste redenen die hy kon gebruiken zoude, om de Vrede te verhaalen: maar dat hy niet weet of hy nu nog eenige van de Papieren heeft, en dat hem ook niet heugt, dat hy eenige byzondere Instructien voor hem zelve, buiten die Papieren had, uitgenomen 't gene hy mondeling van de Koninginne ontving, waar van de byzonderheden tegenwoordig niet in zyne geheugenisse zyn, behalven 't gene reeds gemeld is. Dat hy in den Hage of te *Utrecht* gene credentialen van de Koninginne, of van iemand haarer Ministers vertoond had. Dat hy gene ordres had gehad iets wegens de Vrede met eenigen Uitheemschen Minister te verhandelen of te verrigten; en dat hy ook geenzins iets met eenigen Uitheemschen Minister verhandeld had. Dat hy, voor zoo veel hem bekend was, geen plan, ontwerp, of schets van eene Vrede over bragt had; eu dat hy te *Utrecht* met den Abt Gualtier niets verhandeld, nogte daar, of eer hy uit *Engeland* vertrok; iets met hem verrigt hadde. Dat hem niet indagtig is eenige beveelen van de Koninginne, of van iemand haarer Ministers, nopende de vyftien ten honderd, gehad te hebben; en dat hem niet heugt dat hy eenige beveelen deswege aan de Koningins Plenipotentiarissen bekend gemaakt had; en dat hem, wegens de vyftien ten honderd, gantschelyk niets indagtig was. Dat hy in *Holland* bleef, tot dat de ordres der Koninginne, om voort te gaan, hem door den Secretaris van Staat bekend gemaakt wierden. Dat hy verscheidene Brieven, terwyl hy buitens Lands was, ontfangen had, maar van wien in het byzonder, kon hy niet gedenken: en dat hy ook verscheidene Brieven schreef, maar aan wien, heugde hem niet: en dat hy niet weet dat hy of Origineelen, of Copyen van eenige brieven heeft, die hy of geschreven, of ontfangen had. Dat hy geen appointment of gezet geld had, maar dat hy, de eerste reize uitreizende, eerst zyn eigen geld uitgegeven had, 't welk de Koningin naderhand beliefsde te beveelen, dat hem toegelegd zoude worden. Dat hy de eerste reis, toen hy buitens Lands ging, ontrent de drie duizend pond Sterlings, en in de beide reizen in 't geheel ontrent vyf duizend vyf honderd pond ontfangen had; en dat het geene hy had ontfangen, door de Koninginne geordincert was voor zyne uitgave, en voor de moeite die hy genomen had. Dat niemand eenig geld voor hem op 's Lands reekening gecogicert had, dan Mr. Decker; en dat hem niet heugt iets anders van 's Lands geld, dan tot zyne uitgave, gehad te hebben, 't welk in alles de somme van vyf duizend vyf honderd ponden niet te boven gegaan was.

Eenen Mr. Schippen, een van de voornaamste Thorsy gezinde Leiden in 't Lagerhuis, liet zig hooren, dat, indien men dit Rapport der geheime Comité wilde laten drukken, het hem zeer lief zoude zyn, zulks mede de Commentarien van den Lord Koningsby te doen; waer op den laatstgemelden, over dit Schertzen geenszins verzet, zeide,

1715.
Septemb.

Ik hebbe maar eene aanmerking te maken, en zoude gaarne zien, dat die nevens het Rapport gedruke wierde; namentlyk, dat'er, toen dit Rapport in't Huis werd gelezen, niemand een eenig woord tot verschooning van Harlei sprak, misgenomen een, genaamt Mtr. Schippen.

Den 31. approbeerde het Lagerhuis de veranderingen, door de Pairs gemaakt, in de Bil tot meerder verzekering van 's Konings Perzoon, &c. en zond die Bil weer aan 't Hoogerhuis te rug; waar na 't Lagerhuis, door den Koning zynde ontboden, zig mede in 't Hoogerhuis begaf; werdende aldaar door zyne Majesteit bekrachtigt deze volgende Bills, namentlyk; een Bil, om de Hoofdzomme van de Bank van Engeland, ten dienste van 't gemeen te doen vergrooten; een Bil, tot meer verzekering van zyn Majesteits Perzoon en Regeering; een Bil, om 't gewapent Landvolk tot den dienst bekwaam te maken; een Bil, om Henry Viscomte Bullingbroke aan Hoog Verraad schuldig te verklaren; een Bil, aangaande de Vissery; en nog zes particuliere Bills. Dezen dag wierd aan 't Hoogerhuis, door den Lord Foley, een smeekschrift van den gevangen Grave van Oxfort geprezenteert; inhoudende, dat hy, van wegens zyne ziekte, onmooglyk ten bestemdnen dage, om zig te verantwoorden, voor hare Lordschappen konde verschynen, en dat hy dierhalven verzogt een week uitsstel. Dit verzoek wierd toegestaan, met aankondiging nogtans, van zig op den precizen dag (den 10. September) daar toe te laten vinden.

Den 7. deed den gevangen Grave van Oxfort nog een Request aan het Hoogerhuis prezenteeren, waar in hy verzogt, om op de Artykelen van zyne beschuldiging te antwoorden, nog drie dagen respyt, en 't welk toegestaan wierd. In 't Lagerhuis maakte dezen dag haren Spreker bekend, dat hy van den Heer Prior, aangaande zyn Arrest, een brief had ontfangen; welke men las en bevond te behelzen, dat hy, hebbende nu twaalf weken lang in Arrest, en daar van elf weken in beslote verzekering gezeten, verzogt, om ontslagen te worden, en, miss zyn indispositie, naar zyn eigen huis te woen gaan, bereyd zynde altyd te comparoeren; wanneer het Huis der Gemeente zoude goedvinden, om hem te onbieden. Tegens dit verzoek kante zig wel meest den Heer Walpole, zeggende, dat den Heer Prior mogelyk mede naar Vrankryk wilde vlugten, principalyk nu men gereed was, om een groot misdadiger te Regt te stellen; dog, dewyl het Huis een geheyme Commissie had gelieven aan te stellen, dat hy hoopie deze zaak daar aan zonde gerenvoeyert werden.

1719.
Septemb.

Den Lord Koningsby ondersteunde deze redenvoering van den Heer Walpole, en voegde daar by, dat, indien men den Heer Prior uit de handen der Committee trok, zulks niet anders was aan te merken, als een onbehoorlyk werk; te meer wanneer gereflecteert wierde, dat dezen Heer Prior altyd was geweest een man, zeer doortrapt in het behandelen van slimme zaken; wyders, dat hy, zig verklaart hebbende in staat te zyn, om verscheide misdadigers van hare boosheden te overtuigen, het zeer gekkelyk oordeelde, den gemelden Heer Prior van de hand te zenden; invoegen het Huis ordonneerde, deze zaak, ten opzigte het gevangen blyven van den Heer Prior, in handen van de geheime Committee te stellen.

Den 10. Ontfing het Lagerhuis, door den Secretaris van Staat Stanhope, een schriftelyke Boodschap, geteekent G. R. van wegens den Koning; behelzende, dat zyn Majesteit had goedgevonden, ordre te geven, tot het gereed maken der opene Brieven, om 100000. Ponden Sterlings 's jaars, uit de inkomsten van de Civile Lyft, aan den Prins van Wallis, tot onderhoud van zyn Koninglyke Hoopheit en deszelfs Huisbouding, toe te staan; des gelyks, om aan de Prinsesse van Wallis, voor haar Weduwlyk goed, indien zy den Prins, haar Gemaal, kwam te overleven, 50000 Ponden Sterlings 's jaars, misgaders het Paleys van Sommerseih te geven, maar dat zyn Majesteit, vermits het in deszelfs magt niet was, om deze inkomsten voor het gantsche Leven van die Princeffe uit te strekken, verboopte, dat het Huis zoude oordeelen redelyk te zyn, van hem in staat te stellen, om dit onderhoud voor de Princeffe van Wallis, gedurende haar leven lang, zeeker en vast te maken. Hier op ordeneerde het Lagerhuis, om dezen aangaande het ontwerp van een Bil eerstdaags in hare Vergadering te prezenteeren. Den Grave van Oxfort had, op zyn verzoeg aan 't Hoogerhuis, van 't zelve uittitel, om zig te verantwoorden, tot den 14. verkregen, ten einde hy niet mogt voorwenden, dat men tegens hem hard en precipitant procedeerde. Ondertusschen dient hier verzoeg de clauzule van de Acte tot veyligheit van 's Konings Perzoon en Regeering, ten opzigte der Premie, voor het vatten of zig verzeeken van den Pretendent, in die Acte beloofst, luidende als volgt.

NAardien 'er in een acte van 't Parlement, gemaakt in de laatste Sessie van 't eerste Jaar der Regeering van zyne Majesteit, genaamt *Acte tot beter onderstant van zyn Majesteits Huis*, en de waardigheit der Kroon van Groot Brittanien, geordonneert is, dat de Opper-Thesaurier van Groot-Brittanien, of de Com-

1715.
Septemb.

Commissarissen der Thesaurie, die dan in bediening zullen zyn, door deze Acte zullen zyn gevolmagtigt, en gerequireert, om zonder eenig uitsfel, en uit eenig geld, wat het ook zoude mogen wezen, reeds door 't Parlement ten dienste van 't gemeen toegestaan, te betalen een somme van honderd duizend pond Sterlings aan eenig perzoon of perzoonen, wie die ook zoude zyn, die des Pretendents perzoon zullen vatten, en zig daar van verzekeren, indien hy landet of tragt te landen in eenige van zyne Majesteits domeinen. En om de aanmoediging en de belooning voor een zo grooten dienst te zekerder en kragtiger te maken, zo is door bovengemelde autoriteit en de acte gestatueert, dat de Opper Thesaurier van *Groot-Brittannien*, of de Commissarissen van de Thesaurie, die als dan in bediening zullen zyn, door deze acte zullen zyn, en zyn geauthorizeert en gerequireert, om zonder eenig uitsfel, uit wat geld het zoude mogen zyn, door 't Parlement ten dienste van 't gemeen reeds geconsenteert of nog te consenteeren, de zomme van 100000 pond sterling aan eenig perzoon of perzoonen, wie die zouden mogen zyn, inboorlingen of uytheemse, die des Pretendents perzoon levendig of dood zullen vatten, en zig daar van verzekeren, indien hy in *Groot-Brittannien* of *Ierland*, of eenige andere van zyn Majesteits domeinen, land of tragt te landen. En indien eenig perzoon van die geene die den Pretendent hebben aangehangen en geholpen, of die hem aanhangen en helpen zullen, hem vat, en zig van hem verzekert op de wyze boven gemelt, zal die perzoon volkomen Pardon van zyne Majesteit hebben, en de bovengemelde belooning daarenboven ontfangen, dewelke hem zal werden betaalt op de wyze boven gezegt. Ook is door deze Acte gestatueert, dat indien eenige Perzoon of Perzoonen, inboorlingen of uytheemse, in 't vatten van den Pretendent, of in zig van hem levendig of dood, als boven gezegt is, te verzekeren, komt gedood te werden, dan zullen de Executeurs en Administrateurs, of zodanige perzoon of perzoonen die het regt van Administratie over de perzoneele goederen van den perzoon also gedood toekomt, respectivelyk hebben te ontfangen, dat zelve gedeelte of proportie in die 100000 pond sterling, waar toe hare respectieve Testateurs of intestati gerechtig zoudn zyn geweest, indien zy in 't leven waren geweest.

Den 11. Rapporteerde den Heer Walpole, van wegens de geheime Committeé. aan 't Lagerhuis, dat de zelve eenige Artykelen had opgestelt, waar by Thomas Grave van Straffort wierd beschuldigt over hooge misdaden en zwaare misdryven; welke Artykelen hy vervolgens voorlas en overleverde. Men las deze Artykelen nog eens, en ordeneerde die in 't net te stellen, mitsgaders eene Clauzule daar by te voegen, dat het Lagerhuis aan zig de vryheit behield, om nog meer Artykelen van beschuldiging tegens den gemelden Grave van Straffort, waar op hy zoude moeten antwoorden, te mogen inbrengen; invoegen men

1715. woord des Grave van Oxfort originelyk, of in Copie, aan 't Lager-
 Septemb. huis most overgeven; dog tot het laatste viel den 16. de Rezolu-
 tie.

Den 17. wierd een getrouw afschrift der bovengemelde verantwoor-
 ding des Grave van Oxfort en Mortimer, van wegens 't Hoogerhuis,
 aan 't Lagerhuis overgegeven; en de lezing van dito antwoord, mit see-
 nige andere Domestique bezigheden, tot den 23. uitgesteld.

Den. 20. passeerde het Hoogerhuis de Bil, op de Princesse van
 Wallis, komende zy den Prins haar Gemaal te overleven, een Jaarlyk-
 ze Inkomste van 50000. Ponden Sterlings te vestigen; desgelyks de
 Bil, tot het bezorgen van de nodige subzisteitie voor 50. nieuwepre-
 dikanten. Het Lagerhuis las en passeerde den 21. de Bil, om het
 gene men aan *Schootland*, by wyze van een Equivalent, schuldig was,
 op te maken; en zond dezelve met den Kolonel Bladen naar het
 Hoogerhuis.

Den 23. wierd het Antwoord des gevangen Grave van Oxfort, op
 de Artykelen van zyne beschuldiging, in 't Lagerhuis gelezen. Hy
 ontkende in 't algemeen de Koninginne ANNA geraden te hebben,
 om den weg in te slaan, welke men tot de onderhandelingen, over
 de Vrede met *Vrankryk* en *Spanjen*, gehouden, of dat hy, geduuren-
 de zyne Administratie, *Vrankryk* aangehangen, veel min eemgetoege-
 nigheid tot de *Fransche* Natie, ten nadeele van zyn Vaderland, of
 eenige derzelve Geallieerden, getoond had; zeggende wyders in 't
 byzonder op de vier Artykelen zynere beschuldiging van Hoog Ver-
 raad; namentlyk, *het aanmatigen van een Koninglyk gezag; de zaak van*
Doornik, de zaak van Kaap Breton; en de zaak van Spanjen.

DAt, wat het eerste aangaat, hy nooit de minste gedagte daar toe heeft ge-
 had, zynde Mr. Prior na *Vrankryk* gezonden op onmidelyke ordre van de
 Koningin, na dat die Kroon openingen gedaan had tot eene generale Vrede;
 de noodzakelykheit tot het maken van dewelke zeer groot was; en om te to-
 nen, dat, zodanig als den Kryg in *Vlaanderen* gevoerd wierd, den Oorlog nog
 veele jaren had kunnen duren, haald hy aan, eerst, dat de Hertog van *Parma*
 met een Uitheems Leger, wel eer in 't hert van *Vrankryk* zynde, en zelftoen
Parys belegerd, en het Ryk door inwendige verdeeldheden gescheurt was, aan
 den Koning van *Spanjen* zyn Meester schreef, dat, indien men *Vrankryk* wil-
 de onderbrengen, door het wegnemen van Steden, den Kryg nooit eindigen
 zoud.

Dat hy nooit getragt of gedagt heeft *Doornik* aan *Vrankryk* te doen overge-
 ven,

ven, maar dat hy tegendeel alle zyne kragten ingespannen had, om die Vesting aan de *Hollanders* te doen blijven.

1715.
Septemb.

Dat *Kaap Breton*, een Eiland zynde, op zekere wys voor *Vrankryk* bedongen was, by een Tractaat in 1664. en by de *Ryswykſe* Vrede.

Dat, aangaande *Spanjen* en de *West-Indien*, men moest letten op den strat van den Kryg in dat Ryk. Dat de *Britze* Troupen twee malen aldaar leelyk gehavend, en twee maalen gedwongen waren, *Madrid* te verlaten: Dat de Keizerlyke Generaals verklaard hadden, datter 40000. man, en vier Millioenen Kroonen vereischt wierden, om den Kryg daar voort te zetten, waar van de Keizer maar een derde had aangeboden te bezorgen. Dat de *Spanjaarden* in't algemeen eenen byzonderen afkeer toonden, om Onderdanen van het Huis van *Oostenryk* te worden: Dat den last van den Oorlog onverdraaglyk voor *Groot-Brittannien* toegenomen was, door de nalatigheid der *Hollanders* en der *Portugeesen*, ja van den Keizer zelf, om hun aandeel te berde te brengen.

Dat de dood, van den Keizer Leopoldus, de zaken zeer had verandert; en dat *Milaan*, *Napels*, en een groot gedeelte van de *Spaanſche Nederlanden*, ten opzigt van de Magt, genoeg gooordeeld wierd voor den tegenwoordigen Keizer.

Dat, wat den Koophandel van *Groot-Brittannien* aanging, hy die in eenen bloeiende ſtaat oordeelde, 't welk bleek aan den groteren uitvoer der *Wolſe* Fabriken, en het munten van omtrent drie Millioenen Goud, zedert het ſluiten der *Vrede*; welken Koophandel beveiligd was, door het bezit van *Gibraltar*, *Port-Mabon* &c.

Dat, belangende de *Katalanen*, men de oude Privilegien voor hen bedongen had, maar dat hare hardnckkicheit, die Koning Philippus voor eene openbare Rebelle hield, na dat zy van den Keizer verlaten waren, hen daar van had beroofd.

Dat, aangaande de onderneeming op *Quebek*, de tegenwinden meest de oorzaak waren van den kwaden uitſlag: dat dezelve anders zeer wel was bernaamd, en zonder eenig oogmerk, om de Magt van de *Geallieerden* te verzwakken; dewyl de Troupen, die uit *Vlaanderen* genomen wierden, door een diergelyk getal Soldaten wierden vervuld.

Dat het ontfangen van den Heer Patrik Lawleſs, aan 't Hof, bygckomen was; om dat men hem een *Spanjaars* oordeelde (hebbende zyn naam veranderd) dat hy het tegendeel niet had geweten, nog dat hy een *Minister* van den Pretendent aan het Hof van *Madrid* was geweest.

Dat hy niet aangeraden had, (zo als men voorgaf) om aan denzelven 1000 Ponden te betalen.

Dat de 1000 Ponden, aan den Abt Gautier, op ordre van de Koningin verſtrekt waren.

Dat de 12000 Ponden betaald aan Mr. John Drummond, door een miſſlag van de Klerken aangeteckend waren, voor de goede dienſten van den gemelden Drummond, daar die ſomme betaald was aan hem zelve, voor zyne goede en getrouwe dienſten aan hare Majesteit, en voor het bekomen van zyne

1715. wonden door den Marquis van Guiscard ; eene gifte (zoude hy) geringer als
 Septemb. wel aan andere was gedaan.

Dat de 27000 Ponden 's jaars voor de Koninginne Weduwe van wylen Koning Jacob de Tweede, door den Abt Gautier verzogt zynde, alseen schuld, volgens het Tractaat van *Ryswyk* ; de Koningin dezelve had doen betalen by Assignation, uit de 50000 Ponden, die tot betaling van hare Majesteits schulden toegestaan waren.

Dat de 5500 Ponden, die aan Mr. Harley toegestaan waren, eene geringere somme was, als die de Ambassadeurs gewoonlyk trokken.

Dat de aanstelling der twaalf Pairs was geschied op Koninglyke autoriteit, en dat het zelve gedaan was by Koning Hendrik de VIII., Koning Jacob de III. en Koning William.

Dat de Vreede met eene algemeene blydschap was ontfangen, als getuigden de openbare Dankzeggingen daar over, zo in *Engeland* als in *Holland* gedaan, en alle de Adressen van alle de Gemeenschappen in *Groot-Brittannië* aan wylen de Koningin. Dat, aan de andere kant, de Vreede goedgekeurd was, door Resolutien en plechtige Adressen der beide Huizen des Parlements; en dat alzo de Ministers, welkers gedrag door zulk een geheiligde autoriteit gegervaardigd was, nooit hadden verwacht, dat zy, door de volgende Parlemen-ten, deswegens zouden worden agterhaald: Dat, indien zy de minste vrees daar voor gehad hadden, zy zig zouden gedekt kunnen hebben, door het doen passeren van eene Acte van Indemniteit, en van algemeene Amnestie; maar dat zy hoopten, dat hunne onnozelheit en eerlykheit hen tot schilden zoude dienen, tegens de aanvallen van hunne vyanden.

Dat, wat hem in 't byzonder aanging, hy niet beschuldigt was over 't ver-
 breeken of schenden der bekende Wetten van 't Ryk, maar alleen van zekere
 Tractaten van Alliantie: Dat, volgens het Regt der Volken, niemant agter-
 haalt kon worden over zodanige Misdaden, voor dat de Princen en Staten,
 die zig beleedigt hielden over diegevaande schendingen, door hunne Ministers
 daar over hadden doen klagen; en dat het bekend was, dat, of schoon wylen
 de Koninginne wel 15. maanden na het sluiten der Vreede geleefd had, geen
 Vorst nog Staat daar over aan haar had geklaagt.

Dat men het Fondament, waar op men de Vreede gemaakt had, en dewys
 zo als de Koningin dat in hare Harangue aan 't Parlement uitdrukte, als iets
 belaggelyks uitkreet; maar dat het nu volkomenlyk gegervaardigt was door de
 dood des Konings van *Vrankryk*, wanneer men gezien heeft, dat het Regent-
 schap volkomenlyk en geheel opgedragen was aan den Hertog van Orleans,
 het welk hem den weg baande tot de Kroon, wanneer de jonge Koning komt
 te sterven: Maar het zy hy leeft of sterft; de Kronen van *Vrankryk* en *Spanje*
 zullen niet meer verenigt kunnen worden in dezelve Tak van 't Huis van
Bourbon; 't welk het groote uitzigt van de groote Alliantie geweeft is.

Dat men niet na strengheit zal uitleggen zekere uitdrukkingen, waar van hy
 zig zoud kunnen bedient hebben; en dat men reflexie wilde maken, dat Mi-
 nisters van verscheide Staten, die te zamen negotieren, dikwils iets zeggen,
 en iets anders denken, &c.

1719.
Septemb.

Ziet daar den korten inhoud van het antwoord des Grave van Oxford en Mortimar; mooglyk dat wy in de volgende Maand dit aanmerkelyk Stuk in zyn geheel magtig zullen zyn, om aan den Lezer te kunnen vertoonen. Het Lagerhuis 't zelve gelezen hebbende, zoo sprak den Heer Walpole, dat het, na zyne gedagten, nauwlyks een Replyk verdiende; wyl de gene, die slegs de twee geschriften, genaamt *het gedrag der Geallieerden*, en den bekenden *Examiner*, hadden gelezen, ook konden zeggen, van dit antwoord des Grave van Oxford gelezen te hebben, vertoonende dat het twee stellingen behelste; eerstelyk, als of den beschuldigten Grave aan de zaken die geschied waren geen deel had, dewyl alles door de Koninginne alleen gedaan zoude zyn; en ten tweeden, dat hy haar Majesteit erkende voor eene wyze, goede en godvrugtige Princesse; invoegen hy Grave, desselvs tweede stelling zo min waaragtig als de eerste zynde, de Reputatie van hare Majesteit zeer slegt verdedigde; dat de gantsche Waerelt wist, dat zy een veritandige en goedaardige Vorstinne was, alleenlyk verleid door hare laarste Ministers, en andere snoode Creatuuren, welke nu ondankbaarlyk aan hare Majesteit, het verbreeken van de alderplegtigste verbonden, en de misdaden, door hun op een verraderlyke wyze zelf begaan, durfden toeschryven, en zig aldus tragte met de naam van de Koninginne te dekken; dewyl het eene bekende fundamentele regel van de Regeering dezer Monarchie was, *dat hare Sovreinen nooit kwaad kunnen doen, maar dat zulks hare Ministers moesten verantwoorden.* Nog voegden den Heer Walpole daar by, *vermuis den beschuldigten Grave, eerste Minister van Staat geweest zynde, pretendeerde geen deel te hebben aan de gepasseerde zaken, dat men by gevolge zyn antwoord moft aanmerken, als een saamroovend Pasquil tegens de Proceduuren van 't Lagerhuis, als zoekende by te regvaardigen en te vordedigen zodanige van zyne Complicen, die reeds, door vlugt, kunne misdaden genoegzaam scheenen te bekennen.* Den Heer Schippen zeide, *dat, naar dien de gedaante der zaken van Europa, door de dood des Konings van Vrankryk, nu in diervoegen waren verandert, dat de bekende Renditiatie van Spanjen volkomen stand greep, by hoopie, dat men zig zoudt vernoeegen met de twee Athens, by dewelke men den Visconte Bullingbroke en den Hertog van Ormont tot Verraders had verklaart; zonder daarom dezen beschuldigten Grave van Oxford insgelyks zo streng te vervolgen; maar hier tegens antwoorde den Heer Aislaby, zeggende, *het is vergeefs getragt, om**

1715.
Septemb

de Leden van't Huis tot medelyden over den Grave van Oxford te bewegen, wyl zyn antwoord zo vol van omwegen en valsche stellingen steekt, als de Historien van de witte Staf, geschreven, eer hy zons beschuldigt wierd, tot zyne verdediging; wyders, of schoon het eene groote zaak was, het opdragen van 't Regenschap der Fransche Monarchie geheelk aan den Hertog van Orleans, dat daar uit epter niet kwam te volgen het stand grypen der renuntiatie, door Koning Philippus tot de Kroon van Vrankryk gedaan; dat men zig deswegens most errinneren, het gene den Marquis de Torcy, Franschen Saats Minister, aan 't vorige Groot-Brittannisch Ministerium, niet lang geldeen, rond uit geschreven had; te weten, dat zodanige renuntiatie altyd nietig en van geender waarde zoude zyn; ja dat alle, die zig daar op verlieten, haar zelve, en andere kwame te bedriegen; dierhalven (zeide hy) zyn de gene, die deze Renuntiatie tot een fondament van de Vrede maaken, ten hoogsten schuldig, en om geenerhande toevallen verschoonbaar. Den Heer Onslow, naar dit alles, hoordemen in 't Lagerhuis voorstaan, om deze zaak in handen van de geheime Committee te stellen, ten einde de Natie regt gedaan mogt werden; 't welk toegestemt, en dus het schriftelyk antwoord van den Grave van Oxford aan de gemelde Committee; om derzelve antwoord daar op af te wagten, overgegeven wierd.

Op de Gerigts-zittinge te Oxford was in 't laatst van Augusty, door den Prezident van de groote Jury, wegens verscheide oproerige bedryven aldaar, dit volgende berigt ingelevert.

My-Lord.

DIe van de Groote Jury hebben de zaken, haar gerecommandeert; overwoegen, en na een zeer naauwkeurig onderzoek bevonden, dat de laatste oproerige bedryven hunne oorsprong hebben uit een soort van menschen welker gronden tegen de Monarchy aanlopen, bedekkende hunne kwade voornemens onder den glimpigen naam van eene Constitutie Party. Het blykt dat zy gewapent by een kwamen, en de voornaamste voortzetters en medestanders geweest zyn van al het onheil en geweld dat 'er op volgde. Ook blykt het dat de Onder-Kancelier, en de Regeerdeis van de hooge School, volgens de wettten gehandelt hebben, en gewillig zyn de gestrengste straffen te pleegen tegen alle die bevonden zullen werden misdaan te hebben. Insgelyks blykt het dat de Major zyn uiterste best gedaan heeft om de gemelde oproeren te sluiten. En ik moet uw Lordschap verzekeren van ons argryzen van de oproeren en oploopen, die in verscheide gewesten van dit Ryk, zo wel als hier, begonnen en aangemoedigt zyn; door zulke die vyanden zyn van zyn Majesteits perzoon, en van de Monarchie zelfs.

De

De Univerfiteit van *Oxford*, willende dezer dagen aan den Koning ^{1719.} een Adres prezenteeren, wierd zulks door zyn Majesteit, om reden Septemb. van hare gefladige oproerigheden, geweigert; want zeker Sargiant den 7. September aldaar doende den trommel slaan, om Volk te werven, roepende tot befluit, als naar gewoonte, *lang leve Koning GEORGE*, zo durfden twee Studenten daar tegens zig laten hooren, *God verdoeme Hem*; invoegen den gemelden Sargiant, en zyn byhebbende Soldaten, een dezer baldadige Studenten, zynde de Zoon van zeker *Ierfeh* Ridder, met ftokflagen wakker afroften; op welk gerugt by na wel 2000 Studenten, uit de Collegien kwamen toefchieten, noodzakende dezen Sargiant met zyn Volk te vlugten, en zig in hunne Herberg te verfhuilen; ja het ftond gefchapen, dat zy vernielt zoude zyn geworden, ingevalle de Opzienders der Collegien zulks niet belet, en deze ftoute Studenten doen wyken hadden. Nogtans hoordemen gedurende dezen oloop, en zelfs ook nog den volgendén dag, langs de straten dezer Stad *Oxford* fchreeuwen, *lang leve Ormond, lang leve Koning Jacobus III. geen Presbyterianen, geen H...*

Die van *Perth*, in *Schootland*, aanmerkende den tegenwoordigen toestand van zaken in *Noorder-Brittanniën*, hadden dezer dagen het volgende Adres aan den Koning doen prezenteeren; welk Adres door zyn Majesteit zeer gunftig wierd ontfangen.

Zeer genadige Souverain.

WY U Majesteits zeer pligtſchuldige en getrouwe Onderdaanen, die van de Magiftraat en Stads-Raad der Burgt van *Perth*, bidden met alle ootmoedigheid verlof, om den voetbank van Uwen Throon te naderen, op dat Wy mogen uitdrukken het diep gevoelen, 't welk Wy hebben van de Godlyke goedheit, niet alleenlyk door U tot het vredig bezit van deze Ryken te brengen, waar toe U Majesteit eenig ontwiffbaar Regt heeft; maar door U te beftieren tot zulken gedrag en behandeling, die niets als de vergiftigfte kwaadaardigheid, en nydigfte afgunft berwitten kan.

Het is met de uiterfte verontwaardiging en verfoeying, dat Wy agt geven op de rusteloze pogingen van eene oproerige Jacobitife Factie, die niet minder onovereenkomende ſchynt met zig zelven, als met de Religie en de gezonde Reede, wanneer men ziet, dat, niet tegenftaande haar hoog voorgeven van Getrouwheid, Lydende Gehoorzaamheit en geen Wederftand-bieding, zy niets uitademd als den geest van Rebelle, en nu alle hare krachten ſpannt, om de vrede van Uwe Majesteits Regeering te ontruften, Onze gelukkige Conftitutie om te keeren, en deze Landen in bloed en verwarring te wentelen,

1714
Septemb.

door den aanslag, om in te halen eenen schuldig verklaarden Pretendent, opgetrokken in alle de grondregelen van Papery, Tyranny, en eige goeddunkelyke Regeering.

Wanneer Wy agt geven op de Vyanden, waar mede U Majesteit te doen heeft; op de regtvaardigheid en billykheit van de zaak, op de aanmerkelyke wyze, waar mede God voor dezen ten Uwen voordeele verscheenen is, de volkome toegenegentheit en gestadige getrouwheit van alle Uwe goede Onderdanen, gevoegd by de ongemeene Wysheit van Uwen Raad, dan vertrouwen Wy in God, dat de smeders van dit vervloekt ontwerp, de overhand niet krygen zullen, maar wanneer zy volharden, dat zy door hare dwaasheit eindelyk op hun eige kop zullen halen, de wraak des hemels, en van eene verongelyk-Narie.

Onze waardige en beroemde Voorzaten in deze Plaats, vertoonden in 't begin van Onze Reformatie van 't Pausdom, op eene uitmuntende wyze hunnen yver en kloekmoedigheid tot bescherming van haren Godsdienst en Vryheit; wanneer zy onregtvaardelyk overvallen waren, van een Roomsgezinde Princes, die toen Regeerde; en Wy hopen, dat men ondervinden zal, dat Wy niet zo zeer ontaart zullen zyn, van hunne heldhaftige besluiten, en van de waarlyk edelmoedige grondregelen die hen aanzetteden, dat Wy U Majesteit Onzen regtmatigen Protestantischen Koning, en de Successie in Uwe Koninglyke Familie vastgesteld, niet zouden bystaan, en wel met Ons lyf en goed ter verdediging van U Koninglyke Perzoon en Regeering.

Dat de Heere der Heerlicharen U geheiligd Perzoon onder zyne byzondere bescherminge neme; dat hy U beware tot een Voogd over de Protestantse belangen, zo binnen als buiten 's Lands, tot het geluk van alle Uwe Ryken, en tot handhaving der Presbyteriaanse Regeering van deze Kerk; dat hy alle de boze aanslagen van Uwe geheime en openbare Vyanden verydele, en de Successie in Uwe Koninglyke Kinderen tot de laatste Nakomelingschap continue-re, is en zal zyn het gebed, van, met believen van U Majesteit, U zeer gehoorzame en getrouwe Onderdanen &c.

In 't begin dezer maand hielden de Ingelanden van *Oost-Lothian* eene Vergadering; in dewelke den Lord president van deze Sessie aan haar vertoonde de (a) Associatie, door vele van hun onderteeckt; misgaders een Brief des Konings, waar in zyn Majesteit deze geassocieerden bedankte, voor den yver en goede genegentheit tot desselvs dienst; dog met een ook te kennen gaf zyn believen, om daar mede niet verder voort te varen; dus eenige der voornaamste het gemelde geschrift van zamenvoeging opnamen, en hare namen daar afscheurden, betuigende van nooit een ander associatie te zullen onderteekenen.

Het *Groot-Britannisch* Hof egter uit *Frankryk* berigt krygende, dat

den

(a) ziet
pag. 138.

1789.
Septemb.

den Pretendent eerstdaags uit de eene of andere *Fransche* Haven scheep gaan zoude, en ontvangende den 30. Augustus in de Secretary een zak met Brieven, meldende klaarlyk, dat hy van vooraemmen was in *Schootland* te komen, zo vergaderde den Kabinet-Raad, om daar tegens de vereiste middelen te beramen; zendende voor af, verscheide Opper-Officiëren naar *Schootland*, tot het gebiedten van de Krygsmagt aldaar, en om zodanige voorzorge te draagen, als de tyds gelegenheit mogt komen te vorderen. Nog nader berigt ontving men den 9. September, namentlyk, dat de Hooglanders van *Schootland* zig beweegden, dat zy omtrent *Perth* eene samenplaats, en zig onder twee byzondere Legers verdeelt hadden, dat by hun een magtig Corps *Seven*, mede in tweeën gescheiden, onder den Generaal Hamilton gekomen was, en dat zy overal de Standaard van den Pretendent, onder de Naam van *Jacobus VIII.* oprigtete. Het Hof had te voren al bevolen, om eenige geassocieerde Pretendents gezinde Heeren gevangen te nemen, en waren zedert dit wel reeds verscheide der zelve in hegtensisse gebragt; en onder deze den berugten Mr. Lokhart, wiens werk-gezellen hem meende te ontzetten; dog hy, zulks verbiedende, ging vrywillig uit zyn Huis naar *Edenburg*; gelyk ook deden nog verscheide andere van zyne Medestanders.

Den 4. September, 's morgens, kwam eenen Mr. Barton, 's Konings Cabinet Coarier, met Brieven des Grave van *Stairs*, *Groot-Brittannische* Minister aan 't *Fransche* Hof, de tyding brengen, dat *Lodewyk de XIV.* Koning van *Vrankryk* den eersten dezer Maand, 's morgens een weinig over agt uuren, was overleden; en zedert arriveerden nog verscheide nader Expressen, boodschappende dat den Jongen *Daufin* tot Koning, en, geduurende desselfs minderjarigheid, den Hertog van *Orleans* tot Prins Regent der *Fransche* Monarchie verklaart was.

Geen-Koninglyk, of eenig Statendom in *Europa*, was ooit meerder met Oprocrigheden en Rebellyen van binnen geplagt, als deze *Groot-Brittannische* Monarchie; waar van wel voornamentlyk, zedert de jongste Hondert jaren, uitmunten het bekende *Buspoeder* Verraad, en des snooden toelag op het Leven van Koning *WILLIAM*; dog 't gene ons nu te beschryven staat, behoest die beide gruwlyke aanslagen in boosheit niet te wyken; bestaande niet alleen om den Koning *GEORGE*, nevens desselfs geheele Koninglyke Familie, te vermoorden, maar ook

1715.
Septemb.

om duizenden goede Ingezetenen , zonder onderscheit , te bederven , en eindelyk de Monarchie onder de Tyrannyke Regeering van een Paapfch Pretendent te brengen. Wy zullen de omftandigheden van dit hellich voornemen hier kortelyk aantekenen , welkers treurrol met een opftand in *Schotland* begonnen , het tweede deel in 't Westen van *Engeland* gevolgt , en het besluit dezer tragedie in de Hoofdstad *Londen* volspeelt moft werden.

Belangende het eerste. Het Hof had , in den aanvang der Rebellye in *Schotland* , niet kunnen geloven , dat deze luiden tot 't uitterfte zoude durven komen , en daarom tot geen besluit kunnen treden , van eenige Krygsmagt derwaards te zenden , om de kleine bewegingen aldaar tydig te dempen ; maar zedert verftaande den voortgang van dat heilloos voornemen , waar aan veel groote Lords deel hadde , zo wierd het genoodzaakt , om daar tegens de vereyfte middelen ter hand te nemen.

Den 6. September ontvingmen te *Edenburg* in *Schotland* 's eerste gewiffe tyding , dat den Grave van Marr , met een deel Volk , zig te *Brac-Mar* , in 't Noorden van *Schotland* , had neergefligen , en dat hy gevolgt wierd van 4 a 5000 gewapende luiden , aangevoeit door hare Hoofden ; dat in zyn gezelfchap , als de voornaamfte , ware den Luitenant Generaal Hamilton , den Lord Struon , hooft der *Robinfons* , met al zyn Volk , den Marquis van Tullebardin met een gedeelte zyner Onderdanen , den Lord Ogilvy , en nog eenige Landhoofden van dat District ; wyders dat het getal dezer Rebellen daaglyks meer en meer aangroeide , inzonderheit op zeeker voorgeven des Grave van Marr , die door den Grave van Pamurry alomme deed vertoonen een Brief van den Pretendent , noemende den zelve Koning JACOBUS VIII ; belovende hy in dien Brief wel haat by zyn goede Vrinden in *Schotland* te zullen zyn ; en dat den Grave van Marr daar op aan alle de Hoofden der Stammen van de gebergten had gezonden de volgende Declaratie.

ONze regtmatige en natuurlyke Koning Jacobus de Agtste , by Gods genade , die nu op weg is , om ons te verlossen van onze onderdrukking , ons wel hebbende willen aanbeveelen het bestier van zyne zaken , en het gebied over zyne Troupen , in dit zyn oud Koningryk van *Schotland* ; en eenige van zyne getrouwe Onderdanen en Dienaren , die te *Aboyne* zamen gekomen zyn , te weten de Lord Huntley , de Lord Tullibardine ; de Graaf Marishall , de Graaf van

van Southesk, Glingary van wegens de Clans, Glenderule van den Graaf van Broadalbine en Edelman van 't Graaffchap Argyle, Mr. Patrik Heraut der Wapenen van Auchterhouze, de Laird van Auldbair, de Lieutenant-Generaal George Hamelton, de Generaal-Major Gordon, en Ik zelf, in overweging genomen hebbende, zyne Majesteits jongste en laatste Ordres aan Ons, bevestigden, dat dewyl het nu de tyd is, dat hy Ons beveeld, opentlyk voor hem in de wapenen te verschynen, het derhalven Ons toeschynd, volstrektelyk nodig voor zyn Majesteits dienst, en voor de verlossing onzes Vaderlands van alle hare verdrukkingen, dat alle zyne getrouwe en goede Onderdanen, mitsgaders de Liefhebbers van hun Vaderland, zig zelve met alle mogelyke spoed in de wapenen begeven.

1715.
Septemb.

Deze diend dan, in zyn Majesteits Naam en Gezag, en uit kracht van de bovengemelde Magt, als ook op speciale Ordre des Konings, aan my ten dien einde gegeven; om U te verzoeken en U te magtigen, om aantsonds Uwe weerbare manschap op de been te brengen, met hunne beste wapenen, en Gy zult ze aantsonds doen marcheren, om zig te voegen by My, en eenige andere van 's Konings Troupen by *Brac-Mar*, tegens Maandag aantslaande, om verder voort te trekken, en Ons onder des Konings Standaard te begeven met zyne andere Troupen.

De Koning willende, dat zyne Troupen betaald zullen worden, van den tyd van haren optogt af, zo verwacht hy, gelyk als hy uitdrukkelyk beveeld, dat zy zig ordentlyk gedragen, en geene plundering of andere wanordres plegen, op de hoogste straffe en deszelfs ongenade; 't welk men vertrouwd dat Gy zult doen nakomen.

Nu is 't tyd voor alle goede Luiden, om hunnen yver te toonen voor den dienst van zyne Majesteit, wiens zaak zo veel daar aan gelegen is, en voor de verlossing onzes Vaderlands van onderdrukking, en van een Uithceems jok, te zwaar voor ons en onze Nakomelingschap om te dragen; als mede om de herstelling te weeg te brengen, niet alleenlyk van onzen regtmatigen en ingeboren Koning, maar ook van ons Vaderland, tot desselfs oude vrye en onafhangelijke Ryks-gesteltenis, onder hem, wiens Voor-Vaderen, zedert zo vele Geslagten, over ons geregeert hebben.

In zulk een eerlyke, goede en regtvaardige zaak, kunnen Wy niet twyfelden aan den bystand, bestiering en zegen van den Almagtigen God, die 70 dikmaals de Koninglyke Familie van Stuart, en ons Vaderland gered heeft van 't zinken onder de Verdrukking.

Uwe stipte nakoming van deze Ordres word verwacht; voor het doen van al het welke deze aan U, en aan alle die Gy tot uitvoering daar van gebruikt, verstrekken zal tot een genoegzame volmagtiging.

Gegeven te Brac-Mar, den 21. September 1715.

Was getekend,

Marr.

D d

Het

1715.
Septemb

Het Adres dezer Declaratie luide aan den Baillu , en de overige Edellieden van de Heerlykheit van *Hildrumny*; maar ziet hier by ook den Brief van den Grave van Marr, aan den voormelde Baillu, daar devens nog afzonderlyk gezonden.

GY had gelyk dat Gy niet kwaamd met de 100. Man die Gy te nagt zond, dewyl ik dat getal viermaal verwagte: 't is een klugtige zaak, daar alle de Hooglanders van *Schotland* nu opstaan, voor haar Koning en Vaderland, gelyk ik tyding van haar heb, zedert zy by my zyn, en de Heeren van onze naburige Lage Landen; ons in de vlakke verwagteden, om by haar te komen, dat myn Volk alleen weerspaunig zoud zyn. Is dit de zaak niet, welke nu in til is, die zy zedert 26. jaren herwaards gewenscht hebben? en nu de tyd gekomen is, en des Konings en 's Lands zaak daar aan hangt, willen zy voor altoos stil zitten, en alles zien verloren gaan.

Ik heb my te lang bediend van zagte middelen, en derhalven zal ik gedrongen zyn andere bevelen, die ik heb, werkstellig te maken. Ik zend U hier ingesloten een Ordre voor de Heerlykheit van *Kildrumny*, dewelke Gy terstond aan alle myne Vassalen mededeelen zult. Indien zy spoedig gehoorzamen, zal het eenige veranderingen maken, en indien niet, kunt Gy ze van mynent wegen zeggen, dat het niet in myne magt zal zyn hen te bevryden (of ik al wilde) van gehandeld te worden als Vyanden, door de geene die gereed zyn zig spoedig by my te voegen; en zy kunnen staat maken, dat ik de eerste zal zyn om voor te slaan en te beveelen, dat hen zulks wedervare. In byzonder laat aan myne eige Landhuurders in *Kildrumny* weten, dat, indien zy niet opkomen met hunne beste wapenen, ik aanstonds een party zenden zal, om te verbranden, het geen zy van daar niet kunnen medenemen; en zy mogen wel geloven, dat het geen dreigement alleen is, maar dat ik het, by al dat heilig is, uitvoeren zal, laat myne schade zo groot zyn als ze wil; op dat het tot een spiegel strekke aan andere. Gy zult de Edelluiden aandienen, dat ik haar zal verwagten in hunne beste toerustingten te paard, en dat 'er geen excuus zal aangenomen worden. Verrigt dit met de uiterste spoed, en komt Gy zelf en geeft my te verstaan, dat Gy dus gedaan hebt. Dit alles is niet alleenlyk het geen Gy aan my, maar aan Uwen Koning en Vaderland verpligt zyt.

Uwen goede Vriend en Dienaar,

Was getekend,

Invercauld, den 20. September, 's avonds.

Marr.

Tot het zenden van dezen Brief had wel voornamentlyk aanleiding geg. ven den Marquis van Scafort, hoofd van de Stammen der *Makkensee*, die zig niet by den Grave van Marr wilde voegen; en ook den Heer *Unecal*,

Unecal, hoofd van de Stam der Ferquarsons, die met zyn volk eerst by de Rebellen geweest, dog kort daar na weder af getrokken was.

1715.
Septemb.

Op alle deze slechte tydingen besloot het *Groot-Britannisch* Hof daar tegens eenige Ordres te heramen; bevelende voor eerst den Generaal Witham, om met de gereguleerde Troûpen, door den zelven reeds in en omtrent *Edenburg* verzamelt, by *Sterling* te gaan Campeeren, en wel voornamentlyk dat sterk Kasteel, mitsgaders de toegangen tot de Steene Brug, leggende over de Rivier de *Fyrth*, te doen bezetten; bestaande dit Corps alleen uit vyf Regimenten, als drie te voet, en twee van Dragonders, behalven nog eenig Landvolk, door de Militaire Officiëren, op halve Soldy staande, gecommandeert werdende. Die van het Zuidergedeelte van *Schotland* sichenen in dezen opstand weinig deel te hebben, doende veel Troûpen ten dienst des Konings op de betn komen, en in hunne Vaandels tot een Zinspreuk stellen de woorden, voor de *Protestantse Religie*. Ondertusschen wierd in tegendeel ontdekt, dat een kloek getal *Schotse* Grooten op nieuws onder malkander eene Associatie geteekeent hadden, zig onderling verbindende, om niet van een te scheiden, voor datze hun oogmerk, van den Pretendent op den Troon te brengen, zoude hebben bereikt, en naar vermogen te belotten, dat niemant van haar gevangen genomen wierde; zynde die Associatie gesloten en geteekeent in een huis by *Ambonie*, in de Provintie van *Abberdeen*. Des Konings Solliciteur Generaal te *Edenburg*, om deze boosaardige Associatie ofte Verbinteniſſe, naar het vermogen der Regeering, te vernietigen, deed, by circulaire brieven, een menigte suspekte Perzonen dagvaarden, om, binnen zekeren bepaalden tyd, de vereischte Eeden van getrouwheit in *Edenburg* te komen afleggen; welke indaging geschiede uit kragte der nieuwe Parlements Acte, genaamt, *Acte tot aanmoediging van getrouwheit, en tot demping van den opstand in Schotland enz*; als mede uit kragte van een Volmagt, gegeven onder de eigen handtekening des Konings *GEORGE*, in dewelke men vind uitgedrukt alle suspekte Grooten, tot 58. in getal, en wiens namen wy niet nodig oordeelen hier te plaatzen. Eenige dezer ingedaagde Perzonen zagmen zedert te *Edenburg* compareeren, en sommige daar van naar 't Gevangenhuis leiden, om datze zig reeds te verre in de Rebellie hadden ingewikkelt.

Niet tegenstaande dit alles, zo zagmen in dezen tyd de oproetige *Schotten* zeer stoutmoedig; durvende een party derzelve, te *Edenburg*

1719. Septemb. zamen gerot, zig den 20. September 's avonds naar 't Costuimhuis be-
 geven, 't Pakhuis open breeken, en de daar in leggende Koopman-
 schappen, meest uit Brandewyn bestaande, rooven, en op Karren weg
 voeren. Den vorigen nacht maakten zy werkstellg eene onderneming,
 tot overrompeling van het Kasteel te *Edenburg*, 't welk hun eger mis-
 lukte, en was aldus toegegaan. Ecnige hondert trouwloze moetwil-
 ligers hielden zig een geruimen tyd verborgen in de Huizen en Schuu-
 ren rondzom de Stad, om den aanslag der zaamgezwoorne verraders
 binnen 't Kasteel te begunstigen; zy, wel gewapent, en voorzien van
 koorde Ladders, of Valreepen, begaven zig omtrent middernagt, op
 het geven van zeker beraamd tecken; naar het voormelde Kasteel,
 hebbende (als gezegt) met zommige bezettingen daar binnen een
 heimelyk verstand; maar doende zynde met hare Ladders te hegten, zo
 wierdenze verrast door de Stads wagt, versterkt van eenig gewapent
 Krygsvolk. die aanstonds gerugt maakten; invoegen de getrouw ge-
 blevene in 't Kasteel, vernemende dit onraad, mede te voorichyn kwa-
 men. De verborgene ondersteunders, verzuimende op den regentyd
 aan te vallen, en ziende, dat zommige te vroeg in de weer waren,
 daar by niet wetende 't getal harer tegenstanders, vreesden dat haren
 aanslag was ontdekt, en dus zy mede weg dropen, met agterlatinge
 van drie Perzonen, welke gevangen wierden genomen; en behalven
 deze nog verscheide verraderze bezettingen van 't Kasteel, daar on-
 der zekeren Maklan, die alles, wat hy van dien aanslag wist, klapte.
 In dit Kasteel van *Edenburg* waren wapenen wel voor 10000 man, en
 aan geld meer als 100000 Ponden Sterlings; invoegen dien buit zeer
 voordeelig aan de Rebellen geweest, en de goede zaak daar door groot-
 lyks geleden zoude hebben.

Het Hof van *Groot-Brittannien*, oordeelende dat 'er noodwendig in
Schootland een Opperhoofd vereiste, die van 's Konings wegen aldaar het
 gezag over de Militie en de Politike Regeering waarnam, benoemde
 daar toe den Hertog van Argyle; aan wien men den 19. 's avonds
 overhandigde de nodige Instruktiën, nevens een Koninglyke ordre, om
 te *Edenburg* te ontfangen 10000 Ponden Sterlings, en die Penningen
 te besteden tot zodanige diensden, als hy mogt goetvinden Hy begaf
 zig daar op den volgenden morgen naar *Schootland*, en verscheen den
 26. in de meergemelde Hoofdstad *Edenburg*; daar hy de Regeering
 deed by een komen, 't Kasteel en deszelfs voorraad bezigtigde, mits-
 gaders

gaders op alles zyne bevelen gaf. Verscheide welmeenende *Schout* 1719.
 Pairs hadden zig reeds voor uit naar derwaards begeven, en stonden *September*
 eenige Troupen te volgen, tot versterking van 's Konings vergaderde
 Krygsmagt by *Sterling*.

ONDER de maand (a) May, van dit lopende Jaar, is door ons DUITS-
 beschreven de aankomst binnen *Weenen* van den *Turkschen* afgezant LAND.
Ibrahim Aga. Dezen Minister, hebbende de zaken zynere Commissie ze- (a) met
 dert verrigt, genoot den 10. September, des voormiddags, by den Prins eerste deel,
Eugenius van Savoyen, Keizerlyke Luitenant Generaal, desselfs afscheid pag. 254.
 Audientie; by welke gelegentheit, den voormelden Gezant vraagde,
 waar toe zulken grooten toefsel van Oorleg des Keizers diende, en aan de
 Troupen reeds ordre gezonden was, om zig gereed te houden? Hier op ant-
 woorde den Prins *Eugenius*, dewyl de *Ottomannen* thans over de *Rivier de*
Sau waren gekomen, datmen zig niet gaarne door dezelve zoade lazen ver-
 raajen. Den Gezant repliceerde, en verzekerde daar tegens, dat de
Porte waarlyk genegen bleef, tot het onderhouden van de *Vrede* en
Vriendschap met den *Roomsch* Keizer, en dat hy wilde te weege bren-
 gen, dat de *Turkse* Troupen niet meer aan de overkant van de *Sau* mog-
 ten komen. Wyders bedankte hy, in zeer beleefde termen, den Prins
Eugenius, voor alle ontfangen eer, recommandeerde zig in zyne gun-
 ste, en biddende vergiffenis, indien hy, of iemand van zyn Volk,
 eenigen mislag begaan had; welke Hoofsche Complimenten den Prins
Eugenius zeer heusch beantwoorde, hem overgevend de Keizerlyke
 prenten, gewaardeert op 50000 gulden, tot bewys, dat zyne ge-
 houde Conduite het Hof aangenaam was; en daar by betuigende, dat
 het doen duuren der *Calowise* *Vrede*, alleen van de *Porte* zelf zoude
 afhangen.

Den Keizer geliefde, op het voorgeven van den *Turkschen* Gezant,
 dat de *Vrede* door de *Porte* niet zoude verbroken werden, een Expressien
 aan zynen Resident *Fleischman* te *Konstantinopolen* te zenden; hem
 bevelende zig nog eens aan te bieden, tot bemiddeling der verfebil-
 len, tusschen het *Ottomannische* Hof, en de Republyk van *Venetiens*,
 mitsgaders, by verwerping dezer aanbieding, zig dan te verklaren,
 dat den Keizer, als Guarandeur van de *Carlouische* *Vrede*, niet ver-
 mogt te dulden, dat de Republyk van *Venetiens*, door de *Turken* zou-
 de geruineert werden; want men had reeds verstaan, dat de *Vene-*

1714.
Septemb.

lianen in deze Veldtogt zeer ongelukkig waren geweest, ten principalen door het verliezen van het grootste gedeelte van 't Eiland *Morea*, hoewel niet zonder een dapperen tegenstand van zommige Vestingen. Alleen had zig de Sterkte *Sing*, in *Dalmatien*, kloekmoedig weten te redden, afslaande zeven dagen agter malkander, het bestormen van een *Turks Leger*, onder den Basia van *Bosnien*, die wel 20000 Man daar voor verloor, en dus, wilde hy zyn geheele Magt niet zien sneuvelen, aftrekken moft.

Het Keizerlyke Hof, vreezende, even als 't Koningryk van *Polen*, by aldien het de *Porte* tegens de *Venetianen* nog verder kwam te gelukken, dat de *Turken* zekerlyk zoude opkomen, om te herwinnen alles wat zy, geduurende den laatsten Oorlog, in *Hongaryen* hadden verloren, en aldus het Keizerryk dieper indringen, zagmen eindelijk, door lang aanhouden der *Venetianen*, en de tusschenkoming van beloofde onderftanden des Paus, en van eenige *Italiaansche* Vorsten, overhellen, om de *Progressen* der *Ottomannen* te stuiten; waar toe het Hof van *Weenen* zig met de *Venetianen* in onderhandeling begaf: maar gemerkt dat men elkanders meeste belangen niet konde toestaan, zo wierd een nuttig besluit, tegens verwagting, zeer lang uitge-
rekt.

Den Verjaardag, wegens het loffelyk ontzet van de Keizerlyke Hofstad *Weenen*, voorgevallen den 12. September 1684. wierd den 15. dezer maand zeer pragtig gevierd; en was dit Feest des te heerlyker, om dat men toen bekend maakte het Groot gaan van de Keizerinne.

NOOR.
DER
KROO-
NEN.
(1) ziet
pag. 149.

WY hebben in de (1) voorgaande Maand gesproken, dat de *Noordze* Geallieerden, willende *Straalzom* belegeren, alvorens zig moften zien meester te maken van het Eiland *Rügen*, en 't welk niet konde geschieden, zonder zeker klein Eilandeken, *Ruden* genaamt, eerst aan te tasten. Hier toe trokken den 17. September van de *Deensche* Troupen 800. man, onder gezag van den Generaal Major *Boiffet*, naar *Uzedom*, om van daar met die der *Pruissische* en *Saxische* Volkeren, zo dra de Schepen passeeren konden, over gevoert te werden; maar wyl de Wind zedert veranderde, zo verhinderde zulks den *Deenschen* Vice-Admiraal *Sestled*, om de *Zweedische* Schepen; die in de Ooster diepte geposteert lagen, daar van daan te drey-
ven,

ven, en dus was, zo lang dezelve daar bleven, niets met vrugt tot de voormelde expeditie uit te rigten.

Den Koning van Zweden deed ondertusschen de Veffingwerken van de Stad *Straalson*, en de Retrenchementen daar buiten voltojen; schryvende boven dien aan den Senaat van *Stokholm*, datze de Oorlogs Vloot weder in Zee zoude hebben te zenden, om het Eiland *Kugen* te dekken. Den Senaat vertoonde aan zyne Majesteit de onmooglykheit van dit te kunnen doen, en wierd zulks gesecondeert door een Brief van den Erfprins van *Hessenkassel*; zeggende, dat, door het wegzenden der *Zweedze* Vloot, het Koningryk van *Zweeden* t'eenemaal in gevaar zoude gestelt werden, vermits de *Ruffen* reeds, met eenige duizent man, aan verscheide Oorden van *Zweden* geland waren, ja datze 't Eiland *Gosbland* ingenomen hadden, en dat den *Muscovischen* Prins *Gallofskin* met 15000. man te *Jewel*, niet meer als zeven of agt mylen van het kampement der *Zweedze* Armée, en dus niet verre van *Stokholm*, aan Land gekomen was. Den Koning, zig op deze vertooning geruft houdende, nam een besluit, om met zyn byhebbende manichap het Eiland *Kugen* te verdedigen, zo hy best zoude kunnen.

MEN heeft den Lezer (a) voorwaards, onder de materie van *NEDERLANDEN.* *Vrankryk*, vertoond twee Brieven, d'eene wegens den jongen Koning, en d'ander door den Hertog van *Orleans*, aan haar Hoog Mogende de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden* geschreven, tot bekendmakinge van het overlyden des Ouden *Franschen* Konings *LODEWYK* de XIV. De antwoorten daar op, van welgemelde haar Hoog Mogende, moeten hier plaats hebben; ziet eerst die aan den nieuwen Koning. *(a) zie pag. 181.*

S I R E.

WY vinden Ons vereerd door den Brief, die het Uwe Majesteit belieft heeft aan Ons te schryven, den 5. van deze maand. De geheele Waereld moet gevoelig zyn, over de dood van zulk een groot Koning, als zyn Majesteit U zeer Geëerde Heer en Over-Grootvader was. Voor hem, Hy heeft de waereld verlaten, verzadigt van dagen en van roem; maar hy laat zyne Vrinden, zo wel als Uwe Majesteit, en alle zyne Onderdanen, ontroert van hertzeer en van droefheit: Wy zyn van de gene die 'er het meest van geraakt zyn, om dat

1715.
Septemb.

dat hy Ons, na de gemaakte Vreede, met zyne vriendschap en goedwilligheid vereerde. Wy hebben dan waarlyk medelyden met de regtvaardige smerte, welke dit jammerlyk toeval aan U Majesteit veroorzaakt, hopende, *Sire*, dat de goede God U in Uwe teere Jaren ondersteunen zal, om dien zwaren Nag te verdragen, met 't zelve Christelyk geduld, waar van de Koning, wiens Deugden Gy U tot een model voorsteld, U zulke doorlugtige voorbeelden nagelaten heeft. Wanneer Wy overweegen de gevoelens, die de overleede Koning U Over-Grootvader had, en die hy heeft doen zien, en zelfs betuigt, in de laatste ogenblikken van zyn leeven, voor de bewaring en de handhaving der Vreede. welke Wy tegenwoordig genieten; en wanneer Wy terzelvertyd agt geven op de toegenegenheit, waar mede hy Ons vereerde, zouden Wy zyne dood aanmerken, als een geheel onherstelbaar verlies, ten Onzen opzigte, indien U Majesteit de goetheit niet had: om Ons te verzeekeren, dat Gy in de gevoelens van Uwen Groten Voorzaat treed, en dat Gy de Tractaten van Vreede, die hy met Ons gemaakt had, en de algemeene Rust bestendiglyk handhaven wild, agtervolgens de begeerte van den overleden Koning, roemrugtigster gedagtenis, en volgens den raad van Uwen zeer waarden, en zeer geliefden Oom den Hertog van Orleans, Regent van U Koningryk, gedurende den loop van Uwe minderjarigheit. Niets kon Ons in deze droevige omstandigheden meer vertroosten, als zodanig een aangename verzekering van wegens Uwe Majesteit: Wy maken 'er staat op, en zy vervuld volkomenlyk Onze wenschingen, nadien alle Onze begeerte zig na niets anders uitstrekt, als om de Vreede en de Algemeene Rust te zien duren, en om met Uwe Majesteit in eene goede verstandhouding, en eene nauwe verbintenis te seven. Wy bidden U, *Sire*; overtuigd te zyn, dat Wy al het geen, dat van Ons afhangen zal, daar toe contribuëren zullen, en dat Wy alle mogelyke zorgen zullen aanwenden, om Uwe dierbare Vriendschap te doen aangroeijen, en om Uwe goedwilligheit tegens Onze Republyk meer en meer tot Ons te trekken. Ook zullen Wy dezelve eerbiedige gevoelens voor Uwe Majesteit hebben, die Wy altyd voor wylen den Koning, Uw Over-Grootvader, hebben gehad, en die Wy altoos voor zyne gedagtenis behouden zullen. Onderdruiffchen bidden Wy den Almagtigen, zo vieriglyk als opregtelyk, dat hy Uwe Majesteit in gezondheid beware; dat hy uwe dagen verlengte, tot eenen hoger Ouderdom, als dien Uwe roemrugtige Over-Grootvader bereikt heeft; dat hy Uwe Regeering zeegene, met zyne dierbaarste Zeegeningen; dat hy dezelve in Vreede beware, en dat hy U Koninglyk Perzoon en Uwe dagen dagen met roem en gelukzaligheit vervulle. Wy blyven &c.

Den antwoord Brief van haar Hoog Mog. aan den Hertog van Orleans, Regent van Frankryk, luid als volgt.

Myn Heer.

WY bedanken Uwe Koninglyke Hoogheit voor de goetheit, die zy gehad heeft, van aart Ons, door hare Missive van den 5. dezer maand, kennis te

te geven van de dood van zyn Majesteit, den Koning' uwen Heer en Oom, ^{1711.}
 en van het Regentschap van 't Ryk, 't welk hy aan U gelaten heeft. ^{Septemb.} Wy zyn
 ook ten hoogste gevoelig, van de verzeekeringsen die Uwe Koninglyke Hoog-
 heit daar wel heeft willen byvoegen, van hare meeningen tot het onderhou-
 den van eene goede vereeniging, en verstandhouding met Ons. Wy begrypen
 gemakkelyk de regtmattige Inerte, welke zulk een groot verlies aan Uwe Kon-
 inglyke Hoogheit veroorzaken moet; Wy zullen daar van oordeelen, na de
 geene die Wy daar over gevoelen, welke zodanig is, alsze wezen moet, ten
 opzigt van de Vrindschap, waarmede de overleede Koning Ons vereerde, en
 van de eerbiedigheid, die Wy voor hem hadden, en die Wy altoos voor zyne
 gedagtenis hebben zullen. In zulk een beklaaglyk toeval, merken Wy het aan,
 als een groot geluk, dat de overleede Koning de Regeering van zyne Ryken,
 gedurende de minderjarigheid des Konings, zyn Agter-Klein-Zoon, gelaten
 heeft in de handen van Uwe Koninglyke Hoogheit, die door zyne Geboorte,
 zyne Wysheit en Grootheid van Ziel, bekwaam is, om een Koningryk van
 zulk een grote uitgestrektheid te Regeeren, en die de bestiering daar van met
 eene algemeene toejuiging begint. Wy feliciteren Uwe Koninglyke Hoog-
 heit daar mede, van gantscher herten, wenschende dat U Regentschap verzelt
 mag gaan, met alle de successen welke Gy zelf verlangen kunt, tot Uwe ei-
 ge voldoening en roem, en tot welzyn van het Volk, welkers zorg U opge-
 legt is. Wy zullen niets met meer vermaak doen, als met Uwe Koninglyke
 Hoogheit, gedurende den gantschen loop van Uwe Administratie, een goede
 eenigheid, en nauwe verstandhouding te bewaren; En Wy bidden Uwe Kon-
 inglyke Hoogheit, kragtelyk overtuigt te zyn, dat Wy geen ander voorne-
 men, of ander oogwit hebben, als om het goed verstand, 't welk door de
 Vreede hersteld is, te conserveren, en meer en meer te verkrygen de toege-
 negenheit en goedgeunstigheid van Uwe Koninglyke Hoogheit, voor dewelke
 Wy altoos alle bedenkeyke agting hebben zullen. Wy blyven &c.

Nog twee *Oost-Indische* Retourfchepen, met namen Wateringen en
 Schonewal, 't eene den 14. January, en 't ander den 18. February
 van *Batavia* vertrokken, arriveerden den 7. dezer maand September,
 voor de Kamer *Amsterdam*, behouden in *Texel*; medebrenghende deze
 Koopmanschappen.

Pond-Goederen.

272690 pond Bruine Peper.	120697	- Sappanhout.
68487 - Poeyer Suiker.	41734	- Caliatourhout.
406000 - Salpeter.	14500	- Kattoene Garen.
18790 - Japans Staafkoper.	6195	3 Indigo.

E e

15000

1714. 15000 pond Curcuma.
 October. 5000 - Benzuin.
 10928 . Camfur.
 200 - Koffi.

47293 - Groene Thee.
 1754 - Thee Bing.
 17.83 - Thee Boty.

Katoene Lywaten.

7000 ps. Gerraffen.
 2000 - Chitzen.
 1500 - Fetaffen.
 1800 - Gingams.

8000 ps. Sallempouris.
 9380 - Guinecs.
 2820 - Zeildoek.

O C T O B E R.

TUR-
 KYEN.

(*) niet
 pag. 214.

A A N G A A N D E de Krygsbedryven , tusschen de *Turken* en de *Venetianen*, zyn ons geen omstandiger berigten van d'eene of d'andere kant toegekomen, als die wy reeds (*) voorwaards, onder het Artikel van *Duitschland*, beknopt hebben beschreven; overeenstemmende ten principalen met het volgende, van den 25. dezer maand October, uit *Adrianopolen*.

DEr *Ottomannen* Veldtogt is gelukkig begonnen, en ook alzo voleind. De Opper Vizir heeft *Napoli di Malvasia*, zonder een schoot daar op te doen, by verdrag gekreegen, en het *Venetiaans* garnizoen, volgens dat accoort, na *Corsu* doen brengen: maar de Griekse Inwoonders zyn alle tot slaven gemaakt.

Het gantsche Koningryk van *Morea* is in twee maanden veroverd: men heeft daarenboven ingenomen de vesting *Santa Moura*, die van de aldergrootste aangelegenheit is, gelyk ook *Suda* met weinig of geen tegenstand.

Het is niet uit te spreken, met wat veragting de *Turken* van de *Venetianen*, en van haar gedrag spreekén. Onder andere zeggen zy rond uit, dat zy heb-
 ben

ben te werk gegaan als of zy alle de plaatsen voorbedagtelijk wilden verliezen, en dat zy in 't aanstaande jaar apparent, behalven 't vaste land, alles zullen kwyt raken, indien zy geene beter ordre op hare zaken stellen.

1716.
October.

De Kapitein Bassa, of Admiraal, werd hier verwagt, om met den Sultan te spreken, en over 15. dagen nevens hem van hier na *Konstantinopelen* te gaan, zullende met het equipceeren en het vermeerderen van de Oorlogschepen en Galeyen, tegens de naalkomende zomer, onder zyn opzigt ten eersten werden gearbeit.

De hoogmoed der *Turken* is zo groot, dat het ongelooflyk schynt; want een *Turks* Officier tot *Konstantinopelen*, gehoord hebbende, dat de Republyk van *Genua* die van *Venetien* geholpen hadde, haalde den Minister van *Genua* ongekleeft uit zyn huis, en deede hem met stokken slaan: ja daar na wierd aan den gemelden Minister bevolen, aanfonds uit *Konstantinopelen* te vertrekken, 't welk hy den 17. deede, zig begevende in eene *Genuese* Tartaane, dewyl men hem niet wilde toelaten weder in zyn huis te keeren.

DEN Heer Cole, *Groot-Brittannischen* Minister aan de Republyk van *Venetien*, eenige Jaren alhier gerezideert hebbende, en die zig, door uitmuntende bekwaamheden en andere gaven, zeer ge-estimeert gemaakt had, was thans te rug ontboden, dus hy den 27. September zyn affcheid van de Regeering nam, met deze Memoric.

VENE-
TIEN.

Zeer Doorlugtige Hertog, en zeer Voortreffelyke Heeren.

Uwe Sereniteit en uwe Excellentien zullen uit den bygevoegden Koninglyken brief zien, dat de Koning myn Souverein my te rug ontbied aan zyn Hof, en daarin ook bekrachtigt zien zyne Koninglyke vrindschap met deze zeer doorlugtige Republyk. Die Monarch heeft my bevolen uwe Sereniteit en uwe Excellentien by deze gelegenheit te verzekeren van zyne byzondere en meer dan gemeene lieide jegens dezen Staat, en van de vaste begerte die hy heeft om die altoos te bekrachtigen, en tot aan de verfte nakomelingschap over te doen gaan. De voltooide wysheit van den *Venetiaansen* Raad begrypt volkomentlyk hoe veel de vrindschap vermag van zulken wyzen Vorst, die aan de groote en onverwinnelyke Monarchie van *Groot-Brittannien* een groote Heerschappy in 't Keizerryk gehegt heeft, en daarom twyfel ik niet aan 't aankwecken van zulk een dierbare correspondentie.

Ik bedank uwe Sereniteit en uwe Excellentien voor de goetheit die zy altyd hebben betoont voor myn perloon te hebben, zo wel geduurende myn verleden langen dienst, als na dat ik de laatste reis in deeze Stad gekomen ben; en deeze dankbaarheid zal ik tot aan 't graf behouden. En gelyk my nooit iets meer ter harte gegaan is, dan de betragtinge om deeze zeer oude en goede correspondentie, tuschen de Kroon *Brittannien* en dezen Staat, aan te kwecken.

1719. en dat ik, zo veel my moogelyk geweest is, gepoogt hebbe aan al de werelt-
 October. genoegten te geven, zelfs in de geringste omstandigheid myns levens, zo hoop
 ik ook, dat uwe Sereniteit en uwe Excellentien de goetheit zullen hebben, van
 hunne gunst aan my te continueeren, door hun genoegten aan mynen Koning
 te bevestigen.

Ik wensch en bid, dat de Almagtige God deeze Regeering voor alle kwaad
 wil bewaren, en dat hy de wapenen van 't gemeen zegene, ten einde een eer-
 lyke, nutte, en bestendige Vreede verkregen mag werden: en ik betuig dat
 myne oude veneratie en myn oud eerbiedig respect, jegens deeze zeer Doorlug-
 tige Republyk, altoos onveranderlyk zullen zyn.

Den 27 September 1719.

C. Cok.

FRANK-
 RYK.

DEN Bisschop van Nimes, uit de Naam der Staaten van Langue-
 doc, had den 26. September aan den minderjarigen Koning, en ook
 aan den Hertog van Orleans, deze naaivolgende twee geleerde aan-
 spraken gedaan; ziet hier eerst die aan den jongen Koning.

S I R E.

WY hadden geen staat gemaakt onze hulde heden aan U te doen, als aan
 onzen Souverein; maar U Majesteit kan zig niet storen over de bewe-
 ging die andere wenschingen in ons formeren. Gy waart ons niet minder dier-
 baar met uwe Rechten, als Gy het zyt met Uwe Titulen; en onze begeertens
 waren U nooit tegen. Wanneer wy wenschten de duurzaamheit der dages
 van eenen Koning, dien Frankryk kooft te verliezen, dat kon niet wezen tot
 zyn eige Roem, die was al over lang tot den hoogsten top geklommen. De
 Uwe was ons eenigste voorwerp. Wy hoopten dat zulk een groot Meester,
 U de kunst zoud leeren om Uw Volk te regeeren, en U in de volmaaktheit
 der Regeering meer zoud doen vinden, als Gy door de vertraging kond verlie-
 zen.

De geene, die van de Koningen en van Ryken dispooneert, heeft het anders
 geschikt. Wy aanbidden zyne besluiten; en verzekert zynde van de middelen,
 die hy heeft om ze tot onzen nutte te doen uitvallen, zo wenschen wy ons,
 al schreyende over ons verlies, geluk met onze voordeelen. Uwe doorlug-
 tige Over-Grootvader zoud U met zyne eige Dengden, die der Princen zyne
 Kinderen, welke hy alle verzamelt had, overgedragen hebben. Dus dagten
 wy het; maar de Heere, van wienze alle komen, is een veiliger Bewaarder.
 Hy zal U door zig zelve geven 't geen die Vorst U niet zoud hebben kunnen
 geven, als uit de dieptens en uit de Schatkisten van die eeuwige Wysheit, door
 wien de Koningen regeeren, en door wien de Wetgevers regtvaardige wetten
 maken. De voorzienigheit, die, altyd billik in de maat en de proportie van
 hare

hare hulp, neffens de bedieningen welke zy ons toefchikt, met hare voortreflyke gaven vervuld de mannen die zy op den Throon plaatst; en eene vroege wysheit geeft aan de geene die zy zig haast om daar op te doen klimmen. 1717.
Otober.

De Waereld heeft 'er een groot voorbeeld van gezien, en zy verwacht 'er een nieuw. De Koning, den welken Gy opvolgt, had begonnen te regeeren in veel teeder Jaren als de Uwe; mogt Uwe Regeering, in eene gelyke of nog langer duurzaamheit, zo roemrugtig wezen als de zyne! Gy zult de grootste hulp vinden in zyne Historie, en zyne Daden hebben U alles voorbereid.

Van byna zyne Geboorte af, door duizent onrusten geschokt, heeft hy zeal-le gestilt voor U: Zyn grote Naam had hem benydigers verwekt, welke hy vooraf zo ver gebragt heeft, om Uw en Naam te eeren. De Scepters in zyné Familie vermeerderende, heeft hy U magtige Bondgenoten gegeven. Hy heeft Uwe macht doen vreezen, wanneer hy de zyne heeft doen gevoelen; en de langdurige Oorlogen, die hy gevoert heeft, hebben U de Vrede verzekert.

Vrees niet, SIRE, dat zo veel luister U iets ontnomen heeft van de geene waar na Gy staan moet. Daar zyn zulke groote middelen voor de Koningen, en hun Schouwtoeteel is zo doorlugtig, dat zy al de menschelyke glory, zo 't schynt, uitgeput hebbende, nog een breet veld daar van overlaten aan hunne Opvolgers. Alexander, die de Overwinningen van zyn Vader met een nydig oog aanzag, vond nog de geheele Waereld te overwinnen. En om U een voorbeeld, meer overeenkomende met onze wenschingen en met Uwe ware Grootheid, by te brengen; de Regeering van Salomon, de schoonste en de gelukkigste die 'er ooit was, zoud minder heerlyk geweest zyn, indien niet voorgegaan was door die van David, die den roem daar van bereide, zonder die te verduisteren. Zo veel stormen ontruffen 't geluk der meest bevestigde Staten; zo veel verkeertheit in de Zceden, ontzeenuwt de kragt der regtvaardigste Wetten; het hoogste punt van volmaaktheit, zonder een magtig en gedurig onderstand, is zo naby het vallen, dat het handhaven van de goede ordre, eeniger mateit het middel is om het vast te stellen; en de menschen gestadig hun eigen goed te doen genieten, is zo veel als het zelve aan haar op nieuw te geven.

Wy zullen 't dan daar voor houden, SIRE, dat Wy U schuldig zyn alle de veiligheit, de tugt, de regulen, de regtmatigheit welke Wy genieten, en die Gy ons bewaren zult; verzekert zynde dat die Wetten niets van hare kragt verliezen zullen, tot dat Gy ze zelf geeft. Wy zullen ons inbeelden te zien; de Lyf-gevechten door U vernietigt; de onregtvaardigheit en de geweldenary betengeld; de valsheit en de verradery verbannen; de godloosheit uitgejaagt; alle de dwalingen met bescheming overtulgt, wanneer Gy beletten zult het weder opstaan van die Gedrogten, welke LOUIS de XIV, de eenigste mischicken van alle de Koningen die op de aarde geregeert hebben, zo roemrugtelyk uitgeroeit heeft.

Het eenigste goed, dat ons door het ongeluk der tyden ontbroken heeft, *

1715.
Oktobr.

wil zeggen den overvloed, waar van zyne grote Overwinningen ons beroofd hebben, verwagteden Wy van de langdurigheid van zyne Regeering; en hy had zig een Wet gemaakt om het zelve des te meer te verhaaften, om dat hy 't zeker middel tot verligting zynes Onderdanen, waar op hy staat maakte, verloren had, ziende den wyzen en godvruchtigen Prins, van wien Gy het leven hebt, sterfen. Wat moest hy niet verwagten van zo veele Deugden, en van eene volkome overeenkomst zyter gevoelens; met eene doorlugtige Gemalinne, zo vol van regtvaardigheid en liefde voor het Volk! Het is U niet onbekent, SIRE. De wyze handen, beladen met Uwé kindsheit, en die dezelve tot nu toe beftiert hebben, door zorgen die aan beide de Geflagten eer zouden doen, hebben buiten twyfel van Uwé ogen niet verwydert het beid van een geluk, dat *Frankryk* hoopte in eene Regeering van Vreede en vrfindelykheit, die twee zo gelukkig gepaarde herten beloofden.

Het zal U Majesteit zyn, die hunne plaats vervullen zal; Wy zonden U geen groter roem kunnen toewenschen. In Uw hert zal het zyn, dat Wysle hare hulp en alle hare goedheden zullen vinden; en terwyl Gy alle de gevoelens in eene wyze en godvruchtige Opvoeding, waar voor de Koning Uw Over-Grootvader zorg gedragen heeft, daar uitput, zult Gy daar van zien voortkomen de vrugten der wysheit van eene Regeering, welke de grote Prins, aan wien zyne Geboorte en zyne verdiensten de geheele zorg van Uwé Staat opgedragen hebben, op dezelve grondregulen aangestelt heeft.

Dat de Vader der Barmhertigheid en de God van alle vertroosting op zulk een fraai ontwerp, en op zulke gelukkige verwagtingen, zyne overvloedigste zegeningen uitsfote; dat hy U, gedurende den ganfchen loop van uwe Regeering altyd by de hand leide. Dat hy U een leerzaam herte geve, 't welk de wysle der Koningen van hem verkreeg, daar in drukke zyne vroeze, daar diep inprente zyne wet, daar in bewaare de laatste woorden des stervenden Konings, en daar in plaatze alle uwe onderdanen. Dat hy verre van U aidee alle de vleyers, waragtige inwendige vyanden en de eenige die gy in U Koningryk te vrezen hebt. Dat hy altoos de Regtvaardigheid en den Godsdienst voor U doe heene trekken, Uwé Ooren voor de waarheit opene, en 't in den mond legge van alle de geene die U naderen, het allerzeldzaamste geschenk, maar het noodzakelykste en dierbaarste, 't welk de Goddelyke goetheit aan de Koningen geven kan.

Dit zyn, SIRE, de wenschingen van eene grooté Provintie; die in weerwil van hare afgelegentheit zig durft vleyen, voor U altoos tegenwoordig te zyn, door de zorgen van den Doorlugtigen Beschermmer die zy by U heeft. Alleenlyk bezig met de belangen van U Majesteit, vergadert zy jaarlyks voor Uwen dienst een eerwaardig Lighaam van Priesters, dewelke, de handen onophoudelyk ten Hemel geheft, de kragtige hulp tot voorspoed van Uwé Regeering daar van zullen afbidden; en die in de zuiverheit van het Geloof, door hunne naarligheit getrouwelyk bewaart, U het zekerste onderpand zullen geven van de getrouwheit Uwes Volks. Een gedeelte van den hoogsten Adel, die de Eer heeft aan haar Hooft te hebben een Prins van U bloed, (te

weten

weten den Prins van Conti), en die te gelyk vol van wysheit en dapperheit, na niets anders haakt als om gedurig door haren Raad en wapenen nuttig te zyn aan den Staat, een uitgeleze getal van politique Magistraten, welkers gedurige bezigheid Uwe wetten in de Steeden en op het Land zullen doen gehoorzamen; alle even getrouw, alle vervult met den zelve yver voor uwen Roem, met het zelve ontzag voor uwen Troon, en met dezelve liefde voor u geheiligd Perzoon; gevoelens, welkers Eerstelingen heden u Majesteit te mogen aanbieden, Wy voor een geluk agten.

1775.
October.

Niet minder wydlustig en merkwaardig, als de bovenstaande Aanspraak, is die aan den Hertog van Orleans; luidende als volgt.

Myn Heer,

Indien de hulde, die Wy aan U Koninglyke Hoogheit afleggen, de vrugt is van Onze droefheit, zo is dezelve ook den oorsprong van Onze vertroosting. Wy hadden gewenscht, dezelve noit aan iemand verschuldigt te zyn; maar Wy hebben Ons aktyd gelukkig gevonden, te denken, dat die aan niemand als aan U toekwam. De smarte, welke Wy gevoelen over het verlies van eenen groten Koning, die zo lang Eer gedaan heeft aan de Monarchy, begeerte tegenwoordig den Prins, die de naaste is aan zynen Throon, om zyn Volk te Regeeren; mitsgaders eene uitmuntende verdienste, om zyne Deugden te vervullen. De eerste van deze Titulen, Myn Heer, vestigt Uw Gezag over Onze goederen; de ander, verzekert het zelve op Onze herten; en daar ontbreekt geen zagtheit altoos aan de noodzakelykheit van Onze gehoorzaamheit. Zoud dezelve wel moeijelyk voor Ons kunnen zyn ten opzigt van een Prins, die Ons in den eersten opslag ontdekt zulk een gevoelig en vriendelyk hert, zulke opregte en zekere oogmerken, zulk een volkome zamenvoeging van alle begaaftheden; en die, met het allerverhevenste, en te gelyk het allergemakkelykste gemood, Ons niets doet vreezen, als de overmaat van zyne zeedigheid, en van zyne arbeidzaamheit?

Zulke gunstige voorzeggingen kondigen Ons aan een volkome geluk, en doen Ons het zelve vooraf genieten, tot dat de geene, van wien het afvloojen moet, met zyn Gezag, waar van Gy de Bewaarder zyt, in Uwe handen herneeme alle den roem en alle de lessen, die Gy daar aan zult gebeegt hebben.

Middeleryl, de Bestiiders van zyne Opvoeding de schatten zullen putten in de grote hoedanigheden des Konings zyn Over-Grootvader, zult Gy hem doen gevoelen de vruchten der geene die U eigen zyn. In de eerste zal hy Grond-regulen vinden, om de anderen goet te keuren; en de Wetten, die U regtmatig oordeel Ons in zynen naam zal geven, zullen hem, zo dra hy van het zyne gebruik zal kunnen maken, zo billik toeschynen, dat ze tot Regels zullen dienen voor het geheele overschot van zyn leven. Hem voor de ogen bren-

bren-

1719.
October.

brengende de grote voorbeelden van zynen Vader, (en welk een schat van onderwyzingen zal men daar in niet vinden?) zal men hem spreken van de ontwerpen, die hy gemaakt had voor de Regeering; en Gy zult de wysheit daar van regtvaardigen, door hem te doen zien de uitvoering van de Projecten, die Gy van dien Prins verzamelt hebt, en waar mede Gy niet verfmast hebt, hem Eer te doen, om dat de reede, die een gemeene bron aar voor U beiden is, de opregtigheit van zulk eene bekentenis niet laat vreezen, en aan den een en aan den ander eigen maakt het geen een ieder van U in zyne schatten heeft geput.

Men zal hem zeggen, dat de liefde voor het Volk de deugt der Koningen is; dat het gezag nog de groothheit, voor 't gevaar niet worden bloot geteld door daden die het vertrouwen vestigen, en dat een ontoeganglyken Throon, zo als men die by andere Natien ziet, een bolwerk is tegens de waarheit, zelfs voor de geene van hare Koningen, die door de goetheit van haar hertaan dezelve den mond niet zouden willen sluiten. En Gy zult hem doen zien de vrugten van deeze minzaamheit in onze diepe eerbiedigheit met onze liefde verdubbelt; de nuttigheit der Raden in de veelheit der verligtingen, die niets van het gezag van de Uwe zullen ontnomen hebben; en het voordeel van zyne onderdanen te ontheffen, in de Zeegeningen die zy zullen geven aan de verligtingen, die zy van U zullen hebben ontvangen.

De jonge Koning zal met deeze hulp in de Waereld komen. Het zullen voor hem geene Historische Geschiedenissen zyn, waar mede men zyne geheugenis zal hebben bezwaart; nog vreemde voorbeelden, of die verdweenen zyn, wanneer hy de Kroon nadert. Hy zal ze nog onder zyne ooggen hebben; en zo hy zig daar in mistaften kon, zult Gy by hem zyn om hem te lichten.

Men zal niet nodig hebben hem lessen te geeven over de dapperheit, die zo natuurlyk is aan zyn bloed. Wy hopen ook, Myn Heer, dat Gy hem niet zult leeren het gebruik daar van te maken, het welk Gy zelfs zo dikwils daar van gemaakt hebt; en dat de rust, die hy in zijne Staten herstelt vint, U noit toelaten zal, dezelve door zulk een verleident voorbeeld te storen. Onder eenen Prins, zo bekwaam als Gy, om door zijne kloekmoedigheit de ongerustheit der Naburen van *Frankryk* te betugelen, en zo onbekwaam door zijne matigheit, om nieuwe onrusten te verwekken, schijnt de Vreede, die wygenieten, onverwikkelyk.

Onder de begunstiging van hare duurzaamheit, zult Gy aan den jongen Koning de gheele zorg van zyn Koninkrijk niet overgeven, als met de vruchten van eene wijze Huishouding, die beter is als nieuwe Provintien; en, hergen hem nog meer moet vleijen; zult Gy hem dezelve niet ter hand stellen, als verrijkt met alle de herten zijner onderdanen. Gy moet verzekert zyn, daar in geen hinderpaal te zullen vinden. Alles is voor hem ingenomen; en Gy zult 'er Uwe ondervinding byvoegen.

Welken kostelyken tijd voor U, Myn Heer, den loop van verscheide Jaren te besteeden, om ons gelukkig te maken, en vervolgens in een edele en held-

heldhaftige rust te genieten alle Uwen roem , en onze erkentenis , zo wel als die van den Souverain !

1715.

Oktob.

Wanneer Wy zullen zien zulk een wyze Bestiering zig handhaven in de Regeering, die de zelve aankondigd; het grootste gedeelte der Wetten, die Wy genieten, getrouwelijk in agt genomen; de geene, die de verscheidenheit der tyden onnut en onbruikbaar maakt, ten beste veranderd; den nieuwen Koning die handhaven, en door dezelve regeeren; wannecr Wy zullen zien alle onze Vertoogen aangehoord, de zaken altijd met rijpheit behandeld; al't Regt zorgvuldelijk gewogen; niets willekeurlijk als de Gunsten; en zelfs eene billijkheit, die de ongerijmde uitdeeling daar van nooit zal doen vreezen; wyze Zuinigheden, die nieuwe middelen zullen bereiden, en de behoefthgheit wegneemen; den Troon bevestigd, zonder dat de Onderdaanen zig uitputten; onze middelen aangegroeit met den roem van den Staat; het Koningryk bloeyende, en den Souverain gelukkig door de vreugt, den overvloed en de gelukzaligheit des Volks; Gezeegend zyn, zullen Wy zeggen, de dagen van zulk een goeden Koning. Dus is het dat zyn Vader zoud geregeerd hebben. Dus is het dat ons regeerde de bekwame Regent, die de zorg gehad heeft voor zyne Staten. Dit zyn de Regulendiehyten onzen voordeele vastgesteld had. Moeit de jonge Koning daar van niet geraakt zyn? Deeze Wetten waren al te wys, om niet te worden geproeft door een Prins, die, met hot aannaderen van zyne meerderjarigheit, alle de uitslagen daar van gezien had, en die de indrukzelen daar van ontfangen had in zyne Opvoeding, en van zyne Geboorte afaan. Dat de Heere altoos zyne kostelijkste gunsten uitstorte op den geenen, door den welken hy ons zo veel goeds heeft gegeven. De beloning zoud al te gering zyn, indien dezelve niet onsterfelyk was. Onze wenschingen, onze liefde, en alle de tydelijke voorspoeden, zouden hem zyne weldaden niet genoegzaam kunnen vergelden.

In't midden van deze toejuchingen, die in Uwe ooren zullen schateren, zal onze Provincie de hare van verre doen horen. Zy hoopt, Myn Heer, dat Gy voor hare stem niet doof zult zyn; gelijk dezelve zig heeden vleid, dat Gy haar niet zult weigeren uwen bystand, nog onkundig zyn van den nood, die dezelve doed begeeren.

Onze Velden zyn zo vrugbaar niet als ze wel schoon zyn; en de Zon, die daar zulke fraanje dagen maakt, doet daar geen en ryken Oegtt groeijen. Den Bouw en de neerligheit doen daar meer toe als de Natuur. Onze grootste overvloed is zelfs te schaars om ons van nut te zyn, en de wyzevoorzorgen, die ons bekten de waarde daar van in andere Landen te zoeken, kanten te zig tegens onzen overvloed om onze behoefthgheit voor te komen. Wy zien onze Bomen, waar in al ons fortuin bestond, maar langzaam weder voortspuiten. Den Oorlog heeft onder ons gelaten droeviger indrukzelen als by andere, door het heitzeer dat wy gehad hebben van het Theater daar van te zyn, en wy dragen de zwaarte van onze eige ongelukken. Gedurige overstromingen verdeden alle onze hoop, in weerwil van de zeer hoge en lange Dyken die wy opgeworpen hebben. Al onze rykdom is gelegen in onze goede huishouding,

1715.
 October.

en nog meer in onze liefde. Wy hebben, zonder andere klagen als die men aan de allerongelukkigste vergunt, den last van de allezwaarste Schattingen gedragen. De hoop, om de buitensporigheid daar van te zien eindigen, heeft ons die klagen doen verdubbelen.

Dit verhaal is niet vergroot, Myn Heer, onze eerbiedigheid voor U KONINGLYKE HOOGHEID, staat U daar voor in. Oordeelt niet van onze krachten na onze pogingen, dien regel zoud ongetrouw zyn. De gereetheit van onze Onderstand-gelden, bewijst de getnakkelijkheid daar van niet. De blijdschap zelf waar mede ze verzeld gaan, spreekt niet als ten voordeele van onzen yver; en men zoud onze uitgeputheit onverhelpelyk, en zelfs onze dood zien, alvorens onze morringen te hebben gehooft.

Wy zyn dethalven zeer verre van tot U te zeggen, Myn Heer, of tot den Koning in U Perzoon, even als de Israëlieten tot den Opvolger van Salomon: *De Koning U Vader heeft Ons joh hard gemaakt: Gy dan nu maakt Uwes Vaders harden dienst ende zyn zwaar joh, dat by Ons opgelegd heeft, lizter; en Wy zullen U dienen.* Misschien meer uitgeput, maar regtvaardiger als dat Volk, doen Wy onze diensten van onze verplichtingen niet afhangen. Wy gevoelen, dat de zwaarigheid der tyden diergelyke onderstanden van ons vereichte, en dat het den Souverain aan het hert ging, dezelve van ons te begeeren. Maar Wy verwagten nog minder, dat U KONINGLYKE HOOGHEID, dien godlozen Koning navolgende, onze lasten verdubbelen, en na den raad van jonge uitzinnige luiſteren zal. Gy hebt Uwen Raad niet aangestelt als uit Wyzen, die, zelfs beſtiert door de overtreffelykheit van Uwe verligtingen, en veel meer Uwe goetheit te vreezen hebbende als die gaande te maken, niet aanmerken voor vergunt al het geen dat mogelyk is, nog voor heilzaam al het geen vergunt is; die in hare matigheid eenen toom, en in de billykheit de sterkste voormuur vinden; die weten dat de noodzakelykheit, die de lastigste bezwaarnissen zomtyds regtvaardigt, ware middelen, niet voor onregtmatige kan doen houden; dat de Eer van den Staat door 't Hoofd al te duur gekogt word, wanneer ze aan 't zelve de armoede van alle de Leeden moet kosten; dat een Koning de Vader en de Herder van zyn Volk is, en dat deze dierbare Titulen, die hem hare goederen zo wel als haar leven betrouwen, nog van het een nog van het ander disponeren, als tot hare veiligheid en rust.

Deze Grondregulen, Myn Heer, zyn in zulke handen, die ons van haar gebruik verzeekeren. Het zal niet door ons zyn, datze tot den Koning zullen worden gerappelleert; Wy zullen ons met eerbiedigheid bedienen van de besteeding die hy daar van wel zal willen doen voor onze behoefkens. Het staat aan hem, zig ten onzen voordeele een Wet van goedertierenheit voor te schryven. Nooit zal hy dezelve van onze ongerultheden ontfangen.

Men bemerkt daar van de minste beweging in onze Provincie niet. Alles spreekt daar voor den jongen Koning. Gy doet hem geene berisplyke tyden vreezen; en de geheugenis van zynen Over-Grootvader word daar dierbaar geëerd. Ons Volk, dat het meest geleden, en nooit genoten heeft zyn Majestueus Gezigt, 't welk een troost was in de allergrootſte wederverwaardigheden, zoud

1715.
October.

zoud zynen luister niet kunnen vergeeten; en nog minder verduisteren; en Wy verneemen, dat, verre van in de Steeden en op het Land een geest van oproer te verspreiden, zy dezelve niet vervullen als met haar leedwezen, 't welk Gy alleen verzagten kunt. Wanneer Wy dan, om al ons Volk in toom te houden, in plaats van een Prius, die met een groter voorwerp bezig is, al niet hadden een Gezag zo veel te zekerder als het zig doet beminnen; wanneer Wy niet zagen de administratie der zaken des Konings in wyze en yverige handen, welkers lange diensten de Staat niet genoeg kan vergelden; zo zal de goede ordre, om ons te handhaven, de minste poging aan den yver van onze Magistraten niet behoeven te waken. Den Adel zal het hartstee niet hebben, van zig te wapenen tegens zyn eige Vaderland, om het zelve te verweeren; en de Kerk, die door Uwe zorgen eene Vreede ontfangen zal, die Wy haar zullen trachten te doen genieten, zal aan de Dwaling, in de minste schaduwe van verdeeling of afscheuring, nooit een voorwendzel van Religie verschaffen, 't welk alleen in 't midden van ons, het Volk heeft kunnen doen opstaan.

Getrouw, tot de laatste snik toe, zullen Wy alle onze glory stellen in onze onderwerping en gehoorzaamheit. Wy smecken U, Myn Heer, dat Gy zyn Majesteit daar van overtuigt; Wy zouden hem geen klaarder Borg kunnen geven, nog die meer kracht heeft, om hem voor onze herten te verantwoorden.

Het Protest der Prinsen van *Courtenay*, tot bewaringe van hun geboorte Regt, by deze gelegentheit gedaan, en aan den jongen Koning overgelevert, diend hier mede geplaatst.

DE Princen van 't Huis van *Courtenay*, de eere hebbende van in een wettige mannelijke lijn af te dalen van Pierre de France, Heer van *Courtenay*, jonger zoon van Koning LOUIS den VI. genoemt le Gros, behooren onder de bescherminge van uwe Majesteit, en, uit kragte zijner geregtigheit, te genieten alle de regten aan hunne geboorte gehegt. Op dat vertronwen vernieuwen zy aan uwe Majesteit de zeer ootmoedige betooningen en aanzoeken, welke zy en hunne vaderen aan de Koningen uwe Voorzaten hebben gedaan, om den rang die haar toekomt te verwerven. Zy bestaan insgelijks, SIRE, te vernieuwen de protestatien, welke zy op verscheidene voorvallen hebben gedaan, om in alle de regten der Princen van het Huis en den Bloede van *Frankryk* bewaart te werden. Zy zouden met reden vreezen, dat uwe Majesteit haar onwaardig daar van mogte oordeelen, indien zy in het begin van eene Regeeringe, zo vol van geregtigheit als deezze van uwe Majesteit, niet protesteerden, gelijk zy doen, met een zeer diep respect, tegen alles dat tot hun nadeel zoude mogen gedaan wezen onder de laatste regeeringe, en zelf later, en 't welk in 't vervolg zoude mogen gedaan werden, srydig tegen de wettige regten van hunne geboorte; protesteerende tegenwoordig van zig te zullen voorzien, als de we-

1715.
October.

gen van Justitie haar zullen toegelaten zijn, gelijk zy altoos geeift hebben, en zulks dadelijker wijze van uwe Majesteit eischen.

Aldus getekent,

Charles Roger de Courtenay,
 en *Roger de Courtenay.*

(a) *ziet*
pag. 185.

Door de tegenwoordige aangestelde (a) Nieuwe Raden in *Vrankryk*, waren verscheide oude Ministers buiten bediening geraakt; onder dewelke zommige hare Ampten zelfs al te voren hadden neergelegt, en wel voornamentlyk den Marquis de Torcy, gewezen Secretaris van Staat der Buitenlandsche zaken; Monsieur de Phelipaux de Pontchartrain, Secretaris van Staat der Marine; Monsieur Desmarets, Controllleur der Finantien, en den Kantzelier Monsieur de Voifins. Dog geconfidereert dat de gemelde Heeren aan de vorige Regeering zeer Considerable Sommen, voor het verkrygen van hunne Ampten, hadden moeten opschieten, zo deed den Hertog Regent, tot soulaas, aan den Kantzelier de Voifins, voor desselfs brevet de Retenu, 800000 Livres, en aan den Marquis de Torcy gelyke Zomme, mitsgaders aan de Heeren Philipaux en Desmarets, na waarde van hare pretensien, te rug geven.

• Zo dra was de Regeering van dit Koningryk aan den Hertog van Orleans niet overgegaan, of men bespeurde een groote verandering in de zaak, belangende de Proceduuren, tegens het boek van Pater Quenel; tot zo verre, dat des Paus Nuntius, overleverende aan den Hertog een Brief van Condoleantie, ook een Brevet van den Paus vertoonde, waar by den Kardinaal de Noailles, en die van zynen aarhang, met den Ban geblixent wierden. Den Regent, vraagde, wie dog zodanigen Brevet van den Paus had begeert? 't welk den Nuntius beantwoorde, dat zulks door den overleden Koning geschied was; waar op zyn Koninglyke Hoogheit repliceerde met deze woorden, *Indien den Ouden Koning leefde, dat zyne Majesteit dan zoude kunnen doen naar desselfs welbehagen; maar dat hy (Hertog) zynde tegenwoordig Regent, dit Pauselyk bevel niet ter Executieragt te leggen; zeggende wyders tot den Nuntius, Gy kunt den Paus doen weten, indien by aan dit Hof iets te handelen of voor te dragen heeft, dat hy dan een ander Minister, die zig tegens myne belangen niet aankante, gelieve te zenden.* Op dit scherp antwoord raadpleegde den Nuntius ten zynen huize met ver-

verscheide andere Prelaten; dog den Hertog, hier van kennis krygende, deed hem het Hof verbieden, invoegen hy zyne Bagagie begon te pakken, om eerstdaags te kunnen vertrekken. Zedert waren alle gevangen of gebannen Perzonen, over 't bewuste werk van de Pauslyke Constitutie in vryheit wedergekeert, en onder deze ook de Bisschop van *Montpellier*, Broeder van den Marquis de Torcy; zo mede den Marquis van *Arenberg*, een man oud 70. jaren, die over elf jaren, door toedoen der Jezuiten, om dat hy den bekenden Pater *Quenel* uit het Paleis des Aards-Bisschops van *Mechelen* tot *Brussel* had doen ohtkómen, in de Bastille was gezet.

Wanneest in 't laatst van de gepasseerde maand September, de extraordinare groote Vergadering der Doctoren en Leden van de *Sorbonne* wierd gehouden, zo bevond zig daar mede tegenwoordig de Kardinaal de *Noailles*, die by deze gelegenheit wist nit te werken, dat men zyne tegenpartyen, welke getragt hadden hem de Pauslyke Constitutie op te dringen, uit de Registers schrapte; makende in dezen tyd ook weder levendig het gevoelen van den overleden Kardinaal de *Bellei*; namentlyk, dat men in een welgesteld Koningryk niet behoorde te dulden eenige Monnikken, wyl dezelve maar lui en ledig van 't sweet en bloed der Gemeentens leefden, en zy dus zeer onnut, ja ten hoogsten schadelyk waren, hebbende hy Kardinaal de *Bellei* overzalks in eene zyner boeken geschreven, dat een Koning na gemoede verplicht was, om zodanige misbruiken uit zyn Ryk te weeren. Dit vorenstaande, en meer andere zaken van die natuur, seheen aanleiding te hebben gegeven, dat den Hertog Regent aan alle de Intendanten der Provintien bevelen afzond, om op te stellen exacte Lykten van de Perzonen, zedert de herroeping van 't *Edict van Nantes* uit het Ryk vertrokken, ten einde eens een goed overslag te kunnen maken, wat schade de Kroon van *Frankryk* daar nit geleden had; gevende deze verandering ook een weinig lugt aan de Gereformeerden, welke zig ter schuil in het Koningryk bleven ophouden, vermits hare Godsdienst oeffeningen, door de Gouverneurs en Intendanten, nu meest over al met oogluiking wierde toegelaten; ja zelfs vertoonde zig eenige hope, dat alle op de Galey zittendé Protestanten, enkel om haar Geloof daar op gebannen, in vryheit zoude geraken. Dit was te hopen, dog den tyd most in 't vervólg de Successen daar van doen zien.

Het lang agterblyven der Brieven van Rouw-beklag uit *Spanjen*, o-

1715.
October.

ver het afsterven des ouden Konings **LODEWYK** de XIV. gaf aan dit *Fransche* Hof eenig nadenken; dog eindelyk wierd door een plegtig Gezantschap dit kwaat vermoeden weg genomen; doende voor eerst door den Prins van Celicourc, Ambassadeur van Koning **PHILIPPUS**, provizioeneel aan den minderjarigen *Franschen* Koning, mitsgaders aan den Hertog Regent overleveren brieven van Rouw-beklag, en van gelukwensingen, ten einde daar uit te doen zien hare gereetheit en toestemming in alles, wat aangaande deze verandering geschied was.

Den 23. dezer maand October wierd te *St. Dens* voltrokken de plegtige Lykdienst, over Wylen Koning **LODEWYK** de XIV. In de Kapelle; boven de Plaats daar het Lyk stond, was een groot Paviljoen opgerigt, zynde omhangen met Afbeeldzels zyner voornaamste daden, en met een groot getal Waxe-kaarsen verligt. Den Bisschop van Gafres deed de Lykreden, en den Kardinaal de Rohan, bediende de Mis; welke laatstgemelden, neffens de Bisschoppen van Auxerres, Zees, Angers, en Beauvois, het Lyk bewierookte; werdende 't zelve voorts door de *Guardé du Corps*, in den Rouw gekleed, gebragt naar 't verwulst, gevolgt van de Hertogen en veel voorname Heeren, dragende de Cieraden van 't Koningryk, en alles wat daar toe verder behoorde; en deze plegtigheid wyders besloten, niet een voortreffelyke maaltyd, aan verscheide tafels, voor alle die dezen Solemnelen dienst bygewoont hadden.

Den Hertog Regent appliceerde zig onvermoeit, om middelen uit te vinden, tegens alle disordres, welke in Zaken van Staat waren ingesloopen; doende, tot redres der Financien, considerable Declaratien uitkomen. Ziet onder andere de voornaamste Substantie eener Koninglyke Declaratie, betreffende de valsche Munters.

WY zyn geïnformeert geworden, dat in verscheyde van onze Provintien, en inzonderheit op onze Frontieren, een groot getal Perzoonen ingekomen waren, die byna publykelyk vreemt Geld slaan, 't welk zy in de naburige Staten invoeren, alwaarze ontfangen werden; en die zig vry van de Straffen oordeelen, om dat het vreemt Geld geen Cours in ons Koninkryk heeft; als ofal 't geen misdad in zig zelve is, namentlyk het geen strekt, om de Commercie en de Societeit te troubleren, 't publyke geloof te schenden, en de geheiligde Regten van de Souvereinen t'usurperen, eenigzints ongestraft konde blyven. Syn Majesteit is verder geperspadeert, dat schoon de Vrede al niet bevestigt was, gelyke tusschen zyn Majesteit en de naburige Magten is, de agtingen, die de Vorsten aan makander verschuldigt zyn, vereyffchen, dat zy we'erzyds helpen,

En de loop van de Ondernemingen, die aan haar Character injurietus, en na-
deelig aan het Gemeen welwezen zyn, te stuyten. Om dese disordres te doen
ophouden, en alle pretext tot zulké enorme misdaden weg te nemen, &c.; soo
werd geordonneert, dat de gemaakte Ordonnatiën tegen de valse Munters, en
de geene die 't Gelt veranderen of namaken, volgens haar tenor sullen wer-
den geëxecuteert, en dat alle particuliere Inwoonders of Vreemdelingen, die
sonder Character of permissie in dit Koninkryk of de onderhoorige Landen eeni-
ge Speelen geslagen of veranderd zullen hebben, zoo met de Wapens van zyn
Majesteit als met die van alle andere Kroon of Souvereïne Mogentheit, met
de dood zullen gestraft werden.

HIER zalmen nu, wegens het Koninkryk van Groot-Brittannië, GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.
alvorens wy beschryven de voornaamste Handelingen van desselvs Par-
lement, en de verschrikkelyke Rebelle des Grave van Marr in 't
Noorden van Schootland, onze (a) voorwaards gedane belofte eerst vol-
doen, met aan den Lëzer te vertoonē de geheele verantwoording des
gedetineerden Grave van Oxfort. (a) zint
pag. 202.

*Antwoord van Robert, Graaf van Oxfort en Mortimer, op de Artikelen,
overgelevert door de Ridders, Stedelingen, en BURGERS, in een Parle-
ment vergaderd, in de Naam van hetzelfde, en van alle de
Gemeentens van Groot-Brittannië; tot ondersteuning van
hunne beschuldiging tegens hem van Hoog Verraad,
en andere Hooge Misdaden en Wanbedryven, die
men ondersteld dat hy zoude gepleegt hebben.*

DE voornoemde Graaf, voor af aan zig behoudende alle de voordeelen van
Exceptie op gemelte Artikelen, en van niet benadeeld te worden door
eenige woorden, of gebrck van Formaliteit in dit zyn antwoord, als oek aan
zig rezerverende alle de Regten en Privilegiën, die hem als een Pair van dit
Koninkryk toebehooren, zegt in antwoord op de gemelte Artikelen: *Dat hy
voerstaat dat 'er veele plechtige Tractaten en Alliantie voor dezen gemaekt zyn;
tusschen de Kroon van Engeland, en andere Princen en Potentaten van Europa,
tot hunne onderlinge zekerheit, en om de buitensporige aanwas van de Magt van
Frankryk voor te komen; op dat die niet gevaarlik voor de naburige Princen en
Staten werden zonde: En dat hierom, als een fundamenteel beginzel en grond-
regel van Unie, tusschen de Geallieerden was vastgesteld, Dat Frankryk en Spanjeh
noot vereenigt zoude worden, of zyn, onder een en dezelfde Regering, en dat een en de-
zelfde Perzoon niet Koning van beide deze Koninkryken zyn zoude; en hy verstaat, dat
het voornaamste inzicht en oogmerk der Geallieerden was, om een gelyke Balans
van Magt in Europa vast te stellen, en te onderhouden; en nademaal de veteeni-
ging.*

1715
 October.

ging van *Spanjen* met de Dominien van *Vrankryk* mogelyk zoude hebben konnen volgen, door dien den Hertog van *Anjou* in het bezit van die Kroon was, dat daarom, hem uit het bezit van dezelve teftooten, voor het allergevoegelykste middel geoordeeld wierd, om deeze vereeniging voor te komen; en om die zelve Redden zoude de Vereeniging van *Spanjen* met het *Keizerryk* gelyk verderfelyk geweest zyn, en de voorkoming van dien insgelyks het inzicht van de Alliantie; nog konde de Continuatie van *Spanjen* in het Huis van *Bourbon* in eenig opzigt nadeelig aan de Geallieerden zyn, indien de Vereeniging van die Kroon met *Vrankryk* konde voorgekomen werden. Wanneer nieuwe Gevaaren van zodanige Vereeniging gevreesd wierden, zo zyn 'er nieuwe Tractaten en Overeenkomsten tusschen de Geallieerden gemaakt, om zodanige Gevaaren te sluiten, en in 't byzonder zo schynt het Tractaat van Verdeeling op die Grond geslooten te zyn; en hoewel hy de wysheit van het Parlement erkent, in het veroordeelen van dat Tractaat als nadeelig en verderfelyk in deszelfs gevolgen aan *Engeland* en de Vrede van *Europa*, zoo vermoed hy egter, dat het niet veroordeeld is, ter oorzaake dat een gedeelte van de Heerschappyyen van de Kroon van *Spanjen*, door het zelve aan het Huis van *Bourbon* was toegelegd; maar ter oorzaake dat zodanige gewigtige deelen van deze Heerschappyyen, als de Koningryken van *Napels* en *Sicilien*, de Provincie van *Guipiscoa*, en andere Landen waren afgestaan aan die Tak van het Huis van *Bourbon*, waar op de Kroon van *Vrankryk* moest nederdalen, en het welk een groote en gevaarlyke byvoeging zou geweest zyn, tot de toen gevreesde sterkte van die Kroon; en ter oorzaake, dat het zelve gemaakt was tegens de herhaalde vertooning van *KAREL* de II., toen Koning van *Spanjen*, die door zyn Ambassadeur verklaarde, *Dat een zodanig Tractaat van Verdeeling geen ander gevolg zoude hebben, dan Spanjen te noodzaken, van zig in de armen van Vrankryk te werpen, om het ontleden van de Spaanze Monarchie voor te komen*: En dat dit ook het zelve gevolg gehad heeft, is na de dood van die Prins gebleken, die om deze reden schynt bewogen geweest te zyn, om de geheele Monarchie van *Spanjen* aan den Hertog van *Anjou*, een jonger Tak van het Huis van *Bourbon*, by uiterste Wil te maken, die ingevolge van dien, na het afsterven van Koning *KAREL* de II. van de Monarchie van *Spanjen* bezit nam.

Maar deze komt van de Hertog van *Anjou* tot de Kroon van *Spanjen* heeft de Alliantie veroorzaakt (als in het Artikel gezegd word,) tusschen *LEOROTDUS*, toen Keizer van *Duitschland*, zyne laatste Majesteit de Koning *WILLIAM* de III. van hoogloffelyker Gedagtenis, en de Staaten Generaal, als onmiddelyk noodzakelyk in die gesteltenis van Tyd; want de Koning *WILLIAM* erkende, zo wel als de Staten Generaal, de Hertog van *Anjou* als Koning van *Spanjen*; daar door toelstaande, het bezitten van de Monarchie van *Spanjen* door de Hertog van *Anjou*, alzo hy maar een jonger Tak van het Huis van *Bourbon* was, niet verderfelyk voor de Vryheden van *Europa*, of de behoudenis van een behoortlyke balans van Magt. En namaals, wanneer de Koning van *Vrankryk* de *Spaansche Negerlanden* veroverd had, zo kwam de

1715.

Oktobr.

Koning WILLIAM, op Raad van het Parlement, tot bystand van de Staaten; dog alleen als een Helper, met op hun verzoek tien duizend Mannen te zenden, die Engeland volgens Tractaten verplicht was te geven, ingevalle de Staaten aangevraagd werden; waarna veele Conferentien in den Haag, tusschen de Ministers van Engeland, de Staaten, en die van Frankryk gehouden wierden, ten einde om een Expedient uit te vinden, door het welk, met een redelyke Verdeeling van de Heerschappyen van Spanjen te make, een nieuwe Oorlog mogt voorgekomen worden: En de Staaten beweerden in de loop van deze Conferentie dikwils, *Dat hoewel zy PHILIPPUS voor Koning van Spanjen erkens hadden, dat eg'er zodanige erkenning niet tegenstrydig was aan den eisch, dat een redelyke Voldoening aan den Keizer zoude gegeven worden voor zyne Pretensien op de Spaanze Successe; het welk inder daad was te verklaaren, dat de begeerde Voldoening voor de Keizer zodanig was, dat de Koning PHILIPPUS in het bezit van Spanjen zoude blyven.* Maar deze Conferentien wierden ontrent de Maand Augustus 1701. vrugtelooß afgebrooken, en in September daar aan volge, zo begaf zig Koning WILLIAM in de groote Alliantie met den Keizer, en de Staaten Generaal, in welke overeengekomen wierd, *Dat men in de eerste plaats door vriendelyke Middelen pogingen doen zoude van de begeerde Voldoening voor de Keizer te verkrygen, die waarschynelyk ter dier Tyd een zeer geringe Voldoening voor zyne Eischen zoude aangenomen hebben; Maar wanneer de Franke Koning den Pretendent als Koning van Engeland erkende, het welk kort daar na gebeurde, zo besloot zyne Majesteit de Koning WILLIAM en het Parlement, regtvaardiglyk door dit Affront getergt, van in den Oorlog te treden, die in het voorgige Jaar door de Keizer alleen in Italië begonnen was.* En de laatste Koninginne meldt deze smaad als de Hoofdoorzaak, waar op zy in de zelve komt te treden, gelyk blykt in hare Verklaaring van Oorlog tegens Frankryk en Spanjen in May 1702.

De gemelde Graaf staat toe de verscheide Tractaaten, van welke in de inleiding tot de gemelde Artikelen gesproken werden, dat zodanige Advyzen door het Parlement gegeven, en zodanige Aanspraaken van de Throon gedaan zyn, als in dezelve aangehaalt worden; maar tot meerder zekerheit verzoekt hy verlof, van zig zelve te mogen houden aan de waare Tractaaten, Adressen van het Parlement, en Aanspraaken, als die zullen aangehaalt werden: En hy hoopt onderdanigst, dat Uwe Lordschappen hem zullen vergunnen van aan te merken, dat deze Tractaaten openbaarlyk toonen, dat het oogmerk der Geallieerden, met Spanjen van het Huis van Bourbon te tragten weder te winnen, was, om voor te komen de vereeniging van deze twee magtige Koningryken in eenen dezelfde Perzoon. De openbare Eindens van de groote Alliantie van 1701. waten het verzorgen van een redelyke en billyke Voldoening aan zyne Keizerlyke Majesteit, voor zyne Pretentie op de Spaansche Succesie; de zekerheit van de Heerschappyen van de Koning van Groot-Brittannien en de Staaten Generaal, met de Schipvaart en Koophandel van hunne Onderdaanen; de voorkoming van de Vereeniging van Frankryk en Spanjen, onder een en dezelve Regeering; en de Landen en Provintien, in het vyfde Artikel gespecificeert,

1715.
 October.

waren de verdere inzigten van die Alliantie , met welke men oordeelde , dat zyne Keizerlyke Majesteit de allergrootste voldoening zoude bekomen , die hy voor zyne Pretentie op de *Spaansche* Successie , op een redelyke wyze konde eischen . Daar word geen melding gedaan van het herstellen van de geheele Monarchie van *Spanjen* , aan het Huis van *Oostenryk* , nog in de groote Alliantie , nog in de Defensive ; die in het zelfde Jaar tusschen zyne Majesteit , de Koning *WILLIAM* , en de Staaten Generaal gesloten wierd : En wannect in het Tractaat tusschen de Keizer , de Koninginne van *Groot-Brittannien* , en de Staaten Generaal van de eene , en de Koning van *Portugaal* van de andere zyde , omtrent May 1703. overeengekomen wierd , om den Aartshertog Karel , de tegenwoordige Keizer , op de Throon van *Spanjen* te plaatsen , zo was hy toen maar een jonger Tak van het Huis van *Oostenryk* ; en men heeft groote reden om te geloven , dat de Koninginne , zo wel als de andere Princen van *Europa* , en in't bezonder de Koning van *Portugal* ; niet aan een Tractaat zouden gedacht hebben , om de Kroon van *Spanjen* aan den Aartshertog te verzorgen , indien een jonger Tak van het Huis van *Oostenryk* eenige verplichting gehad had , om deze Monarchie voor hem te verzorgen , wanneer hy de eerste van dat Huis wierd , en tot Keizer verkoren ; also de Keizerlyke en Erfelyke Heerschappyyen , vereenigt met de geheele *Spaanse* Monarchie , zodanige buitensporige Magt aan een Prins zouden gegeven hebben , dat het gevaarlyk voor *Europa* zoude geweest zyn , en een Middel om die Balans van Magt te verbreken , die hare Majesteit in alle hare Tractaaten standvastig getragt heeft te behouden . En het is een bestendige en aangenomene Regel volgens het Regt der Volkeren , ten opzigte van Verbonden tusschen Princen , dat by aldien'er een wezentlyke verandering , in het geen de voornaamste grond en oorzaak van het Tractaat was , komt voor te vallen , de verbintenis daar van ook ophoud : Indien hier-omme in de Preliminaire Artikelen van 1709. en namaals in de Conferentien te *Geertruidenberg* , raadzaam geoordeeld is , om aan te houden op de afstand van de *Spaanse* Monarchie aan Koning Karel de Derde , die toen een jonger Broeder van de Keizer was , zo onderwerpt zig de voornoemde Graaf onderdanigst aan het wys Oordeel van Uwe Lordschappen , of'er wel gelyke reden was , om op zodanig een afstand aan te dringen als een voorwaarde , zonder welke geen Vrede zoude gemaakt worden , wanneer Koning Karel de Derde Hoofd van dat Huis geworden was , en van het Keizerlyk en de erfelyke Heerschappyyen van *Oostenryk* bezit had . De Staaten Generaal waren zo verre van toe te stemmen , of toe te staan , dat de Monarchie van *Spanjen* in alle uitkomsten aan het Huis van *Oostenryk* zoude gegeven worden , dat hy gemelte Graaf gehoord heeft , dat zy weigerden , om zulks als een Conditie in hun Tractaat van Barriere te laten invoegen , watneer dit door Hare Majesteits Ambassadeur in den *Haag* voorgesteld wierd , en eerder verkeren , om de voortgangen van dat Tractaat te stuiten , en de voordeelen die zy zig van het zelve beloofden in de waagschaal te stellen , dan dit voorstel aan te nemen . Het Advys van het Parlement is van een groot gewigt , voor het welk Haar laatte Majesteit altoos een schuldige eerbied toonde , en de gemelte

Graaf

1715.

Oktobr.

Graaf altoos gehad heeft, en hy twyfeld niet, of het Hoogerhuis heeft gevoeglyke redenen gehad, als het zelve aan de Troon hunnen raad gaf; *Dat geen Vrede; zeker, honorabel, of langdurig zyn zoude, zo lang als het Koninkryk van Spanjen en de West-Indiën in het bezit gelaten wierden van een Tak van het Huis van Bourbon: Maar indien het hem toegelaten is, om zyne nedrige gisfing van de Beveegredenen van dat Advys voor te stellen, zo oordeeld hy, dat dit voortkomt uit een vreeze van een toekomstende Vereeniging van deze twee Kroonen, die waarschynelyk stond te volgen, ingevalle Spanjen in het bezit zoude blyven van een die Erfgenaam van de Kroon van Frankryk stond te worden, en dat zelfs de zamenvoeging van het Keizerryk en Spanjen minder gevaarlyk, dan een zodanige vereeniging zyn zoude.*

Maar wanneer Haare Majesteit op den 6 July 1712 aan haar Parlement communiceerde de Voorwaarden, op welke een Vrede zoude kunnen worden getroffen, en te gelyk aan het zelve bekend maakte; *Dat Frankryk zo verre gebracht was, van aan te bieden, dat de Hertog van Anjou voor zig zelve en zyne Nakomelingen voor altoos zoude renuncieren van al zyn Regt tot de Kroon van Frankryk; en dat de Successie tot de Kroon van Frankryk zoude verklaard worden, na de dood van de Dauphin en zyne Zoonen; op de Hertog van Berry en dezelfs Zoonen, op de Hertog van Orleans en zyne Zoonen, en zo op de overigen van het Huis van Bourbon; en dat Spanjen en de West-Indiën, na den Hertog van Anjou en zyne Kinderen, zoude komen op zodanigen Prins, als men in het Traaats van Vrede zoude overeenkomen, voor altoos de overigen van het Huis van Bourbon uitsluitende; zo drakten beide de Huizen van het Parlement door hunne respectieve Adressen aan haare Majesteit in dezelfde Maand hunne volkomene Voldoening uit: en wat aanbelangt het Huis der Gemeentens, zo verzogt het zelve aan haare Majesteit, om de Onderhandeling, toen in stil, voort te zetten, om een spoedige Vrede te verkrygen; en het Hoogerhuis verzekerde haare Majesteit, dat zy zig volkomen op haare Majesteits wysheit gerust stelden, om dat groote en goede werk te eindigen.* En na dat haare Majesteit de Vrede op deze Condittien gesloten had, zo hebben beide de Huizen des Parlements, ieder in 't bezonder, haare Majesteit met het sluiten van de Vrede geluk gewenscht; en aldus zig in een Adres van den 22. April 1714. zamengevoegt, uitdrukkende hun regmatig gevoelen van haare Majesteits goetheit tot haar volk, met het zelve, *door een zekere, honorabel en voordelinge Vrede met Frankryk en Spanjen, van de zwaare last van een voortdurende Land-oorlog verlost te hebben, die ongelijk gevoerd; en ten laatste inspracticabel geworden was.*

De gemelde Graaf staat ook toe, dat het aan haare Majesteit omtrent de Maand Augustus 1710. behaagde, om hem onder anderen met een plaats in den Raad te voorzien, en zyn dienst in zaken van gewigt te eischen: waar aan hy zig, bloot uit gehoorzaamheit van haare Majesteits bevelen, onderwierp, met groote tegenzin, wegens het voor uitzigt, 't welk hy had van de zwaarfgheden, met welke hy nalle schyn zoude hebben te worstelen. Maar gelyk hy nooit om eenige bediening verzogt, nog kwade konsteharyen, of laste smeekingen gebruikte, om die van haare Majesteit te verkrygen; zo poogde hy ook

1714.
Oktober.

in de Ampten, met welke het Haare Majesteit behaagde hem te vereeren, zig opregtelyk van zyne pligt met de uiterste vroomheit te kwyten; hebbende altoos met een waaragtige yver gewenscht en getragt, om, zo veel als in zyn vermogen was, de eer en dienst van Haare Majesteit te bevorderen; welkers wensh men weet dat de eerste plaats was, het welvaren van Hare Koningryken, en, zo ver als zy oordeelde dat het daar mede beslaap kon, het gemeene welzyn van hare Geallieerden.

In of omtrent de Maand van September 1710. vond Haare Majesteit (wiens ontwyfelbaar voorregt dit was) goed, om het toen zittende Parlement te dissolveren, en een nieuw te beroepen. In het Jaar 1711. wierden door *Frankryk* propositien van Vrede aan Haare Majesteit gedaan, zonder eenige practyk of voorafgaande kennis van de gemelde Graaf. Haare Majesteit, uit een liefde tot haar Volk, zeer ter herte nemende, om in hare eige Dagen de Vrede te verzorgen, drukte haar leetwezen uit over de ongelukkige uitslag van de vorige Negotiatie, en haar ernstige begeerte, om een spoedig einde van den Oorlog, en het vergieten van zo veel Christen bloed te maken, en hare Onderdanen van de swaare last van Schattingen te ontheffen; de gemelde Graaf erkend ook, dat hy gevoelde dat een Vrede zeer nodig voor het intrest en voordeel van *Groot-Brittannië* was: En na zyne nedrige meening, zo was het de allergunstigste gelegenheit, om voordeelige voorwaarden van Vrede te bekomen, onmiddelyk na de roemrugtige Overwinningen die in het Jaar 1706. door Hare Majesteits Wapenen verkregen wierden. Want na de reductie van de Heerschappyen van de Keurvorsten van Beyeren en Keulen, met andere gewigtige Overwinningen in *Duitschland*; na de volkomen nederlaag van de drie groote Legers van *Frankryk*, in *Vlaanderen*, *Spanjen* en *Piemont*; na dat de Geallieerden de *Spaansche Nederlanden*, *Milaven* en andere Landen in *Italië* weder gewonnen hadden, zo had men mogen hopen, uit groote ellende, in welke de Vyand zig toen bevond, dat een goede en redelyke Vrede zoude hebben konnen verkregen worden, alzo men zo veel in die tyd van de Vyand gewonnen had, en hy na alle waarschynelykheit nog zo veel zoude afgestaan hebben, als volkome de inzigten van de groote Alliantie zoude beantwoord hebben. De Vrede wierd te dier tyd door de Vyanden gezogt, en de gemelde Graaf, die toen de Eer had van een van de voornaamste Secretarissen van Staat te zyn, be-tuigd, dat hy toen aangeraden heeft, om die aan te neemen; en verzoekt onderdaniglyk verlosf van te mogen aanmerken, dat den Oorlog op zodanige on-gelyke voet vervolgt is, dat de Last van dezelve jaarlyks grooter wierd, en ter dier tyd, als deze Voorstellingen door *Frankryk* gedaan wierden, geheel onverdragelyk geworden was. Het is in der daad door de groote Alliantie vastgesteld, dat de Geallieerden malkanderen met alle bunne Magten zouden by-staan, ingevolge van een Specificatie, welke men in een byzondere overeenkomst ten dien einde maken zoude: Maar het blykt niet, dat 'er ooit zodanige Overee-komst gemaakt is, anders dan dat het Huis der Gemeenten, door een van de voornaamste Secretarissen van Staat van zyne laatste Majesteit de Koning *WIL-LIAM*, onderrigt wierd; dat, volgens de Proportie met de Staaten geadjuseert,

Engeland twee vyfde parten, en de Staaten de overige drie te Land zoude fourneren; en dat Engeland ter Zee vyf agfte en de Staaten de drie andere zonden leveren: Maar de Staaten oordeelende, dat zy altoos niet onder verpligting waten, om zodanige Proportien te fourneren, gaven gelegenheit, dat Engeland ten opzigte van de andere Geallieerden een ongelyke Last in den Oorlog droeg. De Staaten hadden dit voorzigtig beleid in de spaarzame bestiering van hunne zaaken, dat Zy dikwils aanhielden, dat men van hen niets boven hun vermogen behoorde te vergen, en maakten zig zelve alleen de Regters over alles wat binnen den omtrek van dien kwam, en onthielden zig door deze Middelen, van enige Quota of Proportie te voldoen, die zy ongevoegelyk voor hen oordeelden om te fourneren. Ondertusschen was de Last des Oorlogs grotelyks aangegroeit op de Onderdanen van *Groot-Brittanniën*; zynde die in het Jaar 1702. onder de vier millioenen, en van die tyd aftot 1706. toe, vermeerderde dezelve by trappen: want de Last van dat Jaar beloopte op meer dan vyf millioenen en een half, en groeide altoos aan tot het Jaar 1711. toe, wanneer die omtrent zeven Millioenen groot was, en ter zelve tyd had men nog een schuld, bedragende zeven of agt Millioenen, gemaakt, voor welke door het Parlement niet voorzien was; zo dat de Interest van die en andere schulden, in welke de Natie gewikkelt was, omtrent drie Millioenen jaarlyks beliep. En de inkomsten van *Groot-Brittanniën* waren reets zodanig bezwaart; dat men bezwaarlyk boven twee Millioenen en een half konde ligten voor de loopende dienst, die binnen de Tyd van het Jaar moest betaalt worden. Zo dat indien de Regten en Bezwaarnissen op de Koophandel, en het vervolg van de Lasten op het Land, met welke deze zedert twintig Jaren zyn gedrukt geweest, eens in overweging genomen worden, zo geloofte de voornoemde Graaf, dat niemand zal oordeelen, dat het voor het gemeene welzyn kon strekken, van den Oorlog, zonder een volstrekte noodzaakelykheit, te verlangen.

Gedurende deze tyd hebben de Staaten zo spaarzaam en met zo goede Oeconomie Huis gehouden, dat gemelde Graaf niet gehoort heeft, dat zy zedert het Jaar 1702. tot 1711. een nieuwe Last op de Koophandel gelegd hebben. Alle de overwinningen, die'er gedurende het vervolgen van den Oorlog op het vaste Land gemaakt wierden, hoewel ten koste van het *Britsche* bloed en geld, kregen de Geallieerden tot hun deel; en de *Hollanders*, onder geen Verbod van Koophandel met *Frankryk* zynde, hadden een groot Voordeel op de *Britsche* Kooplieden ten opzigte van een vrye handel. Niettegenstaande dat de Prinzen van het Ryk door Tractaaten verpligt waren, om hun aandeel tot de gemeene zaak te leverén, zo bragten zy dikwils als zy aangepast wierden, om dit te doen, tot hunne verontschuldiging by; *Dat de Troupen, die zy gebonden waren op hunne eige kosten te leveren, in de betaling van de Kroon van Groot-Brittanniën stonden.* De Keizer liet het aan Haare Majesteit over, om de Troupen te bezorgen, die hy ingevolge het Tractaat met *Portugal* in 1703. zelfs moest leveren. De Koning van *Portugal* bleef niet alleen in gebreke, van aan de Proportie van 12000 Voetknechten en 3000 Ruiters te voldoen, die hy vol-

1715.
 October.

gens het voornoemde Tractaat op zyne eige kosten moest leveren, maar weigerde zelfs om de 11000 Voetknechten en 2000 Ruiters te laten monstereeren, voor welke Haare Majesteit, ingevolge een Artikel van dat Tractaat, een subsidie betaalde; en wanneer hy aangeport wierd, om dit volle getal van Troupen te leveren, zo gaf hy zyn onmagt te kennen, by gebrek van een gedeelte van de Subsidien, die de Staten aan hem hadden behooren te betalen. Zo dat byna de geheele Last van den Oorlog in *Spanjen* op de schouders van Haare Majesteit gelaten wierd, hebbende de Staten, na de Veldslag van *Almanza*, weinig of geene Troupen derwaarts gezonden; en waren alle de andere Geallieerden insgelyks nalatig in het opbrengen van hunne Proportien.

Dit was de Staat van zaaken, ten opzichte van de last van den Oorlog, en uit de gesteltenis van de zaaken ter dier tyd, zo schein het dat men ten opzichte van de uitkomst niets beters te verwagten had: Want al had het God behaagd, om de Wapenen van Haare Majesteit met wonderbare gevolgen te zegenen, over welke zig de gemelde Graaf opregtelyk zoude hebben moeten verheugen, zo blykt het egter niet, dat, na het Jaar van 1706 onze Overwinningen in andere gewesten onze verliezen in *Spanjen* hebben konnen ophalen; want na de twee Veldslagen in welke wy de Nederlaag gehad hebben, na dat onze Troupen toe twee maalen toe genoodzaakt wierden uit *Madrid* te wyken, en na het gevangen nemen van de *Briische* Troupen te *Brihuega*, zo schein de herwinning van *Spanjen* ('t welk het voornaamste Artikel was, dat het sluiten van de Vreede te *Geertruidenberg* verhinderde) by na onmogelyk te zyn; in 't bezonder, zedert dat de *Franssen* in het Jaar 1711. door hunne overvloedige Oogst, en vrugtbare Gewassen, de uitwerkzelen van de Honger weder gestild hadden, zedert dat zommige van de Geallieerden ter zelve tyd sterk aandrongen, om een gedeelte van de Troupen te rug te roepen, gelyk zy zulks zeer dikwils gedurende den loop van den Oorlog gedaan hebben; waar uit dan blykt, hoe regtvaardig de Gronden waren, op welke beide de Huizen des Parlements aan Haare Majesteit vertoonden, dat den Oorlog ongelijk gevoert, en te laatst inpracticabel geworden was. En de gemelde Graaf hoopt onderdaniglyk, dat men niet van hem zal denken, dat hy voorgehad heeft, om eenig nadeel aan zyn Vaderland toe te brengen, indien hy in deze gesteltenis van zaken Haare Majesteit niet afgeraden heeft, van na de openingen van Vreede te luisteren, die toen door *Vrankryk* aan haar gedaah wierden; of indien hy gedurende zodanige Negotiatien gepoogt heeft, met Haar Majesteits kennis en goedkeuring, Correspondentie te houden met eenige Hoven, die daar belang in hadden, om eenige verschillen te vereffenen, of op eenige wyze het sluiten van een algemeene Vreede te bevorderen. Maar de gemelde Graaf gelooft, dat in alle de Negotiatien, van zodanige Vreede, de Geallieerden zodanige kennis en communicatie van alle de Maatregelen, door de Koninginne in dezelve genomen, gehad hebben, als de Tractaten, in welke haar Majesteit getreden was, vereischen; dat de Voorsteltingen omtrent de Maand April 1711. uit *Vrankryk* overgezonden, onmiddelyk aan de Pensionaris en andere Ministers van *Holland* wierden medegedeelt; dat Haare Majesteit hen ter zelve

ver tyd van Haare Rezolutie dede verzekeren, van in zamenvoeging met hen te zullen handelen, zo wel in het maken van Vrede als Oorlog. Dat wanneer de Staten te kennen gaven, dat hunne begeertens, tot een algemeene en langdurige Vreede, gelyk met die van *Groot-Brittanniën* waren, en daar by verklaarden, dat zy bereid waren om in gevoegelyke Maatregels te treden, om dezelve te verzorgen; en verzogten, dat *Frankryk* zig wat particulierder, over de pointen in deze Voorstellingen begrepen, mogt verklaren, zo poogde Haare Majesteit om zodanige Verklaringen te bekomen, en communiceerde zulks daar na aan de Staaten: En by aldien Haare Majesteit het niet raadzaam gevonden heeft, van op de methode van een Preliminair Tractaat voort te gaan, het welk vrugteloos in de Jaaren van 1709. en 1710. was afgelopen, maar geoordeeld, dat het genoegzaam was, dat de Artikelen door een Minister van *Frankryk*, op bevel van zyn Souverein getekent wierden, om de Conferentien te openen; zo hoopt de gemelde Graaf onderdaniglyk, dat deze stap zo ver af zal zyn, van een onredelyke afwyking van de Manieren van voorgaande Handelingen van die zoort, dat die door veele voorgaande Voorbeelden van zodanige Handelingen zal kunnen geregtvaardigt worden. De gemelde Graaf kan verzeekeren, dat hy gedurende de geheele Negotiatie, voor zo verre als hy deel in dezelve gehad heeft, altoos met een opregt voornemen gehandelt heeft, om een algemeene Vreede te verkrygen, voor het welken en de Eer van haare Majesteit en haare Koningryken, en zodanig, dat die een redelyke Voldoening aan alle haare Geallieerden mogt geven, en alle Verbintenissen beantwoorden, onder welke haare Majesteit was, uit hoofde van de Tractaten met hare Bondgenoten gemaakt; en hy is niet bewust by zig zelve, dat hy in eenig opzigt zyn plicht heeft te buiten gegaan, die hy als een geheime Raad of Officier van Staat aan haare Majesteit of het Publyk schuldig was.

Hy is niet ongevoelig, dat veele van de Artikelen, door welke hy beschuldigd word, opgehoopt zyn met zodanige omstandigheden, Bezwaaringen, en gevolgen, dat het hem bezwaarlyk zal zyn, van zommige Daden, die aangehaald worden, te erkennen, zonder bekenenis, of ten minsten te schynen te bekennen zodanige Omstandigheden, en Gevolgen. En gelyk hy by zig zelve niet bewust is, van schuldig aan een Misdad te zyn, met welke hy beurtig word, zo houd hy het voor overeenkomelyk met de algemeene loop van Proceduren van deze Natuur, en met de regtvaardigheit van uwe Lordschappen, dat hy geene omstandigheden zal toelaten, die zouden kunnen strekken tot beschuldiging van hem zelfs. Hieromme verzoekt hy verlof, dat het hem zal vry staan, van een onderscheid te maken tusschen de Daden zelfs, en de gevolgen, die daar uit getrokken worden; en dat wanneer hy een Daad bekend, hy niet verstaan mag worden van ook de gevolgen te bekennen, die daar van in de Artykelen afgeleid worden, ten zy het komt te blyken, dat het gevolg het inzicht of oogmerk van de gemelde Graaf was, of de noodzakelyke uitwerking van een Daad door hem verrigt.

I. Artykel.

In antwoord op het eerste Artikel, zegt de gemelde Graaf, dat hy altoos de

1714.
October.

1715.
October.

de grootste agting gehad heeft voor de Eer en Zekerheit van hare laatste Majesteit en hare Koningryken, voor alle de Verbintenissen, onder welke dese Natie met de Geallieerden was, en voor de algemeene Vryheit van Europa: Dat hy zig nooit aan het belang van den Koning van Frankryk heeft overgegeven; dat hy by zig zelven niet bewuft is, van terwyl hy de Eer gehad heeft van Groot Thresorier van hare laatste Majesteit en een van haare Geheime Raden te zyn, van iets gedaan te hebben tegens zyn Eed, of tot schending van zyn pligt en Ampt, oite tot verwaarlozing van dezelve; veel minder overtreden te hebben eenige Tractaten in het gemelde Artikel aangehaald, de Advysen van het Parlement, de Verklaringen van Haar Majesteit van den Throon, of eenige voordeelige verzeekeringsen, die tusschen Haare Majesteit en de Staten gedaan, of hernieud zyn, om volkomen in de zamenvoeging met malkanderen te handelen, zo wel in het maken van Vreede, als van Oorlog; en hy ontkent voltrekt, dat hy in of omtrent de Maanden van July of Augustus 1711. of in eenige andere tyd, eenige practyk of Bondgenootschap heeft doen maken, om een geheime, afzonderlyke, schandelyke en verderfelyke Negociatie van Vreede, tusschen Groot-Brittannien en Frankryk, te beginnen; nog hy is niet bewuft, dat zodanige practyken of Bondgenootschap door iemand van haare Majesteits geheime Raad gemaakt, of dat zodanige Negociatie ooit is begonnen. Maar de gemelde Graaf zegt, dat hy gelooft, dat hare laatste Majesteit, omtrent de Maand van April 1711. uit Frankryk sommige Voortellingen ontfangen heeft, ten einde om een onderhandeling van een algemeene Vreede te beginnen, ondertekent door de Heer de Torcy, Secretaris van Staat van de Allerchristelykste Koning, dewelke, als hy gelooft, ook onmiddelyk door hare Ambassadeur in den Haag aan de Staten Generaal zyn mede gedeelt geworden: Waar op dezelve, zo als hy onderrigt is, hare Majesteit voor haar Vertrouwen op hen bedankt; en verklaart hebben, dat zy den Oorlog moede en gerceet waren, om zig te voegen na alle de Maatregels, die hare Majesteit raadzaam oordeelen zoude, om een goede Vreede te verkrygen, en dat zy hoopten, dat hare Majesteit de Franzen zoude bewegen, om zig wat particulierder over verscheide Pointen, in de bovengemelde Voortellingen begrepen, te verklaren, en dat hare Majesteit op dit verzoek Matthys Prior Esq. na het Hof van Frankryk zond, ten einde om zodanige volkomene en breede Verklaringe, als hy konde, van deze eerste generale Aanbiedingen te bekomen: Dog de gemelde Graaf ontkent, dat hy haar Majesteit heeft aangeraden, om de gemelde Mr. Prior naar het Hof van Frankryk te zenden, om voortellingen van Vreede te doen, zonder die aan hare Geallieerden mede te deelen; of dat de gemelde Mr. Prior, door zyne Raad of toedoen, eenige propositien aan de Ministers van Frankryk gecommunicert heeft, waar door de belangen van Groot-Brittannien, of het gemeene Interest van Europa zyn verraden geworden; ook weet de gemelde Graaf niet, dat Mr. Prior eenige magt gehad heeft, om aan de Ministers van Frankryk propositien te doen, door welke, of de belangen van Groot Brittannien, of het gemeene Interest van Europa konden verraden worden. Hier omme beweerd de gemelde Graaf, dat'er geen grond is

1714.
Septemb.

van hem met de verraderlyke of verderfelyke Praetyken, in dit Artysel gemelt, te kunnen beschuldigen. En indien eenig Artysel in eenige Voorstellen, die door den gemelden Mr. Prior zouden gedaan worden, moet ingevoegt zyn, dat het geheim onschonbaar zoude bewaart worden, totter tyd dat met onderlinge toestemming van beide Partyen zoude goedgekeurt worden, om het te openbaren, zo ontkent de gemelde Graaf, dat zodanig Artysel op zyne Raad is ingevoegt; en indien 'er al een zodanig was, zo kan hy egter niet geloven, dat men daar mede heeft voorgeschad, om hare Majesteits Geallieerden van hun regtvaardig Deel in de gemelde Negotiatien te beroven; en hoopt, dat hem zal toegestaan werden, van aan te merken, dat in geval eenige Instructien gegeven zyn, om de propositien, die *Groot-Brittannien* in het byzonder betreffen, niet waereldkundig te maken, dat dezelve Instructien verschillen van zodanige aanslag, als boven gemeld is; nademaal het wel bekend is, dat ieder Lid van een Bondgenootschap een ontwyfelbaar Regt heeft, om byzondere Voordeelen, die met zyn Alliantie bestaan kunnen, voor zig zelfs te eischen, en welke geen stand zullen grypen, dan na het sluiten van een algemeene Vreede. En het is in praetyk geweest by de geenen, aan welke de Openingen der Vreede het eerst gedaan wierden, van voor zig zelve in de eerste plaats te eischen, gelyk de Staaten in 't byzonder deden, in de Negotiatien in den *Haag* 1709. en te *Geertruidenberg* in het Jaar van 1710. En hoewel hy oordeelt, dat een overeenkomst, om de propositien niet zonder onderlinge toestemming van beide Partyen gemeen te maken, niet tot nadeel van de Geallieerden konde strekken, zo geloofst hy egter, dat, om eenige onredelyke jalouzyen onder hen voor te komen, zelfs deze Propositien, dewelke *Groot-Brittannien* in 't byzonder betreffen, aan hen zyn mede gedeelt; en dat het insgelyks zal blyken dat de Propositien door den Heer de Torcy ondertekent, en in de Maand April 1711. overgezonden, in de gemelde Artykelen gemelt, in welke gezegt word, *de Koning van Vrankryk bied aan om met de Plenipotentiavissen van Engeland en Holland alleen, of gezamentlyk met die van de Geallieerden te handelen, na de keur van Engeland, alleen propositien waren; betreffende de manier van handelen, als de Conferentien zoude geopent worden; en dat haar Majesteit zo verre was van op zig te nemen, van alleen voor de Geallieerden te handelen, dat zy eerder verloor, dat alle de Partyen op een Congres zoude toegelaten worden, op dat zy gelegenheit zouden hebben van over hunne respectieve belangen te handelen, en die te adjusteren; zynde dit, na haar gevoelen, de opregte wys van handelen, de voordeeligste voor de Bondgenooten, en de bekwaamste om misverstand en tweedragt onder hen voor te komen.* En de gemelde Graaf zegt, dat hy niet weet, dat eenige Negotiatien van Vreede door eenige Perzoonen, die in haar Majesteits dienst gebruikt wierden, uitgevonden of begonnen zyn, dewelke in eenig opzigt voordeeligter voor *Vrankryk* waren, dan *Vrankryk* gevraagd had, of strekten, om aan de Vyand magt te geven, van misverstand tusschen hare Majesteit en hare Geallieerden te verwekken, of het vertrouwen tusschen hen omver te stooten.

I I. Artikel.

1715.
October.

In antwoord op het tweede Artikel, zegt de gemelde Graaf, dat hy gelooft, dat Mr. Mesnager, een Onderdaan van de Koning van *Frankryk*, in het jaar van 1711. voor eenige tyd, met toestemming van de Koninginne, in het Koningryk van *Groot-Brittannien* kwam, en een Brief van de gemelde Koning van *Frankryk* aan hare laatste Majesteit met zig bragt, erkennende hare Majesteit voor Koninginne van *Groot-Brittannien*, en insgelyks uitdrukkende eene begeerte, van de Vrede met haar te herstellen, en dat hy met Volmagt van de gemelde *Franze* Koning, ten dien einde voorzien was. De gemelde Graaf zegt verder, dat het een gebruikelijke en geoorloofde Practyk onder de meeste Volkeren, en in 't byzonder in *Engeland* is, dat geheime Raden, op woordeleyke Orders van de Souverein, binnen het Koningryk met Ministers van Uthemasische Princen confereren, en hy oordeelt, dat zodanige Practyk overeenkomt met de Wetten van dit Koningryk, en dat gewoonlyk Volmagten verleend worden aan Ministers die men buiten 's Lands zend, eerder tot Justificatie van de Perzoonen, met welke zy zullen handelen, dan om zodanige Ministers zelfs te regtvaardigen. En de gemelde Graaf ontkent, dat hy in de Maand van September 1711. of op eenige andere Tyd, heimelyk en onwettig, en zonder Authoriteit met de gemelde Heer Mesnager, over de Negotiatie van Vreede, tusschen *Groot-Brittannien* en *Frankryk*, geraadpleegt of gehandelt heeft, of dat hy het maken van een geheime en afzonderlyke Onderhandeling, of Overeenkomst tusschen de gemelde Kroonen, heeft aangeraden of bevorderd; maar dat hy onderrigt geweest is, en gelooft, dat 'er een papier was, *gemeent, Antwoord op de Preliminairre Eischen van Groot-Brittannien, weerparticulier*, door de Heer Mesnager alleen ondertekent, waar agter gevraagd was een Verklaring van des Koninginnes aanneming van deze Preliminairre Artykelen, als Conditien die zyne Allerchristelykste Majesteit beloofde toe te staan, dewelke in de gewoonlyke Form van Tractaten zouden gebragt, en nagmaals op de klaarste en allervertaanbaarste wyze verklaart worden, tot gemeene Voldoening van *Groot-Brittannien* en *Frankryk*, en dit alleen in geval van een algemeene Vrede: En hy gelooft, dat deze Verklaringe, of zommige andere Verklaringen zelve einde, door de Lord Dauthmouth en de Secretaris St. John, ondertekent is, als in de gemelde Artykelen getuigt word. Maar de gemelde Graaf moet oorlof verzoeken, om het aan het Oordeel van Uw Lordschappen te onderwerpen, of een Papier van die soort, (indien 'er een zodanig was) inhoudende Aanbiedingen van *Frankryk*, dewelke geen stand zoude grypen dan in geval van een algemeene Vrede, een afzonderlyk Tractaat kan genaamt worden; hy gelooft dat de Geallieerden al vroeg kennis en mededeeling van de gemelde Voortellingen hadden, door de Ministers van *Groot-Brittannien*, maar hy ontkent, dat het Interest van *Groot-Brittannien* daar door aan *Frankryk* overgelevert werd, of de Hertog van *Anjou* toegelaten van Koning van *Spanjen* te zyn, nademaal hy gelooft, dat in de Verklaring, aan de gemelde Voortellingen aangehegt, uitgedrukt is, dat hare Majesteit met regt de zekerheden en voordeelen, in deze Voortellingen gemeld, mogt verwagten, wat Prins het ook

ook zoude mogen zyn, aan wien de Monarchie van *Spanjen* zoude toegedeelt worden; en de gemelde Graaf, herdenkende zo wel als hy kan, wat de inzigten van hare Majesteit ter dier Tyd waren, is overtuigt, dat haar Majesteit toen een vooruitzigt had, dat de Monarchie van *Spanjen* aan een ander Prins tot deel zoude vallen. De gemelde Graaf ontkenet, dat met zyne bewustheit, toefternming, of Raad eenige heimelyke of afzonderlyke Onderhandeling of overeenkomst, door welke de belangen van *Groot-Brittannien* aan *Vrankryk* zyn opgegeven, of de Hertog van *Anjou* toegelaten om Koning van *Spanjen* te zyn, gemaakt, geslooten of getekent is, door den gemelde Heer Mefnager van de zyde van *Vrankryk*, en door gemelde Lord Darthmouth en Henry St. John, of een van hen, ten behoeve van hare Majesteit; veel minder heeft de voornoemde Graaf ooit het Koninglyk Gezag zig aangematigt, of op zig genomen, om zonder autoriteit van hare Majesteit met de Vyand byeenkomsten te houden, en te handelen, of iets te doen, om de oude of vastgestelde Constitutien van Regering van deze Koningryken om te keeren, of eenige onwettige of gevaarlyke Manieren van Staatzaken te behandelen, en in te voeren. En de gemelde Graaf zegt verder, dat hy nooit gedagt of gepoogt heeft, om, door eenig afzonderlyk Tractaat, te breeken of te vernietigen een van deze plegtige Tractaten, door welke zig haar Majesteit aan hare Geallieerden verbonden had; ook heeft hy geen deel gehad aan eenige Onderhandeling, door welke de Koninginne zig als verstrikt bevond, het zy dan om zig aan de bevelen van *Vrankryk* te onderwerpen in de voortgang van deze Negotiatie, of het vertrouwen van hare Geallieerden te verliezen.

III. Artikel.

In antwoord op het derde Artikel, zo ontkenet de gemelde Graaf, dat hy, om eenige heimelyke, afzonderlyke of gevaarlyke Negotiatien te verbergen, of voort te zetten, heeft uitgevonden of aangeraden het prepareren en opstellen van een soort van algemeene Preliminarien, in het Artikel gemeld, en genaamt *Preliminaire Artikelen van de zyde van Vrankryk om tot een algemeene Vrede te komen*; of eenige andere soort van preliminaire Artikelen van dezelve Natuur; of dat dezelve door den Heer Mefnager zouden ondertekent zyn; of dat hy hare geheiligde Majesteit heeft aangeraden, dat die door hare Majesteit zoude aangenomen worden: maar de gemelde Graaf is onderrigt geworden, dat zekere Artikelen, genaamt, *Preliminaire Artikelen van de zyde van Vrankryk, om tot een algemeene Vrede te komen*, door den Heer Mefnager alken ondertekent, door hare Majesteit ontfangen zyn: en gelooft, dat dezelve toen aan de Ministers van de Geallieerden, die in *Engeland* rezideerden, zyn mede gedeelt, als een Grond, waarop de Bondgenooten over een algemeene Vrede zouden kunnen handelen, of negotieren; maar of dezelve zyn mede gedeelt, als de eenigé Handelingen, die over dat ontwerp tusschen *Groot-Brittannien* en *Vrankryk* gewceft waren, weet de voornoemde Graaf niet: maar nademaal het als een goddelooze Raad, en strydig tegens de pligt en waardigheid van een Minister van *Groot-Brittannien* geoordeelt is, van het ontfangen van zodanige Artikelen aan te raden, zo onderwerpt zig de gemelde Graaf uit

1715.
October.

agting voor de Eer van de Administratie van hare laatste Majesteit, en het toekomstige welvaren van deze Koningryken, of het crimeneel is voor zodanige Minister, het ontfangen van Artikelen van de Minister van een vyandyke Prins aan te raden, inhoudende Voorstellingen, om een redelyke voldoening aan *Groot-Brittannien* en alle deszelfs Geallieerden te geven, en welke, door de Minister van die Prins alleen getekent zynde, niet strekken, om een ander te verbinden; en alzo Preliminare Artikelen geen wezentlyke stap tot een generale Negotiatie zyn, zynde maar weinig voorbeelden, zo als hy gelooft, dat zaken van gewigt voor het openen van de generale Conferentien zyn afgedaan, zo kan de gemelde Graaf niet begrypen, dat indien een Minister van Staat hare Majesteit had aangeraden, om de Preliminarien, of Aanbiedingen van *Frankryk*, die men zegt op den 27 September 1711. door den Heer Mesnager ondertekent te zyn, als een Fondament van een Tractaat aan te nemen, dat hy daar mede tegens eenige bekende Wet zoude gezondigt hebben, nademaal Procediuren op zodanige Preliminarien niet meerder onzeker zyn konden, dan zonder dezelve in 't geheel te procederen. De gemelde Graaf ontkent, dat eenig Tractaat, door de Graaf van Dartmouth of Mr. St. John, of door een van hen beide van de zyde van *Engeland*, en de Heer Mesnager van de zyde van *Frankryk* ondertekent (indien 'er een zodanig mag zyn) voorbedagtelyk op zyne Raad of toestemming voor de Geallieerden, hare Majesteits Raad, of Parlement is verborgen gehouden; of dat hy hare Majesteit heeft aangeraden, om de gemelde generale Preliminarien aan te nemen, of dezelve in hare naam en op hare Authoriteit aan de Staten Generaal mede te deelen, als een genoegzame Fondament, om daar op de Conferentien met *Frankryk* te openen: de gemelde Graaf is onderrigt geworden; en gelooft, dat zekere Instructien zyn opgesteld, door hare Majesteit ondertekent, en aan de Graaf van Straffort, hare Majesteits Ambassadeur by de Staten Generaal, overgelevert, in welke de gemelde Ambassadeur gelaft word, om aan de Pensionaris van *Holland*, en aan zodanige anderen als aangestelt zullen worden, om met hen te confereren, te vertoonen het geen in dit Artikel gemelt word, of iets diergelyks, maar hy ontkent, dat de gemelde Instructien door zyne Raad zyn opgesteld, ondertekent, en overgelevert: niettemin gelooft de gemelde Graaf, dat de gemelde Instructien wel verzekert waren, door de waarheit van zodanige daden als in het gemelde Artikel voorgegeven wort, dat deze Instructien zouden behelzen, alzo de gemelde Graaf geloofwaardige onderrigting heeft; dat na dat hare Majesteit berigt van het gevoelen van zommige Perzoonen in *Holland* ontfangen had, ten opzigte van de Aanbiedingen door *Frankryk* gedaan, om een algemeene Onderhandeling van Vreede te beginnen, zeer dringende aanhouding van de zyde van hare Majesteit by den Vyand gedaan zyn, om de eerste aanbiedingen door de Heer de Torcy gedaan meerder bezonder te verklaren, een duidelyk ontwerp te maken, van zodanige Vreede, als zy genegen was te sluiten, en dat deze aanhoudingen ook van kracht geweest zyn, blykt uit Preliminarien, die men zegt, dat door de naam Mesnager op den 27 September 1711. ondertekent zyn; in welke verscheide uitlegginge, en vele l

1715.
October.

zonderheden van gewigt begrepen zyn , die niet in de voorstellingen van de Heer de Torcy gevonden werden ; waaromme de gemelde Graaf oordeelt , dat de Propositionen die in dit Artikel gezegt worden naar *Vrankryk* overgezonden te zyn (indien 'er zodanige gezonden zyn) niet zo generaal als de propositionen van de Heer de Torcy waren ; nog in eenig opzigt nadeelig , of verderselyk voor de belangen van *Groot-Brittannië* of de Geallieerden ; maar de gemelde Graaf gelooft egter , dat hare Majesteit ter zelve tyd , als zy de gemelde Preliminarien aan de Staten Generaal dede communiceren , insgelyks aan hare Ambassadeur order gaf , om hen te onderrigten , dat zy oordeelde , dat deze Artikelen zodanige bezondere Afstanden behelsden , als *Vrankryk* waarfchynelyk genootzaakt zyn zoude , om in de Loop van de Onderhandelingen ; of ten dien einde te geven . Indien dat hare Majesteit , om de welstand en verligting van hare volk , poogde om met hare Geallieerden in een Onderhandeling van Vreede te treden , en de gemelde Preliminarien met dat oogmerk aan dezelve dede mededeelen , zo kan de gemelde Graaf niet bewogen worden , om te geloven , dat de gemelde generale Preliminarien , op de bovengemelde wyze door hare Majesteit aan de Staten Generaal gecommuniceert ; waren uitgevonden , om hen te misleiden of te bedriegen ; ook is de gemelde Graaf niet bewust , of gelooft , dat de Instructien van hare Majesteit aan hare Ambassadeur , het zy in de bovengemelde Bezonderheden , of in eenige andere , zaken behelste , die vals , snood , en dubbelzinnig waren . Ende de gemelde Graaf moet de vryheit nemen van te bevestigen , dat hy in de laatste Onderhandelingen van Vreede , zo wel als in alle andere publyke handelingen van Staat , voor zo verre als hy daarin deel had ; altoos met de hoogste agting voor de Eer van hare Majesteit , en met de uiterste yver voor het welvaren , beide van haar en haar volk , gehandelt heeft , en hy is by zig zelve niet bewust , dat hy ooit eenige Raad gaf , waar door de waarheit eeniger wyze wiert verkort ; of de Eer van hare Majesteit , en van de Keizerlyke Kroon van deze Koningryken gekrenkt , of verraden : en hy hoopt onderdaniglyk , dat 'er geen bewys zal konnen bygebragt worden , dat de Koninglyke hand van hare laatste Majesteit ooit tot een werktuig gedient heeft , om het belang van de algemeene Vyand te bevorderen .

I V . Artikel .

In antwoord tot het vierde Artikel zegt de gemelde Graaf , dat hem niet meer geheugt ; welke Repräsentation aan hare Majesteit door den Heer Buis gedaan zyn , ten opzichte van de Propositionen in het gemelde Artikel begrepen ; dog by aldien 'er eenige Repräsentation gedaan zyn , dat dezelve door eenig toedoen van de gemelde Graaf niet vrugteloos zyn gemaakt geworden ; en de gemelde Graaf staat toe , dat in een Comité van den Raad zommige Declaratie in de Naam van hare Majesteit aan den Heer Buis mag gemaakt zyn , ten einde als in het gemelde Artikel gezegt wort , dog de gemelde Graaf ontkent ; dat eenige zodanige Declaratie , door hem zelfs , of met zyn goetvinding en toestemming gemaakt is . En de gemelde Graaf gelooft , dat het geen dus aan de gemelde Heer Buis verklaart wiert , overeenkomstig met de waarheit , en de we-

1715.
Oktob.

zentlyke gevoelens en voornemens van hare Majesteit was; ook weet hy niet, waarin de gemelde Artikelen, ondertekent door de Heer Mefnager, en aangenomen door de Lord Dartmouth en Mr. St. John, indien 'er eenige zodanige toen zyn getekent geworden, tegenstrydig met deze Declaratie zyn, of hoe dat hare Majesteit daar door kan zyn onteerd, of hare Geallieerden misleit, ofte dat eenige Negotiatie met *Vrankryk* begonnen of gevaarlyk in zig zelfs, of verderfelyk in deszelfs gevolgen was.

V. Artikel.

In antwoord op het vyfde Artikel, staat gemelde Graaf toe, dat hare Majesteit de Koninginne ANNA, op de wettigte wyze en onder haar groot Zegel, den zeer eerwaardigen Lord John, Biffchop van *Bristol*, en de Graaf van *Strafford*, tot hare Plenipotentiariffen dede aanstellen, met volmagt, om met de Plenipotentiariffen van de Bondgenooten, en de geene die de Koning van *Vrankryk* van zyne zyde ten dien einde zoude zenden, by een te komen, om te handelen en te fluiten de Voorwaarden van een goede en algemeene Vrede, dewelke zeker, honorabel, en zo ver als mogelyk was overeenkomstig zyn zoude, met de redelyke Eifchen van alle de Partyen; en hy gelooft, dat 'er Inffruftien opgelelt, en aan dezelve overgelevert zyn, in welke zy onder andere dingen, ten einde als in het gemelde Artikel gezegt is, zyn gevolmagtigt geworden; en hy is volkomen overtuigt, dat gelyk de gemelde Plenipotentiariffen gelaft wierden, om aan te houden, dat *Spanjen* en de *West-Indiën* niet aan het Huis van *Bourbon* zouden gelaten worden, 'er ook geen Tractaat genegotieert of gefloten is, waar by *Spanjen* en de *West-Indiën* aan een Tak van dat Huis blyven zouden; en hy heeft reden om te geloven, dat ter dier tyd, als de gemelde Inffruftien aan de voornoemde Plenipotentiariffen van hare Majesteit gegeven wierden, dat 'er regtmatige grond was, om te geloven, dat de Koning PHILIPPUS zig zoude hebben laten bewegen, om *Spanjen* en de *West-Indiën* over te geven, en zig zelfs met de Heerfchappyyen van *Savoijen*, en het Koningryk van *Sicilien*, te vergenoegen, en hy gelooft, dat hy zo veel op zyne memorie mag vertrouwen, van te zeggen, dat hy de laafte Koninginne heeft hooren verklaren, dat zy geloofde, dat het voor nitzigt, 't welk de Koning PHILIPPUS tot de Successie van de Kroon van *Vrankryk* had, bem zoude beweegen, om zig met dat Deel te vreden te fteflen: en het fchynt waarfchynelyk te zyn, dat de byvoeging van de Heerfchappyyen van *Savoijen* tot de Kroon van *Vrankryk*, ingevalle de Koning PHILIPPUS tot dezelve zoude komen te fuccederen, door het *Franze* Hof zoude aangemerkt worden, als een zaak, veel gewenfchter voor hen, dan dat *Spanjen* en de *Indiën* in het zyn van een jonger Prins van het Huis van *Bourbon* zouden blyven; onder waarde, dat hy van zyn Regt zoude renuntieren, het welk hy op de Kr van *Vrankryk* zoude hebben, indien de oudite Tak kwam te ontbreeken. fchynt aan hem hare Majesteits inzigten geweest te zyn, in de tyd, al voornoemde Inffruftien aan de Biffchop van *Bristol*, en de Graaf van *Straff* gegeven wierden; en hiromme gelooft hy, dat wie die ook heeft opgelelt, gereset gemaakt, het zelve gedaan heeft in overeenkomst van hare Majest

wezentlyke gevoelens, en geengedagten of oogmerk gehad heeft, om de Koninglyke Authoriteit te misbruiken, de Staten Generaal te misleiden, zyne Keizerlyke Majesteit, of iemand van de Geallieerden te benadeelen, of de maatregelen van *Vrankryk* te begunstigen. En by aldien de Koning PHILIPPUS namaals op Informatie, dat de toen zynde Dauphin waarfchynelyk zoude blyven leven, of om de ernstige aanhoudingen van de *Spanjaards*, en het verzoek van de *Spaanfche* Raadsvergaderingen, of om eenige andere beweegredenen weigerde om *Savoyen* en *Stelien* aan te nemen, en eerder verloor om van de *Franze* Monarchie te renuntieren; zo oordeelt hy, dat niemand die in dienst van de Kroon is, zeker kan zyn, indien hem als een misdant kan te last gelegd worden, dat hy zyn Raad tot instructien gaf; die door tusschenkomende omstandigheden namaals onteigen wierden.

1715.
October.

Maar de gemelde Graaf staat niet toe, dat hy de gemelde Instructien heeft opgesteld, en gereet gemaakt, of dat hy het opstellen en gereet maken van dezelve heeft toegestemt, of aangeraden, of hare Majesteit bewogen, om die te ondertekenen; veel minder, dat hy de Koninglyke Authoriteit tot misleiding van de Staten Generaal misbruikt, of in de zyn gehad heeft, om zyne Keizerlyke Majesteit of iemand van de Geallieerden te benadeelen, of zig had laten inwikkelen, om de maatregelen van *Vrankryk* te begunstigen, of, wanneer de gemelde Instructien gereet gemaakt waren, met de Ministers van *Vrankryk* genegotieert, of beslooten heeft, dat *Spanjen* en de *West-Indiën* aan een Tak van het Huis van *Bourbon* zouden blyven, of hare Majesteit bewogen heeft om in eenig geheim Tractaat deel te nemen, waarin het zelve als moodzakelyk was vastgesteld. Indien de Plenipotentiarijfen gelast waten, om in gewallede Vyand zoude tegenwerpen, dat het tweede Artikel van de zeven, door de Heer Mefnager ondertekent, behelsde, dat de Hertog van *Anjou* zoude agtervolgen op de Throon van *Spanjen* te blyven, van aan te houden, dat deze Artikelen wel *Vrankryk* verbonden, maar nooit de Koninginne nog hare Geallieerden onder eenige verplichting bragten, zo kan de gemelde Graaf niet begrypen, hoe een instructie aan hare Majesteits Plenipotentiarijfen, om een vals voorwendzel regtvaardig te beantwoorden, dat door den Vyand mogelyk uit de woorden van een zodanig Artikel mogt werden getrokken, kan uitgelegt worden, als in te treden in een Verbond, of heimelyk verstand met de Ministers van de Vyanden; of dat hare Majesteits toestemming tot zodanige Instructien eenig voornemen konde betekenen, om zyne Keizerlyke Majesteit of de Geallieerden te bedriegen, of eenige Onderhandelingen tusschen *Groot-Brittanniën* en *Vrankryk* te verbergen. Maar de gemelde Graaf is gerust, dat na het allerfcherpste onderzoek niet uit een van zyne handelingen zal blyken, dat hy ooit in eenig Verbond of heimelyke verstandhouding met de Ministers van den Vyand getreden is, of de Koninginne heeft aangeraden om daar in toe te stemmen, of eenig voornemen had, om zyne Keizerlyke Majesteit of iemand van de Geallieerden te bedriegen; of ooit de lagtig was, aan eenige heimelyke Negotiatien of afzonderlyke Onderhandeling tusschen *Groot-Brittanniën* en *Vrankryk*, waar door, of in de bovengemelde of in eenige andere betrouwenheden, eenig

1713.
O. B. B. B.

verwijt op de Kroon van deze Koningryken zoude kunnen worden gezegt, of eenige Tractaten gescheiden, door welke zig hare Majesteit aan hare Allieerden verbonden had. *V. I. L. Artikel.*

In antwoord op het zesde Artikel sraat de gemelde Graaf toe, dat de Conferentien van de Vrede tusschen de Plenipotentiarissen van de Geallieerden die van de Vyand, om over een algemeene Vrede te handelen, geopent werden, in welke hy overtuigt is, dat hare Majesteit en hare Ministers in een volmaakt vertrouwen met de Geallieerden handelden, om het algemeene Intrest te bevorderen, en van de Vyand een regtvaardige en redelyke voldoening te verkrijgen; de voortgang van de gemelde Negotiatie wiert vertragt door debatten, betreffende de weigering van den Vyand, om schriftelyk op de Eischen der Geallieerden te antwoorden, dog hy weet niet, dat imant van de Ministers van *Groot-Brittanniën*, doot eenige belofte of zamenspanning, daar toe gehouden heeft.

En by aldien het gedurende die Tyd aan hare Majesteit behzagt heeft, om een van hare Ministers te volmaggigen, om te schryven, of te negotiëren over eenige bijzondere Pointen, de Vrede betreffende, direct van *Engelend met Frankryk*, ten einde om de algemeene Onderhandeling van Vrede te bevorderen, het welk de gemelde Graaf ontkent op zyne Raad geschiet te zyn; zo kan hy egter niet begrypen, dat de Koninginne volgens de Constitutie van het Koningryk, of eenige wet die in kracht is, dit niet vermogt te doen, of dat zy, door het aanstellen van de gemelde Plenipotentiarissen, zo verre aan het haar Koninglyk Gezag had overgegeven, dat zy het zelve te eenemaal kwyt was, zonder hunne Commissie te herroepen, om over eenige Stoffe, ten dien einde dienende, te handelen of te negotieren, op zodanige andere wyze, als zy zoude goetvinden. De gemelde Graaf zegt, dat hy geene heimelyke, of zonderyke, of onregtvaardige Onderhandeling met *Frankryk* aangeraden, begunfigt, of bevordert heeft; nog hy weet ook niet, dat eenige Onderhandeling, de Vrede betreffende, gevoert is, zonder dat de Geallieerden van dezelve kondschap gehad hebben. En de gemelde Graaf ontkent, dat hy zig oot het Koninglyk Gezag heeft aangemagtigt, of over Vrede met *Frankryk* op zodanige wyze gehandelt, dat hem iets diergelyks kan te last gelegd worden, of den aanflag van den vyand begunfigt, tot verderf van de gemene zaak van hare Majesteit, of van hare Geallieerden, tegens de Wetten of Constitutie van dit Koningryk, of tot schending van een van de Alliantien, in welke hare Majesteit getreden was, of van de verzekeringen door hare Majesteit gegeven, of van hare Instruktionen aan hare Plenipotentiarissen, of dat eenige Voorwaarden van Vrede ooit door hem bezaath zyn, medeelyg aan het Intrest van hare Majesteit, of hare Koningryken, of Geallieerden, of waar door de goede gevolgen van een algemeene Onderhandeling zyn verlooren gegaan.

V. I. L. Artikel.

In antwoord op het zevende Artikel, zegt de voornoemde Graaf, dat hy nooit hare laatste Majesteit heeft aangeraden, om met *Frankryk* in Onderhandeling

1715.
October.

deling te treden, op een onderstelling, dat de *Spaanse* Monarchie in het bezit zoude blyven van een Tak van het Huis van *Bourbon*, nog dat hy eenige heimelyke of afzonderlyke Onderhandeling met *Frankryk* aangeraden, of gehouden heeft, op de grond van een Renuntiatie, die de Hertog van *Anjou* doen zoude van zyn Regt, 't welk hy op het Koningryk van *Frankryk* zoude mogen hebben, en dat zodanige Renuntiatie een zekerheit zyn zoude, tegens de Vereeniging van de twee Koningryken: of dat hy door zyne aanradingen hare Majesteit bewogen heeft, om aan te nemen, finaal te sluiten, en te ratificeren een Tractaat van Vrede met *Frankryk*; in 't welk de gemelde Renuntiatie voor een genoegzaam Expedient gehouden wort, om de ongelukken voor te komen, welke geheel *Europa* dreigden, ingevalle de Kroonen van *Frankryk* en *Spanjen* zouden vereenigt worden, op het Hooft van een en dezelve Perzoon: ook weet hy niet dat gedurende de gemelde Onderhandelingen, een zodanige Memorie, als in het gemelde Artikel voorgegeven wort, door de gemelde Heer de Torcy aan een van hare Majesteits voornaamste Secretarissen van Staat is overgezonden, dog de gemelde Graaf bekennt vrybortlig, dat by aldien men hem zyn Gevoelen gevraagd had, ten opzigte van het laten van *Spanjen* en de *Indiën* in het bezit van een Tak van het Huis van *Bourbon*, en het aannemen van de Renuntiatie van de Hertog van *Anjou*, van zyn Regt op het Koningryk van *Frankryk*, dat hy tegenwoordig geen reden kan vinden, waarom hy niet van meening zoude mogen geweest zyn, van eerder *Spanjen* en de *West-Indiën* aan de tegenwoordige Bezitter te laten, en de Renuntiatie aan te nemen, dan een Oorlog te vervolgen, zo lastig voor het volk, en zo inpracticable, op die voet, op welke die toen stond, voornamelyk na dat alle pogingen, om hem, of door Tractaten of geweld te doen verhuizen, zo lang te voren vrugteloos geweest waren; en ingeval eenige zodanige Memorie, als in het gemelde Artikel voorgegeven wort, door een Miniiter van *Frankryk* aan de Secretaris van de laatste Koninginne is overgezonden, zo merkt hy dezelve aan als een bewys van de ernstigheid van het Hof van *Frankryk*, om zodanige Renuntiatie te ontgaan, door welke alle mogelykheit, van de Kroon van *Spanjen* aan die van *Frankryk* te hegten, wezentlyk zoude voorgekomen worden. Maar welke beweegredenen ook voor zodanige Memorie zyn (indien 'er een zodanige is overgezonden) zo bevestigt de gemelde Graaf, dat hy nooit eenige Raad gaf, waar door het Intrest van de gemeene zaak in handen van den Vyand konde overgelevert worden; nog hy geloofst niet dat het mogelyk was, om, door eenige magt of raadgeving, hare Majesteit te bewegen van met *Frankryk* in eenig bedrog zamen te spannen; maar welk Crediet hy t'eeniger tyd ook by hare gunst mag gehad hebben, zo gebruikt hy het zelve altoos met de uiterste opregtigheit voor hare dienst, en het welzyn van haar volk.

VIII. Artikel.

In antwoord op het agste Artikel, geloofst de gemelde Graaf, dat hare laatste Majesteit de Koninginne ANNA, op den 7. dag van December, in het Jaar onzes Heere 1711, van de Throon recommandeerde, dat zorg voor een vroege veldtocht mogt gedragen worden, ten einde om den Oorlog met kragt voort te

1715.
 October.

zetten, als het beste middel, om de Onderhandeling van Vrede van vrugt te doen zyn: en hy geloofst, dat ingevolge van dien Onderstandten toegeftaan werden, en de Magazynen met grote kosten tot een vroege Veldtocht aangevult; en dat hare Majesteit ten dien einde zommige Officiers Generaal mocht zenden, om hare gevoelens aan hare Geallieerden te openbaren, en insgelyks hare Generaalen Hertog van Ormond volmagtigde, om hare Resolutie te verklaren, om den Oorlog voort te zetten met de Generaals van de Geallieerden, en gevogelyke Maatregels te nemen, om tot een Actie te komen; en hy geloofst, dat het Geallieerde Leger van alle noodzakelykheden voorzien was; dog of het gemelde Leger is voortgetrokken, of hoe na het zelve het Vyandyke gendert heeft; ook of zy ten opzichte van het Getal van Troupen Superieur waren, en hoe veel, of welke waarfchynelykheit daar was, dat zy bekwaam zouden geweest zyn, van het zy door een veldslag, of belegering, de zaken der Geallieerden te verbeteren, of de Negotiatien van de Vrede te bevorderen, wort de gemelde Graaf niet te zeggen; maar een iegelyk moet toestemmen, dat een kwade uitslag of ongeluk aan de zyde van de Geallieerden, in zodanige gefeltens, verderfelyk voor hen zoude geweest zyn: en hoewel de Goddelyke byftand zeer klaar gebleeken is, in de menigvullige Overwinningen, die hare Majesteits Troupen verkregen hebben; zo was hare Godvrugtigheit egter zo groot, dat zy na alle fchyn, zonder de grootfte noodzakelykheit, die Voorzienigheit, die haar zo wonderbaarlyk begunftigt had, niet zoude verzoegt hebben, door het Bloed van hare Onderdanen te wagen, in een tyd, als zy een zo na by voor uitzigt van het fluiten van de Vrede had; en de gemelde Graaf geloofst, dat men het aan deze Godvrugtigheit van de Koninginne moet toefchryven, en aan hare kennis van zommige gewichtige zaken, die toen in til waren, dat aan den Hertog van Ormond order gezonden wiert, (indien er zodanige gezonden zyn) van tot nader order zig in geene Belegering in te wikkelen, of geen Veldslag te wagen; het welk hy onderftelt, dat hare Majesteit, om eenige oorzaken, die zy goed vond, zo wel doen mocht, als de Gedepu- teerden van de Staten, dewelke, gelyk de gemelde Graaf onderrigt is, dikwils geweigert hebben, op zodanige grond als zy alleen goet vonden, van zig in een belegering of veldslag in te laten, wanneer hünne eige Generaals, en de Generaals van de andere Geallieerden, van gevoelen waren, dat zy een zieg- baar voordeel op de Vyand hadden, en dat zy zodanige belegering of veldslag met groote waarfchynelykheit van een goed gevolg doen konden: maar hy beveftigt, dat de Minifters van Frankryk nooit aan hem of aan eenige anderen voor zo ver als hy weet, gedurende eenige Onderhandeling, de vreeze hebben te kennen gegeven, die zy voor de Dapperheit en goede gefeltens van het Geallieerde Leger hadden; ook is hy nooit onderrigt geworden van eenig zeker voor uitzigt, die voorgegeven wort, dat het Geallieerde Leger toen had, van nieuwe overwinningen op het Leger van Frankryk te behalen, door welke zy in staat zouden geweest zyn, om eenige betere voorwaarden van Vrede te krygen, dan de gene, die men te dier tyd te verwagten had. Maar integen- deel zo heeft hy verftaan, dat het Leger van Frankryk sterker dan dat der Bond.

1713.

Oktaber.

Bondgenooten was, voornamelyk in Ruisery, hoewel de gemelde Graaf niet toestaat, dat hy ooit aangeraden, of toegestemt heeft, dat eenige orders in hare Majesteits Naam, ten einde als boven gemeld is, aan den Hertog van *Ormond* zyn afgezonden; nog dat hy enig voornemen of oogmerk gehad heeft, om de verwagting der Geallieerdens te veydelen, of eenige geheime Onderhandelingen met de Ministers van *Vrankryk* te begunstigen. De gemelde Graaf ontkent insgelyks, dat hy niet toegestemt, of aangeraden heeft, dat aan de Bisschop van *Bristol*, toen oen van hare Majesteits Plenipotentiarissen te *Utrecht*, orders zouden gezonden worden, om aan de Ministers van de Staten te verklaren; dat hare Majesteit, ten opzigte van hun Gedrag, zig van alle verbintenissen met hen, welke die ook waren, ontslagen oordeelde te zyn; hy weet niet, welk Alarm de Geallieerden toen maakten, of welke Repräsentatien zy aan de Bisschop van *Bristol* van hun misnoegen of verslagenheit deden, maar hy twyfelt niet, of de gemelde Bisschop heeft aanstonds aan hen het geen zy begeerden gerepräsenteeert, hoewel zodanige Repräsentatie door zyn Lordschap gedaan, indien een zodanige gedaan is, niet ter kennis van de gemelde Graaf gekomen is: ook staat hy niet toe, dat eenige raad in dit geval van hem verzogt is. En ingeval de Staten Generaal zig regelrege door een brief van den 5. Juny aan de Koningin adresseerden, op zodanige wyze, als in het Artikel gemeld word, zokon de gemelde Graaf, hier van niet onderrigt zynde, nog hare Majesteit aanraden, om na hun verzoek te luisteren, of het zelve niet te agten, en te verwerpen. Hy zegt, dat hy nooit in eenige Maatregels getreden is, tot bevordering van het Intrest van de algemeene Vyand, of eenige Onderhandelingen met *Vrankryk* begonnen; aangemoedigt, aangeraden, of voortgezet heeft, buiten kennis van de Geallieerden, of tegens hare Majesteits verbintenissen, of tot verderf van de algemeene zaak; ook is hy niet bewust by zig zelven, dat hy ooit eenige Raad gaf, waar door de voortgang van de tegepralende wapenen der Bondgenoten gestuit, of eenige gelegenheit verlooren wiert, van de Vyand te overwinnen, of welke eenigzints strekte, om het vertrouwen tusschen hare Majesteit en hare Geallieerden weg te nemen, of de Koning van *Vrankryk*, meester van de Negotiatien van Vrede te maken, of de zaken van *Europa* in zyne handen over te leveren.

IX. Artikel.

In antwoord op het negende Artikel, ontkent de gemelde Graaf, dat hy eenige overeenkomst met de Ministers van *Vrankryk* aangeraden of toegestemt heeft, om de Troupen, die in hare Majesteits betaling stonden, van de overige van het Geallieerde Leger af te zonderen; en met mede pligtig zynde in een zodanige overeenkomst, zo hoopt hy, dat het hem niet als een verzuim van zyn pligt zal toegerekent worden, dat hy tegens zodanige handeling niet geadviseert heeft. Hy ontkent ook, dat hy ooit enig voornemen gehad heeft; om de Geallieerden onder eenige noodzakelykheit te brengen, van zig aan de voorwaarden van *Vrankryk* te onderwerpen, of, van het Geallieerde Leger ter Genade van den Vyand te laten, of dat hy toegestemt heeft, of hare Majesteit aangeraden, dat de Hertog van *Ormond*, en de Troupen in hare Majesteits be-

1715.
 October

taling, of zodanige van hen, die zyne orders wilden gehoorzamen, het Leger der Bondgenooten zouden verlaten. De gemelde Graaf is onderrigt, en gelooft ook, dat het waar is, dat de Keizerlyke, en zominig andere Generaals, in de maand van Juny of July 1712. aan den Hertog van *Ormond* voorstelden, om van de plaats daar zy toen lagen op te breeken, en naar *Landrecy* te trekken; en die plaats te belegeren, en dat de Hertog van *Ormond* niet goet vond, dit toe te stemmen, en aan de gemelde Generaals te kennen gaf; dat by aldien zy opraken, zy niet verwagten moesten, dat hy hen volgen zoude; en gemelde Graaf gelooft, dat 'er voorbeelden zyn, van dat andere Generaals of andere Potentaten in Alliantie geweigert hebben op te volgen, het geen an hem, door de Generaal van haar laatste Majesteit, voorgesteld wierd. De gemelde Graaf heeft insgelyks gehoord, dat de gemelde Generaals, niettegenstaande deze verkondiging van de Hertog van *Ormond*, zig zelve met hare Troupen van den Hertog hebben afgescheiden, en zonder hem naar *Landrecy* gemarcheert zyn, en dat de gemelde Hertog nog eenige tyd, na deze scheiding, in zyn vorige Legerplaats bleef. En dat de Generaals van de Auxiliaire Troupen in betaling van hare Majesteit staande, niettegenstaande zy door de gemelde Hertog van *Ormond*, onder wiens gebied zy toen waren, verzogt wierden, om by hem te blyven, en zyne orders te gehoorzamen, weigerden dit te doen. En de gemelde Graaf ondersfelt, dat het aan het gevoelen van hare Majesteit, over dit voorbeeld van ongehoorzaamheit, die de Auxiliaire Troupen aan de orders van hare Generaal toonden, moet toegeschreven worden, dat zy niet goet vond, om onmiddelyk de agterfallen van deze Troupen te betalen, die zig zo hartnekkig van hare Generaal afgezondert hadden, en zonder hem naar *Landrecy* gemarcheert waren; als niet oordeelende, dat zy door eenige verbintenissen, of voorzorge van een Acte van het Parlement verpligt was, om dit te doen. Maar wat ook de oorzaak of gelegenheit van hare Majesteits gramschap zyn mag, zo zegt de gemelde Graaf, dat hy toen het Ampt van Groot Thresorier onder hare Majesteit bekleedende, volgens de pligt van zyne plaats geen penningen konde uittellen, zonder een nadrukkelyke order of volmagt van hare Majesteit; en ontkent, dat hy ooit eenige order of volmagt van hare Majesteit ontfangen heeft, om eenige zommen. Gelds uit te geven, tot betaling van de Subsidien van de buitenlandze Troupen, die zig dus hadden afgezondert; zonder welke het uirgeven of betalen van eenig Geld an hen, een schending van zyne pligt zoude geweest zyn. En de gemelde Graaf ontkent, dat hy ooit eenige zodanige betaling van Subsidien geweigert of belet heeft; maar in tegendeel, dat wanneer de Ministers van de Princken, aan welke deze Troupen toebehoorden, om de betaling van dezelve aanhielden, de gemelde Graaf aan hen verzogt, dat zy van hare Majesteit de nodige order ten dien einde verzoeken zouden. En gelyk de gemelde Graaf geen kondschap gehad heeft van de voorgenome scheiding, tusschen de Troupen van hare Majesteit en die van hare Geallieerden, voor dat derselve kwam te geschieden, zo ontkent hy volltrekelyk, dat door zyn Advvys, of Raad, of met zyne toezemming, eenige zodanige scheiding geschiet is; en hy gevoelt onderdanigh,

dat hy in Regten niet met eenige gevolgen daar van behoorde belast te worden. Hy geloofst, dat de Troupen van zommige der Geallieerden in de ongelukkige Actie te *Denain* zyn geslagen, en dat de belegering van *Landrecy* is opgebroken, en de Steden van *Quirny*, *Bouchain* en *Douay*, eenige tyd daarna door het *France* Leger herwonnen wierden: maar of men deze ongelukken niet zoude hebben kunnen voorkomen, met de Maatregels op te volgen; die hare Majesteit voor het gemeene welwezen genomen had; laat de gemelde Graaf aan het oordeel van uwe Lordschappen over.

X. Artikel.

In antwoord op het tiende Artikel, ontkent de gemelde Graaf, dat hy met de Ministers van *Vrankryk* een heimelyke of afzonderlyke Onderhandeling over een algemeene stilstand van Wapenen ter Zee en te Land, tusschen *Groot-Brittannien* en *Vrankryk*, gehouden of gevoert heeft, of dat hy hare Majesteit heeft aangeraden, om Henry, Vicomte van Bullingbroke, naar het Hof van *Vrankryk* over te zenden, met volmagt van zodanige stilstand te sluiten; maar hy is onderrigt, en geloofst ook dat het waar is, dat omtrent den 19. Augustus 1712. N. S. door den gemelde Vicomte van Bullingbroke, van de zyde van hare Majesteit, een Stilstand van Wapenen voor vier Maanden in *Vrankryk* is geslooten geworden; maar of zodanige overeenkomst buiten weten en kennis van hare Majesteits Geallieerden gemaakt is, of hoe verre de Voorwaarden van Vrede toen met *Vrankryk* gereguleert waren, het zy voor *Groot-Brittannien* of de Geallieerden, weet de gemelde Graaf niet te zeggen: maar hy geloofst, dat het uit de onderrigtingen, die hy van deze zaak bekomen heeft, blyken zal, dat de gemelde stilstand van wapenen, allest een agtervolgving was van een vorige overeenkomst over een stilstand van Wapenen, die niet allest aan de Geallieerden was bekend gemaakt, maar tot welke zy zelfs zyn genodigt geworden; en hy geloofst, dat hare Majesteit wel heeft mogen geraden worden, om zodanige Wapenschorsing te verkrygen, als gebruikelijk is onder Princen en Staten in Oorlog, als zy over Vrede handelen; door welke middelen de *Britsche* Kooplieden een vrye Koophandel genooten, en gelegenheit hadden, om de Koopmanschappen van andere Landen naar verscheide plaatsen van *Europa* te voeren, zo als de *Hollanders* gedurende den Oorlog gedaan hadden; en hieromme kan de gemelde Graaf niet begrypen, dat hare Majesteit door de gemelde Wapenschorsing, in het minste zoude voorgehad hebben, om eenige Tractaten, tusschen haar en hare Geallieerden, te schenden, of hen van eenige bystand te berooven, die zy met regt eischen konden, of hen voor de aanvallen van de algemeene Vyand bloot te stellen; ook kan hy niet onderscheiden, hoe deze gevolgen konden volgen, zonder de schult van de Geallieerden zelfs; veel minder, hoe de Banden van eenigheid en vriendschap, tusschen hare Majesteit en hen verbroken wierden, of dat hare Majesteits Perzoon of Regeering, of de zekerheit van hare Koningryken, en de Protestantse Successie, daar door voor gevaar zyn bloot gestelt. Maar de gemelde Graaf is by zig zelve verzekert, dat hy nooit eenige gevolgen zal te verantwoorden hebben, van zodanige Wapenschorsing, dien hy nooit heeft aangeraden; nog

1715.
October.

heeft de gemelde Graaf nooit de geringste gedagten of voornemen gehad, van het verderf van de algemeene zaak van *Europa* te brouwen , of hare Majesteit te verhinderen , van den Oorlog in zamenvoeging met hare Geallieerden tegen *Vrankryk* te hervatten , indien dit raadzaam was geoordeelt , of de Unie tusschen hare Majesteit en hen te verbreken.

XI. Artikel.

In antwoord op het eifde Artikel zegt de voornoemde Graaf , dat hy geloofst , dat de Staten Generaal , in of omtrent de maand van September of October 1712. in het bezit van de Stad en Fortresse van *Doornik* waren ; en dat hare Majesteit in de Instructien van den 23 December 1711. hare Plenipotentiarissen te *Utrecht* gelaste , om op het algemeene Congres aan te houden by de Plenipotentiarissen van *Vrankryk* , dat , ten opzigt van het formeren van een Barriere voor de Staten Generaal , *Doornik* aan de Staten zoude blyven ; en hy geloofst , dat de Koning van *Vrankryk* zig ook t'eeniger tyd daar toe geneegen toonde : maar hy weet niet , dat hare Majesteit in hare Aanspraak , in het gemelde Artikel gemelt , haar zelfs aldus verklaart heeft , als in het Artikel wort voorgegeven . De gemelde Graaf staat toe , dat 'er tot en na de maanden van September en October 1711. een openbare Oorlog tusschen hare laatste Majesteit en de Koning van *Vrankryk* was , om dat gedurende die Oorlog de *Fransse* Koning en zyne Onderdanen vyanden van de laatste Koninginne waren , maar de gemelde Graaf is onderrigt , en geloofst , dat door hare Majesteiten de Staten Generaal der *Vereenigde Provincien* , aan hunne respectieve Ministers volmagten gegeven wierden , en door de Koning van *Vrankryk* aan zyne Ministers , om over een Vrede te negotieeren en te handelen , tusschen hare Majesteit , de Staten Generaal , en de gemelde *Fransse* Koning ; na welke Onderhandelingen ook vervolgens de Vrede tusschen hen is gesloten geworden ; gedurende welke Negotiatien hy gehoord heeft , dat de *Fransse* Koning liet aanhouden , dat de Stad en Fortresse van *Doornik* aan hem , door de Staten zoude overgegeven worden , en dat de Staten Generaal de bemiddeling van hare Majesteit by de *Fransse* Koning tot hun voordeel verzogten , en dat hare Majesteit , op dit verzoek , hare beste Officien tot voordeel van de Staten Generaal gebruikte , en ten laatste verkreeg , dat de gemelde Stad en Fortresse van *Doornik* als een gedeelte van de Barriere zoude zyn , gelyk hy geloofst , dat dezelve nog tegenwoordig door de Staten Generaal bezeten wort . Dog de gemelde Graaf ontkent volstrektelyk , dat hy nooit gedacht heeft , om de *Fransse* Koning te helpen , bystaan , of hem aan te hangen , of dat hy in of omtrent de maand van October 1712. of op eenige andere Tyd , gedurende de gemelde Oorlog , den *Franssen* Koning bygestaan , geholpen , of raad gegeven heeft , op welke wyze , of door welke middelen de gemelde Stad en Kasteel van *Doornik* , of een van beiden , door de Koning van *Vrankryk* van de Staten Generaal zoude kunnen verkregen worden , in diervoegen en manier , als in het Artikel wort voorgegeven .

In tengedeel heeft de gemelde Graaf zyne uiterste pogingen gedaan , om de gemelde Stad en Kasteel van *Doornik* voor de Staten Generaal te behouden .
 Dog

Dog de gemelde Graaf zegt, dat hy, gedurende de onderhandelingen van de laatste Vrede, de Eer had, van een van hare Majesteits geheime Raden te zyn; en welke raad of advys hy ook gaf, betreffende eenige voorwaarden van de gemelde Vrede, dat hy daar in handelde als een geheime Raad en Minister van Staat, en niet anders: en hy houd staande, dat het voor een Minister van Staat of geheime Raad, volgens de Wet van dit Koninkryk geen hoog verlaat is, van gedurende de Negotiatien van Vrede te handelen, raad te geven en te negotieren, wegens het overgeven of afstaan van eenige Stad, Provincie, of Heerschappy, op het sluiten van de Vrede; en dat zodanige uitlegging de Kroon nomaats zoude kunnen beroven, van de raad en bystand van vericheide Leden van de geheime Raad, in zaken van het allergrootste gewigt, met hen af te schrikken van zodanig advys te geven, als zy volgens hunnen eed en plicht gehouden zyn te doen; en dat dit ook alle middelen zoude vernietigen om vriendschap tusschen Princken te herstellen, en de Wet in geval van hoog verlaat onzeker maken, de welke, om reden dat zulks ten hoogsten strafbaar is, ook zeer klaar behoort te zyn, en ten laatste, dat dit voor de Levens en Vryheden van den Onderdaan ten hoogsten gevaarlyk zyn zoude.

XII. Artikel.

In antwoord op het twaalfde Artikel staat de gemelde Graaf niet toe, dat hare laatste Majesteit de Koninginne ANNA, door Tractaten zig verbonden had, in maniere, als in het gemelde Artikel wort te kennen gegeven; maar zig zelve aan de Tractaten refererende, als die te voorschyn zullen gebragt worden, zo ontkent hy, dat hy in de jaren van 1710, 1711 en 1712, of op eenige andere Tyd, de Hertog van *Ajus*, zo als in het Artikel gemelt wort, heeft geholpen; geraden, bygestaan, of aangehangen, of dat hy een van de Vyanden van hare laatste Majesteit heeft geraden of geadvizeert, of met een van hen beeraamt of bevordert, het overgeven of afstaan van *Spanjen* en de *West-Indiën*, of een gedeelte van de zelve aan de gemelde Hertog van *Ajus*, in manier en form, als in het gemelde Artikel gezegt wort. En de gemelde Graaf zegt, als hy in zyn antwoord op het elfde Artikel reets gezegt heeft, dat hy gedurende de Negotiatien van de laatste Vrede de eer had, van een van hare laatste Majesteits geheime Raden te zyn, en welke raad of advys hy gaf, betreffende eenige Voorwaarden van de gemelde Vrede, hy daar in als een Minister van Staat en geheime Raad handelde, en niet anders; en hy houd staande het zelve, 't welk hy in zyn antwoord op het elfde Artikel heeft staande gehouden.

XIII. Artikel.

In antwoord op het dertiende Artikel bekend de gemelde Graaf, dat de bloeiende staat van Koophandel en Scheepvaart, veel tot de Rykdommen, magt, en sterkte van deze Koninkryken contribueert; en hy gelooft, dat hare laatste Majesteit een regtvaardig belang daar voor had, en een opregt begeeren, om hier in zommige voordelen voor haar volk te verkrygen, en vericheide Verklaringen van de Throon dede, die in dit Artikel gemelt worden: en dat beide de Huizen des Parlements van tyd tot tyd hare dankbare Erkentnissen aan ha-

1715.
 October.

re Majesteit uitdrukten voor hare grote zorg en yver voor het welvaren van haar volk; en getoofd, dat hare Majesteit het redelyk geoordeelt heeft, uit overweging van het deel en last, die zy en haar volk in den Oorlog gedragen hadden, dat *Vrankryk* in de eerste plaats de belangen van *Groot-Brittanniën* adjusteren zoude, die op het sluiten van een algemeene Vrede zouden verzekert worden: maar de gemelde Graaf weet nog geloofd niet, dat in het begin of in de voortgang van eenige Negotiatie tusschen de Ministers van *Groot-Brittanniën* en *Vrankryk*, als een beginzel is vastgesteld, dat *Vrankryk* in de eerste plaats zoude toestaan, om de belangen van *Groot-Brittanniën* te adjusteren, ten einde dat de Ministers van *Groot-Brittanniën* daar door in staat zouden zyn, van de Koninginne te bewegen, van het sluiten van de Vrede gemakkelyk voor *Vrankryk* te maken; ook weet hy niet dat de Ministers van *Groot-Brittanniën* enige toegeventheit gebruikt hebben, met voornemen om de belangen van *Vrankryk* tegens de Geallieerden te bevorderen, of dat zy in eenige maatregels getreden, of met hen overeengekomen zyn, om de handen van de *Franzen* te versterken, of hen magtig te maken, om de Voorwaarden van een algemeene Vrede voor te schryven: en de gemelde Graaf ontkent volstrektelyk, dat hy te gelyk met *Vrankryk* in eenige Onderhandeling heeft deel gehad, die verderfelyk voor zyn Vaderland was, of dat hy ooit de geringste neiging of gedagten daar toe gehad heeft, om de Koophandel van *Groot-Brittanniën*, tot vergrooting van de magt van *Vrankryk*, op te offeren; maar in tegendeel had hy altoos de allerwezentlykste en opregte begeertens, om de Koophandel van *Groot-Brittanniën* te verzekeren, en te vermeerderen, en zyn Vaderland te bewaren, in welkers dienst hy altoos bevyt was, om zig zelve, en alle bijzondere belangen, welke die zouden mogen zyn, op te offeren. En de gemelde Graaf is by zig zelve niet bewust, dat hy zyn pligt heeft te buiten gegaan, het zy door niet aan te houden, of niet te verzorgen de allerzekerste zekerheden, die voor de zekerheit en voordeel van den Koophandel van deze Koningryken konden verkreget worden. En de gemelde Graaf ontkent, dat hy hare laatste Majesteit heeft aangeraden, dat eenige voorstellingen door Mr. Prior naar *Vrankryk* zouden gezonden worden, of dat eenig geheim of afzonderlyk Tractaat, of Preliminare Artikelen, die men zegt, dat op den 27. September 1711. getekent zyn, zouden ondertekent worden. Maar de gemelde Graaf is onderrigt geweest, en geloofd, dat in een Papier genaamt, *het antwoord van de Koning van Vrankryk, op de eischen van Groot-Brittanniën, meerder bezonder gezegt wert, dat de geheele Restitutie van Terreneuf, en van de Baay en Straat van Hudson, voor de Engelzen geeischt was.* En dat het antwoord van de Koning van *Vrankryk* was, *dat de overweging van dat Artikel tot de generale Conferentien van Vrede zoude nitgesteld worden, behoudens dat de vryheit van visch te vangen, en te droogen, op het Eiland van Terreneuf aan de Franzen zoude blyven.* En de gemelde Graaf oordeelt, dat dit Papier niet besluytende was, maar alleen een onderwerp van toekomende Conferentien, in welke deze geheele stoffe zoude overwogen werden; en by gevolge, dat het treden in conferentien op dat Papier niet was, aan de *Franzen* de vryheit over te geeven, van op *Terreneuf* visch

te vangen, en te droogen, waarom zy aanhielden. En de gemelde Graaf ont- 1715.
kent, dat hy heeft aangeraden, dat de eifchen voor *Groot-Brittannien* in het October.
ftuk van de Koophandel zouden beftaan, in losfe, algemeene, of onzekere ter-
men; of dat hy heeft aangeraden, dat de vryhedet door *Vrankryk* begeert, aan
Vrankryk zouden overgegeven worden, als in het gemelde Artikel gezegt wort:
en hy gelooft, dat, als men overweegt, welke voordeelen waarfchynelyk voor
de Koophandel van *Groot-Brittannien* ontftaan zullen uit het *Affiento* Contract,
en de vryheit van op de *Spaanze West Indiën* te handelen, door de aiftant van
Accadia, de *Baay*; en de Straat van *Hudzon*, het Eiland van *St. Chriftopher*,
Terreneuf, het Eiland van *St. Pieter*, met andere daar neven leggende Eilanden;
door het flegten van *Duinkerken*, en de aiftant van *Port Mahon* en *Gibraltar*, men
wel bevinden zal, dat de Koophandel van *Groot-Brittannien* in het laaftte Trac-
taat van Vrede niet door hare Majesteit verzuimt is. En gelyk de gemelde
Graaf niet weet, dat *Vrankryk* ooit meefter van de Negotiatien was, zo ont-
kent hy insgelyks, dat hy hare Majesteit in eenige heimelyke onderhandelingen
met *Vrankryk* heeft ingewikkelt, zonder voor de zekerheit van de Koophandel
van *Groot-Brittannien* zorg te dragen; of dat hy met een van de Minifters
van *Vrankryk* heeft zamen gefpannen, om eenige zaken, de gemelde Koophan-
del betreffende, dralende te houden, of dat hy zig op eeniger wyze als een
werktuig heeft laten gebruiken, om eenige voordeelen die voor de gemelde
Koophandel zouden hebben konnen bedongen worden voor te komen, of dat
hy poogde, om iets, dat in eenige Onderhandeling tot voordeel van *Groot-
Brittannien* was toegeftaan, te vernietigen. En hoewel de gemelde Graaf niet
bekent, dat hy het negende Artikel van het Tractaat van *Commercie* met
Vrankryk heeft aangeraden, zo verzoekt hy egter aan te merken, dat niets po-
fitivelyk in dat Artikel geftipuleert is, en dat het zelve in 't geheel conditioneel,
en overgelaten is, om door de wysheit van het Parlement gedecideert te wor-
den; en hy hoopt, dat het nooit voor een verradelyke Daad zal gehouden wor-
den, om een Artikel van een Tractaat aan het Oordeel en Overweeging van
het Parlement over te laten, welk vonnis het Parlement daar over ook zoude
mogen uitspreken. En de gemelde Graaf ontkent, dat hy Hare Majesteit heeft
aangeraden, van aan *Vrankryk* toe te ftaan, dat de Onderdaanen van *Vrankryk* op
Terreneuf vryheit zouden hebben, om vifch te vangen, en te droogen; dog de
gemelde Graaf gelooft, dat het geene Haare laafte Majesteit in dit opzigt aan
Vrankryk heeft toegeftaan, niet onredelyk zal fchynen, indien men overweegd,
dat de *Franfen* lang te voren daar op regt gehad hebben, en in het bezit van
een groot gedeelte van *Terreneuf* waren; en dat de Kroon van *Engeland* hen
heeft toegelaten in het bezit daar van te blyven, door een Tractaat in 't Jaar
1686. te *Whitehall* geflooten, en nog in een ander te *Ryswyk* in 't Jaar 1697.
gemaakt. En de gemelde Graaf weet niet, dat zodanige overeenkomt van
Haare Majesteit ftrydig is tegen de expresse voorzorg van eenige Acte van het Parle-
ment, alzo hy oordeeld, dat de Acte in de 10. en 11. Jaren van de Regeering
van Koning *WILLIAM* de III., genaamt *Acte om de Koophandel op Terre-
neuf aan te moedigen*, redelyker wys niet kan verftaan worden, zig wyder uit te

1715. strekken dan tot dat gedeelte van het Eiland, 't welk de *Engelzen* in die Tyd
 October. dat deze Acte gemaakt wiert in bezit hadden. En de gemelde Graaf is onder-
 rigt, dat ter dier tyd dat gedeelte van *Terreneuf*, op het welk aan de *Franzen*
 door het Tractaat van *Utrecht*, vryheit van visschen te vangen en te droogen
 gegeven is, niet in bezitting van de *Engelzen* was. De gemelde Graaf ont-
 kent, dat hy hare Majesteit heeft aangeraden, om aan *Vrankryk* het Eiland van
 de Kaap *Bretou* af te staan, of dat hy hare Majesteit aanried, om toe te stem-
 men, dat van het geene in de onderhandeling van *Utrecht*, ten opzichte van de
 Visschery van *Terreneuf*, of de Kaap *Bretou*, wederzyts beslooten was, een
 Artikel in dat Tractaat zoude gemaakt worden: hoewel de gemelde Graaf niet
 weet, dat de Kaap *Bretou* een gedeelte van de Heerschappyeu van de Kroon
 van *Groot-Brittannië* was; nog begrypt hy ook niet, dat hare Majesteit, die
 in hare Aanspraak van de Throon verklaarde, dat *Vrankryk* had toegestaan,
 om een volstrekte assistant van *Annapolis*, met het overige van *Nova Scotia* of
Acadia te doen; hier kan verstaan worden van de Kaap *Bretou*, te spreken,
 het welk geen gedeelte van die vaste kust, maar een Eiland op zig zelve is.
 De gemelde Graaf zegt verder, dat hy oordeelt, dat de eenige voordeelen in
 de Koophandel voor *Groot-Brittannië* bedongen, niet van Conditien afhangen,
 die door een Acte van het Parlement moeten goet gemaakt worden; in tegen-
 deel zo twyffel hy niet, van te konnen doen blyken; dat in de laatste Trac-
 taten van Vroede en Commerce veele voordeelen voor den Koophandel van
Groot-Brittannië bedongen zyn, die de Onderdanen van *Groot-Brittannië* ook
 zedert het sluiten van de gemelde Tractaten genoten hebben; niettegenstaande
 het Parlement niet goetgevonden heeft van een Acte te maken, en het negen-
 de Artikel van het Tractaat van Commerce met *Vrankryk* te bekrachtigen. En
 de gemelde Graaf ontkeat, dat door zyn toedoen de goede voornemens van
 hare geheiligde Majesteit, om voordeelige Voorwaarden in de Koophandel
 voor haar Volk te verkrygen, veydelt zyn, of de Koophandel of Manufactu-
 ren van *Groot-Brittannië*, *precario* gemaakt, of ter genade van de Vyand over-
 gelaten, of dat eenige voordeelige Tak van de Koophandel aan de Onderda-
 nen van *Vrankryk* is overgegeven. En gelyk de gemelde Graaf ontkeat, van
 eenig deel gehad te hebben in eenige schending van Tractaten, of de maatre-
 gels van *Vrankryk* te bevorderen, of in eenige Onderhandeling, dienende om
 de Koophandel van *Groot-Brittannië* aan *Vrankryk* op te offeren, zo ziet hy
 met groot genoegen aan, de bloeiende staat van de Koophandel en Scheepvaart
 van deze Koningryken zedert het sluiten, en door middel van de laatste Vro-
 de, in de groote aanwalch van het getal en lading der Schepen, van den uit-
 voer van Wolle Manufacturen, Vissch, en andere Gewassen van dit Koning-
 ryk; waar door de Tollen grotelyks vermeerderd zyn, omtrent drie Millioen-
 nen aan Goud en Zilver gemunt, en de Wissel al voor lang van en naar alle
 Gewelten van *Europa* tot voordeel van *Engeland* geweest is.

XIV. Artikel.

In antwoord op het veertiende Artikel, zo kan de gemelde Graaf niet toe-
 staan, dat hy eenig voornemen gehad, of aanslag gesmeet heeft, om het Ko-
 ningryk

ningryk van *Sicilien* van het Huis van *Oostenryk* weg te nemen, en het zelve aan den Hertog van *Savoijen* toe te voegen, ofte dat hy hare Majesteit heeft aangeraden, om zodanige Instructien aan Henry Vicomte van *Bullingbroke* te geven, als in het gemelde Artikel aangehaalt worden, of in eenig Tractaat toe te stemmen, in het welke afftant van het gemelde Koningryk aan zyne Koninglyke Hoogheit gedaan wiert, zonder toestemming of kennis van zyne Keizerlyke Majesteit; ook kan hy niet bekennen, dat hare Majesteit door zyne Raad is bewogen geworden, om zyne gemelde Koninglyke Hoogheit tegens den Keizer met hare Vloot by te staan, ten einde om het bezit van dat Koningryk te verkrygen. Maar de gemelde Graaf verzoekt vryheit, van tot regtvaardiging van hare Majesteits handelingen, ten opzigte van het gemelde Koningryk, te mogen zeggen: „ dat het door de groote Alliantie onder andere „ te zaken was vastgesteld, dat de Bondgenooten hun uiterste poogingen doen „ zouden, om het Koningryk van *Sicilien* uit de handen van den vyand te ruk- „ ken, en dat de voornaamste inzigten, om *Sicilien* te herwinnen, waren, dat „ zyne Keizerlyke Majesteit een redelyke voldoening zoude bekomen voor „ zyne eisch op de *Spaanze* Monarchie, en dat de Koophandel en Scheepvaart „ van *Groot-Brittannien* en *Holland* daar door beter zoude verzekert worden. Nademaal nu het Keizerryk en de Erfelyke Landen van *Oostenryk*, aan *KAREL* de III. waren te beurt gevallen, die ter dier tyd maar een jonger Tak van dat Huis was: nademaal verscheide Steden in *Frans Vlaanderen*, die niet in het bezit van Koning *KAREL* de II. waren, ten tyde van zyne Dood, te gelyk met *Spaans Vlaanderen*, *Milauen* en *Napels*, een redelyke voldoening voor de eischen van zyne Keizerlyke Majesteit op de *Spaanze* Monarchie schenen te zyn; en nademaal de Koophandel en Scheepvaart van de Onderdanen van *Groot-Brittannien* en *Holland*, also kragtig door de afftant van het Koningryk van *Sicilien*, aan den Hertog van *Savoijen* konden verzekert worden, dan of het gemelde Koningryk aan den Keizer was te beurt gevallen: en grooter zwaarigheden waarfchynelyk zouden ontstaan zyn, in het bezit daar van te verzorgen aan het Huis van *Oostenryk*, dan aan die Hertog, in zo verre als de Koning *PHILIPPUS* veel gemakkeliker is bewoogen geworden, om het zelve aan de Hertog van *Savoijen* over te geven, dan aan een zodanige magtigge Prins, als de Keizer is; en daar was genoegzame grond om te geloven, dat alle, of de meeste Princen en Staten van *Italien*, zo bevreest waren voor de aangroeyende Magt van het Huis van *Oostenryk* in *Italien*, dat zy eerder het uiterste zouden afgewagt hebben, dan toe te laten, dat *Sicilien* te gelyk met *Napels* en *Milauen* in handen van de Keizer zoude vallen: zo kan de gemelde Graaf niet begrypen, hoe een ontwerp, om gemelde Koningryk aan dien Hertog toe te deelen, voor onregtvaardig, schandelyk, of verderfelyk kan gehouden worden, of voor een onregtvaardige handeling ten opzigte van zyne Keizerlyke Majesteit, of voor een schending van de groote Alliantie: ook weet de gemelde Graaf niet te herdenken, in welk opzigte dit tegenstrydig was aan eenige Verklaring van hare Majesteit, of aan de Instructien, die zy aan hare Plenipotentiarijssen gegeven had: en ingevalle hare Vloot te gebruiken, om die Hertog

1715.
October.

Hertog hare goede en getrouwe Bondgenoot te helpen, in het bezit nemen van dat Koningryk van de Vyand, uit overweging van de stantvallige aankleving van den gemelde Hertog aan de Alliantie, en de groote zwaarigheden, die hy daar door geleden heeft; zo is hy gemelde Graaf niet bekwaam, om te ontdekken, waarom zodanige bystant zo wel niet aan den Hertog, als aan eenige andere van hare Geallieerden, wie die ook was, mogt gegeven worden. En nademaal in dit Artikel wort toegeslaan, dat de Hertog van *Savoyen* nooit eenige poogingen dede, om het gemelde Koningryk voor zig zelve te bekomen, zo schynt dit ten minsten een bewys, dat de Perzoon of Perzoonen, die de laatste Koninginne aanrieden, om in zodanige afstand toe te stemmen, geen bezonder Intreit daar mede gehad hebben, of eenig ander inzicht, dan de behoudenis van de balans van magt in *Europa*, en de zekerheit van de Koophandel en Scheepvaart van de Onderdanen van *Groot-Brittanniën* en *Holland*; en het kan met reden niet gedagt worden, als men deze opregt en oneenzydig inziet, dat de gemelde Graaf zig schuldig gemaakt heeft, aan het verraden van het Geloof van de Natie, of de Eer van de Kroon, of dat hy de Scheepsmagt van deze Koningryken, of de Onderstanden door het Parlement toegestaan, tegens een Geallieerde van dit Koningryk gebruikt heeft.

XV

In antwoord op het vyftiende Artikel zegt de gemelde Graaf, dat hy altoos van gevoelen geweest is, en nog is, dat het woord van een Souverein heilig is, en dat alle Verklaringen van den Throon aan het Parlement behoorden waar te zyn; dat alle Ministers van Staat verpligt zyn, om zo ver als in hun vermogen is, in zodanige gevallen, met de uiterste naauwkeurigheid de Eer van de Kroon te handhaven; dog de gemelde Graaf weet niet, dat hy ooit nalatig in zyn plicht geweest is, in dit geval, of dat hy zig ooit een willekeurig of onverantwoordelyk Gezag, veel minder de opperste bestiering en regeering van hare Majesteits raadslagen heeft aangematigd; ook heeft hy nooit de Eer van de Kroon, of Waardigheid van het Parlement ten toon gesteld, met eenig gedeelte van de laatste Onderhandelingen van Vrede, verkeert te verbeelden, om hare Majesteit, hare Geallieerden, haar Parlement, of haar Volk te bedriegen; nog dat hy nooit hare Majesteit bewoogen, verpligt, ingeboezemt, en aangeraden heeft, om van de Throon eenige Aanspraak of verklaring aan haar Parlement te doen, die niet met de waarheit overeenkomstig was. Hy gelooft, dat hare Majesteit verscheide Aanspraken van de Throon aan haar Parlement dede, op verscheide tyden, zo als in het gemelde Artikel gezegt wort; aan welke zig de gemelde Graaf refereert; en in 't bezonder, dat hare Majesteit op den 7 December 1711, dede verklaren, *dat hare Geallieerden, en in 's byzonder de Staten Generaal, door bunne gereede toestemming, om een onderhandeling van een algemeene Vrede te oezen, hun vrouwen tot haar uitgedrukt hadden*; maar de gemelde Graaf niet toestaande, dat 'er zodanige Representatien als in dit Artikel wort voorgegeven gedaan zyn, verzoekt verlof, van tot verdediging van de Eer van zyne Koninglyke Meesteres te mogen zeggen, die een Princes was van een volmaakte Godvrugtigheit en opregtheit,

dat

dat de Staten Generaal den Heer Buis aan hare Majesteit zonden, met brieven vol van verzekeringen van hun respect voor haar Perzoon, en hunne Resolutien, om zig niet van haar af te zonderen; en insgelyks doot hem aan hare Ministers bekend-maakten, hunne gereetheit, om met hare Majesteit in overeenkomst te handelen. En de gemelde Heer Buys leverde aanslonts na zyne aankomst te *Londen* paspoorten voor de *Franck* Ministers over, om te *Utrecht* te komen, en toonde in eeri byeenkomst van verscheide Lords van den Raad zyn goetkeuring, om circulaire brieven af te zenden, om de overige Geallieerden op een Congres te nodigen: en de gemelde Heer Buys vertoonde volmagten, om een nieuw Tractaat gereet te maken en te ondertekenen, door het welk hare Majesteit en de Staten zig onderling aan malkanderen verbinden zouden, in't maken van Oorlog en Vrede, de Vrede als die gesloten zoude worden te guaranderen, en de overige der Geallieerden tot zodanige Garantie te nodigen; alle welke zaken en handelingen nog voor den 7 December 1711. geschiet zynde, zo mogt hare Majesteit regtmagig de voorgemelde Autentike Handelingen en Verzekeringen aanmerken, als groter bewyzen, van het vertrouwen't welk de Staten op haar hadden, en van hunne gereetheit, om met haar in overeenkomst te handelen, dan eenige Repräsentation. of Rapporten voor die Tyd gedaan; en dat de gemelde Verklaring van hare Majesteit van de Throon op de zuivere waarheit gegrontvest was. En de gemelde Graaf gelooft, dat een iegelyk, die onpartydig de stappen, gedaan in de laatste Negotiatien van Vreede, komt te overwegen, de langdurigheit van de Onderhandeling, de verscheide Brieven van een van hare Majesteits voornaamste Secretarissen van Staat, aan hare Plenipotentiarissen te *Utrecht*, de Ratificatie van de overeenkomst, door hare Ministers en de Heer Buys op den 18. December 1711. getekent, en hare Vermaning aan de Staten, om dezelve te ratificeren; hare dringende aanhoudingen by de Princen en Staten van het Ryk, en veele andere zaken, die gedurende die Onderhandeling op order van hare Majesteit, tot voordeel en voldoening van hare Geallieerden gedaan zyn, aanslonts zal bekennen, dat hare Majesteit haar uiterste best dede, om voor hare Geallieerden, en in't bezonder voor zyne Keizerlyke Majesteit, een redelyke voldoening te verzorgen, en zig met hen door de naauwste Verbintenissen te vereenigen, en de Vreede zeker en langdurig te maken, ingevolge hare Aanspraak van den 7 December, en hare Boodschap van den 17 January daar aan volgende, in dit Artikel gemelt. En by aldien hare Majesteit door eenige buitengewoone eischen, of ongegronde jalouzyen van iemant der Geallieerden, of andere toevallen, niet bekwaam was, om voor hen al het geene dat zy wel wenschte te verkrygen, zo kan dit niet de waarheit en opregtheit van hare Majesteits uitdrukkingen verminderen. En het is klaarblykelyk, dat hare Majesteit aan hen zo groote voldoening verzorgde, dat alle de Geallieerden, nitgezondert de Keizer, te gelyk met hare Majesteit de Vreede getekent hebben; wiens belangen zelfs zo ver gereguleert waren, dat het geen, waar over nog verschil was, niet van gevolg genoeg was, om zodanig groot en goed werk uit te stellen. En het is wel bekend, dat de Keizers van *Duitsland* dikwils geweigert hebben, om

1719.
October.

hunne Tractaten van Vrede te gelyk met hunne Geallieerden te tekenen : maar dat hare Majesteit door eenige Raad van de gemelde Graaf is aangezet, om in eenige Onderhandeling van Vrede te treden, met uitsluiting van hare Geallieerden, of dat de gemelde Graaf een diergelyke Onderhandeling gevoert heeft ; of dat de belangen der Geallieerden, en in 't bezonder dat van den Keizer, door eenige Practyken van hem aan *Vrankryk* overgelevert zyn, ontken hy in 't gehoel. En wanneer men overweegt, dat zo veel *Brittannis* Bloed en Schatten zyn verspilt geworden, om *Spanjen* en de *West-Indiën* van het Huis van *Bourbon* te herwinnen, dat een kostbaeren Oorlog veele Jaaren lang gedaert had, die hare Majesteit altoos met nieuwe Recruten ondersteunde, en hare Onkosten verdubbelde; dat hare Legers, en die van de Geallieerden, in *Spanjen* geslagen waren; dat de Prins Eugenius verklaart had, dat men 40000 Mannen, en vier Millioenen Kroonen jaarlyks noodzakelyk van noden had, om dien Oorlog voort te zetten, en dat zyn Meester niet meer dan een vierde gedeelte van die last konde dragen; dat men door een lange onderinding gezien had, hoe afkeerig het Volk van *Spanjen* in 't algemeen was, om zig aan het Huis van *Oostenryk* te onderwerpen; dat hare Majesteit oordeelde, dat de last om den Oorlog in *Spanjen* te hernieuwen, een al te zwaar Juk voor hare Onderdanen zyn zoude, en dat 'er weinig waarschynelykheit was, van een goed gevolg: dat de Erfelyke Landen toen, door de Dood van den Keizer JOSEPHUS, aan Koning KAREL te beurt waren gevallen, die kort daar na tot Keizer verkoren wiert, door welke uitkomst het *Intrest* van de Vorsten en Staten van *Europa* verandert wiert, zo kan niet getwyffelt worden, of hare Majesteit had in die tyd, als dezelve hare voorgemelde verklaring dede, haar niterste best gedaan, om *Spanjen* en de *West-Indiën* door kragt van Wapenen te herwinnen: en het best dat zy daar na doen konde, was door een Weg van Onderhandeling, in welke zy met zodanige groote ernst aanhielt, dat PHILIPPUS *Spanjen* verlaten zoude, dat *Vrankryk* in hare Majesteits voorstellingen toestemde: maar als de Koning PHILIPPUS niet kon bewoogen worden, om *Spanjen* over te geven, dagt hare Majesteit dat zyne Renuntiatie van de Kroon van *Vrankryk*, zo als de omstandigheden toen stonden, het allerbekwaamste, zo niet het eenigste middel was, om de vereeniging van deze twee Monarchien voort te komen: maar de gemelde Graaf geloofte niet, dat men zal konnen aantoonen, dat het laten van *Spanjen* en de *West-Indiën* aan het Huis van *Bourbon*, het Fondament geweest is van de Preliminare Artikelen, door den Heer Mesnager ondertekent, en van de daar annexte Verklaring, dewelke door de Lord Dartmouthe en Mr. St. John, met hare Majesteits toestemming ondertekent wiert, (en welke de gemelde Graaf ondersfeit, het zelfde te zyn, dat in dit Artikel een afzonderlyk Tractaat genaamt wort) alzo hy geloofte, dat het toen meerder waarschynelyk was, dat de Kroon van *Spanjen* aan eenig ander Prins zoude vallen. En de gemelde Graaf kan niet begrypen, hoe dat hare Majesteit kan beschuldigt worden in eenige valsheit in hare Boodschap van den 17 January gepleegt te hebben, in welke zy verklaart, hoe ongezont de gerugten waren, die verspreit waren gewor-

den, als of men over *eene* afzonderlyke Vreede handelde, tot welk nitftraaxel nog 1713.
 10 October, nog op eenige andere Tyd, niet de minste reden gegeven was: nademaal alleen koninkige weinige Pointen veroffent waren, betreffende het bezonder belang van hare eige Koningryken, welke zelfs van geen kragt zyn zouden, dan by het sluiten van een algemeene Vreede, en insgelyks voor zodanige sluiting aan de Geallieerden zyn medegedeelt. En de gemelde Graaf ontkent, dat toen, of op eenige andere Tyd door hem eenige afzonderlyke maatregels met de Ministers van Frankryk genomen zyn; ook kan hy niet begrypen, dat de voorstelling omtrent de Renuntiatie alleen maar speculatief is, maar wel dat die van die Natuur was, dat zy zig zelfs zoude uitvoeren, en de Kroonen van Frankryk en Spanjen veel kragtiger dan oit verdeelt maken; zo men maar overweegt, dat het niet alleen bestaat in de Renuntiatie die PHILIPPUS, toen in het bezit van de Kroon van Spanjen zynde, doen zoude, van zyn wettig Regt op die van Frankryk; maar dat voor dezelve ook een Regt tot de Kroon van Frankryk aan de Hertog van Orleans gegeven wierde, en na hem, aan alle de overige Princen van het Huis van Bourbon, die men niet onderstellen kan, dat het aan wil, nog ook waarschynelyk niet aan magt zal ontbrecken, om nit kragt van deze Titel bezit van de Kroon van Frankryk te nemen, in tegenstelling van een Prins, die zo verre weg is, en die zo plechtiglyk van al zyn Regt op dezelve heeft afstand gedaan. Ook kan de gemelde Graaf niet denken, dat een Verklaaring van een Minister van Frankryk, tegens zodanig Expedient (indien 'er een zodanige gedaan is) een genoegzame grond voor hare Majesteit was, om dit te verwerpen. De gemelde Graaf viint zig hieromme genootzaakt, om verlof te verzoeken, van te mogen herhalen, dat hy niet bekwaam is, om uit een zaak, van de geenen, die in deze Aanspraken gemelt worden, te ontdekken, dat in de bovengemelde bijzonderheden, of eenig ander wezentlyk Point, ten opzichte van de Vreede of Koophandel, of welke de belangen, of van hare Geallieerden, of van Groot-Brittannien betreffen, door hare Majesteit iets kwalyk is verbeeld; ook weet hy niet, nog kan niet geloven, dat eenig bewys kan bygebragt worden, dat hy de Gunst van zyne Koninglyke Meesteres misbruikt heeft, voor welke hy altoos de alleropregste agting en eerbied gehad heeft; of dat hy haar Parlement tot een ongegront en verderfelyk besluit heeft misleit, of deszelfs Raad aan hare Majesteit voorgeloomen, of goetkedring tot eenige gevaarlyke Praetyken weten te bekomen, waar door hare Majesteit ooit van het vertronwen van hare Geallieerden konde berooft, of voor veragting bloot gestelt worden.

XVI. Artikel.

In antwoord op het zestiende Artikel, houd de gemelde Graaf staande, dat het volgens de Wetten en Constitutie van dit Koningryk, het ontwyffelbaar Regt en voorregt van den Souverein is, die de Fontein van Eer is, om zo wel ten tyde van het Parlement, als wanneer 'er geen mogt zitten of wezen, Pairs van dit Koningryk te maken; en dat de oefening van deze Tak van het voorregt, in de Form of Inleiding van alle Patenten van Eer verklaart wort, voort te komen *ex meo motu* uit zuivere beweging, als een bedryf van zuivere genade

1719.
October

de en gunst: en dat zulke Actens niet gegeven worden, als veele andere Actens die van een publice Natuur zyn, met en op het advys van de geheime Raad, of gelyk als Actens van Pardon, die gemeenelyk verleent worden, op een gunstige uitlegging van verscheide Omstandigheden, of op berigten van de Procureur Generaal, of andere Officieren; dat zulke Actens wettig en dienstlyk zyn, of voor de zekerheit of welstand van de Kroon; inaar in 't geheel voorkomē uit de weldadige en genadige gesteltenis van den Souverein. Hy zegt verder, dat nog de Orders tot Patenten van Eer, de Biss, of andere Uitbreidingen van zodanige Patenten oolt t'eeniger Tyd aan de Raad of Theforie zyn bekennt gemaakt, als verscheide andere Patenten wel gedaan zyn: en hierom me zegt de gemelde Graaf, dat hy nog als Groot Thefiorier nog als geheime Raad hier van eenige kennt heeft konnen hebben: Niet te min indien hare laatste geheiligde Majesteit goedgevonden had, om hem van haar allertgenadigst voornemen te onderrigten, om een zeker getal Pairs van dit Koningryk te verkiezen, en zyn gevoelen gevraagd had, of de Perzoonen, die zy toen voorgemen had te verkiezen, bekwaame Perzoonen waren, om tōt die waardigheit verheven te worden, zo geloof hy, dat hy ten hoogsten hare Majestens Keur zoude goedgekeurd hebben; en kan niet begrypen, dat hy, dit doende, zig zoude hebben konnen schuldig maken aan het verbreeken van zyn Pligt, of schenden van zyn Ampt, 't welk hem aanvertrouwd was, also zy alle Perzoonen van Eer en uitgelezene verdiensten waren; en het Pairschap daar door niet grootelyk vergroot wierd, uit overweging dat zommigen van deze verkorenen tog Pairs door hunne Geboorte zouden geworden zyn, en veele Edele Familien nog laast waren uitgestorven; En de gemelde Graaf geloofd, dat veele bewyzen zouden konnen voortgebragt worden, dat dit Voorregt door de vorige Princen van dit Koningryk, op een wyze ruim zo uitgestrekt als deze, is gebruykt geworden, en in 't bezonder in de Regeeringen van Koning HENDRIK de VIII. Koning JACOBUS de I. en zyne laaste Majesteit de Koning WILLIAM. De gemelte Graaf zal met verlof hier nog byvoegen, dat hy in zynē gheele levensloop altoos de vastgestelde Constitutie heeft lief gehad, zo wel voor zig zelfs in 't bezonder, als in alle publyke Ampten, die hy de Eer had van te bekleeden, en dat hy altoos zyn uiterste best gedaan heeft, om die te bewaren, en altoos agtervolgen zal, van aldus te doen.

Antwoord op het eerste Additioneele Artzykel.

In antwoord op de volgende Artikelen van beschuldiging tegens de gemelde Graaf gebragt, zo zegt hy ten opzigte van het eerste, dat hy geloofd, dat in of omtrent de maand van Januarius 1710. een onderneming voorgesteld wiert, om de Stad van *Quebeck*, op de Rivier van *St. Laurentius* in *Canada*, of andere Heerschappyen van den Koning van *Vrankryk* in *Noord-America* te overwinnen; maar hy ontkent, dat hy hare Majesteit heeft aangeraden, het zy om tot het doen van zodanige Onderneming toe te stemmen; of om order te geven, tot het afte zonderen van eenige Battaillons van hare Krygsmagt in

Vla-

Vlaanderen, of tot het zenden van eenige zodanige Battaillons, of Oorlogs Vloot tot de gemelde Expeditie; maar behoort hebbende, dat het gemelde Ontwerp, of zommige Expeditie van diergelyke Natuur eenige tyd te vooren door een Committee van den Raad was in overweging genomen, en namaals voor die tyd ter zyde gestelt; en niet volkomen van het geheel Ontwerp onderdruigt zynde, nog zo wel ervaren in de zaken van dat gedeelte van de Waereld, als anderen, die meerder gelegenheit gehad hebben, om de zelve te kennen; en terwyl deze Expeditie hem ter dier tyd niet zo tydig of voordeelig scheen te zyn, als anderen, die beter kennis van deze zaken dan hy hadden, zig zelfs beloofden, zo deed hy alles, wat volgens zyn oordeel zyne plicht vereischte, om het uitvoeren van dezelve voor te komen, en gaf zyn gevoelen daar over nadrukkelyk te kennen aan zommige Perzoonen, die zig omtrent de Koninginne bevonden hebben. En hebbende zo verre zyne gedagten over de gemelde aanslag ter dier tyd geopenbaart, zo geloofde hy, dat het niet raadzaam voor hem zoude geweest zyn, van in die byeenkomsten te verschynen, in welke alleen de wyze van deze Onderneeming uit te voeren stont beraamt te werden, van welke byeenkomsten egter maar weinige zyn gehouden geworden, voor dat hem het ongefuk overkwam, 't welk hem noodzaakte, om zyn bed te houden. Dog de gemelde Graaf ontkent, dat hy geweeten heeft, dat de gemelde onderneeming gevaarlyk of verderfelyk was; ook hoorde hy noit, dat die door de Committee van den Raad, als gevaarlyk en ondoenlyk was ter zyden gestelt, maar alleen als oneigen ten opzichte van de Omstandigheden van zaken ter dier Tyd; ook wels de gemelde Graaf, nog geloofst niet, dat de gemelde Onderneeming begonnen is, met eenig inzicht, om het Intreit van de Koning van *Vrankryk* te bevorderen, of om het Geallieerde Leger in *Vlaanderen* te verzwakken, of om de Scheepsmagt van dit Koningryk te verstrooijen; en wanneer andere van haar Majesteits Raad, meerder kennis van die zaak hebbende, oordeelden dezelve raadzaam en doenlyk te zyn, zo oordeelde hy dat het hem niet betaamde, om op de kragt van zyn eigen eenvoudig gevoelen, zig verder tegen een onderneeming te kanten, die, indien ze gelukt had, zekerlyk een groote en gevoelige slag, aan de Kolonien en Koophandel van *Vrankryk*, in dat gedeelte van de Waereld zoude gegeven hebben. En de gemelde Graaf is met goede reeden overtuigt, dat uwe Lordschappen het niet ongerymt zullen oordeelen, dat hare Majesteit het gevoelen opvolgde van de geenen, die beter de zaken van die Natuur verstonden, of dat uwe Lordschappen kunnen geloven, dat de gemelde Graaf in dit opzigt eenigerwyze zyne plicht aan hare Majesteit heeft te buiten gegaan: maar hoopt eerder, dat het voor een bewys van zyne getrouwheit aan hare Majesteit en zyn Vaderland zal verstreken, dat hy het geene, waar van hy by zig zelfs een slegt gevoelen had, zo zeer heeft afgeraden; hoewel hy overtuigt is, dat die van hare Majesteits Raad, die deze Onderneeming goet keurden, zulks met een oprechte begeerte voor het algemeene welzyn gedaan hebben, niettegenstaande het kwaad gevolg, dat dezelve gehad heeft, waar van de oorzaak voornamelyk moet toegeschreven worden, aan de vertoevingen door tegenwinden, en andere onvr-

1719.
Oktaber.

wagte toevallen. En hy kan niet geloven, dat de Geallieerden van hare Majesteit daar door eenig nadeel hebben geleden, of dat aan de algemeene Vyand eenig voordeel is toegebragt, door het zenden van Troupen uit *Vlaanderen* om voor deeze onderneeming te dienen; en hy is onderrigt, dat hare Majesteits Generaal, die in *Vlaanderen* commandeerde, ter dier tyd order had, om alle gevare voor te komen, en andere Troupen in plaats van de zelve te verzorgen, indien hy zulks noodzakelyk oordeelde. En de gemelde Graaf bekend, dat hy de zom van 28000 ponden, of daar omtrent, omtrent Juny 1711. van de Theorie geefficht heeft, op rekening van Wapene, Gereetschap, Goederen, en Koopmanschappen, die men zeide, dat tot de onderneeming op *Canada* zoude gebruikt worden; maar hy zegt, dat hy zo verre was van Hare laatste Majesteit aan te raden, dat de gemelde zomme zoude uitgegeven en betaalt worden; dat hy in tegendeel de betaling van dezelve heeft opgehouden, tot dat hy ter dier tyd al wat hy konde gedaan had, om de uitgift van het gemelde geld te onderzoeken: maartoen Groot Theforier van *Groot-Brittannien* zynde, en Hare Majesteits order ontfangen hebbende, om de gemelde Zom te betalen, en met de grootste omzigtigheid toen geen regtvaardige Oorzaak konnende ontdekken, waarom die niet zoude betaalt worden, zo deed hy zulks uit gehoorzaamheit voor deze Orders; en ingevolge de Pligt van zyn Ampt, zo ondertekende hy een volmagt aan de Betaalmester van Hare Majesteits Troupen, tot betaling van dezelve, ingevolge van het welk hy geloofd, dat deze zom uit gegeven, en ontfangen is. En wat aangaat het gedeelte van het gemelde Artikel, door het welke de gemelde Graaf beschuldigd word, dat hy zyne konst en Crediet heeft te werk gesteld, om het Huis der Gemeentens te wederhouden, van die zaak te onderzoeken, zo verzoekt hy verlos, van te mogen zeggen, dat (welke agterdocht hy ook by zig zelfs mogt hebben) hy na onderzoek niet kon vinden, dat'er genoegzaam bewys was, om het openleggen van dezelve, voor een van beide Huizen des Parlements te konnen regtvaardigen. En hoewel hy onderrigt is, dat de Papieren, deze Onderneeming aangaande, voor het laatste zyn opengelegd, en al voor lang in de Magt van het tegenwoordige Huis der Gemeentens geweest zyn, zo heeft hy egter nog niet gehoord, dat enig Bedrog, in die zaak gepleegd, ontdekt is, niettegenstaande het aan de Edelheden, die dezelve onder hun opzigt hebben, nooit aan bekwaamheit ontbrooken heeft, om de uiterste Ontdekkingen te doen, nog dat men ondersstellen kan, dat zy daar in door toedoen van de gemelde Graaf zyn voorgekomen: en hy hoopt, dat het hem niet als een Misdad zal toegerekend worden, indien hy eenig Verstand of Crediet gebruikt heeft, om het Huis der Gemeentens te wederhouden, van deze zaak te onderzoeken, en die gesteltenis, welkeer door een ontydig onderzoek voor dat men goede bewyzen had, het bedrog, zo'er eenig mogt gepleegd zyn, waarschyndelyk voor eenwig ongestraft zoude hebben door gegaan. Maar de gemelde Graaf ontkend, dat hy ooit eenige willekeurige Magt, of Raad oeffende, of had, het zy in Haar Majesteits geheime Raad, of in de groote Raad van de Natic, of eenige aanlag smeede, om de Ichuldige Geregtigheid aan de Koninginne of de Natic voor te komen,

komen, of dat eenige ontdekking verder aan hen gedaan is, dan die agterdocht konde geven, aan iemand, die altoos jaloers was (als hem betaamde) over het kwaad besteeden van de publieke schatten. En de gemelde Graaf zegt, dat hy niet bewust is, dat hy door eenige Brief, of Memorie aan Hare Majesteit iets tegens zyne Plicht gedaan heeft. Maar hy hoopt onderdaniglyk, dat men hem zal vergunnen van aan te merken, dat het een bezondere harde zaak zoude zyn, en, na het hem-schynf, strydig tegens de regels van eer en betaamlykheit, indien de allergeheimste en vertrouwste Papieren en Brieven, geschreven aan die Roemrügige en Godvrügige Princes, hare laatste Majesteit, op haar eigen bezonder bevel, en voor haar eigen bezonder gebruik, aan iemand als een Misdaat zoude toegerekent worden; en indien eenige beschuldiging van eenige zodanige Brief of Papier tegens den gemelden Graaf kan ingebracht worden, zo wyffelt hy niet, of daar zullen nog andere geheime Papieren van Hare Majesteit zyn, die hem in veele bezonderheden zullen regtvaardigen, met welke hy beschuldigt wort, en verders aantoonen (indien het noodzakelyk was) welke tedere liefde en genegenheit Hare Majesteit voor alle Hare Onderdanen had.

1715.
October.

In antwoord op het tweede Additioneel Artikel.

Bekent de gemelde Graaf, dat Hare laatste Majesteit, omtrent October 1711. een volmagt aan hem, toen Hare Theforier van *Groot-Brittannien*, zond, om de Som van 13000 Ponden aan John Drummond Esq. uit te geven, en te betalen, zo als in het Artikel gemelt wort; en dat de gemelde Graaf op of omtrent den 24 November daar aan volgende, ingevolge van de gemelde volmagt, door de eige hand van Hare Majesteit ondertekent, een order tekende tot betaling van de gemelde 13000 Ponden; dog tot meerder zekerheit verzoekt hy verlos, van zig aan de verscheide volmagten te mogen refereren, als die zullen vertoont worden: en de gemelde Graaf houd het daar voor, dat de woorden (*voor bezondere diensten van den Oorlog*) door misslag van de Klerken daar in gevoegt zyn: want hy ontkent volstrektelyk, dat hy eenige order gaf, om deze woorden, of eenige anderen van diergelyke inhoud in te voegen: en hy geloofst, dat alle de Klerken van de Theforie weten, dat het geld, 't welk uit het verkoopen van Tin komt, het eigen geld van de Koninginne was, om het te gebruiken tot onderhoud van hare huishouding; en in zodanige gelegentheden als zy zoude goetvinden, en niet geschikt tot den dienst van Oorlog, alhoewel het zomtyds is gepractizeert geworden, dat beleeningen voor de dienst van Oorlog en andere publieke diensten op de inkomsten van het Tin gedaant zyn, en namaals weder aan de civile lyst betaalt; waar door mogelyk zodanige misslag mag ontstaan zyn. En de gemelde Graaf zegt, dat hy, onderrigt geweest zynde van de diensten, die Mr. Drummond op order van de gewezene Graaf van *Godolphin* gedaan had, met geld op het Tin tot een laage intrest te leenen, de gemelde Graaf de toestemming van Mr. *Drummond* verzogt, dat een som op de Tin in zyne naam mogt versterkt worden, en met deze toestemming gaf hy order, dat een som van 13000 ponden in het

1719.
October.

regifter van de Exchequer, op het geld voortkomende uit de verkoop van het Tin, in naam van de gemelde Mr. Drummond zoude afgeschreven worden, die daar na voor zyn vertrek naar Holland, op het verzoek van de gemelde Graaf de Orders endorfeerde, en dezelve in de Theorie liet; maar hoe lang te voren het was, dat de gemelde orders geëndorfeert wierden; of hoe lang die maals in de Theorie gebleven zyn, zegde de gemelde Graaf, dat hem niet met meer gebange; maar hy bekend, dat de gemelde orders en zommen daarin in zyne eige handen kwamen, en voor zyne eigen gebruik gefchikt wierden. Maar om de waare staat van deze zaak voor uwe Lordfchappen open te leggen, zo vertoond de gemelde Graaf onderdanigst, dat hy de laatste Koninginne, na dat hy gekweft was, opwagende, Haare Majesteit de goedheit had van tot hem te zeggen, dat zy hem een zomme gelds toegelegd had: waar op hy aan Haare Majesteit de slechte staat van hare civile lyft voor oogen feldt. Maar hoewel Haare Majesteit hem verscheide maalen daar na vragde: waarom hy niet een middel vond, om het geld dat zy hem toegelegd had te ontfangen, en de nodige orders ten dien einde gaf? zo bragt hy altoos de zelfden reden daar tegen in, en deed gedurende den tyd van zes maanden geen ftep ten dien einde, tot dat het ten laaftten aan Haare Majesteit behaagde te zeggen, dat zy befloten had, dat het gefchieden zoude. En gelyk Haare goedertierenheit voor andere Perzoonen wel een gebruik van de affignatien op het Tin maakte, zo behaagde het aan haar zelfs om die daar toe te fchikken, en gaf order, dat volmagten zouden gereet gemaakt worden voor de zom, die Haare Majesteit, of Hare Koninglyke goedertierenheit hem toegelegd had: Dat, wanneer Haare Majesteit zo duidelyk haar Koninglyk welbehagen verklaard had, om zodanige blyk van hare gunst aan de gemelde Graaf te geven, de gemelde affignatien en orders in de naam van Mr. Drummond opgefeld wierden, met kennis van Haare Majesteit, en op het verzoek van de gemelde Graaf; en zedert diertyd zyn de zelfe ook onder de directie van de gemelde Graaf, en voor zyn gebruik gebleven. En de gemelde Graaf was van oordeel, dat na het affigneren van de gemelde Hr. Drummond niets meer nodig was gedaan te worden, om het intref van de gemelde Graaf in dezen te verzekeren, tot dat een voorval gebeurde, 't welk het tot verdere zekerheit noodzakelyk maakte, om de onderstaande volmagt, als een verklaring van belang te hebben, die vervolgens door Haare Majesteit ondertekent wierd, en als volgt luid,

ANNA R.

Alzo wy in het Jaar onnes Heeven 1711. uit overweging van de menigvuldige goede, getrouw, en aangename dienften, die voor die tyd aan ons door onze zeer waarde en zeer getrouw Neef en Raad Robert, Graaf van Oxford, (zoen en tegenwoordig onze Groot Thesurier van Groot-Brittanniën) gedaan sijn; welke dienften gefreht hebben tot de rust, zekerheit, en voorspoed van ons, onnes Koningryken, niet tegenstaande die verzetselschaps gevecht sijn met groot menigvuldigheden van hem zelfs, en grote gewonen voor hem en zynen Familie. En in

's bezonder overwoegende de goddeloos aangif. op uyn leeven gemaakt: zo hebben wy teen volkomen besloten, om aan hem, als een bezonder stecken van onze gunst, *1714. Officer.* en van onze gewadige erkentenis van de misdiefen van de gemelde Graaf, een zekere Som in geraet geld toe te leggen. Dog de gemelde Graaf aan ons vertrouende, dat de aghastfullen zoen aan onze Officieren en Dienaars; die mit onze civile Lijst woestien betaalt: worden; zeer groot en hoegdringende waren.

Zo hebben wy daarom besloten en vastgesteld, dat de gemelde Graaf voor zyn eigen gebruik soude hebben verscheide Zommen, te wamen mismakende dertien duizent ponden, begrepen in zekere orders van leening, gedateert op of omrent den 11. dag van December, 1711. in onze naam, en geregistreert in het register van onze Exchequer op het geld, 's welk komen zal mit het verkopen van ons Tin, welke orders tot nog toe geen cours van betaling hebben.

Zo verklaren wy; en maken mit dezen door deze tegenwoordige bekend, dat de gemelde verscheide Zommen, 17000 ponden mismakende, begrepen in de gemelde orders, en den lustrest van dien, toebehooren en het eige geld blijven zullen van de gemelde Graaf van Oxfort.

En wy ordineren en authoriseren wy door deze, om de gemelde orders en het gebeete recht en voordeel van dezelve aan de gemelde Graaf en zyne order over te dragen; en te affgasten, of aan zodanige Persoon of Personen, als by in dit geval zal komen te nemen. En ingevulle itt van het geld schuldig; of te betalen op de gemelde orders te uwe handen zal komen, zo is in dit geval ons welbekagen; dat zy aafstands het voloe aan den gemelde Graaf, zyne Executeurs, Administrateurs, of Orders, tot zyn en hân eigen gebruik en voordeel zalt betalen; zonder daar van te voren aan Ons; onze Erfgenamen of Successors eenige rekenschap te geven; En deze onze volmagt, of een authentieke copy van dezelve, zal wy voer een genoegzame verzekering en borgtocht verstrekken, om aldus te doen.

Gegeven in ons Hof te Windsor-Castle, op den veertiende dag van December, in het twaalfde Jaar van onze Regeering. Anno Domini 1713.

't Opschrift was,

Aan onze zeer waards en zeer beminde

John Drummond Esq.

En de gemelde Graaf geloofd, dat deze volmagt door Mr. Lowndes Secretaris van de Thresorie was opgesteld, dog door welke oorzaak men verzuimd heeft; om die in de Thresorie aan te teekenen, weet hy niet. Maar wanneer hy hoorde dat er een discours gong over de gemelde 17000 ponden, in tien panyen, bezond hy een copy van de gemelde volmagt aan de Thresorie; zonder daar novens te kennen te geven enige begeerte om dezelve aangekend te hebben; wel wetende, dat het zyne autoriteit ontfangt van de handteekening, dewelke geen additionele kragt van een aantekening in de boeken van de Thre-

1715.
 October.

forie nodig heeft. En de gemelde Graaf zegd, dat het aan Hare Majesteit, uit een zuivere goedheid en mildheit, en door Hare eige vrye wil behaagde, om hem de gemelde zom te geven, in erkentenis van zyne getrouwe diensten, en voor het geen hy in Hare dienst geleden had. En de gemelde Graaf zegd, dat de gemelde vergunning, ingevolge de rekening van die tyd, de zom van 10000. ponden of daar omtrent uitmaakten. waar in hy de groote mildadigheid van Haare Majesteit erkende, en aanmerkt, dat veel grooter vereeringen van de Kroon aan andere Ministers van Staat gedaan zyn, terwyl de Kroon gelyk nooddrustig was. En de gemelde Graaf weet niet, dat hy in dit, of eenig ander gedeelte van zyne Administratie, zig ooit heeft schuldig gemaakt aan eenige corruptie, of aan eenige breuk van zyn Eed; of Ampt als Groot Thresorier van *Groot-Brittannien*; of dat hy in eenige manier Haare Majesteits goedheit misbruikt heeft, of een kwaad gebruik gemaakt van zyne toegang tot Haare Majesteit, of de publicque schatkist te kort gedaan; of dat hy t'eeniger tyd met zyn kennis de onderdaanen van Haare Majesteit verongelykt of onderdrukt heeft; maar in tegendeel zegd de gemelde Graaf, dat hy het publyke geld op de allerspaarzaamste wyze gebruikt heeft, ten einde om, zo veel als mogelijk was, den last van den Oorlog te verminderen, en de Gemeentens van *Groot-Brittannien*, indien hy konde, van alle lastige schattingen te ontlasten. En tot verder verdediging, van zig zelfs, tegens de geheele beschuldiging van wrekeheit en corruptie in dit Artikel begreepen, zegt de gemelde Graaf, dat hy in alle bedieningen, tot welke hy door hare Majesteits gunst geroepen wiert, zig altoos vergenoegt heeft met het gewoonelyk inkomen en voordeel van dezelve, zonder ooit getragt te hebben om zig door eenige ongeoorloofde of buitengewoone middelen te verryken. Dat, terwyl hy eenig Ampt van aanzien by Hare laatste Majesteit bekleede, hy dat nooit misbruikte om eenig gewin of voordeel voor zig zelve te verkrygen, het zy door te disponeeren van plaatsen, die van hem afhongen, of door andere Perzoonen aan Hare Majesteit te recommanderen, dan de geenen, die onmiddelyk door haar zelfs begunstigt wierden; dat hy, het zy in of buiten bediening, nooit eenig Penfioen van de Kroon getrokken heeft. Dat, gelyk hy met zuivere handen in Hare Majesteits dienst kwam, zo verliet hy die niet alleen met zuivere, maar ook zelfs met ledige handen; hebbende in de zelve het grootste gedeelte van zyne winsten verpilt, die hem uit de plaatsen, die hy bekleede, toevloeden. Zo dat hy tegenwoordig, nicttegenstaande alle de voordeelen, die hy uit dezelve genoten heeft, en de buitengewoone mildadigheid van de Koninginne aan hem, in dit Artikel gemelt, met groote waarheit bevellighen kan; dat zyn bezondere staat daar door zeer weinig is vermèerdert geworden.

antwoord op het derde Additioneel Arttykel.

In antwoord ophet derde additioneel Arttykel, zegt de gemelde Graaf, dat, Matthys Prior Esq. door Hare laatste Majesteit aan het Hof van *Frankryk* gebruikt zynde, in de gewoonlyke forme volmagten geteekent wierden, om verscheide

scheide Zommen gelds aan den gemelden Mr. Prior te betalen; dewelke hy 1713. gelooft, dat van den 27 Augusti 1712. tot den 10 July 1714. een Zom van ~~12360~~ 12360 ponden zullen uitmaken, als in het gemelde Artikel wort voorgegeven; ~~1713. Oktober.~~ en hy gelooft, dat hy op verscheide tyden de gemelde Zommen betaalt heeft, of doen betalen, ingevolge de Authoriteit, die hy ten dien einde van Hare laatste Majesteit had, het welk hy niet alleen wettig oordeeld te zyn, maar een pligt, die van hem vereischt wiert. Hy zegt verders, dat hy niet weet dat door eenige wet de appointementen of salarissen, tot onderhoud en ondersteuning van Ambassadeurs, Envoyés, Plenipotentiarissen, of andere publieke Ministers van de Kroon in buitenlandse Hoven, bepaalt zyn: maar wel dat Hare Majesteit vryheit had, om zodanige Appointementen, en de wyze van die te betalen, te veranderen, als zy na hare wysheit zoude goetvinden, uit een van de fondzen geschikt voor de civiele lyst. Hy gelooft, dat'er verscheide voorbeelden zyn, dat aan Perzoonen, die men gebruikt heeft, om als Ambassadeurs of Plenipotentiarissen, zaken van gewigt te negotieren, voor hunne Equipage 1500 ponden, voor hun ordinaris onderhoud 100 ponden ieder week, en voor de Extraordinarien 1600 ponden zyn toegestaan, behalven nog ander geld voor diensten, die zy op bezonder bevel verrigt hadden: en indien de gemelde Prior op die voet was betaalt geworden, zo zoude hy een veel grooter Zom van de Kroon te eischen gehad hebben, voor de tyd, in welke hy door Hare Majesteit gebruikt wierd, als de bovengemelde; boven en behalven zyn verschot voor besondere diensten. En de gemelde Graaf zegt, dat hy toestaat, dat Matthys Prior door Hare Majesteit naar *Vrankryk* is gezonden voor Hare Majesteits dienst, en om de onderhandelingen van een algemeene Vredevoort te zetten; dog hy ontkent, dat hy een Creatuur was van den gemelde Graaf, of door den gemelde Graaf naar *Vrankryk* is gezonden, of dat hy de onderhandelingen van den gemelde Graaf heeft voortgezet, of dat Hare Majesteit door zyne Raad zig heeft laten beweegen, om den gemelde Matthys Prior, als Hare Plenipotentiaris, aan den Koning van *Vrankryk* te zenden, in stilte, of zonder kennis van Hare Geallieerden, of dat de gemelde Graaf de geringste slinksheit gebruikte, om voort te zetten, of te doen voortzetten; of bevorderen, eenige gevaarlyke Practyken met de Ministers van *Vrankryk*, of de vyanden van Hare Majesteit, of van Hare Koningryken; of dat hy ooit met den gemelde Matthys Prior heeft zamen gespannen, om Hare Majesteit van eenige Zomme gelds op te ligten, welke die ook zoude mogen zyn, onder schyn van zyne dienst; of dat de gemelde Matthys Prior, met het bovengemelde karakter naar *Vrankryk* is gezonden, of zonder eenig vastgesteld tractement of salaris, tot een diergelyk einde; of dat de gemelde Graaf aan den gemelde Matthys Prior een onbepaalde geloofbrief dede geven, of hem beloofde eenige andere brieven te zullen betalen, dan de geene die hy beoorlyk gevolmagtigt was aan hem te voldoen; of dat eenige wilsbrieven, in het gemelde Artikel gemeld, in vervolg van eenig zodanig bedrog getrokken zyn. De gemelde Graaf zegt, dat, Thomas Harley Esq. tweemalen door Hare laatste Majesteit naar het Hof van *Hanover* gezonden, en de gemelde Graaf toen Groot Thresorier van

1737.
Oktob.

Groot-Brittanniën zynde, hy aan den gemelde Mr. Harley betaalde, of dede betalen de Zom van 5560 ponden, of daar omtrent, op Authoriteit van Hare Majesteit, en ingevolge de plicht van zyn ampt; en dat uit het geld, 't welk geschikt was tot gebruik van de civiele lyst. En hy gelooft, dat by aldien Mr. Harley een salaris had bekomen, na proportie van het geen men aan Ambassadeurs betaalt heeft, dat het een veel grooter Zom zoude uitgemaakt hebben. Dog hy ontkent, dat de gemelde Zom van 5560 ponden, of eenig gedeelte van dezelve, zonder autoriteit betaalt is, of om eenige kwaadaardige raadslagen van den gemelde Graaf te bevorderen; of dat hy onwettig of op een bedriegelyke wyze het instellen of de betaling van eenige zom of zommen gelds uit Hare Majesteits Thresorie heeft veroorzaakt, te weeg gebragt, of aangeraden, na welke Perzoon het ook zoude mogen zyn; of dat hy ooit met de bovengemelde Perzoonen, of met eenig ander Perzoon, wie die ook zoude mogen zyn, heeft zamengespannen, om Hare Majesteit van eenig publiek geld te beroven, waar over de bestiering aan hem was toevertrouwt.

Antwoord op het vierde Additioneele Artyskel.

In antwoord op het vierde Additioneele Artyskel, ontkent de gemelde Graaf, dat hy ooit eenige Correspondentie met MARIA, de Weduwe Douariere van de laatste Koning JACOBUS de II. gehouden heeft, het zy door middel van Mr. Prior, of door eenige andere middelen, welke die ook zouden mogen zyn; of dat hy ooit dagt, of het geringste voornemen had, om eeniger wyze het Intrest van den Pretendent te bevorderen; ook weet de gemelde Graaf nog gelooft niet, dat de Heer Gualtier, in het gemelde Artikel, tuschen een van de Ministers van *Groot-Brittanniën* en *Vrankryk*, gebruikt en toevertrouwt is, om eenige zaken, rakende den Pretendent te verhandelen; en ontkent, dat de gemelde Graaf eenige Conferentien met hem Gualtier over dit ontwerp gehad heeft; ook weet hy niet, nog gelooft, dat de gemelde Gualtier gevolmagtigt was, om met hem gemelde Graaf in 't bezonder raad te plegen, of over de betaling of verzending van de Lyfrenten, hier agter gemeld, of om eenige andere jaarlykze Zom uit Hare Majesteits Thresorie naar *Vrankryk* over te zenden, of te betalen: nog had de gemelde Graaf het minste voornemen niet, dat eenige van de Vruchten of voordeelen van de Vreede tot een offerhande zouden gemaakt worden aan eenig Aanhangen van den Pretendent; ook heeft hy niet toegestemt of ondernomen, om de betaling te verzorgen van de jaarlykze Zom van 47000 ponden, of van eenige andere jaarlykze Zom, ten dienste van de gemelde Weduwe Douariere, gedurende haar leven. Maar de gemelde Graaf staat toe, dat de laatste Koning JACOBUS de II. door opene Brieven, onder het Groot Zegel van *Engeland*, gedateert op, of omtrent den 28. dag van Augustus, in het Jaar 1685. verleent heeft aan Laurentius, Graaf van *Rochester*, Henry, Graaf van *Peterborough*, Sidney, Lord Godolphin, Robert Worden, Esq. en Sr. Edward Herbert, (die alle zedert overleden zyn) verscheide Lyfrenten of jaarlykze zommen Gelds, bedragende 37328

1715.
Oftober.

Ponden, 13 Schellingen en zeven Pence; te betalen uit het Erfelyk Regt van den Excys, en het Post Comtoir, en andere Inkomsten, in de gemelde Opene Brieven uitgedrukt, dewelke zy en hunne Erfgenamen, gedurende het leven van de gemelde Koninginne Weduwe in bewaring voor Haar houden zouden. En in andere Opene Brieven, gedateert op of omtrent den 3. dag van December, in het Jaar 1686. stond hy aan zyne gemelde Gemalinne nog een ander Pensioen of Jaarlykze zom van 10000 Ponden toe, die zy gedurende Haar Natuurlyk leven behouden zoude; waar by de gemelde Inkomsten, voortkomende uit de Erfelyke Excys en het Post Comptoir, en andere Inkomsten in de gemelde Opene Brieven uitgedrukt, belast en verbonden wierden voor de gemelde Lyfrenten, of Jaarlykze zommen, als in dit Artikel gemelt word. En de gemelde Graaf staat toe, dat de gemelde Inkomsten door verscheide Acten van het Parlement, gedurende het leven van zyne laatste Majesteit de Koning WILLIAM de III. zyn toegestaan en vastgesteld, voor het gebruik en dienst van zyn Huishouding en Familie, en voor andere noodzakelyke uitgaven en onkosten van hem: en dat, na zyn overlyden, dezelve gedurende het leven van Hare Majesteit de Koninginne ANNA geschikt wierden tot ondersteuning van Hare Huishouding, en van de eer en waardigheid van de Kroon; dog hy zegt, dat in dezelve Acte van het Parlement, door welke de gemelde Inkomsten dus vastgesteld worden, een algemeene Rezervatie is voor alle en iegelyk Perzoon of Perzoonen, van alle zodanige Regten, Titels, Staaten, Intresten, Pretentien, en Eischen, welke die ook zouden mogen zyn, van, in, tot of op de gemelde Inkomsten, en Erfenissen, of eenige van dezelve, als zy of een van hen hadden, of behoorde gehad te hebben, voor het maken van de gemelde Acte, zo volkomen en in zyn geheel, als of de gemelde Acte nooit gemaakt was. En de gemelde Graaf staat toe, dat in het twaafde jaar van de Regeering van hare laatste Majesteit een Acte van het Parlement gemaakt is, door welke een zom van vyfhonderd duizend Ponden, om de oorzaken in dezelve gemeld, vastgesteld wierd (tot ondersteuning van de inkomsten, of Takken, die vastgesteld waren tot onderhoud van Hare Majesteits Huishouding, en van de eer en waardigheid van de Kroon) om uit dezelve te betalen zodanige Agterstallen van Salarissen, Jaargelden, Daggelden, en andere Pensioenen, als ook de schulden van inkoop van Provise, en andere, als men zoude bevinden schuldig te zyn aan Hare Majesteits Dienaars, Leverantiers, en anderen; maar de gemelde Graaf zegt dat hy gehoord heeft, dat de gemelde laatste Weduwe Douariere van den Koning JACOBUS de II. oordeelende Haar door de Wetten van Engeland, en uit kragt van de bovengemelde opene Brieven gerechtigd te zyn, tot de verscheide jaarlykze zommen Gelds, daar in gemeld, door een Brief van Volmagt den gemelden Mr. Gualfier dede volmagtigen, en authoriseren, om voor haar gebruik, voordeel en behoefte, alleen alle de zommen Gelds te vorderen en te ontfangen, die zedert en na het Feest van de Boodschappen van de H. Maagd Maria 1713. schuldig en te betalen waren op de gemelde verscheide Lyfrenten, belopende zeven en dertig duizend drie honderd agt en twintig Ponden, dertien Schellingen en zeven Pence, en de

1715. *October.* andere Lyfrente van een jaarlykse zom van tien duizend Ponden, en *Quintantie* en kwytſchelding te geven voor het Geld, dat hy zoude komen te ontfangen voor hare dienſt en gebruik alleen als boven gemeld is; en dat daar op de gemelde Mr. Gualtier zig zelfs aan Hare Majesteit adreſſeerde om betaaling van het Geld, 't welk men ſchuldig was op de gemelde verſcheide Lyfrenten, van 26. Maart 1713. af, en dat het aan Hare Majesteit behaagde om een Volmagt te tekenen, en hem gemelde Graaf, zynde toen Hare Majesteits Groot Threforier, of Hoog Threforier, of de Commiſſariffen van de Threforie voor die tyd, te ordineren, in zodanige woorden, en ten dien einde, als in het gemelde Artikel wort voorgegeven; maar tot meerder zekerheit, zo houd hy zig aan de gemelde Volmagt zelfs, als die zal te voorschyn gebragt worden.

En dat hy gemelde Graaf, in gehoorzaamheit voor Hare Majesteits bevelen, in de gemelde Volmagt uitgedrukt, twee verſcheide Volmagten aan den Auditeur van de ontfangit van de Exchequer, ten zelven einde als in dit Artikel gemelt wort, dede opstellen; maar tot meerder zekerheit, houd hy zig aan de gemelde verſcheide Volmagten, als dezelve zullen te voorschyn gebragt worden. Maar hy ontkent, dat hy Hare Majesteit heeft aangeraden, om de gemelde Volmagt van den 13 December 1713. te ondetekenen, dog *wanneer* die aan hem gebragt wierd, en hy bewuſt was, dat deze Giſt aan de gemelde Weduwe Douariere door een Acte van het Parlement bekrachtigt was, en ook gehoort had, dat door zeker geheim Artikel of overeenkomt in de Vredehandeling te *Ryswyk*, ten opzigte van die zaak voorzorge was gedragen; en de wettigheit van deze eisch niet door Hare Majesteits Raad, wel ervaren in de Wet, in twyfel getrokken zynde, zo oordeelde de gemelde Graaf, dat het zyn Plicht was, om daar aan te gehoorzamen. En de zom van 50000 Ponden getchikt, om ingevolge de gemelde Acte van het twaalfde Jaar van Hare Majesteits Regeering opgenomen te worden, te gelyk met een groote Additionele zom op het Tin, tot betaling van Hare Majesteits schulden, zo dagt de gemelde Graaf zig zelven genoegzaam gevolinagtigt te zyn, om te ordineren, dat de gemelde zomme Gelds, in de gemelde Volmagten gemeld, die hy orderrigt wierd, een schuld van Hare Majesteit te zyn, uit de gemelde 50000 Ponden zoude betaalt worden; egter zo is de zom in de gemelde Volmagten uitgedrukt, of eenig gedeelte van dezelve, niet uit de gemelde zom van 50000 Ponden of anderszints betaalt geworden; maar de geheele zom van 50000 Ponden is beſteed tot andere dienſten, voor welke dezelve geſchikt was. En de gemelde Graaf hoopt onderdaniglyk, dat hy hier mede niet de Eer van Hare laaſte Majesteit, of de Keizerlyke Kroon van deze Koningryken verraden heeft, of tegens zyne Plicht gedaan: en de gemelde Graaf ſtaat toe, dat, de gemelde Mr. Gualtier met Credentialen van den Koning van *Frankryk* aan Hare laaſte Majesteit in *Engeland* komende, na dat hy eenige tyd in dat Koningryk zyn verblif had gehouden, het Hare Majesteit behaagde te beveelen, om aan den gemelde Gualtier voor zyn vertrek van hier een vereering te geven, als men gewoon is in diergelyke Gevallen aan publicke Miniſters te doen; en hy geloof, dat Hare Majesteit te eerder bewogen wiert, om een zodanige vereering

eering aan den Heer Gualtier te geven, ter oorzaak, dat de gemelde Graafgehoort heeft, en het ook voor de waarheit houdt, dat de gemelde Gualtier als een werktuig by den Koning van *Frankryk* gedient heeft, om het ontstaan en de verlossing van die arme Protestanten te weeg te brengen, die zo veel op de Galley en over hunne Godsdienst uitgegaan hadden, welkers bevinding van Slaverny Hare Majesteit, uit Hare bekende yver voor de Protestantische Godsdienst, en uit hare wonderbare Godvrugtheit, en mededogen voor de Belyders van een zo goede zaak, zeer ter herten nam, en ook daar in boven verwagting gezegenpraalt heeft; zynde het geen door Zyne Majesteit de Koning **WILLIAM** te vergeefs was ondernomen, en by veelen voor onmogelyk gehouden wiert, om ooit te verkrygen: en de goede diensten, door den gemelde Gualtier in deze zaak gedaan, zeer aangenaam aan hare Majesteit geweest zynde, zo behaagde het aan Haar, om uit dat inzicht deze vereering te vergroten, en gaf daarom order, dat die op dezelfde wyze zoude betaalt worden, als aan anderen geschiet is, welkers vereeringen Hare Majesteit insgelyks goed vond te vermeerderen. En ten dien einde heeft Hare Majesteit, omtrent den Tyd in dit Artikel gemelt, een volmagt ondertekent, orderende om 1000 Ponden Sterlings aan Daniel Arthur Esq. in het zelfde Artikel gemelt te betalen, ten einde dat die deze zomme, om redenen als vooren, weder aan den gemelde Heer Gualtier uitkeeren zoude. En de gemelde Graaf gelooft, dat het gemelde Geld, ingevolge van dien getelt en betaalt is, en kan niet begrypen, dat hy hier in zyn pligt heeft te buiten gegaan.

1719.
October.

Antwoord op het vyfde Additioneele Artykel.

In antwoordt op het vyfde Additioneele Artykel, staat de gemelde Graaf toe, dat de Souverein van dit Koningryk mag weigeren, om een natuurlyk geboorne Onderdaan, die schuldig aan hoog Verraat is, en het zelve gepleegt heeft, als een publiek Minister, of met eenig Karakter van eenig Souverein Prins, Staat, of Potentaat te ontvangen: en dat wanneer een Perzoon bekend is van schuldig aan hoog Verraat te zyn, dat het in de meeste Gevallen dienstig is, om aldus te doen; dog de gemelde Graaf gevoelt, dat de Souverein de eige Regter is, om te oordeelen, om iemand met een diergelyk Karakter te weigeren, of aan te nemen. De gemelde Graaf gelooft, dat een Perzoon, zig zelven noemende, of gemenelyk bekend door de Naam van Lilcott of Lawless, omtrent het Jaar 1712. of 1713. in *Engeland* kwam, met Geloofsbriefven van de Koning en laatste Koninginne van *Spanjen* aan Hare Majesteit, en Volmagt om te handelen over het zenden van *Brische* Koopmanschappen naar de *Spaanse West-Indiën*; en dat het aan Hare Majesteit behaagde, om diergelyke Perzoon met zodanige Geloofsbriefven te ontvangen; en voor zyn vertrek naar *Spanjen* te ordineren, om aan deze Perzoon 1000 Ponden uit het Geld, geschikt voor de Civiele Lyft, te betalen, het welk de Graaf ook uit gehoorzaamheit voor deze Orders heeft doen betalen, en oordeelt dat het zyne Pligt was, om aldus te doen. Maar de gemelde Graaf gelooft, dat, wanneer de gemelde Lilcott of Lawless dus ontvangen wiert, men in 't algemeen dagt,

1715.
 Oktober.

dat hy een *Spanjaart* was, en dat hy voor de voordeelen van deze vryheden, die hy medebragt, om *Britsche* Koopmanschappen naar de *West Indien* te voeren, een veel grooter vereering verwacht had; niet te min ontkent de gemelde Graaf, dat hy voor de aankomst van de gemelde Lawless in *Engeland* iets van zyne komst herwaarts geweeten, of verstaan heeft; ook heeft hy na zyne aankomst alhier niet gezien, of geweeten, dat hy by Hare Majesteit had gehoor gehad, zynde het gebruikelijk, dat publieke Ministers, door zodanige Dienaars van Hare Majesteit ingeleit worden, aan welke het zelve behoort, als een zaak van pligt, en dagelyks werk, zonder daar over met andere Ministers van Staat raad te pleegen. En uit het onderzoek, dat men voormaals over deze zaak in het Hogerhuis gedaan heeft, is gebleeken, dat die Edele Lord, die den gemelde Lawless by de Koninginne inleide, uit hoofde van zyn Ampt, dit maar eenvoudig dede, en niet beter wist, of hy was een Inboorling van *Spanjen*. En de gemelde Graaf zegt, dat hy een lange tyd na dat hy ingeleit was, niet anders gehoord, of geweeten heeft, dan dat hy een gebooren *Spanjaart* was; maar wanneer de gemelde Perzoon een geruime tyd zig in *Engeland* kwam op te houden, zo ontloft'er een gerugt, en de gemelde Graaf wiet daarnaals onderrigt, dat hy een Inboorling van *Ierland* was, en zig in zyne jeugt at dat Koninkryk begeven had, en zedert in dienst van *Spanjen* geweest was; maar hy weet niet, en heeft ook nooit gehoord, dat hy hoog verraat gepleegt, of zig daar aan schuldig gemaakt heeft, of dat hy onder de laatste Koning *JACOBUS de II.* in den Oorlog in *Ierland*, tegens den Koning *WILLIAM de III.* gedient, of den gemelde Koning *JACOBUS de II.* in *Frankryk* gevolgt heeft, of in zyn intrest of dienst, of in rebellic tegens Koning *WILLIAM*, of in de wapenen tegens de laatste Koninginne geweest is. En de gemelde Graaf geen kennis gehad hebbende van de komst van den gemelde Perzoon, voor dat hy by Hare Majesteit was toegelaten, nog eenige kondschap van de misdadt, aan welke hy schuldig was, zo onderwerpt hy zig, of het hem als een verzuim van pligt kan toegerekent worden; dat hy Hare Majesteit het aannemen en ontfangen van hem in het bovengemelde karakter niet heeft aangeraden, of dat hy op Hare Majesteits bevel met hem is zamen gekomen, geraadpleegt, en gehandelt heeft, over zaken, over welk hy geauthorizeert was te handelen, (ingevallē hy dit gedaan had, het welk de gemelde Graaf eger niet toestaat) of dat hy op order van Hare Majesteit, de gemelde Zom van 1000 Ponden, aan den gemelde *Daniel Arthur* betaalde; dewelke naderhand in zyne handen kwam. Maar de gemelde Graaf ontkent, dat hy Hare Majesteit heeft aangeraden, om de order te ondertekenen, tot betaling van de gemelde 1000 Ponden; of dat hy last gaf, om dezelve te betalen, tegens de intentie van Hare Majesteit. En de gemelde Graaf staat toe, dat zommige andere zommengelds (welk in't geheel de zom van 915 Ponden, of daar omtrent uitmaken) betaalt zyn, tot voldoening van het Geld; aan de gemelde Lawless verschooten, als een gedeelte van het Geld, 't welk men aan zyne Katholyke Majesteit, uit hooide van het *Assenio* Contract beloofd had te geven; dog hy ontkent, dat hy tot het betalen van eenig ander Geld, welk het ook zoude mogen zyn, uit

uit Hare Majesteits Thresorie aan de gemelde Lilcot alias Lawless order heeft gegeven; of weet, dat eenig ander Geld aan hem betaalt is, dan de bovengemelde som van 1000 Ponden, en het Geld dat betaalt is, in voldoening van het geen aan hem verschooten was, op het gelt; dat men aan zyne Katholyke Majesteit wegens het *Assiento* Contract schuldig was. En de gemelde Graaf matigde zig nooit het opperste gezag in Hare Majesteits Raad aan, nog heeft te weeg gebragt, dat de gemelde Perzoon by Hare Majesteit is toegelaten, of dat hy door Hare Ministers onder de verbloemde naam van Don Carlo Moro zoude ontfangen en met hem gehandelt werden, of dat hy als een publiek Minister alhier zoude toegelaten worden. En de gemelde Graaf erkent, dat het Hogerhuis met een roemwaardige yver een zodanig Adres opstelde, en een zodanig besluit nam, en dat Hare Majesteit zodanig daar op antwoorde, en zodanige Proclamatie uitgaf, als in het gemelde Artikel gezegt wort. En gelyk de gemelde Graaf altoos de grootste agting voor de zekerheit van Hare Majesteits Perzoon, die van de Protestantze Godsdienst, en den raad en rezolutien van het Hoogerhuis gehad heeft; zo ontkent hy, dat hy de geringste kennis niet gehad heeft, dat de gemelde Lilcot alias Lawless ooit een Minister of Agent van den Pretendent aan het Hof te *Madrid* geweest is, of dat hy de minste agterdocht had, dat hy naar *Engeland* overgezonden was, om de belangen van den Pretendent in deze Koningryken te bevorderen; ook is hy by zig zelve niet bewust, dat hy ooit iets gedaan heeft, om de Perzoon van Hare geheiligde Majesteit voor gevaar bloot te stellen, den raad van het Parlement, of de verklaringen van Hare Majesteit te ontzenuwen, of kragteloos te maken, eenige Emislaris van den Pretendent te beschermen, of zyne aanhangers aan te moedigen, tot gevaar van de Protestantse Succesie, zo als die door de Wet in het Doorlugtige Huis van *Hanover* is vastgesteld, maar hy is integendeel overtuigt, dat zyn gedrag in deze zaak zo wel bekend is, dat het geen verdere regtvaardiging nodig heeft: dog indien het teeniger tyd noodzakelyk mogt geoordeelt worden, zo is hy in staat, om daar van zodanige bewyzen te toonen, die van de grootste autoriteit van de Waerelt voor zyne verdediging zyn zullen.

Antwoord op het zesde Additioneele Artikel.

In antwoord op het zesde Additioneele Artikel; zo is de gemelde Graaf onderrigt geworden, en geloofd, dat het waar is, dat na verscheide ongelukkige ondernemingen, door Haare laatste Majesteit in zamenvoeging met Haare Geallieerden gedaan, om zyne tegenwoordige Keizerlyke Majesteit op de Throon van *Spanjen* te brengen, omtrent den 7 Maart 1705. schriftelyke instructien aan den Ridder Mitford Croww gegeven wierden, inhoudende, dat hare Majesteit verstaan hebbende, dat het volk van *Catalonien* genegen was, om het juk; hen door de *Franzen* opgelegd, af te schudden, en zig weder onder de gehoorzaamheit van het Huis van *Oostenryk* te begeben; en dat Hare Majesteit wenschende om deze goede geneigtheit in hen te ondersteunen, en aan te moedigen,

1715.
 October.

digen, en hen te bewegen, om dezelve zonder uitstel in 't werk te stellen; hem tot het uitvoeren van een zodanig groot werk had verkooren tot voordeel van Hare dienst, en tot best van de Gemeene zaak, om met de *Catalaanen*, of eenig ander volk van *Spanjen* ten einde als voren een Tractaat te sluiten. En dat de gemelde Mitford Crow door gevolmagtigd wierd, om aan de *Catalaanen* of andere *Spanjaards* verzeekerungen van Hare Majesteits uiterste pogingen te geven, om de herstelling van alle zodanige regten en vryheden te verzorgen, als dezelve voor dezen onder het Huis van *Oostenryk* genoten hadden, en de bevestiging van zodanige Ampten, die door de Hertog van *Anjou* aan iemand van hen zouden toegelegd zyn; en dat hare Majesteit tot meerder kracht Koning KAREL de Derde verzogt had, om volmagten, om dit aan hen te bevestigen, en bereid was, om indien zy zulks begeerden zig zelfs tot Guarandrice te stellen, dat dit zoude geschieden. En de gemelde Graaf is insgelyks onderrigt geworden, dat Hare Majesteit in een Commissie, aan den gemelde Mitford Crow verleend, verklaard heeft; „Dat zy raadzaam oordeel-
 „ de, om met het Prinsdom van *Catalonien*, of eenige andere Provincie van
 „ *Spanjen* in onderhandeling te treden, op voorwaarde, dat zy Koning KA-
 „ REL de Derde als wettige Koning van *Spanjen* erkennen, en ontfangen zou-
 „ den, en in 't geheel het Huis van *Bourbon* afzweeren, en hunne magt by die
 „ van hare Majesteit voegen: En dat het hare Majesteit geliefde, om aan den
 gemelde Mitford Crow geloofsbrieven te geven, en te ondertekenen, gead-
 dresseert aan den Adel, Magistraat, en andere Officieren van *Katalonien*, of
 van eenige andere Provincie van *Spanjen*, verzoekende dezelve, om Geloofte te
 geven, aan alles, dat de gemelde Mitford Crow aan hen in Hare Majesteits
 Naam zoude zeggen: en dat insgelyks aan den Graaf van *Peterborough* en Sr.
 Cloudesly Shovel, omtrent dien tyd, en ten dien einde, als in het gemelde
 Artikel gezegt wort, Instructien gegeven zyn; en dat een Manifest of Verkla-
 ring namaals door den gemelde Graaf van *Peterborough* wiert publick gemaakt,
 ten einde als in het gemelde Artikel wort voorgegeven; dog de gemelde Graaf
 ontkent, dat een zodanig Manifest of Verklaring door zyne Raad, of met zyne
 toestemming verkondigt is. En de gemelde Graaf gelooft, dat het waar kan
 zyn, dat eenig gedeelte van den Adel, Geestelykheit, en Inwoonders van het
 Prinsdom van *Katalonien*, als ook de Inwoonders van het Eiland van *Majorca*,
 daarna Koning KAREL de III. (tegenwoordig Keizer) voor hunne wettige
 Souverein erkent, en hunne Wapenen by die van Hare Majesteit en hare Geal-
 lieerden tegens den tegenwoordige Koning van *Spanjen* gevoegt hebben, dog
 welke beweegredenen zy daar toe gehad hebben, weet de gemelde Graaf niet.
 En de gemelde Graaf staat toe, dat de Wapenen van Hare Majesteit en Hare
 Geallieerden in *Spanjen* voor een tyd met gewigtige gevolgen zyn vergezels-
 chapt geweest, waar in de Dapperheit van de *Katalanen* gebleeken is, en de
 Troupen der Bondgenooten tot tweemaal toe de Hoofstads van dat Koningryk
 ingetrokken zyn; door welke roemagtige overwinningen, en de groote on-
 derstanden, die door het Parlement tot hunne bystant toegestaan wierden, het
 gemelde Volk zig onder de naauwste Verblusen van Dankbaarheid aan Hare
 Maje-

1715.
October.

Majesteit bevont; dog de Voordeelen, die deze Gevolgen aan Koning KAREL de III. gegeven hadden; verlooren zynde, zo bevont Hare Majesteit dat de Last van dien Oorlog zeer onverdragelyk voor Hare Onderdanen was, en de overwinning van *Spanjen* voor de tegenwoordige Keizer onmogelyk te zyn, en oordeelde ook dat het na zyne komst tot de Keizerlyke Kroon, en het bezit van de Erfelyke Landen, met het intrest van veelen van Hare Geallieerden niet over een kwam, en dagt daaromme het noodzakelyk te zyn, om tot welzyn van haar Volk, en de Rust van *Europa*, in onderhandeling over een algemeene Vrede te treden. Dog de gemelde Graaf ontkent, dat hy in eenige zamenzweering getreden is, om de *Spaanse* Monarchie aan het Huis van *Baarbon* te onderwerpen, of ooit de geringste gedagten had, om een van de Regten, Vryheden, en Privilegien van de *Katalanen* te verdueren, of te niet te doen; of dat hy ooit eenige List bedagt heeft, om hen aan de Razerny of wraakzugt van den Hertog van *Anjou*, of zyne Aanhangers over te geven, of om een van hunne Regten, Vryheden, of Privilegien uit te roeijen, of dat hy Hare Majesteit heeft aangeraden, om aan den Lord Lexington order te geven, om den Hertog van *Anjou*, als Koning van *Spanjen* te erkennen, voor dat eenige Onderhandeling van Vrede, tusschen de Kroonen van *Groot-Brittannien* en *Spanjen* volgens de behooryke form van de Wet was vastgesteld. In tegendeel, zegt de gemelde Graaf dat het uit de Brieven en Papieren, door een van Hare Majesteits principaalste Secretarissen van Staat aan den Lord Lexington gezonden; blyken zal, dat Hare Majesteit, na dat zy aan de voorstellingen van een algemeene Vrede voor het welzyn van haar eige Volk en Hare Geallieerden had gehoor gegeven, Hare uiterste pogingen dede, om op het sluiten van de Vrede de Vryheden voor de *Katalanen* te verkrygen, en dat zyn Lordschap altoos en volstrektelyk gelast wiert, om daarom aan te houden. Ook weet de gemelde Graaf niet, nog kan geloven, dat ooit eenige Orders door Haar Majesteit aan een van Hare Ministers gegeven, of gezonden zyn, om van deze eisch af te staan; of dat de gemelde Lord Lexington ooit heeft opgehouden, van zyne uiterste poogingen te doen, om dit te verkrygen; en indien Hare Majesteits poogingen, door de maatregels van de *Katalanen*, of van zyne Keizerlyke Majesteit, of eenige andere oorzaak, hunne gewenschte uitslag niet gehad hebben, zo kan de gemelde Graaf niet begrypen, dat dit als een verzuim aan Hare Majesteit, of gebrek van Pligt in hem, kan aangemerkt worden. Hy geloofst, dat Zyne Keizerlyke Majesteit, omtrent den tyd in dit Artikel gemelt, in een Conventie of overeenkomst trad, om *Katalonien* te ontrenten, en dat Hare Majesteit, uit genegentheit om hare beste pogingen voor den Keizer te doen, bewogen wiert, om daar van Guarandrice te zyn, dog hy ontkent, dat zyne Keizerlyke Majesteit door eenige Practyken van den gemelde Graaf genoodzaakt wiert, om zodanige overeenkomst in te gaan, en weet niet om welke oorzaak zyne Keizerlyke Majesteit, die daar by het meeste belang had, heeft nagelaten, om in de gemelde Conventie expresse en positieve stipulatiën voor de Vryheden der *Katalanen* te maken. Indien dit voorkwam, uit eenig vertrouwen op Hare Majesteits verklaring, om hare beste Officien tot

1713.
October.

voordeel van hen te gebruiken, en de beloften van de Koning van *Frankryk*, om insgelyks zyne poogingen hier in te zullen doen, zo-vertrouwt hy, dat het zal blyken, dat Hare Majesteit haar best in deze zaak gedaan heeft, als men komt te overweegen, welke herhaalde aanhoudingen zy door hare Ministers op de allerpligtigste wyze heeft laten doen, om de begeerde Voorregten voor hen te verkrygen. En dat hare Majesteit, door hare bemiddeling verkreeg een vergunning en bevestiging voor de Inwoonders van *Katalanen* van een eeuwige vergiffenis en kwytſchelding, van al het geen in den laatſten Oorlog gedaan was; het volle bezit van hunne Staten, en Goederen, en een verdere behouding van alle de Privilegien, die de Inwoonders van de beide *Kastilien*, die boven alle andere *Spanjaards* aan den Koning van *Spanjen* het liefste zyn, genooten, of eenige tyd hier na zouden mogen hebben, of genieten; waar door de *Katalanen*, indien zy niet alle de oude Privilegien weder verkreegen, die zy eischten, eger in vergelding van dien het voordeel genoten, van direct op de *Spaanſche West-Indiën* te mogen handelen, en meer andere voorregten die zy nooit te voren gehad hadden. En het Hoogerhuis na verscheide Papieren deze zaak betreffende, die voor het zelve open gelegd waren, onderzocht te hebben, drukte in deszelfs Adres aan hare Majesteit ten dien einde de aller-grootste Dankbaarheid en voldoening uit, over Haar Majesteits herhaalde en ernstige pogingen, om aan de *Katalanen* het volle bezit van alle hunne regtvaardige en oude Vryheden te verzorgen. En het is waarſchynelyk dat het Hare Majesteit zekerlyk zoude gelukt hebben, om voor hen hunne oude Privilegien en Vryheden in de grootste uitgestrektheid te verkrygen, indien zy de uitkomst van hare genadige bemiddeling tot hun voordeel hadden afgewagt, en niet beslooten om den Oorlog zelfs tegens den Koning PHILIPPUS te voeren, na dat de Keizer de Conventie tot ontruiming van hun Land ondertekent had; het welk den Koning van *Spanjen* in de hoogste graad verbitterde, en door hem als de allerhertnekkigste Rebellie aangemerkt wiert. Niet te min zegt de gemelde Graaf, dat hy nooit de *Katalanen* door eenige beloften, welke die ook zyn, misleidt of op eenige wyze heeft mede geholpen, om hen in een hertnekkige Verdediging tegens den Hertog van *Anjou* in te wikkelen; ook heeft hy hare Majesteit niet aangeraden, om de Vrede met *Spanjen* te sluiten, zonder de oude Regten, Vryheden, en Privilegien van dat Volk te verzekeren, of om Sr. James Wishart met een Esquader Oorlogſchepen ten einde als in dit Artikel gezegt wort af te zenden. Maar hy gelooft, dat Hare Majesteit zig door Hare Guarantie van deze Conventie, om *Katalanen* te ontruimen, verplicht oordeelde, om den gemelde James Wishart met een Esquader Oorlogſchepen naar de *Middelandsche Zee* te zenden, niettegenstaande hier de Orders of Inſtructien, die by die gelegenheit gegeven wierden, onbekent zyn; en hy gevoelt onderdaniglyk, dat hy met regtvaardigheid niet kan beschuldigt worden met enige gevolgen, die uit de weigering van dat ongelukkige Volk voortgesprooten zyn, om zig aan de Koning van *Spanjen* te onderwerpen, op de voorwaarde die Haar Majesteit voor hen bedongen had.

Tot een besluit, zegt de gemelde Graaf, dat indien in dit zyn antwoord iets
 mogt

mogt uitgelaten of vergeeten zyn, dit niet door hunne Lordschappen tot zyn nadeel mag geduid, maar eerder aan zyne ziekte en zwakheit toegeschreven worden, die hy zedert eenige maanden gehad heeft; dat de meeste Artikelen van beschuldiging tegens hem in 't geheel, de laatste Vredehandeling te *Utrecht* betreffen, en dat hy zyne verantwoordig niet in een klaarder licht heeft konnen stellen, zonder die brieven en papieren in te zien, die de gemelde Vredehandeling betreffen, dewelke nu in bewaring van het Huis der Gemeentens zyn, en waar van men hem geweigert heeft Afschriften te geven; waar door het Huis der Gemeentens alle voordeel heeft, om Artikelen van beschuldiging tegens hem te konnen opstellen, en hy zig als buiten staat bevind; om behoorlyk te konnen antwoorden. Hy beroept zig, dat alles, waar mede hy beschuldigt wort, gedaan is onder de Regeering van een genadige Princss, die de eenigste competente regter was, om te konnen oordeelen, of men haar misleit of bedrogen had, en dat hy met smerte ziet zaken voor den dag brengen, die een smet aan de Memorie van die doorlugtige Koninginne schynen aan te wryven; dewelke op laast, uit medelyden voor haar volk, genoodzaakt wiert, na de voorstellingen van Vrede, door *Vrankryk* gedaan, te luitteren, en om gewigtige redenen den Oorlog te doen ophouden.

Hy telt verder in 't breede alle de voordeelen op, die *Groot-Brittannien* reeds door deze Vrede genooten heeft, dewelke ook door beide de Huizen des Parlements is goetgekeurt geworden, en kan niet begrypen, hoe hy of iemand van Hare Majesteits Ministers kan beschuldigt worden, van het iutrett van hun Vaderland verraden te hebben, door het bevorderen van een Vrede, die altoos dierbaar en voordelig aan *Groot-Brittannien* zyn zal; nog hoopt niet, dat de stappen hier in gedaan, die door de voorige Parlemen ten zyn goetgekeurt, door het volgende voor crimineel zullen geoordeelt worden; ten ware dat men konde bewyzen, dat dezelve tegens de order van de Koninginne, en met een verraderlyk inzicht gedaan waren. Ten laasten zegt hy, dat de beschuldiging tegens hem, in weinige Artikelen gegrontveest, zo zeer het verbreken van de wetten van *Groot-Brittannien* niet raken, maar voornamentlyk op het verbreken van zekere Tractaten en Alliantien met buitenlândze Princen en Staten zien, die daar nooit over geklaagt hebben; en verzekert, dat hy in deze en alle andere zaken van Staat, in welke hy door de laatste Koninginne gebruikt wiert, altoos volgens zyn beste kennis en oordeel gehandelt heeft, met een opregte begeerte, om aan het Gemeen dienst te doen, zonder zyn eigen bezonder voordeel te bevorderen.

Nu tot de Parlements Handelingen. Den 27. September prezen teerde den Heer Walpole aan 't Lagerhuis eene korte replyke van de geheime Committeé, op het bovenstaande antwoord des Grave van Orléans; welke replyke tweemaal wierde gelezen, en ten voornaamsten be helsde :

1715.
October.

Dat zy met verwondering zien , dat de gemelde Graaf , in plaats van een ordentelyk en pertinent antwoord te geven , op de regtmatige en groote bezwaarnissen tegens hem ingebracht ; hy zig niet alleenlyk verflout , om te ontkennen , raad gegeven en de hand gehad te hebben in eenige zaken van Staat , en zulks onder eene Administratie , waar van hy notoirlyk de eerste Minister en de opperste Bestierder was geweest ; maar ook dat hy , door een valsche en oproerig Libel , op zyne Koninglyke Meesteresse de blaam legt , van alles dat gedaan is tegens hare Eer en tegens het welzyn van dit Ryk : Daarenboven reflecterende op de Eer en regtvaardigheid van het Huis der Gemeentens , en tragende de Proceduren , tegens hem , hatelyk te maken , als of de zelve strekten om de geheugenis van wylen de Koninginne te bezwalken ; Maar dat de Gemeentens van gedagten zyn , dat indien het mogelyk was , om iets by den zwaren last van schult , waar in de verradelyke en allergodlooste Misdaden , door den gemelden Graaf gepleegt , hem ingewikkelt hebben , te voegen , deze ondankbare onderneeming , om die Misdadea op zyne Koninglyke Meesteresse te leggen , zulk een nieuw gewigt van eerloosheit over hem moest brengen , en zo regtvaardiglyk de verontwaardiging der Gemeentens verwekken , dat zy zig zelve moeten verpligt agten , van de Pairs aanstonds Regt te verzoeken over zyne onverdedigbare quetsing van de Eer van de Koninginne , en der Proceduren van het Parlement.

Ondertusschen hadden de Pairs den Officier van de swarte staf , en den Gouverneur van den *Tour* geëxamineert , belangende de Contumacie des gewezen Hertog van Ormont , en den Vicomte Bullingbroke , mitsgaders bevolen , om de namen dezer twee uit de Lyste van den Hoogen *Groot-Brittannischen* Adel te roijceeren , hare Wapenen te verbreeken , en hun voortaan niet anders te noemen , als Jonker James Butler , en Henry St. John. Den 30. wierd in 't Lagerhuis nogmaals , of voor de derde maal , het bovengemelde replyk der Committeé , op het antwoord des Grave van Oxfort , gelezen , en 't zelve door handen van den Lord Koningsby naar 't Hoogerhuis gezonden.

Den eersten October deed den Heer Walpole , van wegens de geheime Committeé , aan het Lagerhuis verslag , aangaande de bewyzen van den Heer Prior , tegens den dikgemelden gevangen Grave van Oxfort , behelzende verscheide ontdekkingen van groote aangelegenheit , en na 't welke gelezen wierd het berigt van Priors onpasselykheit ; waar op den Ridder Thomas Cross voorloeg , of men hem niet behoorde te vergunnen , om , onder Borgtogt , van ten allen tyden te zaken Compareeren , naar zyn eigen huis te mogen gaan ; wyl zulks , sohy meende , niet sreed tegens het Regt ; voegende daar by , *darmen voor*

1775.
Oftober.

de vryheit van een Engelsman wel zo veel Consideratie behoorde te hebben. Hier tegens kante zig de Heer Walpole, zeggende, dat het al te klaarlyk bleek, wat heimelyke Conferentien Mr. Prior met eenige zynere vrienden had gehouden; desgelyks kante zig daar tegen den Lord Konigsby, vertoonende onder anderen, dat, indien de vorige Ministers met eenige Consideratie behandelt hadden, men nu van geen openbare opstand in Schotland, of vrees voor eenen inval van buiten, zoude gehoort hebben; maar (sprak hy vorders) ik danke God, dat die bekommernis gelukkig verdwenen is. Men liet dan het verslag, aangaande de gevangenis van Mr. Prior, op tafel leggen, en men ordonneerde, dat de geheime Committee, of schoon het Lagerhuis zig adjourneerde, vermogt by een te komen. Dezen dag Lazen de Pairs het voormelde replyk van 't Lagerhuis, en namen wel agt, dat den Grave van Oxfort, alles wat hy zelf gedaan had, nu trachte op de schouders van de overleden Koninginne te schurven, dus dedden zy een Adres ontwerpen, om den Koning te verzoeken, dat zyn Majesteit ordere geliefde te geven, om Stellagien in de Zale van Westmunster, tot het spoedig te regt stellen van dien Grave, te doen oprigten. Dezen dag 's avonds zagmen den Koning, op zoker berigt des Hertogs van Argyle, aangaande den opstand in Schotland, en dat zulks mede in verscheide gedeeltes van Engeland stond ondernomen te werden, tot laat in de nacht den Raad bywonen; in dewelke gerezolveert wierde, om verscheide voorname Heeren, daar onder zes Leden van het Parlement, als deel hebbende in deze kwade bewegingen, te apprehenderen. Hier op gingen 's morgens den 2. verscheide Boden van Staat, ondersteunt door een Detachement van de Guardes, die suspecte Heeren opzoeken, en kwamen te rug met de Lords Lownsdowen en Duplin, zynde den laatstgemelde de Schoonzoon van den Grave van Oxfort.

Den 2. Boodschapte den Generaal Stanhope aan 't Lagerhuis, dat den Koning, hebbende regtvaardige redenen van argwaan, wegens het inwikkelen der Ridders William Wyndham en John Pakkington, mitsgaders de Heeren Edward Hardwey, Thomas Forster, John Aullis, en Corbet Cynaston, alle Leden van Lagerhuis, om den inval des Pretendents te begunstigen, ordre had gegeven, zig van alle die Perzoonen te verzekeren; met verzoek, dat het Huis hare toestemming wilde verleenen, van dezelve gevangen te zetten, en zo lang opgesloten te houden, als zyn Majesteit, volgens de laatste Acte van het

1715.
October

Parlement, zoudt gelieven goed te vinden. Het Huis stond toe, om de zes gemelde Leden in verzekering te nemen, en besloot een Adres aan den Koning te prezenteren, hem bedankende voor de Consideratie, welke hy omtrent de Privilegien van 't Huis deed blyken; en waar na men ook ordonneerde, dat het gedane verslag, wegens het gevangen houden van den Heer Prior, zoudt gedrukt werden. Het Lagerhuis, op bevel des Konings, in 't Hoogerhuis verschenen; zo wierden door zyne Majestéit bekrachtigt alle de Bills, in beide Huizen gepasseert; en naar 't welke hy zeide, aan den Kantzelier geordonneert te hebben, om in zynen naam aan 't Parlement te doen deze volgende aanspraak.

My-Lords en Edellieden,

IK ben overtuigt, dat Gy alle tegenwoordig verlangt, eenige uitspanning te hebben, en dat men dezelve niet langer kan uitsstellen, zonder een groot deel toe te brengen aan Uwe particuliere zaken; maar voor dat ik van U weg ga, moet ik U van herten dank zeggen, dat Gy met zo veel wysheit en eendragtigheid afgedaan hebt de zaken, die ik U gerecommandeert had; en in het byzonder bedank ik U, Heeren van het Lagerhuis, voor de vaststelling die Gy gemaakt hebt, zo tot handhaving van de Eer en Waardigheid der Kroon, als tot de andere noodwendigheden van het Gemeen, voornamentlyk dat Gy het gedaan hebt door middelen die zo min lastig zyn voor myn Volk; het welk, gelyk ik U kan verzekeren, de Onderstanden my aangenameert maakt, als alle andere zaken.

My-Lords en Edellieden,

DE openbare en verklaarde Rebellie, die dadelyk in *Scotland* begonnen is, moet alle de geene, die niet wenschen Ons in de handen van een Paps Pretendent overgelevert te zyn, overtuigen van de gevaren waar in wy geweest zyn, en voor dewelke wy nog bloot staan.

Ik heb geoordeelt aan U lieden ten eersten berigt te moeten geven van de voornemens onzer Vyanden, en Ik kan niet genoeg pryzen den yver en de naarfligheid, die Gy getoont hebt, in een tyd, wanneer de Natie zo weinig in staat van tegenweer was, om My te authorizeeren, om de toerusting, die Ik tot Onze veiligheid dienstig en nodig yinden zoud, te maken. Gy lieden zult U niet beklagen over het vertrouwen, het welk Gy in My hebt, waar van Ik nooit eenig ander gebruik maken zal, als tot de behoudenis en het welzyn van myn Volk.

Men zoudt zig bezwaarlyk hebben kunnen inbeelden, dat 'echtige van myne Protestantse Onderdanen, die de voordeelen van onze uitspanningde Ryks-ge-

siel-

steltens genoten hebben, en die bewust zyn geweest van de grote gevaren, 1714. van dewelke zy miraculeuzelyk verloft wierden door de gelukkige Revolutie, *October.* door eenige loosheit en aanhang in maatregelen kunnen treden, welke strekken om eensklaps uit te roeyen hunne Religie en hunne Vryheit, en om aan het Pausdom en aan een Arbitraire Magt myn Volk te onderwerpen, 't welk verleit is geweest; en tot een werktuig gedient heeft van de aanslagen des Pretendents, die nooit zouden hebben durven denken ons te overvallen, of teneen opstand te verwekken, indien hy daar toe niet aangemoedigt was door denitslagen, die zyne Emissarissen en Aanhangers reets gehad hebben in het aanregten van Oproeren, en door de hoop die haar nog byblyft, van dien Opstand in verscheide Qorden van myne Koningryken te onderhouden.

De voornaamste list, die men tot uitvoering van dit trouwloos en verraderlyk voorneemen gebruikt heeft, is geweest, dat men myn Volk heeft tragten diets te maken, als of de Anglicaansche Kerk onder myne Regeering in gevaar was. Onregtvaardig en ondankbaar is die inboezeming, na de plegtige verzekeringen die Ik gegeven heb, en daar Ik alle de gelegentheden heb waargenomen, om alles te doen, het welk tot haar voordeel strekken kan: En Ik kan niet geloven, dat zodanige kwaadaardige en ongegronde lastering eenigen indruk maken zal op de gemoederen van Myne getrouwe Onderdanen, of dat zy tot zo verre zouden kunnen verleit werden, om te denken, dat de Kerk van *Engeland* in veiligheid zal zyn, door het op den Throon brengen van een Paaps Pretendent.

My-Lords en Edellieden.

DE blyken, welke dit Parlement My gegeven heeft, van hare onschendbare trouwe en toegenegentheit, en van hare liefde en yver voor de belangen van haar Vaderland, zullen de goede gedagten en de agting van alle de geene, die hunne Religie en hunne Vryheit ter herten neemen, tot U trekken, en Ik zal U lieden altoos daar voor verplicht zyn; niet twyfelende of Ik zal door Uwen bystant in de byzondere Provintien, daar Gy heen gaat, en door den Zeegen van den Almogenden God, die zo dikwils ten voordeele van deze Natic tusshen beide gekomen is, in staat zyn, om de aanslagen Onzer vyanden te doen mislukken.

Het zal om verscheide oorzaken nodig zyn, dat Wy ons wederom verzamelen, om tegens de toekomende winter aan de zaken te arbeiden, en byzonderlyk dat de zitting van het Parlement geschiede, als voor dezen, in de bekwaamste tyd van het Jaar, als mede dat Uwe Geregts-pleegingen zo weinig uitgesteld worden, als het mogelyk is; en Ik zal tegenwoordig zodanige orders aan den Opper-Kancelier geven, dat het niet lang buiten Myn magt zal zyn, om U lieden by eenig schielyk voorval weder zamen te roepen.

Daar na zeide den Lord Kantzelier, op ordre van den Koning; *be-*
is zyn Majesteits wil en goedvinden, dat de beide huizen zig ten eerst-

1715.
October.

adjourneeren, tot Donderdag den 17. October aanstaande; en by welke gelegenheit, zittende den Koning op zynen Throon, den Sprecker van 't Lagerhuis de vryheit nam, van aan zyne Majesteit te doen de volgende zeer merkwaardige ernstige Aanspraak.

Zeer genadige Souverein.

UWe Majesteits getrouwe Onderdanen, de Ridders, Steedelingen en Burgers in 't Parlement vergadert, hebben de zaak van het toestaan der Onderstand-gelden aan U Majesteit, voor den dienst van dit Jaar, nu afgedaan. Uwe Gemeentens zouden deeze Subsidien U eerder aangeboden hebben, indien den yver voor U Majesteits dienst, en hunne genegenheit voor haar Vaderland, hen niet verplicht had tot navorsingen, welke deze Zitting langer als na gewoonte hebben doen duren.

Maar Uwe Gemeentens hebben niet, zonder de uiterste verontwaardiging, kunnen zien, den Roem der Regeering van wylen hare Majesteit de Koninginne bezwalkt, door eene trouwloze Wapenschorsing; de trouw der Tractaten geschonden, de oude opregtheit, die in alle Eeuwen zo regtvaardelyk geroemt is geweest in de *Engelze* Natie, ter veragting bloot gestelt, en den Koophandel van dit Koningryk opgeoffert, door verleidende en afgebeelde Tractaten van Commerce; terwyl het Volk, door de ingebeelde hoop op eenen gewaanden Handel in de nieuwe Waerelt om den tuin geleit; de voordeelige takken van den Koophandel der Natie in *Europa*, zonder bekommering verloren en verkogt zag.

Zodanig was de gesteltheit van dit Koningryk, wanneer het de Goddelyke Voorzienigheit behaagt heeft, U Majesteit tot den Throon van Uwe Voorzaten te roepen: onder wiens gelukkige Regeering Uwe getrouwe Gemeentens met genoeg en ontwaar worden den Roem der *Plantsageness* Uwe Koninglyke Voorzaten, en eene zeer groote hoop hebben op de geduurzaamheit van dat geluk tot de allerverste Nakomelingfchap, in een vervolg van Princen uit Uwe Majesteits Linie afgedaalt.

En ten einde van de zyde Uwer Gemeentens niets mogt ontbrecken, om den Throon van Uwe Majesteit op vaste en duurzame fondamenten te staven, hebben zy met eene onvermoeide naarligheit gearbeitet om de Eer van de *Britze* Natie in haren Luister te herstellen, en om een onderling vertrouwen, tusfchen dit Koningryk en deszelfs oude en getrouwe Geallieerden weder op te regeer; door het vervolgen der Autheuren van deze verderfflyke raadgevingen, en de uitvoerders van die trouwloze voornemens, met oogmerk dat daar over Justitie gepleegt worde door Vonnis van hunne Pairs, agtervolgens de Wetten des Lands, en het gebruik der Parlemen ten.

Men had natuuryk te verwagten, dat de vyanden van de Vrede der Natie hunne uiterste pogingen zouden doen, om de Proceduuren der Gemeentens op te houden; maar geen kans ziende om haar oogmerk te bereiken, by het

Lighaam

Lighaam dat dit Koningryk verbeeld, hebben zy van binnen onder het schuim van Volk oproeren verwekt, en den Pretendent het voorneemen, tot eenen inval van buiten, ingeboezemt. Dit is het geen aan Uwe getrouwe Gemeentens eene nieuwe gelegenheit gegeven heeft, om hunne toegenegentheit voor den Perzoon van uwe Majesteit, en hare getrouwheit voor deszelfs Regeering te tonen, door haar eendragtig besluit om U de nodige Subsidien toe te staan, tot het doen veydelen van den inval, en om Wetten te maken, bekwaam tot demping der oproeren; aldus in alle opzigten uitdrukkende hun afschuw van een Paaps Pretendent, ontrent den welken alles onzeker is, behalven zyne Bigoterye voor 't By-Geloof, en zynen haat tegens onze Heilige Religie, tot bevordering van dewelke U Majesteit zyne zorg en godvrugtigheit heeft doen zien, door het recommanderen aan Uwe Gemeentens, om onderhoud te bezorgen voor de Predikanten, die den Dienst in de nieuwe Kerken zullen waarnemen; 't welk Uwe Gemeentens met vermaak gedaan hebben, zig verzeekerende, dat de gebeden, die men aldaar aan God opofferen zal, zynen zeegen over alle de onderneemingen van U Majesteit zullen trekken; en dat de Leere, die men daar onderwyzen zal, een goet middel zal zyn, tot verzeekering van de rust dezer Koningryken, en van de gchoorzaamheit Uwer Onderdanen.

Uwe Gemeentens hebben de Inkomsten, ten behoeve van de Civile Regeering, zo belast bevonden, door Anticipatien en Hypothequen, dat het geen 'er overbleef, op verre na niet toereikte, om de Eer en Waardigheit van de Kroon te kunnen handhaven. Dit is het geen zy ernstelyk in overweeging genomen hebben; en volkomenlyk overtuigt zynde, dat het geluk van Uwe Onderdanen ten eenemaal afhangt van de Grootheit van Uwe Majesteit, hebben zy de Civile Inkomsten bragt op den zelve voet, als die zyn toegestaan geweest aan Uwen Roemrugtigen Voorzaat den Koning WILLIAM, onsterfelyker gedagtenis; en zy hebben U Majesteit daar door in staat gestelt, om een groot onderhoud te geven voor den Prins van *Wales*, wiens Helden-deugden de beste veiligheit van Uwe Majesteits Throon maken, zo als zyne grote hoedanigheden tot blydenschap verstrekken van alle Uwe getrouwe Onderdanen.

Ik zoud my kwalyk kwytten van 't vertrouwen, 't welk de Gemeentens van my gehad hebben, indien ik met stilzwygen voorby ging het genoeg, waarmede zy de gunstige intentien van uwe Majesteit, voor hare Koninglyke Hoogheit de Princesse, vernomen hebben, en met hoe veel eens gezintheit en gezetheit zy U Majesteit in staat gestelt hebben, om een Jaar-gelt vast te stellen, overeenkomstig met de waardigheit van eene Princesse, wiens Godvrugtigheit en aankleeving aan de Protestantse Religie den roem is van onze Eeuw, en de verwondering zyn zal van de toekomstige Geslagten.

Met believen van U Majesteit.

DE Bills, die Uwe Gemeentens vervaardigt hebben tot de overige Subsidien, voor den dienst van dit Jaar, en tot de andere gebruiken, daar in uitgedrukt, nodig, zyn genaamt, *Ben Acte &c.* Dewelke Uwe Gemeentens in alle onder-

1716
October.

1715.
October.

derdanigheid aan U Majesteit presenteren, om daar op zyn Koninglyk Consent te geeven.

Ook had des Konings Raad, op bekomen berigt wegens een helich gesmeed deffein, agterwaards van te spreken, beraamt, en aan alle Vrede-Regters, en andere Magistraten van 't Graafschap *Middelfex*, afgezonden deze ordre.

Aan den Hertog van Nieuwkaffel.

Na onze hartelyke gebiedenis aan uwe genade:

NAdemaal 'er een openbare en onnatuurlyke Rebelleit te dezer tyd, in dat gedeelte van zyn Majesteits heerlichappyn, genaamt *Scotland*, begonnen is, en dat men onder andere vyandlykheden ondernomen heeft, het Kasteel van *Edenburg* by verrassing in te nemen; en zyne Majesteit zeker berigt ontfangen hebbende, van eenen voorgenomen inval in dit Koningryk, door den perzoon, die, gedurende den tyd van den gewezen Koning *JACOBUS*, voorgaf Prins van *Wales* te zyn, en zedert deszelfs Overlyden, zig den tytel van *JACOBUS* den III. Koning van *Engeland* &c. en *JACOBUS* den VIII. Koning van *Scotland* aangematigt heeft, zynde opgevoed in het Paaps bygeloof, en onderwezen om eene tyrannize regeering in zyne Majesteits heerlichappyn in te voeren, daar toe aangemoedigt, door verscheide godlooze en verradersche Perzoonen hier te lande: zo agten wy 't nodig, dat het Ryk in den besten staat van tegenweer gestelt werde, met zo weinig ongerief voor zyn Majesteits goede onderdanen, als wezen kan. En daarom bidden en vereischen wy uw genade mits dezen, in zyn Majesteits naam, en op zyn nitdrukkelyk bevel, aanstonts alle de militie, binnen 't bestek van uw gouvernement, in zodanigen staat te doen stellen, dat zy op de eerste ordre greeet konnen zyn om by een te komen; en ook de nodige ordres aan de Officieren der militie te geven, om aanstonts met den bystant van eene Konstable, de Perzoonen, en 't Geweer van alle Pausgezinden, weigeraars van den eed, of andere Perzoonen, welke gy reden hebt verdagt te houden, van zyne Majesteit en de Regeeringe kwalyk geneegen te zyn, en die waarschynelyk tot zodanigen opstant en inval behulpelyk zouden mogen wezen, op staande voet in verzekering te nemen. En uwe genade wert verzogt, van uwe handelingen in dezen een berigt aan den Raad te zenden, daarop wy uw zeer hartelyk vaarwel wenschen.

Uit de Raadkamer te Whitehall, den 2 October 1715.

Uwe Genades zeer liefhebbende Vrinden,

Nottingham P.
Sunderland C. P. S.
Devonshire.
Orford.

Bolton,
Sommers,
Marlborough,
James Stanhope.
Nu

Nu moesten den (a) afgebroken draat, wegens den gevaarlyken opstand in *Schotland*, hier weer opvatten. De Hoofd-Rebellen, ziende haren aanslag op het Kasteel van *Edenburg* mislukt, voerden egter voort, om hare manschap by het Corps des Grave van Marr te voegen; gevende hun getal zeer hoog op, om daar door meer andere tot zig te trekken. Evengemeld den Grave van Marr namigde zig aan den eertytel van *Schotlands* Stedehouder, voor Koning J A C O B U S VIII. en deffels Luitenant General; moetedē, volgens hun genomen besluit, de algemeene Zamelplaats zyn tusschen *Dundee* en *Perth*, omtrent 50. Mylen van *Edenburg*; dog den toevloer van mont schoefsten niet geregelt te voorschyn komende, zo verdeeldenze hunne Troupen in dier voegen, datze alle binnen den tyd van 12. of 20. uren konden by een zyn. Een Detachement, uit haar grootste Corps, maakte zig meester van de genoegzaam weerloze Stad *Perth*, alwaarze de Magistraat veranderden, en den Pretendent tot Koning uitriepen. Die Lot trof ook de Vesting *Dunder*; waar uit, mitsgaders uit *Invernes* en *Montros*, zy mede namen alle 't geld der Stads Kasse, gevende daar voor quitantie; dat zulks geschiede tot dienst van hun Koning, denotterende den Pretendent, wien zy zeiden 's Lands Penningen toe te behooren.

De Troupen des Konings, gecommandeert door den Hertog van Argyle, bevonden den 6. October, in 't Campement te *Sterling*, omtrent 8000. man sterk te zyn; daar onder een goed getal te paard, mitsgaders veel vrijwillige, en andere getrouwe Onderdanen uit het gebergte. De Rebellen hadden toen ook hare meeste magt, welkers getal men zeer ongelijk begroote, by een; waar van een kloek Corps alle de Levensmiddelen omtrent *Perth* verteerde, en daar op weder te rug keerde.

Ondertusschen beloofde het Hof een Præmie van 10000. Ponden Sterlings, aan den geenen die den Grave van Marr gevangen in handen van de Justitie zoude komen te leveren; als mede minder Præmien voor de andere Hoofden der Rebellen; die zig daar tegens niet ontzagen, om Manifesten uit te geven, en de gedrukte Exemplaren door 't gantsche Ryk te doen verspreiden; verklarende daar in de redenen, welke hun moveerden de Wapenen op te nemen, namentlyk; om de *Natie* te verlichten, en dezelve te herstellen in hare oude en onafhangelijke Ryksgezetheit, door het op den Troon brengen van hunnen regimati-

1715.
 6 October.

gen natuurlyken Koning, die het eenig en ontwyffelbaar regt had, om over Groot-Brittanniën te regeren; dringende wyders de noodzakelykheit aan, tot het verbreeken van de Unie, noemende het tegenwoordige Britsche Parlement, een opperaapt Parlement; opstellende verschoide onregmatige verdraaijingen aer Wetten, en byzonderlyk als ongegrond uickryende de beschuldigingen en Actens van overtuigde misdaat; belovende en zig verbindende, dat yder Officier, willemae by haer komen, niet alleenlyk zondt hebben de Charge, welke hy ihans bekleede, maar dat men hom dagt te verheven en te prefereren volgens zyne rang en staat; en dat aan yder gemeen Soldaat of Voetknecht 20. Schellingen, en aan yder gemonteert Ruiter of Dragender 12. Ponden Sterlings, tot een Vereering was toegelegt. Deze Manifesten waren te Aberdeen gedrukt, alwaar den Grave van Marshal, met 150. Man te Paard, den eersten October binnen kwam, en aansonds den Pretendent als Koning deed uitroepen, zonder dat de Regeering dezer Plaats zulks durfde beletten; en zedert gelchiede die uitroeping in de meeste Steedjens van Schotlands Noorder gedeelte, wyl de Rebellen zig in dat Distriect genoegzaam volstrektelyk meester bevonden; en zy ter zelve tyd met 2000. Man, onder den Major Generaal Hamilton, niet meer als vier Mylen van Perth een Kampement kwamen afteekenen. De Regeering van Schotland, te Edinburg, had onderwylen in 't begin dezer maand verschoide Graven, Ridders, en andere Grooten ingedaagt, verklarende dezelve voor Rebellen, indienze binnen den gezetten tyd niet te voorkhyn kwamen. De Troupen des Konings, in het Kampement by Sterling, zagmen daaglyk aangroejen, om de Rebellen te gaan opzoeken, zo dra de wegen, die door het regenagtig Saizoen onbruikbaar waren geworden, zulks zoude toelaten.

Dezen opstand in 't Noorder gedeelte van Schotland dus begonnen en voortgezet zynde, zo wiert ondertusschen ook te Londen gelukkig ontdekt een vervloekte zamenfweering van sommige Grooten; van dewelke men eenige gevangen deed neemen, en daar onder den Schildknaap Edward Harvey van Combee, een man ouw 75. jaren, en die zitting in 't Parlement had. Hy wiert den 6. October door een Committee uit den geheimen Raad ondervraagt, dog ontkende alles wat men tot zyn laste voortbragt; maar vertonende aan hem desselvs eigene Brieven, zo wiert hy 't eenemaal overtuigt en ontroert, zonder evenwel iets te willen bekennen; dus deed men hem te rug gaan, en te

mende

mende by den Bode van Staat; onder wiens bewaring hy gestelt was, zo ging hy te bedde leggen, waar in men hem's morgens in zyn bloed vond wentelen, wyl hy zig zelfs heel vroeg met een klein mesje drie wonden had gegeven. Den Bode van Staat, na dat een Chirurgyn was gehaalt, om het eerste verband te doen, gaf van dit geval kennis aan den Raad des Konings; jawoegen den Secretaris van Staat Townshend zyn eigen Chirurgyn zond, om zorge voor den gekwetsten te dragen; welken Geneesheer hope gaf van hem te kunnen genezen. Uit zyne geschriften, mitsgaders uit die gevonden waren by den Lord Wyndham, den Lord Landsdown, en Mr. Crawly, bleek klaarlyk, dat meer als 130. voornam Perzonen, daar onder zelf verscheide geestelyke, in Engeland, eene Associatie gesmeed en getekent hadden, om, ten dienste van den Pretendent, ieder 2000. Ponden Sterlings op te brengen, tot begunstiging van deszelfs inval; Wyders, dat voor af den Koning GEORGE, en zyne Koninglyke Familie, om hals gebracht most werden, in een soort van oploop of Allarm, door het in brand steeken van huizen aan verscheide Oorden der Stad Londen; dat men by die gelegenheit zig diende te verzekeren van den Tower, de Wisselbank, de Thesaurie, en van de Exequer, om die te bewaren, of de Schatten uit de zelve te rooven; en eindelyk dat men zig volstrekt meester behoorde te maken van alle Perzonen, die de tegenwoordige Regeering waren toegedaan. Voormelden ouden Schildknaap Mr. Edward Harwey zoude, als aanvoerder en volbrenger van dit verraderlyk Complot, op Zondag den 6. October gaan naar 't Paleis van St. James, en door den Kapitein van de Guardie Sr. Paul, die zedert mede gevangen was, ingeleid werden, terwyl vervolgens daar omtrent, langs differente wegen, zig 300. Zaamgeswoorne, gewapent met Zydgeweer en Pistoolen onder hare rokken, by hem stonden te voegen, om aanslonds van de Guardes meester te werden, de Vertrekken van 't Hof te overweldigen, en dan den Koning, nevens de geheele Koninglyke Familie te vermoorden, of in Verzekering te houden; wyl ondertusschen een ander Party de Bank vermeersteren, en alles uitvoeren zoude, wat zy onder hen besloten hadden.

Dit Enorm voornemen gelukkig ontdekt, en de Koninglyke Familie, door een nauwer toezigt van Wagt, wel verzekert zynde, zo deedmen de medepligtige opzoeken, en veele daar van in hegtenissen nemen; namentlyk, den Hertog van Powis, de Lord Duplin, Schoon-

1715.
October.

zoon des gedetineerden Grave van Oxfort, de Lord Lowisdown, de Lord-Harvey, de Lord Anfli, den Ridder Thomas Windzor, den Ridder Harlak van Derlyshide, Mr. Crawley een ryk Yzerkooper te Londen, de Lord Jeffey, drie Roomsche Priefters, van dewelke een in dienst was van den *Franschen* Ambassadeur, den Ridder Pager, den Schildknaap Leig van Lynn, Mr. Jones de Schutgieter, den Ridder Pakkington, Mr. Cookson een ryk Kruidenier te Londen, een Jood Fransisco, woonagtig te Londen, den Ridder Richard Vivian, den Lord Scarsdale, Mr. Charles Fort, en nog meer andere. Ook hadden in de huizen der Roomsgezinde en kwalyk geintentioneerde onderzoek gedaan, hun berovende van hare Wapenen, Paarden, enz. ingevolge de Proclamatie (a) voorwaards geinzereert; en by welke novorschingen men in verscheide Provintien, gelyk mede in eenige Schepen, op de *Teems* leggende, een menigte Geweer en Buskruit, om naar *Schotland* overgevoert te werden, ontdekte.

(a) Ziet
Pag. 183.

DUITS-
LAND.

VOLGENS de berigten uit *Weenen*, had de Zeemagt der *Veneticanen*, geduurende deze Zomer, niets tegens de Turken kunnen of durven ondernemen; ook soheenen de Ottomannen een Zee-Battailje te schuwen, en dus bleef men wederzyds tot nu toe op de Golven, zonder dat d'een of d'ander eenig voordeel behaalde. Te Lande ontbrak het de Republyk van *Venetien* aan een ervaren Leger hoofd, weshalven zy den Keizerlyken Generaal Schuilenburg, door het treffen van een voor hem zeer voordeelig Contract, daat toe bewogen; zo dat den zelve in dienst der Republyk trad, en zig gereed maakte om ten spoedigsten derwaards te gaan.

Den 7. October zagmen te *Weenen* den Grave van Luc, *Franschen* Ambassadeur, en zyn gevolg, alle in den zwarten Rouw, ten Hove verschynen; makende alstoen eerst bekeut het Overlyden van zyn ouden meester Koning LODEWYK XIV. en de verheffing tot de Kroon van LODEWYK XV. waar op het Keizerlyke Hof den rouw aannam, en voorgaf die zes maanden te zullen dragen.

NOOR-
DER
KROON-
NEN.
(a) Ziet
Pag. 214.

HIER zal ons den *Noordzen* Kryg weer stoffe van schryven geven. De *Zweedze* kleine Vloot in 't (a) Ooster Diep, tusschen 't vaste Land en 't Eiland *Rugen*, zig geposteert hebbende, om aldaar de voorgenoemde Landing der *Noordze* Geallieerden te verhinderen, zo had den *Deef-*

1714.
October.

zen Vice-Admiraal Schefter, die met zyn Esquader door tegenwinden lang was opgehouden, eger een middel gevonden om het gemelde *Zweeds* Vlootje aan te taffen. Zeker Schipper, wiens Schip de *Zweden* hadden doen zinken, wees hem daar toe de passagie of doortogt, tot in 't Nieuwe Diep, alwaar hy met boegseeren en roeijen den 24. September aankwam, en de *Zweden* bereiken konde. Dien zelve dag, omtrent de middag, geschiede de eerste attaque, en eindigde met den donkeren avond; detweede wiert 's anderen daags hervat, en met zulken geweld agtervolgt, dat de *Zweden* wyken, en een goed heen komen zoeken moften; dog hare meeste Schepen vonden zig afgesneden, en genoodzaakt, om het op Strand of in de modder vast te zetten, stekende een gedeelte daar van zelf in Brand, en latende de overige aan de Vernieling van de *Deenen* ten besten. Aldus opende deze overwinning de passagie, om de voormelde onderneming op het Eiland *Rügen* werkstellig te kunnen maken, leggende reets 300. Transport Kielen vaardig, tot het overvoeren van 58 Escadrons en 25 Battaillons *Deenze*, *Pruissische* en *Saxische* Troupen; zynde het opper gezag dezer Expeditie gegeven aan den Vorst van Anhalt Dessau.

In 't Leger der *Noordze* Geallieerden voor *Straalzont* was eindelyk ook de benodigde *Pruissische* Artillery aangebragt; zo dat men 'snagts den 19 October de Loopgraven op twee plaatzen, de eene de *Deenze*, onder den Generaal Scholien, en d'ander de *Pruissische*, onder den Generaal Wakkerbart, opende, mitsgaders haat maakte, om de Batteryen tegens den 25. gereet te hebben, en alsdan met Kanon vuur te kunnen geven.

Den 15. October verschenen te *Staden*, op het Raadhuis, de Koninglyke Ministers van *Deenmarken* en *Groot-Brittannien*, (de laatste, als Keurvorst van *Hanover*) en wanneer geschiede den (a) volkomen (a) ziet afstand door den eerst- aan den laast-gemelden, van 't Stift, *Bremen* en *Vebreden*, met deszelfs Dependencien; zo dat de *Hanoverze* Regeering dien dag aldaar possessie nam. Volgens het Vergelyk, nopende dezen overdragt; was bedongen, dat den Koning van *Groot-Brittannien*, gelyk gezegt als Keurvorst van *Hanover*, in d'Alliantie der *Noordze* Geallieerden treden, en den Oorlog tegens den Koning van *Zweden* verklaren zoude; 't welk dan ook geschiede, navolgens dit Manifest.

1775.
October.

NAdien het een waereldkundige zaak is, dat zyne Koninglyke Majesteit van *Zweden* den Noordzen Oorlog op den Ryks-bodem getrokken heeft, door de Neutraliteit, die hem voor eenige Jaren door zyne Keizerlyke Majesteit, en eenige andere welgezinde Mogentheden, wegens zyne *Duitsche* Provincien aangeboden wiert, als mede hunne gaarantie, niet te willen aannemen, uitdrakkelyk verklarende, zig daar door niet te willen laten binden, maar dat hy zyne handen vry wilde houden, om zyne Vyanden in *Daitsland* te vervolgen, wanneer en waar hy het mogt goetvinden. Weshalven veele onrusten in de *Opper- en Neder-Saxise Kreitzen* zyn veroorzaakt, en de Landen en Onderdanen veeler onschuldige Ryks- en Kreits-Standen in de grond geruineert zyn geworden, waar by de gemelde *Zweedse* Provincien zelfs wel het meeste hebben geleden, en ook ten deele verloren gegaan zyn.

Na het welke men verstandiger wyze had gehoopt, dat de Koning van *Zweden* zig het ongeluk en het verderf, zo niet van vreemde, ten minste van zyne eige Onderdanen, zoud hebben laten ter herte gaan, en zig daar door tot gedagten van Vrede laten beweegen, als mede dat hy iemant tot handeling over die Vrede op het Congres, 't welk ten dien einde door de hoogloflike voorzorg en intehie van zyne Keizerlyke Majesteit te *Brunswyk* aangelegt was, zoud hebben gezonden.

Waar van egter het tegendeel gebleeken is, vermits de Koning van *Zweden* niet alleenlyk gedurende zyn verblyf in *Turkyen*, maar ook nog korteling, na dat hy te *Straalkoud* gekomen, en zo wel door verscheide Keur- en Vorsten des Ryks, andermaal tot zending van een Gezant op het gemelde *Brunswyksche* Congres, vrindelyk verzocht en aangemaant was, het zelve standvastelyk en uitdrakkelyk met veragting en bedreigingen heeft afgeslagen, en zig openlyk laten verluiden, dat hy zig in geene Vreedehandeling wilde inlaten, voor en aler men hem belooft had, hem het zyne wederom te bezorgen, en dat hy zig aan zyne Vyanden en zo genaamde valze Vrinden wel zoud weten te wreken. 't Welk inderdaad een aankondiging van Oorlog is tegens de geene, die zyn *Zweedse* Majesteit niet helpen hervinnen het geen hy door zyne eige schuld heeft verloren, en die desweegen geenen Kryg aanwangen willen met de Mogentheden die tegenwoordig tegens *Zweden* geallieert zyn 't welk egter niemant schuldig is te doen, en waar toe ook, wegens de groote magt, welke die Mogentheden hebben, wel niemant aan te raden is.

Daarenboven, hoe weinig zyne Koninglyke Majesteit van *Zweden* gezint is, om de rust aan *Daitsland* te gunnen, blykt daar uit des te klaarder, dat zyn Majesteit beezig is, met alle de manschap, die hy maar kan, uit *Zweden* in *Daitsland* te transporteren, om zig aldaar zo veel sterker te maken, tot uitvoering van zyne aanslagen, die voor het gemeen gevaarlyk sijn: waar by zyn Koninglyke Majesteit van *Groot-Brittanniën* zeer onstandige narigt heeft, van de hatelyke en vyandelyke, hoewel niet verdiende voorneemens tegens hem, van den Koning van *Zweden*; als mede van het geen men outrent eenen ihral in de *Keur-Brunswyksche* Landen heeft voorgehad, toen de *Zweedse* Veldmar-
 schalk

schalk Graaf van Stolboek, over eenige Jaren met het *Zweedse* Lezer in *Halslein* ging; 't welk zyn *Zweedse* Majesteit niet nalaten zoud, indien de gele-
gentheit het wilde, als nog in 't werk te stellen.

1714.
Oktob.

Dewyl het ondertuffchen, volgens de natuurlijke Regten, is vergunt, en een-
yder aan zig zelve verplicht is, onregtmätig geweld voor te komen, en met
alle krachten af te keeren;

En dewyl zyn Koninglyke Majesteit, niet alleenlyk wegens deszelfs eige
Duitze Landen en Onderdanen, als Keurvorst van *Brunswyk* en *Lunenburg*,
maar ook wegens de rust en het welweezen des Ryks en des *Neder-Saxiften*
Kreits, verbonden is mede te werken, en al wat mogelyk is te helpen by-
brengen, ten einde den nieuwen Oorlog, waar mede de Koning van *Zweden*
den gemelden *Kreits*, en deszelfs naburige Landen, dreigt, moge worden af-
gekeert en gedempt, alvorens dezelye uitbarst in een vlam, die namaals be-
zwaarlyk zoud te bluffchen zyn; en op dat de yrede en de rust, indien het
door minnelijke middelen en Tractaten niet geschieden kan, door eene afge-
dwonge tegenweer, en door het opnemen der wapenen tegens eenen indrin-
genden Vyand, mogen worden verkregen.

Waar by nog verder komt, dat men van de Koninglyke *Zweedse* zyde,
tegens het *Stettinsche* Tractaat, zyn Koninglyke Majesteit van *Bruissen* in *Wolgast*
en *Freedom* heeft aangegrepen, en alto tot een dadelyke rupture is gekörm.

Dezeft zyn Koninglyke Majesteit van *Groot-Brittannien*, als Keurvorst van
Brunswyk en *Lunenburg*, zig niet langer kunnen onthouden, mede in den Oor-
log tegens den Koning van *Zweden* te treden; om dezelve te helpen uit-
voeren, tot dat de Vrede en de rust in het Ryk, op een vaste en zekere voet
herstelt is; zig in deze zyne geregte zaak op den Goddelyken bystand verlan-
de, en geenzints awyselende of de geheest onpartydige waereld zal erkennen,
dat 'er geen ander middel als dit geweest is, om zig en het *Duitze* Vaderland,
voor het ongeval dat hen over het hoofd hangt, en voor de onophoudelyke
werkingen der onverzouelykheit des Konings van *Zweden* te dekken, en die
af te wenden.

Dit Manifest gelezen en aloo angeplakt zynde, so deed den Land
Syndicus een Harangue, om in de naam van de Standen zig aan zyn
Majesteit van *Groot-Brittannien* te onderwerpen; naar welke solemn-
iteiten de *Duitsche* Bezetting, door de *Hannoversche*, 170. Man sterk, af-
gelost, en het *Brunswyk Lunenburgs* Wapen graffigact wierde.

DEN *Groot-Brittannifchen* Generaal Cadogan, den 9. Oktober '22. NEDER-
LANDEN.
vonds weder uit *Engeland* in 't *Grauwburgse* gerechtsmaat, om de vande-
re Onderhandelingen wegens de bewuste Barriere te helpen voortzetten,
vertrok ten dien einde den 19. naar *Antwerpen*, verwaarde den Kei-
zerlyken Minister en de Gedeputeerde Heeren van dezen Staat zig
reeds

1719. reeds begeven hadden. Kort daar op arriveerde mede uit *Engeland* in *Novemb.* s' *Gravenhage* den Heer *Horatio Walpole*, hebbende van 't *Groot-Britannische* Hof in Commissie, om van Haar Hoog Mog. eenige Troupen tot Assistentie te verzoeken, tegens de oproerige Rebellen in dat Koningryk. Hier op geliefde welgemelde Haar Hoog Mog. 6000. Man toe te staan, om dezelve, onder 't Oppergezag van den Luitenant Generaal van *Beek*; by eerste gelegentheit ten spoedigsten derwaards te doen over scheepen.

N O V E M B E R.

ZWIT-
ZER-
LAND,

IN dezen tyd wierd openbaar een afzonderlyk gesloten Tractaat, tusschen den jongst overleden Koning van *Frankryk* en de *Zwitsersche* Roomsgezinde Kantons, tot groot nadeel van die der Gereformeerde; welke Artykelen zo secreet waren gehouden, dat niemant, en zelf eenige Roomsse Gedeputeerden der *Zwitsers*, daar van geen kennis hadden. Van dit geheim. Tractaat was den Abt van *St. Gal* de uivinder geweest, en zoude 't zelve dienen, om met eenen slag 't geheel Protestantse Wezen in *Zwitzerland* ter neder te werpen, ja om alles, wat zig ter weer mogt stellen, met vuur en zwaart te verdelgen. Deze verschrikkelyke onderneming moft, zo eenige berigten verzekerde, op den Feestdag van *St. Gal*, zynde den 16. October, begonnen hebben, en den aanval was gereguleert, dat eenige *Fransche* Troupen den 15. in *Zwitzerland* zoude rukken, om het Protestantisch Kantop van *Bern* langs 't gebied van *Muschinet* aan te taffen; terwyl den Hertog van *Savoyen* door 't Land van *Vaux*; en zeker ander Potentaat door *Schaffhauzen*; kwame in te dringen. Midlerwyl zonde de *Roomsche* Kantons zig zo lange stil houden, tot dat de gemelde *Vriende Mag*

ten zig meester zagen van eenige voorname Posten, om als dan te gelyk met dezelve het overige te voltrekken. Den korten inhoud van deze Alliantie, voerende de naam van *herstelling van 't Zwitser's Eedgenootschap in de oude ruste*, wierd door het Kanton van Bern aan dat van *Zurig* gecommuniceert, hier in betaande.

1715.
Novemb.

1. **H**erstelling van het Eedgenootschap in de oude rust, in der minne of met geweld, dog dat een volkome neutraliteit daar in altyd punctueel zal gehouden worden.

2. Ingeval dat tot deze herstelling geweld nodig is, zo zullen de Catholyken alleen hare grenzen wel bewaren, en het overige alles door vreemde hulpe laten uitvoeren.

3. Het klooster St. Gallen zal mede in vorige bezit gesteld werden, mits verkiezende eenen nieuwen Abt, door medewerking en Executie van den Keurvorst van Beveren.

4. Tot bestendige rust en zekerheit zullen *Turgau* en *Ryburg* aan den Keizer komen, om een equivalent van Land of jaarlyks pensioen, als mede zekere hulp in tyd van nood, en aantasting, voor de Catholyke Plaatzten.

5. Insgelyks zal de Hertog van *Savoyen* in zyne oude pretentie, op eenig deef van het *Italiaanse Bernse* gebied, voldaan en gemaintineerd werden; dog ook met een zeker Pensioen, en hulptroupen aan de Catholyke.

6. *Frankryk* zal het Catholyke Eedgenootschap voor eeuwig onder zyn bescherming nemen, gelyk als een gedeelte van zyn eigen Ryk; ook, als het nodig is, haar tot hare pretentien de behulpzame hand bieden.

7. Niet minder zal ook de Keizer haar als een gedeelte van zyn Ryk beschutten, en in vaste Vreede helpen maintineeren.

8. De Keizer en Koning zullen, door hare veel vermogende voorspraak by den Paus, voor de Catholyke Cantons uitwerken, dat haar, uit de overvloedige goederen, eenige kloosters en andere geestelyke gestigten; zo wel op hare als op der Gereformeerden gronden, een aanzienlyk gedeelte tot hulp en bystand jaarlyks werde toegevoegt.

Geweldig ontruste deze ontdekking de gemoederen der Protestanten, welke in't algemeen begrepen, om voortaan nooit met de Roomsche, ten aanzien hare trouwloze meenedigheid, in goede Verbondschap te leven; welke nochtans voorgaven, van deze zamen-zweering, geen kennis te hebben, gelyk ook betuigde den Marquis de Bèretti Landi, *Spaanschen* Miniiter, en Monf. Martinieere, Secretaris van de *Fransche* Ambassade, schryvende daar over omstandige brieven, waar by zy tragtede alles van hare halzen te schuiven; ja eenige Roomsche Kantons, inzonderheit dat van *Zweitz*, durfde reparatie van eer, over dit ge-

1714.
Novemb.

waand affront van het Kanton *Bern*, die dit werk eerst ontdekt hadde, vorderen. Die van *Zurich*, om te doen zien dat 'er zekerlyk aan dit werk iets vast was, maakten gemeen de Copyen van 't Reces of 't besluit, 't welk genomen was by de scheiding der Vergadering van de Roomsche Kantons, ten tyde der vernieuwing van de Alliantie met *Vrankryk*; luidende deze Artykelen aldus.

1. **D**at uit kragte der Secrete Artikelen, waar over men is eens geworden, de Roomsche Cantons volkomen zoude werden herstelt, in alles datz gedurende den laatsten Oorlog verloren hadden.
2. Dat de Rooms Katholyk Religie op dien voet zoude werden herstelt, zo als voor den Oorlog geweest is.
3. Dat de Graaf van *Luc* zyn woord van eere gaf, dat hy aan 't Hof van *Wenen* zyn best zoude doen, ten einde dat geene, dat by de gezeide Secrete Artykelen was gestipuleert, ter Executie zoude werden gestelt.

De Gereformeerde Kantons, willende tegens deze gedreigde Invasie een vast besluit nemen, beleiden eene Vergadering te *Aran*; alwaar die van *Bern* verzekerden, dat zy de geheime voor haar zo nadelige Artykelen van goeder hand ontfangen hadden, en betuigden zulks met klare bewyzen te kunnen aan toonen; openleggende ook een Copie Brief, waar van de Origineele by haar beruiste, in de welke den *Franschen* Minister aan de *Roomsche* Kantons schryft, dat den *Koning*, zyn *Meeſter*, niet goedvond, om de *Protestantsche* Kantons met geweld aan te tasten. Eindelyk, na dit alles, kwam men tot deze *Resolutie*; dat yder van de vier *Protestantsche* Kantons zoude hebben te maken een *Specifiqu* opstelling van desselfs magt, en die lyst aan malkanderen te *Communiceren*, om zig daar na te kunnen schikken; dat ze zig alle in een goed postuur van tegenweer hadden te stellen, om de gene, die eerst magt aangestast werden, door de andere aanstonds by te springen; invoegen, dat iemand, aangrypende een *Protestantsch* Kanton, hun gezamentlyk zoude beledigen; datmen verders over deze zaak een *Brief* aan den *Regent* van *Vrankryk* schryven, en door een bekwaam *Perzoon* doen overleveren zoude, om van dien *Prins* te vernemen, waar in bestaan de Artykelen der *Publyke* en *Secrete* Alliantien, onlangs tuschen de *Roomschgezinde* Kantons en den overleden *Koning* geslooten; op dat zy (*Protestantsche* Kantons) konden zien, of het voor haar wel dienstig was, om mede in die Alliantie te treden, enz.

De Gereformeerde Kantons verboden zedert ook alle Wervingen voor vreemde Mogentheden, bevelende hare Onderdanen, die reeds dienst genomen hadden, om t' huis te blyven, en gebruikten wyders zodanige voorzorge, als of zy dadelyk stonden Vyandlyk aangegrepen te werden. Die van de Stad *Geneve* besloten hare Vesting-werken nog sterker te maken, als hebbende de geheele Zomer vry wat ongeruit geweest, over de nabyheit des Hertogs van *Zavoyen*, voor wien men alhier nog bevreesd scheen. In de Kantons, half en half Gereformeert en Roomsche gezind, veroorzaakte dit geval onder 't gemeen mede een grootte verdeeltheit; werdende de Roomsche Gedeputeerden, die dit Tractaat gesmeed hadden, van haar eigen Volk met affchrik aanschouw, wyl diergelyke onderneemingen onmooglyk uit te voeren zyn, als met het bloed vergieten en 't verderven van ontelbaare onschuldige menschen. Aan de waarheit, van dezen heilozen toeleg, wierd by de Protestanten in 't minste niet getwyffelt, en dus zy zig daar tegens in postuur stelden; te meer, wyl by haar weder in gedagten kwam, dat diergelyk snood voornemen nog eens, over ruim hondert Jaren geleden, gesmeed; dog gelukkig verydelt was geworden; zodanig den Lezer gelieve na te zien by den bekenden historie Schryver van *Meteren*, op 't einde van zyn 23. boek.

1715.
Novemb.

DEN goeden yver van den Hertog Regent, om de *Fransche Kerk* hare vryheden, welke zedert eenigen tyd door 't Hof van *Roomen*, en inzonderheit door de directie der Jezuiten, grootelyks benadeelt waren geworden, te verbeteren, mishagde niet weinig het gemelde Hof; dus den Paus, hebbende nu ook gezien, dat zelf zynen Afgezant by den Hertog Regent in (a) ongunst geraakt was, zig niet konde onthouden van een Brief des wegens te schryven, en daar in te betuigen, dat hy geweldig omstelt was, en met de uiterste droefheit gewaar wierd; dat zyn Koninglyke Hoogheit, tot Opper-bestierder der zaken van de Religie in *Vrankryk*, had aangestelt eenen die tegens de Stoel van *Romen* rebelteert, en een voorstander van Ketterye was; dat hy egter hoopte zulks om bestwille geschied te zyn, met gedagten om een afgedwaalt Schaaap weder te regt te brengen, en den zelven te doen onderwerpen, tot het aannemen van de bewuste *Constituie*.

VRANK.
RYK.

(a) ziet
pag. 228.

Ondertusschen maakten de Jezuiten veel ongeoorlofde bewegingen, tot het nog al blyven vast houden van hare streng; durvende eene der

1715.
Novemb.

zelve, genaamt de la Motte, onlangs te *Rouan* in zyne Predicatie de Constitutie zo sterk verdedigen, dat het Volk daar over zeer minoegt uit de Kerk ging, en aan de Magistraat klagtig viel; jaal schoon men haar beloofde, van dezen Pater Jezuit in Regten te zullen vervolgen, zo vernoegden zy zig geenssints daar mede, maar zouden zekerlyk het Klooster in den brand hebben gestoken, ten ware den Gouverneur, door het derwaards zenden van gewapende Militie, zulks niet had doen beletten. De vileine uitdrukkingen van voormelden Jezuit, in zyn geestelyke Redenvoering op den Predikstoel, luide onder anderen aldus. *Het is wonderlyk te zien, dat de gena, die nu't bewind van zaken hebben, om verre werpen, wat des overleden Konings wysheit heeft vastgesteld; en dat een klein man, (denoterende den Hertog Regent) door Hoogmoed opgeblazen, zonder kennisse, zonder verdienste, en zonder Religie, die verloren is, Regeert.* Wyders zeide hy, dat Vrankryk thans vol Athisten, en ook dat het schande was, aan de Vyanden van de Roomsche Religie vryheit te geven, om uit de gevangnissen, waar in zy opgesloten zaten, te mogen gaan. Men had dezen Pater Jezuit zedert in Regten vervolgt, maar hy, in Perzoon gedagvaard zynde, durfde niet Compareeren, en dus wierd een Acte verleent, om hem gevangente nemen. Wegens dit geval waren de Overstens, van de drie Huizen der Jezuiten te *Parys*, by den Hertog Regent geweest, om de zaak ten besten te verzagten, dog kregen tot antwoord, dat zulks in handen van de gewoone Regters was, aan wiens te vellen Vonnis hy zig wilde gedragen. Den berugten Jezuit Pater le Tellier, gewezen Biegtvaar van den overleden Koning, en dus door de Jezuiten te *Parys* als haar hoofd erkent, kreeg ordre om die Stad te verlaten, en zyn dagen te gaan verslyten in't Klooster *La Fleche* in *Bourgondien*, met een tractement tot zyn onderhoud van 400. Livres 's jaars.

Men kreeg deze maand in *Vrankryk* tyding, dat de *Spaansche* Flotille, welke al een geruimen tyd herwaards in *Spanjen* was te gemoet gezien, door een schrikkelyk onweer Schipbreuk geleden had, navolgens dit omstandig Verhaal.

DEn 24. July zeilden de agt Scheepen van de Vloot, de zes Galjoenen van *Cheyas*, en het Schip de Griffioen uit de *Havana*, en waren 's namiddags ten vier uren alle buiten, cours stellende na de mond van 't Kanaal van *Bahama*; maar de wind niet heel dienstig zynde, hadden zy langer werk om daar in te komen als ua gewoonte; dog het Kanaal bereikt hebbende, vonden zy

zy zig te zeer vervallen op de Kust 40 mylen van *Florida*, wanneer zy door eenen schrikkelyken Orcaan uit den Noord-Oosten aangetafl wierden, zonder eenen gang te kunnen doen, om dieper in Zee te raken; want de baren van de Zee sloegen zo dikwils op elkander, en de storm was zo hevig, dat meest alle de Scheepen hare zeilen kwyt raakten. Het Onwe'er met het zelve geweld durende, wierden alle de Scheepen genoodzaakt hunne masten te kappen, en den 31. 's morgens ten drie uren tegens Land te zetten. Zommige verloren hare bodems, na dat zy verscheide malen gestoten hadden; andere wierden door het Onwe'er midden door geslagen, met verlies van de meeste die daar op waren, zonder dat de geene, die zig daar van zalverden, eenige levensmiddelen hadden, als die zy kregen van het Schip *Urca de Lima*, 't welk tusschen twee klippen aan de grond raakte, zonder lek te worden, tot 's avonds ten agt uren toe, wanneer de Wind met een schrikkelyk geweld toenam, en ruim drie uren lang duurde. Alle de Passagiers van alle de Scheepen, zogen alleen maar hun lyf te bergen, zonder om Goud of Zilver te denken, maar de Matrozen gingen anders te werk, want zy sloegen de kisten aan stukken om te steelen, en zy verdronken met haren buit; en deeze schade, die dit volk gedaan heeft, word wel op anderhalf millioen Piafiers in Goud, dat niet geregistreert was, en aan verdronke Passagiers behoorde, begroot. Men zal niets van de Koopmanschappen kunnen bergen, ten zy het mogt wezen van 't Schip *Urca de Lima*, daar men de eerste laag Goederen van boven geheel nat uitgehaalt heeft, waar na het Schip in den brand gestoken is, om de Goederen die in 't hol leggen, des te beter magtig te worden. Het Schip de *Griffioen* had zedert den 25. July, 's avonds, eene andere cours genomen als de *Vloot*, waht wanneer die na de Kust van *Florida* wende, stevende 't zelve na de kant van *Cejes*. De tyding van dit ongeluk wiert in de *Havana* gebragt, den 17 Augustus ten drie uren 's morgens, door een Chaloup die den Admiraal aan de Gouverneur zond om hulp, waar op aanstonts eenige vaartuigen met levensmiddelen en ervare luiden met de nodige werktuigen, om het Zilver te vissen, derwaarts gezonden wierden. De Gallioenen van *Cheves* hebben het zelve lot gehad van de *Vloot*, en hare Lading, die meest in Tabak bestont, zal niet eens geborgen worden. Daar was nog een klein *Fregat* by, dat men meent gezonken te zyn. De *Kapitana* drie maal gestoten hebbende, raakte haren bodem kwyt, en het overige van het Schip dreef in verscheide stukken; maar met het laatste vaartuig, dat in de *Havana* gekomen was, had men ontdekt de plaats waar het hol was. De *Admirante* was midden door, en de kiel daar van zat op drie vadem. De *Duikers* hadden reeds drie kisten daar uitgehaald, en men had hoop al het geregistreeerde geld te bergen. Uit de *Urca*, die tusschen twee klippen aan de grond zat, had men het zilver geborgen; en een gedeelte van de bovenste laag der Koopmanschappen, dog half verdorven. Het *Petache* van *Don Sonches*, was in verscheide stukken. Men had daar uit reets een weinig zilver gekregen, en men hoopte het overige ook te bergen. Alle de Scheepen van *Cheves* met Tabak zyn geheel verloren. De lading der Koopmanschappen word begroot op 20000. *Arobes Couchenille*, 6000. *Quintalen*.

1715.
Novemb.

talen Indigo, 100. kassen Banilles, 80000. quintalen Tabak, en 14. millioenen stukken van Agten. Men hoopte dat al het geregistreerde Zilverzoud worden geborgen, en dat er niets verloren zoud gaan, als het geen van verscheide verdronken Passagiers gestolen is. Van de Capitana zyn 210. menschen verongelukt, daar onder den Generaal, de Kapitein Veidot, de Marquis van La Puebla, twee Jezuiten, en eenige voorname Luiden; van de Petache 15. menschen, daar onder vyf van aanzien; en van alle de Schepen van Cheves, daar geene Naviganten van belang aan boord waren, ontrent 4000. perzoonen, daar onder de Zoon van Cheves, die de Admirante commandeerde; van de Admirante 120. Perzonen, daar onder vier van aanzien, en van de Urca 31. Matrozen.

Den 30. October was de Generale Vergadering der *Fransche* Geestelykheit gescheiden, en by welke gelegenheit den Bisschop van Auxerre aan den Jongen Koning deze Aanspraak deed.

S I R E.

DE Geestelykheit van *Vrankryk*, die door haren yver, om U opkomend Gezag te erkennen, uitgemunt heeft, komt Uwe Majesteit een nieuwen Tol van getrouwheit en oetmoedigheid aanbieden; de genegenheit zo wel als de plicht schryft Ons deze hulde voor.

De gelukkige zaden der Deugd, die God in U gelegd heeft, en die midden door de wolken der kindsheit dringen, kondigen Ons aan eenen grooten Vorst. Deze gesteldheden, aangekweekt door eene edele en wyze opvoeding, zullen in U geheiligd Perzoon doen herleven de Deugden van Uwe Doorlugtige Vaders, en alle den roem des Konings Uwen Over-Grootvader.

Onze hoop werd nog ondersteunt door de gemakkelykheit die Gy vinden zult, om de kunst van te Regeeren te leeren in de voorbeelden, en in de raadgevingen van den Prins, dien het Regt der Geboorte en de overeenstemming van alle wenschingen tot het Regentschap geroepen heeft.

Het ontwerp van eene volmaakte Regeering word reeds onder zyne hand genaakt; een nieuwen hemel ontdekt zig aan Onze oogen; en de zoete vrugten van de Vrede, die Wy niet als van verre zagen, naderen wederom, byns tot welgevallen van Onze begeertens, en van't ongedult van den Prins, dien de zorg voor Ons geluk aanbevolen is. O! wat kunnen de overtreffelykheit van verstand, de uitgebreidheit der verligtingen, de regtmatigheit van oordeel, en de grootheid van kloekmoedigheit, aangezet en geleit door de onvertanderlyke liefde van het gemeene welwezen, niet te weeg brengen.

Zodanig zyn, S I R E, de Grondvesten van Uwen Roem, en de onderparten van Onze gelukzaligheit: het behage aan den Gever van alles goeds zulke dierbare beginzelen te zeegeuen. Wy bezwæeren hem, om Uwen geest met zyne verligtingen te vervullen, om in U hert eene tedere liefde voor U volk,

een bestendige smaak voor de godvruchtigheid, en eenen waaragtigen yver voor de belangen van de Kerk te storten; Wy bidden hem, dat hy U na zyn hert ^{1714.} **Novemb.** formeere, en dat Uwe Majesteit in Jaren toeneemende, nog meer toeneeme in genade en in wysheit.

Den 19, November genoot den Heer Buis, Extraordinaris Ambassadeur wegens den Staat der *Vereenigde Nederlanden*, hebbende vryheit gekregen, om naar huis te mogen keeren, te *Vincennes* zyn afscheid audientie van 't *Fransche Hof*.

L A A T ons nu weder vervolgen de wydlustige stoffe van *Groot-Britannien*, en inzonderheit betreffende de snode Rebelle in *Schotland*; alwaar den Hertog van Argyll, 's Konings Veldheer, het Kampement by *Sterling* allerbest had uitgekoren, om te beletten dat den Grave van Marr, met zyne byzig hebbende Rebellen, eenig kwaad van belang zoude kunnen uitvoeren. Egter zondenze verscheide Detachementen door het Land, welke in alle de opene Steden en Vlekken den Pretendent tot Koning deden uitroepen, mishandelende de Predikanten, die voor hem in de Kerken niet wilde bidden. Wyl nu, by een onverwagt overval, de Stad *Edenburg* in perykel van gevaar was, zo deed de Regeering op zeker hoogte aan de Westzyde een Battery oprigten, voor de Poorten Kanon planten, en een soort van Retrenchement stellen; zo mede verdubbeldenze de Wagten der Stad en van 't Kasteel, en moften alle Inwoonders, op de eerste Allarm, in de vensters van hare huizen ligten zetten. De Magistraat te *Edenburg* was, volgens jaarlykze gewoonte, den 15. October verandert, en tot groot genoeg en de verkiezing gevallen op zodanige Perzonen, welke den Koning GEORGE en de tegenwoordige *Groot-Britannische* Regeering zeer toegedaan waren.

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.

De Gedeputeerden op het Presbyteriaanse Synode, in de maand October te *Glasgow* en *Air* gehouden, hadden ondertusschen de volgende merkwaardige Vermaaning opgesteld, en aan de byzondere Kerken van haar District laten afsgaan, om door de Predikanten, van de Predikstoelen, de Gemeente voorgelezen te werden.

Zeer geliefde.

WY in de Synode by een gekomen zynde, in eenen tyd wanneer een zeer schrikkelijke Rebelle tegen de perzoon en Regeeringe van onzen zeer genadigen en

1715.
 Novemb.

en regtmatigen Souverein, Koning GEORGE, dadelyker wyze beghinnen is en voortgezet word, agten het onzen onvermydelyken pligt, als wagers, om een tydige en getrouwe waarschouwing te geeven van het uiterste verderf, waar meede onze Heilige Religie en onwaardecrelyke vryheden bedreigd worden.

De regte verbeeltenis onzer vyanden, die u lieden niet onbekend kan wezen, geeft volkómen oorzaak om de grootste onheilen te gemoet te zien, welke aan een Protestants en vry volk zouden kunnen overkomen, nademaal zy menschen zyn van eigen goeddunkelyke grondregelen, schryvende zulk een voorregt toe, zelfs aan hunnen Paapschen Afgod, 't welk alles dat aan menschen en Christenen lief en waard is, of weezen kan, maar afgesmeekt maakt. Veele van hunne voornaamste leidslieden zyn domdriftige Pausgezinden, by welchen het een grondregel is, het Protestants geloof, dat zy de Noorder-Ketery noemen, uyt te roeijen: Andere van hen zyn schuldig aan bekende trouwloosheit en meenedigheid; en, om nu niet te reppen van hunnen gewaanden yver, om zyne Majesteit tot Koning uyt te roepen, zy hebben den Pretendent, voor wien zy zig nu vertoonen, dikwils op de plegtigste wyze af, en getrouweid aan zyne tegenwoordige Majesteit, gezworeen, en door herhaalde ooden zig zelven verbonden, om de Protestantse succeff in zyne familie te handhaven: ook zyn zy zeer werkzaam geweest in alle de laatste maatregelen, om de Reformatie ten verderve, en de vryheden van *Europa* in gevaar te brengen, verzwakkende also het Protestants Nazaatschap, en werpende ons in deeze kerk, benevens alle de vaste vryden van 't gemelde Nazaatschap, onder de grootste zwaarigheden; ja het blykt ontwyfelbaar, dat zy openbaare en verklaarde vyanden zyn van onze Ryksgesteltenisse, als iets dat met hunne tirannische ontwerpen onbestaanlyk is, en dat zy gereet zyn om alle de shoodheden en woestheden der laatste tyden van yslyke vervolginge, in welke eenige van hen een bloedig deel hadden, weder ten toneele te voeren.

Nopende den toeleg zelf, die is zo godloos en snoon, dat niets den zelve voor eenen eerlyken Protestant vermommen kan; want men poogt onze genadigen en regtmaatigen Souverein, wiens regeering door eene wet vast gesteld is, die niemand zyner onderdanen, zelfs den ondankbaarsten, ooit beledigd heeft, 't en zy zulks ware door zynen verklaarden yver voor de Godsdienst en de Vryheit; en wiens voorouderen sterk uitgemunt hebben, door hunne leidingen, om de zake der Protestanten van den Troon te stooten, en ter zelfder tyd over ons te stellen eenen Pausgezinden Pretendent, opgevoed en bevestigd in alle de grondregulen der Pauszelyke bygelovigheid, vervolginge, en tyranny; onder voorgeven, dat hy door een erfelyk en onvermydelyk regt regeeren moet; hoewel dit opwerpzels zyn, die alleenlyk de uitwerking kunnen weezen van een helsche t'zamenspanninge, om het juk der slavernye deze volken weer op den nek te leggen, en de afgodery, tyranny, en andere gruwelen, die van de *Roomsche* Kerk onafscheidelyk zyn, wederom in te voeren.

Kan wel iets dat beneden de verdwaaltheit zelve is, eenige zekerheit verwagten, of liever iets minder dan de uiterste vernieling van alle onze dierbare belangen, wat beloften of verklaringen ook daar tegen gedaan zyn, of gedaan mogen

mogen werden, van iemand die van jongs op onderwezen is, om met afgryzen te keer te gaan, en te poogen uit te roeijen, 't gene ons het allerdiërbaarsste is, en behoort te weezen, en die volgens de *Roomsche* grondregelen zo doen moet, indien hy niet verdoernt wil zyn.

Wy hopen dat het voorgeven der wederspannigen, om ons te verligten van de bezwarenissen der Unie, nooit ingang zal kunnen vinden by nadenkende lieden; die maar aanmerken, dat eenige van de opperste aanleiders de voornaamste bewerkers en voortzetters daar van geweest zyn. En wanneer men onderstont, om de zaak door middel des Parlements te verhelpen, mits dat de Protestantse Successie in veiligheid bleeve, verydelden zy zelve den toelég. En uit hun gedrag is 't kennelyk, dat de hoofdzaak in de Unie, die hen bezwaarlyk voorkomt, de vaststelling is van 't Protestants Nazaatschap in zyne Majesteits huis, waar op de zekerheit van alle onze onwaarddeelyke voorregten steunt.

Hierom vinden wy ons zelyn gemoedshalve, volgens onzen pligt aan God en u lieden, verbonden, om u te bidden en te smeeken, ja in den name van onzen Heere Jesus Christus te belasten, dat gy lieden uwe wegen onderzoekt en beproeft, en u zelve wegens de veele verzwaarde zonden dezter Natien, die al dit kwaad over ons gebragt hebben, zeer verootmoedigt, om toetegaan tot het bloed van Christus, en alzo vrede met onzen vertoornden God te bekomen, en weder te keeren tot den Heere, van wien wy zeer verre afgeweken zyn; en dat gy uwe harten nevens uwe handen tot God in den Hemel opheft, op dat hy tusschen ons en onze vyanden richte, zyne eigene zaak bepleite, en zyn erfdeel niet ten smaad overgeeeve.

Verder verklaren wy het uwen pligt voor God te zyn; waar toe gy lieden op het sterkste verbonden zyt, dat gy u zelve in staat stelt, om stevig stand te houden voor alle de groote belangen, die nu in de waagschaal staan, en allenodige hulpe en bystand aan zyne Majesteit, en de genen die door hem gebruikt worden, te geven, en u zelve met de uiterste yver, wakkerheit, en getrouwheit, welke het gewigtigste belang, en de heerlykste zaak zouden kunnen vereischen, te vertoonen.

Al 't welk wy ernstiglyk vereischen, byaldien gy den vloek van Meroz, die met een schandvlek gebrandmerkt staat, ontvlieden wilt, over 't niet optrekken om den Heere te hulpe te komen tegen de magtige; zo gy nog een-billyke agting wilt toonen voor onze regten der Reformatie, en voor de Leere, Godsdiens, tugt en regeeringe dezter kerke, welke onze voorvaderen ten koste van zo veel veygens en bloed aan ons overgelevert hebben; en dat gy medelyden en getrouwheit jegens uwe nakomelingen betoont, zo gy niet zoud willen gedoogen dat deeze volken een werktuig des Antichrists worden; om alle de kerken van Christus onder slavernye te brengen.

Het is even zo aanmerkelyk, als het tot aanmoediginge strekt, dat de zelfe de God, die in de dagen onzer Voorvaderen blykbaar voor duize diebare belangen verscheen, onlangs zo regt tydig zig voor deze zaak in de weer gestelt heeft, door eene reeks van wonderen, en zulk een aan een geschakelde

1715
Noyemb.

verrydeling van de maatregelen onzer vyanden, dat het ons eene bekenventrouwe
Können afdwingen dat zyne hand tegen hen is; en het doer klaarlyk blyken
dat God voor ons is; zulks dat wy niet kunnen twyfelden of gylieden zult in
dit gewrigt goeds moeds zyn, en u als mannen voor ons volk, en voor de
fteden onzes Gods, toonen. En de Heere doe dan 't gemee hem goed
dunkt.

De Synode ordineert dat dit den toekomenden dag des Heeren van de Pre-
diktoelen zal afgekondigt werden, door alle de Predikanten van de Synode
Geextrahéert door

John Lockheart, Cl. Syn.

Nu weer voort. Den Grave van Marr had oonderwylen een De-
tachment van 1500. Man afgezonden; en dezelve doen trekken door
de Provintie van Fyf naar den Oever van de Fyrb, alwaarze eenge
Schuiten en Boots verzamelden, en daar mede 's nagts, tusschen den
23. en 24. October, overvoeren; stappende te Gallow, Noord Berwyk,
Aberlady, en op meer andere Plaatzes aan Land. Voorts trokmenze
in de Stad Haddingtown, leggende niet meet als zes Mylen ten Zuyden
van Edenburg; dus den Hertog van Argyle, zo dra hy van deze bewe-
ging der Rebellen kundschap omfing, een Detachment uit zyn Le-
gertje na Linlincow, tusschen Edenburg en Sterling, deed trekken, om
daar geposteert te blyven tot dat hy berigt zoude krygen, watweg de
Rebellen waren ingeflagen. Den 25. rukten de Rebellen van Had-
dingtown naar Edenburg, en kwamen 'aronds ten tien uren maar een
Myl van die Hoofdstad; dog niet, tegens hün verbeelding, vernemen-
de, dat de Poorten waren gefloten, en zo wel de Burgery als Millie
in de Wapenen gereed stond, om hün af te wagten, zo durfdenze
deze onderneming thans niet verder voortzetten, maar begaven zig
bianen Leith, een open Plaatz dicht onder Edenburg gelegen; met voor-
nemen om haren aanblyf, tot het beflagtigen van die Vesting, den vol-
genden morgen werkkelyk te maken.

Onderwylen kwam den Hertog van Argyle, hebbende nader kund-
schap van alles gekregen, in Perzoon by zyn bovengemelde Detache-
ment, en trok met een Corps Dragonders, nevens eenig Voetvolk op
boere paarden gezeten, zo spoedig voor uit, dat hy den 26. 's mor-
gens heel vroeg voor Edenburg verscheen; alwaar zig aanstonds de Land-
militie te Paard, en een groot getal vrywilligers, by hem voegden;
't welk de Rebellen uit Leith deed retireeren, polsvattende in de o-
verblyfzels van een oude Sterkte, ten tyde van Cromwelopperigt, dog
zedert

zedert vervallen. Hier plante zy voor de Brug twee stukken yzer Kanon, en gelieten zig dapper te willen verweeren, dog dat duurde niet lang, want bespeurde den toestel, welke den Hertog van Argyle maakte, om haar te ataqueren, zo verlietenze ter middernagt deze Post, en trokken met laag water langs de strand; agter latende, behalven 35 man, die door den slaap en drank niet volgen konden, alle hun Kanon, eenig hand geweer, en een geringen voorraat van Levensmiddelen, door haar uit *Leith* mede genomen; begevende zig aldus zeer confuis naar 't Kasteel van *Seaton*, gestadig nagezet door het Corps Dragonders van meergemelden Hertog van Argyle, die ook eenige Rebellen gevangen kregen, en te *Edenburg* te rug bragten, waar onder zig bevond zekeren Mr. Kampbel van Hoyshik. Een ander kleine Party der Rebellen naar *Lestey*, de voornaamste Plaats des Grave van *Roths*, getogen, meenende aldaar een deel Wapenen te zullen vinden, dog 't welk haar mislukte, was zo baldadig; datze de kerkdeur aan stukken sloegen, de graf-kelder van de voormelde Graaflyke Familie, nevens de doodkisten opende, en de Lyken mishandelden; wyder rovende en plonderende alles waar zy konden bykomen.

De Regeering van *Schotland*, gewaar wordende dat 'er nu en dan verscheide *Schotze* Grooten zig voor de Rebellen verklaarden, had negen der zelve, tot afschrik van de oeyrige, buiten bescherming der Wet geïntenticeert, om haar, als men ze gevangen kreeg, zonder forme van Procester dood te brengen: namentlyk den Grave van *Marr*, den Grave van *Seaforth*, den Luitenant Generaal *Hamilton*, *Makkenzie van Frazersdale*, *Makdonald van Glengary*, *Makdonald van Koppoch*, *Carrarian*, broeder des jongen Heer van *Lochiel*, en *W. Drummond*. Hier tegens was te *Edenburg* des Konings krooningdag den 21. October pragtig en zeer ordentelyk geviert, tracteerende de Magistraten malkander op het Stadhuis, terwyl de vrywillige Compagnien in de Wapenen optrokken, en door het gemeene Volk vreugde-voeren aangestoken wierden.

Verscheide brieven, door de Hoofd-Rebellen aan malkander geschreven, hadmen in dezen tyd ontdekt; uit dewelke klaarlyk bleek, dat onder haar eenige oneenheden over 't Commando, en voornamentlyk wegens den weg die zy zouden inslaan, om weer bygen te komen, gerezen waren; willende den Schotzen Hoofd-Rebel *Marr* datmen naar *Edenburg*, en daar tegens de *Engelze* Rebellen, datmen

1715.
 Novemb.

naar *Newcastle* zoude trekken. Zekeren Mr. Douglas van *Glenbarvie*, in't Kalteel te *Edenburg* gevangen gezet, deed vercheide ontdekkingen, om zig daar door van de galg te bevryden, maar van meerder belang bevondmen deze volgende twee onderschepte brieven, gedagteekent den eersten November; door den Grave van Marr, uit zyn Kampement by *Perth*, d' eene aan den Lord Kenmure, en d' ander aan Mr. Forster geschreven, ziet hier eerst den inhoud van die aanden Lord Kenmure.

DAt hy zeer verlangt van hem te horen, dat hy in veiligheid is, nadien hy niets van zyne bewegingen had verstaan, zedert het detachement over de *Fort* gegaan was; dat hy hoopte dat alles wel zoud zyn, dog dat het een ongelukkige misflag van den Brigadier Mackintosh was, van *Haddington* na *Leith* te trekken; dat zyne retraite van daar, en zedert van *Seton*, mitsgaders de beweging, die hy zelfs van ontrent *Perth* gedaan had, dien misflag wat hadden herstelt; dat hy hem verzoekt, den ingeleiden aan Mr. Forrester, na dat hy die gelezen heeft, te zenden, dewyl hy weinig meer aan hem te zeggen had; dat hy zo weinig kennis had van den toestand zynrer zaken, dat hy het aan hem moest overlaten, dat geene te doen, 't welk hy voor den dienst meest nodig oordeelen zoud; dat hy onder anderea niet vergeeten zoud te groeten Mr. Kinakin, die zulken cordaat antwoord uit de Citadelle van *Leith* aanden Hertog van Argyle gegeven had; dat hy een andere Copy van den Brief aan Mr. Forrester, over Zee aan hem gezonden had, zo dat hy 'er zekerlyk wel een zoud ontfangen; dat hy den gemelden Lord Kenmure verzoekt, zo spoedig als het mogelyk is, aan hem berigt te geven van zynen toestand; dat hy aan hem in een van zyn vorige had geschreven, dat een gedeelte van zyn Leger by *Dumbarton* zoud komen, dog dat men daar op geen staat moest maken, voor dat men tyding had van den Generaal Gordon; dat hy aan zyn Lordschap had gezonden de Cope van zyne nieuwe Commissie; dat hy de Generaals had genomineert, en dat hy zyn Lordschap tot Brigadior van de Cavallery had aangestelt; dat hy gehoord had, dat de Graaf van Whinton veel dienst gedaan had aan het volk dat over de *Fort* gekomen was; dat hy vastfelde, dat die Graaf nu by hem gekomen zoud zyn, en dat hy hoopte dat de Koning (meenende den Pretendent) hem in't kort zelfs zoud kunnen bedanken voor den gemelden dienst.

Nu volgt den Brief des Grave van Marr, aan Mr. Forster, luidende aldus.

In's *Campement te Perth, den eersten November.*

Mijn Heer,

1715.
Novemb.

Den 28. October schreef ik U van *Auchterardice*, welke Brief ik hoop dat U ter hand gekomen zal zyn. Ik marcheerde dien zelve nacht met de ruitery tot aan *Dumblains*, vier mylen van *Stirling*, en met het voervolk tot digt by die Plaatz. Den volgenden morgen kreeg ik zeker bericht van den te rug togt des Hertogs van Argyle van *Edenburg*, met de meeste Troupen die hy van daar genomen had, en dat de overige mede na *Stirling* keerden. Ik verstont ook, dat het regiment van *Evans*, uit *Ierland* in het Westen van *Schotland* geland zynde, derwaarts in aantogt was. Ik brak van *Perth* op, eer dat Land voorraad, die wy moesten medenemen, gereed was, en ik vond al het Land ontrent *Stirling*, daar wy over de *Fort* moesten, door den Vyand van alles ontbloor; zo dat daar niets voor ons was om van te bestaan. Ik kreeg geen bescheit van den Generaal Gordon, als ik verwachtte, en het spoedigste dat ik hem aan 't hoofd van de *Fort* kon te gemoet zien, was twee dagen daar na; en ik kon niet besluiten de *Fort* te passeeren, voor dat hy zig by my gevoegt had. Onder deeze moeijeligheden, en met mijnen march voorhebbende den Hertog van Argyle van onze Vrinden in *Lothian* af te trekken, vond ik goed na *Auchterardice* te keeren, 't welk een zeer goet Quartier is. Den volgenden morgen verstont ik, dat de Hertog van Argyle 's avonds te voren te *Stirling* gekomen was, en dat hy Expressen op Expressen gezonden had, om den march der dragonders van *Evans* derwaarts te verhaalten. Ik kreeg dien morgen ook eenen Brief van den Generaal Gordon, waar in hy my schreef, dat eenige dingen hem langer hadden opgehouden als hy verwacht had; dat hy dien dag eerst te *Inveraray* zoude zyn, en dat hy zig onmogelyk deeze week by my voegen kon. Hier op oordeelde ik, dat het beter was herwaards te keeren, dewijl het een goed Oord is, en na zyne komst en die van den Lord *Seaforth* te wagten, dan langer te *Auchterardice* te blyven, nadien zulks mijnen togt over de *Fort* geenzints kon veragteren; wanneer ik in staat was om die te doen, en dewijl ik ter zelve tijd de voorraad, om gedurende den march met my te voeren, kon laten gereet maken, het welk, zo als ik gezegt heb, volstrektelyk nodig is, wanneer men de *Fort* wil omtrekken; en dus ben ik gister avond hier gekomen.

Het spyt my zeer dat ik hier toe genoodzaakt ben, en zulks om verscheide reedenen, voornamentlyk om dat ik daar door te langer opgehouden wort, om my by U te voegen, maar Gy kunt wel gemakkelijk zien, dat het niet in myn magt was, dat te verhelpen, hoewel ik hoop, dat mijn verblijf alhier zeer kort zal zyn, en Gy kunt staat maken, dat het niet langer wezen zal, als het noodzakelyk is. De passage over de *Firth* is nu zo ongemakkelyk, dat men langs dien weg byna geene brieven meer zenden kan, en in deze twee dagen zyn 'er twee Boten met brieven voor my overgekomen, die zo hard vervolgd wierden, dat zy genoodzaakt waren de brieven in zee te werpen, zo dat ik zeer weinig weet van onze Vrinden aan de overzyde; en nog minder van U, 't welk geen klein verlies voor my is. Ik heb heden uit den mond

1719: Blowcock omleggende Plaatzen, dus de bekoemering meest viel op de Steden *Northumberland* en *Newcastle*, die beide voor de Rebellen van grooten dienst konde wezen, dog deze toonden zig standvastig voor de tegenwoordige Regeering; want den Grave van *Scarborow*, Gouverneur van 't Graaffschap *Northumberland*, verschynende ter goeder tyd te *Newcastle*, en de getrouwe Ingezetenen by een doende komen, haar voorstellende den gevaarlyken toestand, zo verzekerdenze hem, dat zy zig standvastig aan den Koning *GEORGE* houden, en hare Stad tegen alle kwaadaardige ondernemingen verdedigen wilde; stellende ingevolge van dien op alles goede ordre, om zig voor een aanval der Rebellen te verzekeren.

Een klein gedeelte dezer nieuwe *Engelsche* Rebellen, onder beleit van zekeren *Lancelot Errington*, maakte zig den 21. October by verrassing meester van het Kasteel, gelegen op het *Holy of Heilige Eiland*, niet verre van de vaste kust; maar wierden 's anderen daags, door eenige Officieren en 30 Soldaten, uit het Garnizoen van *Berwick*, alle gevangen genomen. Beter gelukte het den Rebelligen Kapitein *Forester*, die zig met omtrent 500 man, meest te paard, in 't laatst van October te *Flanifels* by *Ralbury*, tusschen *Morpeth* en *Alnewik* vestigde, mitsgaders in de laatstgemelde plaats den Pretendent tot Koning deed uitroepen, terwyl den Grave *Derventwater* met nog een ander trouw Paarden naar 't Noorden rukte, de Rivier de *Tweed* passeerde, en de voormelde Proclamatie ook te *Wooller* en te *Calafstrum* volbragt. Ondertusschen schenen de Hoofden van wederzyds Rebellen, te weten, den Grave van *Marr* en den Kapitein *Forester*, naar malkandérs hulp, of uitvoeringe van eenig gewigtig stuk, te wagten; en weinig wetende van de bewegingen des een en ander, zodanig de (a) voorwaards geinzereerde Brieven des Grave van *Marr* genoegzaam te kennen geven, zo veroorzaakte zulks verdeeltheit, willende de Rebellighe Troepen, die reeds over de *Fyrth* waren gekomen, niet opvolgen de bevelen der *Northumberlandzse* Officieren; en kwam deze oneenigheid eindelyk zo verre, datze malkander op 't lyf zoude hebben gevallen, ten ware nog tydig een soort van vergelyk zulks belet had; by 't welk de *Schotten* zig genoodzaakt vonden de *Engelsche* te volgen, om te trekken van *Jedburg* naar *Hawich* of *Nais*, alwaarze gezamentlyk den 9. November arriveerden; maar vernemende dat den Generaal *Carpenter* met 's Konings Troepen zig beweegde, en haar sterk naderde, zo ter-
reerdenze

(a) ziet pag. 309.

reerdenze van plaats tot plaats, niet durvende tot eenigevegt: ^{1715.} Novemb. ^{1715.} Novemb. kntoes, en aldus geraaktenze in 't Graaffchap van *Lancaster*, latende, om den voormelden *Grave Carpenter* te misleiden, een brief onderfcheppen, behelzende datze naar *Newcastle* marcheerden, invoggen zy, door deze misleiding, wel twee marschen voor uit wonden.

Den Generaal *Wils*, hebbende de Regimenten, welke in de Provincie van *Lancaster* waren, by een getrokken, postteerde dezelve zodanig, dat de *Engelsche* Rebellen niet meer afwaards konden komen, zonder op hem aan te trekken. Zy, door de waakzaamheit van den Generaal *Carpenter* gestadig op de hielcn gezeten, en zig ziende afgeschieden van de Grenzen van *Schotland*, daar benevens door de *Northumbderlanders*, als gezegt, gedwongen zynde, om hen te volgen, kwamen den 14. November van *Brampton* en *Perth* te *Appleby* in *Westmorland*, agt mylen ten Zuiden van *Carlisle*. Den Generaal *Wils*, van deze aannadering der Rebellen kennis krygende, zond aanstonds ordre, om tien Regimenten *Dragonders* en *Voetknechten*, geposteert in en omtrent de Provincie van *Lancaster*, te *Warrington* te verzamelen, om van daar opwaards de Rebellen te gemoet te trekken, die, een korten tyd te *Appleby* vertoefst hebbende, zig te rug naar *Lancaster* begaven; welke plaats, door de meeste inwoonders verlaten, zy zonder hinder of tegenstand innamen; wendende zig daar van daan, langs den weg van *Crazen*, naar *Forkshire*, dog kregen aldaar een geringen aanhang. Voormelden Generaal *Wils* deed onderwylen twee Regimenten naar *Preston* marcheeren, en zyn overige Troupen ten spoedigsten naar *Warrington* avanseeren; trekkende hy zelf met het grootste gedeelte den 19. naar *Manchester*, om aldaar de Rebellen van naby te observeren, en zyne overige magt in te wagten; zynde dezen togt van de uiterste noodzakelykheit, wyl de gemelde Stad *Manchester* op 't point stond, van mede te Rebelleeren; dus deed hy de Hoofden der misnoegden in verzekering nemen, en alle verdagte Inwoonders ontwapenen.

Op een gerugt, dat de Rebellen van *Lancaster* naar *Leverpole* wilde trekken, om die Stad eerst te plonderen, vervolgens Scheep te gaan, en weder naar *Schotland* te keeren, toonde zig de Regeering te *Edenburgh* zo geallarmeerd, dat ze verscheide *Retrenchementen* opwierpen, een groote streek Lands buiten de Stad onderwater zette, de toegangen met Kanon beplante, en zig aldus in staat van tegenweer bragten; dog de Rebellen begaven zig met haar meeste magt naar *Preston*, alwaarze,

1714.
Novemb.

even gelyk een mis in de val, beknipt trakten; want den Generaal Wils, kennisse krygende dat de Rebellen naar *Preston* trokken, en vrezende datze zoude tragten, om tot in het Graafschap *Chester* door te breeken, liet by voorzorge de Brug van *Marrington* afwerpen, en posleerde aan de overkant een Regiment, tot het stuzen van den overtocht; latende wyders een ander Regiment in *Manchester* blyven, en marcheerde zelfs den 22. 's avonds met agt Regimenten; zo tepaard als te voet, naar *Preston*, gevende van deze synce togt kennisse aan den Generaal *Carpenter*.

De Rebellen, hebbende een Detachement van 200. man geposleert aan de Brug by *Rible*, om den overtocht naar de Stad *Preston* te be-
 twisten, wierden door de voorhoede van den Generaal Wils verjaagt. Zy hadden de toegangen gestopt, en alles in staat van tegenweer ges-
 bragt, sterk zynde tuschen de twee en drie duizent man, gecomman-
 deert door de Lords *Derventwater*, *Warrington*, *Mr. Forrester*, en
 meer andere. Den Generaal Wils, komende voor de Stad, en vind-
 ende de toegangen gestopt, gaf onstonds ordre aan het Regiment
 van *Preston*, om over de *Barricaden* te klimmen, terwyl de *Kontry*
 de Stad rondom besingelden, om 't vlugten der Inwoonders te be-
 letten. Die van binnen verdedigden zig dapper, houdende hare aan-
 valleren beiten; dus, wyl het reeds duister werd, bevalmen Logemen-
 ten te maken, om het voetvolk hare posten te doen inhouden tot 's mor-
 gens, en bleef het Paardvolk den geheelen nacht in de *Wapens* staan.
 Den Generaal Wils, 's morgens geen kans ziende, om de Rebellen
 met gemak uit de Stad te krygen, deed zyn Infantery niet den Degen
 in de vuilk naar binnen dringen, welke zo dapper uit de huizen en
 kelders met musketchoten wierden ontfangen, dat 't veele snevel-
 den; en wyl de Rebellen onmooglyk uit de huizen waren te dryven,
 zo liet den Generaal Wils eenige der zelve in den brand stecken. Dit
 duurde tot 's anderendaags 's morgens den 24. wanneer de Rebellen
 van hare zyde de Lords *Derventwater* en *Winthou*, nevens den Ko-
 lonel *Makkintosh*, om te Capituleeren, aan den Generaal Wils zon-
 den; dog dezen Veldheer, hare voorstellen van de hand wyzende, zei-
 de niet te kunnen handelen over een vergelyk met Rebellen, die
 tegens hun wettigen Koning waren opgetaan, maar datze zig niet
 genade hadden over te geven. Deze onderhandeling practizeerden de
 Rebellen alleenlyk om tyd te winnen; verplaatzende ondertuschen
 eenig

eenig Kanon, en opwerpende verſcheide hoogtens in de ſtraaten en elders tot haar voordeel, om zig te beter te kunnen verdedigen.

1715.
Novemb.

Terwyl nu de zaken dus ſtonden, kwamen 's Konings Troupen, onder den Luitenant Generaal Carpenter, mede voor de Stad; waar op de aanvallen verdubbelt, en de Rebellen zodanig aangegrepen wierden, dat veel Papillen, die zig uit *Lancashire* by haar gevoegt hadden, de vlugt namen, en de overige, geen uitkomst ziende, den 25. s morgens hun geweer naar ſmeeten, en zig aan de genade des Konings onderwierpen. De beſpringers, van hare Veldheeren twee uren lang verſet krygende, om de Stad te mogen plonderen, maakten, zo van de Rebellen als van de Burgers, een grooten buit. Het getal der gevangens behiep omtrent op 2000. Man, daar onder wel 218. zo *Engelſche* als *Schotſche* Lords, Edellieden en Renteniens, met hare domeſticken. Men ſloot het gemeene volk in de kerk, en verdeelde de aanzienlykſte gevangens, onder een bewaaring, in verſcheide huizen; zynde onder dezelve ook gevonden vyftien Roomſche Prieſters, en eenige Jacobiniſche Bredikamen van de *Engelſche* Kerk. De voornaamſte gevangens der *Schotſche* Grooten waaren deze; te weten den Grave van Winthou, den Grave van Nithisdale, den Vicomte Kenmure, den Lord Nairn, den Lord Baſilius Hamilton, den Grave van Garnwarth, met deſſelfs Broeder en Oom, den Lord Makkentofch, den Brigadier Makkentofch; den Lord Dorventwater, den Lord Weddrington, en Mr. Foreſter; ja boven dien nog deze volgende, welke in 's Konings dienſt op halve Soldy ſtonden, te weten, den Major Nairn, de Kapiteinen Lochart en Ghoſton, den Luitenant Alſſel, en den Kornet Charles Murrhai, Zoon des Hertogs van Athol. Ziet hier de verdere omſtandigheden dezer Krygsbedryven, zodanig dezelve door den Generaal Wils zyn doen optellen en gemeen maken.

Den 22 November vertrok de Generaal Major Wills, met de Regimenten Dragoners van Winn, Honywood, Munden en Dormer, en dat te Voet van *Preston*, van *Manchester* na *Wigan*, alwaar het Regiment te Paart van Pitt, en de Dragoners van Stanhope, geïnquartiert waren. De Generaal zond ordre aan de Dragoners van Newton, die van *Manchester* ſtonden te komen, om met hem te conjugeren, van in die Stad te blyven, om te beletten, dat de kwalyk gementioneerde van die Plaats niet mogten opſtaan, gelyk zy beſlooft hadden. De Generaal kreeg by zyne aankomſt te *Wigan* tyding, dat de Rebellen nog te *Preston* waren, waar op hy ordres gaf, om zyn Troupen ſaanderen daags met het aanbreken van den dag te laten marcheren: hy verdeelde

1719.
Novemb.

zyn Kavallery in drie Brigades, als de Regimenten van Wiin en Honeywood, onder den Brigadier Honeywood, die van Munden en Stanhope, onder den Brigadier Munden, en die van Pitt en Dormer, onder den Brigadier Dormer.

Den 23. begonnen de Troupen, met het aanbreken van den dag, te marcheren in de volgende orde; 't Regiment te Voet van *Preslon* maakte d'Avantgarde, en wiert voor afgegaan van een Detachement van 50 Man, met een Kapitein van 't zelve Regiment, ondersteunt door een ander Detachement van 50 Dragonders en een Kapitein: de Brigade van Honeywood volgde d'Infantery, vervolgens die van Dormer; en die van Munden maakten d'Arier Garde, waar na de Bagage kwam. Omtrent een uure 's namiddags arriveerden wy aan de Brug van *Rible*, een kleine myl van *Preslon*, alwaar een Detachement Rebellen te Voet en te Paard was, die op d'aannadering der Troupen des Konings, zig in de Stad retireerden, zonder de passage te durven belétten. Als wy de hoogte van de Stad gewonnen hadden, bleven de Troupen aldaar, tot dat de Generaal de Avenuen van de Stad gerecognosceert had, die hy gebarricadeert bevond, met twee Stukken Kanon aan yder Barricade. Zoo haast als de Generaal te rug gekomen was, maakte hy de volgende Dispositien tot de Attaque; 't Regiment te Voet van *Preslon*, gecommandeert door *Milord Forrester*, een Kapitein en 50. Dragonders te Voet van yder der vyf Regimenten, met een Kollonel en een Major aan haar Hooft, om 't Regiment van *Preslon* ondersteunen, en dat van den Brigadier Honeywood te Paard; om haar te ondersteunen; en dit geheele Detachement, gecommandeert door den Brigadier Honeywood, was om d'Avenu, die na *Wigan* leid, t'attaqueren.

Aangaande d'Avenu, die na *Lancaster* loopt, en die direct tegen over die van *Wigan* is, d'Attaque daar van moest gedaan werden door de Regimenten van Wiin en Dormer, en door een Esquadron van Stanhope, die men alle te Voet deed stellen, onder den Brigadier Dormer, en de Brigadier Munden ondersteunde den Brigadier Dormer, met de Regimenten van Pitt en Munden, en 't ander Esquadron van Stanhope, die ook te Paard waren; zo dat al de Troupen tot deze Attaques geëmploijert wierden.

Als deze dispositie gemaakt was, en dat de Troupen gereet waren, gaf de Generaal ordre aan de Brigadiers, die de twee Attaques commandeerden, om te marcheren, de uitgangen van de Stad te winnen, en de Huizen in brand te steken, om door dit middel de Rebellen uit haar Barricade te verjagen, en aldaar Logementen te maken, die de Rebellen konden belétten, een aanval op haar te komen doen, of zig te zalveeren.

De Brigadier Honeywood marcheerde met de Troupen, die hy commandeerde, en attaqueerde d'eerste Siagboom, die de Rebellen aanstonts verhieten, zig retirerende in de tweede Barricade, die zeer sterk was, en alwaar zy twee stukken Kanon geplant hadden: De voornoemde Brigadier, oordeelende dat 't innemen van deze Barricade hem veel Volk zoude kosten, wilde liever zig ineenster maken van twee groote Huizen, die 50. Roeden van de Barricade stonden; waar door hy zyn Troupen dekte voor 't Vuur der Rebellen, die zeer sterk

stiek schooten, en haar ten uitersten in commando deden, met door de Vensters te schieten. Hy bleef in deze situatie tot in de nacht, als wanneer hy Retrenchementen liet opwerpen, om zig tegen haar Uitvallen te verzekeren; en hy posteerde zig t' Avantagieus, dat het aan de Rebellen onmogelyk was, zig door die uitgang van de Stad te salveren. Als hy zyn Volk gedekt had, liet hy de Huizen, die tusschen hem en de Barricaden waren, in brand steken, 't geen niet, zonder eenig verlies konde in 't werk gestelt werden.

1715
Novemb

De Brigadier Dormes won van zyn kant d'andere uitgang van de Stad, en, na een groot Vuur der Rebellen uitgestaan te hebben, liet al de Huizen tot aan haar Barricade verbranden. In deze Attaque kreeg hy een Musquetischoot in zyn Been.

Met het aanbreken van den dag vifiteerde de Generaal de Posten, en liet tusschen de twee Attaques een Communicatie maken, om d'een den ander in cas van nood te kunnen ondersteunen.

Den 24 arriveerde de Generaal Carpenter, omtrent de middag, met de Regimenten van Gobham, Churchil en Molesworth. Ten twee uren 's namiddags zonden de Rebellen een van haar Officers, om te verzoeken van te mogen capituleeren; waar op de Generaal Wils, den Luitenant Kollonel Kotton zyn Aide de Camp, in de Stad zond, om haar aan te zeggen, dat hy haar geen andere Conditie wilde toestaan, als die van Gevangens op discretie, en dat zy niet anders hadden te doen, als zig aan de Genade des Konings over te geven. De Hoofden der Rebellen zeiden aan Mr. Kotton, dat de *Engelze* en de *Sebatze* niet eens waren over de Propositien die men haar deed, maar dat zy hoopten, dat, indien de Generaal haar een Stillstand van Wapenen tot 's anderendaags 's morgens met het aanbreken van den dag wilde toestaan, zy in staat konden zyn, om de heele zaak te termineren zodanig als men wilde.

Na het verscheidemaal heen en weer gaan, van de Luitenant Kollonel Kotton, stond de Generaal haar verzoek toe, op Conditie dat zy geen nieu Retrenchement in de Stad zouden maken, en aan niemant van de hare toelaten t'ontsnappen. De Kollonel Kotton bragt met hem den Lord Darwentwater wegens de *Engelze*, en Sr Mackintosh wegens de *Schotten*, tot Ostagiens. 's Anderendaags met het aanbreken van den dag submitteerden de Rebellen zig aan de Genade des Konings, en de Kollonel Kotton, wiert weder te rug gezonden, om Possessie van de Stad te nemen, de Troupen te doen avancieren en de Rebellen te disarmeren; 't geen uitgevoert wiert.

De Brigadier Honeywood heeft door een Musquet kogel een Contusie aan zyn Schouder; en de Major Blank ook een ligte aan zyn Arm gekregen en zyn Paart is met een kogel door de Hals geschooten. Aan d'Attaque van de Brigadier Honeywood zyn twee Kapiteins, een Vaandrig, en 18 Soldaten dood: de gequetsten zyn de Lord Forrester, de Major Lawson, twee Kapiteins, een Luitenant, vier Vaandrigs, en 50 Soldaten; zo dat de Doden en Gekwetsten t'zamen uitmaken 88. Aan die van den Brigadier Dormer zyn negen Dood; en de Brigadier, een Kapitein, een Luitenant, een Cornet, en 39 gemeene zyn gekwetst; makende t'zamen 52 uit, en in 't geheel 140.

1715.
November.

De Generaal Wils, na dat alles in stilte gebragt was, zond den Kolonel Nassau naar *Londen*, om deze tydinge aan den Koning te brengen, en verdeelde zyne Troupen in de omleggende Plaatzten zodanig, datze in 't kort weder konden by een komen.

Geen minder voordeel behaalde ook dezen tyd den Hertog van Argyle, met 's Konings Legertje, op dat van den Grave van Marr in *Schootland*; welken Hoofd-Rebel, zo in zyn Kampement als in eenige Steden, een Declaratie had doen afkondigen, dat niemand voor den Keurvorst van *Brunswyk*, denoterende Koning GEORGE, dienst zoude hebben te nemen; ja verbiedende aan alle Presbyteriaansche en andere Predikanten, van niet voor den zelven te bidden, beide op zeer zwaare straffe; en 't welk gedaan zynde, zo rezolveerde hy eendelyk over de *Pariz* te trekken, en zig te conjungeeren met de *Engelsche* Rebellen van de Provintie *Northumbderland*, om te onderzoeken of hy 's Konings Troupen, onder den Hertog van Argyle, slaan, en dan zyn verdere ondernemingen uitvoeren zoude kunnen. Ten dien einde deed hy alle desselfs Detachementen en uitgezonde kleine Partyen in zyn Legertje te rug komen; waar by zig versterkt ziende met de Westeryke Clans, onder den Generaal Gordon, zo maakte hy de nodige toestel, om den volgenden dag te marcheeren. Dit Legertje wierd begroot op 12. a 13000. Man, daar onder 2000. Ruiters; en was voorzien met 18. stukken Kanon, eenige Vaartuigen, op Wagens geladen, om de Rivieren te passeeren, en verdere Legertrain.

Den Hertog van Argyle, van dit alles kondschap krygende, hield aanstonds Krygsraad, waar in besloten wierd, om den Hoofd-Rebel Marr tegen te trekken; verlatende ten dien einde den 23. 's morgens ten negen uren het Kampement by *Sterling*, 't welk nogtans met eenig volk bezet bleef; zo dat zyn geheele Magt bestond slechts uit 3300. Man; zo gereguleerde Militie als Vrywilligers. Hy avanteerde nog dien zelven avond tot in de Velden van *Dumbtain*, en ontdekte aldaar 's morgens met den dag de Voortroupen der Rebellen, die in orde van Bataille op hem aankwamen. Zyne uitgezondene Partyen, om te recognosseeren, bragten berigt, dat een aanmerkelyk Corps Rebellen op de Linker-vleugel avanteerde; dog hy bemerkte wel haast dat dit gemelde Corps wat anders in 't zin had, en dat den Grave van Marr voornemens was, om met desselfs Rechter-vleugel her front, en met zyn Linker-vleugel de Flank van 's Konings-Troupen te attacke-

1711.
November.

ren; diehalven veranderde hy de gestoltenis van zyn Legertje, trekkende naar een naby gelegen hoogte, waar door de Flank veilig stond. Hy zelf gebood de Regter-vleugel, den Luitenant Generaal Withart de Linker, en den Generaal Majoor Wichtman het midden; door welke dispositie den aanval tegens de Linker-vleugel der Rebellen hem te beurt viel, grypde haar omtrent de middag zo kloekmoedig aan, dat hyze, naar een groot half uur, in wan-ordér bragt, en noodzaakte, omtrent soot. Man sterk, het slag-velde te ruimen; haar vervolgende tot aan de Rivier *Alban*, in dewelke een menigte verdronken. Zo voordeelig ging het aan de Linker-vleugel niet, strydende tegens der Rebellen Regter-vleugel, wel 3000. Man sterker, en gecommandeert door den Grave van *Mari*, misgaders de Generaals *Hamilton*, *Gordon*, en *Glening*; invoege 's Konings Troupen moesten wyken; dog de Dragoniers uit de *Middel-hoede* gezonden, kwamen haar te hulp, en kweten zig zo wel, dat dese slakende Troupen gelegenheit kregen, om veilig, zelf met hün *Kanon*, naar de kant van *Stirling* te wyken. Den Hertog van *Argyle* vervolgde onderwyl en zyn vlugtende Party, bezaaijende den weg met *Lyken*, in het gezigt van de bovengestelde Hoofd-Rebellen, tot dat hy eindelyk, ophoudende van haar verder na te jaagen, zyn gedensde Linker vleugel deed by hem komen, en alzó met het gros te rug naar *Dunblain* keerde, alwaar men den ganschen nacht onder de wapenen bleef staan, ziende 's morgens de Rebellen afgetrokken; en, onder begunstiging van de nacht, naar *Perth* gevloeden; dus 's Konings Troupen weer te rug naar hun Kampement by *Stirling* keerden, alwaar men den volgenden dag de veroverde goedesen bragt, bestaande in dertien Vaandels, een Standaard, drie Metale- en vyf Yzete Stukken *Kanon*, en vyf bedekte Wagons.

Groot was het verlies der Rebellen in deze Actie; want behalven hare doden en gevangens, die men t'zamen op ruim 1200. Man rekende, zo waren de weg gelopene van de *Battle* nog eens zo veel. Van 's Konings Troupen vermist men mede omtrent 500. Man, de meestte part gevangen, en waar uit den Grave van *Mari* gelegenheit nam, om dreigementen te doen, dat hy, voor een man van de zyne, die den Koning deed straffen, wel drie of vier daar tegens het zelve Lot wilde doen ondergaan.

Tot dus verre agter een, voor deze Maand, rakende den opstand in *Schootland*, gesproken hebbende, zo moet men weer naar *Londen* keeren;

1715. *Novemb.* keeten; alwaar de Koning over de aangename tyding, wegens de voormelde Nederlaag der Rebellen te *Preston*, zo voldaan was, dat hy aan den Kolonel *Nassau*, die deze boodschap overbragt, 500. Ponden Sterlings deed vereeren; doende aanstonds Raad houden, waar in besloten wierd, om de voornaamste gevangen Hoofd-rebellen, onder een sufficient geleide, naar den Tower te doen brengen, en tegens die, welke 's Konings dienst trouwloos hadden verlaten, naar Krygs gebruik te procederen; verheffende daar tegens den Generaal *Wils*, als een provizioeneel erkentnisse van dankbaarheid, tot Luitenant Generaal.

NOOR.
DER
KROO.
NEN.
(a) Ziet
pag. 293.

DE (a) Belegoring van *Siraalzom*, door de Noordze Geallieerde Magten, met goede voortgangen agtevolgt werdende, zo zigten ook toebereidzelen maken, om 't Eiland *Rugen* te bemagtigen; Ichikende tot deze Expeditie 14000. Man te voet en 6000. te paard, en was de algemeene Zamelplaats na by *Grypswalde*, leggende omtrent de Transport-Schepen gereed, om deze Troepen over te brengen. Terwyl men zig hier mede bezig vond, maakten de Generaals voor *Siraalzom* ook een toeleg, om der *Zweden* opgeworpen Retrenchementen voor die Stad te overmeesteren. Den *Saxschen* Generaal *Grave* van *Wakkerbarth*, als de voornaamste ondernemer, formeerde verscheide valsche aanvallen, waar door de *Zweedsche* verdedigers, vier a vyf Regimenten sterk, zig verdeelden, en dus de plaats daar de attaque op gemunt was grootlyks verzwakten. Den 4. November 's avonds ten zeven uren, gaf men het teeken tot den aanval, onder een geroep van *Halt*, en *God met ons*, en waarop de Officieren het Volk naar de bestemde Posten geleide. De *Pruissische* vermeersterden in 't kort hare Attaque aan de Zeekant, en begroeven zig aldaar; maar de *Zweden*, die dit Retrenchement moesten bewaren, alle hutine magt verzamelende, vielen op de *Pruissische*, om hen weer te rug te dryven; dog deze, te wel ondersteunt, weerstonden dat geweld, en deden de *Zweden* vlugten, tot zo verre, dat een goed Corps der Belegeraars in de Stad zoude hebben gedrongen, ten ware het schieklyk ophalen der Valbruggen zulks verhindert had. Ziet van dit voorval het onderstaande Verhaal, uit het Leger der Noordze Geallieerden voor *Siraalzom*.

1715.
Novemb.

NA dat men door verscheide Deserteurs kondschap hadde bekomen, dat de *Zweden* in haar buitenste retrenchement niet zeer waakzaam waren, wierden gisteren namiddag (den 4 November) 6600, *20 Pruisse* als *Saxise* Voetknechten, en ook eenige Escadrons Ruiters gecommandeert. Deze verzamelden zig tegens den avond op een zekere plaats daar toe bestemt, om daar nader order te verwagten. Niemand van dit Volk wist wat zy doen zouden, tot dat de *Pruisise* Generaal Adjutant van Koppen by haar kwam, met ordre om te attaqueren, en hoe zy dat zouden onderneemen. Hy hadde de gelegenheit omtrent de *Paine*, alwaar het Retrenchement zwakst was, wel afgezien. Ten twee uren na midnagt trok hy met het Volk nevens malkanderen na 't zelve, latende de Ruitery agter tot een reserve. Dit geschiede zo stil, dat de *Vyanden* het niet gewaar wierden. Men hadde de Soldaten haar Zabels doen afleggen, en bevolen dat zy niet een schoot doen zouden, maar zig alleen bedienen van hare Bajonnetten op de Snaphanen. De gemelde Generaal Adjutant ging dan met dit Volk door 't water, 't welk op vele plaatsen hoger als 't halve lyf kwam, en raakte also, zonder grooten tegenstand, over in 't Retrenchement. De *Zweden*, die in 't eerst zorgeloos geweest waren, wierden verbaast, en na dat 'er omtrent 100 met de Bajonnetten gedood waren, keerden zy de onze den rug toe, en riepen om kwartier. De vier *Zweedse* Regimenten, die in dit Buitenwerk waren, zyn geruineert; want haar volk is meest gedood of gevangen. Men heeft 15 Kanons en vier Vaandels van haar bekomen. Indien de *Vyanden* de Valbrug niet haastelyk hadden opgehaalt, zouden de onzen een Poort van de Stad hebben bemagtigt. Na dat het gevegt gedaan was, deden de onzen de Voorstad in de brand steeken; en in dit Buitenwerk postvatten. De gevangenen wierden nevens een Veldprediker na 't Leger gebragt, en by de Regimenten tot nader order bewaart. Zy zyn zeer slegt van klederen voorzien; zo dat eenige geen rok aan hebben; en de klederen, die zy nog hebben, zyn van allerlei couluren, en zy zyn meerendeel zonder schoenen. Zy verklaren ook zedert eenige weeken niet een schelling te hebben ontfangen. De gevangenen bestonden uit twee Luitenant Kolonels, zeven Kapiteins, 15 minder Officieren, en 446 gemeene: zynde meer dan 400 man gesnevelt.

Door dit verlies zag den Koning van *Zweden* alle zyne hope, waar mede hy zig tot nog toe gevoed had, 't cenemaal verloren; doende egter daar op vier Regimenten van 't Eiland *Rügen* naar *Straalzon* komen, en de zelve op nieuws zweeren, datze de Stad niet overgeven, maar tot de laatste man verdedigen zouden; dog de geestelykheit en Burgery van *Straalzon*, dit verstaande, deden door hare Gepeputeerden een Voetval voor zyn *Zweedse* Majesteit, hem biddende, dat hy de Stad van een nakend gevaar, en hun alle van een waarschynly-

1715.
 Novemb.

ken ondergang geliefde te verschoonen; dog kregen tot antwoord, datze zig niet weeten behoefde te onderstaan, om zodanig een verzet te doen, inzienze niet gezamenlyk gevangen naar Zweden wilde geven werden. Kort daar op volgde de verovering, door de Noordze Geallieerden, van het Eiland Rügen; welkers wydlustige omstandigheden, also ons beslek van dit stuk ten einde loept, den Lezer in onze volgende Mercuris zal ontmoeten.

NEDER-
 LANDEN.
 (a) ziet
 pag. 296.

HAAR Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, hebbende het (a) verzoek van 't *Groot-Britannisch Hof* toegestaan, om 6000. Man tot assistentie, tegens de Rebelle in *Schotland*, derwaards te zenden, zo zagmen de inscheeping dezer Troupen den 23. en 24. November te *Oostende* geschieden, van waar de Transport-Schepen met een voordeelige Wind de reize aannamen. Den Lieutenant Generaal Cadogan, *Groot-Britannischen Minister*, trad wel drie weken te voren, op zeker gerugt dat den Pretendent uit *Lotteringen* vertrokken, en in cognito door deze Landen gereist was, om naar *Schotland* over te steken. aan welgeënjelde Haar Hoog Mog. geprezenent de volgende Memorie.

DE ondergeschrevene Ambassadeur en Plenipotentiaris van zyn *Britannische* Majesteit by Uwe Hoog Mogende, berigt van verscheide Plaatzon ontfangen hebbende, dat den Pretendent; Jacob Butler, voor dezen Hartog van Ormond; Henri St. Jan, voormaals Vicomte van Bolingbroke; en andere Verraders en Vyanden van hun Vaderland een voorneemen beraamd hebben, om zig te tragten door de Landen, welke zyn onder de Heerschappy van Uwe Hoog Mog. te trekken, om zig na *Groot-Brittannien* te begeeven, en aldaar by de Rebellen te voegen: bid Uwe Hoog Mog. te willen beveelen aan alle de Gouverneurs der Plaatzon langs de Maze, in de *Nederlandes*, en anden Steeden Uwe gehoorzaamheit onderworpen, alle Vreemdelingen die daar door passereen te ondervragen, en aan te houden, alle Onderdanen van zyn Majesteit van *Groot-Brittannien*, die daar in mogten komen uit *Duitsland*, *Letten* en *Vrankryk*, of die gene welke na de voornoemde Landen gaan; en aan hem te zenden eene Informatie van hunne Perzoonen, van hunne Namen en van hunne Qualiteit, hem midlerwylen bewarende tot daar op zyn Antwoord hebben ontfangen. De ondergeschrevene verzoekt weder Uwe Hoog Mog. bevelen te willen geven, in de Steeden en Zeehavens der *Genueische Provincien*, aan alle Scheeps-Kapiteinen, en Schippers van Scheepen als andere Van-tuigen, van aan Boort van dezelve gene Onderdanen van zyn *Britannische* Majesteit, die van gene Passpoorten, door hem zelfs ondertekend, zyn voorzien,

te ontfangen: en gelykterwys den ondergeschreeven Ambassadeur niet twyfele
kan aan de genegenheit en de oprechte Vriendfchap van Uwe Hoog Mog. tot *Novemb.*
den Koning zyn Meester, en hinnen ernst om de voornemens van den Pre-
tendent te verydelen, zó houd hy zig kragtelyken verzekert, dat Uwe Hoog
Mog ten spoedigste de beveelen in deze Memorie vermeld zullen afveerdigen,
en zodanige Maatregels nemen, als zy in haare hooge Wysheit oortuelen zul-
len de bekwaamfte te wezen, om den doortogt van gemelte Pretendent en zy-
ne Aanhangeren te verhinderen.

Gedaan te Antwerpen den 29. October 1715.

Was geteekend

W. CADOGAN.

Dit verzoek geliefde Haar Hoog Mog. volkomen toe te staan, en
hare Ordres tot Maintineering van dien over al af te zenden.

Over het Tractaat van Barriere, wegens de *Oostenrykze Nederlanden*,
tusschen den Keizer en Haar Hoog Mog. de Heeren Staten Generaal,
waren nu al omrent 50. Conferentien te *Antwerpen* gehouden, en was
't zelve den 15. dezer Maand, 's uagts ten 12. uren, getoekent. Dit
Tractaat zalmen den Lezer in ons volgende Stuk mede-deelen.

Deze Maand ontfingen Haar Hoog Mog. met zeer veel verwonde-
ring, ook berigt, dat door de Troupen des Keurvorst van *Keuler*,
hebbende eenigen tyd voor *Bon* gelegen, die Vesting overrompelt, en
de Bezetting van dezen Staat gedwonge geworden was, om zig aan
de Wille van zyn Keurvorstelyke Doorlugtigheit te onderwerpen; na
luid van den onderstaanden Brief, geschreven uit *Bon* den 18. Novem-
ber 1715.

Den 25. 's avonds wierd aan de *Keur Keulze* Troupen ordre gegeven, dat
zy 's anderendaags vroeg in 't geweer zouden komen, om te monstren.
's Morgens hebben de Trawanten, die op 't *Slos* de Wagt hadden, eerstelyk
met weinige, by 't eiffchen van een Pyp Tabak, en daar na met geweld, in
grooter getale zig Meester gemaakt van de twee *Hollandse* Schildwagten, die
agter 't Keurvorstelyk *Slos* op Schildwagt stonden op den Dam, die door de
Gragten gemaakt is; dewelke zy met zig op 't *Slos* genomen hebben, zonder
eenig ander kwad aan te doen. Waar op de Keurvorstelyke Troupen zonder
verhinderung, en zonder dat ymand het konde gewaar worden, zyn ingetrok-
ken en zig op de Markt geposteert hebben, bezettende alle Posten en hoeken
van de Straaten met Soldaten van de Garde te Paard, met Bajonnetten op
de Snaphaan. Vervolgens hebben zy zig na 't Quartier van den *Hollandsen* Com-
mandant,

1714
Decemb.

mandant, den Oversten Burmanis, begeven, en de Sleutels van hen afhaalt. Ondertusschen wierden de Keurvorstelyke Troepen met geade Musqueten, in de Plaats van Hellebaarden, voorzien, en d'overige *Hollandse* Schildwachten op alle Posten om de Stad gedisarmeert; waar op ook 't Regiment Gardes te Paart van Arco, onder Pauken en Trompetten geschat, ingetrokken is; en zig aan 't Raadhuis niet ver van de Hooftwagt gepostert heeft, dewelke door een Kompagnie van het Regiment van Gies, de Wagt by 't Hof door een ander van 't Lyf Regiment, en d'overige Posten na advenant waargenomen werden. Men maakte zig ook meester van 't Magazyn en 't Geschu. Men laat niemand van de *Hollanders* uit de Barakken, nog op de Straten met Geweer passeren; alle Posten zyn ondertusschen zo op de Hooftwagt, als aan de Poorten, met *Hollandse* en *Keulse* Troupen bezet. De *Hollandse* Officieren hebben tyd van vyf dagen verzogt, om een Expresse na den Haag te zenden; en dewyl dezelve morgen of overmorgen staat te reverteren, verzoeken als dan, dat de *Hollandse* Troupen zullen uittrekken. Midderwyl zullen de *Keulse* Troupen nacht en dag in de Wapens blyven, en op de Markt werden Barakken voor haar op geregt. Aan de *Keur-Keulse* Troupen is op Lyfen Levens straf verboden, de *Hollanders* met Woorden, veel minder met Werken eenige molsteite aan te doen. Als de Gereformeerde Zondag morgen zig 't Raadhuis wilden begeven, om haar Godsdienst te houden, gelijk zy gewoontelyk *Hollandse* Guarnizoen gedaan hebben, zo is haar zulks geweigert.

D E C E M B E R

GROOT-
BRIT-
TAN-
NIEN.
(a) 272
Pag. 318.

DEN 30. November, omtrent de middag, kwam te *Londen* den Kollonel Harrison, door den Hertog van Argyle aan den Koning gezonden, om een pertinent verhaal te doen wegens de Krygs-Achttegens de Rebellen in de vlakte van *Dunblain*, even (a) voorwaards beschreven, In dende dit Verhaal aldus.

DE Hertog van Argyle, den 23. berigt krygende, dat de Rebellen met hare Baggage, Artillery, en brood om vercheide dagen te kunnen marche-
ren,

den; te *Achtmarier* gelokken waren; zag, dat hy genoodzaakt was hen op de *Slakte by Dumblain* aan te tasten, of op te breeken, en hen aan het hoofd van de *Foort* te wachten. Hy verkoor het eerste om versoehde redenen, en onder anderen; om dat het Terrain by *Dumblain* voordeeltiger voór zyne Ruitery was; als dat aan het hoofd van de gemelde Rivier; behalven dat de *Foort*, door de vorst; die begonnen was, had kunnen toe vriezen, wanneer hy, met zo weidig Troepen, der Vyanden overtocht niet zoud hebben kunnen beletten. Hy verhoord ook, dat de Rebellen den 23. te *Dumblain* meenden te camperen; en haar in het bezetter van die Stad willende voorkomen, brak hy den 23. 's morgens van *Sterling* op; en sloeg zig met de Linker-vleugel neder te *Dumblain*, en met de Regter de kant van het Moeras van *Sberif*, hebbende de Vyanden dien nacht halte gehouden, omtrent twee mylen van *Dumblain*.

Den 24. 's morgens kreeg de Hertog van zyne geavanceerde Wagten bericht, dat de Rebellen zig formeerden; en hy kloof op ten hoogte, van waar hy de Vyanden onderscheidentlijk zag, en door het rigten van hunnen marsch bevond; dat zy voor hadden ons van ter zyden aan te vallen. Het Moeras 't welk wy aan onze Regter-vleugel hadden, was 's nagts te voren niet passabel, zo dat wy daar door van die kant gedekt waren, maar 's morgens lag het toe. De Hertog ordonneerde daarom zyne Troepen zig na de Regter-vleugel uit te stellen, en het Leger wierd geformeerd in deze ordre; drie Esquadrans Dragonders ter regter en linker zyde van de voorst linie, en zes Battaillons te voet in 't midden. De tweede Linie bestond in twee Esquadrans Dragonders in 't midden, een Esquadron aan de regter en een ander aan de linker zyde; en een Esquadron te paard aan yder vleugel in de eerste Linie.

Toen de regtervleugel van ons Leeger na by de linker van de Rebellen kwam, die by een moeras stond, zag men dat ze nog niet geheel geformeerd was, weshalven de Hertog ordre gaf, om ze aanstonds op het lyfte vallen, en men chargeerde beide op hare Ruitery en Infantry. Zy ontvingen ons met veel wakkerheit, maar na eenigen tegenstand wierden zy gebroken, en door vyf Esquadrans Dragonders, het Esquadron Vrywilligers, en twee Battaillons te voet, meer als twee mylen vervolgt.

Toen wy by de Rivier *Allan* kwamen, meenden wy, door het groot getal Vyanden die wy najaagden, dat zy ten eenemaal uit het Veld waren geslagen, en daarom vond men goed hen na te zetten, zo lang als het dag was. De vervolging tot aan de gemelde Rivier hield ons lang op, door dien de Vyanden op versoehde plaatsen zig weder zогten te formeeren, en wy hen 'elkens molten breeken. Toen wy voor een gedeelte over de Rivier *Allan* waren, liet de Generaal *Wightman*, die de vyf Battaillons te voet commandeerde, aan de Hertog van *Argyle* weten, dat hy niet kon ourdekken, hoe het met onze linker vleugel stond, en dat een groot Corps Rebellen, te paard en te voet, agter was. De Hertog marcheerde daar op met zyne Troepen na den Heuvel daar de Rebellen zig geposteert hadden, en strekte zyne Regtervleugel uit na *Dumblain*, om aan de Linkervleugel gelegenheit te geven weder by hem te komen. Daar bleven wy tot dat het laat was, en ziende dat de Linker-

1715,
Decemb.

vleugel niet aankwam, vermoorden wy ons in de vlakke, daar wy's morgens geweest waren.

Zo haast het donker was, marcheerde het Corps Rebellen van den Heuvel na *Ardoch*. Een uur daar na quamen de Troupen, die van den Hertog gescheiden waren, by Ons. Onze Dragoners aan de Linker-vleugel chargeerden in den beginne van de Actie op eenige Ruitery van de Vyandlyke Regter-vleugel, en veroverden een Standaard; maar de Rebellen vielen ter zelver tyd met zo veel geweld op onze Battaillons van de Linker-vleugel, dat zy in wanorde geraakten, en onder de Ruitery verwarden. Op deze wyze sneden de Rebellen de communicatie af tusschen onze Linker- en Regter-vleugel; en dewyl die van de gemelde Linker-vleugel vernamen, dat de Vyanden na *Stirling* wilden, retireerde zy zig agter *Dumblain*, om den toegang aldaar te stoppen.

Men reekend dat'er van de Vyanden 800. gefneuveld zyn, en daar onder verscheide van aanzien. Den Vicomte van Strathallen, twee Kolonels, twee Lieutenants Kolonels, een Major, negen Kapiteins, en verscheide Onder-Officieren zyn gevangelyk te *Stirling* gebragt, als mede veertien Vaandels en Standaarden, vier Stukken Metaal Kanon, eenige Trommels, Amunicie van Oorlog, en alle hunne Brood-wagens.

Deze Overwinning heeft ons ook al eenige brave Luiden gekost. De Graaf van Forfar heeft zo veel wonden, dat men aan zyne opkomst wanhoopt: De Graaf van *Islay* kreeg een half uur voor de Actie een schoot in zyn arm, en een ander in zyn zyde, maar de kogel in zyn zyde is uitgesneden, zo dat hy buiten gevaar schynd. De Generaal Evans heeft een houw in 't hoofd; de Kolonel Hawley is door 't lyf geschoten, dog men hoopt nog dat hy hersteld zal worden; de Kolonels Lawrence en *Hammers*, als mede Kapitein *Armstrong* Adjutant van den Hertog van Argyle, zyn gefneuveit. Men kan niet genoeg roemen de bravoure der *Britze* Troupen in deze gelegenheit getoond, want zy hebben de Rebellen, hoewel die driemaal sterker waren als wy, aangevall en vervolgt. De Generaals en de mindere Officieren hebben ook niet weinig gecontribueerd aan den goeden uitflag van deze Actie, terwyl de Hertog van Argyle door zyne tegenwoordigheit een yder aanmoedigde &c.

Den Hoofd-Rebel *Grave* van Marr schreef zig ook de overwinning toe van deze Actie, om dat de Linker-vleugel des Hertogs van Argyle geweken was; zendende des wegens aan den Gouverneur van *Perth* dezen volgende Brief.

IK kan wel denken dat Gy angstig zult zyn om het noodlot van dezen dag te weten. Heden ten twaalf uren taffeden wy, met onze Regter-vleugel en het middelste van het Leger, den Vyand aan op den hoek van *Scherif-Moor*, en besteden den gantschen dag daar toe: Wy vervolgden den Vyand tot aan den kleinen *Heuvel*, ten Zuiden van *Dumblain*, en daar kreeg ik de medede van

van onze Ruitery by my, en bragt een goed getal van ons Voetvolk wederom in ordre. Wy wisten toen niet wat van onze Linker-vleugel geworden was, weshalven wy na het Slagveld keerden, daar wy een Vyandelyk Corps toe Noorden van ons ontdekten, meest bestaande uit de Grauwe Dragonders en eenige van de Zwarte Paarden. Wy zagen ook een Corps te voet een weinig verder Noordwaards in het Veld daar wy 's morgens waren, en Oostelyk van het zelve (zo als wy meenden) een Corps van ons eigen Voetvolk, en ik geloof nog dat het zo was. Ik formeerde de Cavallery en Infantery, die by my was, in eene Linie aan de Noordzyde van den *Huwel*, daar wy handgemeen zyn geweest, en ik stelde een front na de Vyanden Noordwaards van ons, welke zig eerst geliet: en als of zy op ons wilden aantrekken; maar zien- de dat wy ons formeerden en na hen wendeden, hielden zy halte, en marcheerden Noordwaards na *Dumblain*. De paarden, van onze Bagage en Artillery, liepen alle weg in 't begin van het gevegt, maar wy hebben eenige daar van wedergekregen, en de meeste stukken Kanon afgevoerd, tot dicht by de plaats daar wy ons dezen avond neersloegen, te weten ontrent *Airdach*, werwaards wy in tamelyke goede ordre trokken. Indien onze Linker-vleugel en de tweede Linie, zo wel gedaan hadden als onze Regter-vleugel en de eerste Linie, zoud onze overwinning volkomen geweest zyn; dog ik hoop dat eenen anderen dag ons dit in 't kort geven zal. Ik zende U de *Lyst* van de namen der Officieren, die hier gevangen zyn, en behalven die hebben wy eenige, die gevaarlyk gekwett waren, en die wy op haar woord van eer agterlieten, krygsgevangen gemaakt. Twee van dezelve zyn de Graaf van Forfar (die ik vrees dat sterven zal) en den Kapitein Urghnat, die insgelyks gevaarlyk gewond is. Wy hebben, tot ons groot leedwezen, verloren den Graaf van Strathmore, en den Kapitein van den Clan Ronold; Daar worden er verscheide vermist, welkers noodlot wy nog niet weten. Den Grave van Panmere, Drummond van Legy, en de Lieutenan Kolonel Maclean, zyn gekwett. Dit is al het geen ik nu te zeggen heb, maar ik ben U ondardanigen Dienaar.

Brake, den 24. November,

Was geteekend,

MARR.

P. S. Wy hebben veel geweer van de Vyanden bekomen, en hare gevangenis zyn; van 't Regiment van Mountague, de Kolonel Herbert en de Kapitein In-Edwards; van dat van Clayton, Kapitein William Barloe en de Lieutenant Edward Gibson; van dat van Mark-Kets, Kapitein Walthor Chisley en Thomas Nicholsson; van dat van Orrery, Kapitein Michel Mitif en de Vaandrig. Hoilman, mitsgaders de Lieutenants Andrew Hay en Richard Rainey.

Hy toonde ook zedert een bly gelaat; en deed, om zyn verlies te herstellen, een algemeenen op ontbod van Volk, dreigende met de dood.

1719.
Decemb.(1) niet
pag. 314.

dood te straffen, alle die zoude weigeren by hem te komen. Weder te Perth verschynende, zo kreeg hy aldaar met een Expresse de nadeelige tydinge, van het (a) groot verlies zyner aanhangeren te Preston; 't welk hy op een aardige wyze ontveinsde; verdigende zelfs een Brief, dien hy, op de Markt te Perth wandelende, had bevolen hem te overhandigen, even eens als of dezelve zo aanstonds van Preston kwam. Hylas dien verdigten Brief eerst stil by zig zelve, en voorts oerlyid ten aanhooren van alle de omstanders; behelzende een leugenagtig verhaal van overwinning, die de zamengevoegde Schotze en Engelze Rebellen op des Konings Troupen by Preston zoude bevoigten, en daar van wel 1500. gedood hebben. Het gemeene Volk, deze verdigingen gelovende, bedreef groote vreugde, zo met het lossen van Kanon, als 't aansteeken van Vuuren, en wat meer by zodanige gelegentheit paste.

In tegendeel had onderwylen de Grave van Sutherland, met de getrouw gebleven Clans der Provintie *Murhay*, zig meester gemaakt van de Stad en 't Kasteel *Invernes*, gelyk ook kort daar na van de Steden *Elgin* en *Aberdeen*; waar door een zeer groote streek Lands van de hulpe des Grave van Marr afgesneden, en hy in meerdere engte gebragt wierd; Detacherende op dit gerugt 1000. Man, om de verdere ondernemingen des voormelden Sutherland te sluiten; wyders begaf hy zig met eenig Volk naar *Montros*, een Zeehaven in 't Graaffchap *Aung*, tot het ontfangen aldaar van den Pretendent, wiens verschyning hy uit *Frankryk* te gemoet zag.

NOOR-
DER
KROO-
NEN.

DE Belegering van *Straalzont* was in 't laaft dezer Maand ten einde gebragt. Den 17. op den helderen dag bestormden de Belegers het Hoornwerk, zynde de voornaamste Buiten-post, welke de Belegenden nog overig hadden, en wierden, niet tegenstaande een dapperen tegenweer, daar van meester; dog den volgenden dag deden de Zweden, onder bedekking van een Krygslift, een sterken uitval, tragtende de overwinnaars daar weder uit te jagen, 't welk hen egret, na 't scheutelen van veel volk wederzyds, mislukte. Vervolgens wierd Bres in de Stad muur geschoten, en alles tot een generalen Storm gered gemaakt; weshalven den Koning van Zweden, willende geen oog getuige van het overgaan dezer Vesting, 's nagts tusschen den 21. en 22. December zig retireerde in een Vaartuig, dat voor hem gereed lag, en daar

daar mede naar *Zweden* overftak. Hier op zond den *Zweedschen* beylhebber van *Straalzont* eenige zyner Officieren naar buiten, om te Capituleeren, en welke Capitulatie ook, naar eenige Onderhandelingen over en weer, getroffen wierd; bestaande in 39. Arttykelen, door ons in de volgende *Mercurius* te vertooncn. Het *Zweeds* Guarnizoen, welk reeds zeer verfmolten was, moft tot Krygs-gevangen blyven, dog 1000. Nationale *Zweden* zouden haar geweer behouden, en in de voorfyd van't aanftaande Jaar vry naar hun Land overgevoert werden. Den uittocht der bezetting gefchiede deff 26. met vliegende Vaandels en flaande Trom; maar komende buiten, voor de troupen der overwinnaars, zo leidenze het geweer neer, en wierden als Krygs-gevangen verdeeft. Vervolgens zagmen de twee Koningen van *Deenmarken* en van *Pruiffchen*, binnen de Stad *Straalzont* trekken, en van dezelve poffeffie nemen; invoegen den Koning van *Zweden*, door dit verlies, zig nu genoegzaam geheel van den *Duiffchen* bodem vond afgedreven.

1715.
Decemb.

IN't laaft van de gepaffeerde maand November verfcheen in's *Gravenhage* den Prins Don Emanuel, jongfte broeder des Konings van *Portugal*, om deze *Vereenigde Provinciën* en andere Landen te bezien; gelyk ook eenige dagen daar na aankwam den Heer Horatio Walpole uit *Engeland*, door het Hof van *Groot-Brittanniën* aan dezen Staat gezonden, om, by afzyn des Generaals Cadogan, de zaken van dat Hof by Haar Hoog Mog. waar te nemen. Hy gaf, by't overleveren zyner Geloofsbriefen, aan welgemelde Haar Hoog Mog. een brief over van zynen Koning, tot dankbaarheid voor de (a) spoedige overzending der verzogte hulp-troupen.

NEDER-
LANDEN.

Het (b) affront, door den Keurvorft van *Keulen*, de Troupen van dezen Staat te *Bon* aangedaan, fcheen van een zwaar gevolg te zullen zyn; wyl Haar Hoog Mog. kunnende in dit geval geen eigen regter wezen, voor eerst, door der zelve Gedeputeerden te *Antwerpen*, aan den Keizerlyken Minister Grave van *Koningsfek* des wegens deden klagen, en aan dienen, dat zulks was een opentyke verbrecking van het onlaags gedloten Vredens-Tractaat te *Vitrecht*; dat zy diehalven een behoortlyke voldoening van zyn gemelde Keurvorftelyke doorlugtigheit, en herftelling van alles in den vorigen staat, vorderden; ja datze midlerwyle, tot dat hunne regtmatige pretentie zoude volbragt zyn, de Steden *Luik* en *Huy* wilde blyven bezet houden. Zedert had dien Keur-

(a) ziet
pag. 322.

(b) ziet
pag. 313.

1759.

Decemb.

vorst, door een soort van Manifest wel getragt, om zyn onregtmatic bestaan, was't mogelyk, te regtvaardigen; dog dat Manifest schreef by Haar Hoog Mog. weinig reflexie te verdienen; wyl zy aan den Heer Magis, Keur Keulffen rezident in 't Gravenhage, boden aanzeggen, om zig daar uit binnen den tyd van 24 uren, en naar drie Ertalen uit het geheele gebied van den Staat der Vereenigde Nederlanden te be-geven; invogten dien Minister den 18, December's Gravenhage verust. Over dit geval kwam den volgenden dag den Baron van Hoerns, Keizerlyken Minister, met de Gedeputeerden van Haar Hoog Mog. in onderhandeling, en zedert waren de Deductien van den Staat, dezer aangaande, naar eenige uitlandse Ministers afgegaan.

De Heeren Staten Generaal geliefde den 10. dezer Maand een Plakkaat uit te geven, tegens Corruptien en het nemen van giften of geschenken voor eenige Ampten, door sommige Heeren te begeven; welk Plakkaat by een nader Resolutie bevestigd zynde, zo was goedgevonden, het zelve door de Heeren Gedeputeerden der respectieve Collegien, en verder van alle Amptenaren, Ministers of Bedienden, met eede te doen bezweeren, om zig in 't vervolg naar den inhoud te schikken. Het Hoofd van dat Plakkaat verdient hier woordelyk geplaatst;

ALzo het voor den dienst van den Lande, en voor de eere, in 't respect van de Regeering, niet alleen ten hoogsten vereist werd en nodig is, dat alle die geene, aan wien het bestuur en beleid van 't gemeene beste is toevertrouwt, en die in eenige publyke hoge of mindere Employen zyn gestelt, volgens hare Commissien en Instructien, hare eere, eed en plicht betragten, met die zuiverheit en integriteit, die alle vrome en cordate Regenten en Beamp-ten betaamt, zonder om eenige reddenen, veel min om vuil gewin, daar van af te wyken, of in eenige zaken, van wat nature die ook zouden mogen we-zen, door Giften, Gaven of Geschenken haar te laten bewegen en corrupt-eren; maar dat ook niet minder vereist word, en daar aan gelegen is, dat alle gedagten en discoursen, die deswegen tegen die geene, die in eenige pu-blyke hooge of mindere Employen zyn gesteld, zonder grond zouden mogen werden opgevat en gevoerd, geenen ingang of plaats komen te vinden; an-ge zien de goede opinie van eerlykheit en incorruptibiliteit de allerbeste grond-slag is van de liefde, eenigheit, en het goed vertrouwen dat de Regenten tot malkanderen, en de Ingezetenen tot die haar Regeeren, moeten hebben, en Ons uiterste vermogen, de zuiverheit en integriteit in de Regeering te bewa-ren, en alle oorzaken tot contrarie gedagten weg te nemen; zo is 't nochtans, dat Wy tot Onze gancste droefheit en hertzeer komen te vernemen; dat ze-
dent

dert eenigen tyd veelvints kwade en schandelyke gerugten gaan , het zy dezelve door Vyanden van den Staat , en kwaadaardige menichen werden uitgestrooid , om een klad op de Regeering te leggen , en om mistrouwen tegen dezelve te verwakken , het zy die eenige grond mochten hebben (waar van nogtans aan Ons niet is gebleeken) als of zommige van die geene , die Sessie hebben in Onze Vergaderinge , in den Raad van Staate , of in andere Generaliteits Collegien , der zelve Ministers , Beampten of Bedienden bekwaam zouden zyn , zig zo verre te vergeten , dat niet alleen in 't vergeven van Beampten en Beneficien , maar ook in andere zaken , zo van Justitie als van Finantie , ja zelfs in zaken van Staat , om geld of gelds-waarde , doof Giften , Gaven of Præzenten haar zouden laten bewegen , om hare Stemmen te geven , of hare Sentimenten te schicken na de particuliere voordeelen , die zy daar van zouden mogen genieten ; welke kwade en schandelyke gerugten veeltyds sgt aangenomen werden , of schoon , zonder behoorlyk bewys , geen ingang behoorden te vinden , en in allen gevalle ; indien zig iemand onverhopenlyk aandusdanigen verfoeylyk kwaad mochte hebben schuldig gemaakt , de goede met de kwade niet te zamen vermengd , en de blame , die eenige in 't byzonder zouden mogen hebben gemeriteerd , niet op de ganze Regeering moet vallen , maar de schuldige uitgevonden en ontdekt behoren te werden , om na verdienste tegen de zelve te werden geprocedeerd. **ZO IS 'T** , dat Wy tot conservatie van de eere en luister van de Regeering , en om aan de eene zyde geen voet te geven aan de voorgemelde kwade en schandelyke gerugten , die , zonder grond en bewys verspreid werdende , niet anders als voor calumnien kunnen werden gehouden ; en om aan de andere zyde te zonen , hos afkeerig Wy zyn van de voorgemelde corruptien , en den ernst en yver die Wy hebben , om dezelve met vigeur tegen te gaan en te stuiten , na rype deliberatie goedgevonden hebben te Ordineren en te statueren &c.

Het Geordonneerde by dit Plakkaat bestaat in Substantie , eerste-lyk , voor zoo veel den voorleden tyd aangaat , dat indien men binnen een Jaar , na dato dezes , aan den Regter , daar toe Competent , bekend maake , dat iemand thans Zitting of Zitting gehad hebbende ; zedert den tyd van tien te rug gaande Jaren , in Haar Hoog Mog. Vergadering , in den Raad van Staate , en in alle de byzondere Collegien , Magistraten en Gerigten onder de Generaliteit ressorteeronde , de zelve Hooge Ministers , Beampten en Bedienden , direct of indirect eenige giften of geschenken hadden genomen , die zy volgens hare Instruktien niet vermogten te nemen , als na de Witten van den Lande verboden ; zodanig dat , naar behoorlyk onderzoek , zulks den Regten genoeg bewezen , en den beschuldigten daar van overtuigt werde , by Sententie zou werden gecommenceert ; dat den aanbren-ger een premie van duizent gulden , en impunitie , ingeval by aan 't nemen

1715
Decemb.

of geven van giften mede plichtig was, zoudt genieten, en in wdk laatste geval den aanbrengr mede geresitueert zoudt worden, het gene hy had gegeven, of kwijgescholden de zomme die by belofsi mogt hebben. Ten tweeden, voor zo veel den toekomenden tyd aanging, dat niemandaande voorschreve Leden van Haar Hoog Mog. Vergadering, en van alle andere Collegien, direct of indirect, vermag te geven giften of geschenken, boeklein die ook zoudt mogen wazn, om voor zig zelfs of voor een ander te verkrijgen, of verkregen te hebben eenige Ampten, Oetroyen. Sententien, Remission, &c. Of om kennis te erlangen van eenige Secreten, op pane dat de overtreders zullen werden gedoemt in eene boete, geproportioneert naar exigentie van zaken, boven Arbitrale Correctie, infame en Inhabilitieit, om enige Ampten te mogen bekleden. Ten derden, dat niemand van de Leden der respectieve Vergaderingen en Collegien, der zelve Hooge Ministers, Baamp- ten en Bedienden, nog hare Huisvrouw en Kinderen &c. op geenetel wyze mogen nemen of genieten giften, gaven en geschenken, van eenigerhande Pat- zonen, die voor hare Collegien iets te doen hebben, of die enige Ampten, Expeditien, en kennisse van Secrete Zaken zoeken te verkrijgen, hy pane, da die men daar aan schuldig mogte vinden, niet alleen hare reeds bezette Ampten, Officien, Beneficien en Bedieningen verliezen, maar ook infam en inhabil, om ooit wederom in anderen te employeeren, verklaart werden zoudt, en boven dien te verbeuren het viervouts van 't gene zy mochten gen- ten hebben.

RESLUIT
VAN DIT
STUK.

DEN gunstigen Lezer gelieve te weten, dat wy alle de gepasseer- de zaken van 't Jaar 1715. inzonderheit betreffende Groot-Britannien, Duitschland, en de Noordst-Kroonen, niet volkomen in dit Deel heb- ben kunnen te boek slaan, als zynde 't zelve reeds twee bladen boven ons gewoon bestek uitgezet, en dus gedenken wy dat gering gebrek in onze volgende Mercurius van 't Jaar 1716. te vergoeden; zullende als dan het overgeslagene ter bekwaamer plaatze, onder de maand Ja- nuary, zeer gevoegelyk ingevlogten werden. Ziet, op deze belofte maken wy alhier van dit Stuk een

E Y N D E.

B L A D

B L A D W Y Z E R.

A.

Ambassadeur van *Frankryk* komt te *Weenen*. 69
 ——— Zyn Audientie aan't Hof. 292
 Afgezant van *Frankryk*, verschynt te *Straalzen*, by den Koning van *Zweden*. 70
 Ambassadeur van *Persien* aan 't *Fransche* Hof, geniet zyn affcheid Audientie, en moet misnoegt vertrekken. 101
 Ambassadeur van *Portugal* doet zyne pragtige Intrade binnen *Parys*. 103
 Ambassadeurs Extraordinair van *Venetien* komen te *Weenen*. 141
 Affcheid Audientie gegeven aan den *Turkschen* Aga, door 't Hof van *Weenen*. 213

B.

Beschuldiging tegens den Lord Bullingbroke. 32. 130
 ——— Tegens den Heer Prior. 34
 ——— Tegens den Hertog van Ormont. 39. 132
 ——— Tegens den Grave van Strafort. 42. 197
 ——— Tegens den Grave van Oxfort en Mortimar. 53. 128
 ——— Den zalven Grave in verzekering genomen, 57. en naar den *Tour* gevangen gebragt. 104
 ——— Zyn Verantwoordig. 200. 231
 ——— Replyk daar tegens. 282
Ben (de Stad) door de Troupen des Keurvorst van *Keulen* met geweld in Bezitting genomen. 323

D.

DUITSCHLAND. 67. 141. 213. 292
 Dood des Konings van *Frankryk*, en opvolging tot de Kroon van den minderjarigen Prins Lodewyk de XV. 154
 ——— Uitvaart van den Overleden Koning. 230
 ——— Zyn Testament. 162

E.

Esquader Oorlogscheepen van *Groot-Brittannien* in de *Oost-Zee*, tot beveiliging der *Koop-Vaarders*, tegens de *Zuuden*. 76

F.

Familie-Geld in de Provincie van *Holland* en *West-Vriestland* uitgeschreven. 93

G.

GROOT-BRITTANNIEN. 14. 104. 188. 231. 303. en 324.
 Groot verlies der *Venetianen* tegens de *Turken*. 213. 218
 Gevaarlyken Opstand in *Schotland*. 212. 289. 303. 324.

H.

Hertog van Ormond, uit zyn Vaderland gevlugt; en te *Parys* gekomen. 103. 112
 Hertogdommen van *Bremen* en *Verden*, aan de *Hanoversche* Regeering ingeruimt. 149. 293.
 Hertog van Orleans tot Regent van *Frank-*

B L A D W Y Z E R

- Vrankryk*, gedurende de minderjarigheid des jongen Konings, verklaart. 168.
- Hertog van Argyle, door het *Groot-Brittannisch* Hof aangesteld, als Hoofd in *Schotland*, tot het dempen der Rebelle. 212.
- Hulp-Troupen uit *Holland* naar *Engeland* geonden. 312.
- M.
- Majorca* en *Itica* onderwerpen zig aan Koning Philippus van *Spanjen*. 13.
- Muscoviten benaiven de *Zweden* te Land en ter Zee. 75.
- N.
- NOORDER-KROONEN. 70. 141. 214. 292. 320. en 328.
- NEDERLANDEN. 91. 150. 215. 295. 322. en 329.
- Nuntius van den Paus het *Fransche* Hof verboden. 228.
- Nederlaag der *Schotze* Rebellen te *Persb* 313.
- By *Dumblain*. 318.
- O.
- Ongerustheit aan't Hof van *Weenen*, over de Krygs-toerusting en Bewegingen der *Ottomaanische* *Porte*. 67.
- Oproer in het Graaffchap van *Straffort*. 105.
- Ookindische Retour-Vloot (*Nederlandsche*) binnen, en hare *Carga*. 150.
- Twee Na-Schepen, Idem 217.
- Oorlogs Declaratie van wegens den Koning van *Groot-Brittannien*, als Keurvorst van *Hanover*, tegens den Koning van *Zweden*. 294.
- Ontdekking in *Zwitserland* van een geheim Tractaat, tusschen den jongt overleden Koning van *Vrankryk*, en de Roomschegezinde Kantons gelaten, tot verdelging der Proteftanten. 296.
- P.
- Proclamatie des Konings van *Groot-Brittannien*, tot demping van Oproeren. 114.
- Protest, door de *Fransche* Prinzen van *Guvenoy*, aan den minderjarigen Koning gedaan. 227.
- Piaakst van Haar Hoog Mog. tegens *Corruptien*. 330.
- S.
- Stotte bedryven, strekkende tot oproer in *Groot-Brittannien*. 61.
- Snoden toeleg van den Woesten Land-aart in de *Engelsche* Colonie van *Karolina*. 65.
- Svevolkont* (de Stad) door de *Noordze* Geaffieerde Krygs-magten ingesloten. 86.
- Formeel Belegert. 293. 320.
- Gewonnen. 328.
- Stout Rebellig bestaan van zekeren Kapitein *Montagu* te *Londen*. 137.
- Stoute Expressien van den Jezuit *Paré la Motte*, te *Rouan*, in zyn Sermoen gedaan. 299.
- Schip-breuk van de *Spaanze* Flotille, in de *West-Indien*. 300.
- T.
- TURKYEN. 3. en 218.
- V.
- VRANKRYK. 8. 101. 153. 220. 299. Ver-

B L A D W Y Z E R

Verjaringdag der Geboorte des Konings
van *Groot-Brittanniën* te *Londen* prag-
tig geviert, en de onordentlykheden
by die gelegenheit voorgevallen.

22.

Verandering omtrent veel Amptenaren
in *Groot-Brittanniën*.

63.

Verjaringdag des Konings van *Groot-
Brittanniën*, door deszelfs Minister,
te *Brussel* zeer kostelyk gehouden.

91.

Idem, wegens zyne komste
tot de Kroon, te *Londen* gecelebreert.

129.

Verraderlyken toeleg in *Groot-Brittan-
niën* ontdekt.

207. 291.

VENETIËN.

219.

U.

Uzedom (het Eiland) door de *Noordze*
Geallieerden bemagtigt. 147.

W.

Wismar (de Stad) door de *Noordze* Ge-
allieerden nauwer ingestoten. 84.

Z.

ZWITZERLAND. 5. en 296.

Zweeds Vlootje door de *Deenen* gesla-
gen, en meest geruineert. 29.

Zeegevegt tusschen de *Zweedse* en
Deenze Oorlogs Vloten. 143.

